

DEN MÄNSKLIGA TRAGEDIN

av Christian Lanciai

– den stora versionen (1971-81)

"KARAKTÄRER UR EVIGHETEN"

Ett retoriskt panorama genom hela världshistorien från civilisationens historiskt belagda upprinnelse fram till 1961 genom 111 historiska och ofta dramatiska, belysande och improviserade monologer.

Tillägnan.

Jag hade det oerhörda privilegiet att få uppleva den legendariske läraren i grekiska och historia Erik Holmberg som min rektor under mina år i Göteborgs Högre Samskola på 60-talet. Naturligtvis förstod man inte då i slyngelåldern vilket privilegium detta var, men tyvärr fick jag inte heller chansen att få lära mig det, då jag aldrig fick ha honom personligen som min lärare. Det var bara som rektor jag upplevde honom och det ytterst sparsamt, vilket jag beklagade senare, när jag av andra fick höra vad han hade varit för en lärare.

Han överraskade mig dock vid ett sammanträffande 15-20 år senare med att komma ihåg mig precis, fastän vi i princip bara mötts två gånger. Det var vid ett föredrag som han höll om utgrävningarna på Santorin i samband med de gamla teorierna om Atlantis, som han klart tog ställning för att handlade om det katastrofala vulkanutbrottet på Santorini eller Thera 1500 år före vår tideräkning vilket förstörde hela den minoiska civilisationen. Jag har aldrig hört en mera plausibel teori om ursprunget till legenden om Atlantis.

Erik Holmberg förblev alltid en hängiven arkeolog och grävde flitigt på Peloponnesos under 30-talet, utgrävningar som i nutiden övertagits av en av hans elever. Arkeologi och historia går hand i hand, och hans intresse för historia var lika brinnande och levande. Han lär ha varit den idealiska historieläraren, som kunde få historien att framstå som mera levande än nutiden, och som verkligen inspirerade sina elever till att själva omfatta ett brinnande historiskt intresse, egenskaper som också utmärkte den kanske främsta historikern i Finland någonsin, den lika klassicistiske Eirik Hornborg. Dessa båda måste ha känt varandra då de var experter inom samma dubbelfack och nästan identiska som personligheter. Det vore intressant att forska i deras eventuella samröre.

Var finns det sådana historielärare idag? Historia som skolämne nästan försvann genom Palme-epokens utrensning av alla s.k. onödiga ämnen i grundskolan och gymnasiet, och historielösheten är mera utbredd än någonsin sedan medeltiden i vår tid. Desto mera angeläget blir det då att minnas och ta vara på minnena av de eldsjälar som visste vad de talade om när de undervisade i vad som för dem var det angelägnaste ämnet för hela mänskligheten.

Detta diktverk tillägnas minnet av de båda idealiska historielärarna Eirik Hornborg och Erik Holmberg, fastän jag aldrig själv hade dem personligen.

Prolog.

Det finns en röst som aldrig tystnar, och det är historien. Historien är berättelsen om oss människor, och den är mänsklighetens identitet. Det är människan själv, som aldrig kan hålla tyst, som alltid måste vidareutveckla sig och bana nya historiska vägar på gott och ont. Hon kan vägra att befatta sig med historien, försöka utplåna dess spår och sålunda försöka begå självmord, men det ironiska är att det aldrig lyckas. Historien har hittills alltid levat vidare och funnit nya banor varje gång alla gamla banor fått ett obehagligt stopp. Människoraser har ibland försökt förinta människoraser, men med det har aldrig historien kunnat rubbas en tum. Den har alltid förblivit intakt och levat vidare, för att den mänskliga identitetens krav på sanning, människans mest typiska karaktärsdrag, alltid har överlevt hos någon, några eller flera individer. Att bekämpa historien är självmord, och att leva med, för och i historien är motsatsen, ty det är det enda som kan ge folk en framtid. Utan förflutet ingen framtid, och ju mera viss om sin historia och identitet man är, desto mer går man in för att skapa en framtid. Ju mera historien lever i människan, desto mera lever historien. Ty historien kan aldrig tystas. Den är där, alla historiska fakta består för alla tider, och att slå dövörat till för den är att utmana den. Den är vår erfarenhet. Vår kunskap består av historiens erfarenheters summa, och vi slipper den inte. Historiens vingslag släpper inte taget om oss för att vi ignorerar den, utan den för oss då blott desto starkare med vart vi icke vill. Om vi tar vara på historien och försöker bemästra dess oceaner av kunskap och erfarenheter kan vi därmed skapa oss en framtid. Om vi icke gör det måste vi bli historiens offer.

Av de hundratals historiska monologer som här nedan följer kommer utan tvivel många att inte falla alla i smaken. Många är kontroversiella, partiska, och kan förefalla tendentiösa eller romantiserade, men förhoppningsvis skall ändå några befinnas ha såpass försonande drag att verket i sin helhet kan fördragas. Och innan ni dömer ut en enda av dessa historiska monologer vill jag framhålla, att det bara finns ett sätt att betrakta historien med rättvisa ögon, och det är att betrakta den ur dess eget tidsperspektiv. Man kan inte fördöma farao Cheops för att han utnyttjade oförskämt billig arbetskraft när han byggde sin pyramid. Man måste försöka se hans företag ur den tidens egen synvinkel, för det är det enda historiskt korrekta perspektivet.

Så, mina vänner, ha fördragsamhet med mig som med en okänd lots, som dock ämnar göra sitt bästa när han tar er med på en lång historisk resa genom fem årtusenden med helt andra sorts problem under vägen än vad ni är vana vid. Vad som än händer: bli inte rädda. Vi kommer fram till slut.

Innehåll:

Tillägnet	2
Prolog	3

Första delen: Antiken

Farao Cheops	7
Hammurabi	9
Abraham	10
Josef	14
Moses	15
Konung Salomo	16
Nebukadnessar	19
Kyros	20
Xerxes	20
Kung Minos	22
Homeros	23
Pan	26
Homeros (2)	28
Perikles	29
Sokrates	33
Timon	33
Platon	34
Semitreides	35
Menandros	37
Perdikkas brev	37
Epikuros	42
Kung Pyrrhos	44
Den siste konungen av Pergamon	45
En indisk Veda-författare	47
Buddha	51
Kejsar Shih-Huang-Ti	51
Cincinnatus	53
Vercingetorix	53
Marcus Tullius Cicero	55
Vergilius	58
Kejsar Augustus	59
Petrus	61
Kejsar Nero	63
Johannes	64
Kejsar Domitianus	65
Tacitus	66
Kejsar Trajanus	67
Kejsar Marcus Aurelius	68

Andra delen: Den kristna tiden

Origenes	74
Kejsar Konstantin den Store	74
Johannes Chrysostomos	76
Augustinus	77
Sankt Patrick	78
Teoderik den Store	79
En irisk munk	80
Kejsar Justinianus	81
Benedictus	82
Kejsar Heraclius	84
Gregorius den Store	85
Muhammed	87
Omar	87
Beda Venerabilis	88
Kejsar Leo III Isauriern	88
En skrivare under Karl den Store	89
Kejsar Otto den Store	90
Bernard av Clairvaux	91
En bysantinsk krönikör	93
Moses Maimonides	96
Kejsar Fredrik II av Hohenstaufen	97
Kublai Khan	100
Dante Alighieri	102
Geoffrey Chaucer	114
Leon Battista Alberti	116
Lorenzo de' Medici	118
Savonarola	120
Columbus	122
Lionardo da Vinci	122
Magalhães	125
Martin Luther	136
Kejsar Karl V	138
Erasmus av Rotterdam	140
Michelangelo	141
En målare i renässansens Venedig	146
Tizian	151
William Shakespeare	153
Kardinal Richelieu	155
Rembrandt	157
<i>Titus bröllop</i>	161
Heinrich Schütz	164
J.S.Bach	165
Georg Friedrich Händel	167
Voltaire	170

Tredje delen : Den moderna tiden

André Chenier	171
Rostoptjin	172
Ludwig van Beethoven	173
Franz Schubert	175
Karl av Artois	176
Johann Wolfgang von Goethe	179
Karl Marx	185
Fjodor Dostojevskij	187
Richard Wagner	190
Otto von Bismarck	190
Tsar Nikolaj II	193
V.I.Uljanov	202
En ung ambitiös engelsman	206
Stefan Zweig	212
Knut Hamsun	217
Christian Abel	218
President Franklin D. Roosevelt	222
Robert Oppenheimer	223
Mahatma Gandhi	226
En ungersk balettdansör	228
Josef Stalin	239
Mao Zedong	242
Bertolt Brecht	244
Kardinal Mindszenty	247
Leo Tolstoj	263
Winston Churchill	268
Alexander Solsjenitsyn	268
En östtysk arkitekt	270
Dag Hammarskjöld	272

Fjärde delen: Den berättigade flykten från verkligheten

Fletcher Christian:	
1. Vägen till Tahiti	277
2. Tahiti	284
3. Myteriet	293
4. Slupen	310
5. Åter Tahiti	328
6. Pitcairn	341
Efterskrift	358
Historiska kommentarer till huvudpersonerna	363

Första delen: Antiken

Farao Cheops:

Se detta land! Se den vackra ändlösa evigt gröna oasen med den blänkande silverglittrande livgivande Nilfloden! Detta är mitt Egypten, som jag har ärvt från mina fäder, som var de som odlade det, bebyggde det, förenade det och gjorde det till Egypten, den enda varaktiga statsordningen i vår värld. Det är de gudomliga faraonernas land, gudarnas och gudarnas tjänares land, och för närvarande är jag den gudomlige faraonen. Ingen har någonsin haft större makt än vad jag har. Aldrig har något folk eller något rike någonsins skådat en härlighet större än min, och aldrig kommer vad jag ämnar göra för Egypten att överträffas. Vad är städer, kanaler och dammar jämfört med vad jag tänker utföra? Min förfader Djoser var den som lät bygga det högsta och största huset i världen. Hans verk har begäpats i två hundra år och förbluffar alla människor ännu idag. Jag ämnar överträffa honom. Vad jag skall bygga skall ställa farao Djosers, alla andra faraoners och alla andra länders storverk i skuggan för all framtid. Jag skall visa för gudarna och för världen hur härlig människan är. Jag är den som med min gravpyramid skall föreviga faraos, Egyptens, Nilens, jordens och allt varandes makt och härlighet. Se hur vackert solen blänker där borta på farao Djosers oförlikneliga pyramid vid Sakkara! Hur beundransvärd,

underbar, härlig, himmelsk och gudomlig var icke denne makalöse farao! Han var ett mönster av dygd, makt, storhet och härlighet för alla tider! Jag kommer att bli den förste att överglänsa honom, och jag ska göra det på ett sådant sätt att jag sedan aldrig någonsin kan överglänsas av någon annan. Min är all den ära som tillkommer Egyptens land idag. Mina är alla dess rikedomar, mina är alla dess ljuvliga människor, städer och kultplatser med tempel och tabernakel, och mig allena tillkommer all den ära som finns i allt detta, ty jag är farao. Och jag är i sanning rätt man att dubbla och tredubbla all denna ära, ty mera mäktig och härlig än vad jag är kommer aldrig någon någonsin att bli. Jag är farao, och jag är den som skall låta faraos namn skina med bländande kraft för människorna för evigt. Se, tre gånger så stor som Djosers pyramid skall min gravpyramid bliva. Den skall nå upp till himmelen. Den skall synas från kullarna vid Thebe och från havets horisont, och aldrig skall den kunna förstöras eller jämnas med marken. Så stor, otrolig och mäktig skall jag göra den att alla människor ännu om två tusen, ja, fem tusen år skall beundra den, och för varje år som går skall fler och fler bara mer och mer beundra den. Min, Egyptens, Nilens, gudarnas, människornas, mina förfäders och den gudomlige faraos makt och härlighet kommer att leva för evigt. Min pyramid kommer att bli symbolen för min, mina förfäders, Egyptens och människornas väldes evighet på jorden.

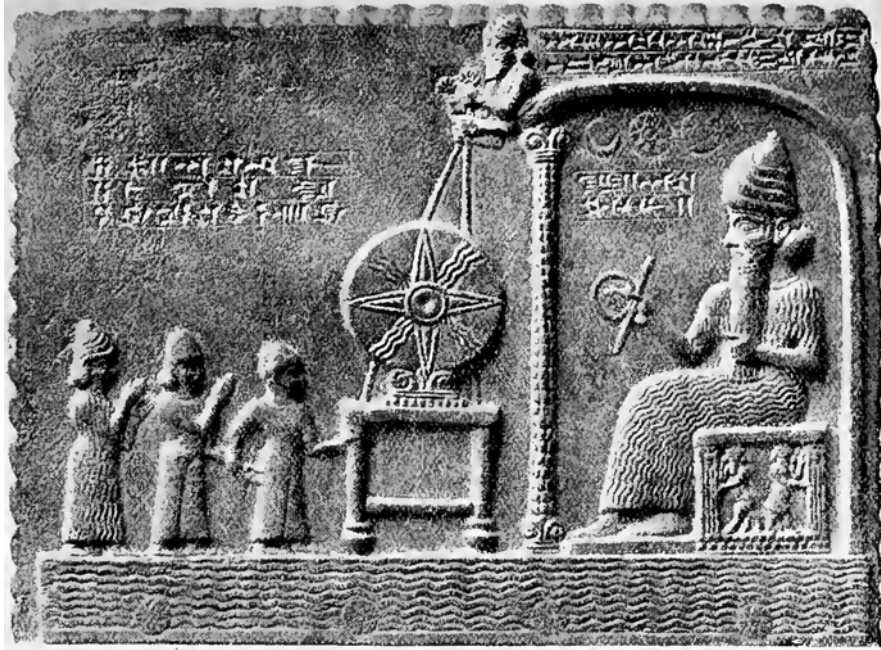
Så låt oss nu arbeta. Endast arbetet leder framåt. Låt oss svettas och slita och lida för vår tros skull på framtiden. Min gode vesir, när den årliga översvämningen kommer och folket ingenting har att göra och ingenting har att tjäna pengar på, så bjud dem då att komma hit till mig i Memfis så skall jag ge dem arbete. Jag skall även ge dem pengar, mat, dryck och hus att bo i så länge de är i min tjänst. Kungör över hela Egyptens land att, under de tre månader då på grund av översvämningar det inget arbete finnes, det då finns arbete hos farao i Memfis. Sprid min uppmaning över hela vårt land, min vesir, och om folket bara arbetar för mig tre månader i året, så tror jag nog att vi får min pyramid färdig förrän jag är död. Se, jag är ung ännu. Jag skall själv hjälpa till med att bygga världens klimax. Jag skall bygga, mäta, dirigera och övervaka arbetet till dess att det är färdigt. Allt vad jag behöver för att lyckas i detta företag är Gud vid min sida, och honom har jag. Jag är ju Gud.

Vi har byggnadsmaterial. Hela öknen är full av sten. Intet berg är för högt, för hårt eller för avlägset för oss. Vi skall bryta varje berg vi behöver i små små stycken och bygga faraos pyramider därav. Men hur skall vi frakta bergen hit? Låt oss dra dem på sanden. Hela öknen är full av sand. Så låt oss dra dem på sanden.

Se solen, undersåtar! Så länge den lyser på himmelen och så länge den uppgår på nytt varje morgon skall faraos livsverk bestå på jorden. Så länge ljuset härskar och så länge gudarna njuter av vad vi gör skall vi njuta av att få göra vad som behagar dem. Ljuset, mina vänner, är vår ledkälla, vår glädje och vår Gud. Låt oss följa ljuset.

Detta mitt land är ljusets, leendets och härlighetens land och därför det mäktigaste på jorden. Må min gravpyramid bevisa att så är fallet, och må den stå för evigt.

Hammurabi:

Se detta land som jag har byggt! Betrakta dess blomstring med behag och beundran! Det är ett land i vilket alla människor är lyckliga. Kanaler har jag byggt, och dammar har jag segrat över översvämningarna med. Denna min stad Babylon är idag världens största, rikaste och högst stående samhälle. Jag har gjort Babylon till världens medelpunkt.

Se folket som arbetar! De är nöjda med dikena och dammarna som jag har byggt. De älskar den bördiga jorden som ger dem den näring de behöver, och de bygger ivrigt på sin stad och förskönar den med varje nytt hus som de bygger. Ett gott folk är det. Det är dugligt, arbetsamt, livsälskande och rikligen begåvat med livsglädje. Jag har gjort vad jag har kunnat för att de skall trivas ännu bättre. Jag har skyddat faderlösa och änkor. Jag har givit dem lagar till gagn för dem och för alla människor, svaga och starka, olyckliga och lyckliga, dugliga och odugliga, som jag hoppas att skall hålla i evighet. Endast en sak har jag ännu inte gjort. Jag har ej lyckats göra Sumers skimrande litteratur mera känd för folket. De är dock nöjda med de gudar som de har, och jag får vara nöjd med att de är nöjda därmed. Måtte detta folk, som jag har gjort mitt allt för, och denna stad, som jag har byggt, leva för evigt! Hur vacker är den ej! Se hur murarna, världens högsta, blänker i vattnet, det gudomliga elementet som omgärdar hela staden, och hur mina ziggurater med majestätisk värdighet höjer sig mot himmelen! Jag har ej byggt mina tempel så höga som egyptiernas faraoner byggde sina, men i stället har mitt folk lidit mindre, mått bättre och blivit gladare. Se på dem! Se hur de av ren livsglädje smyckar sina hus med tjuvar och drakar, hur de köpslår och ivrigt diskuterar ekonomi i sina bodar och hur de trängs längs och fyller gatorna med liv och rörelse och gör hela staden till blott ett härligt sagolikt skimrande otroligt kaleidoskopiskt myller! Sannerligen har det aldrig funnits en make till denna stad i historien.

Ingen härskare har någonsin haft större anledning till att skryta med sitt folks duglighet än vad jag har. Arbete är deras livs glädje och största njutning. Ingenting intresserar mina babylonier mera än en konstruktiv sysselsättning. Den typiske babyloniern arbetar med händerna, och ingenstans finns det skickligare hantverkare än i Babylon. Vi har smeder som av eld och sten gör vapen och snickare som bygger världens säkraste och vackraste fartyg. Våra byggmästare har gjort vår stad till den mest sällsamma, fantastiska och definitivt största av alla städer, och skalders, konstnärer, skulptörer och arkitekter ger oss vackra visor, smyckar våra hus, bevarar det förflutna, planerar för framtiden, utvecklar vår kunskap och förevigar denna ojämförliga blomstringstid. Karavaner väller in i Babylon varje dag, rikedomar flödar på marknadsplatserna, guld och silver har det aldrig funnits så rikligt av som det nu finns här i Babylon, och allt går hedersamt, lagenligt, rättvist och riktigt till. Någoting ont finns inte i Babylon, och det kan mitt folk tacka mitt lagarbete för.

Mina lagar har jag skrivit för mitt folk och för framtiden för folkets och framtidens bästa. Jag har förföljt och förbjudit mördare, förstörare och andra fridstörare så att sådana knappast längre förekommer. Denna stad och detta land är idag civiliserat, och må det så förbli så länge gudarna upprätthåller jorden. Aldrig tidigare i historien har en civilisation såsom denna uppnåtts. Babylonierna påstår att äran där för tillkommer mig, men jag vill påstå att äran är deras. Det är mitt folk som har byggt denna stad och icke jag. Givom därför folket vad folket tillhör, och låt oss icke mottaga från folket vad oss icke tillhör. Låt dessa babylonier, detta folk, dessa människor, detta välsignade Babylon få leva, o gudomliga försyn, för alltid!

Jag är stolt, ty detta land och detta mitt livsverk behagar mig. Ingenting är så underbart som vissheten om att ha åstadkommit någoting gott. Ingen njutning är större än den att få andas ut efter ett gott fullbordat arbete. Jag har ej odslat bort mitt liv. Jag har i motsats till alltför många andra härskare ej bekymrat mig alltför mycket om mig själv. Ingenting har jag gjort som ej har varit gott. Må varje världsregent och ledsagare av civilisationen i framtiden få anledning till att tänka det samma. Må denna världsglädje och denna stabila universalmonarki varda i evighet!

En enad värld, ett enat folk och en ogrumlad civilisation kan endast åstadkommas av Gud. Låt oss därför fröjdas, o människor, ty Gud älskar oss! Se, allt är enat, välmående, blomstrande och upphöjt. Har det någonsin funnits en bättre värld, och kommer det någonsin att finnas en bättre? Säll är den människa och den tid som på den frågan kan svara nej. Sällt, upphöjt och underbart är därför Babylon.

Abraham:

Vad är makt och framgång? Ingenting som leder någonstans utom till abrupta och olyckliga slut. Se på Ur, staden som jag bor i. En gång var den världens största och härligaste stad; ja, den var hela världens medelpunkt. Den är fortfarande ansenlig och ingalunda anspråkslös, men dess tempel och monument, som skapades under en storhetstid, är nu bara mäktiga ruiner som våldsamt skryter om en svunnen tids

förfall. Härliga jorderiken benämns eviga av triumfatoriska heroiska världshärskare men faller strax i spillror och ömkliga ruiner så fort härskarnas glädjers och överdådsentusiasm avtar en aning. Historien triumferar aldrig länge när den triumferar.

Därför lyssnar jag hellre till luften, till fiskarna, till fåglarna och till allt det som inte är av världen än till världen. Världen är intressant, vacker och stor, och man klarar sig ej utan den, men vad som ej är av världen är intressantare ändå. Vad som är utöver världen är det gåtfulla som alltid dröjer kvar i luften och som aldrig förändras, vilka städer och riken som än störtar samman. Det som är mer stabilt än världen och som därför står över världen är någonting som ej vem som helst kan ta på. Det talar endast till vissa personer. Endast enstaka ensamma individer som jag kan förstå det. Jag känner det. Jag förstår det. Och detta evigt stabila måste vara det mest underbara, sällsamma och mäktiga av allt. Kort sagt: det måste vara urkällan varifrån allting kommer. Det är den levande evigheten själv. Det är en gudomlighet som överträffar alla gudomligheter och en makt och en kraft som överträffar alla makter och krafter och som håller allt varande och levande i sin hand. Det är Herren.

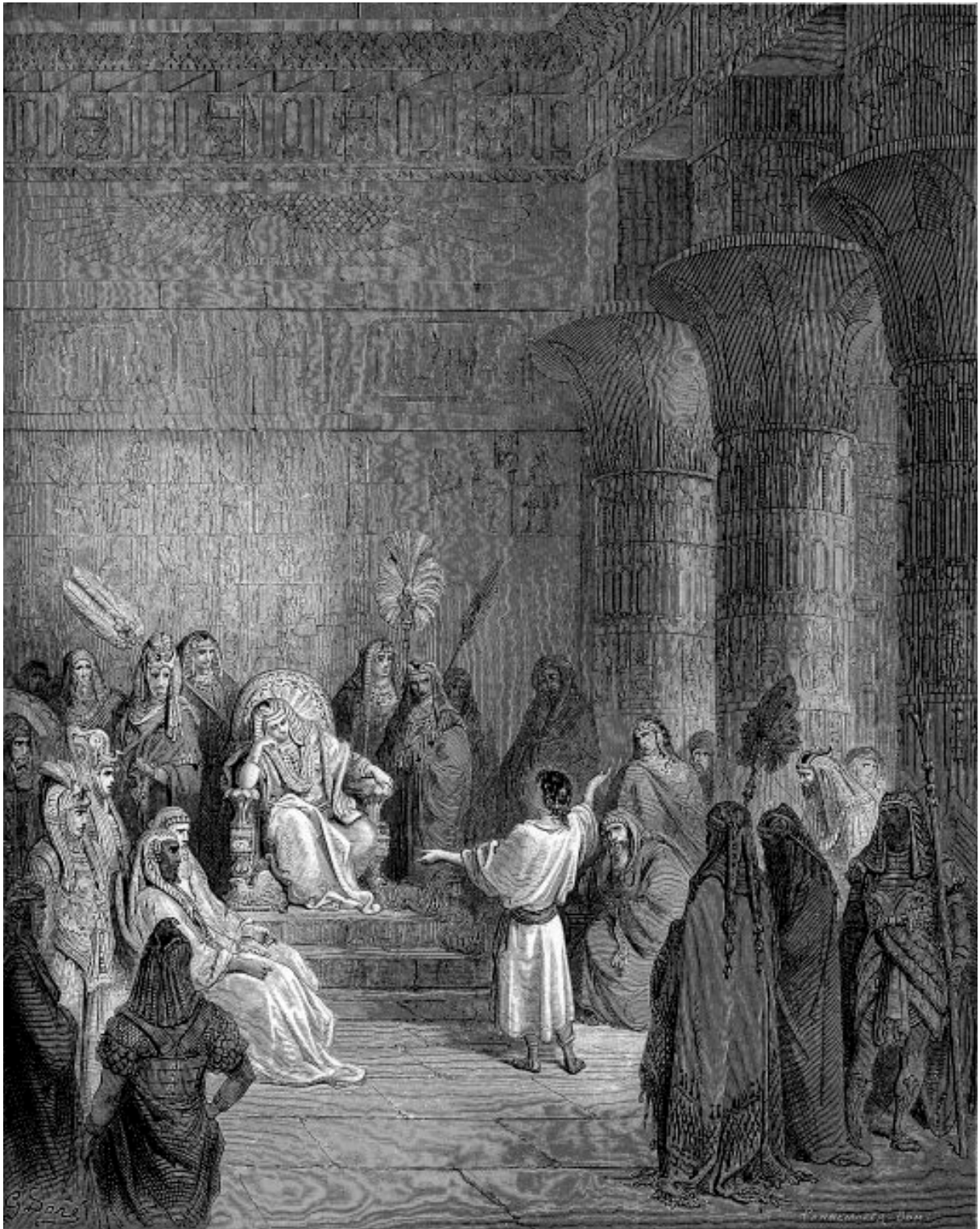
Lovad vare Herren i all evighet. Han är det som lever och regerar. Hans är viljan, och Hans vilja är människornas lag. Så länge jag lever kommer jag aldrig att tjäna någon, lyda någon eller följa någon utom Herren, som är alltings ursprung och det enda varaktiga som finns på denna jord. O Herre, gör mig till din ödmjukaste tjänare på jorden! Låt mig få tjäna Dig liksom mina tjänare tjäna mig. Jag tror på Dig, o Herre. Du är Gud den Högste.

Jag är gammal nu och nära döden. Mycket har Gud låtit mig få se under mitt liv. Ständigt har jag brutit upp från mina boplatser för att färdas till främmande land. Egypten, Kaldéen och Kanaan med alla deras orter och platser från Ur till Gosen och från Bersheba och Gerar till Haran känner jag till som knogarna på min hand. Under min livstid har Sodom och Gomorra gått under. Endast en son gav mig Sara och det på min ålderdom, och den sonen tvingades jag nästan till att ta livet av. Stormar har kommit och gått; krig, strider och svårigheter har förföljt oss, och olyckor, motvindar och motgångar har sköljt över oss, liksom även nöjen och glädjeämnen ibland har behagat oss om ändock alltför sällan. Jag började min levandsbana utan någonting annat än Gud som pund i min kista, och mättad av livet lämnar jag det nu ej rikare och ej fattigare än vad jag var då jag kom in i det. Jag har ingenting gjort för världen under min livstid. Inga konungar eller stormän har jag tjänat, bistått eller hjälpt till större rikedomar, makt och ära. Det enda jag har gjort som kanske ur jordisk synpunkt kan betraktas såsom hedervärt har varit, att jag här och var i Kanaans land har grävt brunnar och kallat dem och andra obemärkta platser vid namn. Jag har även givit en enfödd son åt världen. I övrigt har jag ingenting osedvanligt gjort utom det, att jag med iver, glädje och värme alltid har älskat, tjänat, följt och lytt Herren min Gud.

Min son, jag är gammal nu och mätt på livet. Allt mitt giver jag åt eder, åt dig, din hustru och åt era barn och barnbarn, ty du allena är min son och arvinge. Herren vår Gud, den ende och evige Guden, lovade mig dig när jag var nittionio år gammal. Före dess hade jag inga barn med din moder. Efter ett år fick vi dig, och du var en sann glädje för oss båda. Medan du ännu var barn förlorade vi dig nästan, vilket du kanske ännu har något dunkelt minne av, ty det behagade Herren att genom att sätta oss på prov förnya och befästa sitt löfte till mig om en evig framtid för min säd i Kanaans land. Du har många halvbröder, som jag har sört för och som du inte behöver bekymra dig över. De kommer alla att fara och bosätta sig i Österlandet. En äldre halvbror har du ock som heter Ismael och som är förlorad sedan många år tillbaka. Honom ber jag dig att glömma. Han var en vildåsna som aldrig älskade eller tog någon hänsyn till någon. Han pinade ständigt den som han var starkare än, liksom han lika ständigt lät sig pinas av den som han var svagare än. Glöm honom och bry dig ej om hans avkomma, ty den kommer att vara som han var.

Jag är din fader. Gå alltid på samma vägar som jag har beträtt, vik aldrig av vare sig till höger eller till vänster, tänk ständigt på den evige Guden och följ Hans vägar blott, ty alla vägar som ej är Hans leder bort från Honom. Var hans tjänare så länge du

lever, glöm aldrig att offra till honom närhelst tillfällen erbjuds, och uppfostra dina barn såsom jag har uppfostrat dig. Akta dig för andra folk och för deras seder och religiösa bruk, ty endast du, dina barn och deras efterkommande är Herrens folk. Den som ej följer Herren går Honom emot. Följ därför alltid Herren. Det var vi som fann Honom och tydde oss till Honom, och all vår historiska möjlighet och identitet består i att vi också håller oss till Honom. Han är Livet och vårt livs enda möjlighet att överleva vad som än händer. Välsigne dig Gud, min son, och mitt folk, för evig tid.

Josef:

Att tjäna – därtill är jag kallad. Vad ville jag annat än tjäna mina bröder? De straffade mig för min nitälskan, ville döda mig, kastade mig i en brunn och sålde mig till utlänningar för trettio silverpenningar. Visst var det nedrigt gjort, men sådan är den bäste. Och de gjorde det blott för att jag skulle kunna tjäna dem och andra människor desto mer.

Jag ville endast tjäna Potifar, och därför avvisade jag hans maka när hon ville att jag skulle tjäna henne mer än honom. Därför såg hon till att Potifars hjärta krossades: hennes förtal mördade mig för honom, som var hans bästa vän och mest pålitlige tjänare. Hans närmaste man förvandlades inför honom till ett monster, som aldrig kunde försvara sig eller rentvås, och som i Potifars ögon förblev ett monster så länge Potifar levde, hur oskyldig hans tjänare än var. Men dessa nedrigheter skedde blott för att jag desto mer skulle få tjäna världen.

Jag slapp familjekretsens snäva ramar genom brödernas ondska på det att min frihet bara skulle bli större. Jag slapp min lysande ställning som Potifars närmaste man för att jag skulle komma närmare Faraos. Nu är jag genom mina olyckors förvållanden Faraos närmaste man och beskyddare, Egyptens landsfader och världens försörjare och den mest lysande och mäktiga mannen i världen. Jag uppfostrades i en helig familj för att jag skulle tjäna hedningarna. Gud tog allt ifrån mig för att jag desto mer skulle hjälpa alla dem som ej känner Gud. En furste för alla tider känd och älskad av hela världen för min vishet och framsynthet, humanitet och siargåva – där har ni Josef av Egypten, den mest tvättäkta av judar, Israels mest älskade son, som min egen familj försökte mörda och sålde som slav åt hedningarna. Jag har klarat mig bättre utan den familjen än jag gjorde med den. Endast Ruben försökte hjälpa mig, och för det straffar hans fader honom med att beröva honom hans förstfödsrätt, som i stället Juda får, som mest ville mörda mig. Ack, Guds bästa barn är minsann även hans sämsta, och till sin rätt kommer Guds utvalda barn endast när de utkastas, skiljs från sitt folk, berövas sin Gud och görs till hedningars slavar.

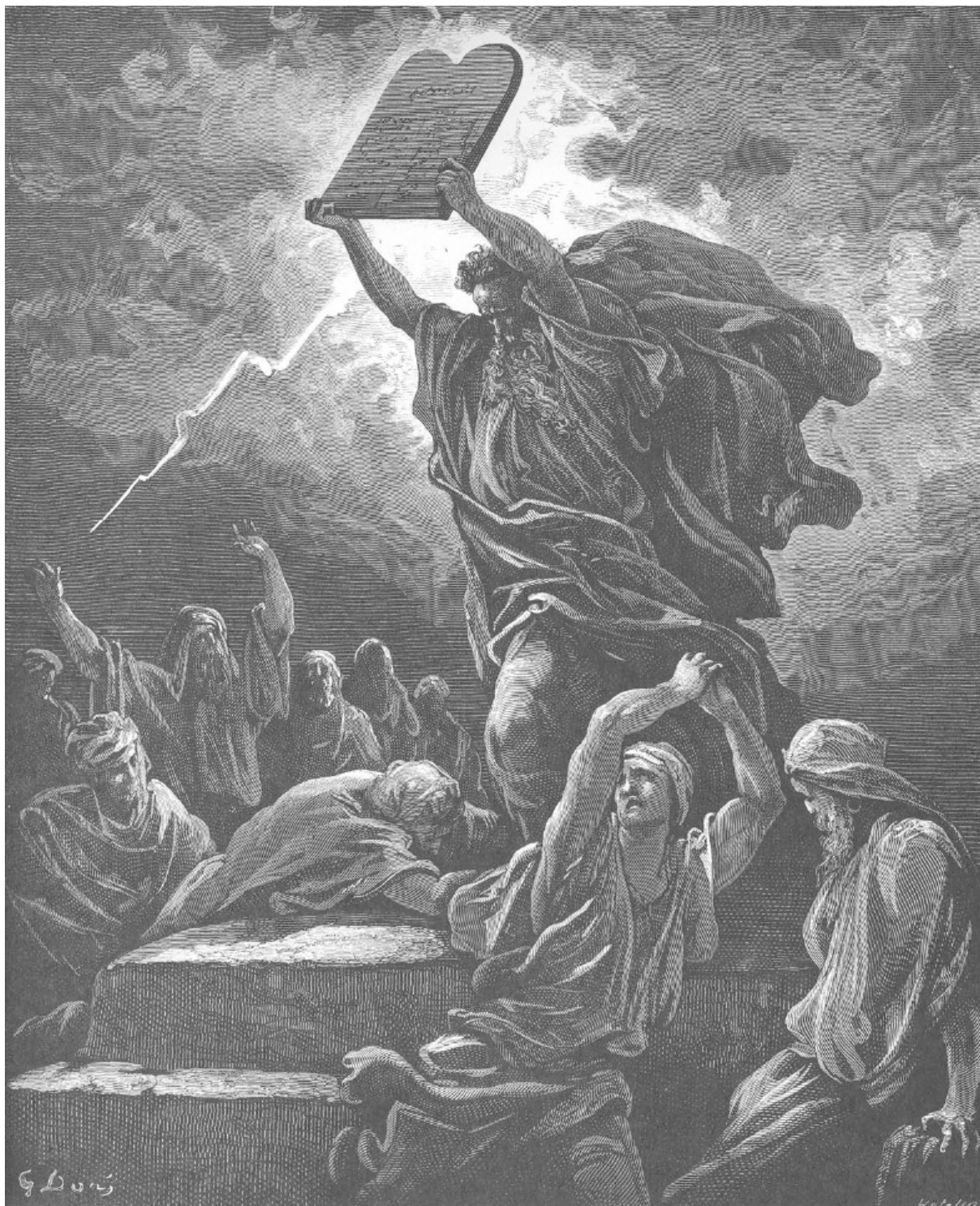
Egypten, din prakt har jag tjänat och älskat nu under större delen av mitt liv. Gud tog mig ifrån sig och ifrån min familj för att anförtro mig föreståndarämbetet för en sötsliskig hednakultur, världens äldsta och äldaste kulturland, med dess tvåtusénåriga pyramider och faraominnen, – och det skall med tiden bli detta heliga unika Egyptens evinnerliga bane.

Moses:

Världens skönaste paradisvärld, människornas idealstat, skönhetens moder, en ljuv dröm för människorna, som dock är sann – det är vad du är, Egypten, mänsklighetens yppersta hem och högsta kultur, traditionernas högborg och den starkaste och frommaste religionens fristat, men någonting saknas. Själv har jag allt. Jag älskar Egypten och har min framtid klart utstakad framför mig såsom blivande Farao – jag har utsikter att bli Egyptens mest lysande farao genom tiderna. Min blivande drottning är världens vackraste kvinna, vackrare och klokare än Nefertiti, och min halvbror Ramses slår jag ut som ingenting. Men varför dras jag då till dessa slavarbetande hebréer? Vad tilltalar mig mera hos dem än hos detta Egypten, världshistoriens yppersta skapelse och skönhetsdröm?

Ramses, du får Egypten. Tag emot denna storslagna artificiella konstruktion, världens yppersta samhälle, som vi hebréer kom till blott för att bli dess undergång. Ty även jag är hebré. Josef var en hebré som var större än Farao fastän den farao var självaste Ekhnaton, Egyptens störste farao någonsin. Men egyptierna bannlyste Ekhnatons minne och utplånade hans livsverk. De hedrade inte honom medan vi alltjämt hedrar Josef. Egypten, ditt tempel börjar vackla. Dina pyramider började vittra sönder i det ögonblick de började byggas. Dina gudar håller inte, ty de är för många, och de är icke goda. Men i människan bor det av naturen en gudomlig godhet, som måste komma av en god gud i motsats till alla de onda. Ditt religionssystem är det yppersta i världen, o Egypten, men det behövs ett bättre. Dina gudar har överlevt sig själva. Det är nu dags att de rationaliseras bort och ersätts av en mera stabil och oförgänglig allenarådande Gud som är enbart god och icke ond. Men en religion som baserar sig på en enda Gud har Ekhnaton visat att ej kan genomföras i Egypten. Vi måste grunda en ny stat omkring vår nya religion utanför Egypten, och därför måste vi hebréer, det folk som har utvalts för att grunda den ende allenarådande evige Gudens religion och stat, bort från Egypten. Och därmed lämnar Gud Egypten. Egypten är ditt, o Ramses. Gud har byggt upp ditt Egypten till en glädje för sig men är nu trött därpå och vill skapa något bättre. Och därmed är Egyptens historiska saga all. Sjung dess svanesång, o Ramses, min halvbror, med utsökta tempel och byggnader, så gott du kan, ty sedan skall Egypten ej få sjunga längre. Ty Gud är den sång som världen därefter för evigt oavbrutet skall sjunga på, och den sången är större än att den ryms i Egypten.

Salomo:

Varför? Varför? Varför har denna klyfta uppstått mellan mig och Guds präster? Vad har jag gjort för att förtjäna Guds vrede? Det är ju blott i sökandet efter lyckan som jag har skaffat mig tusen hustrur och bihustrur och omgivit mig med bländande prakt och rikedomar. Det är ju blott av kärlek och generositet som jag låter mina kvinnor offra till och upphöja sina avgudar och som jag deltar i dessa fester och riter

och tänker mindre och mindre på att lida för Herren. Varför kan inte leviterna förstå mig och vara lite toleranta? De vill inte unna mig lyckan, glädjen, nöjet, omåttligheten och det obegränsade kärleksruset. De vill inte låta mig hänge mig åt det enda i livet som betyder någonting, nämligen att ha roligt. Ty allt annat i livet, alla människans önskningsverk och allt vad en människa kan hitta på och finna på jorden är ju meningslöst, fåfängt och ingenting värt. Allt är fåfänglighet utom att ha roligt, och det vill Herrens präster inte låta mig ha.

Aldrig har Herren älskat en konung så som han har älskat mig. Varför skulle jag annars ha fått all denna härlighet, prakt, omätliga lycka och otroliga rikedom och överflöd? Jag har fått mig all världens högsta lycka tilldelad för att jag med min visdom, rättvisa, dygd och heder har förtjänat den. Leviterna har fel som påstår att jag har avfallit från Herren, ty ju mer jag älskar mina hustrur, mitt folk, min värld och universum, desto mer älskar jag i ännu högre grad Herren. Herren är mitt allt, och inför honom är jag ingenting. Min lycka är min belöning för mitt nit, och så länge jag lever kommer jag att fortsätta med att göra mig förtjänt av den och med mig mina barn, mina efterkommande och hela Israel. För evigt kommer mina barn att sitta på Israels eviga konungatron i samma härlighet som jag, och jag ska nog se till att vi för evigt gör oss förtjänta av härligheternas härlighet inför Herren.

Jag borde hänge mig åt Gud, men i stället hänger jag mig åt kvinnor. Jag har dåligt samvete där för. Men jag älskar kvinnorna. De charmerar mig, de bedårar mig, de älskar mig, de lär mig att njuta av verkligheten, de får mig att upptäcka naturen, och de gör mig bara gott. Hur kan jag väl då vara utan dem?

Men jag borde vara utan dem för min egen skull. De varar blott för stunden, medan Gud varar i evighet. De bedrar mig med sin kärlek till mig, de lockar mig bort från Gud till köttslig lusta, de fångar mig i sina nät med sina fester, sin ljuva musik, sin mjukhet och sina behag, och de snärjer in mig i ett nät av skönhet som är falskt, emedan Gud har skapat människan fri. Jag borde nödvändigt offra mer tid åt Gud och

mindre tid åt kvinnorna, men hur är det möjligt, när hela världen är full av kvinnor och kärlek?

Israel har ingen konung, ty den konung de hade regeras nu av kvinnor. De regerar mig, och därför kan jag regera intet. En man i kvinnors våld har ingen Gud, ingen makt, ingen själ, inget hjärta och ingenting alls. Vad han än har för ställning i världen är han ingenting, ty kvinnan är icke Gud, och ännu mindre är hon Guds avbild. Hon har tvärtom förmågan att avskärma mannen från Gud. Hon är inte Guds död, men hon får sin älskare att inbilla sig att hon är Guds död. Sirener, häxor, harpyror, ragator, käringar, övermodiga horor och mansfördärvare är alla kvinnor utom den heliga oskulden.

O Gud, min Gud, varför har du övergivit mig? Varför vill du inte låta mig ha roligt i fred? Varför vänder du hela världen emot mig? Vad ont har jag gjort dig? Har jag förföljt dig, smädat dig eller förbannat dig? Nej, det har jag ej. Jag har blott haft roligt med mina ett tusen kvinnor och behagat dem med att göra dem sällskap vid deras avgudadyrkan. Jag har inte ens sagt ett ont ord om dig, Herre, utan jag har lämnat dig helt i fred. Varför vill du då inte lämna mig i fred? Fanns det någonsin i Israel någon mera oskyldig, renare och ädlare konung än jag? Nej. Jag har ju inte ens såsom min fader besudlat mig med våld och blod. Varför, o Gud, vill du inte låta mig ha roligt i fred? Men svara inte, ty jag vet vad svaret är: därför att du är Herren.

Jag är en tung börda för Israel. De arbetar för mina nöjen, de sliter ont för min prakt, de föder mina tusen gemåler, och de lider hårt under mitt väldiga ok. Men om jag är en tung börda för dem så är även Gud en tung börda för dem, emedan jag är Guds son. Herren har ju sagt till min fader: "När din tid är ute skall jag efter dig upphöja den son som skall utgå ur ditt liv, och jag skall befästa hans konungadöme. Han skall bygga ett hus åt mitt namn, och jag skall befästa hans konungatron för evig tid. Jag skall vara hans fader, och han skall vara min son, och min nåd skall icke vika ifrån honom." Om jag är en tung börda för Israel, så är Gud det lika mycket. Men den som tänker så, som så förhäver sig mot Herren och som så föder ondska, uppror och splittring syndar. Den som tänker något ont om sin konung hädar, och Guds vrede skall förgöra honom och utrota honom.

O Jerobeam, du är starkare än jag, fast du är en ond gudlös förbannad skurk, som med all din styrka kommer att bli till en förbannelse för Israel. Medan jag lever det ljuva livet bygger du upp din här, och medan jag älskar, bygger, beundrar och gottar mig i skönhet och kultur slipar du dina svärd och värvar du hårdföra brottslingar. Jag är god, rättvis, mänsklig, härlig, underbar och älskad medan du är ond, rättslös, omänsklig, hemsk, avskyvärd och fruktansvärd. Ändå kommer du att få all makt i framtiden, ty Gud vill hämnas på mig för att jag har övergivit honom för kulturens och de andra gudarnas skull. Det som man älskar mest förlorar man, och det förtrampas av den som kommer efteråt. Så har det gått för alla goda människor, och så

kommer det att gå även för mig. Emedan jag är förklemad av min kärlek till det goda skall ondskan förgöra mig, mitt allt, min värld och mitt rike Israel. Men Guds son skall ändå alltid regera över hela jorden.

Jag har varit världens och kanske historiens lyckligaste man, och med mig har Israel, mitt land och mitt folk, varit lika lyckligt. Vi har förlänat lycka åt hela världen, åt fenikier, egyptier och etiopier, och storslaget har detta historiska kapitel varit. Så lycklig har världen varit att den just inte kan bli lyckligare. Men den kan bli olycklig, och när universum inte längre kan bli lyckligare måste det bli olyckligt.

Israel har nått sin klimax. Hädanefter måste det bära utför. Gud har gjort vad han har kunnat för Israel och kan nu icke mer göra det lyckligare. Dock måste han fortsätta skapa. När han inte längre kan bygga på Israel måste han börja skapa något annat. Och för att kunna göra det måste han överge Israel, som följaktligen måste falla.

Det är inte mitt fel, och det är inte mina tusentals gemålars fel eller min kärleks fel eller beroende på min svaghet. Det är en naturlig utveckling. Israeliter, Gud har gjort er till världens stoltaste folk, och högre kan ni inte komma. Men i sitt kärleksnit för er har Gud skiljt er från alla andra folk och gjort er olikt dem, och när nu Gud för att vidareutveckla sig måste ägna sig åt andra folk emellan måste ni bli lidande därav, ty så stolta och olika alla andra är ni att ni aldrig kommer att kunna förstå dem och ännu mindre de er. Därför väntar er nu en framtid av idel lidanden. Ty Gud har älskat er så varmt att ni aldrig kommer att glömma det eller kunna vara utan det minnet, och för den sakens skull kommer alla andra folk att tycka att ni är odrägliga och därför avsky och trakassera er intill tidernas ände.

Nebukadnessar:

Jag var världens mest lysande, största och mäktigaste konung. Det ståtligaste i världen var mitt rike, och min urgamla stad Babylon gjorde jag till världens förnämsta. Höjdpunkten av min karriär var då jag intog Jerusalem, plundrade världens stoltaste stad, förhärjade Israel och tog med mig judarna hit till Babylon. Ty utan dessa judar vore jag ingenting. De kunde saker och ting, de var praktiska och utförde vad som helst, de ordnade Babyllons ekonomi och administration och införde kultur och fromhet i mitt rike. Jag njöt av att ha dem som mina fångar och bröstade mig över att jag var deras överman. I sanning, när jag hade bortfört alla judar till mitt rike och med deras hjälp gjort Babylon till världshistoriens yppersta produkt än en gång var min lycka, storhet, prakt och härlighet total. Då var jag nöjd. Och då förlorade jag allt.

Ty judarna är ett folk på gott och ont: de kan göra underverk, och de kan bringa hela världen på fall, ty deras Gud är sannerligen fruktansvärd. De gav mig allt men slog mig även med vansinne, så att jag i flera år levde som ett djur i öknen, krälade på alla fyra, gnagde på buskar och betade gräs och blev långhårig som en afghanhund. Den förbannelsen gav mig judarna jämte alla välsignelser, och därför blev jag Nebukadnessar. Ty jag repade mig från mitt djuriska vanvett och kunde därefter bli

en verkligt stor och härlig konung för alla tider med smak även för kultur och vishet, som endast erfarenheten av den totala förnedringen kunde inpränta i mig. Mitt rike skall icke bestå, men mitt namn skall genom mina öden och äventyr tillsammans med judarna bestå genom alla tider.

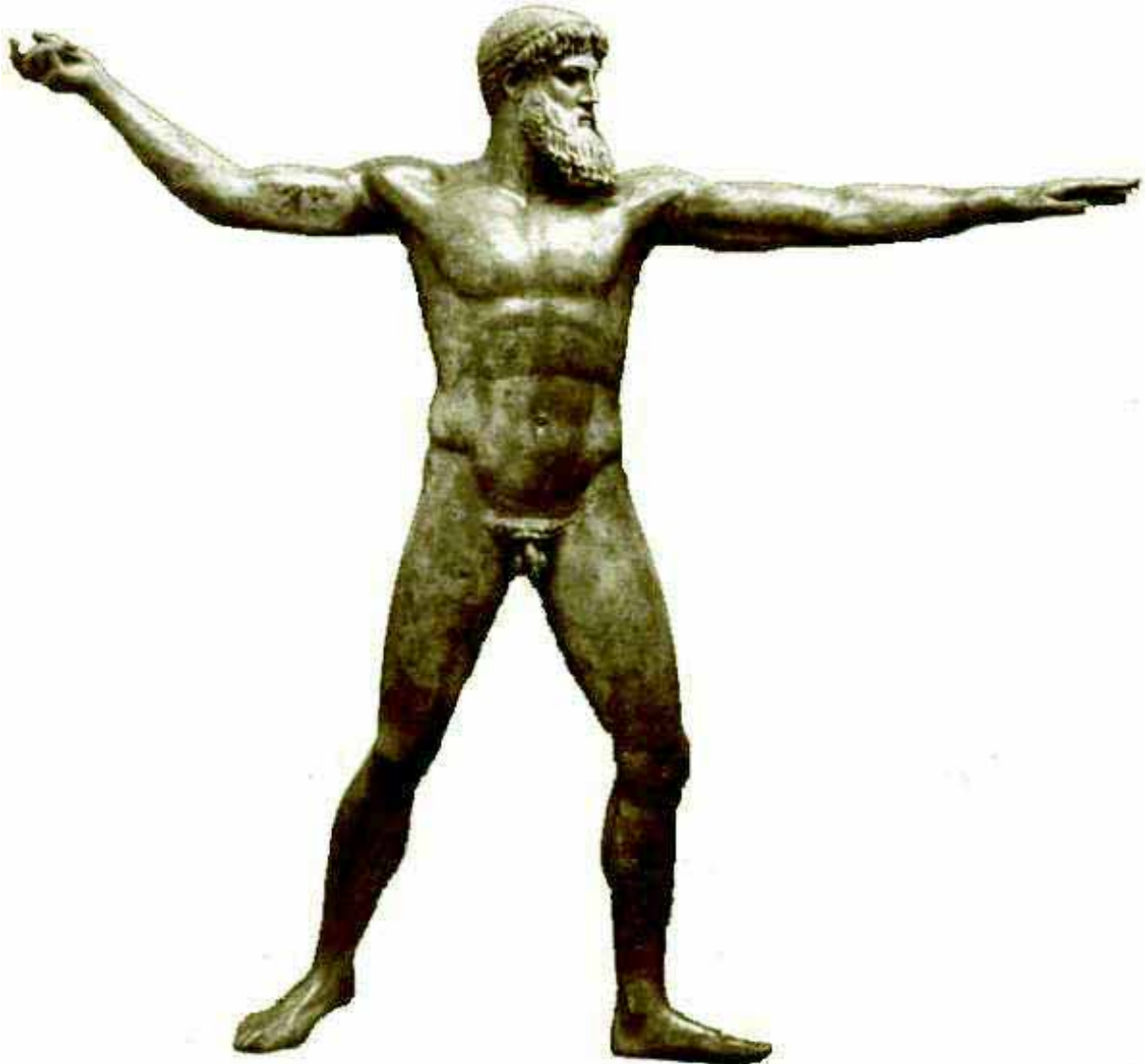
Kyros:

Judar! Med orätt bortförde man er från ert enda ursprungliga hemland. Se, Babylon, som förintade Israel och Jerusalem, har i sin tur förintats av mig, som på dess ruiner har byggt ett nytt rike, som i sanning skall bestå. Ty jag skall icke förtrycka er utan låta er återvända till ert hemland Israel, så att ni där kan återuppbygga er och hela världens heliga stad Jerusalem med dess tempel. Allt mitt är ert, på det att Gud icke må vredgas på mig eller någonsin förgöra mitt persiska världsomspännande rike.

Xerxes:

Dessa hellener gör mig galen. Alla mina förfäder har haft enbart ont av dem. De är ett enda stort besvär, och nu skall det ostyriga småfolket tuktas en gång för alla! Ingenting har kunnat motstå Persiens maktutbredning utom detta löjliga småfolk, och därför skall de i sanning få se på fan! Vad är de mot Persien och mig? Vad är det hav som ligger mellan mig och dem mot min överväldigande heliga vrede annat än en liten futtig bäck? Vad är dessa vågor annat än krusningar på innehållet av ett badkars

yta eller snarare de svaga dallringarna på en tallrik soppa? Ingen storm kan hindra mig från att tukta hellenerna, dessa löjliga provinsbor, som sitter var och en på sin klippa på sin ö och är osams med alla sina grannar. Om deras hav behagar storma mot mig skall jag piska det med järnkättingar, så att det blir rött av blod och kvider av ve och ber mig att aldrig mera vara så grym! Jag är Persiens herre och därför alltings herre och även naturens, och den myra i universum som vågar motstå min vilja skall sannerligen få se på fan och känna av att han lever, ty med min lilltå skall jag krossa honom till mos! Akta sig, Hellas, du erbarmliga drullputt, ty här kommer jag, Persiens och hela världens ende överman och storkonung! Dina öar skall bli sågspån, jag skall sänka dem i havet, och över Hellesponten skall jag bygga en bro av sten så att ni aldrig kan skiljas från Asien mera! Hör mig och darra av skräck, era imbecilla och impotenta byfånar och puttefnaskar!

Minos:

Se detta ljuvliga, gudomliga, solomstrålade, av samtliga gudar evigt älskade land! Njut av denna himmelska åsyn av detta blåa svallande skimrande turkosgröna azurblåa skiftande friska och ljuvliga Medelhav, av alla världens hav det mellersta och största! Känn vinden som fläktar oss i ansiktet, se delfinerna som vackert hoppar och dyker i vågorna, se Poseidons tritoner och Thetis' nereider forsa fram över vågorna likt skum, och skåda skyn, den evigt blåa, klara, oändligt ljusa gudomliga och molnfria himmelen! Och vad tycker ni om mitt palats? Är det inte magnifikt? Det har mer än två hundra salar, ett trettiotal trappor och dessutom ett helt avloppssystem. Det är världens största palats och ett av den äldsta världens sju underverk. Mina arkitekter har fröjd sig åt att få bygga det, liksom Egyptens faraoner fröjdade sig åt att få bygga sina pyramider.

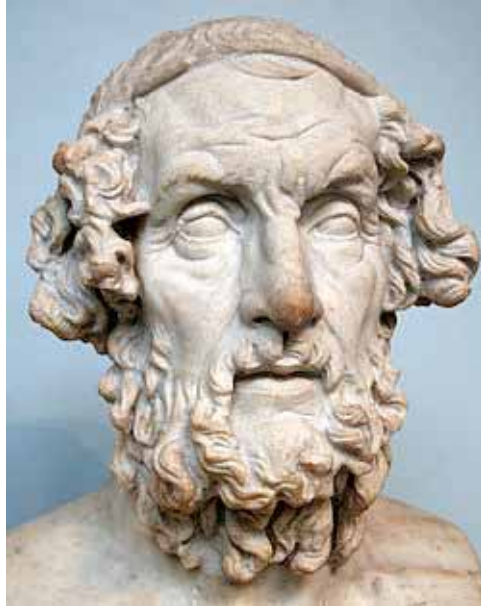
Denna grekiska arkipelag är mitt land. Jag är en havskonung. Jag härskar över fler öar än länder och över fler hav än stränder. Mitt rike är det Egeiska havet. Mina gränser är Egyptens kust i söder, Asiens kust i öster och Italiens kust i väster. Allt där emellan är mitt, mitt folks och mitt Kretas.

Se denna ö! Se dess gröna olivklädda sluttningar, dess vita kiselstensstränder, dess gudomliga höjder och berg och dess oändligt rika städer prydda med prunkande yppiga palats! Aldrig har ett rike gynnats mer av gudarna, aldrig har ett lands konstnärer varit mera inspirerade, och aldrig har en konung varit stoltare över sitt folk! Jag älskar er, mina hantverkare, ty de vaser, amforor, krus och bägare som ni smyckar med bläckfiskar och sjögräs är rent ut sagt gudomliga. Fortsätt med ert arbete, utveckla er konst och lär er att måla fresker, ty aldrig kommer jag att tröttna på att se Kreta bli vackrare.

Hell dig, o ljuva eviga Medelhav! Heligt är du. Du är det som begränsar och sammanhåller civilisationen. Bortom Herakles' stoder är den enda mänskliga känslan hemlängtan. På dina himmelska ljusa klara vatten segla endast snäckskal och pärlbåtar och inga barbarer. En spegel av gudarnas härlighets strålgans och ljus vare du så länge mitt palats smyckar jorden!

Men hur vackert och skönt allting än är att betrakta så får vi ej glömma bort att även ha lite roligt. Kom, mina vänner, mitt hov och min värld, låt oss gå ut på jakt tillsammans! Skogarna är fulla av ilskna vildsvin som längtar efter att få simma i sitt spad, hästarna stampar av otålighet över att få flyga med oss på sina ryggar ut i vildmarken, hundarna tuggar fradga av blodtörst, och själva spritter vi av iver över att få röra på oss och leka ute i naturen. Kom, mina vänner! Efteråt blir det kalas med festhekatomber och tempeldans tills Helios blir röd och försvinner bortom havets eviga horisont och tills ljuset går ned bakom världen.

Homeros:

Se hur havet gnistrar och lyser! Se på denna arkipelag, de himmelska öarnas land, hur välsignad den är av ljuset! Det är landet som är älskat av Afrodite, begåvat med upplysta söner av Apollon, omstrålat av Zeus ljus och beskyddat av Poseidons trierer. Det är mitt eget land, och det är framtidens land, ty hennes ljus är för klart för att någonsin kunna upphöra. Detta är mitt eget älskade Hellas.

Vari ligger Hellas hemlighet? Vad är källan och ursprunget till hennes ljus och hennes härlighet? Vilken är orsaken till att hon är så oförliknligt och evigt förtrollande? Hennes hemlighet är att gudarna älskar henne och att dessa har lämnat sin kärlek för Hellas i arv vidare åt människorna. Inget land var någonsin mera älskat på jorden, och därför var heller inget land någonsin mera fullkomligt.

Visst älskade Amon och Aton det rika landet vid floden Nilen, men de lärde Farao och prästerna att älska endast dem. Visst älskade tvåflodslandets konungar sina städer och slätter, men de kom aldrig på tanken att bevara och utveckla sin kärlek för framtiden. Även Persien är förvisso högeligen älskat av Ormuzd, men vad är denna kärlek värd när perserna styrkt av den blott ytterligare framhäver sitt förtryck? Nej, vi hellener är lärda att älska vårt land på gudars vis, ty på samma sätt som fäder älskar sina barn älska vi Hellas. Och därför är vår kärlek evig, ty en fader upphör aldrig med att älska sitt barn även om barnet ljuter en tidig död i klenmod och vanära.

Framtiden tillhör vårt land, och min dröm är att hon får leva för evigt såsom världens moder och huvudland. Den enda fara som någonsin kan resultera i hennes undergång är vi själva, ty om vår kärlek för Hellas avtar eller om vi på annat sätt visar oss ovärdiga hennes jord så kan ingenting rädda henne. Ty om vi själva sviktar sviktar Hellas, ty vi är Hellas.

Jag skådar in i framtiden. Jag är blind, och därför kan jag se allt. Jag tycker inte om vad jag ser. Jag ser förruttnelse, förödelse, förgängelse och vanmakt. Bort, förfärliga

syn! O hellener! Skulle då även ni, världens hopp, gå under? O Zeus, hjälp mig! Giv mig kraft till att förhindra en sådan utveckling, genom att utveckla den hellenska andan och kärleken! Gudomliga olympiska fäder, om ni älskar Hellas, så understöd mig i det arbete som mitt liv kommer att bestå av, nämligen att förstärka och bygga upp hellenernas självförtroende! Ty endast genom att inse att de alla är hellener tror jag att de någonsin kan vinna enighet och evigt liv såsom världens fäder.

Just nu har de en svaghet och beundran för sångare. En sångare skall jag därför bli, och bokstaven och lyran får bli mina medel. Mitt arbete har jag framför mig, och ännu en gång tänker jag offra till gudarna och be dem ingiva mig kraft inför vad den obestämda framtiden kan ha i beredskap för mig, för mina bröder och för Hellas.

Apollon, du ljusets personifikation, du idealens uppmuntrare och beskyddare, jag ser dig framför mig som min främsta understödjare. Jag tackar dig för din inspiration.

Hermes, du människornas vägledare, du listens och slughetens konung till överlevnadskonstnär, du underbare skyddsande för alla resenärer, dig vördar jag som mitt samvete och vägvisare. Jag ber dig att aldrig vara tyst eller försvinna ur sikte.

Poseidon, världens och havens härskare, misskända enstöring och den störste av kärleksdyrkare, ditt skydd betraktar jag som det mest värdefulla jag äger. Du är den ende av gudarna som jag betraktar som min personlige vän.

Athena, stadsbeskyddarinna och framtidsgudinna, det att du mer än de andra hänger dig åt Hellas framtid gör att jag måste se upp till dig mest av alla. Tack för ditt varma bistånd i mitt arbete!

Afrodite, du den vackraste av varelser, du mest åtråvärda, svårtillgängliga och dyrkade av gudar, dig anser jag vara skönhetens ideal och begynnelse. Före dig var ingenting vackert medan nu du gör allting vackert.

Hefaistos, du stackars lytte man, du är kanske den störste av gudar. För vem skapar väl mera och vem ger människorna rikare skatter än du? Vad är du om inte givaren framför alla andra?

Dionysos, du barnslige naive oskyldige och enkle gud, du är den enda av dem jag älskar som jag ändå inte älskar. För vad är väl du om inte korrptionens och dekadansens uppmuntrare och tillskyndare? Vad är väl det enda du gör utom att åstadkomma kaos? Jag tackar dig dock för alla välbehövlige välsignade flykter från verkligheten och förnuftet.

Hera, du drottningarnas drottning, du Zeus jämlike och oförlikneliga kvinna, du delar tillsammans med Zeus kraften och makten. Tillsammans är ni de största, lämpligaste och visaste världsregenter som någonsin har uppbringats och kan uppbringas. För detta tackar jag er, och jag önskar och hoppas att ni må smycka världens tron för evigt.

Zeus, du alltings härskare och universums herre, dig tackar jag blott för att du finns. Ty vad vore väl världen utan dig om inte tillbaka i kaos? Och dig hyllar jag även som Hellas enda frambringare.

Artemis, du är behagets fulländning. Din mjukhet, ditt behag och din ouppnåelighet gör dig till den mest sällsamma och överjordiska av varelser. Du är ett luftslott som alla trängtar till men som ingen vågar gripa om av respekt och vördnad

för din sällhet. Du är den enda av alla Olympens gudomliga naturer som jag verkligen personligen älskar.

Asklepios, du olycklige människovän som vredgade Zeus med din människokärlek och ditt medlidande med mänskligheten, dig hyllar jag som den trognaste av människovänner. Olyckligt var det att du aldrig lyckades i ditt goda uppsåt att göra hellenerna odödliga.

Prometheus, du den störste av mänsklighetens hjältar, du människoson som med din kärlek visade dig vara förmer än bara en gud, dig hyllar jag såsom den okuvliga mänskliga andans stiftare. Du gav Hellas dess ljus och därmed mänskligheten dess hopp. Ty vad är Hellas om inte just hoppet om evig mänsklig lycka?

O Hellas, varför är inte hela världen blott ett vatten täckt av dina himmelska öar? Varför finns det oändliga öknar, bergskedjor och djungler, och varför finns det oöverkomliga hav? Varför är inte hela världen som Hellas?

Men naturligt är att inte allt är blott ett paradiset. Ty det är ju bevisat att skönhet på ett håll icke kan existera utan avskyvärdhet på ett annat. Människor kan icke endast vara goda. De måste även emellanåt få vara onda. Världen har två sidor, och Hellas utgör det högsta som den ljusa sidan kan frambringa.

Det är till och med helt naturligt att även Hellas har två sidor. Även vi hellener lider, krigar, är grymma, är fattiga, är olyckliga och är purkna emellanåt, ty är vi inte det så finner vi inget behag i att vara motsatsen. Och vi får icke glömma att endast motsatsen spelar någon roll.

Det enda som verkligen spelar någon roll är dock till slut kärleken. Jag är gammal nu och vis av ett mödosamt livs erfarenheter, men det enda som jag dock egentligen har lärt mig är att kärleken är det enda som är av något värde. Allt är förgängligt, fåfängt och helt meningslöst utom kärleken, som alltid lever evigt. Även om Hellas en dag går under trots mitt arbete så kommer Hellas kärlek alltid att leva och bevisa för eftervärlden att det var i Hellas som historien nådde sin klimax och som mänskligheten såg sitt enda ljus och kände sitt enda hopp. Ty allt vad en människa behöver göra för att föreviga någonting är att älska det. Och mer än någonting någonsin har just Hellas varit älskat av människorna.

När en kärlek dör så dör den blott för att en dag återuppstå. Därför, om hellenerna förlorar sitt Hellas och sin kärlek för Hellas, så är det i min mening endast tillfälligt. Vad som än händer i framtiden så kommer Hellas ande alltid att leva kvar och en dag, kanske i morgon, kanske nästa evighet, återuppstå i mera lysande glans än någonsin.

Allt vad jag vill säga innan jag dör är detta: kärleken är allt, och allt annat är ingenting. Ty endast kärleken ger mening åt livet. Det enda som är värt att leva för är kärleken. Allt annat är tomt och meningslöst. Min kärlek har blivit mitt liv, och mitt liv har blivit min kärlek. En högre ynnest kan i min mening icke förunnas en dödlig människa. Ty när man har vunnit kärleken, som är livets enda mening, har man vunnit allt.

Farväl, mitt Hellas. Minns att unna människorna upptäckten av kärleken.

Och farväl, mina bröder. Minns, att utmärkande för en hellen är icke hans kraft utan endast hans kärlek.

Pan:

Homeros glömde mig. Men det gör ingenting. Jag älskar honom ändå.

Får jag bara teckna ett porträtt av den värld som är min, som jag lever i och som jag anser att inte kan bli bättre. Ni förstår, alla ni kära människor i andra världar, i den här världen är vi alla lyckliga – tills vidare åtminstone.

Vi styrs alla av den store Zeus, som är den bästa karl som finns. Han sköter om oss, han ser till att allt är sunt och gott, och även om han slåss och bråkar ibland, grälar med sin fru hela tiden och då och då till och med är gemen och elak, så finns det ingen som skulle kunna vara en bättre far för oss alla.

Tack vare honom så finns vi alla, för resten. Tack vare honom är vi alla så totalt fria från ansvar som vi är, och tack vare honom kan vår värld finnas till.

De övriga av oss är alla mer eller mindre lustiga, till exempel Afrodite, som lockar alla till att vara otrogna mot dem som de är gifta med, och Dionysos, som bara dricker sig full hela tiden, för att inte tala om Ares, som ju bara vill slåss och bråka hela tiden, men bara på skoj, förstås. Tillsammans är dock Ares och Dionysos ganska betänkliga, då Ares har världens sämsta humör, och Dionysos har världens sämsta ölsinne.

Men varför är vi då så lyckliga? Jo, vi har ingenting att bry oss om utom varandra. Vi använder oss av naturen, lever på den och leker med den och i den, och det är det enda vi har. Vi äger ingenting utom dessa berg och dalar, skogar och sjöar, hav och öar, dungar och lunder, denna sol och nattens stjärnor. Vi lever i den bästa och underbaraste av alla lekplatser.

Just nu älskar jag till exempel Selene. Hon rider på min rygg, vi hoppar upp i träden, vi springer lekande ner för ängssluttningen, och vi badar tillsammans i källan där borta. Och sedan ligger vi och älskar varandra i gräset. Det är hur underbart och enkelt som helst.

Framtiden kommer att bygga civilisationer. Jag vet inte om det är en så lysande god idé. De vet aldrig vilket misstag de begår. Det värsta som kan hända en man är att han stirrar sig blind på oväsentligheter. Och det är så civilisationer kommer till.

Små civilisationer som håller sig inom förnuftets gränser är ganska harmlösa, som till exempel Ur, Egypten och framtidens Hellas, men verkligt illa kan det inte annat än gå om någon till exempel plötsligt stirrar sig blind på en sådan sak som pengar eller makt eller krig.

Jag ska bara i korthet berätta hur det går när en sådan sak som makttörst och tävlan inträder. Det är då det blir konflikt, det är då det blir slagsmål; ju mer makt du har, desto lättare kan du besegra och förtrycka andra, varpå de också bygger upp sin makt för att försvara sig och slå tillbaka, och så krigar kungar och tyranner med varandra allt vildare och vildare, tills till slut hela världsalltet är uppdelat i två eller flera motsatta parter. Och när det har gått så långt, då finns inte längre naturen, då kan inte längre en man nå sin älskade, då har allt mänskligt förlorat allt värde och alla har blivit ensamma, och då lider alla människor ohyggligt. Då har världen blivit ett helvete.

Så går det om man stirrar sig blind på makt. Men hur ska man då förhindra och förebygga en sådan utveckling? Jo, man ska koncentrera sig på att älska den man har kär. För när man gör det så märker man att faktiskt ingenting annat betyder någonting.

Den tid jag har kvar ska jag ägna mig åt att berätta lite om mina vänner. Dionysos är min bästa vän, för han är den tokigaste. Jag kan aldrig annat än ha roligt åt honom, för han bär ju sig åt precis som han själv behagar. Han struntar i allt, gläds åt allt,

behagar alla och gör aldrig någon fluga något för när. Han är den oskyldigaste person som finns och säkert också därför den lyckligaste. Han lever, som man säger, ett liv i sus och dus.

Men den som vi alla nog egentligen glädjer oss mest åt att ha ibland oss är Apollon. Jag kan inte i ord uttrycka mig närmare om honom, men jag känner mer för honom än vad jag känner för till och med min egen lilla goding Selene. Han är en sol som lyser upp vår värld, och när han sätter sig högt uppe på en klippa vid havets brusande strand och låter sin lyra ljuda till hans oemotståndligt harmoniska tenorsång med sitt meterlånga gyllene hår svallande i vinden i sina rika lockar ner till höften framstår han som all mänsklig skönhets högsta fullkomning. Högre än så kan inte kulturen och konsten komma.

Hermes är också en härlig person. Han håller den direkta kontakten med människorna, han lyser upp deras existens, vägleder dem och lär dem älska varandra så som vi gör, för den som aldrig har älskat någon är inte mänsklig.

Jag älskar denna världen. Ingen av oss som finns här kan annat än älska den, och Zeus give att den alltid funnes till. Vi är lyckliga bara när vi älskar varandra, och bara i en värld som den här, i en värld helt utan konstigheter, kan vi älska varandra obehindrat.

Naturen är vår moder. Endast i hennes famn är vi trygga för vår enda fiende: vi själva.

Homeros:

O Zeus, är det du som har påskickat mig allt detta? Eller är det du, o granne ljuse konstbeskyddande Apollon? Inte kan det väl vara ni, fagraste gudinnor, Athena, Hera och Afrodite, som har bragt mig in i denna avgrund av lidanden? För vem av gudarna skall jag klaga? Är Hermes, mänskobeskyddaren, den rätte? Artemis, du naturens fagraste jungfru, är det din hand som har skjutit bedrövelsernas pil i mitt hjärta? Pan, Amor, Poseidon, Thetis, Ares, Hefaistos, Hades och Demeter, till vem av er skall jag rikta mitt ve? Till vem av er alla, otaliga gudomliga världsregenter, skall jag höja min röst? Vem av er måste jag kanske anklaga och berätta mitt lidandes historia för? Vem har gjort människorna grymma, sänkt världen i mörker, uppviglat barbarerna och hemsökt alla rättrogna? Vem av er, o gudar, kan jag lita på, om det bland eder finns en enda som ej är otadlig?

Hellenerna har stuckit ut mina ögon. Sångare får ej sjunga gudarnas lov utan att gudarna straffar dem. Ju bättre en sångare lyckas i att smickra, hänföra och entusiasmera sin publik, desto mer tycker publiken om att behandla honom illa. Jag har isolerats på min ö och lever ensam. Jag har ingen att tala med, och om jag någon gång blir besökt så vill besökaren antingen bara göra mig illa eller bara stjäla av mig några sånger att själv skörda ära och kransar med. Hellenerna slåss med varandra, vill ej lyssna till förnuftet, skrattar åt allt tal om fred, glädje och fågnad och kör bort varje sångare som vill ge dem något vackert. För att slippa se honom igen och för att kunna behandla honom som de vill sticker de ut ögonen på honom och förvisar de honom

från sin åsyn, för att ha honom tillgänglig vid behov, för att undvika att han rymmer till andras öar, och för att slippa höra honom sjunga utom när de själva vill. Gudarna råder allena. De styr och ställer på jorden, tar initiativ till krig, råder hellenerna till vad de göra och skrattar belåtet åt resultatet. Endast de styr världens och människornas gång. Endast de orsakar allt som händer. Vad jag har sett och upplevat av livet tills nu har ej varit gott. Är gudarna därför onda? O Zeus, du som allfader är, giv mig ett svar på min fråga: är ni gudomliga eller ej? Om ni ej är det lever man förgäves, ty vad lever man för om inte för att njuta av gudomlighetens glans? Men även om inte alla är det så måste någon av er vara gudomlig, men vem är det i så fall? Ni är så många. Ack, om man bara finge ett grepp om er, ett grepp om den invecklade mänskan och ett grepp om denna onda barbariska av mörkret förförda värld! O moder jord, alltings sköte och ursprung, den som vi alla kommer ifrån, giv oss ett tecken! Låt oss förstå hur allting hänger ihop! Men nog klagat nu. Det är dags att jag lämnar ordet över till nästa.

Perikles:

Hellener! Betrakta ert Hellas! Skåda ert underbara land, beundra denna vår härliga vackra stad av marmor erhållen från Athena, och njut av ljuset, skönheten, glädjen, entusiasmen, kunskapen och det oöverträffbart fria andliga klimatet, som präglar vårt land, vårt Hellas! Låt oss se och fröjdas över allt vad vi har åstadkommit och skapat! Sofokles har visst förfärdigat en ny tragedi. Låt oss gå till teatern och avnjuta den och bedöma den! En härligare trilogi än Aiskhylos oändligt sköna Oresti tvivlar jag dock på att historien någonsin kommer att få uppleva. Gläd er, o hellener! Fröjdas, ät, drick, skramla med era pengar och bygg mera skepp att fara längre ut i havet med! Härligt är det att älska sin hustru, sin familj och sina barn, och underbart är det att kunna göra precis vad man vill som ändå gagnar det allmänna bästa. Tänk ej på Sparta, o athenare, och bekymra er ej för deras vapen, ty vi har sjömakt. Om de stör vår frid så är det lätt för oss att störa deras många gånger värre; men så dumma är de inte att de ids störa den hellenska blomstringstiden.

Kom, mina vänner! Låt oss gå upp till Akropolis tillsammans och se Feidias ljuva gudomliga skapelser glittra i solnedgången! Låt oss njuta av Athena Promachos välmeningsfyllda trygga och vakande anlete, låt oss njuta av vår älsklingsgudinnas härlighet och prakt i Parthenontemplet, och ta med några djur, som vi kan offra till hennes ära! Gudomlig, härlig och outgrundligt skön är du, den klokaste och ärbaraste av alla gudinnor, vår egen Pallas Athena! Vi älskar dig och vi dyrkar dig för vad du har givit oss och vår stad. För evigt kommer vi att vara dig tack skyldiga för den oöverträffbart härliga och vackra sköna stad som du har givit oss.

Och nästa vecka, mina vänner, får vi inte glömma att det är dags för de Pythiska spelen. Vi måste i god tid ge oss upp till Olympia så att vi ej går miste om löpningen eller brottningen. Även boxningen, spjutkastningen, diskuskastningen, höjdhoppet och längdhoppet är ju förvisso ytterst viktiga, intressanta och roliga att följa med i.

Men se, här kommer vår vän Sokrates! Hur mår du idag, Sokrates?

- Tack, bara bra, Perikles. Men hör du, ursäktar du mig om jag ställer dig en fråga?
- Givetvis, Sokrates.
- Vad är sanning?
- Frågar du mig vad sanning är? Du vill då alltid ställa världen på kant, lille vän. Men jag ska säga dig vad sanningen är. Sanningen är allt som är. Så enkelt är det.
- Säg mig då vad som är.
- Allt är som du ser omkring dig. Athen är, vi är, våra vänner och alla hellener är, Hellas är, våra städer och bygder är, och framför allt så är allt det som vi inte kan se.

Gudarna är och gudinnorna, nymferna och kentaureerna, nereiderna, satyrerna, maenaderna och alla halvgudomligheter, muser, gracer, erinnyer, furier och amoriner är. Även allt förflutet är, som vi inte kan se men som vi minns och som vi finna i skrifterna, som till exempel män som Homeros, Hesiodos, Solon och Lykurgos. Även framtiden är, fast den vet vi ingenting om. Allt detta, Sokrates, som är delar av historien, verkligheten eller sinnevärlden, är sanning, ty allt är sanning som är, och allt detta är.

– Men om du inte kan se framtiden, gudarna, Olympen och allt det som vi föreställer oss; hur vet du då att det är sant?

– Gå och språka med någon annan, Sokrates. Man kommer aldrig ut om man går in någonstans med dig.

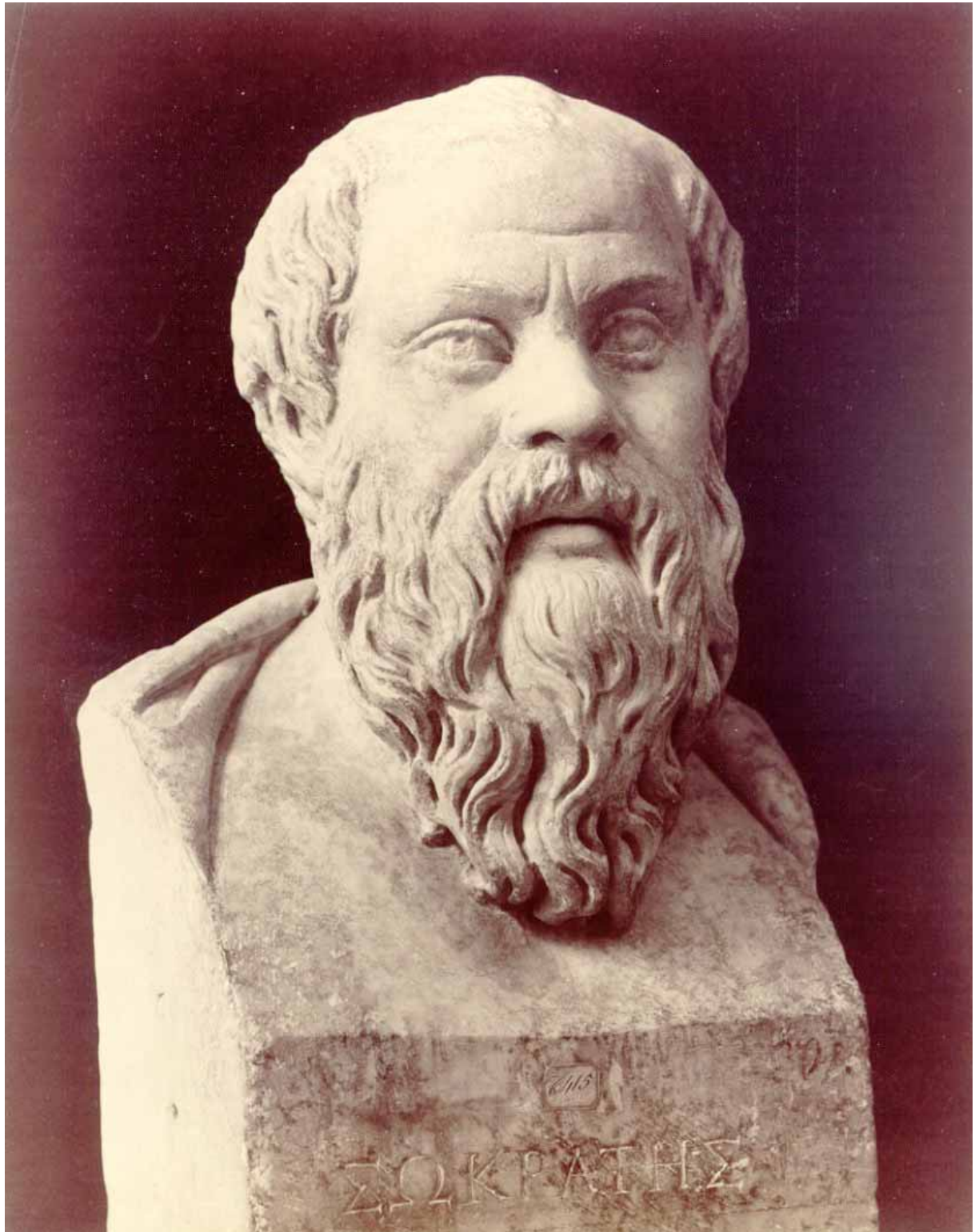
Där gick han. Stackars lille Sokrates. Ful är han och ensam, men han har ett utsökt förstånd. Han ger sig inte och kan driva sina logiska argument för sina tvivel och sin jakt på vad som egentligen är sant hur långt som helst. Han frågade oss vad sanning var. Ja, mina vänner, allt som vi ser omkring oss är sanning. Låt oss njuta av det medan det finns. Låt oss bättra på det och sola oss i dess ljus. O vänner, låt er ej ledas in i sjukt grubbel av pratsjuka och grubbelsjuka sofister som Sokrates. Låt oss i stället se allt som det är, fröjdas åt det faktum att gudarna håller av oss och flitigt be och offra till gudarna på det att det alltid må gå oss väl. Gudarna, mina vänner, är det viktigaste i vår tillvaro, ty allting hänger och beror sista slutligen av dem. Vår gudavärld, vår brokiga kaotiska härliga myllrande gudavärld och ingenting annat är det som har gjort Hellas så gudomligt som det är. O mina vänner, kom alltid ihåg gudarna och dyrka dem fromt, ty de är vår enda garanti för en framtid. Av gudarna beror vi, av gudarna beror Hellas, av gudarna beror vår fred, vår lycka och vårt välstånd, av dem beror vårt allt, och därför får vi aldrig försumma eller förlora gudarna.

Vad mera kan jag säga er, o hellener? Tänk ständigt på gudarna! Dyrka dem och håll av dem med all er själ, ty vet, att endast vår dyrkan av Athena, Apollon, Poseidon, Zeus, Afrodite, Artemis, Dionysos, Hera, Hestia, Demeter, Hermes och Pan gör oss gudomliga. Gudarna dyrkas bör ständigt, ty hur underbart Hellas än är så utgör gudarna Hellas enda hopp.

Min älskade hustru, jag håller på att förlora dig. Allt håller på att glida mig ur händerna. Om bara inte denna pest hade kommit! Kriget med Sparta var oss över nog. Jag fruktar att hela min skapelse, hela mitt livsverk, hela min verksamhet och hela mitt liv håller på att rasa samman.

Men dig är jag tacksam för allt. Du gav mig min lycka. Det var för dig jag gjorde Athen, smyckade Akropolis med Kallikrates och Feidias som medel och gjorde denna din och min värld till jordens vackraste. Dessa två alltför korta decennier av alltför stor lycka och fred och utveckling var bara till din ära. Våra fester, som hela världen kommer att tala om så länge historien minns mig, kommer för alltid att framstå som centrum och höjdpunkten för den hellenska blomstringen. Du var min lycka, och vår lycka var Hellas lycka.

När jag dör kommer du väl att gifta dig med någon annan, och genom detta fåfänga krig med Sparta kommer väl Sokrates skepticism att slå igenom. Och jag är glad över att jag då inte längre lever.

Sokrates:

Ack, vart är vi på väg? Har gudarna övergivit oss eller är de verkligen blott foster av vår egen fantasi? Finns gudarna till? När man ser på denna värld är man frestad till att tro att de aldrig någonsin har funnits.

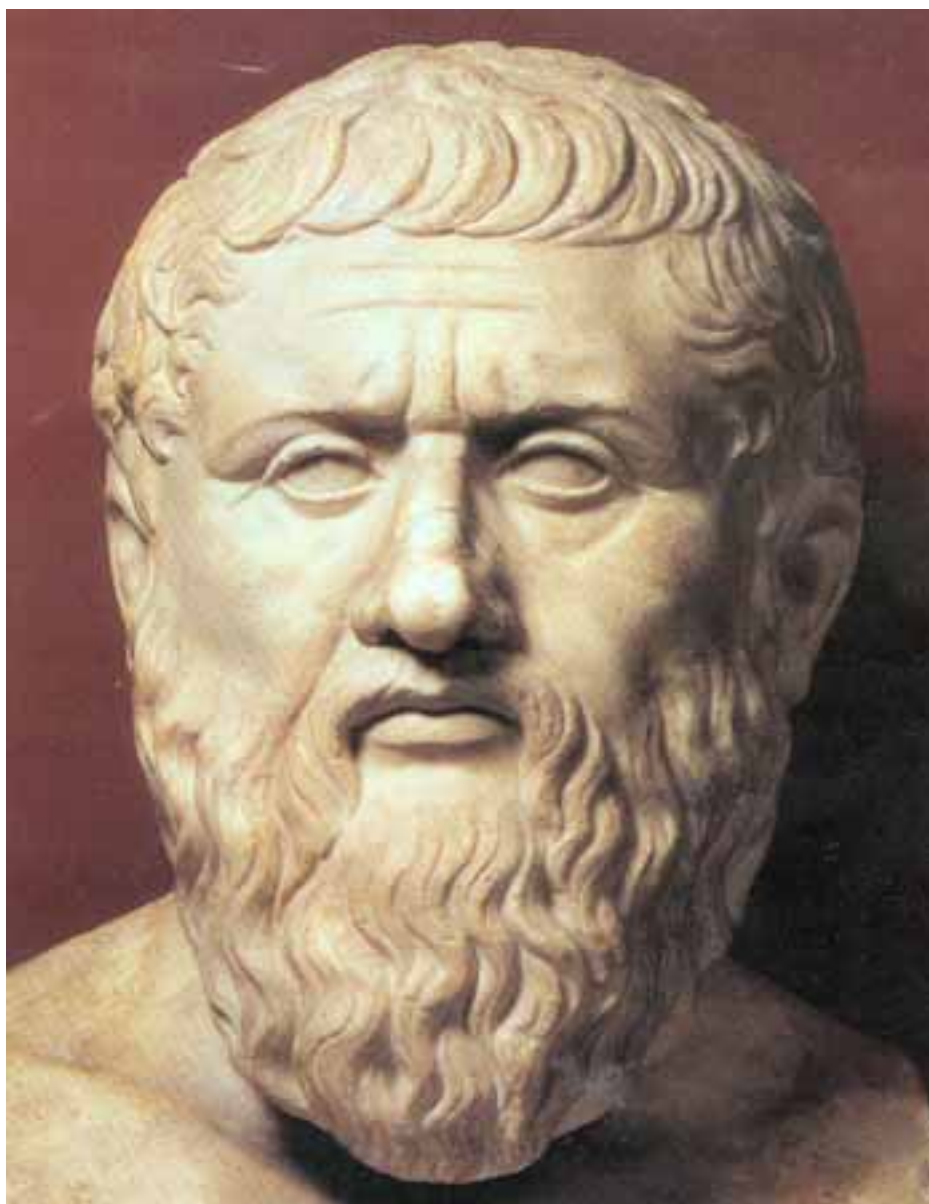
Allt har gått på tok under de senaste åren. Det började med pesten, som förlamade Athen och ryckte bort en viktig del av dess befolkning och bland andra Perikles. Sedan begynte vårt olycksaliga krig med Sparta, som efter tjugo år fortfarande håller på utan en tillstymmelse till hopp om fred. Det verkar som om Ares och Hades tillsammans hade gått ihop för att i en infernalisk komplott mot mänskligheten ta herraväldet över världen. Vart har de övriga gudarna, de förträffliga mänskliga gudarna, tagit vägen?

Jag kan inte vara annat än skeptisk och pessimistisk. Vårt kulturliv förgiftas allt mer av sofisterna, som förvrider människornas sinnen och får dem att tänka destruktivt i stället för konstruktivt. De korrumpierar vårt språk med att fästa vikt vid bokstaven och använda den till att störta omkull varje hellens naturliga självförtroende. Under de tio år som de har fått verka i Athen har all värtalighet, frimodighet i tal och skrift och all glansfull retorik tystnat och blivit till ett medel för uppkomlingar och demagoger till att förföra folket med. Tragisk är denna utveckling, men det värsta är att allt fler och fler vänder sig bort från gudarna. Jag är ingalunda den förste som har börjat betrakta dem med misstro.

Timon:

Förbannade hantverkare och fanatiker, som sprider sitt högmod, sin smutsiga civilisation och sin egenkärlek vart de än kommer, som inbillar oss att livet är bättre och vackrare än vad det i verkligheten är och som parasiterar på världen! Vad är den så kallade människan? Ett kräk blott och ett matvrak, vars enda stund av något värde i livet är dödsstunden. Hon äter och älskar blott för att ur stjärten ge utlopp åt smuts och mer smutsiga matvrak till människor. Hon är blott ett äckel och ett omänskligt högmodigt fåfängt och inbilskt hänsynslöst fult gammalt stinkande kadaver, som en naturlig och djurisk själ blott kan hata, förakta och önska åt helvete.

Vad är väl jag? Jag är fåfängan, nesan, fördärvet och vanäran, hatet och vreden. Jag skyr och förbannar allt mänskligt, ty allt som är mänskligt är omänskligt.

Platon:

Homeros är tyrannen, diktatorn, förtryckaren och förslavaren i vars band vi alla vandrar. Kan jag finna mig i hans dominans? Nej. Jag är trött på hans himmel och gudar, på hans verklighetsflykt och sagovärld och på hans överkliga gudomliga spira och ok som vi hellener vandrar under.

Jag föredrar folk som håller sig till jorden, som sätter människan i centrum, som ej skrämmas med sina religioner och som hellre lever lyckligt och dör naturligt än lever i evighet. Sokrates, filosofen, sofisten, tvivlaren, den ende förnuftige i gårdagens värld, den mest förträfflige och mänskliga av karlar, som dog och blev till stoft, föredrar jag framför övermänskliga hjältar, omänskliga halvgudar och korrumperade självsvåldiga ansvarslösa nyckfulla allsmåktiga gudar.

Ty endast tack vare sådana mer jordiska människor kan städer bli mäktiga, stater uppbyggas och civiliserade världar tryggas. Sokrates var ju den som hellre lärde och

fostrade unga goda friska aktiva dugliga konstruktiva människor som trodde på framtiden än hängav sig åt tyst begrundan av det förflutna, dyrkandet av gudar som varken syns eller lever och kunskap om allt som är gammalt och glömt, hemskt och skrämmande, förlegat, ålderdomligt och gagnlöst. Vi lever ej igår under gudarnas vingar, utan vi lever idag uppå jorden och har en framtid att fostra och ägna oss åt och göra så god och hälsosam som möjligt.

Semitreides:

Hellas, vad har hänt med dig? Varför gick din historia på tok? Nittio år har nu gått sedan Perikles dog och sedan vår gudomliga stad Athen därmed dömdes till undergång i brist på kompetenta statsmäns ledning i kriget med Sparta. Alltsedan den dagen har stigande barbari och elände härjat i alla trakter, i alla bygder och i alla städer överallt i alla Hellas riken. Moder Athena, varför har du låtit en sådan tragedi hemsöka din egen stad Athen, och fader Zeus, varför hatar du Hellas, eftersom du låter det ruttna ihjäl i denna förfärliga epidemi av meningslös våldsamhet och splittring?

Jag är en fattig komediförfattare som maktlös åser denna tragedi. Jag skriver komedier, skrattar åt livet, älskar min hustru och dricker med mina vänner, ty så gör de flesta jag känner, men mitt hjärta svider och blöder i tysthet, och jag tror att så gör även alla andras, ty ingen kan undgå att med smärta bevittna den ödesdigra kurs som vårt ståtliga Hellas har tagit.

I min ungdom har jag sett Sokrates tömma sin sista bägare. Jag var även en gång en hängiven beundrare av Alkibiades, vilket han omsider fick mig att bittert ångra, för var det inte just han som i sin egoistiska hänsynslöshet och opålitlighet indirekt orsakade Athens slutliga förödmjukelse inför det ovärdiga Sparta?

Perikles, Kimon, Themistokles, Aristides, varför dogo de alla? Varför kunna icke sådana härliga män för alltid behaga vår värld med sin närvaro? Och varför avhöll sig Platon från politikerbanan? Han visade ju sig vara lika lysande i sin trädgård som någonsin Perikles var i Areopagen.

Aristofanes även gjorde världen besviken med att inte bli statsman. Och varför blev en så löftesrik gestalt som Epaminondas uppväxt på ett sådant ställe som Thebe? Varför blev han satt till att trampa mark som inte var värdig hans fötter? Om en sådan man hade fostrats i Athen så hade kanske endräkt och fred idag härskat i hela Hellas.

Och vad kommer det att bli av Demosthenes, Athens enda nuvarande hopp? Han har redan i grunden besegrats två eller tre gånger av halvbarbaren Filip i norr. Vad förmår väl en hellen göra för Hellas som inte ens förmår att besegra en barbar? Och vilket förfärligt tecken är inte detta på hur djupt vi hellener faktiskt redan har sjunkit!

Jag skattar mig själv lycklig som är gammal och nära döden, ty jag fruktar att Hellas i framtiden kommer att få anledning till ännu större sorger än vad hon lider av redan.

Om man ändå vore ung och levde i det förflutna! Tänk om man tillsammans med Aiskhylos hade fått uppleva slaget vid Salamis! Vi, de trognaste och varmaste

svärmarna för Hellas, lever alla i fel århundrade. Om jag idag levde på Aiskhylos tid så vore jag tragöd liksom han och en större tragöd än den dekadente Euripides. Det är möjligt att jag rentav vore en personlig vän till den store Sofokles. Men vad tjänar väl drömmar till? Verkligheten, som man ändå alltid måste återvända till, förblir ändå lika gäckande, glädjedödande och hopplös.

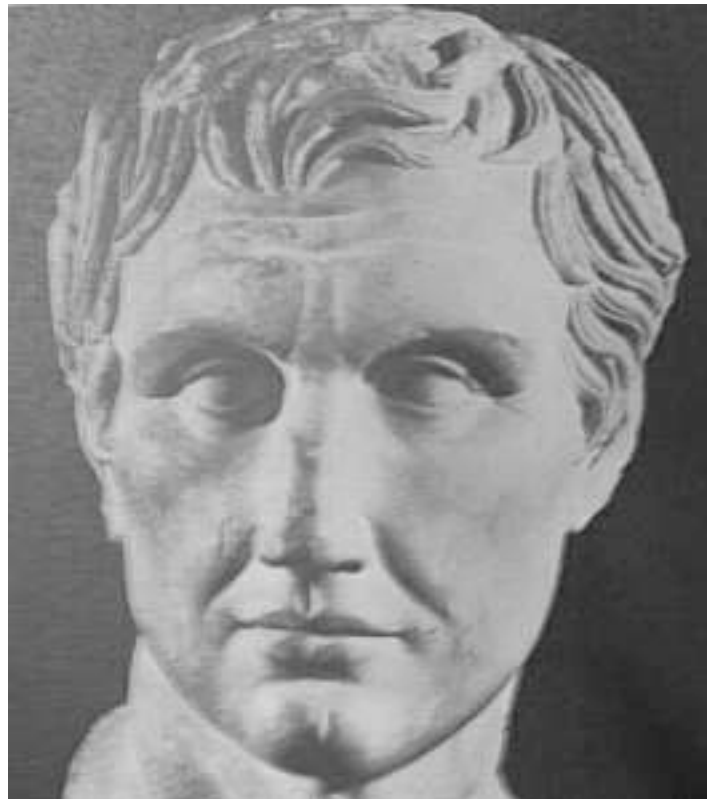
För länge sedan blev människor aldrig gamla. En man hade då aldrig orsak till att lida av sin ålder och av förlusten av sin ungdom, ty för hans barn låg alltid framtiden öppen och ljus och på allt sätt mera gynnsam än vad hans egen tid hade varit för honom.

Nu för tiden ser jag dock fler och fler beundransvärda män som alla klagar över sin ålder och över sin flydda ungdom. Jag har till och med mött en och annan ärevördig athenare som blott sjuttio år gammal har visat tecken på svagsinhet. Denna utveckling är i min mening det mest förfärande av alla bevis på tidernas och människornas förfall.

Men vad är nu detta för högljudda rykten som kommer ifrån norr? Vad är det som alla plötsligt skriker om? Vem har blivit mördad? Konung Filip av Makedonien! Detta är i sanning en förfärande nyhet. Om han är död så är allt hopp ute, ty trots att han var nästan en barbar så var han Hellas enda betydande hopp.

Det sägs dock att han har en säregen son. Är denne stor nog att axla sin faders börda? Om så är fallet kanske jag trots allt kan dö lugn. Det finns till och med de som ännu mer hoppas på honom än vad de gjorde på hans far.

Jag är mycket gammal, och jag väntar döden när som helst. I hopp om att denne unge Alexander är någonting för världen att se fram emot överlämnar jag ordet åt någon i hans närhet som ännu är ung. Och därmed tar jag avsked av denna historiska scen. Farväl.

Menandros:

Allt går åt skogen. Gudarna glöms, Athen glöms, och världens mest iögonfallande personligheter är idag kondottiärer, tyranner och blinda världsliga materialister. Alexander, den härlige hjälten, är död i sitt trettiotredje levnadsår. Det om någonting borde väl lära världen vad makt och ära är värt och hur fåfänga alla jordiska världsliga strävanden är. Men nej. Materialisterna bländas bara ännu mera av det lilla guld som glimmar i deras väl gömda penningpung.

Vems är skulden till denna så kallade utveckling? I första hand är den Sokrates, sofisternas, Platons och de övriga dekadenta och degenererade tänkarnas, filosofernas och tvivlarnas under och efter det peloponnesiska kriget, som med sitt oerhört farliga inflytande lockade athenarna bort från den gudomliga vägen. Felet till dagens sorgliga världskulturella förfall är deras som började sätta människan högre än Gud.

Detta betyder icke alls att jag hatar människan. O nej, jag älskar människan, jag njuter av hennes skönhet och egenskaper, och jag är ständigt hänförd över hennes ljuvlighet, älsklighet och strålande behag. Jag älskar människan, och jag tror på människan, ty det som gör henne mänsklig är det underbaraste av alla gudarnas underverk. Jag älskar människan, ty människan är vacker.

Människan hyllar jag därför i mina komedier. Jag hyllar den sanna mänskliga traditionen. Jag tror på Athen och på Hellas därför att det är en mänsklig stad och ett mänskligt land. Jag tror på allt som är mänskligt. Och därför fördömer jag allt som är omänskligt, och det mest omänskliga av allt idag är materialismens utveckling. Ty materialismen drar människan bort från gudarna, vilket är av ondo, emedan det klaraste tecknet på mänsklighet är att hon tyr sig till gudarna för att få vara älskad av dem.

Men hur vilse människorna än är så tror jag inte att de någonsin helt kan förlora sin mänsklighet. Och därför tror jag på och hyllar jag mänskligheten.

Perdikkas brev:

Kära syster Klytaimnestra,

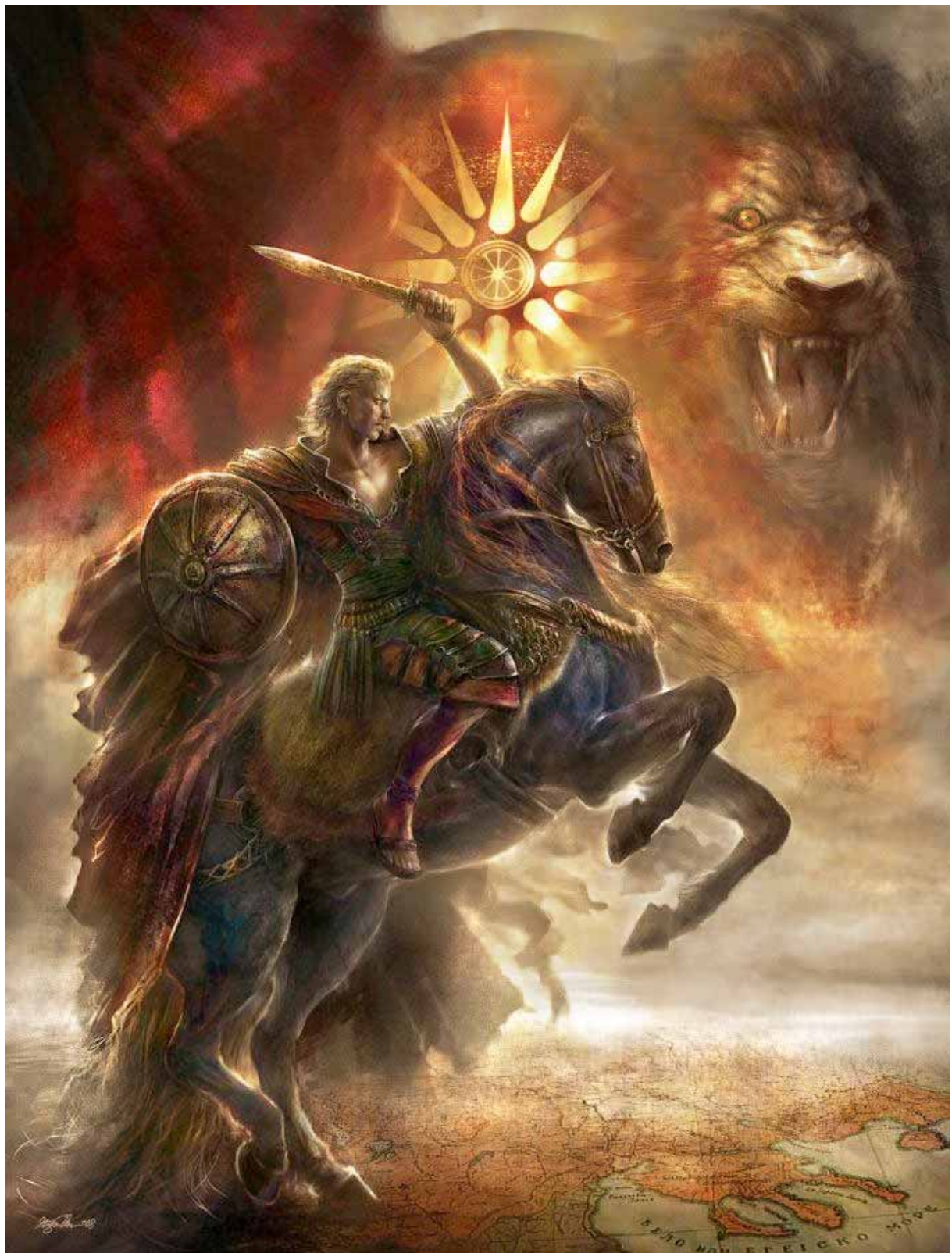
Jag skriver detta brev i Sestos vid Hellesponten. Framför mig breder det blåa vackra vattnet ut sig på andra sidan om vilket perserna befinner sig. Jag fruktade förr för att möta dem i strid, men min konung Alexander, som jag gradvis lär känna mer och mer, har nu med sitt säregna nästan övernaturliga mod helt befriat mig från denna fruktan. Han har fått mig att tro, kära syster, att världen har en underbar framtid framför sig.

Seleukos var nyligen och hälsade på i mitt tält. Jag är övertygad om att han kommer att gå långt innan vi är tillbaka i Pella.

Kära syster, jag kommer att skriva många fler brev i framtiden så ofta jag kan, och lova att inte utan påtaglig orsak oroa dig för mig, så ska jag lova att berätta allt vad

som händer mig och oss på persiska slagfält. Och om gudarna är med oss, vilket jag tror att de är, så skall jag till och med lova att snart återse dig i Pella.
Din mest vördnadsfulle broder Perdikkas.

Min kära syster,

Jag skriver detta brev nattetid på slätten Issos öster om Tarsus. Idag har jag skådat den persiske storkonungen! Och kan du tänka dig, kära syster, att han flydde! Han flydde för min Alexanders ljungande blick, och soldaterna har skämtat och sagt att han trodde sig i Alexander se spöket av Kyros komma och banna honom för hans misslyckade sätt att regera i Persepolis! Och ända till Persepolis flydde säkert denne överraskande fege storkonung. Du bör även veta att vår här säkert var mindre än hälften så stor som persernas.

Alexander tycks mer och mer se ner på Parmenion av en anledning som jag ej förstår. Jag hoppas innerligt, kära syster, att det inte kommer en brytning dem emellan, ty Alexander behöver Parmenion och Parmenion behöver Alexander. De är säkert vår tids två största personligheter.

Hefaistion, Alexanders vän, har jag även lärt känna närmare, liksom den store Eumenes. Denne Hefaistion är en underlig person. Jag undrar vad Alexander ser hos honom, ty själv ser jag ännu ingenting i honom. Han är visserligen artig och älskvärd, men det är allt. Jag hoppas få lära känna honom bättre.

Som du säkert förstår av detta uppsluppna brev skrivet efter en segerrik dag så fattas mig ingenting. Jag är frisk, och idag på slagfältet kände jag mig som en osårbar gud. Visserligen fick jag en skråma i högra armen, men den kommer att bli läkt av tiden snabbare än man tänker.

Mitt enda bekymmer är faktiskt konung Alexander själv. Jag vet nu att han egentligen i själ och hjärta kanske är den svagaste av alla människor, och jag tycker inte om hans ideologi. Jag tycker inte att Akhilleus är någon speciellt beundransvärd person, och jag förstår inte varför Alexander ser upp till just honom. Odysseus tycker jag att skulle vara ett lämpligare och mera hälsosamt föredöme. Akhilleus dog ju ung medan Odysseus genom sin försiktighet och klokhet levde tills han blev gammal. Men jag får inte kritisera min konung, och Hefaistion tar säkert väl hand om honom.

Ännu en gång farväl, kära syster, och jag lovar igen att skriva så snart jag får tillfälle därtill, vilket nog i framtiden blir ännu mer sällan än hittills, ty Alexander skenar fram på livets väg, och vi måste oavbrutet anstränga oss till det yttersta för att hålla jämna steg med honom, eftersom vi är hans soldater. De senaste ryktena som vi har hört från hans tält är oroväckande. Han har sagt att han vill se Persepolis.

Men oro dig inte för någon av oss, kära syster, ty vi ämnar alla återvända till Makedonien innan vi ännu har lämnat vår ungdom.

Din egen trogne broder Perdikkas.

Min syster Klytaimnestra,

Jag skriver detta brev i hjärtat av världen, i storkonungens stad Persepolis. Du kommer inte att tro att jag talar sanning när du läser detta, men du ska veta, att trots att jag inte riktigt vågar tro det själv, så är det ren sanning. Vi lever i en saga. Dess namn är verkligheten, och det är den mest otroliga av alla sagor. Men det mest förbluffande och otroliga av allt är att Alexander inte är nöjd. Kan du tänka

dig, att en makedonisk konung intar den persiske storkonungens plats och ändå inte är nöjd! Han vill ha Dareios eget skinn, och gudarna vet vad han vill ha sedan!

Det kommer antagligen att dröja lika många år för mig att återkomma till Pella som det har tagit mig att komma hit, men misströsta inte, ty när jag sedan kommer är jag inte längre den unge löjliga Perdikkas, utan jag är upplyst, min själ är utvecklad, och mitt sinne och hjärta är uppfostrade till att bringa mer glädje åt er där hemma än vad som någonsin hade varit möjligt om jag hade varit filosof och elev till självaste Platon! Ty ingenting är mera upplyftande och nyttigt för en man än svindlande äventyr! Och jag upplever nu kanske det största som kan upplevas, och jag ämnar klänga fast vid det till dess slut.

Dareios hustrurs liv och leverne är omåttligt mycket mera barbariskt än vad jag någonsin trodde var möjligt för konungsliga personer. En herdinna från Epeiros står på högre nivå än dessa skamlösa furier.

Berätta för så många som möjligt om våra äventyr, ty vi vill sannerligen inte vara ensamma om dem!

Din broder Perdikkas.

Kära min syster Klytaimnestra långt borta där hemma i vårt gamla efterlängttade Pella,

Om du någonsin mottager detta brev skrivet i en stad vid namn Taxila belägen i Indien på andra sidan världen, och som är den första betydande stad som jag har sett sedan Persepolis, så tacka gudarna med rikliga offer för att det lyckligt har nått hem till sitt mål trots allt. Be till dem och offra till dem även för min och för mina trytande kamraters skull, ty vi längtar alla hem, och hemmet ter sig mera fjärran för oss än någonsin. Det ter sig så fjärran att vi faktiskt ibland har tvivlat på att någonsin få återse det.

Alexanders armé är större än någonsin, men vi makedonier är färre än någonsin. Vi krigar tillsammans med främlingar, och vi gör det endast för Alexanders skull, för trots att vi inte känner honom längre emedan han har blivit såsom en asiat, så älskar vi honom.

Parmenion är död. I Partien var några makedonier idiotiska nog att planera Alexanders död, och detta, när det kom fram, fick många oskyldiga lida för, och bland dem var Parmenion. Jag förstår inte varför och hur Alexander kunde genomföra ett sådant dåd. Av alla våra generaler var ingen värd en större uppskattning än just Parmenion.

Även din vän Kleitos är död. Jag känner inte till de exakta omständigheterna kring hans död, men alla vet att de bäge var druckna när Alexander dräpte honom. Han hade länge i tysthet opponerat sig mot Alexanders totalitära idéer.

Vart tänker han föra oss, denne vår konung? Han är inte galen, men många tror att han är på väg att bli det. Han drömmer om att få se den östra oceanen, men jag tvivlar på att en sådan alls existerar.

Han har erövrat åt sig det största riket i världen. Tänker han nu förstöra det med att leda sig själv och oss alla i fördärvet? Jag är orolig för honom.

Var dock inte oroliga för oss. Jag tror ännu på honom, och det samma gör alla de mest dugliga av oss; och så länge han ännu unnar någon av oss ett öra ibland så finns det hopp om att han låter oss och sig själv få återse Hellas.

Min privata dröm, som jag har närt ända sedan Parmenions död, är att få se Alexander tillbaka i Hellas, varifrån han skulle styra resten av världen i en demokratisk världsordning. Jag skulle vilja se honom i Athen. Jag skulle vilja se honom som den störste av hellener i spetsen för ett allhelleniskt rike. Och om jag kan så tänker jag gradvis influera honom i den riktningen, ty han behöver sina vänner, och ingen är gladare än jag över att få vara en av dem.

Min syster, bed till gudarna, offra och hoppas! Det är vad jag tänker göra just nu.

Din alltid trogne broder Perdikkas.

Kära syster,

Det är din bror Perdikkas som äntligen skriver igen. Och han har universums gladaste nyhet att förtälja för dig och för hela Makedonien. Vi är på väg hem! Sprid nyheten överallt att vi är på väg hem!

Vår konung har erövrat alla folk i världen utom ett, som hans hjärta nu äntligen har givit vika för, och det folket var hans egna makedonier. I triumf återvänder vi nu hem med honom.

Din gamle broder Perdikkas.

Till Pausanias från hans vän Perdikkas, som skrev brevet i Susa.

Min vän, jag har inte sett dig på många år. Jag hoppas att livet ler mot dig på samma sätt som det ler mot världen och mot framtiden. Jag skriver för att be dig berätta allt om min systers död, om hennes sista ord och om det vid hennes död uppenbarade sig några omen och i så fall hurdana. Ett mera smärtsamt budskap nådde mig aldrig eftersom, vilket du kanske vet, hon var mig kärare än någon annan. Jag hade med glädje offrat mitt liv bara för att få återse henne levande.

Med all vördnad för våra gamla minnen,

din vän Perdikkas.

Högt ärade Eumenes,

Hefaistion är död. Jag lärde känna honom närmare alltför sent. Först under hans sista sjukdom började jag egentligen finna honom.

Jag skickar dig personligen detta budskap för att förbereda dig på det värsta. Han var Alexanders enda förtrogne och kanske större som människa än Alexander själv. Utan honom kan knappast Alexander reda sig länge eftersom han i grund och botten är svagare än sin egen bror.

Dessutom uppenbarade det sig i Susa ett dåligt omen. När Kalanus, vår österländske fakir, på sin dödsbädd tog farväl av Alexander, sade han: "Vi ses igen i Babylon." Och mot Babylon är Alexander på väg nu.

Vill du veta varför Hefaistion dog så tror jag att jag har svaret: bördan av halvguden Alexanders vänskap blev till sist för tung för honom.

Vi två är efter Hefaistion Alexanders två närmaste och mest tillförlitliga män. Om hans livsbörda nu blir för tung för honom, emedan han ej längre kan dela den med Hefaistion, så måste vi i god tid vara redo att ta över den.

Med utmärkt högaktning,

Alexanders vän Perdikkas.

Klytaimnestra, var är du? Du var den enda jag någonsin hade som förstod och kände mig. Var är du? Jag behöver dig, jag behöver ditt stöd, mer än någonsin saknar jag ditt alltid förstående och aldrig uttråkade öra!

Alexander är död. Värld, bered dig på kaos! Blod, fritt fram! Härjen, fiender, och förgås, alla ni pålitliga och godtrogna fredsälskare! Ännu en gång har världen förlorat sitt hopp och den här gången innan det ens hade hunnit bli definitivt fastställt. Ty Alexander var aldrig hellen, och hans värld hann aldrig bli begåvad med det hellenska ljuset, trots att den var på så god väg.

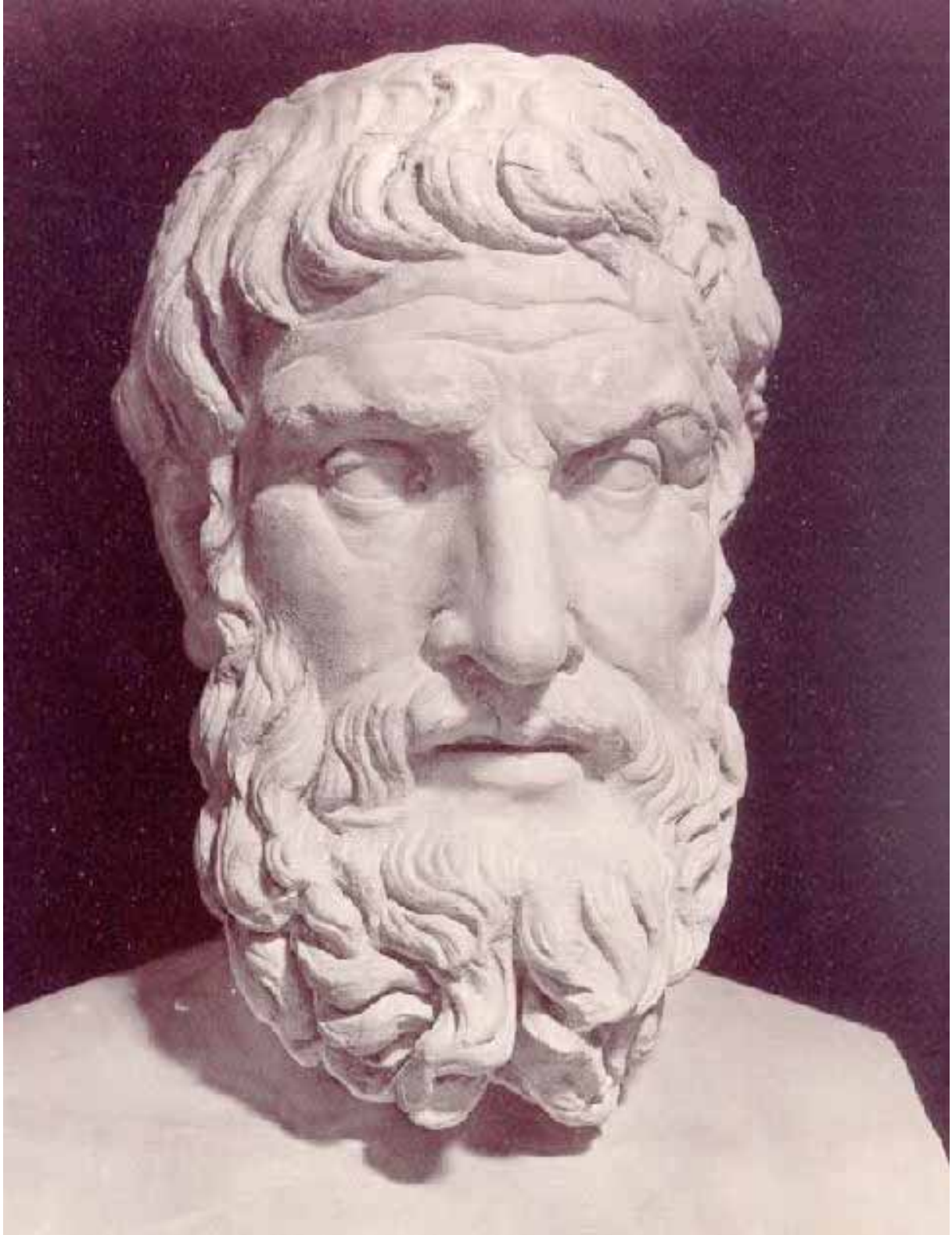
Ännu en gång rämnar civilisationen, och ännu en gång ter sig framtiden hopplös, ty vår konung var det enda hopp som fanns. Endast han kunde ha återställt den hellenska ordningen, paradiset och ljuset, friheten, skönheten och välbefinnandet. Varför gjorde han det inte? Min gud, varför gjorde han det inte?

Epikuros:

Den mänskliga individen är stoft, luft och vatten – ingenting annat. Alla hennes ansträngningar är förgäves. Ibland lyser hon för en liten tid inom kretsen av de sina, men det ljuset slocknar med hennes död. Lyckan, egendomen, vännerna, familjen, lärjungarna, ryktbarheten, kunskapen, erfarenheten, allt förlorar hon när hon dör, och även om hon innan dess skriver upp de tankar hon vill bevara åt eftervärlden, så måste även dessa hennes skrifter en dag glömmas bort.

Jag är idag världens berömdaste hellen, och det är min olycka, ty ju mera man vinner, desto mera måste man även förlora. Det är även min olycka därför, att jag alltför väl vet vad ryktbarheten alltid måste leda till. Se på Feidias, alla tiders skickligaste bildhuggare! Så länge Perikles levde fick han arbeta i fred och skapa världens vackraste skulpturer åt Athen, men så fort Perikles var död satte de den ädle konstnären i fängelse och lät honom dö där, bara för att han hade varit Perikles vän. Alla sådana var ju efter Perikles död lika farliga som Anaxagoras. Euripides förföljdes under hela sitt liv, Sokrates tvangs tömma giftbägaren för att han inte ville hålla sina uppbyggliga tankar för sig själv, alla klagade på Platon, och med Alexanders död var även Aristoteles lycka förbi, fastän han aldrig kom med något kontroversiellt. Jag är

hyllad av hela världen idag, och alla tar del av min ofarliga naturliga resignativa borgerliga filosofi, men jag är säker på att den dag skall komma då även mina tankar stämplas såsom farliga, då allt mitt sunnda förnuft brännmärks som sådant som anathema, då alla mina böcker bränns upp och då ingen mera kan läsa någonting av vad jag har skrivit.

Pyrrhos:

En sådan seger till och jag är förlorad. I hela mitt liv har jag kämpat med eld och svärd, men för varje seger som jag har åstadkommit har jag bara förlorat mera än vad jag har vunnit. Dyrast har all min inblandning i den italienska politiken blivit för mig: den har lett till att vi hellener hopplöst måste avstå från alla framtida anspråk på Italien och på inflytande över någon del av Italien, medan i stället Italien därigenom övertar Hellas världshistoriska roll. Jag har kämpat för att vinna, och jag har vunnit mycket, men aldrig har jag förlorat mera än på mina segrar och vinster.

Men det kan aldrig finnas någon framgångsrik god politiker i denna världen. Närhelst de har framträtt, som Aristides, Perikles, Epaminondas, Alexander, har de fallit på sin egen goda vilja: Aristides dog bankrutt, emedan han hade offrat allt för Hellas, Perikles föll på det peloponnesiska krig som han inledde, som han aldrig ville börja men som politiken tvang honom in på, Epaminondas var så ädel att hela Hellas vände sig emot honom och inte lät honom vara i fred förrän han var död, och Alexander förgiftades vid trettiofyra års ålder. Hur kan då någon god politiker alls vänta sig något gott från denna värld? Jag var galen som ens försökte.

Den siste konungen av Pergamon:

Kom, mina vänner. Låt oss gå upp till vår Akropolis tillsammans och ännu en gång njuta av en stilla sommaraftons sista ljus. Lämna era arbeten, ty ni har skulpterat nog för idag, och hänge er i stället åt naturens, aftonens, tidens och stadens skönhet och frid. Ty vem vet om vi någonsin får se någon ny gryning över världen?

Se detta ljuvliga rike! I snart två sekel har det nu bestått under vilka det har tjänat och smyckat världen med sin kunskap, sin konst och sin kultur. Det var från början förutbestämt att bli Hellas arvtagare, och denna värld kan inte annat än medge att vi har förvalt arvet väl. Vårt rike är det förnämaste i världen, och likaså är vår konst. Men det vilar ett bekymmer över oss, som ständigt växer och förmörkar vår horisont och som kräver en olycklig lösning. Vad som bekymrar mig, mina herrar, är framtiden.

Ser ni den växande mörka världsmakten bortom haven? Ser ni det barbariska Rom med dess stela traditioner, smutsiga historia, blodiga ledare och förmultnande så kallade republikanska system? Undrar ni icke liksom jag hur en så tygellös stad av gudarna tillåtits växa till att bli världens enda hopp? Är det icke häpnadsväckande att en sådan karbunkel redan har uppslukat halva världen?

Ni känner alltför väl till att jag tyvärr står utan någon arvinge. Vårt rike Pergamon, som den store Eumenes grundade, lever blott på ekon från världens stora förflutna. Hon består blott av svallvågor från det gamla Hellas. Vi har förvalt vårt klassiska hellenska arv klanderfritt och noggrant, men i dag står vi inför situationen att vi icke längre kan ge det vidare till någon av våra egna. Vi måste testamentera det

vidare till någon utomstående makt eller uppleva hur hon förgås i olyckliga inbördeskrig eller se henne på annat sätt förfalla och bli till intet. Det är min plikt att välja den minst vämjeliga av alla olyckliga lösningar, och därför har jag valt den första. Och jag har valt att ge henne åt Rom, som idag är världens enda hopp.

Jag ber er, bli inte förskräckta, förgrymmade eller nedslagna. Det är tyvärr det enda riktiga som jag kan göra. Jag tänker blott på Pergamons väl, och ett mindre olyckligt val än det jag har gjort kan icke göras, emedan alla andra val måste bli avgjort värre. Jag vet att Pergamon måste bli olyckligt under Rom, men mindre olyckligt kan det icke bli under någon annan. Vårt rikets situation är tragisk, men jag ber er att minnas att så är hela världens.

Jag bör även framhålla för er att Pergamon under Rom trots allt fortfarande kan vara Pergamon. Det att ni styrs av romare behöver ingalunda medföra att ni inte längre får styra er själva. Jag är förvissad om att det enda som ni verkligen har förlorat när ni har blivit en romersk provins är er siste konung.

Se, nu går solen ner över havet. Den går ner inte endast för oss, utan jag är rädd att den är på nedgång för hela den hellenska världen. Framtiden tillhör Rom, och tyvärr tillhör Hellas det förflutna.

Vi, Pergamon, Rhodos samt Alexandria, utgör de sista stödpunkterna för det gamla Hellas. Mitt testamente kan ses som ett försök till att på fredlig väg få Pergamon under Roms beskydd på så sätt att det ändå utan skada kan få fortleva såsom sig självt; och jag ber till gudarna att detta mitt försök må lyckas. Jag ber även att Alexandria och Rhodos må undgå förstörelse när dessa uppslukas av Rom, vilket jag tyvärr måste anse som oundvikligt. Om Rom måste bli framtidens världsrrike, så må det då icke vila på ruiner av det förflutna utan på pelare av det förflutna. Ty vad kan väl framtiden bli utan det förflutnas fasta grund? Måtte aldrig Museion i Alexandria brinna eller Rhodos stolta stoder och statyer störta samman omskakade av kriget. Ändå vet jag att Hellas och allt hellenskt är dömt till så gott som total undergång. Det enda som vi kan göra är att bromsa upp den och göra den så långsam som möjligt. Måtte Zeus, Poseidon och Apollon hålla sin hand över allt det av hellenskt evigt värde som trots allt ännu finns kvar, och åtminstone så länge de själva får förbli gudar i himmelen.

Rom är barbariskt, mörkt och ruttet, men detta till trots står mitt enda hopp till Rom.

Se, solen har gått ned. Jag tror att det nu även är dags för oss att gå ned.

En indisk Veda-författare:

Mina vänner – nej, jag vill kalla er mina bröder, ty ni är mig kärare än om ni vore mina egna söner, alla ni läsare i framtiden som tar del av dessa ord, och som troligen själva i min tradition kommer att författa Veda-böcker, – jag vill ge er några ord på vägen som jag hoppas skall tjäna er i ert arbete och göra det lättare för er.

För det första: var anonyma. Lev i det förborgade. Förhäv er aldrig och avstå från alla ambitioner. Om ni inte definitivt och för gott tar avstånd från allt vad världslig ställning och makt heter kan ni aldrig skriva ett sanningens ord. Ni måste leva i fattigdom och obemärkthet och helst inte ens låtsas om att ni är författare. Och sätt aldrig ut ert namn under vad ni skriver, ty ett skrivet arbete med ett namn utsatt som dess upphovskälla är inte skrivet av Gud. Ni måste avstå från allt vad namnkunnighet

heter och leva och dö utan namn på det att vad ni skriver verkligen må vara gudomligt och kommet av uteslutande den rena gudomliga källan.

För det andra: gift er aldrig. Lev i celibat. Den som har sexuellt umgänge med andra varelser är otillförlitlig som sanningskälla, ty den som lever i köttet har ingen kontakt med Gud. Segern över köttets frestelser kännetecknar den vise, och den som ej kan segra över köttet är en dåre. Tyvärr är de flesta dårar. Världen är överbefolkad av dårar och kommer alltid att vara det, och det enda goda med att det föds människor över huvud taget är att det då och då föds enstaka ensamma individer som lyckas besegra köttet, som inte gifter sig och som lever ett så oskuldsfullt och klarsynt liv att de inte sätter barn till världen.

Dårar är lätta att känna igen, ty de kallar öppet dem för dårar som inte är dårar. Den som är så vis att han vet vem som i själva verket är dåren tiger därom och kallar aldrig en annan människa för dåre.

Den som kan tygla sin egen natur och inte falla offer för kärlek med åtföljande sorg och evinnerligt obehag kan bli herre även över den fria naturen. Ormar och tigrar kommer inte i hans väg, pest och spetälska kommer inte vid hans kropp, och han kan göra vackert väder och tämja havets vågor, ty hans omdöme är så sunt att han kan bruka en sådan andlig makt utan att någonsin missbruka den.

Det finns inga lyckliga äktenskap. Kärleken finns, men den varar blott ett ögonblick, och de äkta makar är lyckligast som ser varandra minst. Alla som behärskas av den köttliga lustan är som djur, ty det är det enda som skiljer människan från djuren: att hon kan höja sig över sina kroppsliga lustar och bemästra sina drifter. Djuriska är de flesta människor, och däri är de dårar som bryr sig om makt och pengar, ty däri leder de världen och mänskligheten åt helvete.

Lita aldrig på någon människa som har sexuellt umgänge med någon, ty den människan är ett djur som saknar omdöme. Och en sådan kan aldrig bli någon sanningsförfattare, åtminstone inte så länge han idkar sexuell verksamhet.

Den sexuella förbindelsen binder en till världen, gör en tidsbunden och materialistisk, och det får aldrig en Veda-författare vara. Han måste vara motsatsen: otidsenlig, tidlös och alltigenom ande, ty det som vi skriver är tidlösa evigt aktuella sanningar med ett andligt värde som ej förgår. Och detta kan vi prestera blott om vi utplånar oss själva, skapar vårt tidlösa verk i anonym ensamhet och lämnar tiden utan att ha satt våra spår i den. Endast så kan vi bli tidlösa och leva för evigt i Veda.

Undvik dårarna och lev i ensamhet och isolering! Ty den som umgås med dårar slutar som dåre själv: han fastnar i den timliga världen och går under emedan han försöker göra sitt namn odödligt, vilket är höjden av fåfänga, som alla dårar strävar efter. Endast den som utplånar hela sitt väsen utom den gudomliga delen därav kan leva för evigt genom att han sätter sin gudomlighet – sin insikt i de eviga sanningarna – på pränt i Guds namn.

Tolerans utmärker den vise och intolerans utmärker dåren. Det kommer alltid att finnas intoleranta dårar som till och med i Guds namn predikar intolerans, men de som dödar i Guds namn skall dödas i Guds namn av lika galna dårar som de. Den falska vishetsläraren är lätt att känna igen: han försöker hävda att han är den enda

rätta läraren, den enda sanna vägen, Guds förste profet, och så vidare, och däri lyser hans galenskap, ty ingen vishetslärare och profet är så helt och hållet genomruten att det inte någonstans i vad han säger finns ett korn av sanning. Gud nöjer sig inte med att bara skicka *en* pålitlig profet, ty så högt älskar han världen och människorna att det aldrig kommer att vara någon ände på hans "enda sanna profeter".

Men var dessa dårar som regerar världen lydiga. Om de ålägger er att utföra ett arbete så utför det, på det att ni sedan får vara i fred. Lär er ett hantverk så att ni aldrig saknar ett medel att förtjäna ert dagliga bröd. Men spill inte er tid på att förtjäna utöver vad ni absolut behöver för att klara er, ty den som spiller tid på det timliga förlorar den och kan aldrig skriva något tidlöst och däri bli en trovärdig sanningssägare i tidlöshetens namn.

Er fridsamhet, tolerans, arbetsamhet, ert kyska dygdeliv och Guds namn under ert verk skall legitimera er inför evigheten i det att ni genom ert behärskande av er natur har kunnat umgås med Gud och skildrat hans tankar i ord. Det är Veda.

Musicera gärna, ty musik inspirerar till meditation och till insikter i högre sanningar. Men låt musiken vara mjuk, melodisk och känslig och icke dominerad av hårt slagverk, effektsökeri, odisciplinerad disharmoni eller uppträdarfåfånga.

Läs så mycket ni någonsin kan, ty att läsa är det enda sättet att få veta, och ju mera man vet, desto mera vet man att man inte vet; men förstör inte vad ni läser med att tolka det. De heliga böckerna har alltid drabbats hårt av utläggningar, analyser och tolkningar, och det har bara förstört dem. Endast originaltexten spelar någon roll, och de som till den vill foga parenteser, analyser, tydningar och förklaringar vill bara försvåra den för er. De tror att de därmed gör texten begriplig för dårarna, men däri är de dårar, ty vad dårarna inte av sig själva förstår kan ingen få dem att förstå, och endast dårar tror att det går att få dem att förstå. Vad som inte är självklart är inte sant. Endast sådan sanning är tidlös och evig som är självklar.

Avhåll er från mat åtminstone en dag i veckan. Använd inte stimulantia, som endast fördummar er. Det gäller alla berusningsmedel som man dricker, röker, tuggar eller tar som medicin. Ni tror att ni ser klarare när ni är berusade, men i själva verket är ni aldrig så blinda som då. Som berusad är ni så dåraktig att ni då inte längre vet att ni inte vet. Det är en fälla som endast djur kan fastna i.

Toleransen, fattigdomen, kyskheten, lydnaden, avskildheten, arbetsamheten, meditationen och självförsakelsen är grunden för all sann religion och allt Gudsmedvetande. Må Veda i sin ursprunglighet utgöra grunden för allt mänskligt liv.

Buddha:

Det som avgör en människas liv är hennes användning av kärleken. Det finns två sätt att använda sig av kärlek på. Det första sättet är det vanliga sättet, som är det köttsliga sättet, och det andra sättet är det ovanliga sättet, som är det andliga sättet.

Den som älskar köttsligt kan aldrig bli en andlig varelse. Han är genom sin åtrå fjättrad vid den materiella världen, vars slav han är så länge han besitter denna åtrå. Hans lott är att bära ansvar, grunda familj, föra släktet vidare, administrera samhället och göra det fysiskt bekvämt för sig. Hans lott i livet är att bruka den världsliga makten på gott och ont. Och i maktens släptåg följer alltid okunnighet, brist på omdöme, hat, våld och förlusten av sig själv. För denna makts skull och på grund av denna köttsliga åtrå har de flesta människor alltid sökt sina medmänniskors fördärv, samtidigt som de har ynglat av sig så till den grad att världen snart inte har plats för fler människor.

Det andra slaget av kärlek innebär fullständigt avståndstagande från allt vad sinnlig kärlek heter och från allt vad makt och ansvar heter. Många anser att de som inte vill tjäna pengar och gifta sig och göra karriär är impotenta dårar, men det är de själva som i själva verket är ignoranta dårar, ty de som avstår från den sinnliga kärleken gör det för att de har funnit en högre kärlek, som är den från all egoism och egennytta helt fria universella världskärleken till allt liv. Och den som ägnar sig åt den kärleken vinner omdöme, besinning, visdom, förnuft, frid, frihet, oändlig kunskap och sig själv. Han slipper ha dåligt samvete för ingripanden i det världsliga, och han gör inte världen svårare för framtidens barn att bebo med att yngla av sig för mycket. Han slipper allt vad skuld heter och han är lycklig. Han är fattig men likväl rikare än någon maharadja, ty han är inte okunnig som politikerna. Ingen har anledning att säga något ont om honom, och själv står han i harmoni med alla människor och hela världen emedan han harmonierar med allt liv och har blivit ett med Gud.

Shih-Huang-Ti:

Människan är ett djur som måste tuktas. Ingenstans i världen har man lyckats tukta det som här i Kina. En slav utan rätt, en arbetare utan lön, en livegen utan kunskap och ett djur utan vett är vad människan är här i Kina, och det är min förtjänst.

Ty jag har organiserat detta världens främsta rike. Av större delen av världens folk har jag grundat ett imperium som för alltid skall vara världens förnämsta, och mitt bästa sätt att här hålla människorna i schack var att sätta dem alla i arbete och låta uppföra den kinesiska muren. I hela mitt liv som regent har jag tvingat kineserna till att arbeta på denna mur, och det har både hållit dem sysselsatta och på plats, samtidigt som det medfört den enorma fördelen att en femtedel strukit med, vilket både åtgärdat överbefolkningen och gjort de överlevande mera fogliga. Det kallar jag ett snillrikt och upplyst sätt att regera.

Min son, om du vill vara en lika framgångsrik potentat som jag, så tukta och straffa folket. Var aldrig rädd för att genomföra hälsosamma massavrättningar. Pressa

det med olidliga pålagor så att det inte orkar göra uppror. Tvinga dem till idogt arbete så länge de lever, och ge dem ingen skälig lön. Betala dem dåligt eller inte alls. Då dör de så mycket så att de inte orkar leva för sina sorgers skull. Ge dem ingen nåd. Det gör ingenting att de dör i myriader; de blir ändå inte färre.

Ett storverk har jag utfört. Av ett kaos har jag gjort en enhet; av många stammar, länder och folk har jag gjort ett, och min familj har jag gjort till världens mäktigaste för alla tider. Blott ett återstår för mig att göra, och det är att understryka mitt livsverk. Den kinesiska historien skall börja med mig, och därför måste alla urkunder och böcker om vad som var före mig förstöras. Vad har Kina för bruk av inåtvända opraktiska och lata parasiter som Buddha, Lao-Tse och Konfucius? Må alla deras böcker bli brända! Inte en enda bok som har skrivits före mig får vara tillgänglig för framtiden, som därigenom skall veta att det var jag som förenade Kina, grundade den kinesiska historien och gjorde Kina till världens enda förnuftigt styrda stat.

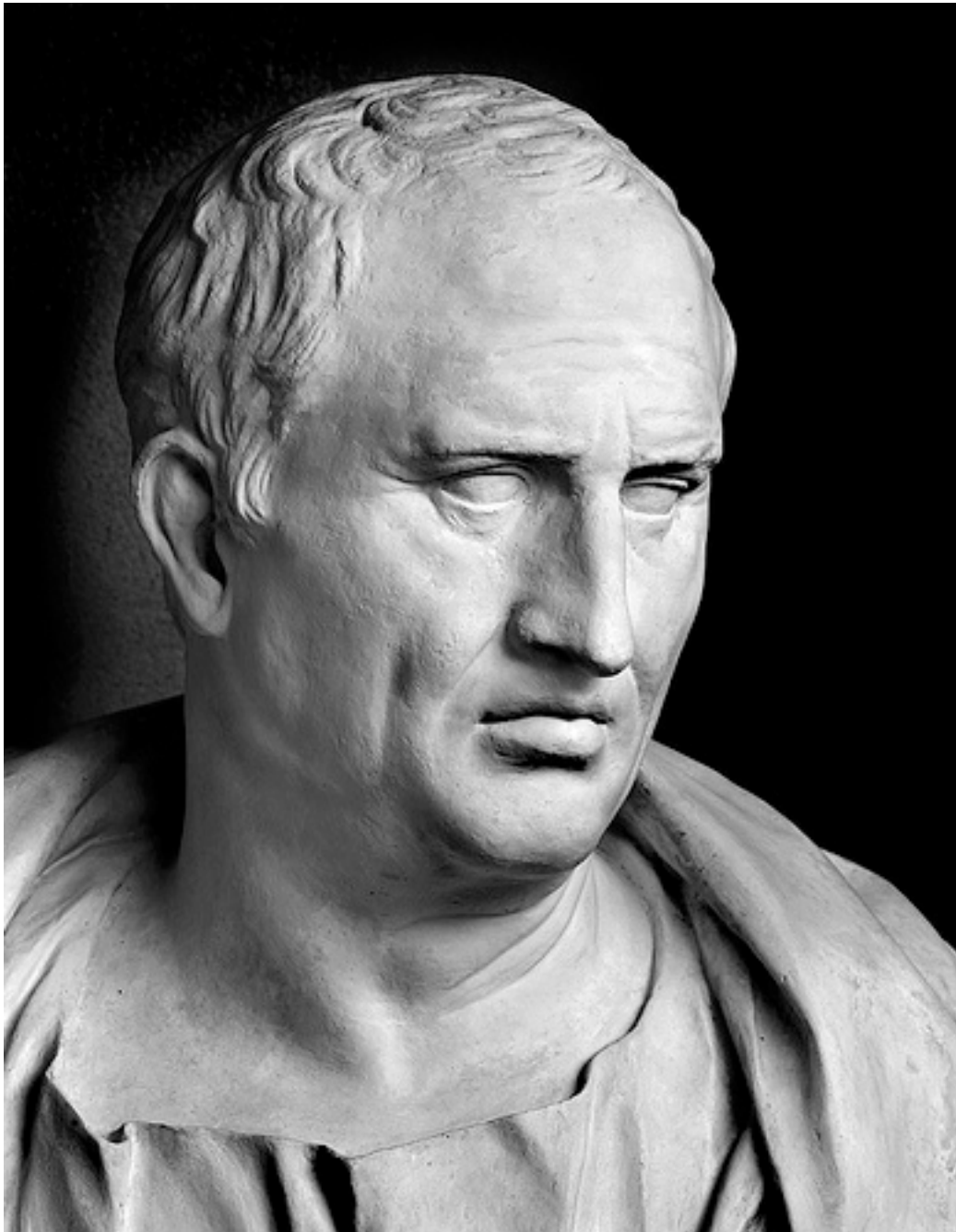
Cincinnatus:

Romare! Akta er för berömmelse, ära, makt, härlighet och välstånd! Hängiv er ej åt deras falska ljus som blott är en fälla och återvändsgränd! Sky äran som pesten, ty den är intet värd och desillusionerar blott. Akta er för självförhävelsen och ambitionen, ty berömmelsen skaffar er intet utom fiender. Välstånd och härlighet är likaledes fördärvliga, ty Gud straffar den som glömmer honom, och ingenting lockar mera bort från rättfärdigheten än njutningen och glädjen. All härlighet på jorden är falsk, ty den skymmer gudarnas. Och intet farligare finns än makten, som berusar den hederlige, som fördärvar den rättfärdige, förblindar den klarsynte, förvandlar en ljus ängel till satan och uppfyller den fridsamme med ofrid. Håll er borta från maktens svarta eld, ty den bringar ingen god något gott. Det är gott och rätt att bekämpa makten när den på grund av onda makter blir stor och hotande, men hugg hellre av er händer och fötter än befatta er med makt, expansion, rikedom och storhet, ty de är kulblixtar som förr eller senare exploderar och därvid tillintetgör allt. Endast en god konung har det funnits i historien, och även han lät sig av makten förledas till orätt. Var hänsynsfulla och ödmjuka och låt hellre vem som helst bli er herre än att ni blir någons. Låt ej Rom gå samma ödesdigra väg som alla riken i historien har vandrat som har vågat leka med världsmaktens eldar.

Vercingetorix:

Rom har paralyserat världen. Det finns ingen vildmark mer, inga fria länder, inga fria folk, ingen obegränsad värld och inga fria hämningslösa människor. Blott staket, lagar, inskränkningar, regler, tyranni och förtryck härjar överallt. Allt måste respekteras, lydast, aktas och följas i blindo och leda. Människor får ej längre göra vad de vill. Kvinnor regerar männen i stället för tvärtom. En sådan värld är dömd till att gå under, och framtiden tillhör de enda barbarer som ännu är fria, och det är germanerna. Ack, Caesar, du gräver din egen grav, och Rom raserar blott sig själv med att radera den fria mänskliga världen.

Cicero:

Mina herrar, ej har jag stigit upp såsom talare för att lysa såsom sådan. Ej heller har jag gjort det för att visa att jag är konsuln och såsom sådan hävda min makt och myndighet. Nej, mina herrar, jag har blott stigit upp för att tala såsom människa, för att säga några saker som varje sund människa i dagens Rom måste tänka och som det inte bara är naturligt att säga utan omöjligt att inte stiga upp och säga.

Jag vill varna er, mina herrar, och inte bara er, utan varje romare, som alls vågar hysa den minsta sympati med något av alla dessa monster som så gärna vill flå och uppsluka oss alla. Ty visst är de monster, dessa storhetsvansinniga ohälsosamt

överambitiösa hänsynslösa egoister, som bara vill befalla såsom Sulla befallde. Ja, mina herrar, Sulla var det första monstret i den romerska republiken, den första som trampade det romerska folket under fötterna och ansåg sig för mer än alla mänskliga varelser. Däri var han omänsklig, och alla som vill följa hans exempel och själva göra sig till diktatorer är lika omänskliga, ja, rent ut sagt, lika galna. Och för dessa, vår heliga fäderneärvda demokratis fiender, kan varje romersk medborgare aldrig bli nog varnad. Vår republik med dess från Hellas övertagna demokratiska system är den ädlaste, tryggaste och mest rättvisa stat som hittills har funnits i historien, och vi kan aldrig nog ivra för att skydda och bevara den som sådan, ty lika ädel och rättvis som den är är den också bräcklig och sårbar.

Vi måste ta oss i akt, mina herrar, för dessa som vill störta republiken och förhäva sig själva som Sullas bastarder till Roms nesa och fördärv. Ni vet alla vilka män det är jag åsyftar. Jag åsyftar dem som inte skydde att bistå avgrundsdemonen Catilina så länge det såg ut att gå bra för honom. Marcus Crassus och Julius Caesar har nu *en* gång satsat på att störta republiken, och de kommer att göra det igen. Crassus är för rik för att kunna låta bli, och Caesar känner vi alla, denne kalle epileptiker av gudarnas sjukdom smittade man vars ambition är större än Rom. Jag har varnat er och jag kommer åter att varna er så länge den romerska senaten består och det ännu får finnas fria män som får tala fritt i dess kuria.

Mina herrar, ni vet alla vad som kommer att hända. Ni vet det lika väl som jag, och ni vet därför även varför jag har stigit upp för att tala. Ni väntar er mitt avsked, och det är också just vad jag tänker ge er.

Den romerska republiken har förlorat. Det hederligaste av alla statsystem, den hellenska demokratin, har förlorat mot Crassus pengar, mot Pompejus legioner och mot Caesars ambitioner. Var inte oroliga över vad jag säger. Jag har redan konfiskerats på allt vad jag äger och tänker gå härifrån direkt till hamnen för att rädda mitt liv och träda i landsflykt. Jag försvinner i morgon, och därför vågar jag säga vad jag säger idag. Och märk väl vad jag har att säga.

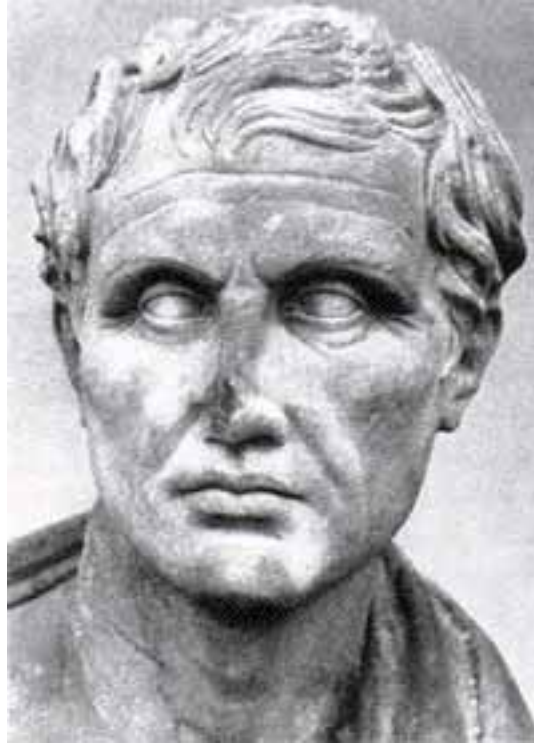
Den romerska republiken är inte död. Den är bara tillfälligt förödmjukad. Och lika säkert som jag kommer tillbaka kommer den romerska republiken tillbaka. Ty vad är Crassus pengar, Pompejus ära och Caesars ambition i längden mot den romerska republiken? Förrän Rom har förlorat all sin rätt, all sin heder och allt sitt ädelmod har Crassus och hans likar många gånger om förlorat sina förmögenheter, har Pompejus och hans likars ära många gånger om dräpts av avund och har Caesar och hans likars ambitioner många gånger om kört huvudet i berget. Den romerska republiken kan inte besegras, åtminstone inte så länge Rom finns, ty allenast som republik har Rom någonsin gått framåt medan alla Roms autokrater har fört Rom bakåt. Och aldrig har någon romare kunnat stå ut för länge med en kräftgående tyrann.

Jag bjuder er ej farväl, mina herrar, utan å den romerska republikens vägnar säger jag blott: *på återseende*.

Mina herrar, vi har alla följt med denne Julius Caesars utveckling från yngling till världsdiktator med intresse. Vi har fascinerats av hans obändiga viljekraft som alltid har krossat allt i hans väg. Vi har sett hur den ena yppersta och mäktigaste romaren i historien efter den andra har röjts undan från Caesars väg mot den högsta maktposition som någon dödlig någonsin har innehaft i historien. Vi har sett Lucullus fall, Marcus Crassus väldiga fall, den store Pompejus oerhörda fall i enviget mot Caesar, och slutligen det största fallet av dem alla: Caesars eget. Ty aldrig har någon man någonsin varit mäktigare, fått en blodigare död eller en mera förkrossande död. Jag tänker på den detaljen att det avgörande hugget mot hans hjärta tilldelades honom av hans egen son.

Jag vill inte försvara hans mördare, men jag vill försvara deras sak, som är min sak, som borde vara allas vår sak och som är varje sann romares sak: den romerska republiken. Min barndomsvän och skolkamrat Gajus Julius Caesar trampade den romerska rätten och den romerska republiken under sin häl, och vad den tyckte om den saken har den romerska republiken bevisat. Den har visat att den är född fri, att den vill vara fri, och att den inte kan tolerera att någon man, hur stor och duglig han än må vara, förtrampar den friheten. Caesars död var fruktansvärd, och hans mördare förtjänar dödsstraff där för; men samtidigt har genom Caesars död gudarna och Rom skipat rättvisa. Rom har anledning att fira denna blodiga dag och dansa i Caesars blod, men jag tänker inte fresta någon till skadeglädje. Tvärtom: var på er vakt! Tig och bevaka med näbbar och klor det uns av romersk frihet ni har återfått, ty Caesar lämnar efter sig några ynglingatyranner, som inte kommer att tveka inför att hämnas Caesars död, att hämnas på Rom genom att slå Rom i värre bojor än någonsin. Var på er vakt! Caesars efterträdare lever ännu!

Octavianus, jag trodde på dig. Jag såg i dig en bättre Caesar, en ädel Caesar, allt det som var gott hos Caesar och intet av det som var ont. Jag upphöjde dig och talade väl om dig i senaten, och som tack för mitt stöd lät du Antonius lönnmörda mig. Jag misstog mig på dig. Ditt yttre är ett vackert ädelt romerskt fodral som gömmer en lömskhet och opportunism utan gränser. Ditt ädelmod är en mask, ty bakom den masken umgås du med dagens brutalaste romare Antonius, som du gärna ser att utrotar allt ädelt blod i Rom. Jag har fallit för Antonius hand, men den verkliga handen är din, Octavianus. Så lev då med brutaliteten och ondskan som ditt livs ständigt närmaste följeslagare och bli världens mäktigaste och olyckligaste man. Och jag dör med den intensiva ångern i mitt sinne över att jag någonsin skonade en boren tyrann.

Vergilius:

Heligt och evigt är du, Rom! Jag lovar och prisar, besjunger och välsignar, älskar och njuter av ditt ljus, o Rom, och av ditt eviga världsherravälde! Härligt är du, härligt har du alltid varit, och än härligare skall du bli! Gudarna älskar dig ej endast för idag utan för evigt. Du är världens ljus och huvudstad, universums trygga borg och hamn, du är centrum för kosmos och det mest gudomliga av människoverk. Aldrig har människan kommit närmare Gud och blivit mer lik Gud än vad hon gjorde sig när hon byggde Rom, den gudomliga eviga världshuvudstaden!

Likväl kommer även denna tidsålder att falla. Framtiden kommer att kalla oss för Hades eller värre. Mina dikter kommer att avskys av framtida läsare. Vi romare kommer att kallas grymma, omänskliga, tyranniska och hedniska, och vi kommer även att bli det. Men till dess att den dagen kommer förblir vi gudomliga eviga stolta härliga oöverträffade aristokratiska ej världshärskare men väl världsälskare.

Framtid, du får gärna ogilla mig för att jag idag vågar skryta med Guds självutplånande kärlek för oss romare. Sanningen är vacker idag och bitter i morgon.

Hata mig gärna, o romare, men vet att jag ändå alltid kommer att älska er.

Augustus:

Alexandria brinner. Vad rör det mig? Det är Antonius och Kleopatras fel. Någonting måste offras för civilisationen, och jag föredrar att offra dem och deras stad framför att gå under själv. Dessutom har jag som personlighet större förutsättningar än vad de hade att göra någonting för framtiden.

Men är framtiden värd att göras någonting för? Det bästa i världshistorien är det förflutna. Men jag har mina plikter. Världen kommer att bli mig evinnerligen tacksam om jag tryggar civilisationen hur rutten den än är.

Jag ska dock göra mitt bästa för att min epok ska bli klassisk. Apollon ska jag införa i Rom, marmor ska jag bygga tempel och palats av, och på alla sätt ska jag försöka göra någonting av ingenting. Ty även om jag inte är rätt man att göra Rom till ett nytt Athen så kanske jag kan göra det till en rätt så acceptabel kopia.

Alexander den Store och Julius Caesar får bli mina två ideal. Dem ska jag efterlikna och försöka överträffa på bästa sätt så gott det går. Ty även om deras storhet som fältherrar är ouppnåelig för mig så kan jag överträffa dem genom att genomföra mina fredliga planer, emedan de aldrig genomförde sina. Detta är tragedin hos verkligt stora män: de lyckas aldrig visa hur verkligt stora de egentligen är.

Mina praktiska idéer är som sagt inte så förträffliga som deras var, men genom att använda mig av deras i förverkligandet av mina egna så kanske jag på mitt eget personliga sätt kan bli den störste i världshistorien.

Romare! Ni är gynnade! Ni lever i världens förnämsta stad i världens förnämsta rike och är följaktligen det förnämsta folk som Jupiter någonsin har låtit bevandra jorden. Ni utgör en bred världselit, och med stolthet bör ni förbli sådana för alltid. Anamma följande idéer: Rom är bäst, vi är bäst, och allt annat är värdelöst. Om ni upprätthåller era romerska dygder kommer ni, ärade romare, och er stad Rom att leva för evigt. Framtiden kommer att tala om oss som det eviga folket i den eviga staden.

Se denna stad som jag har givit åt eder! Jag mottog en stad av lera och tegel, och nu glänser den av vitaste marmor. Bibehåll denna stad så som jag har skapat den, ty en bättre och vackrare stad har aldrig funnits och kommer aldrig att finnas. Minns mig som dess skapare.

Rom blomstrar. Fred råder i alla trakter av Medelhavet, kulturvärlden är förenad, allt andas frid och fägring, allt är som det ska, och själv lever jag ett harmoniskt familjeliv. Vad är det då som fattas? Vad har jag begått för fel? Hur har denna förfärliga leda uppstått, som nu råder överallt?

Ovidius, fördömde korrupperare, ge dig iväg! Det är sådana som du som är farliga för mitt rike, ty genom att inse dess svagheter och sätta fingret på dem uppmuntrar ni dem och gör ni dem bara ännu värre. Sokrates förförde sina lärjungar till dygd, men du förför folket till motsatsen, till äckel, laster och vulgäraste djuriskhet! Jag hatar att på detta sätt se det romerska idealet bli hånat, förlöjligt och gäckt.

Är människosläktet verkligen så själsfattigt, att när de äntligen blir fria från våld och svält så börjar de i stället lida än mera av leda? Är livet så fåfängt, att när man slutligen når vad man alltid har eftersträvat så finner man det bara föraktligt och avskyvärt?

Tiberius, din odugling, är Rom verkligen dömt att falla i dina händer? Måste detta sedliga förfall som försiggår överallt förfalla ännu mera, är dessa lata uttråkade romare dömda till att få det ännu mera tråkigt, och måste allt bli ännu värre än vad det redan är? O hopplöshet! Se på dessa romare! De vältrar sig i smuts, njuter av att vara så degenererade som möjligt, äter omåttligt varje dag och hänger sig åt de mest smaklösa nöjen, och allt bara för att driva sin måttlösa leda på flykten. Är detta vad jag har arbetat och levat för? Är detta den ljuvliga underbara gudomliga hårt eftersträvalda Pax Romana, som mänskligheten nu äntligen får njuta av? Fettrumpor! Flintskallar! Vidriga höns! Depraverade stinkdjur! Vällustmonster! Men mitt samvete är dock rent. Jag har tryggt kultur, civilisation och samhälle.

Jag hade två barnbarn en gång. Båda var mycket lovande och högt begåvade, men de mördades. Min egen hustru kan jag inte längre lita på. Min dotter är en hora liksom hennes dotter. Mitt folk har tråkigt och håller på att ruttna ihjäl. Och mitt livsverk,

detta enade världsrrike, är jag tvungen att lämna i arv åt en depraverad hund vid namn Tiberius. Vad har då mitt liv varit värt? Jag har icke kunnat älska någon eller något utan att ha berövats den kärleken med våld.

Petrus:

Jag har kommit till Rom. Efter många års strävanden och gudomliga ansträngningar sätter jag äntligen min fot i världens och civilisationens huvudstad. Äntligen är jag här. Hit har jag velat. Min herre borde vara nöjd med mig nu.

Hur vacker är den inte! Vilka utsökt välordnade gator, hus, palats och tempel! Hela staden är som en helgedom av marmor.

Men hur förfallna är inte dessa romare! Deras kött hänger slappt, de är smällfeta och degenererade, och de har hellre roligt och hänger sig åt smaklösa nöjen och vulgär smak än läser Homeros. Så synd att mänskorna är sådana till och med i världens mest civiliserade stad!

Jag har kommit hit för att föra världen in på rätt väg igen. Jag är här för att predika evangelium, vilket jag har makt och befogenhet att göra, ty jag har ju sett Gud. Jag har talat med honom, ljugit för honom och gråtit över honom som en far över sin enfödde son. För hans skull och i hans namn skall jag återlösa mänskligheten och föra den in igen på den enda rätta vägen.

Ända sedan han bad mig vakta hans lamm har jag längtat hit till Rom, ty här finns ju det översta skiktet av alla lamm och fårskallar i världen. Skall man ta ansvaret för

Guds hus, har jag tänkt, så får man allt börja i Rom, ty Rom är ju den civiliserade världens huvudstad och främsta hus på vars tak det bäst lämpar sig att bygga Guds hus.

Min svårighet här i Rom kommer att bli att övertyga romarna. De är ju tröga och lata, okunniga och ointresserade av allt utom av mat, pengar och vulgaritet. Hur skall man få dem till att förstå Guds underbarhet? Jag kunde lika gärna försöka undervisa en svinahjord. Hur gör man, käre mästare, du som kunde till och med sådant? Men även ett så hopplöst företag skulle jag lyckas med, om det bara var Guds vilja. Därför kommer jag nog även att lyckas i att sätta Rom på fötter, ty hur skulle en medellös fiskare från Asiens öken som jag väl annars ha kommit hit om det inte var Guds vilja som förde mig hit? Försök knäcka den logiken om ni kan!

Nu går jag och predikar.

Romare! Lyss till en som känner konungarnas konung, den Högste, Messias, Herren, den Allsmäktige, och så vidare, den ende Gud som finns och som någonsin kommer att finnas! Kom till mig, gott folk, och hör vad jag har att berätta! Kom och hör mitt trevliga evangelium, Guds heliga härliga evangelium! Herren är mitt ibland oss! Guds rike är nära! Halleluja! Omvänd er! Bekänn och ångren edra synder genast! Bereden väg för Herran!

Vad nu? De kastar sten på mig! Är det så de mottager Guds ord? Kasta inte sten på mig, era klantskallar, utan hör vad jag har att berätta! O Jesus, är det dessa pygméer du har sänt mig till för att omvända? Nå, låt dem kasta sten på mig. Låt dem döda mig. Låt dem göra vad de vill med mig. Gud vinner nog i längden ändå.

Vill folk inte ha Gud, så får de klara sig utan honom så länge de kan. Det kan de emellertid inte i längden. Det vet jag. Endast barbaren kan uthärda att vara gudlös, och därför är han en barbar. En som tror på Gud är odödlig. För en gudlös barbar är den enda meningen med livet döden, och därför är han så hopplöst destruktiv och dum i huvudet.

Romarna säger sig ha fått nog av mina ord. De tänker nu korsfästa mig på Vatikanen, precis som pöbeln i Jerusalem korsfäste Jesus på Golgata, för att de var så blåsta i skallen. Jesus var en fattig och enkel snickarson. Jag är en minst lika enkel, fattig och ödmjuk fiskare. Det är ganska otroligt att så ringa personer kan bli föremål för ett så gränslöst, djuriskt och vanvettigt hat. Varför hatas konstruktiva människor? Hantverkaren är all civilisations grundpelare. När hantverkaren, fiskaren, smeden, skomakaren, skraddaren, stenhuggaren och andra liknande personer hatas, föraktas och åsidosätts måste civilisationen ha sparat ur ordentligt.

Farväl, gudsförgätta civilisation! Kom dock ihåg att jag i alla fall försökte återföra er människor på den enda riktiga och vettiga vägen, som är fromhetens, ödmjukhetens och försakelsens väg, ty det finns ingen annan väg som leder varken till frid eller fred.

Hallå, du där, människouppspikare! Vänd på mitt kors! Häng mig med huvudet neråt! När man nu ändå betraktas som en farlig galning så kan man lika gärna verka vara galen i kubik. Jag har ju en synd att sona. Jag som alla andra människor utom en

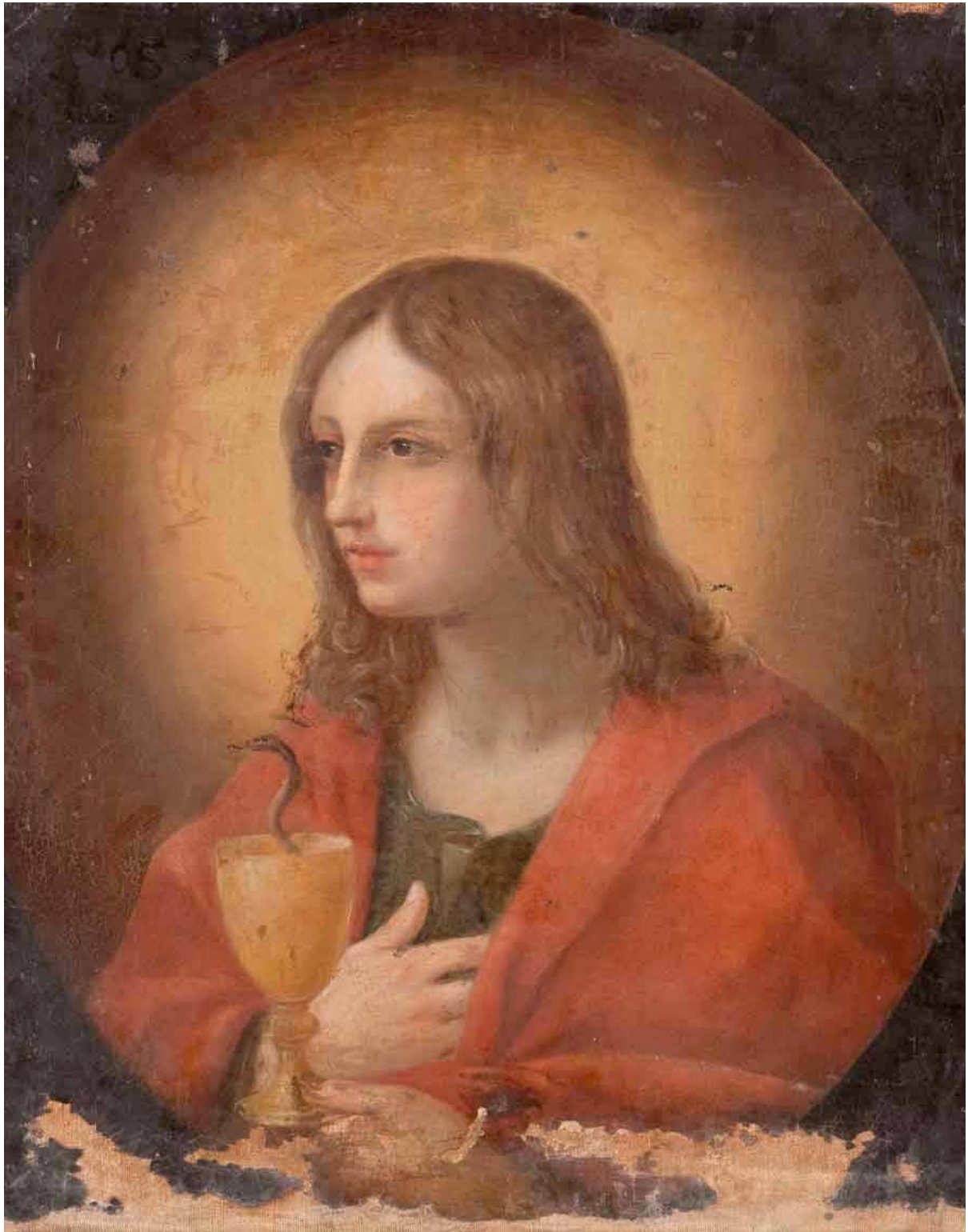
eller högst två lyfte ju inte ett finger för att hjälpa vår herre när han var i nöd, och jag till och med narrades för att slippa bistå honom. Så må jag då straffas för att jag inte hjälpte min herre genom att sålunda dö på ett ännu plågsammare sätt än han själv. Ty Gud skall veta, att de som stod honom närmast var de mest skyldiga till hans död, och de ska minsann inte slippa lindrigt undan, utan de skall alla straffas hårdare än någon brottslig syndare eller hedning.

Nero:

Vad jag hatar detta Rom! Det är en galen, syndig, förbannad och fördömd storhetsvansinnig och vanvettig stad som nu äntligen brinner upp! Förbannade vare alla romare, och ju mer religiösa de är, desto mer förbannade vare de! Jag är så infernaliskt trött på all deras erbarmlighet, deras dåliga smak, deras totala brist på förståelse för riktig konst och poesi och deras förödande inskränkthet! Det är bara ytterst få och utvalda som fattar att jag är den enda i världen som kan det här med äkta teater och god smak. Särskilt förbannade är de stockdumma och hopplöst inskränkta kristna lopporna, som till och med vill skrota Homeros. Låt dem brinna opp bara, de ohängda fanatiska monstren, och låt sedan de överlevande kasta skulden på varandra för branden och göra slut på varandra. Hur gudomligt ljuvligt vore det inte att bli befriad från allt detta ståhej, dessa diktatoriska kvinnor, detta tunga olidliga hänsynslösa världsimperium och alla vardagliga sinnesförödande petitesser, småaktigheter och enerverande bagateller! Rom är ofrid, galenskap, onaturlighet, sten, synd och en öken av tokiga människors enformiga hyddor. Bra är det att det brinner! Jag är oskyldig till branden, men jag har önskat den länge. Må staden aldrig uppbyggas igen, och om den ändå blir det, så önskar jag att den måtte förstöras igen. Jag är inte galen, men hela Rom är blott vansinne, vansinne och åter vansinne.

Johannes:

Långt uppe i norr finns det ett folk som lever ett liv av evig tristess utan lyx, överflöd, värme, bekvämlighet, tyranni, statsskick eller liknande. Där är det tröslöst och kallt. Deras hus är kalla rökiga öppna kojor av käppar och torv. De har inga kläder och måste varje dag av sitt liv kämpa för att överleva. De har inga städer. De har blott

vildmark, ödslighet och en natur där blott vargar och björnar regerar. De måste söka sig skydd bland törnen och tistlar för odjurens hunger, och själva svälter de dagligen och är undernärda. De har inga hem, ingen trygghet och intet av allt det som Medelhavets värmedränkta värld har att njuta av. Deras liv är en ständig plågsam slitsam och outhärdlig kamp mot köld, vilddjur, stormar och hunger, och de vet att varken de själva eller deras barn eller deras barnbarn någonsin kommer att få det bättre än vad de har det när de har det som allra värst.

Medan de strider mot döden dag ut och dag in år ut och år in tills de dör lever romarna i sus och dus. De äter sig så övermätta att de spyr dagligen. De vältrar sig i sina rikedomar och i sitt måttlösa överflöd. Skökor och älskarinnor har de i tusental, och dessa gör de till sina avgudar. Deras liv är ett dagligt frossande i lyx, prakt och sinnlighet. De äger allt och är mäktigast i världen. De yvs över sina pråliga arméer och gör vad de vill med dessa. Sålunda har de även för skojs skull utplånat Jerusalem, skingrat Israels barn för alla jordens vindar och tror sig därigenom ha besegrat Gud. Deras högmod och övermod, stolthet och självsäkerhet, egenkärlek och självgodhet har inga gränser. De frossar i lättja, slösar bort sina liv på vulgära eller blodiga nöjen, spelar, leker, sover eller slöar och dör utan ett uns ande kvar i kroppen. De är en välorganiserad oövervinnelig jättelik Goljatstat, som härskar med övermodets, den etablerade övermaktens och våldets rätt, och de behandlar det nordliga folket som slavar eller som kreatur.

Men detta nordliga folk som lever i evig tröstlöshet, tristess och skräck för naturens förbannelser, som ständigt tuktar det till ödmjukhet, tålamod och härdighet, har Gud utsett till sitt vapen. Dem har han pådyvlat bördan och plikten att göra slut på skökoväldet och krossa de frossandes övermod. Han skall göra dem till sin pansrade näve vare sig de vill eller icke, och de skall icke tycka om det men icke kunna motstå Guds kraft. Gud har satt detta fattiga evigt nödlidande nordliga folk till att återinföra måttan, dygden, arbetet, livsglädjen, fromheten och rätten i världen. Och detta nordliga folk som framtiden tillhör och som kommer att hatas och förbannas intill världens ände av de frossande, övermodiga, gudlösa och undergångsmässiga romarna kallas för germaner.

De är i motsats till romarna ett folk av järn och icke av fläsk. De består av män och icke av kvinnor. Folk som regeras av kvinnor och fläsk är inför Gud en chimär som måste förgås.

Domitianus:

Vad är det för fel på praktlystnad? Zeus bor ju själv i ett härligt palats och hans maka i ett annat. De är alla övermåttan rika, har öppet hus varje dag, festar, dricker och äter alla tillsammans dagarna i ända. Så varför skulle inte jag få leva på samma sätt? Varför kallas det en last att älska prakt, materiell härlighet, god mat, pomp och ståt och fester? Nej, om praktlystnad är en synd så är gudarna syndare, och då är de inga gudar, men det kan jag inte tro om dem. Gudarna älskar allt livets goda, och jag

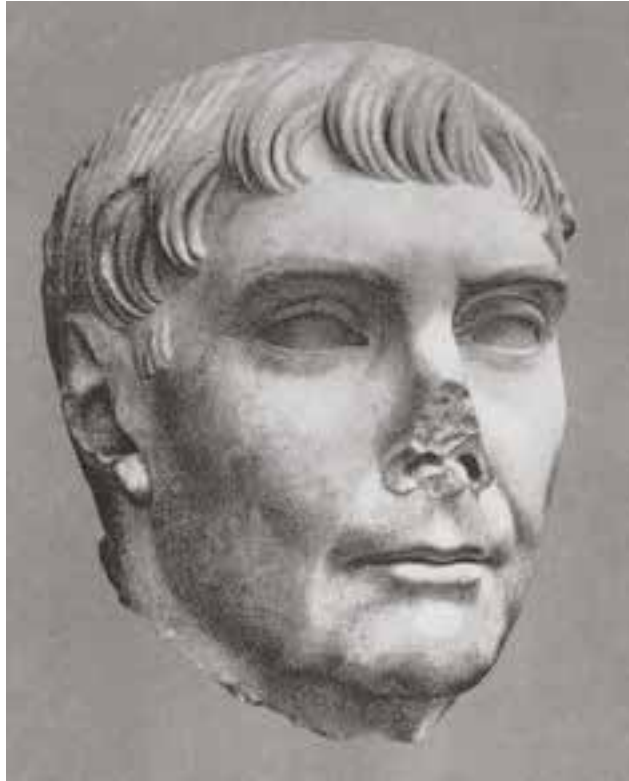
är deras ättling, släkting och jämlike, så därför kan även jag med gott samvete leva ett praktfullt liv.

Tacitus:

Platon bortsåg från många viktiga saker i sin pessimistiska filosofi. Vad är Sokrates? Han levde en gång och sade förnuftiga saker men slutade som död, lik och maskmat. Han var blott en människa, och det är vi alla. Därför är vi alla och allt vad vi bygger och tror på lika dödsdömt som den man som Platon byggde sin idealstat, sin filosofi och sitt allt på. Platon var en pessimist i det att han byggde sin värld på en dödlig, och vad han först och främst bortsåg ifrån var att profetior alltid går i uppfyllelse. Liksom Sokrates var dömd att gå hädan är hela den platoniska kulturvärlden dömd att gå hädan, ty den vilar på Sokrates, som var dödlig. Han skulle

ha byggt sin värld på en odödlig i stället, så hade hans värld blivit konstant, stabil och odödlig, vilket den inte är idag, och det är Platons och Sokrates fel, som berövade gudarna en del av deras makt för att i stället ge den åt dödliga, dödsdömda och förgängliga.

Trajanus:

Hör, o romare! Evig är er heliga eviga stad, men än evigare är i sanning ni. Er tillhör det romerska imperiet, er tillhör världen, er är gudarnas älsklingsstad, ert är Rom, världens hjärta och centrum, all skönhets, fulländnings och mänsklig harmonis hjärtpunkt. Er tillhör det högsta och det bästa som människan någonsin har uppnått, och ni skall besitta det i evigheternas evighet, ty aldrig skall gudarna svika er. Vad betyder det att jag, er bäste kejsare, är dödlig? Min död kommer ej att betyda någonting, ty efter mig kommer det en annan. Jag har redan sett ut honom och försäkrat mig om att han kommer att bli ännu bättre än jag. Hadrianus heter han, och han kommer från Spanien liksom jag. Efter honom kommer ytterligare en gudomlig kejsare att följa, och så kommer det att fortsätta i alla tider. Så länge det finns en värld att leva i, så länge det finns en åker att odla och så länge det finns en ädel romare på denna jord kommer det att finnas en gudomlig kejsare i Rom till att uppfylla edra önskemål och försvara er glans, er dygd och er ära inför barbarerna. Roms dagar kommer aldrig att räknas. Roms kejsare kommer aldrig att upphöra. Världen är evig, och därför är även Rom och Caesar eviga. Frukta inte för framtiden, ty ni har fått ett ljus att vägleda er för evig tid, och det ljuset är er evige gudalike kejsare.

Marcus Aurelius:

Vad är detta för en värld? Hur gärna lämnade jag den inte genast, om jag inte vore olyckligt begåvad med kejsartiteln.

Varför blev jag kejsare? Vad gör jag här i denna främmande verklighet som ingen kan annat än avskräckas av? Endast gudarna vet. Jag anser det antagligt att jag inte vore här om det inte vore någon mening med mitt varande här.

Jag är tvungen att vackert anpassa mig efter situationen. Den enda möjligheten till ett acceptabelt liv är ju att acceptera livet som det är. Eftersom jag nu tyvärr råkar vara kejsare måste jag leva upp till eller förnedra mig till min egenskap av kejsare.

Jag står i spetsen för ett romerskt världsrrike. Vad är meningen med detta rike? Visst är det stort, mäktigt, rikt och kulturellt, men är det inte dömt till glömska och undergång liksom alla andra stora riket var som någonsin har lyckats ordna upp vår värld? Varför finner jag mig i att vara överhuvud för detta världsrrike när det ändå måste bli till intet? Därför att det är en skyldighet som har anförtrotts mig. Det är min plikt att styra detta rike eftersom jag har blivit tillsatt att styra det. Hur fåfängt detta mitt arbete i själva verket är spelar därmed ingen roll.

Vad är livet? Varför lever jag när jag ändå måste dö? Varför uppstår en kultur och ett världsrrike när de ändå måste förgås? Varför är oföränderlighet förbjudet här i världen?

Att leva är ur logisk synpunkt fullkomligt meningslöst, eftersom man ändå förr eller senare måste bli berövad livet. Vespasianus var meningslös, Augustus var meningslös, Alexander av Makedonien var meningslös, och även Hellas var meningslöst, eftersom allt redan i sin begynnelse var dömt till förgängelse och glömska. Allt är förgängligt, och därför är allt meningslöst, ty vad är det för mening med att bygga upp någonting som ändå måste raseras såsom sandslott av havet?

Även mitt liv och verk är meningslöst liksom Antoninus Pius var, ty vem talar om mig i morgon? Vem minns Antoninus mera idag? Så gott som ingen håller honom längre i åminnelse, och även om ett fåtal ännu minns honom idag så är han med säkerhet glömd av dessa i morgon och i övermorgon även av historien. Vi är såsom gestalter lika meningslösa, förgängliga och resultatlösa som Roms djupast sjunkna tiggare.

Härliga Rom, jag försvarar dig enbart för att det är riktigt, rätt och etikettsenligt att försvara dig. Jag gör det utan annan orsak och utan minsta vilja, ty jag har ingen vilja, emedan jag ingenting har att leva för. Jag vill ingenting, ty att vilja något är meningslöst eftersom allt är förgängligt, och därför är jag, mina barn och Rom lika fåfängt, värdelöst och betydelselöst som någonsin Hellas, Babylon, Alexander, diadokerna och Korint var.

Förgängligheten är kultur- och världsbyggarnas stora tragedi, ty allt vad de bygger upp rullar liksom Sisufos sten strax ner igen.

Mina vänner benämner mig dygdens triumf och kallar mig den idealiske kejsaren. Huruvida de har rätt eller ej står ej i min makt att bedöma. De som kritiserar mig och går emot mig anklagar mig för grymhet och för att jag går emot senaten. Huruvida denna kritik är berättigad eller ej står i min makt att bedöma: den är fullt berättigad.

Jag är grym i mina förföljelser mot de kristna. Deras blod flyter på arenorna, och jag påstår se därpå med välbehag. Varför är jag då sådan? Därför att mitt samvete inte tillåter mig att vara annorlunda.

Jag låter de kristna förföljas därför att de ej dyrkar våra gudar och därför att de fullständigt ignorerar våra klassiska och historiska traditioner. Få av dem vet vem Homeros är, de skrattar åt Platon och kallar Vespasianus och Hadrianus för tyranner. De anser att intet av allt det som utgör vår civilisation är något värt gentemot den legendariske primitive orättvist korsfäste hjälte som de tror att var en gud. Han må ha varit en gud. Gudar har vi gott om. En till är välkommen. Men kan vi romare utan vidare godtaga att denne nye gudauppkomling inte bara vill sätta sig över alla gudar och ifrågasätta den grund varpå det romerska imperiet är byggt utan dessutom vill sätta sitt folk i sin sekt över oss romare och över alla folken i världen? Är det inte naturligt för oss att göra motstånd mot ett litet ettrigt folk som vill välta omkull allt som vi tror på? Om jag inte förföljde de kristna så skulle jag otvivelaktigt kritiseras ännu hårdare för att jag inte förföljde de kristna. Jag förföljer dem dock inte för att jag önskar följa folkets röst utan för att jag önskar följa gudarnas bud och de logiska riktlinjerna för vårt romarrikes fortsatta välfärd och välstånd.

Därmed vill jag på intet sätt försvara förföljelsen av de kristna, som har uppkommit helt apropå utan min hjälp eller tillskyndan av rent naturliga och ekonomiska skäl: på grund av våra många krig blev det för dyrt att ha avlönade gladiatorer på arenorna, varför staten ansåg det nödvändigt att tillfredsställa folkets blodtörst genom att förklara alla statens fiender som tillåtna villebråd på arenorna. Statens fiender är alla som vägrar erkänna statens religion, gudar och kejsare. Av ren halsstarrighet vägrar någon kristen erkänna någondera. Dessa kristna, som vägrar

delta i försvarandet av Rom vid gränserna, får alltså i stället försvara sina liv på arenorna.

Jag nämnde att det även är ett fel hos mig att gå emot senaten. Jag har ordnat så att min son blir Caesar efter min död i trots mot alla senatens tronföljdsbestämmelser. Varken Trajanus, Hadrianus, Antoninus Pius eller jag hade någon kejsarlig fader. Kejsarämbetet är ej ärfeligt. Ändå har jag ordnat så att min son övertar purpurn vid min död. Varför har jag gjort detta? För att jag betraktar min son som duglig nog. Han är stark, tapper, käck, ivrig, nitisk och pigg. Han blir en bättre soldat än jag med tiden och kanske även en bättre ledare. En bättre härförare och ledare än jag kommer att behövas om tiderna fortsätter att försämrans.

Jag har tillbringat femton år ute i fält mot kvader, markomanner och parter. Barbarerna hotar runt alla rikets gränser, och det är ej lätt att hålla stånd överallt samtidigt. Även inre faror hotar. Uppror har förekommit, och vår kultur, tusenfalt ack och ve, förfaller och blir allt mer uppblandad med barbariska element. Rom hänger sig åt allt lägre stående nöjen som beklagansvärt nog även min son på senare tid har dragits in i. Han älskar Rom allt mer medan jag bara åser hur det blir alltmer urartat och ruttet. En romare som ej gärna deltagar i gladiatorspel på arenan skrattas ut, buas ut eller föraktas och undviks i det sociala livet i fortsättningen. De har blivit så barbariska i Rom att de betraktar alla civiliserade människor som barbarer medan endast barbari och vulgaritet är socialt vedertaget.

Denna sorgliga utveckling gynnades i hög grad av pesten som ryckte bort stora delar av befolkningen i hela imperiet från land till land och från kust till kust. Kanske är det dens fel att alla människor som ej slåss vid gränserna är livströtta, viljelösa och apatiska.

Men fromheten finns kvar. Allt det bästa som vår kultur har givit upphov till blomstrar ännu och hålls vid gott liv trots att det blir allt mer vanligt att upphöra med att tro på gudarna. Och däri, hur många faror som nu än hotar vårt rike, ligger framtidens allra största fara: ateismen. Att förlora tron på den gudomliga försynen är att förlora tron på själva livet. Då är till och med kristendomen bättre än trolöshet. Ack, om man ändå kunde få människorna till att förstå hur viktigt det är att tro på så kallade illusioner!

Nu måste jag sluta skriva. Det är kallt här i Vindobona nu. Jag fryser trots min björnfäll. Fienden väntar på oss där ute i mörkret i norr. I morgon måste vi åter ut på ett viktigt fälttåg. Ack, om man ändå fick sitta vid Medelhavets strand och njuta av lite lugn och ro! Men något sådant får icke finnas för en kejsare. Det är varje kejsares och betydande personlighets tragedi.

Min son, om jag dör på det fälttåg som nu förestår, så tillfaller dig mitt rike, och det är ingenting jag kan göra åt saken. Jag har själv ordnat det så. Jag önskar att det vore annorlunda, ty du har förändrats under årens lopp. Du är ej längre så dygdig som du var förr. Du strider hellre med gladiatorer än du till exempel offerar åt Gud. Du håller på att glömma bort allt som är viktigt här i livet: bildning, förstånd, kunskap, dygd och ödmjukhet. Du har ännu ej lärt dig din Homeros. Du håller på att glömma allt utom Rom, som du ivrigt med nästan neroansk storhetslängtan ser fram emot att

få erhålla. Se upp, min son, så att du ej blir barbarisk! Det värsta som kan hända Rom, världen och kosmos vore att en barbar vunne den högsta makten däröver. Men även om det skulle hända så återstår härligheten. Makt går en alltid ur händerna vare sig man är barbar eller hellen, medan härligheten är både evig och okränkbar.

I tretton år har jag nu legat i krig med germanerna. Roligt har det inte varit, och oroligare och otrevligare blir det för varje år. Jag tappar mer och mer lusten att fortsätta kämpa för Rom och för civilisationen mot barbarerna, ty dessa långa ljusa vackra kraftiga dugliga och resliga men hopplöst dumma barbariska och ociviliserade germaner är ett omöjligt folk. Det är nästan gagnslöst att nedgöra dem, förgöra dem, slå dem och betvinga dem, ty de känner inte smärtan. Det är nästan fåfängt att pålägga dem tukt och skatt, ty de lider ej därav. Ber man dem rulla upp stenen på berget för Sisufos så gör de det. De klarar av allt. De går ej sönder. De känner ej pina eller smärta. Förgör man dem så stiger det fram nya ur askan. Ingenting biter på dem. De är inte mänskliga.

Vad skall jag ta mig till med dem? Jag kan ej ge upp mitt fälttåg, ty det skulle ju bara innebära nesa och vanära och politisk katastrof. Jag måste fortsätta med att slåss mot detta hydriska folk hur mycket jag än avskyr att göra det, hur vämjelig ofriden än är för mig och hur hårt och omänskligt företaget än är. Germanerna är ett folk av järn. Mina soldater är av tenn eller i bästa fall av bly, men de är mänskliga. Kan mänskliga krafter bita på omänskliga fastän de är svagare? Det återstår ännu att se.

Jag tycker dock om detta land. Det är skönt och vackert, och det är en fröjd att låta blicken vandra över landskapet. Dessa skogar och fält, dessa breda floder och dessa ändlösa skogar och naturrikedomar får mitt hjärta att sjunga. När jag ser detta landskap saknar jag ej längre människorna. Mitt hjärta känner frid. Tyngden av ensamhetens ok försvinner. Jag saknar ej längre Rom, myllret, härligheten, människorna, ljuset och livets brus. Detta landskap får mig att längta bort från allting, från ofriden och omänskligheten, från det låga och det profana. Jag älskar germanernas land, men jag har aldrig mött ett hemskare folk än germanerna.

Jag läste mycket som ung. Jag älskade att studera klassikerna och kan Homeros utantill. Som nybliven kejsare hängav jag mig lika ivrigt åt den inre styrelsen och åt förvaltningen, men allt det tog tyvärr slut. Germanerna oroade vid gränserna, och jag tvingades ut i kriget, som jag praktiskt taget utan uppehåll har upptagits med sedan dess, och jag tror ej att jag kommer att kunna avsluta det, ty germanerna är Mars folk. Vi romare tillhör Bacchus.

Det är vackert, detta Vindobona. Floden är bred och schön och landskapet är angenämt. Frid, lugn och ro råder här. Jag skulle ingenting ha emot att dö här. Men jag får ej tänka på att dö ännu. Markomannerna och kvaderna är ej ännu slutgiltigt ödmjukade. Jag måste besegra dem, ty om jag ej gör det kan aldrig germanerna romaniseras och civiliseras. Markomannernas land är stort och ändlöst. Om vi bara kunde omvandla detta vidsträckta land norr om Aquincum och Vindobona till en romersk provins och förskjuta gränsen mot germanerna bort från floden och upp till de nordliga bergen skulle vi få en kil in i germanernas land och samtidigt trygga Roms

hela nordliga gräns. Detta land är germanernas Akhilleshäl. Den måste sargas så att sedan den germanska jätten kan fällas, men kommer jag att kunna göra det? Jag är gammal och innerligt trött på krig, och jag längtar efter frid. Kommer jag att ha tid, ork och energi tillräckligt för att kunna utföra världens svåraste uppgift: att civilisera världens största och mest barbariska land? Jag vet ej. Ett vet jag dock: jag är blott en människa.

Rom kommer att gå under en dag. Det råder ingen tvekan om den saken. Varför kommer det att gå under? Därför att det är korrumpert, ruttet, angripet av synd, skam och skändlighet och anfrätt av barbari, ateism, vidskepelse och hedendom. Det är en stad som gudarna har förkastat och som ingen mänska eller halvgud mera kan frälsa.

Väl medveten om detta har jag i hela mitt liv sökt efter något som kanske skulle kunna rädda Rom i alla fall, men jag har ej funnit det. Krig och expansion kostar mera i blod och pengar än vad det inbringar i rikedom och byte, och det bringar för övrigt endast arbete, nöd och umbäranden. Vår fäderneärvda mytologi är för kaotisk för att någon förnuftig person skall kunna bli bättre och klokare därav. Filosofi är det enda som har givit något annat än huvudvärk och ofrid, men lika litet som den bringar något negativt bringar den något positivt. Filosofin och särskilt stoicismen är ett ärevärdigt sätt att betrakta tingen och verkligheten, men den förändrar inte tingen och gör ej verkligheten bättre.

Seneca tilltalar mig. Han var på väg in i någonting nytt och konstruktivt när Nero tyvärr avbröt hans bana och tog honom av daga som en annan romare mördade Arkimedes. Seneca var den sällsammaste av romare. Han trodde på ett evigt liv efter detta, prisade opraktiska och oegennyttiga egenskaper som medlidande och förbarmande och tydde sig till Gud som till en god och helig fader. Om ändå en sådan intressant man hade fått leva och fortsätta verka i sin riktning! Hur mycket visdom, ädelmod och romersk dygd förgjordes inte med Seneca! På Senecas tid fanns det tro och hopp. I vår tid förgör striden och barbariet allt utom pessimismen.

Tro inte på den italienska kulturen, vårt hemlands artificiella komplicerade materiella produkter. De är blott tomt skryt och fånigt krimskrams som går sönder, glöms bort och blir till intet. Prisa icke skickliga konstnärer för den skönhet som de frambringar som blott förleder till högmod, spekulationer och fåfänga. Uppskatta icke skulptörer och arkitekter. En olycklig armbågsrörelse och näsan på deras fina skulptur är borta; en jordbävning, och de praktfullaste, förnämaste, rikaste och vackraste palats blir till grus och ruiner. Var likgiltig inför den världens skönhet som har skapats av mänskohänder och vänd dina blickar i stället till det gudomliga och till naturen.

Platon har vissa mystiska svagheter, som till exempel när han säger att det onda är större än det goda, och när han berättar om den rättfärdige konungen som misshandlas, får ögonen utstuckna och korsfästs, för att ej tala om hans försmädliga misslyckande i Italien. Men just dessa mystiska svagheter gör hans filosofi universell

och evig. Han om någon insåg att livet, med allt dess goda, såsom skönhet, kärlek, ordning och kultur, är ett bräckligt käril. Han förutsåg allt det ondaste som kunde hända, och därmed berövade han ondskan dess udd för en avsevärd tid framåt, ja, kanske för evigt. Och just denna platoniska mystik runt den mänskliga svagheten återfinns hos kristendomen, vilket frestar så många till att i okunnighet brännmärka, förfölja och anklaga den, liksom de även så ofta brännmärker, förföljer och anklagar filosofin. Men allt vad som sker i okunnighet och blindo är fåfänga som av förnuft och gudomlig försyn är dömt till att försvinna i glömska, bli till intet och alltid vara helt utan verkan.

Mitt liv har varit långt och innehållsrikt men fåfängt, ty nu skall jag liksom alla andra dö. Jag har dock ännu detta att säga: döden är inte det enda i livet. När man väl har funnit att man en gång lever är det naturligt att göra sitt liv så njutbart och innehållsrikt som möjligt. Ty livet är trots allt en chans. Den har givits mig, och den har givits Rom, liksom den en gång gavs Hellas och Perikles; men vad livet är en chans till vet jag ej. Denna gåta är antagligen människans mest svårlösta.

Jag frågade en gång en lärd profet vad livet var en chans till, och hans svar var överraskande. Han sade att det var en chans till odödlighet och evigt liv. "Var finner man detta?" frågade jag honom då, och då svarade han att man endast kunde finna det i kristendomen. "O kejsare, bli kristen," sade han. "Det är din stora chans i livet. Vi är ännu i vår barndom blott. Vi skulle fara mycket väl om ni skulle ta framtidens religion under era kejsarvingars skydd. Bered en väg för framtiden! Tänk framåt och bli kristen!" Men att bli kristen var för mig en omöjlighet. Hur skulle jag i spetsen för ett världsimperium som bara växer och växer och som bara äger mer och mer av hela världen ha kunnat bli en kristen och som sådan nödgats tro på misslyckandet, förbrödring med fienden, på fattigdom, bankrutt och på allt utom denna världens ordning? Kristendomen förnekar ju allt som vi romare sätter värde på: ägodelar, den geografiska världen, pengar, mat, rikedom, nöjen, lyx, succé, popularitet och materiell strävan. Allt sådant vill de kristna vara utan. Kristus var inte av denna världen, gjorde sig till den mest impopulära, obekväma och obehagliga av judar, förnekade sig själv, avstod från all ära, fastade och svalt, grep aldrig till vapen mot någon, älskade sina fiender och ljöt en brottslings skändliga död. Nej, en sådan gud kan ingen sann materialistisk romare tro på. Vi tror blott på konungar som lyckas och ej på konungar som misslyckas. Men ändå känner jag nu som gammal att jag kan ha haft fel. En levande människa är det i alla fall bättre att älska än den präktigaste, solidaste och tryggaste mur av sten. Det kan hända att mina förföljelser av de kristna har varit mitt livs enda fatala och ångervärda fel.

Andra delen: Den kristna tiden

Origenes:

Jag är optimist. Därför föraktas jag, förskjuts jag och angrips jag. Jag vågar tro på en framtid för människan, och därför hatar människan mig. Jag kan ej skriva en sak utan att människor river sönder och bränner det. Jag får ej tala och uttrycka min åsikt utan att det blir vredesdom och exkommunicering. Vad återstår då för mig utom martyrium? Låt kejsar Decius hugga och tortera mig. Låt honom döda mig för kristendomens skull, så att jag äntligen därigenom kan bevisa att jag med min optimism och konstruktivism har rätt. Förstår ni inte, o människor, att allt jag vill är ert eget bästa? Men nej, de förstår det ej, och därför måste även jag dö för dem.

Jag försökte synkronisera kristendomen med platonismen och pythagorismen. Jag försökte överbrygga motsättningarna mellan den hedniska kulturvärlden och den kristna bildningslösheten med att införa den klassiska civilisationens kulturella värderingar i kristendomen. Var det fel? Tydligt, eftersom de kristna därför har bannlyst mig och stämplat mig som kättare, samtidigt som romarna och kejsaren förföljer mig allt utom till döds. Mina konstruktiva försök att diplomatisera mellan två olika mentaliteter och religionssfärer har lett till att båda vill korsfästa mig. Det kan man kalla ett dubbelt martyrium.

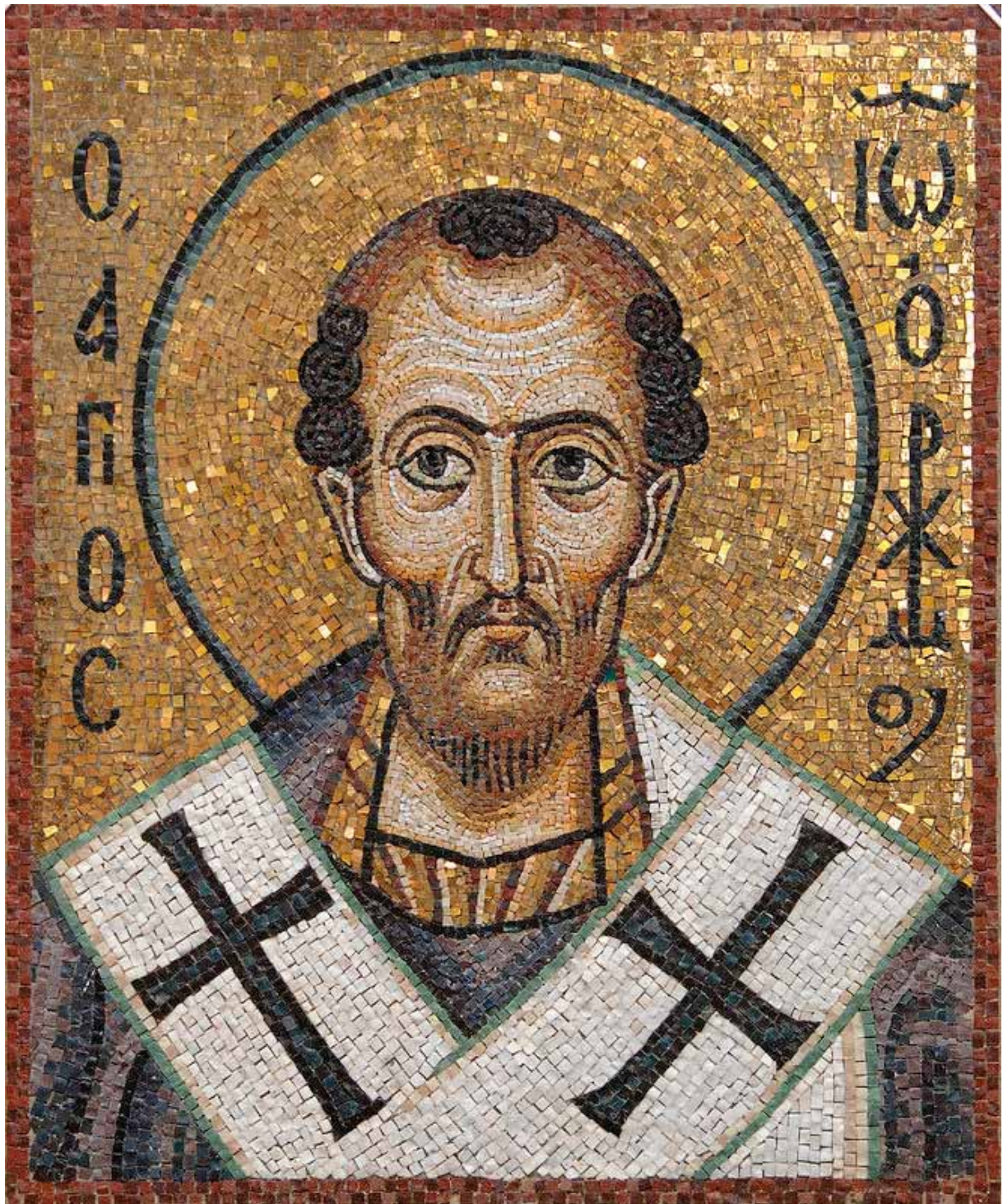
Konstantin den Store:

Är vi således överens? Är ni helt nöjda nu med ert fantastiska kyrkomöte, som nu har etablerat och stadfäst kristendomen och slagit fast dess dogmer och struktur för all framtid? Jag måste be att få lyckönska er till ert glänsande resultat. Ni har slagit in en kil mellan kristendomen och judendomen med att flytta den kristna sabbaten från lördag till söndag, bara för att demonstrera att kristendomen inte har något med judendomen att göra. Ni har skrotat de flesta av alla det Nya Testamentets skrifter, bara för att etablera de mest dogmatiska och minst kontroversiella som de enda

tillåtna för läsning, medan alla de andra stämplats av er som djävulens anathema, så att aldrig någon skall våga läsa dem av fruktan för deras förskräckligt pestspidande och korrumperande innehåll i form av kunskap och rena dokumentationer. Ni har lyckats bevisa att kvinnan inte har någon själ i motsats till mannen, och därmed är kvinnan reducerad till ett djur medan mannen förblir människa och allena mänsklig av de båda könen. Vad mera snilledrag har ni lyckats åstadkomma? Jo, det viktigaste av allt: ni har etablerat kristendomen och kyrkan som statsreligion, så att den nu kan korrumpas lika mycket som staten. Gratulerar, alla kära heliga helgon och ofelbara representanter för den allena saliggörande kyrkan! Inte ens Jesus hade någon tanke på att gå så långt som ni!

Johannes Chrysostomos:

Bysantion är förmätet och blint. Dess egna religiositet gör det kätterskt. I sin intensiva koncentration på kristendomen bländar och dövar det sig självt och tvingar det sig självt in i en avgrund som blott kan sluta med död och begravning för Konstantins stad och rike och grekiska folk.

Vari består denna blindhet? Den består i intolerans. I sin vanvettiga strävan efter att skruva upp sin fromhet mer och mer enkelriktar det sig självt i en blindgång som det inte vet var den slutar. Redan har Origenes, vår störste kyrkofader, högtidligen av den universella kyrkan stämplat såsom kättare, och detta har kyrkan gjort för att den har blivit mäktig. Kyrkan har blivit lika mäktig som staten, kyrkan får ständigt mer och mer världslig makt, och denna kyrka följer alla romerska medborgare blint i sin okritiska fromhetssträvan och anar inte att kyrkan därigenom får mer och mer världslig makt och parallellt därmed blir blindare och blindare. Kyrkan var endast helig så länge den inte hade något med staten att göra. När den "helige" Konstantin den store, som blott kallas helig därför, gjorde kristendomen till statsreligion, skrev han därmed i själva verket under sitt eget rikes och dess kyrkas dödsdom. I takt med att kyrkan får större och större världslig makt, eller makt över folken, som all världslig makt är, måste den av praktiska skäl även bli strängare och strängare och mer och mer intolerant. Hade Kristus levat idag hade han blivit lika bannlyst som kättare som Origenes och till och med lika korsfäst idag av vår tids mäktiga kyrkofurstar som han blev det av sin tids.

Arius är en annan av dessa offer för kyrkans makt. Han och hans filosofi har brännmärkts för evigt såsom kättersk för att de mäktiga kyrkoherrarna blev irriterade av hans fromhet. Det enda han gjorde var att uttrycka den personliga åsikten att han trodde mera på Gud än på Jesus. Vad är det för fel i det? Det kan ingen vettigt förklara för mig, men denna hans åsikt har gjort de mäktiga kyrkoherrarna lika rosenrasande som Jesus på sin tid gjorde sina överstepräster. Och bara för att jag inte vill höra till dem som ägnar sitt livs energi åt att utrota det arianska "kätteriet" förföljer de även mig som arian. "Den som inte är för oss är emot oss," menar de, och ingen fördom kan vara mera okristen.

Jag förutspår att vårt rike, vår kyrka och vårt grekiska folk kommer att gå under genom sin egen ständigt upptrappade blinda intolerans. Jag tror att det kommer att gå så långt att kejsaren i kyrkans namn kommer att utrota alla som inte tror på hans enda saliggörande kyrka, vilka traditioner, som är äldre än kristendomen och som har namn av Platon och Homeros, dessa offer för den legaliserade intoleransen än kommer att försvara sig med. Och slutligen tror jag att denna av sin egen intolerans ihjälfrätta statskyrka kommer att uppslukas av sin egen monsteravkomma, den mest intoleranta av alla religioner, som kommer att ha intet av kristendom i sig utan som blott kommer att bestå av Herren Gud Zebaoths eviga krigshetsande civilisationsförintande vetlösa vrede.

Augustinus:

Ve dig, du förbannade Italien! I tusen år har ditt mörker, din synd och din grymhet nu plågat en arm värld, som var civiliserad innan du kom. Det är slut nu, Rom, med ditt tyranni; det är slut nu med din blodiga ära, din av slavar uppburna storhet, din smutsiga lyx och all din äcklande fetma och ruttna hopplösa gudlöshet

och materialism. Ej mera kan du nu korrumpiera världen, förtrycka dina trognaste tjänare och plundra dina tjänares städer. Din dårskap, din fåfänga, ditt kejsarvansinne, ditt mörker och din stinkande nakenhet och ditt frosseri är nu förbi, och civilisationen jublar däröver. Djävulen, Lucifer, som föddes i Rom, är nu plundrad och skändad och oskadliggjord med Rom. Barbari är vad Rom har bringat världen, men tyvärr gjorde någon Rom till en evig stad, varför vi aldrig någonsin heller kommer att kunna slippa barbariet, som är mörkrets svarta hopplöshet och förödelsens styggelses mordeld i vilka endast ett ljus och ett hopp finnes: Jesus Kristus.

Dina brott är utsägliga, ty deras grymhet och hänsynslöshet överträffar allt. Högst nådde ditt högmod och din blasfemi när du under gladiatorn Titus skändade, brände och jämnade det heliga Jerusalem med marken. Som om det ej var nog massakrerade du därtill judarna i massor under Hadrianus och gjorde Israels bördiga land till en ödemark för tistlar och törnen femtio år senare. Du berövade Guds och Israels barn allt och förstörde det. Inget folk i historien har begått sådana brott som du, och därför skall du även vara föraktad och leva i bitter förödmjukelse och röna samma hårda öden som judarna för evärdliga tider. Rom skall i framtiden skövlas åter och åter och åter såsom det har skövlat och skändat Jerusalem, Athen och nästan hela världen.

Sankt Patrick:

Jag längtar hem till England. England är mitt hem, min barndomns trygga hamn, min skola och min bakgrund. När jag bortrövades från England av barbarer förlorade jag allt som jag någonsin har haft kärt utom Kristus.

Gud har varit min livsledsagare sedan dess. Han har fört mig genom alla svårigheter, hjälpt mig över alla hinder och ständigt räddat mig undan döden. Hans vilja är min lag. Jag känner honom ej och jag känner ej hans lag men följer den ändå intuitivt, ty jag lever blott på grund av hans nåd.

För övrigt är jag en enkel och okunnig man som vet alltför litet och kan alltför litet. Mina latinska kunskaper är anskrämliga. Jag kan knappast göra mig förstådd på detta språk. Grekiska kan jag bättre men ingalunda tillfredsställande väl. Det enda som jag egentligen kan är att tala på det språk som folket förstår.

Och däri ligger min livsuppgift. Gud har lärt mig gaeliska för att gaelerna, dessa primitiva irländska kelter, med mig som nyckel skall kunna komma in i Herrens hus. Min livsuppgift är att kristna irländarna, och i sanning älskar jag den.

Ofta längtar jag bort härifrån hem till mitt moderland och till Gallien, där jag utbildades och lärde mig allt vad jag kan. I Gallien lärde jag känna den helige Augustinus skrifter, som i markant bemärkelse förde mig närmare Gud och som sedan dess har förblivit ett rättesnöre för mig och för alla våra stiftsmedlemmar. Augustinus är den ädlaste ande som någonsin kallats av Gud till att utföra hans verk. Det är tragiskt att hans jordiska verk ej har överlevt lika väl som hans evigt älskvärda skrifter.

Men min församling skall jag allt se till att ingalunda någonsin blir barbarers slavar. De skall döpas, de skall lära sig sakramentens mysterier, och de skall allt lära sig tukta sig själva även om jag måste dö för den sakens skull! Jag tycker om detta Irland och tänker ingalunda kristna dem blott för stunden! Nej, Gud är evig, Gudsstaten är evig, hans heliga kyrka är evig, och därför skall även Irland vara evigt. Förbannad vare den som uppger det eviga livet! Han ska få med mig att göra!

Jag önskar att jag även kunde göra något för mitt älskade Gallien och det bråkiga Germanien, men jag får nog allt nöja mig med Irland och Skottland och eventuella öar där omkring. Skottland är ett land som det är värt att satsa på. Det skall jag lära mina lärjungar.

Till sist återvänder dock mina tankar till min hemjord. Hur gärna skulle jag inte vilja återse mitt hemland och mina föräldrar! Men jag är fast i mitt ämbete. Jag kan icke överge Irland. Jag måste finna mig i det faktum att Gud har lett mig bort från civilisationen. Endast Gud, den allsmäktige, kan leda mig tillbaka dit igen.

Teoderik den Store:

Detta land är det vackraste som jag någonsin har sett. Hur har en så underbart skön och rik kultur som denna kunnat gå under? Är det verkligen vi germaner och östgotar, vi simpla töntiga dönickar och ignoranta barbarer som har kommit detta imperium, denna världsomfattande marmorkultur, denna bättre värld av skönhet, på fall? Och vilka idioter är vi inte i så fall, som har fördärvat ett så vackert rike!

Det är en ljus drömvärld som har gått förlorad. Världens heligaste tempel, dess vackraste städer och palats, dess ädlaste kultur och konst, skulptur och arkitektur har vi bränt ner, raserat, skändat och jämnat med marken. Kvar återstår endast det bysantinska riket i öster, men det är en fattig blygsam dvärg i jämförelse med den rika romerska giganten.

Jag skall ära dig, Italien, och icke missbruka din gästfrihet. Jag skall ej vara din härskare utan din gäst. Jag skall lära mig dina seder och bruk och icke ytterligare rasera din kultur, som mina förfäder så gudlöst förtrampade. Jag skall verka som din konung med respekt för ditt minne, på det att du sedan må minnas att det åtminstone fanns *en* germansk vandal som lärde sig livet på italienska. Och mina huvudstäder Verona och Ravenna skall jag om möjligt berika med personliga arkitektoniska minnen, som dock aldrig kommer att kunna tåla en jämförelse med något av Roms. Till och med den flytande lilla stad som alla dessa stackars flyktingar undan germanernas hemsökelse har börjat bygga åt sig ute i de venetiska träskan kommer med tiden säkert att lämna mina städer Ravenna och Verona långt bakom sig, bara emedan dessa flyktingar har hållit sig rasrena och undvikit att beblanda sig med goter, vandaler, longobarder, hunner och andra sådana barbarer som jag.

En irisk munk:

Världen har upplöst och framtiden ter sig mörk såsom natten. Hunner och vandaler härjar överallt i det en gång så civiliserade Europa, och det enda ljus som jag idag kan se på jorden är min religion kristendomen.

Jag sitter i min cell i mitt kloster och författar dagen lång medan jag beklagar denna jordiska världs öde. Endast här i det avskilda Irland tror jag att folk idag icke bekämpar och halshugger varandra hur som helst, samt i det fjärran Konstantinopel, som jag aldrig upphör att drömma om att en dag få uppleva. Ty Konstantinopel har ju idag blivit vad Rom en gång var i det förgångna, nämligen världens, kulturens och civilisationens hjärta.

Men hur beklagligt är det icke att Rom splittrades! Tänk om kristendomen hade erövrat en enad och fredlig värld i stället för detta kaos! Då hade staden Rom idag varit tre gånger så stort, ståtligt och vördnadsvärt som det någonsin var i det förflutna. Om Rom hade bestått så hade det idag icke endast fortfarande varit världens huvudstad, utan det hade dessutom varit Guds huvudstad.

Men tyvärr gick det under, och dess undergång har lett till att världen idag är så mörk och så kaotisk och eländig att min enda tro och mitt enda hopp står till Gud och till Augustinus. Gud är världens och människornas hopp om frälsning och fred, och endast via Guds hus den kristna kyrkan kan vi nå denna frälsning och denna kontakt med Gud och bli värdiga denna frid, som skulle vara porten till Guds rike. Endast kyrkan kan frälsa och återföreana världen, och därför lever jag för dess spridning, ordning och uppbyggnad. Min stora önskan i livet är att innan jag ännu är alltför gammal få resa till Mercia som apostel och sålunda på bästa möjliga sätt medverka till Irlands och Britanniens förenande under kyrkans överhöghet.

Ack, jag kan inte låta bli att reflektera över hur underbart ljuvligt detta mitt hemland Irland sannerligen är! Min fader lärde mig att inse dess ljuvlighet. Han kände personligen den helige Patrick, vilket jag som liten aldrig tröttnade på att höra honom berätta om. Han brukade även berätta för mig och för mina bröder om vår mor, som han alltid beskrev såsom den vackraste och mest behagfulla jungfru som någonsin helgat den iriska jorden med sina steg. Jag har alltid försökt inbilla mig hennes fullkomliga väna gestalt utan att ha lyckats.

I min ungdom tillverkade jag även harpor och andra musikinstrument, som resande kyrkomän från söder alltid förvånades av och berömde med stora ord, som ofta förvånade mig. De brukade säga, att de aldrig någonstans i världen hade sett eller hört vackrare instrument och vackrare musik än den som spelades på dem, och ändå hade de rest vida omkring från Kiev till Sevilla och i alla länder där emellan.

Nu är jag förbi den tid under vilken man ännu fågnas av sin egen ungdom och alltings skönhet, och jag har svurit mig själv åt Gud för resten av mitt liv. En högre ynnest än denna kan enligt min mening icke förlänas någon människa av ödet, ty Gud är icke blott det högsta och största av allt, utan han är även det mest behagliga och det vackraste av allt. Av allt i verkligheten är musiken det väsen som kommer honom närmast i försöken att åskådliggöra honom.

Vår värld befinner sig i en sådan oordning och ofrid att den knappast kan bli värre. Därför är jag ytterligt gynnad som har uppvuxit i och blivit helgad åt kyrkan, ty den utgör världens och framtidens enda hopp. Det är den enda andliga källan i världen var man ännu kan dricka rent, friskt och oförgiftat vatten.

Och jag anser, att så länge kyrkan förblir ren och oförgiftad, förenad och styrd av fromma Gudsälskande män, så länge lever hoppet kvar hos människorna om en gynnsam framtid trots allt. Och därför ber jag till Gud att han må bevara kyrkan.

Justinianus:

Jag vet att de hatar mig. De smyger tigande omkring, dessa skenheliga ignoranta prelater, och gömmer sig bakom en mask av taskspeleri i form av fariseism och fromma åtbörder, men i djupet av deras hjärtan finns endast hat, avund och illvilja utan gränser.

Varför? De vet att jag är heligare än någon av dem. De vet att jag genomskådar och föraktar dem. De vet att jag känner Gud bättre än vad någon av de gör. De vet att jag överträffar all deras fromhet och helighet, nitälskan och fanatism, och därför fruktar de mig, och därför hatar de mig.

De hatar min duglighet. De har aldrig kunnat förlåta mig för att jag har överträffat Salomo i byggandet av Sofiakyrkan, världens i evighet största och vackraste helgedom. De kan inte förlåta mig att jag har arbetsförmåga och energi utan gräns. De kan inte förlåta mig min härlighet, min prakt, min skönhet, och minst av allt kan de tåla att jag har världens vackraste kvinna som min hustru.

De kallar henne "ormtjuserskan". I deras ögon är hon en sköka, en lägsta klassens varelse, en gatflicka, en smutsens och lastbarhetens perfekta inkarnation. Endast jag förstår att uppskatta hennes skönhet. De spottar åt henne och tål inte se henne, men det är blott för att hon är så vacker, så briljant, så överlägsen, så gudomlig. Även hon är heligare än någon av dem, och det vet de, och därför hatar de henne.

Även deras gudinna Maria var havande utom äktenskapet och födde sitt första barn i den uslaste fattigdom. Enligt kristen måttstock borde min Theodora vara av ännu gudomligare halt, kommen som hon är av en ännu sämre härkomst och uppfostrad under mycket värre förhållanden.

Inte ens mitt lagarbete har kunnat behaga dessa lömska intrigörer. De bara väntar på min död, på att min tid skall ta slut, så att de skall kunna tillintetgöra allt mitt livsverk. Ingen rättvisa, ingen Gud, ingen individualism, ingen imperialism, ingen progressivitet, ingen utveckling, ingen härlighet, ingen skönhet vill de ha på jorden. De vill bara ha makt att gömma sig själva i i den heliga kyrkans namn, som i deras händer är ett enda sammelsurium utan någon anknytning alls till människan Jesus ädla kärleks- och resignationslära. De är fiender till allt gott och till Gud, ty de vill omintetgöra själva skapelseprocessen här i världen. Sedan Johannes Chrysostomos tid, som var det första offret för kyrkans korruption och intriger, har kyrkan blott ruttnat allt hastigare, och dess målsättning är att i maktens namn behärska hela världen med sin enkelriktade korruption. Men Gud skall komma den på skam.

Själv är jag ingen profet, ty min ställning och mitt äktenskap omintetgör idealism och fanatisk hängivelse för min del, men profeten skall komma som i Guds namn skall komma hela denna skenheliga värld med dess skändliga maktkyrka på skam. Antikens hedendom lever ännu i kyrklig förklädnad. Det räckte inte med att stänga Athens filosofskolor, där unga män blott lärdes till sodomiter. Man borde stänga och rensa ut alla månglare ur hela kyrkan.

Ve er som äger någonting! Ve er som åtrår och strävar efter makten! Gud krossar den övermodige, och övermodets första och sista namn är ambition och lystnad.

Men har jag inte själv i hela mitt liv krigat för att utvidga vårt rikets gränser? Jo, och det faller mig, ty det har kostat Bysans dess framtid och dess ekonomi, och ingenting i historien var mera fåfängt.

Jag har lyckats överträffa Salomo, men endast i fåfänga.

Benedictus:

Fallen är den mest heroiska och lysande av alla människans skapelser. Fallet är det romerska imperiet. Kosmos, världsenheten, världsfreden, kulturfreden och allt vad som innebär mänsklig lycka är fallet, förtrampat och förstört. Rom har fallit, men det lever ännu genom den katolska kyrkan. Genom kyrkan kommer Rom att leva för evig tid, men så länge Rom lever kommer det att fortsätta med att falla. Världsimperiets undergång har endast begynt. I dess mörka skugga kommer framtida imperier att växa fram. De kommer att följa Roms exempel, skrida framåt och gå under. Varje stat

före Rom har gått under, och varje imperium efter Rom kommer att gå under. Rom kommer för alla tider att förbli ledarinnan för världens imperiers vandring nedåt. Roms fall har endast begynt, och det kommer att fortsätta för evigt.

Men kyrkan lever, och Gud lever, och däri finner en människa stadd på undergång med världen sitt enda ljus och hopp.

Gud bevare världen, framtiden och sina barn.

Heraclius:

Varför skall alla bråka just med oss? Vad ont har vi gjort barbarerna? Det är som om de såg en fanatisk mission i att till varje pris krossa allt som har fräckheten att våga representera kultur, bildning, tradition och kristna värderingar. Hur kan Gud ha givit alla dessa vilt destruktiva barbarer så mycket makt? De är ju starkast i världen idag. De dominerar hela världen, och kulturens och kristenhetens försvarare är bara små spridda isolerade öar, som bara kan överleva genom att ständigt slåss för sina liv mot övervåldets orättvisa övermakt. Destruktivismen har tagit herraväldet över världen, och de kristna martyrerne är så många och dör i sådan ymnighet att de inte ens har någon chans att bli kända och ihågkomna av historien.

Först var det germanerna, goterna och vandalerna. Sedan var det hunnerna, avarerna och perserna utom andra vilda barbariska folk, som ständigt tycks flocka sig i sig själva ständigt multiplicerande hjordar någonstans bortom geografins kända trakter, varifrån de väller fram över oss små stackars rester av civiliserade kulturöar i ständigt mer överväldigande och mer blodtörstiga och mer ursinnigt våldsamma massor. Vi har stått emot goterna, avarerna och perserna här i Konstantinopel och lyckats överleva deras belägringar, men vi tål inte ett krig till. Vi tål inte att förblöda hur många århundraden som helst. Mitt grekiska folk är decimerat och nästan i utdöende på grund av det ohyggliga pris i liv som har måst betalas för Konstantinopels överlevnad. Vad har vi gjort för att förtjäna detta? Det verkar bara vara barbarerna som får pris och belöningar och vinster för allt ont de åstadkommer genom rått våld och djurisk kulturlöshet och obildning.

Naturligtvis är vi inte helt oskyldiga. Det är jag den förste att medge. Konstantin var duglig, men Justinianus gick för långt då han stängde filosofskolorna i Athen och ruinerade landets ekonomi på alltför många onödiga krig. Kristendomen har skenat iväg med sig själv efter att den blev etablerad statsreligion och blivit alltför dogmatisk och intolerant, vilket gett anledning till upprorsrörelser, kätterier och splittring. Framför allt har judarna, som ekonomiskt var så livsviktiga för Roms statskicks, ekonomi och kontinuitet, förfördelats genom kristendomens monopol och nästan berövats sina mänskliga rättigheter, så att de i stället övergått till våra fiender och önskar vår bysantinska stats undergång. Judarnas alienering från det kristna samhället var kanske kristendomens värsta politiska misstag. Det hade aldrig behövt hända om kristendomen inte gjorts till statsreligion.

Och vad kommer efter avarernas och persernas invasioner och förödelser av vårt land? Kan det komma fler och värre folkstormar? Ja, det kan det alltid. Barbarerna har en förmåga att ständigt kunna utveckla och förvärpa sin egen ondska och destruktivitet. Det vore ingenting att förvåna sig över om det nu efter alla dessa barbarstormar kom en till värre än alla de tidigare, som såg det som sin plikt att förstöra hela den återstående civilisationen i Guds eget namn. Det räcker med att en fanatiker får för sig att Guds namn kunde rättfärdiga vilken ondska och vilket övervåld som helst, så skulle han få med sig alla världens barbariska massor i ett entusiastiskt försök att våldta hela mänskligheten.

Gregorius den store:

Vi lever i den hemskaste och svåraste av alla tider. All jordisk makt ligger i händerna på barbarerna, de sprider sig som pestlöss över alla världens gamla romerska högt kultiverade bygder och förpestar dem, och av det otroliga härliga gudomliga romerska världsimperiet återstår blott en abstrakt idé, och det är kyrkan. Kyrkan är allt vad vi har kvar, och om även den skulle förgås så funnes inte ens minnet av Rom längre kvar. Kyrkan är allt vad vi äger och har, mina herrar. Det är det enda som återstår av civilisationen. Därför måste vi bevara den.

Det grekiska Konstantinopel har klarat sig som genom ett under undan de senaste seklernas otroliga fördärvbringande omvälvningar och växer sig förvånansvärt nog allt starkare. Man kan ej se på det nya grekiska rikets utveckling med annat än med glädje, ty det är en fröjd att det efter så många århundraden av tystnad under Roms herravälde nu åter träder fram i ljuset.

Vad jag dock inte tycker om i fråga om Konstantinopel är att dess kyrkliga överhuvud sätter sig upp mot oss. Kan vi tolerera det, mina herrar? Nej, ingalunda! Petrus dog i Rom, till Rom begav han sig för att lägga grunderna till Herrens hus, och byggandet av Herrens hus i Rom måste fortsätta! Patriarken i Konstantinopel får finna sig i att träda tillbaka för Roms och för Kristi ställföreträdares överhöghet.

Det är tragiskt att den store Justinianus ej fick se sitt planerade livsverk fullbordas. Han var en äkta efterföljare till de stora kejsarna i Rom, och jag beundrar hans exempel ännu idag. Min livsuppgift är att verka som Guds tjänares tjänare, och jag beklagar djupt att jag aldrig fick tjäna och med mitt hjärta stödja honom.

Nu är han död, och hans livsverk har nästan helt gått förlorat. Longobarderna har sänkt sin skugga över hela det norra Italien och kan när som helst dra ner hit till Rom. Jag är dock beredd till att bekämpa dem och även till att flirta med dem om jag av Herren får chans därtill. Jag har ju många gamla senatorers blod i mig. Varför skulle inte jag, hur helig jag än är, kunna förhandla med barbarer såsom mina förfäder kunde förhandla med kartager?

Jag är romare och stolt däröver, ty Rom är en evig stad. Det kommer man inte ifrån. Och hellre dör jag än att jag överger mitt ämbete, mina åsikter, min tro, mina heliga övertygelser och min fasta tillit till de himmelska makterna. Ty hur tunt det hår än är som den civiliserade världen hänger på idag så är jag fullt förvissad om att det håret har sin rot i Gud och att det därför icke kan brista, samt även, sist men icke minst, att vi längs detta hår åter kan ta oss upp till ljuset och ordningen.

Enligt de senaste nyheterna så hotar avarerna i norr och perserna i öster det grekiska riket. Kanske Konstantinopel ändå inte är så starkt som det ser ut och som alla tror. Jag oroar mig för världskristenheten.

En av mina stora tröster är den helige Augustinus storartade arbeten. De skrifter som han har välsignat kyrkan med är ett tecken för alla tider på att Gud verkligen vakar över oss och är med oss all världens ondska till trots. Man behöver bara läsa några ord skrivna av den underbara universelle helige fadern, vandalerens offer, för att återvinna fattningen i stunder av oro och sviktande mod.

Den största trösten och glädjen i mitt liv är dock musiken. Allt gott kommer från Gud, och om sanningen ska fram så är det bästa jag vet musiken. Jag har låtit införa den vid mina gudstjänster, och folket har därav synbarligen väckts till liv och till nyttig stimulans, vilket har uppmuntrat mig till att fortsätta på den vägen. Redan firas mässorna i Ravenna med musikackompagnemang.

Jag vet inte vad Gud har för avsikt med musiken, men ibland när jag i tysthet och frid lyssnar till den tycks den vara i stånd till att bringa den mänskliga anden hur högt som helst. Men trots dess gudomliga mäktiga skönhet så tror jag dock att den bara har förlänats människorna till deras behag.

Men mer än någonting annat så har musiken styrkt mig i tron på en kommande bättre kristen och dygdig värld. Om ändå alla kunde bringa sig till att försöka lyssna till den! Och om ändå alla ville försöka läsa Augustinus! Men ack, folket kan inte och vill inte. De låter sig hellre lockas fram på djävulens breda härliga väg än upp för himmelens och kärlekens svåra stig. De är barn som inte förstår bättre än att till sitt eget fördärv följa den som vinkar mest. Ack och ve! O människor! När skall ni äntligen lära er vad livet verkligen är?

Ack Herre! Upplys detta folk! Låt dem ej behöva vandra alltför länge till i okunnighetens, slapphetens och slaveriets mörker! Fräls världen från barbarerna! O Gud! Denna bön är för stor för att uttryckas och för ljuv och helig för att vara värdig min tunga, men jag vågar be den ändå: O Gud, kom tillbaka till oss i lekamlig gestalt! Amen.

Muhammed:

Ja, slå mig bara, ni feiga ömkliga stackars otrogna! Ödmjuka mig bara, kränk mig bara! Var så goda och pina mig och lägg era fötter på min nacke! Krossa mig bara! Tryck ner mig i sanden! Jag är ju bara en enkel kamelförare och era tjänares tjänare. Håna mig och gör mig till er slav och munskänk, driv mig med hugg och slag, håll mig spänd som en bågsträng, tvinga mig till att göra vad jag minst behagar, gör ert bästa bara för att förvärra min olycka, misshandla mig och vägra mig mat och uppehälle, men vet, att vad ni än gör så kommer det över era egna huvuden.

Omar:

Utrotta alla som inte underkastar sig vårt herravälde! Utrotta alla hedningar som inte tänker som vi! Slakta dem bara! Det är bara boskap och sjuk och skadlig sådan dessutom.

Stick ut ögonen på alla kristna hundar! Kastrera dem! Förfölj dem till sista man! Kristendomen måste utrotas! Gud har aldrig haft någon son, och han har bara en profet som gäller, och det är Muhammed, araben, av vår egen ras, vår landsman. Gräv ner de kristna kättarna levande! Gör dem till era slavar! Aldrig mer skall någon kristen människa få föda barn! Vi skall utrota alla kristna hedningar från jordens yta! Vi skall kasta det bysantinska riket över ända, och sedan skall hela medelhavsvärlden tillhöra oss – hä hä!

Ja, skär håret av alla kristna idioter! Raka dem, snöp dem, riv ut deras ögon så att de aldrig mera kan se ljus! De enda kristna som är goda är de kristna som är döda. Ja, alla våra fiender måste utrotas, ty vi allena är heliga. Alla andra är hopplösa hedningar. Låt oss förgöra och förslava hela resten av mänskligheten i Guds, den Barmhärtiges namn!

Ja, vi ska slå dem i bojor så tunga, att de inte orkar lyfta dem, och spärra in dem i djupa källarhålor dit inget ljus når. Vi ska tortera dem för vårt nöjes skull och dra ihjäl

dem på våra sträckbänkar. Och vi ska förnedra dem och utnyttja dem sexuellt. Vi ska frossa i deras elände, och de ska vara kuvade för evigt, de menlösa kräken, som tror på godhet och barmhärtighet! Ja, allt detta ska vi göra med de förbannade kristna hedningarna i Guds den Heliges och Mäktiges underbara förfärliga eviga namn. Det finns bara en Gud, och hans namn är Gud, och han har bara en profet, och det är Muhammed, hans förste och störste, siste och ende profet, mot vilken alla andra religioners profeter gäller såsom intet. Må Gud segra och må alla andra dö! Endast hans och hans profet Muhammeds trogna skall överleva såsom Guds vapen mot mänskligheten.

Beda Venerabilis:

Vällust är orsaken till all ondska i världen. Total abstinens från allt vad vällust heter är enda sättet att motverka världens ondska. Total avhållsamhet från all lyx, all fåfänga, all dryckenskap, allt sexuellt umgänge, all onödig och överflödlig mat, allt som inte är absolut nödvändigt för bibehållandet av livet, är det enda sättet att få till stånd en drägligare, ljusare och bättre framtid.

Leo III Isauriern:

Massorna är onda. Folket är en tusenhövdad hydra som lätt blir uppretad och som i sin förblindade vrede lätt kan förgöra civilisationer. Ett större och hemskare vansinne än massmentaliteten finns inte. Det var massan och inga individer som korsfäste Jesus. Det var massorna som krossade det ädla romerska imperiet. Massorna består av tjuvar, mördare, demagoger, kättare, samvetslösa hänsynslösa galningar och onda förrädare. Det finns inte ett gott folk i världen. Det finns endast goda individer. Det har Kristus och det romerska imperiets martyrium en gång för alla bevisat.

Ändå måste man för livets och för framtidens skull slicka massorna i röven. Om folket vill göra si så gör si och inte så. Om man gör så när folket vill göra si så går det en ofelbart illa. Vare sig han är en konung eller en skomakare så är en människa maktlös inför det universella vansinne som massmentaliteten är. Därför leder jag hellre ikonoklasmen än att jag motstår den. Därför måste jag uppmuntra folkets förstörelselusta och med välbehag se på hur de förgör uråldriga sköna ikoner och målningar, det utsökta resultatet av en femhundraårig kulturutveckling, den kristna konst som är det bysantinska rikets ryggrad och -märg, hur de skändar kloster och kyrkor och hur de förstör århundraden av digert arbete och världens finaste hantverk, bara för att de vill driva sin fanatiska hysteri till sin spets.

Det är helt säkert att detta vansinne icke kan lända till något gott för vårt rike. Men det är bättre att uthärda denna dårskap, denna onda förstörelselusta, detta barbari och dessa hemska tider och överleva än att heroiskt försöka motstå det oemotståndliga onda och dö.

Vad som nu händer skulle aldrig ha kunnat hända på Konstantins eller Justinianus tid. De entusiasmerade folket och gjorde det gott. De ledde sina arméer och sitt rike till framgång, ljus, glädje och välfärd. På deras tid älskade Gud vårt rike, det heliga Grekland, Anatolien och Bysans, vilket han nu ej längre kan göra, eftersom han har skickat på oss den själsliga pest som ikonoklasmen är.

En skrivare under Karl den store:

En gyllene tid är det som vi lever i! Världen har åter fått lag och ordning, barbarer ser man knappast längre, en god kejsare sörjer för civilisationens väl, Rom anses återupprättat, och allt är som det skall vara. I eviga tider kommer folk att minnas och tala om denna tid som den bästa av alla tider.

Min uppgift här vid kejsarens hov är att uppteckna allt vad som händer. Det är inte lätt, ty det är minsann alltför mycket som händer! Man borde uppfinna bättre skrivmedel och en enklare skrift, så att man kunde skriva lite snabbare.

Kejsarens senaste intresse är en man som hette Platon. Denne man lär ha skrivit en hel del som han har hittat på själv, och det är hans sätt att skriva som har fånglat kejsaren. Just nu försöker den i Rom av påven krönte man som har visat sig vara den bästa i världen upprätta akademier.

Det enda felet med denne vår tröge kejsare anser jag vara det att han inte kan skriva. Det är en av mina konstiga idéer att allt som är gott på jorden av det som människor har skapat beror av det skrivna Ordet, och att man måste kunna handskas med det skrivna Ordet för att mänskans civiliserade strävan alls skall kunna fortsätta. Men det är nu bara en av mina konstiga idéer. Jag kallas här vid hovet för Albert den kufiske. Det är dock som sagt synd att kejsaren inte kan skriva, men det är kanske mera hans tragedi än ett fel hos honom.

Men nu vill jag förkunna vad som är det underbaraste med honom. Det är hans ödmjukhet. Menar jag då att kejsaren, världens härskare, är ödmjuk? Ja, det är precis vad jag menar. Han är ödmjuk inför Herren. Han erkänner utan vidare att han trots allt bara är en vanlig usling till syndare.

Hans ärorikaste batalj var kriget mot longobarderna. Han frälste Italien från barbarerna, räddade påven och kyrkan från undergång i sista minuten och kysste påvens ring. Som belöning krönte Petri efterträdare honom till romersk kejsare och till den förste kejsaren i västerlandet sedan Augustulus. Det underbara i detta historiska faktum är att påven och kejsaren, härligheten och makten, himmelriket och jorden, samarbetar och verkar tillsammans till varandras fromma och till världens väl. Måtte denna underbara lyckliga förening mellan himmelsk och jordisk makt bestå!

Otto den store:

Det frankiska riket är splittrat, ruttet, korrumberat och bräckligt som en gammal gumma. Det höll ej ihop i ett år efter Karl den stores död, ej ens i ett år! Stackars värld! Är då optimismen dömd till att ständigt åter och åter vandra in och förgås i

pessimismens svarta natt? Nej! Nej, säger jag! Här skall bli ordning och reda! Här skall minsann skapas en civilisation som håller mot alla sura pessimisters onda ryck!

Vad är pessimism? Pessimismen är ett ont troll som folk tyr sig till när de förfaller. Pessimismen är allt det som inte är konkret. Pessimism är allt vad folk inbillar sig och tror på när de glömmer bort att vara flitiga. Pessimismen är själens och religionens bottenlösa avgrundsmörker. Bort, allt skrock och ondskefull olönsamhet! Fram för den egna personliga självständiga initiativrika mänskliga viljan! Det enda sättet att klara sig undan pessimismens förbannelse är att arbeta duktigt alla dagar tills man dör. Hellre en trägen och obildad slav än en kultiverad och lat pessimist!

Men om nu religionen är ett ont och ett bottenlöst avgrundsmörker – skall man då förkasta påven? Ja, om han ej duger någonting till. Men dagens påve är stark, duglig, kraftig och myndig, så låt oss därför kyssa hans toffel och samarbeta med honom. En stark och duglig karl är alltid beundransvärd, och en svag och oduglig person är alltid förkastlig. Det var slapphänta fähundar och byråkrater som lät Karl den stores rike gå åt skogen.

Allt gott kommer från den vår egna jord som vi själva står på. Älsken kvinnorna, vasaller, ty endast de kan välsigna framtiden med barn! Hell dig, o kvinna, ty du är världens största välsignelse! Du är höjden av allt gott. Du är den dyrkansvärda ljuvhetens oemotståndlighet och gudomlighet. Du är fullkomligheternas fullkomlighet, skönhetens fulländning, det underbaraste som finns på jorden och det enda jag vet som skänker frid. O kvinna! O härliga njutbarhets underbara äkthets naturlighet och allt annat överträffande sällhetstillstånd! O sinnlighet, låt mig få njuta av ditt rus för evigt!

Bernard av Clairvaux:

Detta är den bästa av alla tider. Det är den underbaraste helighetens och den klaraste skönhetens tid. Giv akt, mina bröder, på hur Gud äntligen triumferar på jorden! Gläds åt världens fromhet, åt människans begynnande uppåtsträvan, åt det ljus som Gud plötsligt har låtit uppfylla jorden och åt den heliga kristna kyrkans slutgiltiga övermåttan härliga seger! Jorden idag är uppfylld av Guds härlighet. Skåda den, o bröder och människor, och gläds!

Katedraler är idag i färd med att byggas över hela Frankrike. I Rheims, Amiens, Rouen, Paris, Vézélay, Cluny och Chartres reser sig gudomliga himmelska boningar byggda av människor till Herrens vår Guds ära som monument över vår kärlek till honom, och de är ämnade att symbolisera vårt förbund med honom för evärdlig tid. Jerusalem har befriats från barbarerna av tappra korsriddare, på alla områden triumferar kristenheten, och ingenstades finns det längre någon fruktan för barbariet och för Satan. Mefistofeles är död. Leve Herren Gud i all evighet!

Överallt händer det underbara ting. Katedraler byggs ej endast i Frankrike utan även i England, Tyskland, Italien, Nederländerna och Spanien. Ja, över allt i den civiliserade världen triumferar Kristus och även utanför den. Ett andra korståg, som skall fullfölja befrielsen av länderna runt östra Medelhavet, förbereds nu i hela Europa, och över allt verkar heliga män och händer det otroliga saker. I England tjänar Thomas à Becket kyrkans sak i Canterbury, i Tyskland har kejsar Henrik äntligen tvingats ner på knä av påven och blivit rätteligen förödmjukad i Canossa, och här i Frankrike har just världens vackraste saga utspelats, nämligen berättelsen om Petrus Abailards tragiska kärleksförbindelse med Héloïse. Å vilken tid! O Gud! Med uppriktigaste innerlighet tackar vi Dig för att Du åter har förlöst och räddat mänskligheten efter århundraden av mörker, och med än större innerlighet ber vi Dig,

o Gud, att stanna här och förbli hos oss på jorden stödjande och upprätthållande Din kyrka så länge som möjligt och gärna för alltid.

O heliga Maria, alltid rena jungfru, bed för oss till vår Gud att Han må vara oss lika nära som Han är idag från evighet till evighet. Amen.

En bysantinsk krönikör:

Mitt namn är Konstantin Almeios. Jag föddes under det samma år som den store Johannes Komnenos valde åt sig för sin hädanfärd, och kejsar Manuel kände jag personligen mycket väl så länge han regerade. Under mina resor har jag sett det mesta av vår värld, och särskilt väl och gärna minns jag platser som Venedig, Genua, Cypern, Athen, det fjärran Kiev, Rom samt det förlorade Alexandria. Få tragedier var större än Alexandrias fall, det muslimska brännandet av vår världs största bibliotek därstädes betraktar jag som världshistoriens största katastrof, då det drog ett streck över hela Antiken, och tyvärr ser jag stora paralleller mellan Alexandrias och Konstantinopels utveckling. Under större delen av min levnad var jag kejsar Manuela närmaste diplomat, och före det var jag bland annat fältherre. Nu mot slutet av mitt liv lever jag ensam i mitt hus vid den mysiska kusten, ty Konstantinopel finner jag mig ej längre höra hemma i. Mitt enda sällskap är mina minnen, ty min hustru och mina barn är för länge sedan allesammans döda. Jag ägnar min ålderdom åt att så samvetsgrant som möjligt nedskriiva mitt lands och mina kejsares historia, mitt livs erfarenhet med allt vad jag har fått lära mig, samt ett uttryck för det sista som jag alltjämt har kvar att giva världen, vilket är min kärlek. Jag har i dessa dagar fullbordat krönikan över mitt hemland, och mitt livs fullständiga erfarenheter är redan nedtecknade, varför jag nu böjer mig ner över mitt bord och pinar mina ögon med att slutgiltigt uttrycka summan av min kärlek.

Av allt underbart som livet består av, fränsett livet i sig självt, älskar jag varmest av allt vår stad Konstantinopel. Varför lämnade jag då denna stad som jag älskade så? Det var ingalunda av vantrivsel, leda eller avsky som jag drog mig därifrån, och ej heller var det på grund av någon önskan att få leva i avskildhet. Nej, det var blott och enbart av den anledningen, att jag icke längre kunde uthärda att på nära håll bevittna dess utveckling och gradvisa undergång, som jag flyttade därifrån. Dess kejsartron är ej längre en plats för kejsare, ty numera ser jag endast egoister, idioter, tyranner, dårar, narrar och yra höns vanpryda den. Och medan dessa blir allt mer degenererade tillväxer Västerlandet kulturellt och materiellt: det frodas och blomstrar och börjar konkurrera med oss, och ur konkurrensen växer det fram avundsjuka och därur hat till oss och vår grekiska nation. Och samtidigt har vi muslimerna i söder som för varje årsskifte förstör, härjar, slaktar, dödar och bränner allt vildare, allt mera hotande och allt närmare oss och vårt hjärta, som är Konstantinopel. Och folket, detta mitt älskade kristna grekiska folk, svälter av såväl andlig fattigdom som av materiell nöd. Deras förhoppningar på framtiden gäckas och förgörs grymt varje gång som en nykrönt och gloriös kejsare visar sig överträffa alla de med blodig omsorg störtade tidigare

tyrannerna i hemskhet, svekfullhet och inkompetens. Till och med Venedig, som är vår trognaste och mest älskade dotter, har till följd av den utveckling, som ovan har beskrivits, på senare tid allt mer glidit ifrån oss. Ett rykte från Genua nådde oss nyligen, som förtäljer att européerna skramlar vapen med oss i tankarna, och att de önskar latinisera oss, förslava oss och förvandla oss till en av dem utplundrad västerländsk provins, och mycket talar för att ryktet tyvärr talar sanning. Det är till följd av denna fruktansvärt sorgliga, tragiska och outhärdligt smärtsamma utveckling som jag har lämnat vår älskade stad Konstantinopel. Av alla sätt att dö på är det mest kvalfulla sättet att dö långsamt, och att nödgas se andra dö långsamt är än outhärdligare än att göra det själv. Hellre skär jag ut mitt älskade Konstantinopel ur mitt plågade hjärta genast än att jag framför mina ögon upplever hur det sakta men säkert på långsammaste vis fräts sönder och plågas ihjäl inifrån.

De av vårt lands historiska gestalter som jag mest älskar att tänka på och som tyvärr tillhör det förflutna är i första hand vår stads fader Konstantin den Store själv, den storslagne Justinianus, den gamle innerlige Heraclius, den härlige och duglige Leo Isauriern samt de tre ädla Komnenierna Alexios, Johannes och Manuel, under vilkas fruktbara tid detta vårt gamla ädla rike nog upplevde sin troligen både sista och största lyckliga storhetstid. En annan man vars minne jag vördar, älskar och håller heligt, och vars namn ännu lyser trots dess sju hundra år gamla gravsten, är vårt lands byggherre och trotjänare Belisarius, som aldrig fick någon lön. Det finns även några underbara drottningar som är mera avhållna av mig idag än vad de var av sina gemåler medan de levde, och dessa är Justinianus sägenomsusade gemål Theodora och Johannes Komnenos väna och blida drottning Irene.

Den stad i världen som jag älskar mest näst efter Konstantinopel är det ännu unga Venedig. Till skillnad från sin numera gamle av världen halvt förgätna fader går hon enligt vad jag och alla andra tror en härlig och lysande framtid till mötes; och med hela mitt hjärta unnar jag den enda sanna Medelhavsdrottningen en dylik, och önskar till och med att den må bli ännu mera härlig än vad någon av våra storhetstider var. Aldrig skall jag glömma den nästan otroliga skönhet och den himmelskt översvallande livsglädje som hon så överväldigade mig med när jag som ung man för första gången anlöpte hennes hamn. Jag finner det fullt antagligt och hoppas det vara möjligt att hon en dag i en avlägsen framtid rentav reser sig som kanske hela världens drottning och varför då inte även som den nya tidens Athen?

Mycket finns det i världen som är beklagansvärt, tragiskt och ont. Av allt tragiskt som finns anser jag det mest tragiska vara det allmänna lättsinne och den fruktansvärt fatala brist på förstånd som visar sig i människans glömska av sitt förflutna. Jag är allmänt ansedd som en av detta rikets mest lärda och kunskapsrika herrar, och detta till trots vet jag praktiskt taget ingenting om exempelvis antikens Athen eller Babylon, därför att allmänna kunskaper om dessa tider ej någonstans står att finna. Denna värld har ej brytt sig om att ta vara på det högsta som den har frambringat, och dessa människor har glömt bort och tappat bort sina största, vackraste, värdefullaste, mest ovärderliga och mest gudomliga skatter och minnen, vilket jag ej sällan känt mig lockad till att hata och förbanna hela mänskligheten för. Det enda egentliga som jag

efter femtio års forskningar har lyckats finna ut om Babylon är att det var världens första ordentliga stad och historiens och vetenskapens krubba. Om Athen vet jag något mer, ty dess ruiner och lämningar finns ännu kvar och vittnar om att den stadens skönhet och ära aldrig har överträffats. Athen har ännu inte begravts levande av naturen och glömts av civilisationen som Babylon, men det lilla som vi vet om exempelvis Perikles fredsperiod är för litet för att det skulle kunna användas som grund för seriös och vederhäftig historisk forskning. De av kyrkor och trädgårdar överbyggda grekiska templen har alltid uppfyllt världen med spekulationer, men vi saknar visshet. Jag vet i mitt hjärta att hellenernas kulturvärld var och är oöverträffad, men min privata djupa övertygelse därom är icke nog för att eliminera framtida auktoriteter som i brist på bevis kommer att hävda att varken Athen eller Babylon egentligen var någonting märkvärdigt.

Till allra sist vill jag säga ett ord om det folk som benämns tyskarna. Jag anser och ser nu redan att det romarrike som de under kort tidsrymd med kraft och energi har byggt upp är mera likt ett romarrike än vad vårt någonsin har varit. Jag tror att den framtid som kommer tillhör dem. Jag tror på deras duglighet och sätter mycket hopp och tillit till dem. Och om det är så att de verkligen går ljusa storhetstider till mötes så hoppas och önskar jag innerligt med hela min själ att de med sin av Gud erhållna makt i så fall må föra denna värld, detta Europa och denna civilisation framåt i stället för åt det håll som Romarriket valde att vända sig åt, som var bakåt. Må Gud skydda dem och vara med dem. Jag önskar att framtiden får se upplysta och begåvade män pryda en upplyst och värdig världsmonarkis kejsartron. Och till sist ber jag till Gud med hela mitt väsen att någon dag någon gång frälsa oss från våldet.

Onödigt men ändå nödvändigt att tillägga är att Gud naturligtvis är föremålet för min allra högsta och innersta kärlek. Liksom väl alla dödliga har jag ofta tvivlat på hans existens och känt mig övergiven av honom och hopplöst vilsen i denna värld av ting, av krig och intriger, av mänsklig förvirring och ondska, men även om jag alltför ofta varit förtjänt av den eld som brukar tilldelas kättare, så tänker jag dock aldrig det minsta lilla upphöra eller vackla i min kärlek till gudomen såsom en mänsklig idé. Ty blott en sådan tanke hos den mänskliga varelsen bevisar enligt min mening att människan är något gudomligt. Om Gud finns, hur han ser ut och om han har skapat världen och människan eller inte spelar därmed ingen roll. Det räcker med att människan åtminstone i sina få ögonblick av klarhet är gudomlig nog att kunna ha gudomliga föreställningar.

Och därmed är hela min kärlek yppad.

Moses Maimonides:

Vad är sanning? Sanningen är så stor att den inte ryms inom någon religion. En del av sanningen är att Julianus Avfällingen, kejsarkättaren, var mera kristen än någon i hela den kristenhet som hatade honom för hans upplysthets skull, och att biblioteksvakterskan Hypatia i Alexandria, som av pöbeln massakrerades och lynchades ihjäl, därtill uppeggad av en fanatisk kristen demagog i hatisk biskopsdräkt, för att hon envisades med att hellre förbli förnuftig än bli kristen, var en större martyr för sanningen än alla historiens kristna martyrer tillsammans. En annan del av sanningen är att ingen bättre beredde vägen för Muhammeds världserövring än den störste bysantinske kejsaren Justinianus och hans slöseri, intolerans och fanatism, ty genom att denne stängde de filosofiska och vetenskapliga skolorna i Athen krossade han lärdomen och förnuftet och öppnade han dörren för det religiösa barbariet. Muhammed är den direkte arvtagaren till Justinianus intolerans och självdyrkan.

Genom sina förföljelser av arianerna, montanisterna, donatisterna, nestorianerna, Origenes, Johannes Chrysostomos och samtliga försök till vidareutveckling av kristendomens kärnbudskap, som är kärlek och ödmjukhet, har faktiskt de kristna själva frambringat den islamska reaktionen, som alla förföljda fritänkande kristna villigt har slutit sig till bara för den etablerade kristna intoleransens skull. Islam har aldrig angripit en som velat samarbeta med islam men alltid alla som visat sig intoleranta mot islam.

Man kan tycka vad man vill om islam, men den är mera upplyst än kristendomen, som faller på sin dogmatik utan förnuft.

Var står då judendomen i förhållande till dessa, denna uråldriga frambringare av båda dessa vilda söner? Judendomen är den mest tragiska av alla religioner genom att den genom Moselagen så totalt begränsar sig själv att den aldrig kan omfatta andra folk än Israels egna barn. Den kommer sanningen närmast men vaktar sanningen så fruktansvärt noga och så svartsjukt att ingen utomstående släpps in på den. Därför kan judendomen aldrig bli någon världsomfattande religion. Jag har försökt reformera den i min kritik av Talmud men endast mött motstånd och slutligen bannlysts såsom kättare. Därför är världen dömd till att tillfalla dessa båda vilda och intoleranta religioner islam, som av pur fanatism brände upp världens största och äldsta boksamling i Alexandria för fyra hundra år sedan, och kristendomen, som till sin natur är sådan att den ständigt måste utlösa inbördeskrig inom sig själv. Och dessa båda världsreligioner är tillsammans sådana att de för evigt kommer att vara i blodig fejd med varandra tills de båda har förintat varandra och sig själva.

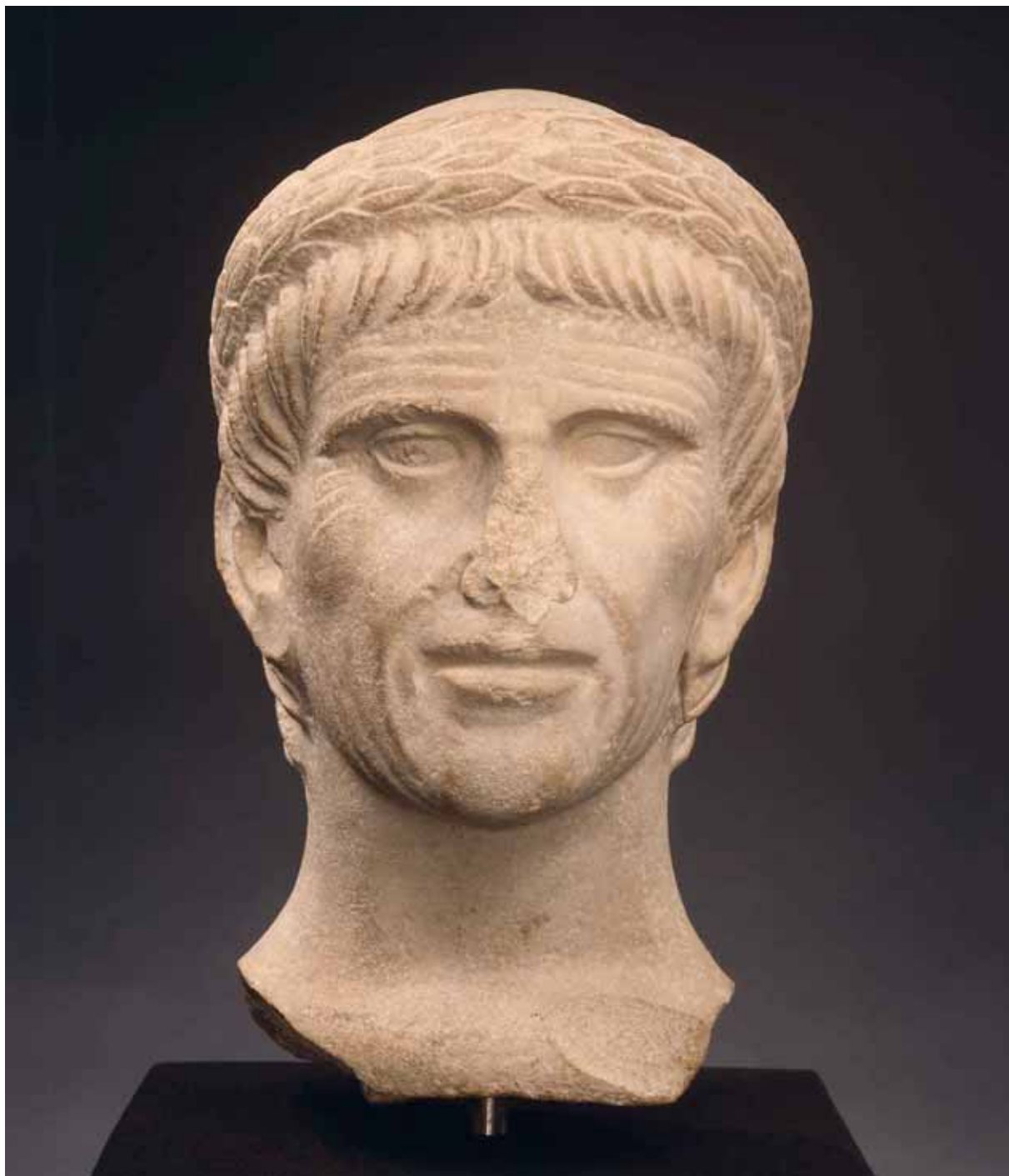
Kejsar Fredrik II av Hohenstaufen:

Min barndom var lycklig. Jag uppfostrades av påven Innocentius III som gav mig lärdom, kunskap, skicklighet, duglighet, mod och mandom och allt som jag över huvud taget har haft glädje och nytta av i mitt liv. Under hans helighets tid blomstrade världen och jag med den, och såsom sonson till Fredrik Barbarossa fick jag emottaga hela den civiliserade världen från Sicilien till Östersjön med undantag av Frankrike i arv. Om detta skedde genom Guds nåd eller inte vet jag inte längre. Jag kröntes till kejsare, hans helighet var det som gav mig även kejsarämbetet, och på tröskeln till min mandom, på höjden av min lycka, makt och mitt livs stora förväntningar, övergav mig plötsligt den helige Innocentius III, som var den ende som jag någonsin frivilligt har kallat min far. Han dog, och sedan dess har jag gradvis förlorat allt och tron på allt därtill.

De första åren efter hans död var jag dock fortfarande lycklig. Jag hade mitt hov i det vackra Palermo att yvas över, och jag hade alla mina judiska, orientaliska och musselmanska vänner. Under de första tio åren såg det ut som om mitt liv i alla fall trots min ensamhet skulle bli lyckligt. Jag hade allt så länge jag hade mitt normandiska Sicilien. Jag var Medelhavets härskare, och hela den latinska och grekiska världen plus

världen utanför älskade mig. Jag betraktade mitt liv som fullkomligt. Ändå gick allting på tok. Varför?

Var det påven som vände sig mot mig, vilket jag alltid har trott, eller var det jag som vände mig mot påven? Jag vet ej. Jag vet blott att jag gradvis förlorade alla mina vänner.

Påven var den förste som vände sig emot mig. Han bannlyste mig för att jag i det längsta uppsköt att dra ut i krig mot östern och befria det heliga landet åt honom. Hela Europa hade vid det laget fått det här med korståg på hjärnan efter alltför många

fiaskon, redan det andra korståget var ju ett totalt misslyckande, det fjärde var rena plundringståget mot Konstantinopel, inte en enda korsriddare kom i den huliganmarschen ens över Bosporen, och det femte ska vi inte tala om, när hela Europa skickade ut sina små barn för att de i deras oskuld skulle komma alla musselmanska härskaror på skam. Alla dessa barn skickades ut mot sin säkra undergång och död, många togs som slavar av muslimerna och tvångsislamiserades eller kastrerades, medan ett fåtal råkade ut för förnuftiga människor som skickade hem dem igen. Alla dessa misslyckade korståg gick påven åt huvudet, varpå han förkunnade att det var min enkannerliga plikt att med våld befria hela det heliga landet, eftersom ingen annan kunde göra det. Jag uppsköt i det längsta detta ärende då jag inte hade någon önskan att bråka med mina muslimska vänner och kolleger. Jag talar ju deras språk och förstår dem och deras mentalitet, medan förstockade påvar och kristna fackidioter inte fattar ett dyft av orientalisk kultur. Nåväl, för att blidka denne stackars enfaldige påve övergav jag allt vad jag hade kärt och drog ut mot Jerusalem. Jag hade förberett mina muslimska bröder, vänner och kolleger på skådespelet, så de tog vänligt emot mig och öppnade Jerusalems portar för mig, varvid inte ett skott behövde avlossas, inte en pilbåge spändes, inte en droppe blod behövde flyta genom min orientaliska diplomati. Jag återvände hem i triumf med Jerusalems krona på mitt huvud, och påven omfamnade mig och förlät mig och tog tillbaka sin löjliga bannlysning, men blott för att sedan strax åter vända sitt hat mot min person och visa att hans fiendlighet mot mig var starkare än någonsin, bara för att han inte förstod mig. Gregorius IX var denne man som lärde mig att hata kyrkan och all etablerad kristen skenhelighet.

Jag gav dock igen och jagade bort honom från Rom. Tyvärr lät han sig förnedras utan vidare och slog sig ner i Avignon varifrån han framgångsrikt fortsatte att bekämpa mig. Först uppviglade han hela Italien mot mig med Milano, Bologna, Verona, Bergamo och alla de andra mäktiga städerna, och sedan gjorde han alla mina furstar i Tyskland till upprorsmän. Nästan i ett slag var hela världen från Sicilien till Östersjön inklusive Frankrike vänd emot mig. Vad annat kunde jag göra än försvara mig själv och ge igen med blod och järn? Endast en dåre bekämpar inte olyckan så gott han kan.

Dessa påvar blev sedan i sin hysteri mer och mer absurda i sina vanvettiga övergrepp. För att finansiera sina krig mot mig kom de på idén att sälja avlat, att alltså lova syndernas förlåtelse till vem som helst mot betalning, vilka brott syndaren än hade begått. Avlat kunde till och med utlovas i förväg, innan synderna eller brotten hade begåtts, mot en extra kryddad betalning. Det var alltså rena mutsystemet enkom anstiftat för att korrumpera hela kyrkan och för att förvandla kyrkan till en firma för systematiskt bedrägeri i avsikt att lura och utsuga hyggliga människor, som såg sig nödsakade att falla till föga för denna kyrkliga utpressning, då kyrkans helvetespredikningar ju skrämde dem från vettet med sina löften om evig skräck i helvetet, om de inte gav kyrkan sina sista sparade pengar.

Innocentius IV hette despoten på påvestolen som slutligen ordnade så att min älsklingsson togs till fånga vid Fossalta. Allt är påvarnas fel. Jag var lycklig en gång

och världens furste nummer ett. Allt har sedan gått förlorat till följd av påvarnas intriger, stämplingar och blodiga maktörst. Allt är påvarnas fel. Världen idag är i upplösningstillstånd till följd av vad påvarna har gjort för att reducera min makt. Om allt går åt helvete efter min död så är det inte mitt fel utan påvarnas. Jag ville aldrig göra en mänska något för när. Allt vad jag någonsin ville var att få leva i fred med mitt underbara hov på Sicilien. Jag önskade aldrig krig, och allt vad jag ville när jag drog ut i fält var blott att försvara mig och min rätt mot påvarnas infernaliska orättvisa och hatiska övervåld. Varför vände sig hela världen emot mig? Vad gjorde jag för fel? Min Gud, varför övergav du mig?

Kublai Khan:

Sällsamma ting är det som denne Marco Polo berättar. Tänk, att det i dessa fjärran europeiska länder finns så mycket kultur och livlighet, konst och handelsutbyte! Jag

har det intrycket av Europa att världens mest energiska och fantasirika människor måste bo där och att de i sanning är värda att studeras. Ingenting har glatt mig mera under min långa regeringstid än just mötet med denne exotiske västerlänning, som för oss berättar så sällsamma saker om sitt Venedig och konsthantverkarna, köpmännen, styrelseskicket och guldsmederna där, vilket för oss har öppnat en helt ny värld.

Min värld är på väg att upplösas. Jag ensam ärvde och lyckades sammanhålla min farbror Djingis Khans väldiga rike, men efter mig kommer det att gå under. Mina arvtagare kommer att skifta det mellan sig, och det gamla Kina, den store kejsar Tai-Tsungs dynamiska och oerhört framstående välordnade kulturland, kommer gradvis att gå mot sin undergång. Men denne Marco Polo har för mig öppnat perspektivet om att Europa i framtiden kan komma att överträffa oss.

Dante Alighieri:

Härlig är världen, gudomligt är allt, strålande skiner ljuset över allting som levande är, och evigt underbart tycks mig livet. Se solens sken!

Kära dödliga, lyss till en som är odödlig! Minns ni mig? Jag är den man som älskade Beatrice, som aldrig kom henne nära men som just därför älskade henne desto mer. Jag är den man som fördrevs från Florens av mina fiender för att jag var bättre än de. Jag är den som sjöng om Florens, som förvisades från Florens och som mera än någon annan florentinare ärade Florens.

Ja, som ung vacker begåvad och ambitiös aristokrat i mitt livs enda hemstad Florens hade jag en gång både makt, pengar, inflytande och allt. En familj hade jag även som i mycket bidrog till att göra mitt liv till ett enastående utomordentligt nöje som såg ut att aldrig vilja ta slut. Men det tog slut, tyvärr, ty jag försökte förbättra världen.

Som medlem av de vita, som var aristokraternas parti i Florens, drog jag ut i kamp mot korruption, lättsinne, odygd, förräderi, statsfusk och världslig oenighet. De svarta, som var det kyrkliga partiet, besegrade oss, fördrev oss och tillintetgjorde oss. Mitt hem skövlades och jag berövades familj, egendom, hemstad och allt, ty jag blev landsförvist och hotades med döden om jag någonsin skulle våga komma tillbaka. Sålunda jagad ut ur världens gemenskap, hänvisad till ingenstans och utan skydd för alla vildmarkens fador fann jag mig förrad i den mörka hemska skog som inleder min Komedi. Tro ej att min tragedi var onödig eller att den kunde ha undvikits. Den var nödvändig, ty den tilldelades mig av Gud, och jag prisar och tackar honom för hans underbara vilja.

Jag gav ej upp min kamp för det att jag hade förskjutits och tvingats in i vanmaktens skogs svarta natt. Nej, jag fortsatte att kämpa mot dem som vanvettigt trotsar helig örnbild och mot dem som lika vanvettigt försöker att besegra och kuva den. Men hur jag än försökte att bestiga den världsliga rättfärdighetens underbara berg så drevs jag obönhörligt ner mot ravinens brant och mot skogens mörker igen av pantern, lejonet och varginnan, som är mänsklighetens tre jordiska ärkefiender och eviga oöverkomliga hinder i vad människan än försöker företa sig. Det var då i min djupaste förtvivlan som ett himmelens barn kom till min hjälp. Det var min evigt rena lycka Beatrice. Det var hon som för att leda mig ut ur mitt dilemma sände min själslige fader Vergilius till min sida.

O Beatrice, prisad vare du från evighet till evighet för din sällhets skull! Utan dig hade jag aldrig erfarit Guds nåd, utan din värme, välvilja, vänskap och välsignade väsensfrändskap hade den svarta ansvarslöshetens hål uppslukat mig, och utan dig hade jag varit förlorad. Tack, o Beatrice, nu och för evigt, för att du räddade mig. Och ditt sätt att rädda mig på var fantastiskt, ty du lät Vergilius ledsaga mig ut ur världens mörker och ner i helvetets, som givetvis var många tusen gånger djupare, hemskare och värre. Men jag behövde det. Tack, o min evigt andligt älskade!

Ja, ner i helvetet, ner i den bottenlösa avgrundens hål ledde mig Vergilius. Efter att ha sett de inför livet fullständigt likgiltigas gråa massa, som i hopplöshetens mörker

led av samma tomhet som de hade lidit av på jorden, stiftade vi bekantskap med Karon, som vredgat, otåligt och obönhörligt forslade fördömda andar över den svarta floden Akeron. En vild och hemsk uppenbarelse var han, som dängde dem i huvudet med sin åra som tövade med att stiga in i hans farkost. På andra sidan om helvetetsfloden såg vi Limbus, den sköna ängen, där alla tiders mest framstående hedningar befann sig. Här fanns alla de gamla grekerna: Homeros, Platon, Aristoteles, Sokrates jämte nästan lika gamla latinare: Horatius, Ovidius, Seneca och Lucanus. Denna krets var Vergilius egen hemort, och jag har ofta farit ned och besökt honom på nytt sedan den första gången vi träffades. Limbus alla härliga om dock okristna gestalter blev mina vänner vid mitt gästande av deras krets, och de har förblivit mina vänner sedan dess.

Minos träffade vi sedan, en annan avgrundsgrek, som av Gud hade tillsatts till att döma över de fördömda. Fruktansvärd var han, och fruktansvärd är han ännu där han står och uppenbarar för varje biktande syndare vilken avsats i helvetesbrunnen som den arme skall störtas ned till. Därefter stiftade vi bekantskap med helvetesorkanen, som längs den andra infernokretsens väggar oupphörligen virvlar omkring med världens på sex alltför begivna arma satar i evig ofrid intill den yttersta dagen. Chockerad ända in i mörken fördes jag sedan avsvimmad till Kerberus och dennes krets: de som i sitt jordeliv hade ätit och druckit alltför mycket och alltför gärna och som här pinades av evigt oväder, evigt regn, hagel och snöfall och evig tjock gyttja att vada, snubbla och snava i. O läsare, jag har skildrat allt detta förut. En pina var det då att skildra vad jag såg, och en pina är det än idag! Därför skyndar jag mig, så att vi snabbt skall få det hela undanstökat.

Frossarna efterföljdes på vår färd av Pluto, som av grekerna kallas Hades, och alla hans likar och anhängare: girigbukar och slösare, som ringar tvenne trädde mot varandra, ständigt skymfande varandra och ständigt kämpande hårt med att rulla fram de väldiga block av snålhet och skuld som de på jorden hade samlat ihop åt sig. Efter att ha passerat dem anlände vi till floden Styx, som bildade ett gigantiskt stinkande avgrundsträsk. I dess gyttja krälade och vältrade sig de vreda och argsinta, som ännu trots all den dy och träck som dränkte dem iddes slåss och bråka med varandra om och för ingenting. Flegyas, den mot Apollon upproriske, skeppade oss över vredens bubblande och tjuvtande träsk och satte av oss framför en helvetesstads murar som jag fick veta att hette Dis. Det krävdes en Herkules till hjälp för att vi alls skulle kunna slippa in där undan Erinnyernas hemska uppenbarelsen och bort från den förskräckliga Gorgons hot.

I Dis brann alla kättare, de som ej hade velat tro på Gud. En hemskare och dystrare stad har jag aldrig sett maken till. Den bestod som bekant av brinnande gravar bland vars mitt jag fann min beundrade vän Farinata.

Sex kretsar av helvetets nio hade vi nu redan avverkat och mindre än en niondel av min Komedi var avfattad, ty ju längre vi kom ned i Satans gruva, desto svårare blev det att ta sig fram, desto ohyggligare blev fasorna att bevittna, och desto svårare blev det att uppleva och beskriva dem. Vi vilade mellan den sjätte och sjunde kretsen för att sedan klättra ner till den rasande Minotaurus terrass.

Här vaktade kentaurer en kokande flod som bestod av blod i vilken syndare låg nedsänkta vilkas skuld bestod av våld gentemot andra och varandra. Den lärde Kiron var en av kentaurerna, och Attila var en av de djupast nedsänkta.

Därefter kom vi till en skog. Jag bröt av en torr gren, varpå trädet som grenen tillhörde gnällde och kved. Harpyor bodde i denna skog, och träden, vilkas mycket sparsamma löv var svarta, var syndare som hade tagit sina egna liv. Harpyor åt deras giftiga knoppar och gnagde hål på deras löv och kvistar.

Skogen förde oss tillbaka till den blodröda flod som ovan har beskrivits och som kallades Flegethon. Vi följde den in i hädarnas öken.

Egentligen består hela helvetet blott av hädare, sådana som ej följer Guds vilja och som vänder sig emot hans verk, men här i den nedre sjunde kretsen fann vi i alla fall de hädare som öppet hade hädat och smädat Herren. De låg, kröp, sprang eller satt i brännhet sand medan evig eld flödade ner från himmelen såsom ett regn. Jag vandrade länge där och såg alltför många bekanta ansikten bland den ocean av syndare som var dömda till att för evigt på nytt brännmärkas av den frätande och svidande elden.

Från den sjunde kretsen kom vi till en avgrund där svekets monster väntade på att få föra oss ned. Geryon hette han och såg sympatisk ut men ägde en skorpions kropp förstorad till en dinosauries storlek. Trots att Vergilius tämjde honom satt vi upp på honom i skräck, varpå han förde oss ned till Malebolges djävulsgropar, den åttonde kretsens tio diken, där hela världens värsta slödder befinner sig. I ett dike piskades av djävlar kopplare utan pardon och förförare än värre. Jason såg jag där kunglig fortfarande. I ett annat låg smickrare nedsänkta i en vidrig ström av träck och gyttja, skit och annan mänsklig smuts och orenlighet, dömda till att för evigt sjunka ned i egen dy. Gropar täckte det tredje dikets botten i vilka brann med huvudena i jorden och fötterna ovanför allsköns simoniter. Spåmän och trollkarlar gick vanskapta och missbildade sörjande omkring i den fjärde cirkeln. Teiresias siaren var en av dem. I nästa grop kokades mutkolvar i beck, vaktade av djävlar som försökte göra resan svår för Vergilius och mig. Lyckligtvis överlistade vi dem.

I den följande av Malebolges klyftor vandrade själar omkring i gyllene kåpor som blott var sminkat bly. De rörde sig långsammare än sniglar, ty så tunga var deras dräkter som de hade fått för sitt skrymteri. Tjuvar fanns i nästa grop som delade den med ormar som ständigt stang, kvävde, band och betvang dem. En stungen fördömd förbrändes omedelbart till aska men återfick strax som en fågel Fenix sin gestalt för att blott förföljas och betvingas av nya äckliga och slemmiga kobror stora som pytonormar. Det var i beskrivningen av dessa fasor som jag gick i land med att överträffa Ovidius.

I den följande gropen brann eviga eldar i vilka dvaldes falska och sataniska rådgivare som Diomedes och Odysseus, vilkas trähästknepp ledde till ett större fall för dem än för Troja. Sådana som hade sått split skördade split i den nästa där blod, sår, ve, elände och allt vålds och brutalitets fasansfulla följder låg i dagen värre än på något slagfält i historien. Muhammed löpte där uppskuren från hakan till ändtarmshålet med inälvorna dinglande utefter låret. Bertrand de Born gick omkring

med sitt avskurna huvud i handen. Förfalskare bodde i den nästa dalen som bjöd på den dittills värsta stanken i helvetet. Evig förruttnelse var deras straff. De kunde inte ens resa sig utan låg på varandra i högar stinkande och klagande och skrapande svårt sina sår, bölder och levriga skorvar. Ej den hemskaste spetälska var värre än den pest som för evigt fick Malebolges sista klyftas fördömda till att ruttna.

Sedan kom vi till jättarnas brunn där giganterna, titanerna, de hundrafalt händiga och andra jättar satt fängslade för alltid. Nimrod med sin lur satt mitt ibland dem muttrande för sig själv vad endast den som han med sina futtiga jordiska medel försökte nå upp till och överträffa över huvud taget kan förstå. Anteus, den yngste och den ende icke fjättrade av jättarna, lyfte på Vergilius uppmaning ner oss till Cocytus is, helvetesbrunnens botten.

Cocytus is, den nionde kretsen, inbegriper fyra avdelningar: Kaïna, där förrädare mot egen släkt finns, Antenora, som förvarar landsförrädare, Ptolomea, där förrädare mot egna gästväänner finns, och Judecca, som innehåller förrädare mot egna välgörare. Den är i motsats till andra avdelningar av helvetet oförändrad än idag, men jag vill dock visa exempel på typer som har hamnat här efter mitt första besök, ty därtill har den unge skald som jag vägleder uppmanat mig.

Låt oss frysa på den eviga isen. Huvud invid huvud ses här sticka upp ur isen, alla framåtböjda och ständigt klagande över sin lott. Upp till kinden är de evigt fastfrusna och ljuter sålunda en evig död. Låt oss passera Kaïna och se Antenora.

Försatt i evig grämselse klagar här Camille Desmoulins, en av de som uppviglade Frankrike mot Frankrike. Fröjda er, o människor, ty gudomlig rättvisa har skett här. Ett stycke längre bort i mörkret ser vi den store och folkliga Danton, lastbar och makttörstig än, som legaliserade våldet i den franska revolutionen, och bortom honom de tvenne som bar den största skulden till det ljuva Frankrikes fall efter *le grand siècle*: apansiktet och gentlemannadiktatorn.

Nästan parallellt med dem ligger Rysslands banemän orörliga i isen: mannen som sände sin kejsare till Sibirien, mannen som mördade sin kejsare, sin kejsares familj och rysk demokrati, samt paret som gjorde slut på Rysslands lyckligaste tid med att göra slut på älskad Alexander. En annan sate som blänger blott sin blick ovan denna eldfasta is hette John Wilkes Booth på jorden.

Låt oss gå vidare. I Ptolomea ligger själarna på rygg. De kan ej gråta, ty deras första tår stelnade i deras ögon och blev till is som för alltid hindrar vidare tårar från att tränga fram. Ptolemeus, som Ptolomea är uppkallat efter, var den som under ett gästabad till Judas Mackabeus ära dräpte denne. Hans efterföljare är det som vi ser i denna is.

Vi närmar oss Judecca. Kylan förlamar all känsel, och långt borta ser vi något nattsvart, dunkelt och jättelikt höja sig. Själarna ligga ej längre med sin huvudskål synlig ovan isen. Vi har kommit till den avdelning där de ligga fullkomligt begravda och täckta av den kvalfulla järnis som hårdare, kallare och djupare är än sydpolens. Jag vill göra er uppmärksam på en gestalt som ligger här. Han ses långt där nere med benen uppåt förvriden tillsammans med sin häxa. Han var den munk som förrådde

kyrkan genom att vända germanerna emot den och klyva den i två motsatta läger, så att han störtade Europa i hundraårigt inbördeskrig.

En annan världsförrädare ses ännu närmare Lucifer ligga levande begravd nere i djävulens egen is. Se hur groteskt han ligger med kroppen krökt bakåt och med anletet vridet till en äcklig och skräckinjagande grimas. Han var materialist en gång och en skam för de båda folk som han representerade: det germanska och det judiska. Han hatade världen och förledde den därför till att vända sig mot sig själv. Än idag följer en fjärdedel av världen hans hatiska ateistiska läror ner i helvetet. Endast en förrädare har funnits som var värre än han. Den förrädaren ser vi malas för evigt i djävulens bloddräglande gap. Djävulen själv har jag omsorgsfullt beskrivit förut med hans tre huvuden som tillika med Judas tuggar på Brutus och Cassius, med hans tre väldiga par vingar som evigt driver in den vind över Cocytus som gör dess hav till världens kallaste plats, med hans jättelika håriga fula hemska svarta gestalt som är större än någonting levande på jorden, med hans sex floder av tårar, som med spott och blod rinner ner för hans tre hakor, och med hans övermåttan fasaväckande ansiktsuttryck av evig bottenlös bitter och hopplös grämlelse. Den skönaste av änglar var han en gång. Upprorisk mot Gud störtades han hit ner i detta svarta hål, bildade jordens medelpunkt mot vilken alla tyngder falla och blev smärtans, plågans och den aldrig upphörande pinans rikes kejsare, mörkrets och hopplöshetens eviga furste, fastfrusen för alltid till halva bröstet i onskans osmältbara is.

Ändå är inte ens denna situation alldeles hopplös utan ständigt föremål för Guds omprövning. Talrika petitioner och vädjanden har under de senaste tre hundra årens demokratiska tidevarv inkommit med väl formulerade förböner för omprövning av åtminstone Judas, Cassius och Brutus fall. Voltaire var en av deras skickligaste advokater. För närvarande övervägs det allvarligt att ersätta Judas, Brutus och Cassius positioner med Adolf Hitlers, Josef Stalins och Mao Zedongs, de tre värsta massmördarna och förrädarna mot mänskligheten i hela dess historia.

Utan Vergilius hade jag aldrig vågat klättra ner för Lucifers raggiga lortiga fasansfulla kropp, förbi jordens medelpunkt och djävulens ben till den naturliga fängelsehåla som bildar ett förrum åt helvetets utgång, men Vergilius ledde mig, och ut kom vi från mörkrets rike via den gång som leder från jordens medelpunkt till Luttringsberget på andra sidan världen, som alla upptäcktsfärder och världsomseglingar till trots ingen dödlig ännu har lyckats finna. Vergilius och mitt äventyr i helvetet är en upplevelse som jag aldrig kommer att glömma och förmodligen inte Vergilius heller. Den förenade oss i en evig vänskap. Han blev genom den min högt vördade fader, och jag är honom evigt tack skyldig för hans välvillighet och öppenhjärtliga hjälpsamhet mot mig. Endast en mänsklig ande står jag i större tacksamhetsskuld till, och det är givetvis min ljuvaste Beatrice.

Om mörkrets, onskans, hatets, smärtans och hopplöshetens rike vill jag ännu säga det, att stora förändringar redan har ägt rum där sedan jag senast beskrev det. De fördömdas antal har mångdubblats, kretsarna har utvidgats, och på sina håll har nya avsatser, djävulsklyftor och terrasser bildats. Att beskriva allt det nya och att visa upp

alla kända personer i deras eviga förnedring kan jag ej göra här. Därtill krävs mera ord och tid än vad som har givits mig till att förbruka.

En annan sak som det är på sin plats att säga här är, att jag under århundradenas lopp har bedrövats av och en aning chockerats av att läsare av min Komedi har funnit just helvetet vara bäst och intressantast. De flesta som har öppnat min Komedi har läst endast helvetet, tyckt om det och ej velat gå vidare. En del som har gått vidare har funnit skärselden vara intetsägande och paradiset rentav tråkigt. Detta är tragiskt och beklämmande. Jag bör säga det, att den som föredrar helvetet framför skärselden och paradiset utan tvekan hör hemma i helvetet, liksom den som bäst tycker om skärselden hör hemma där och endast den som älskar paradiset hör himmelriket till. Akta er därför för att fastna i helvetet. Stirra er ej blinda på dess fasor utan sky dem. Helvetet är smärtans hemvist. Akta er för att sjunka ned till det låga stadium som de befinner sig på som njuter av smärtan.

För övrigt är helvetet omåttligt mycket hemskare än vad som någonsin har framgått av mina beskrivningar, ty helvetet är något som inte tar slut. Det fortsätter i oändlighet allt djupare och djupare. Det är en avgrund utan botten som ju längre ner man går ständigt blir allt hemskare, allt mörkare, allt smutsigare och allt grymmare. Jag har blott visat vissa särskilda människor och gestalter. Förbannelsens avgrund i dess helhet är ett begrepp som är så stort att endast Gud kan omfatta det. När en människa ställs inför det drabbas hon alltid av den eviga döden. Därför ställs endast de inför det som är förbannade.

Helvetet, hat, förbannelse, plågor, orättvisa, ondska och mörker är något som människan aldrig kan gå till botten med emedan avgrunden icke har någon botten utan är bottenlös. Men var och en som försöker gå till botten med saken kan därigenom inte undgå att finna evigheten och Gud.

Men nog nu om vidrigheternas vidrighet! Se, vi har kommit ut från vår vandrings gång genom jorden. Blicka upp och se åter stjärnors glans! Hör vågornas svall vid stränderna, hör vindens sakta prassel i löven och i strändernas vass, och se hur himmelen sakta rodnar inför morgonens begynnelse! Fåglar sjunger åter i luften, friden susar åter bland säven, livet blomstrar på nytt, och kärleken vaknar. Allt dött, hopplöst, gudlöst, trolöst, mörkt och ont är nu definitivt förbi, och tillsammans med Vergilius skall vi nu bestiga den svåra höjd som reser sig som ett jättelikt torn över havet: den luttrande brant som leder mot dygden. Skärselden kallas den i katolska länder och på italienska Purgatorio.

Låt oss innan vi stiger upp för berget slå oss ner vid stranden, svalka våra trötta fötter och vila litet. "Säg, fader Vergilius," spørjer jag mästaren, "ämnar du ledsaga oss till bergets topp liksom förr?"

"Ja," svarar den ärevördige, "så långt som till kyrkans gudomliga förklaring tänker jag leda er idag liksom förr, om det behagar er." Naturligtvis var det just ett sådant svar som vi önskade. Vad vore vår väg från mörker till ljus utan en ledsagare som Vergilius? Hur skulle vi kunna hitta hem utan en homerisk tjänare vid vår sida till att hjälpa och bistå oss?

Men låt oss nu röra på oss innan vi somnar förledda av denna stillhet i luften. Vi får dock icke glömma att tvaga oss ordentligt och binda ett sävstrå om vårt liv, ty så bjöd mig Cato, luttringsbergets väktare, att göra första gången jag var här. Vi måste ödmjuka oss inför det ljus som vi kommer att få se.

Skärseldsberget är oändligt mycket enklare disponerat än vad onskans rike var. Därför kommer det antagligen att krävas färre ord till att beskriva det. Jag ber om mina läsares överseende härmed.

Vad man kan göra i skärselden som är omöjligt i helvetet är att sätta sig ner och tänka. Om vi dröjer ett slag här vid stranden och förbereder oss en smula inför den besvärliga bergsbestigning som vi har framför oss, så kanske vi får se den båt som brukar komma hit över havet med sådana själar som har räddats undan djävulen och den eviga fördömsen. Ja, se, där kommer den! Den hade inte kunnat komma mera punktligt! Stillsamt glider den fram emot oss ur diset på havets spegel nästan utan att krusa den, förd av två bländvita segel som är en Herrens ängels vingar. Böj knä inför hans härlighet! Två av de som stiger ur båten känner vi omedelbart igen. Den ene bultade retad av en svensk Dag en sko i pulpeten inför en hel värld, och den andre var general och president i det land som Columbus trodde att var Indien. Tydligt har de återfunnit varandra och försonats i döden, ty muntra sjunger de varandras nationalsånger med armarna om varandra.

Sjalarna som har räddats stiger ur båten, som snabbt förs iväg av sin bevingade rorsman och försvinner. Själarna drar sig uppåt. Kom, låt oss följa dem åt.

En gammal konung vandrar vid bergets fot. Han har vandrat här länge. Bannlyst landade han här vid sin död och har alltsedan dess dröjt kvar, obeslutsam om huruvida han skall ta sig upp eller ej, ty hans syndaskuld är präktigare än de flestas. Hur stor han än var som Englands konung så var hans laster ännu större. Ingen konung i England har hetat Henrik efter honom. Han var den som övergav kyrkan för en hovdams skull. Manfred av Sicilien, som jag råkade här när jag ännu kastade en skugga på jorden, har sedan dess luttrats tillräckligt och befinner sig nu var ljuset jublar för evigt.

Vi griper oss nu verket an och börjar bestiga berget. Det är omänskligt brant och svårbestigt. Ingen normal dödlig skulle orka med en etapp. Den som har bestigit någon del av Luttringsberget föraktar Mount Everest. Men vi får lön för vår möda. Hör! Det är Miserere som de sjunger där uppe.

Platån som vi nu når är bred, grönskande och omfattande. Många skaror ses här vandra i väntan och innerlig längtan efter att få bli insläppta av Guds ängel genom den trånga porten. De var alla storsyndare på jorden som hade sänts till helvetet om ej i dödens stund ett ljus av ånger, må vara hur litet, hade tänts i deras hjärtan. En del sitter trögt på marken och gör ingenting. Deras likgiltighet förlänger ytterligare deras väntetid. En av dem var en döv målare i Spanien på Goethes och Napoleons tid.

Se där en som liknöjd och passiv står som om han tvivlar på att någonsin bli insläppt och som om han blev insläppt eller ej inte spelade någon roll. Han har stått här i åtskilliga århundraden och har aldrig ändrat en min. Vi går fram och pratar med honom.

"Vän Nicolò, hur står det till?"

"Tack, bra, broder. Kommer du från Florens?"

"Nej, från värre rövarkula ändå. Släpper ängeln snart in dig?"

"Det tror jag och hoppas jag. Är det Vergilius vid din sida?"

"Nej, det är jag vid hans."

"Säg, romerske mästare, hur är det i Limbus nu för tiden?"

"Som förr."

"Framför mina reverenser till Antoninus, Hadrianus, Vespasianus, Marcus Aurelius, till den andre och till den förste Caesar när du återvänder dit. Jag tänker mycket på dem och ber mycket för dem."

"Mycket tack. Det skall jag gärna behaga dem med att göra."

"Jag tycker det är underligt att min vän Leonardo inte hamnade hos er."

Jag säger: "Vad som är underligt är underbart, Nicolò. Jag hoppas att du snart släpps in i de sju kretsarna."

"Tack."

Och vi lämnar honom. Andra personer här känner vi strax igen. Diderot, den store upplysaren, står där, och längre bort ser vi Spinoza och Faust lågmält språka med varandra. Den man vilkens underbara kappa trollade fram Dostojevskij och Tolstoj ser vi ännu längre bort muttrande för sig själv, liksom den intelligente Francis Bacon. "Hej!" ropar denne till oss. "Är ni på väg till himlen?" Vad kan vi svara annat än jakande? "Hälsa då Spenser, drottning Elisabet, William, Lord Burleigh och Byrd och uppmana dem till att be för mig."

Vid sidan av vägen ser vi den dal som jag under mitt första besök här tillbringade en afton och natt i tillsammans med upphöjda furstar och konungliga personer. Den är lika vacker och fridfull än men har varit tom på folk sedan den ryska revolutionen.

Vi närmar oss nu den skreva i klippan som gömmer den port som leder upp till den dynamiska skärselden. Vi har tills vidare bara sett skärseldens förgård.

I porten skall en Herrens ängel sitta på vakt, men han är ej här idag. I hans ställe ser vi ett långt kraftigare ljus, vars glans ställer solen i skuggan. Vem har avlöst Petri tjänare? Är det du, Torquato?

"Ja, det är jag, men ängeln är här bredvid mig också. När ni har vänjt er vid ljuset kommer ni att se att vi ej är en ljuskälla utan två."

"Vad gör du här nere?"

"Vad gör du själv här nere? Jag tänkte slå följe med er och ledsaga er upp till himlen."

"Tack för det, Torquato Tasso."

"Jag vill nämligen liksom du sola mig i vår latinske mästars glans. Jag var på väg tillbaka från ett besök i Italien när jag såg er träda ut ur den grotta som bildar helvetets bakdörr, varpå jag slog mig ner här för att invänta er."

"Vad gjorde du i Italien?"

"Jag for dit tillsammans med två änglar som hade sänts ut för att avstyra ett vulkanutbrott. Jag tjänade dem som vägvisare."

"Släpper du in oss till dem som luttras?"

"Ni är redan insläppta. Vaktaren har öppnat porten. Ni har bara att stiga in."

Kom, vänner! Låt oss bestiga de tre heliga trappstegen och träda in genom Petri instiftade port! Var ej rädda för vaktarens svärd. Han ristar med det blott sju P:n i era pannor som försvinna ett efter ett allt eftersom ni bestiga de sju kretsarna. Friskt mod är allt som behövs för att allting skall vinnas. Torquato, vi är glada över ditt sällskap. Se er inte om när porten är passerad, alla ni som nu följer med oss tre skalder, vilkas uppgift det är att genom våra idéer och visioner andligen förbättra världen för evigt.

Nu följer en besvärlig klättring upp till den första terrassen där vi slås av den skulpterade marmorväggens skönhet. Saga på saga finns här realistiskt skildrade i sådan detaljrikedom, i sådan renhet och med en sådan yrkesskicklighet att vi förvisst kan höra de avbildade tala och känna de i marmor uthuggna anemonernas dofter. Trajanus ses här skipa rättvisa åt en fattig änka, David ses dansa till Guds ära framför Arken medan Mikal föraktfullt tittar på, Gabriel ses ödmjukt hälsa Maria som lika ödmjukt ses svara, Kristus ses tvaga sina uppbragta lärjungars fötter, Abraham ses med sin enfödde son gå upp för Sions berg, kejsar Henrik ses knäböja inför Gregorius i Canossa, och den lille Frans ses ödmjuka sig inför sultanen i barbarernas länder. På senare tid har här även upphängts målningar skapade av samma mästarehand som har skapat skulpturerna, relieferna och människan. En målning som av barbarerna har respekterats illa nere på jorden finns här bevarad för alla tider. Den föreställer Kristus i det ögonblick då han sade: "En av eder skall förråda mig." Aldrig förr eller senare har Gud kopierat en dödlig arbete.

Nu ses en skara mot oss vandra som bär på blytung bördor. Likt slavar vandra de böjda och bär på stenblock som är större än de själva. De lider svårt under sina hemiska bördor och går med sina huvuden sänkta mot marken. Bördorna tvingar dem att vandra på detta sätt tills högmodet ger vika för ödmjukheten. Högmod var deras synd på jorden. Låt oss kröka våra ryggar liksom de och se vilka de äro.

Den blodiga Maria ses gå här än efter lång luttringstid. För sitt försök att med våld betvinga England med Spaniens och påvens makt kröker hon här rygg under ödmjukhetens ok, ständigt hoppfullt bedjande till härligheten.

Två andra engelsmän finns här: Lord Byron, som trotsade en världs konventioner och krav på anständighet, och Francis Drake, som plundrade alltför många spanjorer och galeoner. Tyskar finns här även ett antal. De två sista tyska kejsarna som kallades Wilhelm och särskilt den andre pliktat här för övermod och översitteri jämte deras landsman Wagner, vars gudomliga musik väntar på honom i himlen. Marsyas blickar ned på dem ovanifrån där han hållen av Apollon i kragen trotsigt inväntar sitt straff för sin förmätenhet. Om vi slår ner blicken ser vi även där på marken gudomliga marmorbilder som förevigar offer för högmodet. Saul och Arachne, Briareus och Niobe, Nimrod och Erifyle, Cellini i påvens fängelse, Napoleon krönande sig själv, och jätten som föll för en slangbilla, alla finns de här mer levande avbildade än vad de var som levande.

Men se, en ängel kommer emot oss. Han kommer för att visa oss stigen upp till den andra cirkeln. "Följ mig! Trappan väntar eder," säger han som förr, och vi bestiger den tacksamt medan ljuvlig körsång når våra öron som tycks sjunga: "Saliga äro de

som är fattiga i anden, ty dem hör himmelriket till." Sålunda välsignas den som i den första kretsen har lidit nog och förlåtits.

O Helige Ande! Giv mig kraft, mod och skicklighet till att beskriva allt det sällsamma som jag nu än en gång ser här på denna beklämmande ort, som dock leder till evigt ljus och evig frälsning och lycksalighet! Inspirera mig, o Helige Ande, hjälp min penna med att sätta rätt ord på rätt plats, fyll mina sinnen med den gudomliga förmågan att oförvanskat kunna beskriva mina upplevelser, och giv mig frid, styrka, ro, energi och vilja nog till att berätta allt det fantastiska som nu väntar oss. Hjälp mig, Helige Ande, i mitt vittnesmål om sanningen!

Här sitter en ändlös skara med rygg mot grå och bildlös vägg inväntande förlossning från den last som deras var på jorden: avundens svarta natt. Den samma svarta natten lider de här, ty deras ögon gå ej att öppna. Tagelskjortor är deras klädnad, och kvidande söker de stöd av varandras skuldror under oupphörliga böner till Gud.

"Vänner! Kolleger!" hörs en röst där ropa. "Unna mig ert sällskap för ett ögonblick! Sällan besöks vi av sådana gäster som ni."

"Hur hörde du oss komma, vi som inte för något ljud?"

"Vi hörde er ej och vi såg er ej, men vi förnam ert ljus. Ingenting är en själ mera mottaglig för än andligt ljus ifrån ovan."

"Vem är du, känslige ande, som benämner oss kolleger? Vilken skald är du?"

"I Ryssland jag verksam var. Jag var den som med blod och glöd av kärlek och längtan till mitt land skrev om Boris Godunov och Eugen Onegin. Av högmod, som jag redan längre ned har renats från, och av avund, som hos mig blev till ett nöje, smädade jag, hånade jag, skymfade jag och föraktade jag min kejsare och tvingas för den sakens skull här skåda mitt eget mörker. Men jag kallade er ej för att skryta med mitt livsverk utan för att be er om en helig tjänst. Säg mig, ni som älskade er hemtrakt så som jag älskade min, jag besvär er att förtälja om ni vet någonting om hurdant Ryssland är idag."

"Vi kan nog besvara dig. Tasso, du kommer från jorden. Berätta för denne blinde om Ryssland."

"Nu liksom förr förföljs dess skalder och profeter. Judar fördrivs som boskap ur städerna, och när kejsaren böjde sig för Guds vilja gjorde folket, som bland andra du vände emot honom, uppror och mördade honom med hela hans familj, fyra oskyldiga döttrar, oskulder alla, och en späd minderårig son. Din stad har bytt namn sedan din tid, och dess nya namn klingar ej lika vackert, men i övrigt är det mesta i Ryssland oförändrat. Lyd dock mitt råd och tänk ej för mycket på Ryssland. Din egen frälsning är viktigare."

"Jag tackar för den olja som du har ljutit på min eld och även för ditt råd. Hälsa de ryssar som ni eventuellt möter där uppe, och betyga även mästarnas mästare inom konsten min vördnad. Alla senare konstnärers och skalders hem är quattroceto."

"Jag håller med dig, men vem är mästarnas mästare inom konsten?"

"Det vet du mycket väl."

"Är det Leonardo, Michelangelo eller Tizian?"

"Hälsa dem alla tre om du träffar mer än en av dem i himmelen."

"Det skall vi gärna göra, men glöm ej din frälsning för quattrociento."

Vi fortsätter vidare och lämnar Rysslands Mozart ensam med sitt kval, som vi hoppas att snart skall ta slut. Andra som vi se här med blicken stängd av svartsjuka och avund är Henrik av Lancaster som störtade en konung som ädlare var än han, Ludvig ungraren som vände sin illvilja mot huset Habsburg med enbart erbarmliga och blodiga följder, samt indiern som vände sitt land mot det härligaste sjöimperium som någonsin har skådats i historien. Vad som gjorde honom övermåttan populär gör honom här övermåttan nedslagen, tills han har luttrats tillräckligt och funnit nåd inför gudomlig försyn.

Tasso talar till mig: "Mästare, du som är för mig vad Vergilius är för dig, säg mig, varför sitta alla dessa med ryggarna mot berget? Varför röra de icke på sig?"

"Därför att om de lämnar sin plats och börjar kravla omkring så faller de lätt, blinda som de är, ut för branten, och det vet de, ty trots att de är själar så lyda de under tyngdlagen emedan ingen skuld är viktlös eller lätt att bära."

"Jag är nöjd med ditt svar, mästare."

Vergilius tar till orda: "Tillåter ni att jag undervisar er ett slag?"

"Förvisso, mästare," svarar jag.

"Den ryske skalden sade er nyss att alla senare konstnärers och skalders hem är quattrociento. Han har rätt, men quattrociento är ej urkällan. Alla quattrocientos skalders och konstnärers hem var Rom och Hellas. Sålunda är Rom och Hellas det rätta hemmet för samtliga konstnärer och skalder. Konstnären, emellertid, blommar där skalden har sått sitt frö, och allt som skapades av konstnärer i Rom och Hellas hämtade de hos Vergilius och Homeros. Den ursprungliga skalden är alltså all skapandekrafts hem. Men den mest ursprungliga av alla skalder var den eller de som skrev Bibeln. Sålunda har vi gått till botten med saken och påvisat att all kulturs hem är Bibeln."

"Tack, Vergilius."

"En som ni hör ej hemma i Limbus utan i ljuset," säger Tasso.

"Tack, Tasso. Vi hoppas alla där nere på att få komma dit en gång."

Kära läsare, denna skärseldsbestigning blir ideligen förlängd av våra samtal. Jag hoppas ni ursäktar pennans iver att snappa upp detaljer.

Vergilius, tillåt mig fråga, varför har alltsedan quattrociento världens skalder allt mera frångått vår och hela Antikens utmärkta verskonst? Alltsedan Vasaris dagar har civilisationens centrum dragit sig alltmera norrut och österut. Från Italien förflyttades det till Frankrike och Österrike, sedan till England och Holland och därpå till Tyskland, för att sedan flytta till Ryssland och därifrån till den fjärran vilda och kalla Norden; och allt under utvecklingen av denna långvariga process har prosan allt mer trängt verskonsten ner i diket. Varför?

"Du har själv sagt svaret, Dante; därför att civilisationen har dragit sig allt längre bort från Italien och från Medelhavet. Dagens skalder ser ej längre urkällan till deras konst, varför deras konst blir sämre. Endast vid Medelhavets strand kan traditionernas tradition återuppstå, ty det var där som den kom till."

"Jag hoppas att folk har vett att begripa vad du säger, Vergilius," avslutar Tasso konversationen.

Hell dig, England, du den ende som alltid har bevarat renässansens renhet under alla sekler sedan quattrocento! Endast i Holland har den på samma sätt aldrig besudlats utan behållit sin renhet, fast i mindre grad, medan exempelvis både i Frankrike, Tyskland och Ryssland nidingar har förlätt folket, korrumpert aristokratin och emellanåt tagit sig friheten att kvickt förstöra allt och till och med monarkin, det enda som någonsin borgat för stabiliteten i en stat. Hell dig, o England, för alla tider! Om ej alla dödliga uppskattar dig så har du i alla fall här en som är mer än dödlig som sätter ett skyhögt pris på allt vad du går för.

Men se, ett ljus! Som solen själv, ja, starkare, det lyser upp vårt syndaberg. Vem kan det vara? Ängeln närmar sig, men snart vi ser: det endast är en enkel ädel man. Vergilius viskar i mitt öra: "Se, här kommer något nytt."

"Vem är det?" frågar jag men får ej svar förrän vår nya följeslagare själv svarar: "Frukta ej. Från stjärnan Jupiter jag kommer. Känner du mig ej igen, min Dante?" Alldeles förkrossad störtar jag till marken när jag hör den romerska och evigt ädla kejsarstämman. Högtidligt ber jag om ursäkt, frågar sedan varför han sänts ner till oss på skärseldsberget. Honom skulle vi ju inte möta förrän vi nått Jupiter. "Min son," han svarar, "jag fått bud från högsta ort att visa något nytt som ej ens du sett förr." Och plötsligt ser jag icke längre min Vergilius, Torquato eller berget. Mörker är det enda mina ögon ser. Jag grips av fruktan, ångest och förtvivlan. "För du mig till avgrunden på nytt?" jag frågar, och han svarar: "Den är ej för dig en nyhet. Nej, du florentinare, en värre ort ändå skall du få se, för världens skull, som Herren älskar."

Vinden vrålade, och rymden svindlade med fasligt dån och våldsamhet. När allting åter lugnt och stilla blev jag såg en stad med höga hus och smala gator. Smutsig, äcklig, vidrig, stinkande och övermätt på människor som levde i sitt eget träck var staden.

"Detta kan blott vara mitt inferno," sade jag.

"Nej, detta som du ser är jorden som den var på min tid," svarade min helige och höge herre. "Akta noga på det som du ser. Du kommer strax att samma stad få se på nytt fast evigheter senare."

Jag lade allt jag såg med smärta, vämjelse och avsky på mitt minne. Jag var nästan säker på att kejsarn drev med mig, ty denna hemska plats där människor ständigt skrek och rev varandra, kastade sitt vatten och sin smuts på grannen, mördade och hatade varandra idogt och energiskt, kunde finnas blott i helvetet. Dock var jag nu ej där men på en lika evig plats på jorden. Husen var helt monotona, ödsliga och fula. Ingen kunde trivas i den öken som de bildade, och gatorna var gjorda som för smutsiga och slemmiga fördömda monster, drakar, svin och avgrundsfoster, djävlar och för Satan. Ja, kort sagt, den stad som jag befann mig i såg ut som helvetet men var det ändå icke. Dunkla hemska tankar som ej alls var angenäma steg ur själens inre upp för min allt mera misstänksamma mörka aning.

"Nu bered dig," sade hjälten. "Vi går tusen vårar fram i tiden."

"Detta är dock helvetet, se'n må han påstå vad han vill," lød mina tysta tankar, när vi lämnade den fruktansvärda staden för att se en annan, som dock var den samma. Synen som jag nu fick se var så förfärlig och beklämmande, att tårar steg likt översvämningar i mina ögon, skymde synen och förtog den.

"Detta är nu samma stad," förkunnade min Caesar kallt och torrt. Och helt skräckslagen, fullkomligt förkrossad, skrämnd, bedrövad och tillintetgjord och med en brinnande förtvivlan som var större, och som jag ej någonsin känt maken till i infernaliskt nattsvart djup, betraktade jag staden, som jag alltför väl nu kände klart igen. Där låg i träda tempel och palats, statyer och fontäner en gång överjordiskt paradisiskt sköna, praktfulla och magnifika, övervuxna nu av gräs och grönska. Fallna ryttarstoder, obelisker och porträtt av ädla individer låg nu störtade till marken, krossade, förtrampade och godtyckligt begravna under jord och mull som hade täckts av frodande vegetation. På kejsarbysterna var näsorna avhuggna, och i templen låg förintade av tiden friser i ruiner, tak som hade störtat in och övertydliga hjärtskärande ohöljda spår av plundrare och bovar, skändare och krig och hädiska förstörare. All gränslös prakt, allt ljus, all glädje och all ädelhet som förr behärskat denna ort, som hade varit huvudstad för hela världens ära, heder, dygd och civilisation, låg nu helt glömt och stendött under ängen som nu åter bliven var till herdars fromma flockars betesplats. Fem kossor gick och tuggade och sket på denna jordens gräs som dolde all latinsk italisk härlighet och glans.

"Jag kan ej mer," jag sade till min herre, men den bistre härlige vägledaren Trajanus var försvunnen, som om han ej någonsin alls existerat, som om all hans härlighet förgåtts med hela stadens härlighet; men i hans ställe stod en yngre man, i vilken jag strax såg den älskade mångsysslaren Alberti. Stark han var och bjöd mig armen, men min sorg var alltför stor för att han ensam skulle kunna trösta mig. Vi vandrade dock bort tillsammans mot den sköna västra kullen, bort mot det förflutnas och mot morgondagens ljus; och när vi gick så följde oss en helig kör av bröder, som i stillhet, frid och kärlek sjöng en underskön och vacker dröm av toner inspirerade av evigt helige och vördade välsignade för alltid älskade och mänskliga Gregorius.

Vi gick besegrade till kullen, men vår glädje återfann vi genast i det underbara faktum att vår baneman var Gud och evigheten själv, som på så drastiskt vis gjort oss och även staden till för evigt sin.

Geoffrey Chaucer:

Jag är en vanlig enkel människa som lever blott för sitt eget nöjes skull. Döden väntar oss alla, och därför ämnar jag ha så roligt som möjligt till dess. Intet är beständigt. Allt är blott kött och lust och luft och mull. Allt som vandrar på livets väg är förutbestämt åt döden. Allt är förgängligt och fåfängligt.

Sådant är livet, anser de flesta. Hela livet igenom från rultande barnsben till ålderdomens krökta rygg söker de efter en mening med sin levnads vandring och efter någonting som kan höja dem över livets gråa vardag, men vad de än finner så finner de aldrig det rätta.

Somliga far ut på äventyr. De tror att litet omväxling skall frälsa dem från allt obehagligt. De finner välmående länder, myllrande städer, liv, rörelse, spänning och allt som kan fylla deras livs tomhet, men så länge de vandrar utomlands från hamn till hamn och fyller sina fickor med pengar tänker de blott på det hemland som de frivilligt har övergivit, och längtar de tillbaka till vad de tror sig ha förlorat.

Andra stannar hemma och blir feta och lata och tillbringar livet med att ha tråkigt. För omväxlings skull gifter de sig och skaffar de sig barn att ge utlopp för sitt livs missnöje över, och slutligen dör de, intill slutet i hopp om att någonting trevligt trots allt skall hända någon gång, vilket det aldrig gör.

De flesta människor lever sitt liv på det ena eller det andra sättet. Lever de ej för nöjes skull så lever de för att dö så småningom. En sorts människor tror sig dock leva bättre än dessa två allmänna kategorier. De kallar sig för prelater och Guds tjänare. De tillbringar sitt liv med att antingen äta eller svälta, be eller predika, tro, hoppas och förkunna Guds kärlek. Mycket annat gör de även som jag finner vara ganska extraordinärt, men trots deras övermod och armod, fattigdom och nit för att få pengar till sina kloster och onaturliga dominans och otroliga vanor så bor det hos dem något underbart, och det är kunskapen om det sköna. Jag var i Italien en gång som ung och fick där uppleva en mässa på gregorianska. Den upplevelsen är alltså idag mitt livs skönaste minne. Den musiken glömmet jag aldrig, ty den tycktes vara kommen direkt från Gud.

Syndig är jag och omoralisk, svag, girig och hednisk, men jag tror dock på detta livets goda, och jag önskar att alla gjorde detsamma.

Det enda som jag ångrar i livet är att jag ej fick se Petrarca, min store italienske kollega. Han är en man som kommer att utgöra en grund och ett exempel för framtiden och dess män. Lärdom har han, och folket älskar han. Mera civiliserad än så kan man inte bli. Som sagt var, det är synd att jag aldrig fick träffa honom.

Jag har rest vida omkring, sett många världar, tillgodogjort mig många utländska traditioner och lärt oerhört mycket på mina resor, nästan så att jag skulle vilja påstå att resandet är mera nyttigt än någon utbildning, eller en utbildning som överträffar alla utbildningar; men vad är mänsklig kunskap? Vad har jag slutgiltigt vunnit på mina irrfärder utom svart melankoli? Här och var har jag upplevat underbara saker, vilkas minnen sedan har blivit mig en pinsam börda. Män skor säger att jag har blivit mera mänsklig av mina resor, men vad är mänsklighet? Förmågan att vara mänsklig är blott en mänsklig fåfänga som alla andra, och ingenting annat har jag vunnit av all min lärdom, kunskap och erfarenhet än svart melankoli.

Leon Battista Alberti:

Sörj icke över det syndiga helveteslika förfallna
Rom, käre Dante. Det är icke fallet och kommer ej nånsin
att falla. Se själv ut i världen och skåda dess härliga storhet!
Kejsarna lever ännu och är större än någonsin. De är
påvar numera, och deras domäner består av all känd värld
som finns. Det finns inte en dal, ej en bygd allra längst bort i fjärran
där påvens otroliga världsmakt ej gör sig förnimbar. O Dante,
och alla ni goda gudomliga blå italienare, sörj ej
över vad ni tror att fallet, förgånget och fåfängligt var, ty
det lever och är sannerligen odödligt och evigt! Se Rom, det
lever ännu och är härligare och mer praktfullt än nånsin!
Ej endast finns påven i spetsen för världens osårbara enhet;
det finns ju dessutom norr om de spetsiga Alperna ädla
och kloka förståndiga romerska kejsare av den helt unga
och gryende tyska nationen. Allt vad som är skapat är evigt,
det kan ej förgås; blott förkovra sig kan det. Därför finns i världen
ej längre blott ett enda levande Rom högt i spetsen för världen
men tvenne: ett världsligt och mäktigt och starkt långt i norr med sitt säte
i Wien, och vårt eget gudomliga eviga ännu mer höga
och mäktiga påvliga välde. Så sörj icke över historiens
förfall, ty den kan ej förfalla förutan att fallet blott föder
fram världen på nytt i än skönare mera fulländad ljus skepnad.
Vårt Rom kommer alltid att finnas i världen och ej endast vårt, men
ständigt blott flere och mäktigare bliver de lugnt med tiden.
Höjden av fåfänglighet är att sörja, ty Gud giver alltid
spild mjölk tillbaka i dubbla portioner med ränta dessutom.

Lorenzo de' Medici:

Se detta Florens! Det är staden som Dante, Giotto och min farfar har skapat och gjort till världens förnämsta. Vår enda konkurrent i världen när det gäller skönhet, smak och konstfärdighet är Venedig. Hon må regera haven; vi regerar länderna. Och vad är väl den republiken av usla slavonier och medellösa flyktingar utan ett vettigt språk mot oss, som genom Dante har givit världen dess vackraste språk, som genom Giotto har lagt grunden för världens yppersta smak och konstfärdighet, och som genom min farfar har givit världen dess ekonomi? Och vad är dess kloakdiken mot våra palatskantade guldsmedsarkader? Nej, Venedig är en uppkomling. Vi är Italiens hjärta, som arbetade fritt och energiskt redan innan Rom var påtänkt. Vi är ju det gamla Etruriens hjärtpunkt. Vi är de första etruskerna, som bara har givit världen gott medan romarna nästan bara gav den ont. Vi log alltid och var vänliga och bildade vår egen kultur, medan romarna bara stal och plundrade andras och gick hårdast åt de ädlaste. Rom var ju den som förgjorde det gamla Hellas, medan det är vi som har fått det att återuppstå från de döda.

Och vad är väl Rom idag? En ruttan stinkande likhög i form av en ihjälkorrumperad kyrka som storvulet gör anspråk på att fortsätta Caligulas, Neros och Heliogabalus Roms traditioner. Rom är lika mycket natt och död som vi är dagsljus och liv. Masaccio var det lysande världsinspirerande snillet som reste till Rom och där begravdes levande. Vi ger liv åt snille och smak och Rom begraver dem, ty Rom kan inte bättre. Rom är en skäppa som utsläcker alla ljus som kommer i dess närhet, på det att dess mörker inte må bli belyst. Rom är helvetet, som Dante inte hade fått idén till utan sitt Rombesök. Vi är paradiset, vars portar Ghiberti och Brunelleschi har utsmyckat.

Jag kallas för den nya Perikles. Även om vi i mångt och mycket påminner om det gamla Athen är vi långt ifrån lika ädla som hellenerna var. Hellenerna var aldrig så

beroende av sina kvinnor som vi tyvärr är, även om vi inte är lika evigt fördärvade av dem som ju Rom är. Måtte vi aldrig bli det heller! Savonarola är Florens som hellre dör i sitt hårdnackade motstånd mot det skökoberoende Rom än följer dess exempel. Det är det som blev Roms fall – kvinnodyrkan. Här dyrkar vi inte kvinnorna mer än att vi tar livet av dem om de är oss otrogna. Kvinnan är i min mening det enda civilisationen har att frukta. Ty hon är det som frammanar djuret, barbaren och djävulen hos människan. Och det fatala och hemskaste är att hon är oemotståndlig.

Det enda jag i hela mitt liv har fruktat är den italienska döden, den katolska kyrkan, detta svarta spindelnät, som inte bara Rom fastnade och gick under i utan även alla italienska försök till konstruktivitet sedan dess. En hierarki är dödens anhang, en bottenlös avgrund, som mänskligheten ständigt på nytt och på nytt fastnat och gått förlorad i. Därför har jag aldrig tvekat inför att ta upp kampen med påven. Men jag begick ett misstag. Jag trodde man kunde använda sig av en präst som verktyg mot kyrkans sjukliga träskräta. Men prästen jag förtrodde mig åt blev värre än hela den katolska kyrkan.

Savonarola, ditt namn är förintelse, död, mörker, ondska, förödelsens styggelse och vidskepelsens förbannelse. Med dig som verktyg tog jag upp kampen mot kyrkans ondska men fördubblade därmed blott kyrkans ondska i det att du visade dig vara värre än kyrkan. Allt vad vi florentinare har bemödat oss om att samla ihop och bygga upp sedan Dantes dagar, ledda av hans exempel och inspiration, bemödar du dig om att i blint våld riva ner, förstöra och utplåna ur historiens annaler. Du vill riva ner vad vi har byggt upp under 200 år, och med din totala hänsynslöshet kommer du dess värre att lyckas därmed. Jag och min farfar har gjort Florens till världens politiska, ekonomiska och kulturella ledstjärna, och den stjärnan vill du störta från himlen. Varför? Vad är din mening, vad är din motivation? Du predikar endast hat och våld och verkar därigenom endast vara besjälad av onda avsikter och ingenting annat.

Du har ödelagt mitt liv. Allt vad jag har uträttat och levat för har du krossat: du har vänt folket emot mig och mitt verk och därmed krossat mitt hjärta. Varför skall jag då längre leva? Jag har givit florentinarna allt. Om de under ledning av dig då endast hatar mig därför och ger mig otacksamhet att skörda kan jag lika gärna dö.

Michelangelo, min son, du var den enda som förblev mig trogen. Mina äkta söner duger ingenting till. De är degenererade och bortskämda, liksom alla andra framtida medicéer på grund av deras medfödda makt kommer att vara. Men du förstod vad jag levde för och att vad jag ville var gott. Var välsignad, min andlige son, i motsats till mina äkta bastarder, och lev för det att icke all säd som jag sådde må växa upp och bli till ogräs. Min farfar älskade Donatello, och lika mycket har jag älskat dig, på det att jag icke må ha levat helt förgäves. Trots Italiens ondska, den besuttna hierarkins omätliga ruttenhet, som endast sådana som är utan makt kan göra just för att de saknar den, såsom Dante kunde och du skall kunna. Du är lycklig och har det bra som är fri. Lev och verka intill döden på florentinskt sätt så länge som möjligt och segt och

envist intill vanvett, på det att min goda vilja i alla fall må segra och besegra hela världen genom skönhet, kultur och andlighet.

Savonarola:

Förbannade Italien! Bloddränkta, synddränkta, hänsynslösa, otuktiga och alltid lika fördömda Italien! Förtappat är du, o Florens! Synden, skammen, skändligheten och förbrytelsen skriker på dina gator! Ack, ni arma italienare; hedniska och förtappade har ni alltid varit! Italien är mörkrets, hopplöshetens och helvetets halvö. Intet ljus finns i denna hedniska värld, ingen ödmjukhet finns i detta överflöd av rikedom och överdåd, någon fromhet och dygd har aldrig spirat i dessa huggormshålor, och anarkins och kaosets törnesnår har förkvävt och utplånat all fruktbar gröda. Synd, våld och mörker härskar överallt. Påvarna ligger med skökor

och upphöjer sina bastarder på kyrkans bekostnad. Politiska ljus släcks med dolkar och gift för att mördare och banditer skall få härska, och hela världen är så kättersk och gudlös att den ignorerar det enda heliga ljus som lever: den nya kultur som har fötts med Dante och Giotto. Förbannad är världen med all dess smuts och skam, fåfänga och motstånd mot ljuset! Men domedagen skall komma! Rom skall åter brinna som en fackla och med Rom hela världen! Ett ljus skall födas där mörkret är som djupast, som skall antända världen och krossa korruptionen och gissla otukten till döds! O svarta människovärld, du har sett många domedagar men ännu ej den sista! Ja, bränn mig som kättare bara, ni hydror och drakar som kallar er människor, liksom ni brände Laurentius och korsfäste konungarnas konung!

Columbus:

Det är den tolfte oktober 1492. Med vilka sällsamma gudomliga skrämmande och övermänskliga känslor ser jag icke detta nya land, denna nya paradisiska värld, växa fram bortom horisonten? Ja, detta är det land som jag har sökt och funnit. Detta är den helige Brandanus ö, den gamle Platons Atlantis, de vilda nordmännens Vinland och den västvärld som Henrik Sjöfararen önskade finna. Jag är den som Gud har utsett till att ta detta land i besittning. Jag är den gudabenedade Guds älskling som har förts ut för att finna detta sedan Antiken legendomspunna förskönade och respekterade land. Jag är den som Gud ingav mod till att fara ut och sätta foten på det. Hur skrämmande, skräckinjagande och förfärlig och samtidigt gudomlig och ljuv är icke min situation! Jag har upptäckt en ny värld för mänskligheten att ta i besittning. Min bedrift är tillräckligt stor och gudomlig för att människor skall kunna dyrka mig i alla tider. Jag är nästan en gud.

Bort, o förledande tankar! Jag skall aldrig erkänna min upptäckt. Jag förnekar mig själv och min upptäckt. Detta land är Indien, Kina och Asien. Det är gammalt som Genuas gator. Ingen skall någonsin kunna säga det om mig att jag visste att jag hade upptäckt Nya Världen. Jag är okunnig om vad jag har gjort. Jag är blott en människa. Detta är Indien, och därför skall jag kalla de människor som jag kanske påträffar här för indianer.

Lionardo da Vinci:

Rom är en fallen stad. Den har gråtit sedan år 410 och gråter ännu. Den kommer att gråta så länge den lever, och ingenting kan råda bot på dess tårar. Det är en fördömd stad, ty det är en evig stad som en gång för alla har drabbats av olyckan. Klaga, o Rom! Gråt och sörj över ditt öde, ty det är det enda som du kan göra. Det är din sista och eviga uppgift här i världen.

Gråt, människa! Gråt, du gamle trötte bittre stackars gubbe, om du kan gråta, men det kan du ej. Aldrig har du fällt en tår för någon människa, och likväl är inga ögon sorgsnare än dina. Ty du är människan.

Dina tårar har hållits bakom din vackra ansiktsfasads lås och bom av dess egna utåtriktade leende, ty lett har du gjort i alla dina dagar, ty ditt liv har varit en lek. Leksaker har du konstruerat åt människorna så länge du har levat, och däri har du varit människan och dig själv till behag. Allvar låg aldrig för din håg. Du lekte med maskiner och förundrade människan med att ständigt hitta på nya snillrika maskiner: flygmaskinen, ubåten och andra, som aldrig fungerade. En lek har ditt liv varit från början till slut, och i den leken har du förspillt all din kraft och energi. Nu finns ingenting kvar utom tomhet och sorg över lekens fåfänglighet.

Ty vad är skapandets glädje annat än fåfänga? Du har öppnat ett otal nya världar för människan, du har upptäckt geologin och biologin, människans anatomi och stjärnhimlens faktiska mysterium, du var kanske den första som insåg vad Columbus

hade upptäckt, och ingen har som du tagit naturens riken och hemligheter, makt och möjligheter i besittning. Men vad har allt detta givit dig? Ingenting. Och parallellt med dina upptäckter av nya världar för människan har du med krigsvetenskapens utvecklande gjort henne universellt självdestruktiv. Till vad nytta? Till vad glädje? Till enbart fåfänglighet för människan och till enbart tomhet och grämlse för dig själv. Ty nu när du har gjort allt grämer du dig över att du egentligen ingenting har gjort, när du kunde ha målat och älskat och åtminstone gjort rätt för dig i livet.

Ty lika litet som du har gråtit har du älskat. Du har varken älskat eller låtit dig älskas. Din ungdoms katastrof och ditt livs största oförrätt, den falska angivelsen om homosexualitet med din lärare, inlades anonymt blott för att du skulle kunna komma bort från din alltför dominerande lärare. Din enda kärlek har varit du själv, som är det enda du har gestaltat på målarduken. Alla dina porträtt och landskap är ingenting annat än en återspeglning av ditt eget inre. Monna Lisa, Johannes Döparen, Nattvardens Kristus, alla är de självporträtt, ty i andras ansikten har du bara sett återspeglningar av ditt eget. Som målare kunde du ha blivit något, om du åtminstone förblev din kärlek trogen. Men trogen och pålitlig är det sista du har varit. Du satte dig

ju till och med över din hemstad och ditt folk Florens när du självmant övergav dem för den i påven och hans bastard Borgia inkarnerade ondskan.

Din svaghet har varit din nyfikenhet, och den har varit din enda passion. Den drev dig i odjuret Borgias tjänst, den intresserade dig för Macchiavelli, den gjorde dig till krigets tjänare, och den gjorde att du aldrig fullbordade ett arbete, utan endast njöt av det, så länge det beredde dig nyhetens behag och stillade din nyfikenhet, och sedan lämnade det ofärdigt för att falla för ett annats lockelser. Michelangelo hade rätt. Du var och förblev en odugling.

Dock älskade jag Michelangelo som jag älskade Rafael. De två var mina arvtagare. De kunde göra vad jag aldrig kunde göra. De kunde fullborda vad jag hade påbörjat i renässansen. Jag skapade renässansen men ville aldrig fullkomna den och sätta någon gräns för den. De kommer att göra det.

En mera idealisk bildhuggare än Michelangelo har icke funnits sedan Fidias och Donatello och kommer aldrig att finnas efter honom. En mera idealisk målare än Rafael har aldrig funnits och kommer aldrig att finnas. Och dock är båda genom sina kallelser mera olycksstämplade än jag.

Michelangelo nöjer sig inte med skulpturen utan vill även måla. Han målar klumpigt och grovt och utan något behag alls, ty han är en grovhuggare och kommer aldrig att bli annat. Som hantverkare och konstarbetare kommer han att bli livegen och aldrig få njuta av vad som alltid har varit mitt utomordentliga privilegium: friheten. I och med det Sixtinska Kapellets målningar har Michelangelo redan offrat sitt egentliga kall skulpturen och blivit påvens och kyrkans evige slav.

Rafael kan måla gudomligt men har redan offrat sig själv på publikframgångens altare. Han har inte längre något av sig själv att ge. Han har ingen personlighet längre. Han kan icke längre koncentrera sig. Hans konst har blivit en manierismindustri. Och förlusten av sin själ kan ingen konstnär överleva.

Michelangelo kommer att överleva genom sitt lidande, som fostrar karaktären, men Rafael är blind för lidandet och kommer att gå under i brist på karaktär.

När jag är borta kommer de att stå ensamma, Michelangelo med sitt lidande och Rafael med sin undergång. Utan att ana det har de stött sig mot mig och mitt exempel hittills, jag är det som har givit dem allt, och ingen har hårdare anfallit mig än Michelangelo för den gåvan; ingen har jag givit mera, och ingen har sårat mig mera. Rafael har tacksamt tagit emot utan att reagera, och därför älskar jag Michelangelo mera: han reagerade åtminstone.

Men renässansen dör med mig. Michelangelo och Rafael kan icke klara sig ensamma med de faror som idag finns i världen; franska sjukan och tyska faran, av vilka tyska faran är värre: den kommer att krossa världskristendomen för alltid.

Efter mig kommer syndafloden. Det är det jag är så ledsen för. Jag har gjort allt och kan icke göra mera. Och det värsta är att jag efter allt jag gjort ingenting har åstadkommit. Mitt liv har varit ett tomt skryt, en jakt på luft, en nyfikenhetslusta som aldrig har stillats och aldrig kan stillas, en vacker illusion utan mening.

Det är mitt självporträtt: världens bittraste man med världens sorsgnaste ögon. Dessa ögon har aldrig kunnat och kan aldrig gråta. Det är deras tragedi. Vad som

alltid har sökt utlopp har aldrig funnit utlopp. Jag dör kärlekslös oälskad utan hopp. Men däri ligger just min begränsning, som vackert bevisar att jag i alla fall bara var en människa.

Ty det gör människan till människa: att hon ibland låter sig tillintetgöras av sin begränsning. Endast därigenom kan hon alltid förbli människa.

Magalhães:

Malörtsbägaren är fylld och har börjat rinna över. Allting är drivet till sin spets. Nu börjar katastrofen. Hur många av dessa hundratals män kommer att överleva den? Kanske en handfull. Hur många skepp kommer att återse Sevilla av dessa fem? Kanske ett. Kommer jag själv att vara med intill slutet? Nej, sannolikt kommer jag själv tidigt att stryka med. Ty min ställning är alltför utsatt för att inte bli angripen, den är lika sårbar som utsatt, och mitt ansvar är för oerhört för att kunna bestå. Jag vet nu att vår firade resa, denna vår härliga triumfodyssé, detta oförlikneliga äventyr, mera djärvt än alla Columbus, är höjden av fåfänga, ett narrspel, en tragikomisk fars, och att alla vi, som leder dessa två hundra femtio man och som tror oss vara så stora och märkvärdiga, bara är marionetter för ett outrannsakligt öde.

Visst är jag hård och omänsklig i den tyranniska och intoleranta diktatorspolitik som jag för, men jag har bara ett kort att spela med. För detta enda kort allenast har jag levat, jag har satsat mitt liv på det, och därför måste jag hålla på det. Det är ett djävulskt pokerspel, och själv vet jag inte om jag bluffar eller verkligen sitter på trumf, ty själv vet jag minst av alla vad mitt kort är för något. Och på så vis bluffar jag, ty jag kan klara mig blott genom att inbilla de andra att det kort jag håller på verkligen är en trumf. Och ingen tvivlar numera på att det verkligen är en trumf än jag.

Jag känner hur byggnaden jag har arbetat på hela mitt liv håller på att rämna. Den knakar allt mera olycksbådande för varje dag, och någonstans där uppe låter det som om den verkligen var i färd med att rasa ihop. Men denna byggnad är en byggnad av drömmar, och så länge den påvisligen inte har störtat samman vågar jag drömma vidare.

Det är genuesarens dröm som jag har tagit i arv. Det är drömmen om att från väst komma till öst, det är drömmen om världsalltets begränsade rundhet. Och mitt eget tillskott till denna samtidens djärvaste och till den yttersta händelsen närmast snuddande dröm är den om ett sund genom Amerika, om en sydvästspassage, om en genväg till Indien runt jorden.

Vi vet idag att Columbus ej kom fram till Indien. Det land han trodde var Indien var ett annat land än Indien, och det ingår i vår dröm att Indien skall ligga bakom detta nya land, som vi kalla Amerika. Men vi måste hitta en väg genom denna mur av land till det hav väster om Amerika som måste vara den indiska oceanen. Denna väg trodde jag att fanns. Drömmen om denna väg gav mig denna flotta och kommandot över den. Den drömmen fick jag dessa två hundra femtio man att tro på. De har nu följt mig till världens ände utan att vi har funnit någon sydvästspassage, och inte en enda av dem tror på den vägen längre. Jag är den enda som ännu vågar sova vidare och tro på att min dröm kan bli verklighet.

Vad som nu har hänt denna heliga påskdag Anno Domini 1520 är att dessa två hundra femtio män har tagit initiativet till att göra myteri mot mig för att få återvända till Spanien. Detta borde vara en glädjedag, och därför, som ett försök till avspänning och försoning med de andra befälhavarna, inbjöd jag dem till mitt flaggskepp att hålla påskmåltid med mig, och de har vägrat att komma. Tre av mina fem skepp tillhör därigenom inte längre mig. Och det värsta är att jag ingenting kan göra åt saken. Jag kan icke anklaga de andra kaptenerna för någonting, ty de har endast vägrat äta middag med mig. Skall något allvarligt, något avgörande, någon riktig handgriplig konflikt äga rum är det de som måste inleda den. Den som först gör något dumt är det som måste förlora, och en sådan person är jag den siste att vilja ge mig ut för att vara. Så länge jag själv inte vet att mitt kort inte är en trumf har jag ingen anledning att tvivla på att det är en trumf.

Visst förstår jag dessa stackars sjömän. Det var med flit som jag valde att övervintra här vid världens ände, på den ödligaste av alla världens gudsförgätna Hadesboningar, i detta de dödas mörka rike, där matroserna inte har en kvinna, icke någon värme, icke någon mat utom svältransoner och ingenting att göra. Men att återvända ett stycke norrut till drägligare breddgrader vore att förråda mitt tvivel på att min trumf är en trumf. Och i det ögonblick samma klenrohet som alltid har visat sig öppet hos alla dessa två hundra femtio män även börjar visa sig hos mig är spelet förlorat. Då är min eventuella trumf definitivt förnedrad till en bluff, vare sig det längre fram verkligen hade kunnat vara en trumf eller inte.

Myteriet har börjat. Få se nu om trumfen skall hålla, om kortet skall kunna behållas outspelat och med bevarad odisputabilitet. Jag tänker inte göra något förrän när jag måste försvara mig, ty den som angriper är alltid en dåre.

Puerto San Julian, du hamn för mitt livs dystraste och mest förtvivlade vinter, du är i sanning de dödas rike. Jag vet att här kommer att flyta digert blod innan vintern är över och vi kan fortsätta söderut mot än hemskare och stormigare hav och kuster för att där fortsätta vårt meningslösa sökande efter en sydvästspassage som definitivt skall släppa oss förbi Kerberos och in i den eviga förintelsen.

Jag inför dessa personliga anteckningar i skeppsdagboken fullt medveten om att de med all säkerhet skall skatta åt förgängelsen och att de, om de inte av naturliga skäl försvinner i havets djup, annars kanske skall förstöras av sådana som därigenom tror sig kunna vinna egen fördel på min expedition och på sanningens bekostnad. Jag skriver dem ändå, ty som drömmare är jag en obotlig optimist, och som sådan kan jag inte blunda för min övertygelse om att sanningen ändå skall bestå även om man korsfäster och begraver den.

Myteristerna har nu med blodighet inlett sitt uppror. Med våld har de övertagit skeppet "San Antonio", vår flottas största, slagit dess kapten i järn och mördat den ende som ville sätta sig till motvärn, en spansk lots. Hans heroiska protest mot övergreppet belönades med sex dödliga dolkstötar. Alla mina portugisiska landsmän ombord på "San Antonio" har jämte kaptenen slagits i järn, och den övriga besättningen har mutats med plundring av förråden. På så sätt har ovärderliga provianttillgångar katastrofalt minskats, ty det var ej utan skäl jag införde svältransonerna: vår resa har redan försenats med nio månader, enligt planerna och löftena som jag gav kejsar Karl V borde vi redan ha varit framme vid de sägenomspunna Kryddöarna, min frände Francisco Ferraos förklarade paradiset, målet för alla mina drömmar och för "Trinidads" resa; och om vi alls skall kunna ta oss dit, om vi nu hittar passagen, måste vi spara, spara och åter spara. Men "San Antonios" fall och åverkan på dess förråd är som ett hål i ballongen.

Men äntligen kan jag börja handla. De barnsliga narrarna tror att de därmed skall kunna tvinga mig till att återvända till Spanien! Jag är glad över deras tilltag, deras löjliga busstreck, ty nu kan jag visa dem vem jag är och hur stark tro jag ännu har på min dröm och mitt ouppdagade trumfkort. De kräver att få se det, och så länge jag vägrar visa det kan jag underhålla dess existens. De vill se de hemliga kartor jag har över "passagen", men så länge de inte får se dessa obefintliga kartor kan de inte hävda att de inte existerar. Visst bedrager jag dem. Jag bedrager hela världen och historien, men mest av allt har jag bedragit mig själv. Men ännu finns det en chans att det inte enbart är ett bedrägeri, och så länge den chansen finns, så länge är jag kapten, så länge förblir jag Ferdinand Maghellan, så länge kan jag ännu leva för mina drömmar och vara ett med mina drömmar. Och de drömmarna, som Francisco Serrao lärde mig drömma, vill jag liksom han se i verkligheten. Vi drömmare drömmer för hela världens skull, och vi ser det som vårt heliga kall att till hela världens fromma uppfylla de drömmarna, inte för egen del utan för världens del. Jag tror att Columbus mycket väl visste att han hade upptäckt en ny okänd kontinent och att det bara var av blygsamhet som han vägrade erkänna att han hade gjort det. Likaså är det icke för egen vinnings skull som jag vill segla runt jorden utan blott för att uppfylla en så

underbar dröm åt människorna och visa dem att det är möjligt att göra så. Det räcker att jag så att säga bakvägen verkligen når fram till Kryddöarnas malajiska arkipelag så är jag nöjd. Men aldrig föreställde jag mig att ett så gigantiskt hinder som denna frånvaro av en sydvästpassage på fyrtionde breddgraden och detta därav följande myteri skulle sätta sig i vägen. Om jag lyckas bemästra detta hinder blir kraftprovet för min dröm. Om jag lyckas är drömmen sann. Om jag misslyckas är alla människans drömmar bara dårskap. Då är människan bara ett djur, och då finns det ingen Gud.

Dessa myterister är bara stackars svaga darrande barn. I stället för att med sin klara militära övermakt ställa ett klart befallande ultimatum kommer de med ödmjuka böner om att jag skall överge fartyget. Vem tror de att jag är? Tror de att jag är ett barn som de och att jag vill leka med dem? Nåväl, jag skall sänka mig till deras nivå och leka med dem på deras eget sätt. Men då får de tåla en vuxens färdighet i deras lekar. Då får de tåla att han lätt och klart besegrar dem. Den som ger sig in i leken, han får leken tåla.

De tog ett skepp ifrån mig, så att de blev tre mot två. Därför tar jag ett annat skepp från dem, så att *vi* blir tre mot två.

Allt har lyckats. Fem av mina män gick ombord på "Victoria" för att i god ton inbjuda kapten Mendoza att komma över till mitt skepp "Trinidad" och diskutera problemen med mig. När han skrattade ut dem fick han, liksom min mördade lots, en kniv i halsen. Sedan var det bara att ta skeppet.

Och med "Victoria" har nu "Trinidad" och det lilla trogna "Santiago" blockerat inloppet till denna dödens vinterhamn San Julian. Myteristerna är fast. "San Antonio" och "Concepción" kan inte fly utom landvägen, och ingen vill lämna ett europeiskt fartyg för den patagoniska ödemarken. Det är bara att tvinga varje myterist till underkastelse.

Mina barn, varför har ni gjort mig detta? Nu måste jag ju straffa er, ty ert farliga exempel måste, för att det aldrig skall upprepas, följas av ett varnande exempel.

Det är min föresats att här återge hela sanningen utan att på något sätt ursäkta mig själv eller framställa mig själv i positiv dager. Må framtiden eller Gud döma om jag har handlat rätt eller ej.

Olyckliga varelser! Vad skulle det tjäna till? Hur kunde ni vara så stockdumma och fullkomligt opartiskt ignoranta inför vår resas idé? Hur kan ni vara så blinda för storheten i vårt företag att ni i kapital omdömesbankrutt gör allt för att omintetgöra detta vårt äventyr, större än något av Columbus, en realisering av alla Odysseus och argonauternas mest hisnande upplevelser och kanske det största i historien? Men jag är tyvärr ensam om visionen av vår uppgifts sagolikhet. Ingen är så ensam som den som vågar drömma, tro på sina drömmar och satsa allt för att förverkliga sina drömmar, och den totala ensamheten har varit min i hela mitt liv. Den har alltid stött mig bort från alla mina medmänniskor – utom den enda som vågade nära samma sorts drömmar – Francisco Serrao, som övergav karriär, pengar, framtid, ställning och

ära för att i stället leva bland malajer i ett av européer orört paradiset. Och det paradiset färdas jag runt jorden för att lägga under spanska kronan, så att den kan förgöra det. Jag medger det själv. Men det är inte därför jag seglar. Tvärtom vill jag göra allt för att fredligt sammanföra och försona alla folk av alla raser som jag möter på min väg under samma Guds eviga spira, och den dagen någon av mina män tar till vapen mot en inföding vill jag sona den infödingens blod med mitt eget.

Och att jag, som aldrig har velat göra en annan människa illa, här i denna orörda obesudlade nästan ojordiska hamn bortom all mänsklighet skall tvingas ställa mina egna spanjorer inför rätta och genomföra deras avrättningar! Att nödgas utgjuta blod var blod aldrig har utgjutits förr, och att jag är den som måste göra det! Det enda som kan få mig att göra det är, att om jag inte gör det, det kommer att flyta mycket mera blod. Jag måste straffa denne modige kapten Quesada, under vars ledning myteriet på "San Antonio" och mordet på lotsen genomfördes. Och för att visa att det är nödvändigt måste det ske under alla lagens tristaste former med utdragen och upprivande rättegång.

Avrättningen av kapten Quesada gick till som så att hans tjänare, som själv deltog i överfallet på lotsen, utlovades nåd om han åtog sig att verkställa domen. Han verkställde domen. Han älskade sin herre och ville hellre dö än överge honom, men när det kom till hans eget liv visade han sig kunna avrätta sin dyrkade herre och det med ett enda välriktat svärdshugg. Men denna pärs har tagit hårt på den stackars tjänarens nerver.

Om det var svårt att döma kapten Quesada är det ännu svårare att döma kapten Juan de Cartagena och fader Sanchez, de egentliga anstiftarna av myteriet, som dock aldrig tillgrip våld. Juan de Cartagena, "San Antonios", vårt största skepps första kapten, började tredskas redan mitt på öppna havet och nästan så snart vi hade lämnat land och har sedan ständigt sått ont blod bland besättningarna. Om inte kapten Mendoza hade trätt emellan mig och honom och förklarat sig vilja svara för honom med sitt liv hade hans framfart redan tidigt blivit stäckt. Nu fick han fortsätta så sitt split i fred, han vann tidigt kapten Mendoza och Quesada över på sin sida, som nu båda har fått plikta med livet där för. Ingenting kan längre rädda kapten Juan de Cartagena. Men hur skall vi bli av med honom utan att utgjuta hans blod och förvandla honom till martyr?

Ännu kinkigare är fallet fader Sanchez. Varenda man som biktat sig för honom är emot mig och är beredd att på nytt göra vad som helst för att genast få återvända hem. Och den stackars prästen predikar emot mig och uppviglar besättningarna mot mig i Guds eget ofelbara namn. Om han inte är myterist så är jag inte längre kapten, och eftersom jag är kapten måste jag straffa honom med döden, hur mycket präst och hur helig han än är.

Gör jag mig därigenom till Guds fiende? Gud vet att jag är en god katolik och kanske en bättre sådan än den fanatiska fader Sanchez. Men det ger mig ingen som helst rätt att kröka ett hår på den till Guds tjänare smorde mannens huvud. Men jag måste bli av med honom för vårt företags skull! Må jag ställas till rätta där för i

himmelen. Men det kommer jag aldrig att göra. Om framtiden ställer mig till rätta därför här på jorden, må jag då redan ha pliktat för brottet med mitt eget liv.

Fader Sanchez och kapten Juan de Cartagena skall ilandsättas här i San Julian med vin och proviant för en månad framåt när vintern är över och vi kan fortsätta resan. Jag vet att vi genom detta likviderande av de två huvudsakliga oppositionsmännen ingalunda är befriade från all myterifara. Hos varje styrman och matros ligger myteriet i bakhuvudet latent och bara väntar på att få bryta ut på nytt i fullaste vansinne. Särskilt fruktar jag den unge Juan Sebastian del Cano, han som för en kort stund fick känna på att vara befälhavare över vårt största skepp och de flesta upprorsmännen. Han är stolt och rakryggad och kommer aldrig att överge sin tysta oppositionslinje mot mig, och något säger mig att han en dag kommer att hämnas kapten Mendoza, kepten Quesada, kapten Juan de Cartagena och fader Sanchez. Och om och när en sådan hämnd kommer vill jag vara död. Hellre avstår jag från hela äran av denna världsomsegling, som ännu inte har misslyckats, åt honom än att jag låter mig drabbas av deras hämnd genom honom.

Och i dessa förtvivlans dagar med outhärdliga spänningar mellan mig och den tysta, tigande oppositionen, har en katastrof drabbat oss, som har fått mig att gråta. Under besättningens påtryckningar och förstaeliga längtan att komma bort från denna dödens olidliga dystra vinterkalla mördande hamnplats med dess fasaväckande överväldigande förskräckliga svarta tomhet, en längtan som jag fullständigt delar och kanske mest av alla försmäktar och förtvivlar i, har vi sänt ut "Santiago" att kunska söderut längs kusten. "Santiago", denna lilla smäckra 75-tonnare, så lätthanterlig, smidig och snabb, denna ovärderliga skönhet, det enda skepp som inte deltog i upproret mot företaget, seglade vackert iväg med trotsigt triumferande segel mot vinterstormen, kom fram till en ny utsökt fin bukt med fiskrik flod och allt som inte heller utvisade någon passage mot väster, greps plötsligt av en häftig orkan och strandade mot klipporna. Ett av mina fem skepp, det minsta och ädlaste, har blivit vrak! Och detta händer nu! Gud är sannerligen emot oss, men jag vägrar att tro det förrän jag dör.

Lyckligtvis har alla överlevt. Endast en av mina män omkom, de andra lyckades genomsura och halvt ihjälfrusna och ihjälsvultna ta sig i land, och där borta väntar de på oss nu ännu längre bort i världens yttersta mörker än vad vi nu har varit i fyra månader. Två av dem har lyckats ta sig hit från floden där borta, och de är mera döda än levande. Rötter, mull och gräs har de levat på och är alldeles färdiga. Så är det att vara sjöman. Jag har själv provat på det och vore annars inte kapten.

Vi har lämnat den olycksaliga vinterhamnen San Julian bakom oss och fader Sanchez och Juan de Cartagena att dö där. Hur kommer de att dö? De har ingenting utom varandra. Måhända kommer de att längs kusten försöka ta sig norrut och i mera fruktbara trakter möta indianer som slår ihjäl dem. Kanske de kommer att stanna kvar, gå varandra på nerverna i deras ömsesidiga outhärdliga elände, gradvis bli sjuka av

undernäring och slutligen slita ihjäl varandra. Hur som helst så tänker jag mera på dem än på någon av de kvarvarande.

Må vi nu stanna här vid floden Santa Cruz tills vintern definitivt är förbi. Jag vet inte om jag längre skall tro på någon sydvästpassage. Kanske sträcker sig denna kontinent ända till det ofarbara ishavet längst i söder? I så fall är det ute med mig, min ära och allt vad drömmar heter. Vad är det för mening med världens existens om man inte ständigt kan göra den större? Jag inbillar mig att Gud skapar världen genom att fantisera ihop hur den skulle kunna förstöras, och om Gud är Gud räcker det med en tanke hos honom för att den skall bli verklighet. Dessa sina skapande tankar tror jag han uppenbarar för enstaka individer, såsom Toscanelli plötsligt fick idén att fara västerut för att komma till Indien, vilket blev drivfjädern för Columbus. Likaså tror jag mig ha fått en av Guds uppenbarelser i denna min fixa idé om en passage västerut. Om denna passage inte finns är alla dessa teorier bara självbedrägerier, och i så fall skall jag aldrig tro på Gud mer.

Det är den 18 oktober 1520. Äntligen kan vi bryta upp härifrån. Äntligen är vintern över. Äntligen kan vi ge oss ut för att möta vårt öde, vare sig det blir gynnsamt eller så olycksaligt att ingen levande någonsin får veta vad som hände med oss. Så gick det för bröderna Cortereal, och varje sjöman och resenär skall i evighet riskera att försvinna i det okända. Ty även om havet inte har någon ände kan man ändå försvinna bortom den.

Ju längre söderut vi färdas, desto tjockare blir mörkret, desto vildare blir havet, desto hårdare blir de nerver och fartyg söndertrasande stormarna, och desto tröstlösare, ödsligare och förfärligare blir kusten och landet. Svarta klippor som blir allt högre och fruktansvärdare – det är som om naturen i takt med vår framfart ville göra allt för att avskräcka oss. Även människor har vi sett i land, som har varit mörkhyade askblonda jättar med ett språk som spinnande och jamande katter. Men nu ser vi inget liv mer. Döden besjalar mer och mer denna aldrig förr sedda delen av världen, och vi vet icke hur dessa fasors skräckinjagande natur härnäst skall överträffa sig själv och kanske överväldiga och omsluta oss i det slutliga dödsgreppet.

Ett svart vatten – Karons hav. En svart himmel – domedagens himmel. Svarta branta berg och klippor som vågorna dundra och rasa mot – är det helvetets landskap? Inget liv, inte ett träd, inte en ört, bara naturens eviga dova stormande ödesdigra vilda obetvingliga tysta raseri. I fjärran vita fjäll – vi är nära den eviga köldens och dödens förbjudande domäner. Allt liksom varslar om att vi är nära slutet på vår olycksaliga hopplösa resa.

En ny förrädisk vik, en fjord omgiven av branta berg som i Norge, en labyrint till ingenstans – till döden? Ja, låt oss då vara konsekventa och söka döden i den. "Santiago" har redan förlorats och tagits som pris av vårt oblidkeliga öde. Vem förlorar vi härnäst?

Lotsarna avråder. "Farliga vatten, grundbeströdda med virvlar och farliga vindbyar. Vi har förlorat två månader på att undersöka mera lovande vikar än denna." Men vi har ingenting att förlora. Om vi skall dö, så låt oss dö. Om sydvästpassagen inte finns får hela världen gärna stegla mig.

Två veckor förlorade vi vid La Plata. Det var två ovärderliga veckor som slösades på ingenting. Provianten tryter, och på ett års irrfärder har vi nått och funnit mindre än ingenting. Vi har förlorat ett dussin outhärliga människoliv. Det är allt. Fler kommer att gå åt och förhoppningsvis framför allt jag själv, men det måste jag tåga om. Fem dagar vågar vi offra på att utforska de svarta vattnen bortom de elva tusen jungfrurnas udde. Har det någonsin funnits elva tusen jungfrur samtidigt i världen, och har så många orörda oskulder samtidigt kunnat offras i en så liten primitiv germansk by? Det verkar lika otroligt som att det här eller någon annanstans skulle finnas någon passage västerut till Indien. Men de elva tusen jungfrurnas offer har aldrig kunnat vederläggas, och heller kan vi ännu inte konstatera att sydvästpassagen inte finns.

"Concepción" och "San Antonio" lämnar oss för att utforska det inre av viken medan "Victoria" och jag, "Trinidad", utforskar det yttre. Kommer vi någonsin åter att få se "Concepción" och "San Antonio"? Jag ser svarta tysta måsar kretsa över deras stormaster.

Vi är utan proviant, utan ork, utan lust och utan tro. Endast förekomsten av en omöjlig sydvästpassage skulle kunna rädda oss – eller besegla vårt öde och utmana oss till döds.

Höjden av fåfänga är för en sjöman att utmana och ta upp kampen med havet. Han måste i längden alltid förlora, men ändå tar ständigt nya sjömän alltid upp kampen på nytt med evigt samma tragiska resultat för de tappra envisas del.

I denna världens ände finns det tydligen inga gynnsamma årstider. Ständigt mörker, ständig mördande storm, ständig död behärskar detta sydliga Patagonien. Stormen lamslår oss ännu en gång och det kanske en gång för mycket nu när flottan är åtskild och "San Antonio" och "Concepción" närmar sig de förbjudande klipporna. Skall de krossas i dessa infernaliska malströmmar som vårt ömkliga vrak "Santiago"? Mera har jag sörjt över det skeppets förlust och mer har jag gråtit vid dess grav än vid någon människas. Att förlora en kär medmänniska, som när jag kanske för gott lämnade hustru och familj kvar i Sevilla, är svårt nog, men jag förstår alla kaptener som hellre går under med sitt skepp än överlever dess förlust. Ett skepp har mer än en mänsklig personlighet, ty varje sjöman är en mänsklig personlighet som giver sitt allt åt det skepp han arbetar för och lever med. Det är många sjömäns liv och blod och yttersta själskrafter förkroppsligade i ett levande fartyg, och att se ett fartyg förlisa är mer än att förlora sig själv. Det är att förlora den enda fasta mark man har att trampa på i sjömannens ursinnigt stormande oceans skoningslösa omänskliga kaos.

Ankartrossarna slits av, seglen blåses i trasor, och det är vår smala lycka att vi är på så öppet vatten att vi kan lova och kryssa mot stormen. Men var har "Concepción"

och "San Antonio" funnit sina alla drömmar sönderkrossande gravplatser inne bland skären i de smala byiga vikarna? Allt är förlorat om de är förlorade! Om du låter dem dö är du död, o Gud, för all evighet! Ingen uppståndelse gives av havet.

Men där är de. De har klarat sig. De kommer tillbaka. Hur är det möjligt att du ändå trots allt skulle kunna finnas till, o Gud? Vad är det som dånar? De skjuter salut. Något har hänt. De bär alla flaggor och vimplor i topp. De viftar och vinkar och är glada. Hur kan de vara glada? Är de skvatt galna? Har de påträffat lotusätare i land? Nej, något sällsamt har hänt. De måste ha funnit en genomfart mellan de slående klipporna.

Här slutar inte vår resa. Här börjar den – på gott och ont.

Det är stormen vi har att tacka för denna välsignelse, denna himmelska nåderika gåva, denna min största dröms otroliga uppfyllelse. Stormen drev "Concepción" och "San Antonio" så djupt in i viken att de inte såg något alternativ till strandning, och det hade även blivit strandning om viken inte visat sig ha ett håll. Genom detta håll kom de som genom ett under ut på smult vatten, som visade sig vara en lång och bred naturlig kanal, som smalnade längst i väster. Men även den avsmalningen var blott en hals som förde ut till en stor bred vattenväg som bara blev bredare ju längre bort de följde den. Och när de varken kunde se dess slut eller uppdaga något sött vatten, som skulle tyda på en flodmynning, hade de, övertygade om att det var en passage, med brakande dunder och flygande färger återvänt till oss.

Och nu kan vi inte vänta, ty evigheten väntar oss! Odödlig har denna odysse redan blivit för oss i våra stormpiskade marterade och allt utom döda själar, som allenast ännu håller oss uppe. Att vi lever efter allt vad vi har gått igenom är ett större prov på Guds existens än vad den eventuella existensen av denna otroliga sydvästspassage skulle vara.

Jag är nu säker på min sak. Vi har kommit in i en passage utan ände, och hur vi än pejlar och lodar och utforskar alla bivägar till denna passage finner vi ingenstans något slut på den. Tvärtom. Öppningarna öppna sig allt generösare för varje gång. Fastän vi ännu inte har kommit helt igenom den är jag säker på att vi äntligen är på rätt väg, att vi äntligen har funnit vägen förbi Columbus monstruösa kontinent.

Äntligen vet jag att mitt så länge i dunkel höljda trumfkort är ett trumfkort, och nu är stunden kommen att lägga det i öppen dager. Nu skall mina officerare få veta allt, och nu kan jag utan risk börja lyssna till dem. Nu får de gärna säga vad de tänker. Från och med nu skall detta äventyrliga spel föras med öppna kort, även om jag ännu är den som leder spelet.

Provianten är farligt ihopkrympt till vad som måste innebära minimala ransoner för resten av resan, och dess avskräckande begränsning talar snarast för att vi borde återvända till Spanien nu fastän passagen är funnen. Det menar även den förnuftigaste av mina lotsar. Men vi måste fortsätta! Vi kan inte vända nu när vi äntligen står på den efterlängtnade tröskeln till äventyret! Skulle vi avstå från världen nu när vi har den inom räckhåll? I så fall skulle kejsar Karl V till och med bli utan sina Kryddöar, som

han enkom sände ut oss att skaffa honom. Nej, idealismen är ingen idealism om den inte trotsar förnuftet. Vi har klarat oss så här långt utan några sådana förluster som vållat oss direkt avbräck. Jag kan lova att vi har det värsta bakom oss nu. Endast ett skepp och det minsta har vi förlorat, och endast några män och däribland de absolut sämsta har vi förlorat. Inte en man till tror jag mig kunna svära på att vi kommer att förlora. Alla vi två hundra kvarvarande hjältar kommer med dessa skepp att som firade triumfatorer återvända till Sevilla som världens första världsomseglare. Hur skulle någon människa som såg sådana möjligheter framför sig kunna säga nej till ett sådant prospekt? Är då magen allt här i livet? De tiger. Den som tiger samtycker, fastän han menar motsatsen.

Ännu en gång delar sig passagen i två grenar, en sydvästlig och en sydostlig. Den har aldrig varit mera bred och lovande än nu. För sakens skull skall jag låta "Concepción" och "San Antonio" utforska den vänstra grenen, fastän den högra troligen är den förlösande. När man en gång ser en arkipelag som ingen sett förut är det lika bra att så mycket som möjligt utforska den och kartlägga den till efterkommande generationers fromma.

Män, vila er nu, ty det är ni förtjänta av. Se, naturen har blivit mildare mot oss, ej längre är denna farleds kuster förbjudande bergig och skrovlig, utan mjuka böljar ängarna ner mot stranden, och blid är vinden som träder oss till mötes västerifrån, i motsats till Atlantens mördande orkanbyar. Njut i dessa dagar av denna välsignade orts stilla frid. Vila er i gräset och njut av den fasta markens trygghet, ty ni står på bryggan mellan två oceaner, och vi vet ännu inte hur stor den andra är. Har vi tur är den så stor som vi tror, nämligen bara några veckors resor. Vi vet idag var vi är. I morgon kanske vi inte vet det längre, ty världen och havet kan fortfarande ha en ände. Än har vi inte kommit fram där vi startade. Vi har ännu inte bevisat jordens rundhet med att österifrån nå och sätta våra fötter på Kryddöarna.

Så njut medan ni ännu kan. Se, denna sardinflod är som runnen ur paradiset. Så full av fisk är den. Så ymnigt var icke ymnighetshornet.

I väntan på "San Antonio" och "Concepción" och den lilla slup vi har sänt för att rekognocera västerut skall vi för första gången på vår resa ta det riktigt lugnt.

Den lilla slupen har återkommit. Den har sett havet. Sanningens ögonblick är fullkomnat. Jag har upplevat att den mest otroliga av alla drömmar har blivit verklighet. Jag har gråtit som en kvinna av gränslös sentimentalitet inför den salighetsbringande nyheten. Jag är plötsligt upplyft till en annan och bättre värld. Det är nu slut med den gamla tidens blodiga religiösa förtryck. Nu stundar en tid av sanning och vetenskap och därav följande oförblommerad världslig ärlighet och öppenhet. Att jag skulle få uppleva och överleva detta ögonblick! Hur länge kommer det att vara?

"San Antonio" och "Concepción" har inte kommit tillbaka. Något är på tok.

Efter mycket sökande har vi funnit "Concepción" ensamt. De vet ingenting om "San Antonio". Vad är det som har hänt? Har Gud bestått oss denna nåd bara för att stjäla ifrån oss vår proviant och vårt största och bästa fartyg?

Vi har sökt i varje vik och i varje bifarled, bakom varje ö och udde och irrat in i varje återvändsgränd. Vi har tänt eldar och satt ut flaggor som visar var vi har gömt brev om "San Antonio" skulle komma förbi. Men "San Antonio" förblir spårlöst försvunnet. Min astrolog påstår att det har gjort myteri och återvänt till Spanien. Vad som helst men inte detta!

Mitt bästa skepp, min största proviantkista, min flottas ädlaste prydnad, har av allt att döma blivit myteristernas triumf! Och i så fall seglar de genast hem till Spanien, tar där åt sig äran för sydvästpassagens upptäckt, överdriver tragedierna i San Julian till min nackdel och förklarar inför kejsaren att jag, en vetlös äventyrare, metodiskt gjort mig av med alla hans skyddsombud och seglat resten av hans flotta i kvav. Vilket förräderi! Kunna sjömän göra så mot den medsjöman som gav dem historiens största sjöäventyr, vilket de hånskrattande borrhade i sank?

Jag har förlorat mitt solidaste fartyg, grunden för mitt företag, den grund jag just hade fått att stå på. Vad händer nu? Vi har en okänd ocean framför oss och mindre proviant än någonsin.

Vad vore vi om vi vände om? Sjöfartshistoriens största fegisar. Och om vi fortsatte utan "San Antonio" och en dag även kom fram med sanningens pärla intakt och med den rikaste tänkbara last från Kryddöarna? Världens största hjältar. Vi har med andra ord inget val.

Men jag måste ha de andra officerarna med mig. Jag kan inte riskera dessa återstående hundratal tappra mäns liv utan stöd och medhåll från deras sida. Men de vägrar att ge mig det. De bara tiger. Endast astrologen vågar föra alla deras talan, och han uttrycker sig ytterst svävande och oklart. Tydligen vet ingen utom jag vad han vill.

Må jag då vara ensam initiativtagare till detta förfärliga vågstycke att utan proviant dra med mig tre illa utrustade skepp över en okänd ocean, och må jag ställas till svars för dess konsekvenser. Må jag offras om mina män offras, må jag svälta om mina män svälter, må jag tugga läder om de av svält blir nödgade därtill, och må jag dö ärelös på okänd ort om jag misslyckas med att bringa detta äventyr till ett lyckligt slut. Må denna flottas tragedi bli min tragedi. Må jag till den yttersta skärven ensam få betala för allt det onda som liksom en fripassagerare följde med oss fastän jag vidtog alla tänkbara åtgärder för att vilseleda honom.

Men jag ser nu att jag endast har vilselett mig själv och hela världen. Hela vårt äventyr är blott ett självbedrägeri, som ingen har bett oss om och som ingen kommer att tacka oss för. Vår ära är blott fåfänga om icke vanära, och om vi stupar för dess skull stupar vi förgäves. Ty intet gott kommer någonsin att vinnas av denna färd, utan dess resultat kommer endast att tjäna krassa egoistiska ekonomiska intressen. En ny värld, en ny tid, ja, men denna nya sköna värld och detta nya vetenskapliga tidevarv kommer blott att bli en självdestruktivitets hetsjakt mot sitt eget slut, ty

världsligheten, som jag så självupppoffrande och hängivet har öppnat en kontinents dörrar för, är blott en avgrund som alla jordens folk kommer att störta ned i. Den avgrunden heter materialism, och innan dess botten är nådd kommer fallet ständigt blott att innebära en alltmer förkrossande och fasaväckande universell tomhet. Och den slutliga botten är moralisk bankrutt för hela världens del, ty denna nya värld kommer ej att ha något till övers för idealister, profeter och andliga vägledare som tror på drömmar och deras förverkligande. Jag kommer kanske själv att bli det första offret för denna nya krassa vetenskapliga bevisligen begränsade klotrunda värld i ett universum av tomhet, en andefattig verklighetssyn som var gårdagen besparad.

Martin Luther:

Hela världen går emot mig. Ingenting blev så som jag från början hade tänkt mig. Kyrkan har uteslutit mig och med den hela den civiliserade världen, blott för att jag vågade mig på att översätta Bibeln. Vari består mitt brott? Att jag har velat förbättra kyrkan? Att jag har velat upplysa folket? I sanning, jag vet ej vari mitt brott egentligen består.

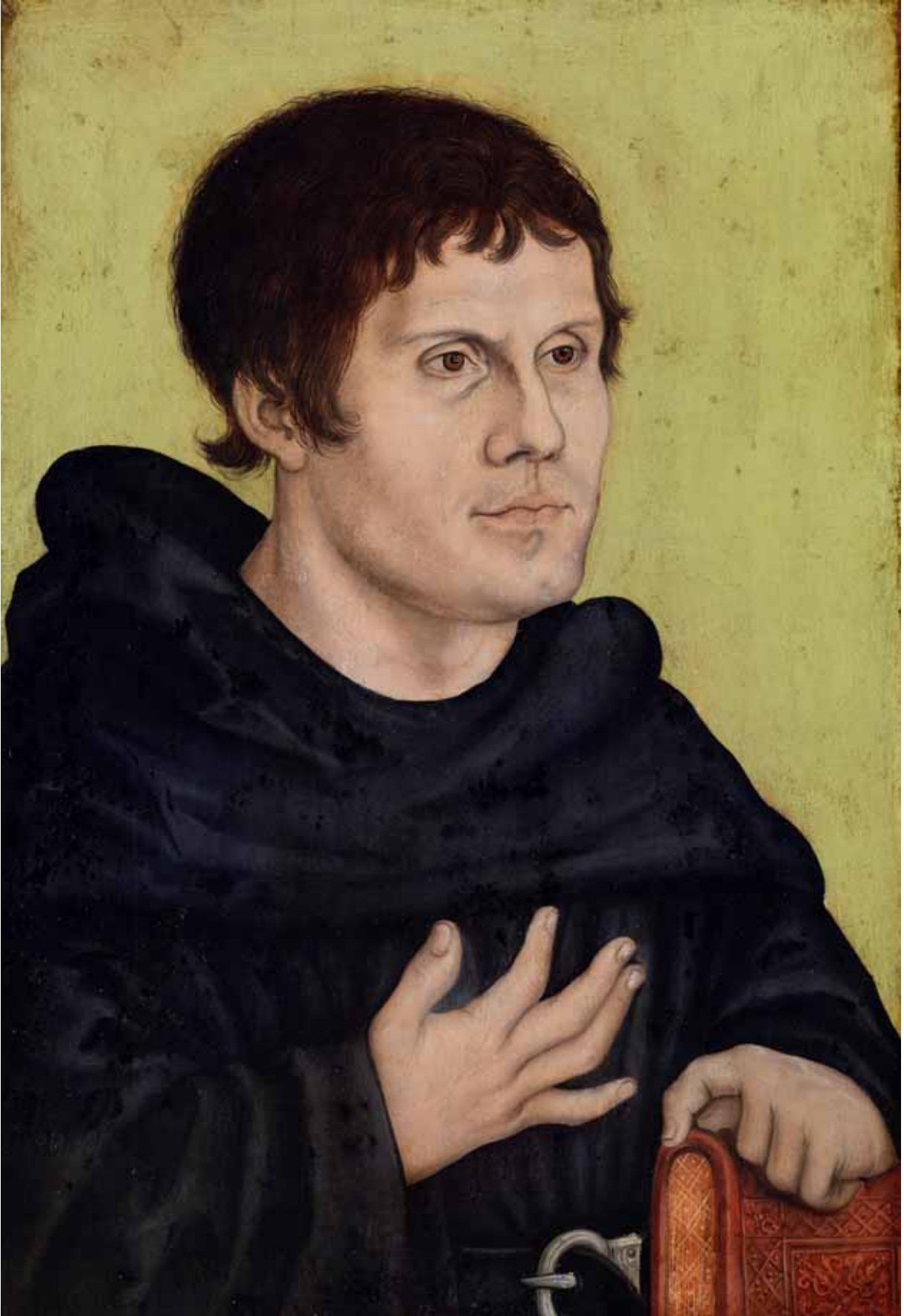
Jag har ställt mig upp, höjt mig över mängden och vågat säga vad ingen annan har vågat säga. Däri består min förtjänst men ej mitt brott. Jag har ej någonsin förbrutit mig mot Kristi bud eller mot mitt samvete. Min själ är ren, och även om världen vänder sig med fyra gånger så stark kraft emot mig som den gör nu så ämnar jag fortsätta hålla det rent och strida för min rätt och tro och övertygelse så länge jag lever.

De beskyller mig för att ha enleverat en nunna. Än sen? Hon är ej enbart en nunna utan framför allt en kvinna. Kvinnan är till för att älskas. Om jag har brutit mot något av Guds bud i min kärlek till en fullt normal kvinna så straffe mig Gud.

Man hånar mig för min låga börd. Min fader, säger de, var en träl. Det är ej sant. Han var grovarbetare och en nyttig sådan. Är jag en djävulens representant och en folkförledare för att jag har sådant och sådant blod i mig? Det är min själ som driver mig och Kristus som brinner i mig. Inte är det blodets färg som talar genom min mun.

Enligt kyrkan har jag i min översättning av Bibeln varit alltför lätt på handen. Är deras egen bibelöversättning bättre? Vägrar de att finna sig i att jag har lyckats med vad de har misslyckats med i femton hundra år, nämligen att reda ut alla motsägelser, tolka och förklara alla symboler och göra hela rasket förståeligt för folket? Ja, de vägrar att finna sig i detta. De vill inte erkänna min förträfflighet, mina förtjänster, mina egenskaper och det faktum att jag har höjt mig över kyrkan. De vill inte acceptera att en enkel statarson vet bättre än de. Och därför är de ett pack och ett blint dumt gammalt patraske som absolut vill ha monopol på Gud och Bibeln. De vill inte att någon skall läsa Bibeln, men däremot vill de tvinga alla till att läsa vad de har kommit överens om att Bibeln egentligen menar. Ingen får läsa Bibeln, och bara de får tolka den. Det är som att ge en bok till svin. Svinen kommer överens om att boken inte går att äta, och därför får inget svin tillgång till den. Och när något ensamt svin förstår att det är en bok som skall läsas och inte ätas och ber om att få läsa den så utesluts det

svinet ur de andras heliga gemenskap. De vill anpassa Bibeln efter sig själva och inte sig själva efter Bibeln, och det är vad som är felet. Och det enda som de fäster sig vid i Bibeln är oviktiga detaljer, mystisk symbolik och petitesser. De är löjliga preciöser som inte ser havet för de små salta bubblor här och var på dess yta som de uppförstorar till utomordentlig vikt. För dem får man inte göra någonting på söndagen. Man får inte ens sälja grönsaker. De är sofister som predikar djävulens ord och som lurar och snärjer in vem som helst i sina sakramentskade spindelnet av intriger och utpressningsmetoder och avlatsprocenteri. De är okvalificerade humbugar och automatiska byråkrater utan ryggrad och substans som är döva för allt vad anda heter. Men låt oss ignorera och glömma dem. Låt oss sjunga Herrens hymner och vara glada och frimodiga och inte sitta små, skrämde och ensamma begravda i levande klostercellsskrymslen fördjupade i onda skrämmande djävulsböcker som kyrkan sprider. Bränn alla gamla böcker som har utgivits av djävulens hor kyrka i systematisk förföljelse och i försök att utrota alla oliktankande! Låt oss göra oss av med allt som inte har med Gud att göra och i stället stödja oss helt och hållet på Hans ord allena och bygga vår kyrka på Kristi kärleksbud allena; ty allt som inte har med Gud eller med Människosonens kärlek att göra bör kyrkan aldrig befatta sig med.

I mitt namn går folk och skriker: "Glöm det gamla testamentet! Det är bara tungt och jobbigt, och där står mycket som det inte är nyttigt att läsa. Lagen är oviktig och oväsentlig och dessutom helt otidsenlig. Den kan ingen människa följa. Låt oss följa Kristus i stället! Lyft svärdet och låt oss befria oss från allt vad ont är! Ned med judarna som korsfäste Jesus! Ned med kyrkan som suger ut alla människor på pengar och som lär dem meningslöst latin! Ned med alla auktoriteter, tyranner och folk som tror sig vara bättre än alla andra! Ingen är bäst utom vi, för vi ser hur dåliga alla andra är. Ned med världsordningen! Fram för Kristus och Martin Luther! Må alla följa hans exempel och bli lika feta på Guds ord som han!"

Vad är det för mening med att reformera kyrkan om alla folk därav blott skulle bli galna? I mitt namn har världen förvandlats till en slakthusbod för vansinniga religiöst druckna människor att offra varandra i, och hellre hade jag aldrig gift mig. Visst är jag fet, och det har jag blivit på Guds ord och genom min hustru, men det känns mera som om jag hade fått denna bastantheit genom alla de tusentals offer som min evangeliska verksamhet har krävt och ännu skall kräva.

Karl V:

Martin Luther har fått sin vilja fram. Han har lyckats upplösa kyrkan och även Tyskland. Men jag är rädd för att han kommer att åstadkomma ännu mycket mer. Jag fruktar att Luthers anhängare kommer att dränka världen i blod innan de är fullt nöjda och har nått sitt alltför tydliga mål: att lägga kyrkan i ruiner.

Mitt Tyskland är redan i ruiner. Ruinerna brinner ännu och kommer troligtvis ännu att brinna i decennier efter min död. I sitt religiösa nit har lutheranerna

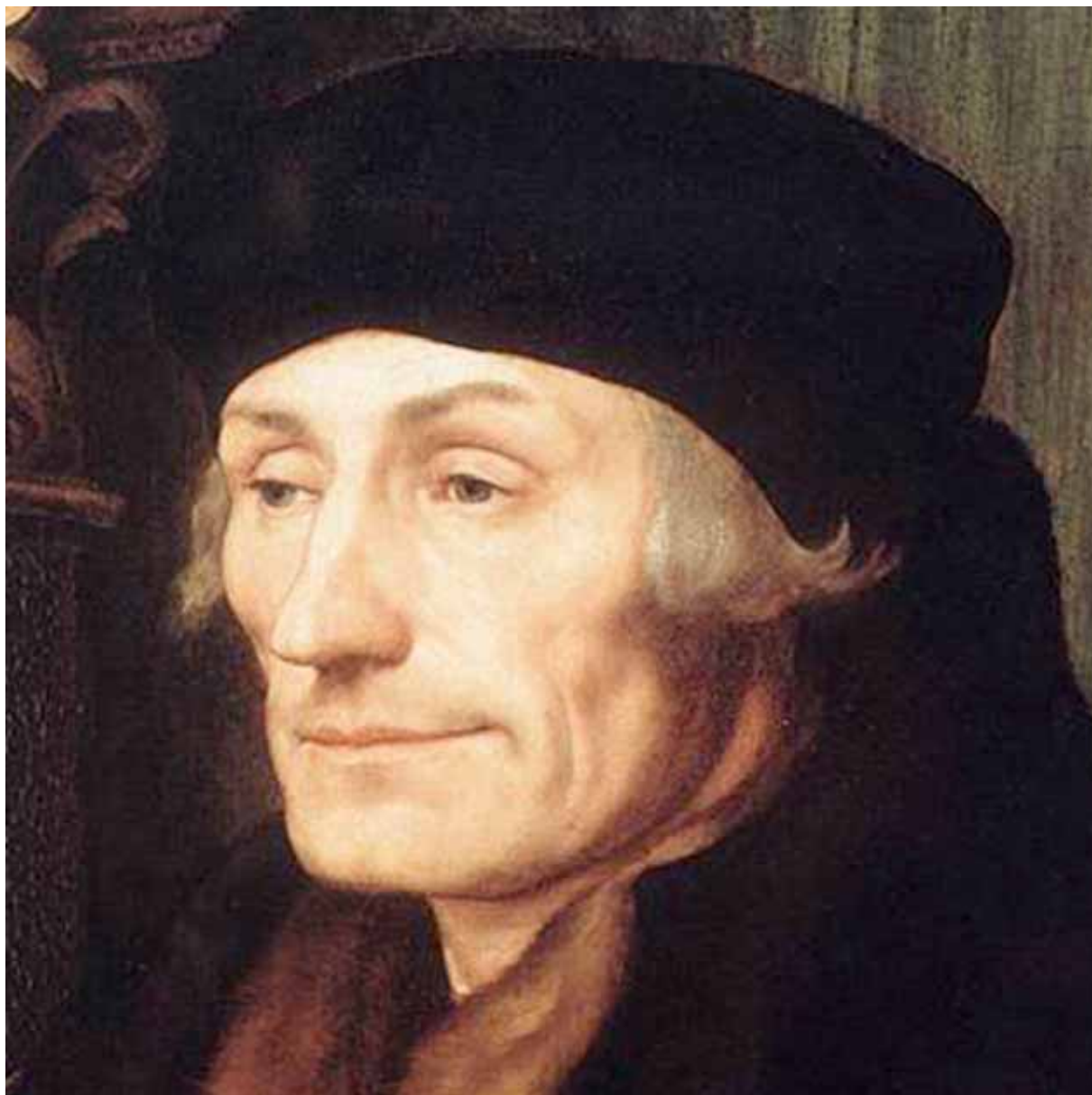
åstadkommit ungefär det samma som hunnerna och muslimerna åstadkom för tusen år sedan.

Tyskland var förenat en gång. Under 450 år var Austrien ett fast rike på höjden av sin makt med besittningar från Sicilien till Estland och Holland. Efter Fredrik II begynte det upplösas, och nytt hopp såg det inte förrän i och med mig, som av en slump ej endast ärvde de österrikiska arvländerna utan även Spanien, delar av Italien, öar och trakter kring hela Medelhavet plus Nederländerna. Med mig återuppstod det gamla tysk-romerska riket i all sin glans, och nu ser jag allt gå mig ur händerna på grund av en ensam fanatiker. Hade jag haft honom ensam till fiende hade jag kunnat behålla kronan, men tyvärr bekämpade mig ständigt även Frans och fransmännen tappert, heroiskt och väl, och även på icke lika beundransvärt sätt turkarna, som för hundra år sedan förstörde världsmetropolen Konstantinopel, och som jag för 25 år sedan förlorade Ungern åt. Dessutom har det förekommit ständiga resningar överallt så länge jag har levat.

Efter nederlagets fred i Augsburg 1555 har jag dragit mig tillbaka, gammal, vithårig, utsliten, uttjänt och misslyckad. Jag har under mitt liv misslyckats i alla stora företag som jag har gett mig in i, förlorat allt som jag har trott på och blivit sviken av alla furstar, människor, institutioner och vänner som jag har givit mitt förtroende åt, det vill säga alla utom en: påven.

Jag dör kanske i morgon. Endast en sak har jag ännu icke förlorat, och den kan ej berövas mig: min fromhet.

Erasmus:

Hur kunde det gå så illa? Aldrig var det någons mening att vår tids största och mest konstruktiva projekt skulle vändas till motsatsen genom världshistoriens mest fatala urspåring. Hur i all fridens namn kunde denna gå till? Den är till och med nästan omöjlig att rekonstruera och analysera.

Naturligtvis hade kyrkan sina fel, som måste avhjälpas, för kyrkans egen och dess överlevnads skull. Det var ju vår enda kyrka, och det var ju bättre att bygga vidare på den och rehabilitera den än att riva ner den och bygga en ny. Så resonerade jag och alla andra tidens humanister. Så vi skred till verket i världens mest solklart uppbyggliga uppsåt. Det fanns inte en ond tanke i någon av oss.

Jag översatte Bibeln till modernt latin och kommenterade den så att vem som helst äntligen kunde börja begripa sig på den. Det behövdes, och det kunde kyrkan inte ha

någonting emot. Den ansåg sig förstås ha monopol på Bibeln och höll det för betänkligt om inte rentav farligt att vem som helst skulle kunna få tillgång till den och använda den efter eget skön. Folk kunde ju få farliga idéer av den. Och det var just precis vad som hände. Martin Luther läste den och fick mycket farliga idéer av den.

Det var han som förstörde alltsammans genom att gå till barnslig överdrift i en sorts megalomanisk fåfänga, som gjorde att han betraktade sig själv som världens ende rättfärdige man medan han dömde alla andra som förtappade. Naturligtvis hade han rätt, men han hade inte behövt gå till överdrift. Han hade inte behövt bryta sig loss från kyrkan. Han hade inte behövt ta till våld. Han hade inte behövt gå in i politiken. Han hade inte behövt göra sig mer till en vulgär demagog än till reformator. Om han bara hade förblivit kristen hade ingen skada skett.

Felet var just det att han skapade en ny religion som inte var kristen, ungefär som Muhammed bröt islam ut ur kristendomen, fastän den byggde helt och hållet på Bibeln, som den profeten plagierade efter eget skön. På samma sätt plagierade Luther kristendomen efter eget skön och kallade sin nya religion för den enda sanna kristendomen, fastän den inrymde många okristna element, framför allt ett visst mått av antisemitism.

Därmed var skadan skedd. Vår kyrka splittrades och separerades i två sekter, varvid moderkyrkan fann sig förblöda och tvungen att sätta sig till motvärn och göra sig allvarligt militant intill vedervärdighet, som om inkquisition och intolerans kunde lösa några mänskliga problem. Plötsligt stod vi inför katastrofens faktum: kristendomen hade söndrats så mycket, att den aldrig mer skulle gå att reparera.

Det var bara att erkänna faktum och resignera. Allt vad vi humanister hade verkat för i två hundra år var förlorat. Vi stod inför ett universellt inbördeskrig inom kristenheten, som vi inte kunde göra någonting åt. Det enda kloka att göra var att vägra ta parti för någondera parten. Ty det enda säkra med varje inbördeskrig är, att båda sidorna har fel, emedan de har utgjort en enhet och nu slåss mot varandra, ungefär som i en galnings personlighetsklyvning. Så länge de båda hälfterna slåss förblir klyvningen hopplöst osund och obotligt sjuk. Och en sjukdom som patienten själv vägrar erkänna att han lider av kan hans läkare endast beklaga, misströsta och skaka på huvudet över.

Jag beklagar, Sir Thomas More, Castellio, och andra humanister som blev offer för den nya tidens kyrkoklyvning; allt vad vi försökte göra har slagit fel, men det var inte vårt fel. Vi gjorde så gott vi kunde, vi har ingen skuld i det hela, vi gjorde vår plikt, och vi kan gå.

Michelangelo:

Roms dagar är förbi. Den eviga staden är övervuxen av gräs, dess tempel och palats ligger i ruiner, dess väldiga folkhav är förvandlat till en liten spillra, och ingen vårdar det av Rom som ännu finns kvar. Staden är plundrad och glömd såsom en stympad marmorskulptur av Fidias. Även det romerska världsimperiet är dött, glömt,

förgjort och ruinerat. Ingenting finns kvar av Roms prakt och härlighet, ära och glans, storhet och oöverträffbarhet. Rom levde och härskade i tusen år, och sedan var dess saga all.

Men jag trotsar dig, tid! Du skall icke få gå i land med ditt förstörelseverk! Du skall ej få förvandla Diocletianus termer till grus. Caracallas termer skall än en gång få komma till sin rätt. Capitolium skall icke åter bli till ett grönskande tillhåll för herdar och får, och där forna tempel och kejsarpalats stod skall det nu byggas nya åt påvar, adelsmän och kardinaler. Tiden är en fåfång tjuv som kommer om natten och ruinerar patriciern och hans hus, men på dagen kommer den nye patriciern som köper det skändade huset och gör det mera praktfullt än någonsin.

Jag är inte rädd för dig, fåfängliga tid! Du är blott ett spöke som skräms och lever ibland men som alltid går din fåfängliga död till mötes. Vad förmår tiden mot människan? Hon förmår ej mer än att göra livet surt för honom och sabotera hans verk. Allt vad han behöver är lite tålmod för att slå ut henne och hålla henne stängden för alltid.

Vad batar mänsklig strävan? Vad skörd inbringar arbete? Ingenting lönar sig och allra minst ens eget anletes svett, blod och tårar. Vad har jag vunnit med att ligga krokig och vriden i fyra års tid med färgerna rinnande ner på min usla kropp och i mitt ansikte? Vad har jag fått för glädje av att måla ett tak? Lite glimmande guld och lite lokal beundran här och var – det är allt. Jag känner ingen personlig glädje över mitt arbete och ingen belåtenhet, ingen stolthet, ingen frid och ingenting utom tomhet och saknad av den iver som jag kände när jag först gick till verket. Vart är din iver, din hängivenhet, din entusiasm, din ambition och din arbetslust flydda nu, Michelangelo? Var är din optimism och din tro på civilisationen? Du har vunnit allt som du har eftersträvat, gjort allt som du har velat göra och förverkligat alla dina drömmar, och därigenom har du förlorat allt, ty du har ingenting längre kvar framför dig att vinna.

Världsomseglarna har funnit nya världar som de redan har plundrat och vars människor de har utrotat om de inte har gått åt själva. Vetenskapsmännen har öppnat nya världar ej utan att trotsa och stänga de gamla. Mäktiga herrar har gjort nya fantastiska uppfinningar på alla områden, och följaktligen dör det fler människor på slagfältet än någonsin förr. Människan har vunnit sina största segrar i historien, men de segrarna har kostat henne allt vad hon tidigare ägde. En ny tid har börjat, och den är ondare än någonsin förr.

Vackra Venedig, ljuva tillflyktsort, för underbart för att vara sant och ändå så överväldigande gudomligt påtagligt, omöjliga dröm som dock är verklighet, du är statsidealet och det jordiska paradiset. Hit når ingen inkquisition och fläckar ditt rykte och din folksjäl, här kan ingen tyrann någonsin få makten, fri är du från all världslig ondska, en ljuvlig fristad för Italien, en ljus oas i det vidriga obönhörliga helvete som världen för övrigt i sin helhet är.

Hit flydde jag från kriget, från tyrannerna, från de galna påvarna, från det blinda våldet, från den outtröttliga mänskliga destruktiviteten som jag i hela mitt liv har brottats med, som Jakob med ängeln, och förföljts av. Ett ögonblicks lisa finner jag i din ljuva famn, i din för hela världen fria öppna hamn, du stormarnas betvingare, havets besegrare, Italiens enda fria stad och orörda jungfru. I några dagar har jag fått

vila ut i ditt sköte. I några timmar fick jag uppleva några ögonblicks sömn och däri finna din ljuvliga dröm, som har givit mig en tillräcklig fläkt av paradiset för att jag skall kunna finna mig i återuppvaknandet till den eviga mardrömmen vars namn är verklighet, i att bita i det sura äpplet och riskera mitt liv med att från min korta landsflykt återvända till mitt arbete hos tyranniet och galenskapen, våldet och förfallet, terrorn och döden – Florens och Rom.

Påven vill att jag ska måla den yttersta domen. Jag vill inte men jag måste. Jag är trött på att behaga människor och dansa efter deras pipa. Jag vill fullborda mina ädlare projekt i fred, men påven har andra planer för min räkning.

Nåväl, jag ska måla den yttersta domen. Jag skall än en gång behaga människorna med att skrämma dem, tilltala massorna med att måla deras ändlösa bottenlösa kaotiska tröstlösa väsen, träffa människorna i hjärtat med att måla sanningen i deras nakna kroppar och som final förbanna allt som är mänskligt med att efterbilda scener ur Dantes inferno längst ner på fresken. Ja, människor, än en gång skall jag slava, krypa och kräla för att behaga er. En sista gång skall jag måla dig, mänsklighet, med all din skräck och fasa, ditt vansinne, din olycka, ditt elände, ditt ve och din eviga fördömelse i ditt ansikte. Jag skall visa dig sådan som du kommer att vara på den yttersta domen som aldrig kommer att komma: du kommer att se ut då precis så som du ser ut idag! Nakna ska ni kräla, o människor, då som nu, på jordens förbannade svarta helvetesgrund. O ni massor som följer vilka världsförförare som helst, för påvens skull måste jag måla en del av er i himlen, men vet, att om jag målade sanningen så skulle ni alla, alla, vara i helvetet medan jag ensam skulle stå och med förakt blicka ner på er från himmelen.

– O Herre, vad har vi gjort för fel? Varför har kristenheten splittrats? Varför färgar kristna världen röd i kristnas blod?

– Därför att ni hellre följer sensualismens och materialismens bud än mina, därför att ni hellre går era egna vägar än mina. Därför går ni under.

– Men kan vi inte då både vara oss själva och följa dig? Varför kan vi inte det?

– Det är ert problem.

Skratta, o Rom! Världshistorien tillhör dig. Du är hennes moder och herre. Yvs över din makt över historien, ty ingen kan göra med henne vad du kan. Hur fabulöst är icke ditt inflytande på henne! Hur otroligt noggrant tillintetgjorde du henne ej när du nådde din klimax! Hur förödande var du ej när du i all din prakt tände eld på dig själv och lät imperiet gå under! Och hur mäktig var du ej under din andra storhetstid på Leo den stores och Gregorius den stores tid då araberna reste sig och spred död, skräck och fasa över din kristna värld! Aldrig har du rest dig utan att din förstörelse har brakat lös. Se bara nu när du än en gång når höjden av prakt och lycka hur Luther och protestanterna liksom Muhammed på Gregorius tid splittrar världen, bränner kloster, utrotar hantverk, konst och kultur och än en gång korsfäster kristenheten! Yvs över det enda barn som du någonsin har producerat: förödelsen! Vad var resultatet av

Goethes himmelska år i Rom, som åter betydde en gryning och storhetstid för dig? Jo, helvetet brakade löst igen under ledning av en romare från Korsika. Skratta, o Rom! Skratta tills du gråter, ty du är den eviga förstörelsens stad.

O Gud, i hela mitt liv har du tvingat mig till vad jag icke har velat. Du har grymt lekt med mig i hela mitt liv och kastat mig från jämmerdal till jämmerdal, från besvikelse till besvikelse och ständigt gjort mitt öde tyngre och bittrare att bära i din outrannsackliga nyckfullhet. Som trettioåring hade jag en dag av lycka, då jag efter fullbordandet av David erbjöds en anställning på livstid som Florens skulptör. Jag skulle få enbart skulptera i hela mitt liv och därtill få hus och verkstad och allt av staden, och intet tycktes mig mera idealiskt och önskvärt. Men du kastade mig in i påvens lejonkula, gjorde mig till hans livegne slav, band mig till händer och fötter, lät mig knappt fullborda en enda staty på tjugo år och utnyttjade mig enbart till vad jag icke ville, medan Florens saknade mig och sörjde över mitt öde. Kort sagt, du gjorde mitt liv till en mardröm av ofrid och lät mig förspilla det ena decenniet efter det andra på att tvingas tillfredsställa godtyckliga påvars sällsamma nycker och storhetsvansinniga fåfänga – den ena påven vildare och nyckfullare än den andra. De gjorde mig till ett ledbrutet kräldjur, till en förintad lakej, vars hjärta de älskade att krossa och aldrig upphöra med att krossa, tills mitt hjärta och alla mina drömmars skulpturer och hopp om att få skulptera något riktigt bara var söndersmulat krossat grus. Tusen gånger drev du genom påvarna rostiga spikar in i mitt hjärta. Men på dessa ödets förfärliga och fatala slingervägar utmed branter och stup förde du mig blott för att leda mig till målet, som jag icke såg men väl du såg, och som jag utan dessa vanvettiga irrvägar aldrig hade kommit fram till – skulpterandet av Peterskyrkan.

Denna uppgift var meningen med alla mina tragedier. Du har låtit mig genomföra den tillräckligt långt för att den inte längre skall kunna bli gjord enligt andra planer än mina. Allt är klart för att min största och vackraste skulptur till din ära – kupolen – skall kunna börja resas. Allt är beslutat och planerat, och ingenting står mellan nuet och verkets fullbordan utom tiden. Och då kallar du mig hädan. När jag äntligen får skulptera något riktigt får jag icke själv se det bli färdigt. Du låter mig dö på berget Nebo, Herre, och endast få njuta av *visionen* av mitt livs förverkligande. Outrannsackliga är sannerligen dina vägar, o Herre.

Jag är gammal som gatan, och livet hastar mot sitt slut. Intet gott har jag gjort under mitt liv utom en enda sak som jag inte får fullborda själv och som väl knappast kommer att göras så fullkomlig av andra som jag skulle vilja göra den. Jag har lekt och bollat, ritat roliga figurer och gjort bilder, allt blott av fåfänga, tidsfördriv och skoj. För sent ser jag ljuset, och ljuset är för gudomligt och klart för att fåfänga jag skall kunna göra någonting med det.

O stolta Florens, o vänliga Bologna, o gröna Toscana, o anrika Rom, ja, ni gjorde mig alla, men historien är bara ett skådespel, som måste ta slut.

En målare i renässansens Venedig:

Nej, nu får jag sannerligen skärpa mig. Skall jag bli en målare eller skall jag bli en vivör? Hur förälskad jag än är i att vara bägge kan jag inte vara bägge hela tiden. Det går inte längre.

O gudomliga bedårande Maria Leonora, varför trädde du in i mitt liv? Om inte du hade varit så hade jag säkerligen nu haft min Kristi Himmelsfärd färdig och prisad från Florens till Wien! Med den hade jag antagligen vunnit den stora tävlingen för ännu icke i ljuset varande professionella konstnärer och kanske fått mitt namn fört på ryktets vingar ända till Rom! Men ack, så gick det ej. I stället fann jag dig, i stället ledde du mig till din säng, och i stället för att arbeta fann jag mig vara upptagen med synd och förlustelser. Du smekte mitt hår, matade mig med vindruvor och skrattade med mig åt ingenting alls, medan tiden rann iväg och med den alla mina chanser. Medan du praktiserade din förförelsekonst och gjorde allt för mig gjorde jag ingenting, och antagligen får jag nu vänta i två år till innan en lika förnäm chans uppenbarar sig som sänd från himmelen.

Och till råga på allt har jag nu förlorat ditt sällskap! Du har ränt iväg med den avundsvärde och alltid lyckosamme Giorgione, medan jag miserabel och handfallen står här och har förlorat marken under fötterna. Du, min älskade, har slagit hela min värld i kras!

Men nu i afton skall jag passa på tillfället och dränka alla mina sorger i vin och lättsinnig fröjd; ty i kväll skall jag som så många andra till den stora festen hos hertigen Gonzaga. Han är vid min själ den mest ärevördiga aristokrat jag känner. Dubbelt så mycket som sina pengar älskar han vår konst och är en sann mecenat av den enda ärbara och mest sällsynta kategorin.

O ljuva vin! Låt mig redan nu få njuta av dina flöden! Räck mig kruset och låt mig i förtid få berusa mig riktigt ordentligt så att jag är ordentligt lysande, upprymd och på festligt humör redan när jag kliver ur gondolen! Farväl, sorg och allvar, och välkomna, ljuva lättsinne och välsignade rus! Men ej heller får jag i förtid bli så

berusad att jag ramlar i kanalen, vilket jag ju gjorde senast, och det var ju nära att jag hade drunknat. Synd att jag inte gjorde det.

Venedig, jag är lycklig över att du finns, du som har kanaler tillräckligt för alla som vill dränka sig, fest och gamman tillräckligt för alla som vill roa sig och mecenater tillräckligt för alla som vill det omöjliga: att bli en för alla tider accepterad och firad konstnär.

Tiziano, är du här också? Underbart är det att se den mest beundransvärde av alla ens kolleger. Har du tagit Giorgione med dig? Inte? Jag har hört att ni två inte längre drar jämnt. Har någonting hänt?

Paolo Veronese, här har du mig, din egen alltjämt levande Francesco! Hur går det i din verkstad? I min går det sannerligen uruselt. Ständigt lockar mig kvinnorna bort därifrån, ständigt blir jag på nytt förälskad, och ständigt måste jag på nytt börja om från början på mina arbeten! Det är sannerligen alldeles för bedrövligt! Jag kom hit i kväll enbart för att dränka alla mina sorger riktigt ordentligt!

Undrar du vilka sorger det är jag bär på? Som om du inte visste! Den senaste är den största av dem alla. Vet du vem som har övergivit mig? Maria Leonora! Du anar inte hur högt jag älskade henne och hur djupt hon slungade mig ner i förtvivlans dy när hon lämnade mig! Skrattar du? Din obarmhärtiga, skadeglada och grymma satyr! Mottag detta vinglas läckra innehåll i ditt ansikte, och om du ännu ler efter det så lovar jag dig mer!

Du säger åt mig att se upp? Vad ska jag se upp för? Vad måste jag skärpa mig för? Aha! Hertigen själv kommer hitåt.

En underbart stimulerande middag, ers nåd! Aldrig någonsin har jag under någons tak förärats med en mera gudomligt ambrosisk middag än här i ert familjepalats i kväll! Jag tackar ers nåd verkligen för den underbara förplägnaden. Ja, tack, ers nåd, mitt arbete går bättre och bättre. Jag arbetar så flitigt jag kan och använder redan medhjälpare. Och om det någon dag skulle behaga ers nåd att få sin person och släkt förevigad på duk i de vackraste färger och med den skönaste bakgrund, så säg bara till, och jag skall mer än tacksamt stå till ers nåds tjänst. Ni smickrar mig, ers nåd, och jag är överväldigad av er generositet. Min tacksamhet är utan gränser.

Vad sade den frikostige räven till dig, Francesco?

Han lovade att en dag komma och besöka mig i min verkstad för att, som han formulerade sig, se och njuta av en mycket lovande ung konstnärs säkerligen praktfulla arbeten. Jag säger dig, Paolo, att jag aldrig har känt mig mera smickrad i hela mitt liv.

Och jag säger dig, Francesco, att så smickrar han alla.

Jag kommer ej att tro ett sådant påstående förrän du bevisar att det är sant! Men kom! Låt oss inte gnabbas! Låt oss i stället se och bekanta oss med alla de övriga intressanta underbara gästerna som fyller detta sagolika palats denna förtrollande stjärnklara sommarkväll!

Tycker du om Tintoretto?
Nej. Gör du?
Jag tror att han kan bli något.
Jag tycker att han är urtypen för en diletter.
Men han är ännu ung och har bara börjat.
Om han fortsätter som han har börjat så bör han hellre ägna sig åt att vicka fram gondoler.
Du är dig lik! Men ser du lika nedlåtande ner på Correggio?
Correggio? Vem är Correggio?
Du vet inte ens vem han är? Maestro, du måste upptäcka honom innan du dör! Du bara måste!
Är han då så magnifik?
Ja, det är han sannerligen. Ja, han är mer magnifik än så. Han är större än Rafael.
Det kan jag inte hålla med dig om hur stor han än må vara, ty du hädar när du säger så. Ingen är större än Rafael – inte ens jag.
Menar du det? Hädar jag om jag säger att Michelangelo är större än Rafael?
Jag kan kanske gå med på att Michelangelo kanske kan vara större än Rafael men absolut ingen annan.
Men Michelangelo säger ju att Leonardo är större än Michelangelo.
Det bevisar att Michelangelo förutom att han är ful, lytt och kufisk dessutom är dåraktig och svag i sitt sinne.
Men håller du ändå inte med om att den store Leonardo vida överglänser Rafael?
Leonardo är odygdig, pervers och ej ens en konstnär. Han är vetenskapsman. Han övergav konsten för vetenskapen, och det är oförlåtligt. Därför är han såsom artist förkastlig.
Men är ändå inte "Nattvarden" finare än alla Rafaels fresker? Överträffar inte det lilla som Leonardo har målat allt vad som någonsin har målats?
Stora ord biter inte på mig, unge man! Jag överlåter bedömandet av en sådan sak åt framtiden. Kanhända är Rafael mindre än vad jag tror, men de enda som kan bevisa det är de som kommer efter oss. Och även om de behagar detronisera Rafael från hans ställning som världens främsta målare ämnar jag vidmakthålla min uppfattning om hans storhet till dess.
För dig är Rafael himlavalvets enda sol.
Och mer därtill. Han är den enda fullkomliga målaren.
Är det sant att kejsar Karl beundrar dig?
Han beundrar och aktar alla konstnärer och hantverkare. Han skulle även beundra dig om han visste att du fanns.
Är det sant att han när du målade hans porträtt plockade upp en pensel åt dig som du hade tappat?
Ja, Francesco, den myten är faktiskt sann, men det var en stor monumentalmålning med stegar, som jag måste klättra upp och ned för, så när jag tappade penseln föll den långt ner, och jag är ganska gammal och långsam. Så han var

snabbare än jag. Men aldrig har någon mera mäktig despot bugat sig djupare för det dekadenta hantverk som målarkonsten är än världens kejsare Karl V.

Giorgio, vad tror du om framtiden?

Jag tror att världen går åt helvete. Åtminstone går jag med all säkerhet åt helvete.

En som älskar livet går inte åt helvete. Och du, Giorgio, är den enda jag vet som verkligen älskar livet i dess totala bemärkelse.

Men älskar världen livet? Nej, Francesco, denna värld älskar inte livet.

Det är en underbar tid vi lever i. Det är en underbar epok som vi håller på att skapa. Är det inte?

Jo. Jag önskar att man kunde leva i denna tid för alltid.

Du har väl hört att Rafael har försökt bli kardinal?

Jo, det har jag hört. Jag hoppas att han en dag blir påve, ty om han blir det så kommer vi sannerligen att få uppleva sagolika världsmirakel.

Jag är ganska säker på att det är mot någonting sådant som han strävar. Kyrkan behöver städas upp.

Och en skapande konstnär är nog rätt person till att kunna göra det med smak, omdöme och tålamod.

Har du sett Tiziano eller Giorgione på sistone?

Nej. Har du?

De lär ha grälat.

Det tror jag inte på. Inte de två.

Tyvärr lär de faktiskt ha gjort det.

Varför? Vem av dem började?

Giorgione skall ha inlett tvisten. Tiziano målade en tavla efter honom som fick större beröm av allmänheten än Giorgiones eget original, och det kunde Giorgione inte svälja. De skall ha lämnat varandra nu, slutat samarbete och sagt upp bekantskapen. Giorgione blev arg och bad Tiziano dra åt skogen. De har ej mer setts tillsammans sedan dess.

Så fruktansvärt!

Francesco, jag såg dig drucken igår. Ja, du var till och med mer än drucken, ty du var redlöst berusad. Vad står på?

Ingenting.

Men varför gör du så?

Jag sörjer.

Varför sörjer du?

För att Giorgione är död.

Och fortfarande sörjer du däröver? Men min käre Francesco, det är ju nu en månad sedan vi begravde honom!

Jag vet, men det tröstar mig föga. Han blir väl inte mera levande för det. Det att han har varit död i en hel månad gör honom inte mindre död och begravnen för det, och det ger honom heller inte tillbaka till oss, Paolo.

Vad är dessa tyskar för ett vettlöst pack? Till vilken grad av nedrighet kan människor frivilligt låta sig sjunka? Först upphöjer de de så kallade stora konstnärerna Cranach och Dürer, som ej kan skapa annat än livlös stereotypi, till mästarnas himmel, och därefter ger de sig i kamp mot Europa under ledning av den storhetsvansinnige fallne munken Martin Luther. Är det inte nog med att de försätter konstvärlden och dess värderingar ur balans? Måste de dessutom nödvändigt splittra och upplösa kyrkan och sålunda ge fritt spelrum för barbari och germanska folkvandringar igen?

Vad är detta för en vidunderlig värld? Har hela världen plötsligt blivit galnare än Tyskland? Har kristenheten nu gått så långt i sin upplösning och degenerering att kristna nu bekämpar och förföljer kristna i kristendomens namn; så att kristendomens barmhärtighetsreligion nu har ersatts av kätterbål och inkquisition?

Vet du var Tiziano håller hus?

Nej, fråga Paolo. Han kanske vet.

Har du sett Tiziano, Paolo?

Nej, men det sägs att han sitter hemma i sitt hus och sörjer.

Sörjer? Sörjer vem? Sörjer vad?

Har du då inte hört den förskräckliga nyheten? Känner du inte till vad som har drabbat världen?

Vad har hänt? Vad är det för en katastrof du talar om?

Världen har förlorat Rafael.

Hur kommer framtidens ögon att se på denna tidsålder? Det var vår ambition och önskan att återvända till och återuppliva Antiken. Vårt mål var att få till stånd ett nytt Hellas, en ny klassisk värld av ljus och en ny bländande athensk anda. Alla våra förhoppningar och illusioner har redan gått hädan. Den Nya Antiken har redan blivit ett fiasko. Kommer framtiden ändå att se upp till oss som till den Nya Antikens hellener? Jag finner det svårt att inbilla mig att en redan urspårad dröm trots allt kan bli verklighet. Om jag hörde någon nämna uttrycket den Nya Antiken med åsyftning på oss själva så skulle jag kalla honom för en smaklös och taktlös skämtare.

Men ändå så har vårt försök att åstadkomma någonting ej lett alldeles åt fanders. I någon obetydlig och liten mån har vi lyckats. Italien vimlar idag av verksamma dugliga konstnärer, och hela det kulturella Europa följer oss med det spändaste intresse. Världen sjuder av nytt liv och ser trots allt en ljusare tid i framtiden än i det förflutna. Endast det antika bländande klara ljus som Hellas ägde har vi misslyckats med att återvinna, men frågan är om det alls kan återvinnas. Efter trettio år i världens idag mest förhoppningsfulla stad tror jag tyvärr att det är förlorat för evigt. När människan lät Hellas gå under lät hon historiens underbaraste resultat gå under, och

har hon en gång varit så dum så är hon alltid så dum. Jag tror ej längre på människan och tror ej att hon kan gripa sig i kragen mer än en gång i historien.

Återigen finner jag mig vara hopplöst förälskad in över öronen. Maria Buona heter hon, min nya senaste underbara ängel, som till och med överträffar Anna Fiorenza i skönhet, älsklighet och munterhet. Om hon lämnar mig i morgon så begår jag självmord! Det gör jag på hedersord!

Men hur skall jag inte älska henne intill dess att hon tröttnar på mig och börjar gå till en annan! Hur i himlen skall jag inte älska henne! Jag skall älska henne så att hon aldrig glömmer det och så att hon alltid blott tänker på mig vem hon än ligger med i framtiden! Jag älskar henne. Å min Gud vad jag älskar henne! Aldrig har jag varit mera förälskad förut! Aldrig skall hon glömma den kärlek som jag ämnar ge henne!

Ah, paradisiska lättsinne och härliga sinnesrus! Det enda i denna värld som är fattbart är vad som upplevs med sinnena. Det är det enda som är verkligt. Och ju starkare man upplever någonting med sinnet, desto större, verkligare och sannare är det. Och ingenting kan människan uppleva starkare än den köttsliga och sinnliga kärleksnjutningen. Allt är förgängligt utom ögonblickets lycka i det ögonblick som man upplever den.

Tizian:

Ja, synda på du bara, du stolta högfärdiga Ryssland! Dränk dina medborgare i sprit och vin, kväv dig i din lastbarhet och förgås såsom det exempel du följer! Det samma gäller dig, Tyskland, och du, ditt neroanska England, och alla ni länder i norr som är dumma nog att kalla er Roms efterföljare! Rom gick under genom sin egen sekularisering och lastbarhet. Det samma hände Konstantinopel, och det samma kommer att ske med österns Rom, det tredje Rom, Ivan den Förskräckliges Moskva. Även Gustav Wasas Sverige kommer att slitas sönder av vargar inifrån och utifrån, för att inte tala om det heliga tysk-romerska riket, som är fräckt, högmodigt och övermåttan uppblåst nog att våga infoga skräckexemplet Rom i sitt eget namn! Och England, din store Neros, Henrik VIII:s verk, hans flotta, makt och kraftfulla imperialism kommer inte att gå under på mindre rungande sätt än sina världsliga systemakters. Nej, alla ni nya glänsande högmoderna supermakter, som tar Rom till exempel, kommer att möta samma öde som den skökornas sköka som ni ser upp till: ni kommer alla att krossas till grus, och all er världslighet kommer att förvandlas till luft. Ty ingenting överlever Guds eviga vrede utom Gud själv och hans händers verk.

Jag är den förste borgaren. Jag är den förste representanten för en ny kultur som kommer att spridas över hela världen och bli modell för alla välsituerade människor: ett lugnt liv med mycket arbete, en etablerad ställning, ett harmoniskt familjeliv med

flera barn och mycket fritid för avkopplande aktiviteter som musik och underhållning. Ett gästfritt hem som är öppet för alla världens förnämaste besökare, goda förbindelser med alla betydande män inom kyrkan och politiken, gärna en kejsare som personlig vän, och några inflytelserika medhjälpare i staden som man hjälper och som hjälper en att bevara sin ställning mot avundsmän och konkurrenter – se där mitt borgerliga liv i ett nötskal. En stilla frid och harmoni, svagt brunrosafärgat som skymningen, en ekonomisk trygghet och säkerhet och en fulländad paradismiljö – detta fria sagolika Venedig; så börjar denna nya kultur, den borgerliga kulturen, som knappast någonsin kommer att bli lika etablerad i Italien som utomlands, ty den är mera nordeuropeiskt inåtvänd än sydländskt öppen. Den är kanske närmast tyskaktig, och det är ju också på min vänskap med den tysk-romerske kejsaren Karl V som hela min solida ställning vilar. Denna min borgerliga kultur är av en tysk stämning, och i Tyskland kommer den säkert att bli allas livsmönster. Med denna tyska borgerliga kultur kommer Tyskland att erövra hela världen, även om det alltid kommer att förbli lika hopplöst splittrat och delat i mindre riken.

Och denna nya världskultur börjar med mig i Venedig, denna nästan tusenåriga fria republik, där ingen tyrann kan sticka näsan i blöt och där ingen kyrklig inkvisitor kan härja. Det finns knappast någon stat i Italien eller i världen som är så fri och oberoende som denna venetianska republik. Den liknar mycket den antika romerska republiken, men vår republik har aldrig så korrumpats och störts av diktatorer som den gamla romerska. Vi har våra doger, och de har alltid skött sig bra. Och måtte denna jungfruliga venetianska republik alltid få bestå och vara fri såsom sig själv utan att någon någonsin stör dess rytm eller inkräktar på dessa flitiga duktiga arbetsamma fiffiga venetianares jordnära sätt att leva.

Ty världen behöver en stad som Venedig. Världen behöver män som Marco Polo, världen behöver det venetianska måleriet, ty intet måleri är förnämare, och världen behöver en fri stad som Venedig, där trollkarlar som Leonardo och Galilei kan experimentera i fred utan att därför brännas å båle. Venedig är den vackraste och jungfruligaste av alla städer, och vad är en värld utan vackra jungfrur?

Shakespeare:

Jag älskar en ung man. Han är ljuvlig och ridderlig, ljus såsom solen och lika lysande bland andra människor som Apollon bland gudarna. Jag känner honom ej och vet ej ens hans namn. Men vacker är han och grann. Han är rik och förnäm och minst en prins eller furste. Förmodligen är han en lord. Han har en dyr och praktfull egen vagn som han dock sällan använder. Själv rider han mest, och ingen rider bättre, skickligare och mera vilt än han. Han slutar säkert som domare i drottningens domstol. Huru klara är icke hans ögon! Ljusblå är de som himmelen, och hela hans fisionomi är alltid synnerligen välvårdad. Solen och guldets bor i hans hår.

Jag älskar en flicka. Hon är fattig och enkel och anspråkslös och arbetar träget. Jag känner henne ej och vet ej ens vad hon heter. Jag har endast träffat henne i yrkesangelägenheter, men hon är det mest förtjusande som man kan tänka sig. Hon målar sig ej och ser tusen gånger bättre ut än alla målade fruntimmer i världen. Hon är liten och ödmjuk och av jungfrur den mest intagande och den mest förtrollande. Hon vet vad jag heter och vem jag är, men jag vet ingenting om henne. Jag vet blott att hon är judinna. Det finns intet ont i henne. Behag, kärlek, idoghet, plikttrogenhet, dygd och moral och allt annat gott lämnar ingen övrig plats hos henne för negativa egenskaper. Jag har aldrig sett någon så idog, hängiven och förälskad i sitt dagliga arbete som hon.

Jag drömmer om henne var natt. Jag ser henne i mina tankar varje sekund av varje dag. Hon och endast hon är min kärlek, mitt liv, min lycka och mitt allt. Hon är min älskade och ingen annan. Jag har aldrig haft sällskap med en flicka förut. Jag har aldrig hållit en flicka uti handen. Får jag närmare kontakt med henne så blir hon den första som jag någonsin har fått det med. Vad kan hon heta? Jag gissar att hennes namn är Mary. Det finns ingenting älskligare i världen. Det är även tydligt att hon känner någonting för mig, ty varje gång som jag kommer till henne i yrkesangelägenheter så lyser hon upp och ler. Hon gör det mera för var dag. Vår lycka växer för var dag. Snart skall jag fråga vad hon heter och var hon bor. Jag skall vänta på henne utanför hennes arbetsplats en dag, och när hon kommer ut skall jag tilltala henne. Men att mitt under hennes arbete inför alla hennes arbetskamraters blickar tilltala henne kan jag inte.

Jag ska bjuda henne ut och introducera henne för min bror, mina vänner och alla jag känner. Jag skall ta henne till teatern och inviga henne i det klassiskas mysterium. Jag ska dela allt med henne, läsa mina böcker för henne och läsa Bibeln, Livius, Saxo, Beda och hela vår historia för henne. Jag ska lära henne latin, och hon skall lära mig hebreiska. Jag skall gå i synagogan med henne, och hon skall gå i kyrkan med mig. Den fullaste frihet att utöva varandras religioner skall vi giva varandra. Och tillsammans skall vi få barn – små trinda runda söta små kultingar och keruber. Hon skall få delta i mitt arbete, och jag ska hjälpa henne i hennes. Vad gör det att jag är fattig och medellös? Hon tar mig säkert ändå. Vår kärlek är det enda som betyder något, och så länge den förblir välsignad av Gud, så länge är den evig.

Den unge mannen som jag älskade har gått fram till henne, tilltalat henne och bjudit ut henne före mig. De har skrattat tillsammans och lekt tillsammans. Han har älskat henne och kränkt henne. Nu hatar han henne och skyr han henne som pesten. Man kan på långt håll se på henne att hon inte längre är jungfru. Hon är ej så vacker som förr, och hon har ej brytt sig om att kamma sitt hår. Det hänger i trassliga tofsar och tåtar. Hon klär sig ej längre i rött utan i svart. Hon är hopplöst förfallen, nedsjunkna, kränkt och förkastad. Arma flicka! Hur kunde hon inlåta sig med honom? Hur kunde han så skämma ut henne och kränka hennes religion? Jag älskade honom

och jag älskade henne, och nu har de gemensamt förintat min kärlek med att krossa mina drömmar om deras ungdom, skönhet och oskuld genom att begå hor med varandra.

Min röda mörka lilla flickaktiga näpna förtjusande älskliga jungfru, vart tog du vägen? Jag ser på dina ögon att du älskar mig, längtar efter mig och vill ropa till mig om hjälp. Jag har ej glömt dig ännu. Jag dyrkar dig ännu och kallar dig alltjämt och endast dig för min älskade. Senaste natt sov jag ej en sekund emedan jag blott kunde tänka på dig. Men du är borta och jag är slut. Det var igår som du brann som en fackla för mig i mörkret. Jag kan ej försörja dig. Jag har ingen inkomst och lever på vatten och bröd. Det finns ingenting som jag kan göra för dig, min stackars lilla älskade, som jag aldrig har känt och som jag inte ens vet vad du heter.

Kardinal Richelieu:

Jag benämns Frankrikes mäktigaste man genom tiderna. Vad är då makt? Den som har kraft att göra sig gällande är mäktig, hur obetydlig hans ställning än må vara. Makt är kraft att hävda sig själv på ett förnuftigt sätt och utan att falla. Oräkneliga äro de som berusas av makten och förlorar den, men de som inser att makt ingenting annat är än nåd från vår evige gode Gud kan i godhetens namn behålla den så länge han arbetar för det goda.

Det har varit mitt livs enda strävan att göra någonting gott. Alla de ställningar jag under livets gång anförtrotts har jag utnyttjat till att i möjligaste mån göra gott. Som en kyrkans tjänare har jag tjänat kyrkan, och som fransman har jag tjänat Frankrike. Att jag blev mera upphöjd som fransman än som kardinal har varit mera till Frankrikes

fördel än till kyrkans. Men hade jag inte först och främst varit en kyrkans tjänare hade jag aldrig kunnat göra för Frankrike vad jag har gjort.

Ty det kyska prästlivet ger en en mycket hälsosam distans till det mänskliga livet. Som renlevnadsman riskerar man inte att bli partisk eller passionerad. Enda sättet att alltid ha kontroll över sitt liv och verksamhetsfält och att alltid kunna bedöma mänskliga skeenden objektivt är att inte ha med den mänskliga djuriskheten passionen att göra. Och den förmågan är till största gagn i politiken. Emedan jag har varit en god präst har jag kunnat vara en god politiker.

Med den kyliga överlägsenhet och otiliggängliga klokhet som kommer av ett rent liv har jag lyckats göra Frankrike till ett mäktigt land och folk för första gången i historien. Men aldrig har en fransman varit mera hatad av sina landsmän än jag, och det är till största delen den ädle pojkvaskern Henri d'Effiat de Cinq-Mars fel.

Han var en lovande ung man med en god vilja som jag som så många andra hjälpte uppåt och framåt i livet. Jag gjorde honom till en av konungens främsta gunstlingar, och han blev mallig däröver. Så småningom började han missbruka våra förtroenden, och han visade sig vara icke mottaglig för korrigeringar. Han var en passionerad natur och kunde därför inte smälta ihop med min franska idealstat. Motvilligt berövade jag honom det inflytande som han hade missbrukat, varpå han blev en oförsonlig fiende till mig och svor att hämnas. Detta var en svår prövning för mig.

Ty om sanningen skall fram höll jag mycket av honom. Han var en förtjusande pojke som alla och inte minst jag skämde bort, och den som är bortskämd tål inte att upphöra med att bli bortskämd. Den bortskämde blir beroende av dalteriet precis som drinkaren blir det av vin, och att upphöra med att skämma bort en bortskämd kan göra honom till en livsfarlig vettvilling. När jag tog min hand från Cinq-Mars, vilket var nödvändigt, svarade han med att försöka ta livet av mig. Dessutom vände han med sin hämndlystna tunga hela Frankrike emot mig.

Jag blev tvungen att avrätta honom och hans närmaste medbrottsling, och i döden visade de sig vara ädlare än någon samtida fransman. De gick till sin avrättning med armarna om varandra som bröder sjungande varandras lov fastän de båda hade förrätt varandra. De dog försonade med varandra, med Frankrike och med alla utom med mig, ty det var jag som tog livet av denna blomstrande sköna ungdom, detta friska knoppande energiska och ungdomligt passionerade Frankrike, som jag i egenskap av präst aldrig fick ha någon tillgång till. Jag dömde dem som förrädare mot staten, vilket de var, men det unga friska levande varmbloediga Frankrike frikände dem och dömde därigenom mig, det kyska, stränga och heliga Frankrike i stället. Men det är den franska kyska och heliga strängheten som är Frankrikes makt, och de som dömer mig dömer Frankrikes framtid.

Detta är mitt olösliga problem nu när jag skall dö. Dömde jag rätt när jag dömde de oförnuftiga sköna ungdomarna till döden för Frankrikes skull, och dömde jag därigenom Frankrike till att i framtiden fördöma mig och det Frankrike jag har skapat? Skall pöbelns på missförstånd grundade hat för mig, kraftigt underblåst

genom den rättvisa dödsdomen över Frankrikes sköna men oregerliga ungdom, med tiden föra med sig Frankrikes undergång?

Rembrandt:

Varför kallas heliga munkar och nunnor för parasiter? Varför hatas och mördas vackra ståtliga praktfulla och härliga ädlingar som Henrik av Navarra och hertigen av Buckingham? Varför förföljs och dödas vackra oskyldiga fåglar som dronten i tusental

så att den knappast längre finns? Varför är människan så stor, otäck och skräckinjagande? Varför hatar, förföljer, dödar och bekämpar kristna människor varandra? Varför är människor hänsynslösa, intoleranta, våldsamma, egenkära och egoistiska? Varför måste en människa slåss, kämpa, blöda och slita ont för att uppnå enkla och goda ting, och varför måste hon därefter slåss, kämpa, blöda och slita ont för att få behålla dem?

Och varför hatar Gud oss hantverkare? Vad ont har vi gjort honom?

O Saskia, vi är lyckliga nu. Jag är världsberömd, alla köper och uppskattar mina tavlor, Holland håller på att bli en stormakt, allting är vackert och ljuvligt, och vi lever gott i vårt slott. Världen är ett paradys, Saskia, och vi är dess medelpunkt. Spetsbergen, Sundaöarna, Amerika, Afrika, Indien, överallt seglar vi holländare och lägger världen under oss för att vinna pengar till att köpa värdelös konst för. Är det inte underbart?

Drick nu, Saskia, drick och var glad, så skall jag måla dig som en drottning sedan. Tillsammans går vi genom livet leende, lyckliga, goda och mänskliga. Amsterdam och världen är vårt, Saskia. Måtte vi bara få barn snart.

Allt vad jag har målat och gjort hittills är småplotter jämfört med vad jag nu ska åstadkomma. Detta är den största beställning som jag någonsin fått, och den måste överträffa hela världens förväntan. Kapten Banning Coqs kompani skall ej blott bli en tavla för människor utan en tavla för alla tider. Härmed spränger jag alla ramar, överskrider jag alla konstens gränser och regler och tar steget från mänsklighet till övermänsklighet. O färger, ni skall få glöda och brinna som eld på mina tavlor; o ljus, du skall hädanefter ej vara allenarådande, utan i mörkret skall du lysa klarare än någonsin, och ni, o människor, skall jag placera i en sådan ordnad oordning att ni kommer att häpna. Det är Hollands soldaters styrka, friska mod och ära som jag nu skall måla och ej enbart ett vanligt grupporträtt.

O Saskia, varför skulle du bli sjuk just nu? Vi står ju på tröskeln till framtiden, eller har vi någon framtid? Jag ser en framtid för min konst men har därvidlag fullkomligt glömt bort mig själv.

O Saskia, min älskade duva, mitt livs stora glädje, mitt hopp, mitt ljus och min framtid, du får inte dö ifrån mig! Vi har ju en son att tänka på. O Saskia, lev, lev för min skull, ty jag behöver dig!

Allt är förbi. Vad har livet gjort med mig? Var är mina klienter och beställare? Var är min rikedom, mitt rykte, mitt anseende? Var är jag själv? Vart har världen tagit vägen? Jag är förlorad, ty Saskia är död, och med henne dog allt. Kvar är bara skuggor. Människorna vill ej längre veta av mig. Jag har för dem blivit en kräftsvulst. En onyttig parasit, en fallen smäddad furste, det föraktligaste kräk som finns, ett namn som inte längre är något namn och en man vars lycka har blivit hans olycka, gissel, plåga, mardröm och eviga nattfantom – det är vad jag är. Vad kan jag göra? Ingenting. Jo, en sak kan jag göra: jag kan fortsätta måla.

Rubens är död. Van Dyck är död. Vad skall det bli av oss målare? Renässansen är förbi, ingen tycker om barocken, det habsburgska imperiet knakar i fogarna, spricker, går sönder och brinner i det trettioåriga kriget, världsreligionen är stympad, sårad, styckad, splittrad och krossad som ett ovärderligt venetianskt glas mot marken, och kvinnorna regerar världen och driver den enligt sina häxkonster åt helvete. Det finns ingenting längre i världen att vara glad åt, att se fram emot, att förvänta sig eller att fröjdas över. Världen håller på att upplösas, förtvina, förfalla och tyna bort. Allt är förgänglighet, men likväl älskade jag all denna förgänglighet en gång.

Ack, vart är människans gudomlighet, storhet, härlighet, heroism och ädelmod flydda nu? I min ungdom var människor ännu vackra och tappar, ståtliga och gudalika. Nu försvinner all den gamla sköna rika hejdlöst heroiska och kraftfulla världen i krasst ekonomiskt tänkande, trång materialistisk teknik och den tröghet och apati som följer av tvivel och avsteg från religionen. Endast bönder och fattiga har inte fördärvats av den utveckling som endast innebär inveckling, medan alla de riktiga hjältar och gudomliga människor som ännu finns, tragiskt dör på löpnade band: Henrik IV av Navarra, hertigen av Buckingham, Gustav Adolf av Sverige, Karl I av England och andra. Ja, jag lever i en tid som endast förfaller mer och mer och som bara är en skugga av gårdagen.

Människor och vänner överger mig, undviker mig, fruktar mig och skyr mig allt mera. Varför? Därför att jag är annorlunda, mig själv, onormal och icke en av folket och massan, därför att jag i motsats till de flesta älskar gårdagen mer än nuet, därför att jag föredrar tradition framför revolution och älskar ursprunget, källan och härden mera än expansionen, äran och utvecklingen, för att jag hellre läser det Gamla Testamentet än det Nya och älskar Gud mer än människan och för att jag fruktar den jordiska kärleken. Kärlek till kvinnan leder blott till synd, dekadens, förfall och kaos. Därför skall jag aldrig mer röra en kvinna. Men i mitt sinne lever Saskia ren och oantastlig, och jag älskar henne ännu och skall så göra i evighet.

Jag har varit Hollands modemålare nummer ett. Alla aristokrater, furstar och magnater har svärmat omkring mig och gjort mig till deras jämlike, men vad rör mig rikedom, stolt prål, pomp och ståt, guld och bjäfs? Nej, det enda som intresserar mig är det evigt mänskliga, det ljus som lyser i mörkret, fattigdomens heder, sanning och ärlighet, vari människans alla bästa sidor kommer bättre fram än begravda under materialismens och sensualismens mördande krasshet. Jag älskar människan och skyr allt som döljer henne för mig och hindrar min kontakt med henne.

Värld, verklighet och samtid, jag har ingenting med er att göra. Ni utgör den eviga onda cirkel som förstör alla människors liv med sina hårda lagar om verkligheten och överlevandet. Du må bli ständigt svårare och svårare och mer besvärlig för mig och aldrig tröttna på att sätta nya tumskruvar på mig, men jag skall aldrig mera delta i din småaktiga fåfänga, hur mycket ont du än gör mig.

Mina vänner judarna har alltid varit offer för trakasserier och förföljelser. Ända sedan Salomos och konungariket Israels beklämmande fall har alltid någon nation och något folk fått för sig att judarna måste utrotas och försökt realisera denna vanvettiga idé med alltid lika misslyckat resultat för alla parter. Vad är det då med judarna som alltid frestar så många till att vilja förintä dem? Är de den avgrund utan botten som världens ekonomi ständigt störtar ned uti, som finanshajarna påstår; är de sådana lata och giriga parasiter som kyrkan påstår, och är de så onda och makabra som folkets fördomar förfäktar? Nej, de är endast mänskliga. De är lika mänskliga som jag och alla andra.

Det är inte judendomen som är avgrunden. Nej, avgrunden är verkligheten, som civilisationen ständigt störtar ut för och ned uti. Mänskligheten lever i ett enda stort förfall utan gränser, en ständig degenerering, en ständig vulgarisering och förslappning av kultur, civilisation och samhälle, seder och moral, en oupphörlig fatal kompromiss med en alltmer andefattig verklighet; och detta universella förfall som vi alla deltar i och upplever är historiens gång, och den kommer aldrig att nå botten.

Se, Hendrickje, hur lille Titus leker! Han behöver en mor och har varit alltför länge utan en sådan. Även jag behöver någon som kan se efter mig och hålla ordning på mig och se till så att jag får lagad mat. Titus och jag har misskött oss förfärligt ända sedan Saskia dog. Är det inte synd på en sådan liten pilt och skönlockig kerub att växa upp utan mat och mamma? Han tycker om dig. Du skulle rädda både honom och mig från en säker undergång om du stannade hos oss och gav oss den kvinnlighet som vi båda så innerligt saknar. Ty vad är livet utan kvinnlig mjukhet och värme? En öken, ett hav utan land, en mardröm och ingenting annat än döden.

Jag älskar dig, Hendrickje, ty jag är mänsklig och tänker på Titus. Ännu kan han och jag bli lyckliga, om du delar ditt liv med oss och låter oss älska dig så som vi endast kan älska en moder och kvinna.

Hendrickje, förlåt dem, ty de vet icke vad de gör. Vad har de med vår kärlek att skaffa? De är bara avundsjuka på oss för att vi älskar varandra och är lyckliga tillsammans, precis som de föraktar och förföljer judarna för att de är avundsjuka på dem och inte förstår dem. Gråt icke, Hendrickje. De kan inte skilja oss åt, ty vår kärlek är heligare och renare än deras av missförstånd och hysteri ihjälfrätta heliga synoder och inkquisitioner. Kyrkan har ingen rätt att ansätta oss för att vi lever tillsammans utan att låta oss viga, och att de torterar dig och aktar sig för mig bevisar bara hur lömska och omänskliga de heliga fanatikerna är. Glöm att de finns. Ingenting utom döden kan få oss att separera.

Mänskorna har aldrig vetat vad de har gjort. De har gått från världsbrand till världsbrand och ständigt tuffat på på nytt och gjort världsbränderna större, och aldrig har världen brunnit som idag. Alltid är den som förföljs oskyldig, och alltid förföljs han därför. Idag är det som vanligt judarna men även protestanterna och jag och min stackars vän Hendrickje. Men den som förföljs, trakasseras och mobbas av de

ignoranta deltagarna i mänsklighetens eviga obotliga masshysteri hör alltid evigheten till, medan de världsliga går all världens väg och försvinner. Aldrig har ett land förhärjats som protestanternas Tyskland, men just därför skall de i motsats till alla andra ha framtiden för sig. Den som evigt segrar genom att låta sig förföljas är Gud, och det gäller inte minst mina av alla samtida föraktade och bortglömda unikt stämningsspridande tavlor.

Titus bröllop.

Min son, min älskade son, detta är både ditt och mitt livs höjdpunkt. Aldrig har du varit lyckligare, och aldrig har jag varit lyckligare. Aldrig har du varit lyckligare, ty nu slipper du mig, och aldrig har jag varit lyckligare, ty aldrig har du varit lyckligare, och därför har du aldrig varit skönare. Aldrig har jag älskat dig mera, min älskade enfödde son! Alltid har du varit det ljuvligaste vackraste barn i världen, från första stund upplyste du som en ängel mitt liv och var dess nästan enda ljuskälla. Och du blev vackrare och älskligare för varje år, för varje dag. Från det älskligaste av alla barn blev du den vackraste av alla ynglingar.

Men vår lycka är för total för att kunna bestå. I och med ditt äktenskap, ditt livs höjdpunkt och din lyckas och skönhets zenith, tar du steget bort ifrån mig och kommer aldrig mer tillbaka.

Och med allt detta i mitt sinne har jag målat min skönaste tavla, "Judebruden", som föreställer dig och din blivande gemål. Denna tavla är porträttet av världens

vackraste man och hans därav sällgjorda hustru. Det är den högsta lyckans, harmonins och skönhetens avbild, samtidigt som det är ett farväl till dig och till mig själv. Ty så länge du var min, var du mitt livs enda lycka och ljus. Härmed sviker du mig för en hustru, och därmed slocknar mitt livs disiga sol. Utan dig är jag värre därän än utan Saskia, som var mitt allt.

Med henne dog min lycka, som dock överlevde genom dig. Min lycka övergav mig när Saskia dog men övertogs av dig när du föddes, och du har burit den i stället för mig, och den har varit din i stället för min så länge du har levat hos mig. Men nu lämnar du mig, och därmed lämnar mig mitt liv.

Jag vet att du har anklagat mig för din moders död. Du har gjort det med rätta, ty jag försummade henne synnerligen. Du har anklagat mig för Geertje Dirckxs öde och med rätta, ty jag utnyttjade henne blott för att försumma henne och driva henne från vettet med mitt avståndstagande. Du har anklagat mig för Hendrickje Stoffels död och med rätta, ty jag försummade henne som jag försummade din moder och Geertje. Du har anklagat mig för din ohälsa och för att ha försummat dig, och med rätta, ty ingen har jag ägt och dominerat mera än dig och därför mera försummat. Och därför gör du rätt i att lämna mig.

Men kan du lämna mig? Alla som jag älskar har en förmåga att förbränna sig och dö i min frånvaro. Saskia dog för att jag prioriterade min konst, Geertje blev vansinnig för att jag försköt henne, Hendrickje dog för att jag lämnade henne ensam, och du har blivit lungsjuk av nervositet över vårt förhållande med varandra. Ja, jag vet, att jag är skyldig. Jag har lagt beslag på dig. Jag har kvävt dig. Jag har dominerat dig och gjort dig till min träl. Du har försmäktat i mitt kvava växthus. Så känslig har du blivit i ditt liv med mig att du knappast kan klara en så svår omplantering som att hamna utanför växthuset. Jag har i min dominans gjort dig till den ädlaste och ömtåligaste av alla drivhusorkidéer som inte kan klara att växa fri från min skrymmande men skyddande skugga.

Men om ditt äktenskap kostar dig ditt liv, vilket jag tror att det skall göra, skall jag icke överleva dig. Jag har sagt farväl till dig i och med denna min älsklingstavla, men den dagen du säger farväl till mig skall mitt hjärta brista.

Saskia är död. Hendrickje är död. Titus är död. Vilhelm av Oranien är död. Karl I är död. Hertigen av Buckingham är död. Henrik av Navarra är död. Rubens är död. Van Dyck är död. Den enda som inte är död är jag, men jag dör nu snart.

Min son, min älskade underbare sköne son, världens vackraste och heligaste yngling, det är mitt fel att du dog före din fader, ty jag tog ifrån dig ditt hem och din trygghet. Det var mitt fel att jag begärdes i konkurs, förlorade allt och drevs från gård och grund med dig och Hendrickje, och det kunde ni aldrig förlåta mig, och det gjorde ni förbannat rätt i, och som resultat av mitt fullständiga misslyckande som människa dog ni båda ifrån mig. Älskade gudomlige gosse, så ung och så meningslöst död! Jag försökte vara både människa och konstnär men misslyckades med båda delarna. Själv slutar jag i en anonym tiggargrav, glömd, föraktad, ihjälgrämd och med ingenting annat kvar i mitt innersta än en avgrund av ånger.

In Stecken ander
nades Christophus Sp
M

Heinrich Schütz:

Min älskade duva, vad skall jag ta mig till utan dig? Hur kunde ödet vara så grymt mot mig så att det berövade mig min hustru, hjärtpunkten för min lycka och min rikaste inspirationskälla! Vi hann ju inte ens vara gifta i fem år! Och så rycker döden henne ifrån mig så abrupt, så hänsynslöst och så orättvist, mera så mot henne än mot mig. Vad ont hade hon gjort livet? Och vad finner jag nu för mening i ett liv utan henne? Med henne har jag förlorat allt, och intet återstår mig nu utom musiken.

Världen brinner och särskilt mitt älskade hemland Sachsen. Magdeburg, den ståtliga oskyldiga jungfruborgen, har skändats och uppbränts i eld som en häxa och nästan utplånats med alla dess till kriget oskyldiga invånare. Världen har blivit ett helvete, och endast Gustavus Adolphus i norr har mod att motstå det och kämpa för den nordiska frihetens, den Lutherska rättens och den germanska toleransens sak. Blott genom det att han försöker hävda sin sak med våld bevisar sig påven vara moraliskt bankrutt. Han tror att han kan kristna Norden med att jämna dess städer med marken och utrota dess folk, och det är det vi försvarar oss mot. Ändå bränner han våra städer och utrotar han så många germanska folk han kan och förvandlar han jorden till ett helvete, men därigenom sågar han av den gren han själv sitter på. Bästa sättet att förlora sin tro och sin kyrka på är genom att bli fanatisk. Alla överdrifter och omåttligheter är av ondo och till och med de religiösa.

Gråt, mitt älskade Sachsen, över dina brunna städer, dina försvunna familjer, din förintade frid och ditt tillintetgjorda folk! Gråt över din skändade kultur, din tystade kyrkomusik, dina utrotade konstnärer och dina halshuggna skulptörer! Gråt över din fria skändade protestantiska religion, som hela världen vill utrota för att hindra den från att bli konkurrenskraftig med den lika ruttna som mäktiga katolska kyrkan! Gråt över dina tystade sånger och din till hjärtskärande skrik förvandlade glädje! Aldrig mer kommer Tyskland att bli sig likt.

Mina vänner, jag har sett min hustru ryckas ifrån mig i alltför unga år, och jag har sett Tyskland brännas upp i ett trettioårigt vidrigt krig, ett krig som var en mordbrand anstiftad mot den intakta jungfru som Tyskland var, och som Tyskland även omkom i. Under tjugo år var jag som musiker hemlös, ty Tysklands musik tystnade i den skändliga världsbranden, som överröstade hennes böner om barmhärtighet. Men i längden kan Tysklands musik aldrig tystna, ty den är Tyskland. Luthers psalmer och mina passioner och oratorier kommer alltid att sjungas på nytt med oförminskad universell fromhetsglädje, och efter mig kommer de tyska musiker som är större än jag. Världen har brunnit omkring mig, man har satt eld på mina knutar och bränt och halshuggit mina musiker, men musiken kan intet ont rå på. Dresdens och Leipzigs kyrkor kommer för alltid att genljuda av religiös polyfon kontrapunktisk sång till Guds ära, så länge Gud ännu unnar världen sitt öra. Och obönhörlig har han aldrig varit. Vår tyska musik har överlevt det trettioåriga krigets världsbrand, den kommer

att överleva mig, och den kommer att överleva Tyskland, ty vår musik är det eviga Tyskland.

J.S.Bach:

Som ung man var jag glad och munter och trodde på allt. Högst av allt satte jag, trodde jag på och älskade jag Gud, och därefter kom musiken. Skönhet är alla tiders underbaraste uppfinning; det anser jag ännu idag. Jag lärde mig mycket och lärde mig nästan ensam till en mycket skicklig hantverkare inom musiken, och ännu idag är jag kanske mitt lands främste organist. Jag gifte mig även och blev far till tjugo barn, av vilka åtminstone de flesta var dygdiga och rara. Allt gick mig väl i livet. Jag fick allt vad jag ville ha och fick tjäna Gud, musiken och människorna i fred utan att djävulen någonsin satte mig ur spel. Vad har jag då att klaga över? Om allting har gått som det

skulle för mig, hur vågar och kan jag då vara missnöjd trots allt? Och vad är jag i så fall missnöjd över? Jag vet det inte själv.

Mina barn är nu uppvuxna, världsberömda och väl etablerade. Allt som jag fick skörda under mitt liv har de fått skörda tiofalt: en är verksam i London, en är kallad världens störste banbrytare inom musiken idag, och en har följt min egen väg och blivit fattig kyrkorganist. De har redan helt eller delvis glömt sin gamle far och ser till och med ner på honom för hans konservatismens skull, men sådant spelar ingen roll. Ingenting kan störa mig i min lycka, mina drömmar och min musik.

Men, som sagt, ändå är jag missnöjd. Tidigt blev jag beroende av pengar. Efter den dagen har ekonomiska bekymmer ständigt förföljt mig. Min fru, mina barn, mina anställda och mitt arbete, allt kräver pengar, pengar och åter pengar, och ännu idag begriper jag inte hur jag kan få allting att gå ihop. Det är en skam att en Guds tjänare skall vara så beroende av pengar, men till hans egen stora förtrytelse är han det dock. Utan pengar är man som en Franziskus: lycklig, fri, salig och lätt som en fågel, men samtidigt är man även halvt sjunken till djurens nivå. Ekonomi tvingar människan in på mänsklighetens smala svåra väg, och den är ett helvete för alla människor att följa.

Jag blev född till protestant. Kanske är detta faktum ursprunget till mitt missnöje. Vad är det egentligen för skillnad mellan en katolik och en protestant? En katolik har en solidare historisk grund att stå på emedan hans kyrka är äldre. En protestant har intet utom sig själv och Martin Luther, som mycket väl kan ha varit fan själv. En katolik har en mera utarbetad och förfinad teologi medan protestantens är mera primitiv, vilket exempelvis visar sig i det faktum att katoliker egentligen aldrig vågar yttra Guds namn medan protestanter titt och tätt använder Guds namn i precis vilka sammanhang som helst och hur som helst utan någon större respekt, känsla eller vördnad, utom i särskilda fall. Katolikerna använder aldrig Gud som käpphäst, vilket protestanterna gör. Därför är det synd att jag, Tysklands eventuellt frommaste man av idag, står mera på traditionslös protestantisk botten än på den av aderton århundradens erfarenheter mycket solidare och rikare katolska.

Var står då judarna? Är det bättre eller sämre att vara jude än att vara kristen? Personligen beundrar jag judarna mer än alla världens kristna för att de är mer personliga. Kristendomen är internationell; vem som helst kan bli högvördig protestant, katolik eller ortodox, men endast judar kan någonsin bli judar. De är mera särpräglade, renodlade, luttrade och utomordentligt föråldrade. Om det är någonting som jag älskar så är det allt som är gammalt, förlegat, otidsenligt och följaktligen ganska svårt och inte så särskilt lättillgängligt och populärt.

Vad jag dock mest av allt är missnöjd över är min och hela världens saknad av dygd. Lättsinnet är på modet och har varit inne ända sedan Chaucer och Boccaccio var verksamma vid sina pulpeter med att dränka Ordet och diktkonsten i frosserier i det skabrösa. Jag förbannar lättsinnet och lider fruktansvärt av det själv. Tjugo barn har jag givit liv och namn åt. Tänk så mycket jag hade kunnat göra, lära, läsa, skapa och studera under den sammanlagda tid som jag har tillbringat med att ha roligt med mina hustrur! Sedeslöshet, lättsinne, omåttlighet, lust och allt sådant är enbart en

förlust av tid. Man hinner göra mycket mera och ta vara på mycket mera om man inte har med lättsinnet att göra.

Allt vad jag inte är skulle jag vilja vara: aristokrat, rik, präst, katolik, ortodox, jude, engelsman, italienare, målare, arkitekt och skald, och det är väl egentligen vad allt mitt missnöje bottnar i: det att jag varken kan eller får lov till att helt vara mig själv.

Mitt arbete ringaktas, förolämpas, föraktas och betraktas som simpelt av alla dem som det är tillägnat. När jag utövar det på klaver eller orgel så tror folk att jag är djävulen själv. Min verksamhet förutsätter att jag sitter på rumpan dag ut och dag in. Jag får lite fåfänga slantar ibland för att ha skrivit och kopierat bunter av noter, vilket under årens lopp närapå har kostat mig synen, men aldrig åtnjuter jag vad jag mera skulle behöva, som är lite uppskattning och uppmuntran. Jag klandrar ej omgivningen för dess omusikalitet, men jag tycker att folk åtminstone kunde unna mig den glädjen att låta mig veta att de över huvud taget har uppfattat min musik. Mycket av vad jag med kärlek, lidande, möda och inspiration har komponerat har redan gått förlorat, och jag befarar att mer kommer att försvinna längs samma förintelsens väg. Endast ett vet jag säkert i mitt bedrövliga musikerliv, och det är, att min kärlek till Gud ej har varit förgäves.

Georg Friedrich Händel:

– Vad menar ni egentligen, mr Handel? Hur kan ni försvara ett verk som "Messias"?

– Och vad menar egentligen ni, herrar biskopar? Hur kan ni angripa ett verk som "Messias"?

– Det är vi som ställer frågorna, mr Handel, och ni äger att besvara dem.

– Det enda svaret på alla era frågor och på att ni över huvud taget ställer dem är att ni är en förfärlig hop inkompetenta dumhuvuden.

– Mr Handel!

– Till ordningen, mina herrar! Svara på biskopens frågor, mr Handel.

– Vad menar ni egentligen med ert verk "Messias"? Är det er avsikt att vålla trosstrider inom kyrkan?

– Vad menar ni egentligen, herrar biskopar, med era insinuationer? Tror ni på fullt allvar att jag skulle kunna nedlåta mig till att befatta mig med er ruttna kristendom?

– Mr Handel!

– Till ordningen, mina herrar! Svara blott på biskopens frågor, mr Handel.

– Vad gäller då hans förbannade fråga egentligen? Vad tusan är jag egentligen kallad hit till förhör för? Vad är det för fel på min sakramentskade "Messias"?

– Välj era ord bättre, mr Handel, och svara blott på biskopens frågor.

– Då må han i så fall uttrycka sig klarare, så att jag kan begripa vad han säger.

– Tyst, mr Handel! Varsågod, herr ärkebiskop.

– Mr Handel, vad som förbryllar oss är textvalet i "Messias". Vi anser att ni har handskats tämligen lättsinnigt med Den Heliga Skrift och tillrättalagt den för era egna syften, och det är detta som vi anser att kan ha vådliga konsekvenser för den publik som tvingas åhöra denna musik...

– "Tvingas åhöra"? Vad menar ni egentligen, ärkebiskop? "Tvingas åhöra"? Jag har då aldrig hört på maken! Att man skall behöva tvingas åhöra sådant! Det är under min värdighet. Jag borde aldrig ha kommit hit. Jag borde ha bojkottat er allihop och hela er perukstockade kyrka. Ni är Englands infamaste dumhuvuden och humbugar allihop.

– Till ordningen, mr Handel! Svara blott på ärkebiskopens fråga! Varsågod och fortsatt, herr ärkebiskop.

– Vi menar, mr Handel, att det är något förmätet av er att bearbeta Bibelns ord efter eget gottfinnande och sålunda sätta er över hela kyrkan...

– Nej, vet ni vad, herrar dumskallar! Er inkompetens är då sannerligen infam! Hur kan ni inbilla er att jag skulle ha kunnat ha några andra avsikter bakom min "Messias" än att blott sätta värdig musik till Bibelns ädlaste ställen? Och vilka avsikter skulle dessa i så fall ha varit?

– Att föra fram en egen personlig förkunnelse, att göra er själv till profet, att själv konkurrera med Guds Ende Son.

– Nej, vet ni vad, mina herrar, tror ni verkligen på sådana amsagor, som att ett är lika med tre, att Sonen är det samma som Fadern, att Maria blev en obefläckad jungfru efter att hon befruktats med Jesus och allting annat sådant där skitsnack? Ni vet inte vad ni talar om om ni tolkar Bibeln och alla kyrkans absurda dogmer bokstavligt. Jesus var väl en människa, för fan, och jag är väl också bara en människa, för fan! Varför då göra saken värre än vad den är?

– Förklara er tydligare, mr Handel.

– Nej, jag tänker inte spilla några pärlor på era svinhjärnor. Jag har fått höra tillräckligt mycket skitsnack här idag för att jag skulle göra situationen värre med att

besvara det. Jag har citerat Bibeln och satt musik till citaten, och därmed basta. Det är allt vad "Messias" är. Vad ligger det för ont i det?

– Tänker ni fortsätta med att tonsätta Bibeln?

– Inte fan själv skulle kunna hindra mig däri ens i biskoplig förklädnad.

– Ert fall är dessvärre hopplöst, mr Handel. Härmed förklarar jag förhöret avslutat.

– Avslutat? Varför det så plötsligt, herr ordförande?

– Därför, herr ärkebiskop, att mr Handel går det inte att resonera med. Han är besatt av Gud, och det kan vi inte göra någonting åt. Om Gud avser att slå kyrkans traditionella kristendom till marken genom mr Handel, så kan vi inte bestraffa mr Handel för Guds outrannsakliga avsikter, eller hur, herrar biskopar och ärkebiskopar?

Voltaire:

Ned med den katolska kyrkan! Krossa eländet! Stryp giftutflödet av ondska och trolldom som kommer från Rom! Vad tyska storheter som Goethe ej vågar säga skall världen veta att jag gärna utropar! Ned med allt bigotteri, all vidskepelse, all okunnighet och allt som ej är realistiskt! Vad som är verkligt är det enda som spelar någon roll. Allt som ej är av denna världen är fult och vidrigt, ty denna värld är ju den bästa tänkbara av alla världar. Bort med allt som vill korrumpera den och smutsa ner den!

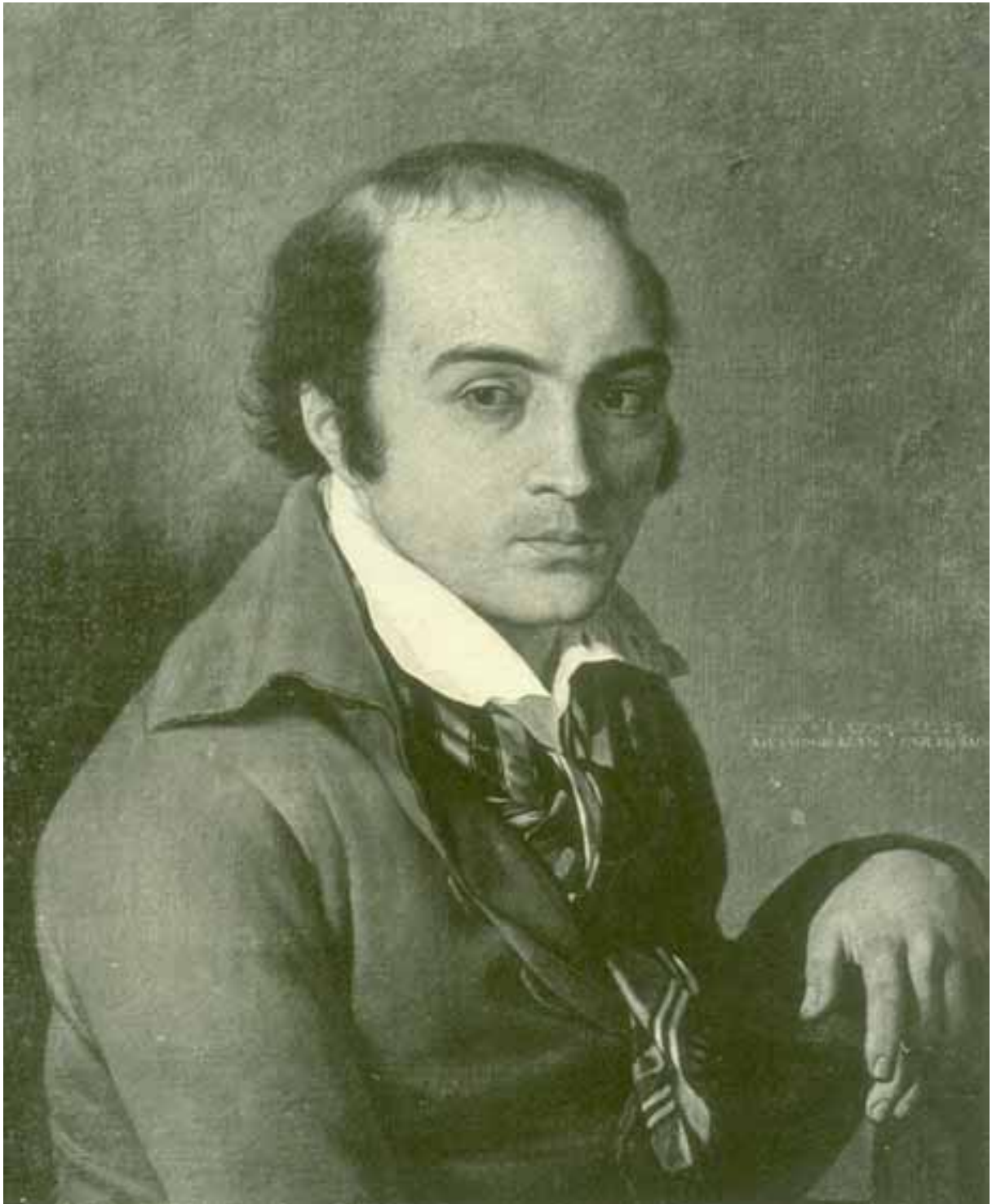
Newton var ett geni. Fram för vetenskapen! Galilei var ett geni. Fram för sanningen! Rousseau är en överspänd idiot som borde hålla tyst. Ned med alla pessimister som inte älskar världen! Molière var en fransman men Shakespeare var bättre. Länge leve England och Frankrike!

Peruker borde avskaffas. De är dyrare än husdjur, tar mera tid i anspråk än husdjur och är inte ens levande eller behagliga att se på. Tyskarna är anskrämliga stackare som antingen är försoffade eller besatta. De kan aldrig varken hålla sig själva under kontroll eller vara tråkiga sansade flegmatiker som engelsmännen. Italienarna är ett folk som Europa har glömt och som har glömt Europa till men för Europa.

Dante var en sofist. Leonardo och Michelangelo var ingenting mot oss. Bach var en pedant. Rembrandt var en mystiker. Det enda felet med Katarina II är att hon är en kvinna. Fredrik den store var en så bra karl att han fick alla människor och hela världen emot sig. Kapten Cook söker efter något som han aldrig kommer att finna. Columbus upptäckte Atlantis men dog missnöjd med sin futtiga upptäckt. Sokrates och Platon vände sig bort från världen varpå Grekland gick i kras. Den enda bra människan i historien var egentligen Jesus.

Engelsmännen vågar alltid säga sin mening. Det är deras ära. Tyskarna säger aldrig sin mening. Det är deras ära. Ryssarna finner sin ära i att demonstrera att de är barbarer. Fransmännen har ingen ära. Italienarnas och alla katolikers ära är deras vanära: den katolska kyrkan.

Tredje delen: Den moderna tiden

André Chenier:

O Frankrike, vårt ljuva heliga Frankrike, vart far du? Vart försvinner din smäckra ädla farkost, sedan så länge världens vackraste skepp, men nu med ärans segel söndertrasade och det monarkiska rodret brutet av en blods- och eldstorm utan like i historien! Se, fransmän, era konungars gravar! Se hur era drotter vrider sig, stönar och

uppstår ur sina gravar inför ert fasliga brott, som bara drabbar Frankrike och ingen annan! Hör ni inte hur Charlemagne mullrar och dånar: "Det folk som jag upphöjde till världens herrar och lyfte till världens tinnar kommer nu att krossas och hatas av världen tills de inte längre är något folk!" Väcks inte era samveten av Ludvig den Heliges hjärtnipande gråt och veklagan över ert tilltag? Skam över er! Skam över Frankrike! Gråt, o ni få rättrogna fransmän som kommer att överleva Marat, Danton och Robespierre! Jämra er och skrik, ty Frankrikes ära är död! "Länge leve anarkin, barbarerna, pöbeln, tiggarna och banditväsendet i stället!" ropar de galnaste av er och hör ej vad de själva ropar. Vänd om, fransmän, och återupprätta er drottning eller rädda åtminste hennes liv innan det är för sent! Har ni glömt era tusenåriga traditioner, er tusenåriga stolthet och allt vad era förfäder har levat för och trott på? Tänker ni låta er själva gå i land med att tillintetgöra Frankrike? Må er konungs Hans Majestät Ludvig XVI:s blod komma över era egna huvuden! Må ni sona ert förfärliga brott innan ni förvärrar det!

Rostoptjin:

Ve dig, Napoleon! Fåfängt kommer du hit! Allt vad du representerar är fåfänga, lögn och förrädiskt glitter dömt till att försvinna som drömmar! Din mäktiga armé på 450,000 man är kommen hit till Moskva blott för att förgås och nedbringas till intet; våld, elände, pina, blod, plåga och fasa för dig själv och för världen är det enda som du med din stolta och mäktiga armé har bringat. Vintern skall komma, och ni skall alla gå under såsom lämlar på besinningslös massflykt.

Ack, Moskva! Var detta tvunget att hända dig? Du står som en fackla för världen; världsalltets största och mäktigaste rikes heliga anrika välsignade huvudstad brinner och förgås som fnöske med alla dess heliga kyrktorn och gyllene kupoler och tinnar. O fasa, en sådan katastrof! Och för denna vackra sköna oändligt kristna huvudstad var jag guvernör! Världen kommer att anklaga mig för denna eldsvåda, som man för evigt kommer att minnas med skräck, tårar och fasa, men jag har inte gjort det! Jag är

oskyldig till denna förskräckliga domedag, ty jag är blott en människa, och ingen människa kan göra så stora och förskräckliga ting som sker över allt i världen idag.

Vår älskade helgade huvudstad brinner och förgås som ett påtönt korthus, men den skall åter byggas upp. Ingenting brinner förgäves, ty allt skall återuppstå liksom Kristi kött. Ingen kyrka kan skändas utan att den återupprättas, inga tempel kan brytas ner utan att de återuppstår, och ingenting ont kan drabba världen utan att det besegras av det goda, som alltid triumferar. Moskva skall åter byggas upp i större prakt, ståt och härlighet än någonsin, och det skall åter kallas för österns Rom med större skäl än någonsin.

Hell dig, Ryssland! Heligt är du, du Bysans heliga efterträdare, och ingenting kan kränka din helighet! Ingen skall besudla din jord och bränna dina städer utan att själv besudlas och brännas! Konstantin den Stores ättling är du, och den samme heligastes av Bysans konungar, Konstantins ättlingar, skall för alltid beskydda dig från deras heliga av Gud mottagna tron så länge som Gud älskar och upprätthåller världen och uppskjuter Domedagen. Amen.

Beethoven:

Jag är världens centrum och dess kärnenergi. Ja, jag är den sjuka ruttna världens friska kärna, men med min kärnenergi skall jag få världen att leva igen. Jag ska få den att dansa och hoppa. Den skall rysa inför mina stråkkvartetter, den skall gråta och skratta, lida och njuta inför min eviga paradismusik. Ja, jag är den som sätter världen i rörelse. På ett ord från mig skall hela världen ystert och vackert dansa efter min ljuva och bittra pipa. Jag är mediet för Guds musik, och salig är den värld som fattar det.

Den förbannade Napoleon! Han har fördärvat hela världen! Han är den djävulska franska revolutionens svartaste avgrundsyngel, och Attila var ingenting mot honom. Jag har en viss förståelse för det franska folket, att de inte orkade med att uppbära det franska hovets och den franska aristokratins lyx och slöseri, men hittills har folkets reaktion bara utnyttjats av omänskliga missfoster som Marat, Robespierre och Napoleon. Jag förstår att Mozart avled under revolutionens värsta år, ty revolutionens

ledare och utnyttjare gjorde världen obeboelig just för sådana änglar som Mozart, och ljuva varelser som Mozart och Marie Antoinette kommer det aldrig mer att finnas plats för i den av revolutionen fördärvade världen.

Och nu förtrampar Napoleon Europa. Varje stat, varje ädel aristokrati, varje tradition, allt gott rycks upp med rötterna och förkastas för att aldrig mer återupprättas. Den venetianska fria republiken har förstörts, och den krossade ovärderliga glaspokalen kommer aldrig att kunna repareras. Endast England och jag återstår som vågar bjuda Napoleon spetsen, ty till och med Goethe vänslas ju med banditen. Endast jag och England och Englands enda bundsförvant Sverige kommer aldrig att ge upp i kampen för frihet från alla världsliga tendenser till orättvisa, övermod och förtryck.

Denna förbannade ignoranta publik! Den skiter i min musik, den trampar på det finaste jag har skapat, och den använder mina symfonier till dasspapper. De spottar åt mig när de möter mig på gatan, vänder bort sina ansikten och vämjens vid min åsyn. De tolererar bara tvååfagra parfymerade mammas gossar som Mozart, som går med på att bli behandlade som lakejer. Det är publiken som har gjort mig illa. Det att de har trampat på mina Razumovskij-kvartetter, sagt min musik vara vettlös, hållt fingrarna för öronen inför min femte symfoni och vägrat att spela min Kreutzeronats har mördat min hörsel. Det är publikens fel att jag är sinnessjuk, publiken, som vägrade att mottaga den himmelska musik som jag gav dem gratis. Jag har kastat pärlor för svin, och svinen har till och med straffat mig för att jag gav dem mina pärlor. Förbannade publik! Ve mig för att jag någonsin spelade en ton för era döva öron! Det har gjort mig döv själv. Av kärlek till er har jag blivit döv, ty ni var döva för Guds musik, och jag ville inte vara den ende här i världen som inte var döv.

Folk vill inte längre höra min musik. Efter freden och Napoleons fall har folk tappat allt intresse för stil och ädelmod, klassicism och smak och i stället fallit för smaklöshet, populärkultur, lättsinne och dekadens. Det är som om krig var nödvändigt för att folk skulle förstå livets väsentligheter och eviga värden. Freden förslappar dem och gör dem smaklösa och odrägliga och okunniga intill vanvett. Det krävs prövningar i världen för att världen skall förstå att Gud leder dem. Och det är endast dem som han prövar och slår hårt med till exempel dövhet som har vett att följa hans vägar och hörsamma honom och skita i hela världens skamliga väg.

Vad är det som är så svårt i livet? Det är inte min dövhet. Det är att vara den jag är och ändå behöva vara fattig. Den som inte har pengar att giva, som inte kan vara generös och frikostig, måste ha det mycket svårt, ty all glädje och lycka i livet kommer av att ge, och all svårighet och olycka kommer av att inte kunna ge. Fattigdom är den ondaste av alla onda cirklar: har man inte råd att ge så har man ej heller möjlighet att råda bot på sin fattigdom. Ty den som ger är rik, och den som inte kan giva kan inte bli rik.

Ensamhet är allt vad jag begär av livet. Endast i ensamhet kan man skapa. Ensamhet är det yttersta mörkret och lidandet, men ingenting är nyttigare, ty däri finner man Gud.

Ur den synpunkten är min dövhet det bästa som kunde ha hänt mig. Den isolerar mig och gör mig mera hopplöst ensam än någon annan i världen, och det lidandet endast möjliggör skapandet av min bästa musik.

Gud vore enbart skräckinjagande och omänsklig om inte lidandet fanns, som han lider mera av än någon annan och som gör honom till den mest mänskliga av alla.

Schubert:

I Grinzing.

Schubert: Nej, nej, mina vänner, ni har alldeles fel! Svår på vin är jag inte.

Schober: Men dricker gör du.

Schubert: Ja, men det är inte därför. Ni måste förstå mig rätt.

Ni älskar mig för min musik och placerar mig nästan på en piedestal för min musiks skull. Vore jag inte en riktig kompositör vore jag bara en klumpig narr och ingenting annat. Nej, nej, protestera inte, för så är fallet! Men jag är inte bara den upphöjda kompositör ni vill göra mig till. Jag är också en människa, och jag har behov av att bli påmind om att jag bara är en människa. Därför dricker jag gärna vin med er för att det för mig närmare er och påminner mig om min dödlighet och fåfänga. Om jag inte förnedrade mig ibland i Bacchus och Venus tjänst skulle jag bli fåfäng och kanske förryckt, och jag vill aldrig bli mer än bara en vanlig dödlig människa som alla andra.

Detta är mina lyckligaste år. Schober, aldrig har jag mått så väl eller njutit så av livet som i ditt sällskap och med dig som hyresvärd och bostadskamrat. Min symfoni i H-moll skall för alltid bära vittne om detta, om de år då jag började blomma med mitt liv och blev en lycklig man. Mitt liv börjar med dig, Schober. I ditt sällskap har jag mognat från omogen diletter till en professionell konstnär. Med dig som Mentor har

jag kommit så upp mig att jag nu kan börja tänka på att på allvar uppträda i Händels, Haydns, Mozarts och Beethovens spår som deras kollega.

Satan och död, öde och Gudsmördare, ditt namn är kvinna! Fallen är jag djupare än någon gatslinka, ty mitt livs uppgift var att tjäna Gud genom musiken, vilken förlusten av min oskuld nu har omöjliggjort. Schober, jag kan ej förbanna dig, ty du visste ej vad du gjorde. Hur kunde du väl ana att just den av alla Wiens glada gatmuser som genom dig skulle bli mitt öde skulle vara besatt av syfilis? Mitt liv börjar med döden. Knappt hade jag börjat flyga, och jag är redan vingklippt. Beethoven har i hela sitt liv fått kämpa med sin dövhet, liksom Mozart måste kämpa mot fattigdomen. Båda förlorade mot sina fiender, men ingen av dem hade en så svår fiende som de så tidigt måste duka under för som jag, som redan är besegrad av kärlekens värsta, mest obotliga och ofrånkomliga mardröm syfilis, som ingen skall kunna väcka mig ur utom döden. Och jag ser redan fram emot det uppvaknandet.

Är det straffet för att jag vågade ta mig an komponerandet av världens vackraste melodier? Nej, jag får skylla mig själv. Jag sökte komma ifrån odödligheten och musikens paradiset och bli mera mänsklig igen med att följa med Schober till bordellen, och det har jag fått mitt straff för. Ve den musiker som söker släppa musiken efter att ha offrat allt för den! En musiker kan aldrig bli en vanlig människa. Musiken gör honom gudomlig, och ett fall från gudomens närhet kan endast sluta i helvetet.

Gud, under sex år har jag trots min sjukdom arbetat dag och natt för att tjäna dig genom musiken. Min olycka fjärmade mig definitivt från allt sekulärt, all kärlek och all jordisk lycka. Den tvingade mig i din stränga men andligt lönsamma tjänst. Jag har lyckats med att skapa världens vackraste melodier, som når upp till Beethovens form, Mozarts behag, Haydns humor och Händels majestät. Jag har blivit en av dem. Men jag föll en gång, och det fallet kunde aldrig göras ogjort. Jag dör trettioårig och okänd, förstörd av sjukdom och misär, ignorerad av Goethe och Beethoven, och ändå vet jag att jag i din musikaliska universalharmoniska tjänst har varit lyckligare än någon annan.

Karl av Artois:

Är jag den siste fransmannen i Frankrike? Det ser så ut. Snart är även till och med jag ur leken. Frankrike, som en gång var fröjdernas, kulturens, praktens och lyckans land, är numera olyckornas och katastrofernas rike.

Olyckorna började med dessa mäns uppenbarelser som riktade sig till och lyckades påverka massorna. De två värsta av dessa skurkar var Voltaire och Rousseau; Voltaire, för att han vände folket mot den heliga romersk-katolska kyrkan, och Rousseau för att han predikade jämlikhet. Vem hade någonsin hört talas om jämlikhet förut? Vad är jämlikhet? Jämlikhet är att alla är lika, det vill säga, att alla är lika den sämste, ty ett land där alla är lika konungen med all hans prakt och härlighet är ju en

praktisk omöjlighet. Man kan inte upphöja vem som helst till en hur hög nivå som helst, men man kan förnedra vem som helst till en hur låg nivå som helst. Det är jämlikhet.

Dessa två karlars brott, som bestod i att de förledde folket, störtade Frankrike, alltsedan Karl den stores tid världens mest ärorika land, i olycka och elände. De vände folket mot staten, vilket resulterade i den blodiga revolutionen, Frankrikes största skam och vanära genom tiderna. Den stora lavinen, det franska folkets fall, bredde ut sig, grep omkring sig, växte och tilltog katastrofalt i styrka och fördärvlighet. Det hade aldrig behövt gå så. Revolutionen började lugnt och stilla och inriktade sig på demokratiska reformer enligt engelskt parlamentariskt mönster, men allt spårade ur genom tillgripandet av våld i den vulgäraste pöbelns stormning av Bastiljen. Då tog slöddret plötsligt makten, och plötsligt låg konungen själv, Europas härligaste monark, representanten för världens ädlaste konungahus, till hela världens förfäran på stupstocken och det utan anledning – han var världens snällaste, menlösaste och mest oförargliga människa. Det var bara det att pöbeln ville ha det så. De ville inte ens höra på hans avskedstal. Ett folk bragte sin egen konung, en godhjärtad oskuld utan

en ond tanke i sitt huvud, in på arenan och röstade för att han skulle få dö som en brottsling, vilket han även gjorde. Och ingen sörjde honom.

Men folket vägrade att erkänna sitt fel. Folket blev som vansinnigt. Snart mördades vem som helst av vilken påhittad anledning som helst. Präster och prelater, borgare och emigranter, adelsmän och konungasläktingar och allt annat exklusivt folk gick åt genom massavrättningarna som bredde ut sig över hela Frankrike. De skulle med våld till varje pris visa att den franska pöbeln hade rätt. Konungens barn mördades eller försvann, drottning Marie Antoinette, ung men gråhårig av sorger, drogs inför rätta och avrättades som sin make under hest hån och rå skadeglädje, och till och med unga begåvade skaldar som André Chenier fick sätta livet till i regel utan anledning. Allt detta gav endast luft under vingarna på djävulen själv, som så småningom uppträdde i en ung korsikansk uppkomlings gestalt.

Frankrike var rött och dränkt i blod när Napoleon kom och dränkte det ej längre så ljuva landet än mera. Han släpade fransmän ut över hela världen från deras hem och familjer till Österrike, till Preussen, till Italien, till havs, till Asien, och slutligen även till Ryssland, där Frankrikes blod slutligen frös och dess hjärta upphörde med att slå. Ej nöjd med sitt verk försökte Napoleon gå samma bloddrypande bana en andra gång, men äntligen sade den civiliserade världen stopp. Om den ändå hade kunnat säga stopp ett kvarts sekel tidigare!

Napoleon gjorde ej endast slut på Frankrikes ungdom, ridderlighet, skönhet, tradition och kropp. Han införde dessutom denna skamligheters skamlighet Code Napoléon, som är ett fullständigt genomförande av Rousseaus absurda jämlikhetsidé. Tusen års stolta traditioner av ridderlig adel och ära, ett tusenårigt intakt och stabilt samhälle i Europas centrum som ledstjärna i god smak, snille, intelligens och civiliserade strävanden sopades fullständigt bort för alltid av uppkomlingen och hans anhang. Det är den mest förfärliga historiska tragedi som någonsin har drabbat ett hederligt land.

Min bror Ludvig XVIII återupprättades efter Napoleons fall och började genast försiktigt försöka förbinda Frankrikes sår men fick ej fortsätta därmed i fred. Man satte genast stopp och förbud för hans salvor, bandage och förträffliga läkekonst, som åtminstone hade kunnat hejda Frankrikes blodflöde om de hade tillåtits få verka. Men humanitet, tolerans och förståelse har fullständigt glömts bort av den plötsligt helt okristnade tiden. När jag blev konung försökte jag kurera Frankrike med större energi, kärleksnit och satsning och försökte drastiskt råda bot på dess nya elakhet med hårda bandage men straffades och störtades där för.

Se på Frankrikes konung idag! Har ni någonsin sett en mera vanhederlig äcklig och flirtande narr som ännu till njuter av sin självförnedring? Konungen utan krona, klädd som en lakej, spatserande på gatan som en av folket för att göra sig till och slicka sina undersåtars skosulor, den stackars mopsen i massans koppel, den hyllade medbrottslingen till Robespierre kommer, om han inte redan är det, att bli Frankrikes mest avskydde och föraktade konung genom tiderna. Jag hånar honom ej och anklagar honom ej. Jag endast beklagar hans, Frankrikes och den ärorika franska monarkins fall.

Goethe:

Jag älskar detta land, denna natur, detta folk, denna kultur, denna värld, denna tid, alla människor och allt vad människor är och gör. För att jag älskar mitt liv och min miljö så högt kallas jag för omänsklig, ty det är ej naturligt och mänskligt eller rimligt

att älska andra mer än sig själv, låta sig utan vidare förslavas av andra, låta sig styras av andras viljor och ej av sin egen, foga sig i allt, uppoffra sig själv och sitt allt för andra, förlåta och överse med allt och alla och tåga med vad man egentligen tänker och tycker. Det är ej mänskligt att vara enbart positiv, vilket jag i min ohämmade kärlek för allting är. Varför älskar jag då allt utan självrannsakan och utan dåligt samvete? Varför älskar jag hejdlöst Tyskland, tyskarna, allt tyskt och allt vad som finns i Tyskland? Svar på den frågan vågar jag icke avge i dagen emedan det är religiöst, men faktum är att jag alla mänskliga betänkliga känslor till trots anser att Tyskland är skapat av Gud.

Livet är en tortyr som överträffar allt. Kan man genomlida den, och man måste genomlida den, så kan man genomlida vad som helst och måste man genomlida allt.

Jag benämns olympier. Jag vet ej varför. Det behagar folk att kalla mig så, och så länge det behagar dem lider jag inte av det, men till vad nytta för världen är väl en olympier?

Livets enda mening är en själv. Att utveckla sig själv och expandera som personlighet är det enda i livet som ger någonting. Den som inte lever för sig själv är en ganska stor dumbom.

Hur uttrycker man den kärlek som man känner i sitt inre för mänskorna och världen omkring en när de inte är i stånd att begripa den?

Jag är fruktansvärt ensam, ty jag förstår inte världen och människorna på samma sätt som de förstår mig. Det är antagligen varje sann individs tragedi att han nog förstår alla men inte kan göra sig förstådd av alla.

Ser jag upp till ideal som blott är illusioner? Lever jag i den stora illusionen om att världen verkligen är den stora illusion som jag hittills har trott att den är? I så fall är jag blott en av historiens alltför många narrar.

Den största sortens tragedi som världshistorien har att uppvisa är den som den franska revolutionen är ett klart exempel på. Tyvärr tycks heller ingen typ av tragedi ha inträffat oftare i världsförloppet. Den tragedi som jag talar om är aristokratins undergång: plebejerna förlorar helt plötsligt förtoendet för de fina bildade patricierna, revolterar och drar ner dem till sin nivå. Vad plebejerna, som är de som alltid iscensätter denna tragedi, aldrig tycks vilja fatta är, att en stat av endast plebejer knappast skiljer sig från en myrstack.

Aristokratin är nödvändig. Om ett lands aristokratiska ordning störs och ersätts av en folkligt vulgär sådan som stöder sig enbart på massornas nyckfulla gunst och besitter makten blott genom publikfriari, så är det i allmänhet oundvikligt att den

vulgära ordningen misslyckas i att efterbilda den ordning den har omintetgjort, följden av vilket är att den i sin tur störtas. Störtandet av en så unik och naturlig ordning som aristokratin kan endast leda in i en ond cirkel av mörkaste hopplöshet som ej kan brytas av annat än total upplösning och kaos.

Jag kan icke annat än beundra denne Rousseau, som har kommit på den briljanta idén att återvända till naturen, men jag fruktar att Gud alltför sent har begåvat vår värld med hans person och ingivelse, ty materialismen och industrialismen ger redan hemiska ackord i tillvaron. Rousseau visste icke hur rätt han hade, ty människans fjärmande från naturen och ett naturligt liv kan i längden bli den största faran för hela mänskligheten och allt liv.

Om någon bad mig välja vem jag ville av alla jordens kvinnor till hustru för en evig framtid så skulle jag utan vidare välja drottning Katarina II av Ryssland.

Ryssland är ett mammutrike som med mäktiga kliv vandrar in på världshistoriens stora teaterscen. Jag anser det troligt att framtidens fröjder i första hand blir Rysslands och Englands, ty detta tyska rike som jag lever och verkar i är ju lika hopplöst splittrat som ett lapptäcke.

Vad är Tyskland? Ett romerskt rike som liksom alla andra romerska riken har gått under. Tyskland är eller rättare sagt var ett misstag och en historisk tragedi och är nu, liksom varje världsstad som en gång var mäktig, en ruin, en skamfläck på kartan, ett nesligt exempel för världen att blygas över och en stackars impopulär föraktad och avskydd åldring, tandlös, skrumpen, vedervärdig och senil, som en gång beundrades av hela världen.

Varför har det gått så för det en gång så frejdade och ridderliga Tyskland? Därför att det gjorde som alla andra imbecillt styrda stater i historien: det blev högmodigt, avsade sig Gud och gick sina egna vägar. Det lät sig sekulariseras, som det så vackert heter. Det gjorde naturen och vetenskapen till större auktoriteter än den allmänmänskliga kristna kärleken. Det följde hellre Voltaire, Rousseau, Montesquieu, Diderot och Paine än Ludvig XVI, Marie Antoinette och Kristus. Det lät sig förändras, och förändringar är nästan alltid till det sämre.

Men Wien skall leva för evigt, liksom Bach och hans lärjungar, Fredrik Barbarossa och andra som tänkte och handlade som han, och den tyska gotiken. Det äkta tyska som representeras av hantverkare, poeter, humanister och andra upplysta samt teologer är odödligt, och dess härlighet och ära skall tilltaga för evigt i samma ständigt tilltagande takt som den högst älskande människan av alla som korsfästes därför – troligen den ende som hade helt rätt i hela historien.

Tyskland är dött och begravet. Tyskar, glöm Tyskland, ty det finns inte mer. Glöm att det någonsin har funnits, och förgät ert inbillade enade fäderneärvda fosterland.

Det är borta för alltid och kommer aldrig att uppstå igen. Den tyska nationens heliga romerska rike är lika förbi som Konstantinopel och Romarriket.

Vad är astronomi? Vad är nebulosor, galaxer och stjärnsystem? Blott humbug, bluff och lögner liksom astrologin. Vad är vetenskap? Vad är fakta? Blott strunt och trams och dårars drömmar. Vetenskap och astronomi är fåfänga intressanta spel som Gud i sin godhet har givit människan till att spela och leka med liksom patience. Det finns inga fakta utom Guds ord och konst. Ja, även konsten är gudomlig. Jag kallas föraktfullt för "der Kunstgreis", men faktum är att Rembrandts, Rubens, Tizians, Rafaels och Giotto's konst, för att ej tala om Leonardos, Michelangelos och Donatello's, är av lika gudomligt ursprung som Paulus brev till galaterna. Ja, hela renässanskonsten var gudomlig, och den som föraktar klassisk konst hädar.

Historien, vad kan man annat hämta ur den än att det alltid har gått miserabelt till? Likväl vill människor ej ens hämta detta ur den. De bortser från historien, glömmen den, tycker att den är tråkig och känner ingenting för den. Så är det idag, och därför står vi var vi står.

Förr älskade människor historia. Hur väl och hur noggrant återgav inte italienarna sitt lands historia och andra länders under renässansperioden, hur historisk är icke Shakespeare i sina krönikespel, och hur har inte historien vårdats, älskats och med oändlig omsorg omhändertagits ända tills nu! Historien har varit människornas första inspirationskälla. De har levat efter den och dyrkat den, och därför har det gått dem så väl ända sedan Dantes vandring i det förflutna. Hela Bibeln är ju egentligen bara historia. Och nu idag stöter alla människor plötsligt bort den ifrån sig. De vill ej längre lära av den och följa den, de tycker den är smutsig, ful och tråkig, och de vill bara ha musik och dans och pengar. Och varför, om ej just för detta, har den franska revolutionen brutit ut? Varför, om ej just för detta, står England idag utan självägande bondestånd, som ju är all civilisations grundsten?

Nutidens historiska katastrofer leder ej till att människor besinnar sig. Nej, i stället fördömer de än mera den lyckliga och gudfruktiga gårdagen, de anklagar den och glömmen den, och än hårdare stöter de historiens fakta, ljus och räddning ifrån sig. De förnekar det antika Greklands ljus, de kallar renässansen för ett mörkt tidevarv, kardinal Richelieu blir en skurk och bandit i människors medvetanden liksom de lärda jesuiterna, och plötsligt tror de ej längre att konung David var den som av sin tid inspirerades till att skriva världens vackraste dikter.

Vem vet idag vem Stupor Mundi var, historiens mest storslagna. liberala, lärda och lysande kejsare? De vet ej ens att han var tysk! Och vem läser idag Erasmus Rotterdamus? Ingen! De vet ej ens att han var tysk! Tyskar, om ni så förgäter era egna för alltid och alla tider lysande traditioner har ni ingen framtid, som den judiske rabbinen sade: den som inte har ett förflutet vet inte hur han ska bygga sin framtid. Ju större, rikare och längre förflutet, desto större visdom, omdöme, förstånd och konstruktivitet. Men dessa mina arma landsmän står med sin historielöshet och historieavriktning inte långt från intolerans och vansinne i form av judeförföljelser,

förföljelse av alla sådana som har en historia och en identitet. Ty typiskt för de historielösa i deras vetlöshet är att de inte heller vill låta någon annan ha någon historia.

O människor, ser ni inte hur blodet flyter i Paris och hur Napoleons krigsgalna skugga närmar sig bortom horisonten? Ser ni inte hur ljus gårdagen var jämförd med nuet? Nej, ni ser inte historiens och det förflutnas härlighet. Tvärtom förnekar ni det och tror ni lika lite på det som ni tror på nutidens fador. Ni förnekar historien, och därför kommer den att höja sin pansrade näve, slå ned och därefter göra sig påmind en gång för alla för evigt.

Denne ädle Schuberts tragiska livsöde är ett fruktansvärt bevis på hur farlig människans nuvarande utveckling är: hon är icke längre i stånd eller ens intresserad av att stödja och upprätthålla en gudasänd representant för det enda verkligt värdefulla i livet, nämligen den sanna platoniska ideella och rent själsliga kärleken, som mänskligheten inte tycks förstå att Schuberts liv och verk var något av en unikt ren och koncentrerad personifikation av.

Beethoven var nästan naivt förälskad i England, och jag tror mig kunna förstå denna säregna förkärlek och partiskhet för ett annat land, ty detta England har i sanning en aura av aristokratisk högsinhet och ädel finkänslighet som aldrig tidigare har uppvisats i historien, om man som enda undantag betraktar det gamla Hellas. Endast där nådde människan en högre intellektuell klarhet än i dagens England.

Jaså, den där Napoleon har äntligen tagit sitt förnuft till fånga och avlidit. Det kan dock inte förnekas att han gjorde en viss framgång som vår tids utan jämförelse mest iögonfallande narr.

Världen är en störtad ruin. I mitt livs gryning var den vacker, upplyst, perfekt, härlig och i sanning vad Leibniz kallade den för. Idag brinner den upp i helvetet tillsammans med allt som alla människor under min livstid trodde på. Rousseau var en av dem som förstörde den. Han underminerade den med att uppvigla massorna emot den. Inte förrän när han var död medgav han hur rutten, fördärvlig, sjuk, depraverad och virrig han hade varit under hela sitt liv, och för det prisas han idag, alla tiders mest omoraliske filosof, av hela världen i högre grad än Voltaire. Det ljus och den härlighet som Voltaire gav människorna gav människorna åt Rousseau. Vad gav Rousseau människorna? Ingenting som de inte redan hade utom den franska revolutionen.

Franska revolutionen gjorde slut på den underbaraste värld som någonsin har blivit upptecknad i historien. Musik, harmoni, idyll, bildning, klassicism, hög moral, furstar som kunde regera, hantverkare som överträffade renässanskonstnärerna, och ett universalparadis som bakgrund för allt detta, gjorde en handfull revolutionärer slut på i våldets namn. De mördade och utrotade ett släkte vars enda aber var lyckan: den franska aristokratin. De berövade en kvinna hennes make och hennes barn,

tvingade hennes älsklingsson till att förneka och förbanna henne och förbarmade sig till slut över henne med att hugga av hennes huvud: Frankrikes drottning Marie Antoinette. Det blodiga revolutionskapitlet slutade med att revolutionsdraken åt upp sig själv. Tyvärr lyckades den dock ej. Den kräktes, och ur dess helvetesgap trädde en man som nästan var Lucifer själv: Napoleon Bonaparte, vars enda yrke och livsmening var fanatisk krigsgalenskap. Vad revolutionärerna hade gjort med Frankrike gjorde Napoleon med Europa: han dränkte det i blod och lät elden härja tills Rysslands is satte stopp för honom. Isen har legat över Europa sedan dess: bakåtsträvandets religiösa is.

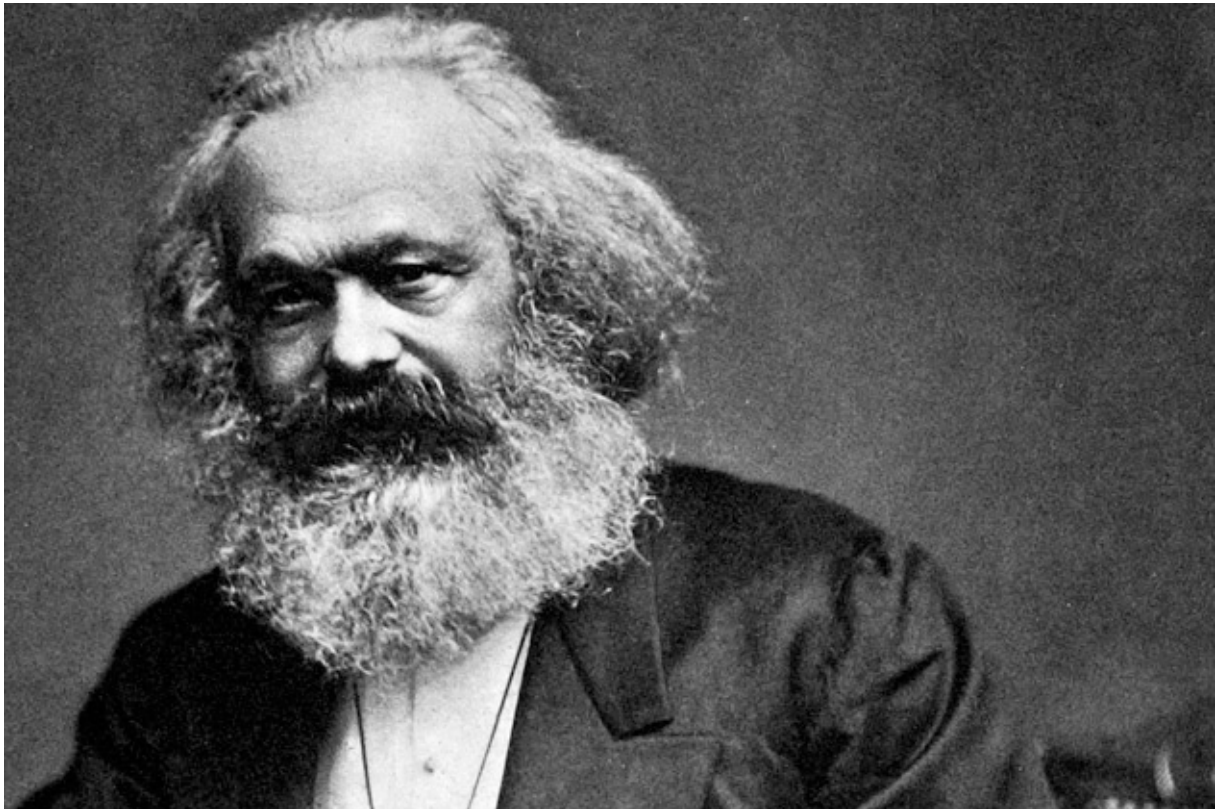
Dessa gissel är ej de enda som har flått jorden på dess skönhet. I England, det ädlaste av alla länder, (varför, o England?) kom man tidigt på idén att ersätta hantverkare med maskiner. Det satte fart på produktionen och fyllde fickorna med pengar. Man byggde fabriker och byggde gångar och hål i jorden ner till helvetet och allt för eldens skull, som giriga opportunister trots alla Solkungar, svenska Karlar och Napoleonier tydligen aldrig kan få tillräckligt av. Penningtörsten, som egentligen först skymtar gömd i Shakespeare bakom syndabocken Shylocks förvridna mask, drev dem sedermera längre och längre, till byggandet av fabriker, till anställningen av barn för att dessa skulle gräva i gruvorna, till förgiftandet av luften med rök, och till förpestning, förslumning och vanställning av städerna, och de är tyvärr beredda att gå hur långt som helst. Redan överges hantverkarna mer och mer, dessa ädla sympatiska, anspråkslösa och dugliga satar, vilkas livs mening är att göra ett gott arbete. Tack vare opportunisten gick sådana andar som Schubert, Keats och Mozart förlorade, och i deras ställe ser vi börsnoteringar och dagstidningar med enbart erbarmliga nyheter. Musiken håller på att gå under om den inte redan är begravd med Schubert och Beethoven. Dess kanske sista hopp står till Mendelssohn och Chopin.

Ja, allt vackert, gott och paradisiskt och allt det som tillhörde den bästa av alla världar finns inte mer. Det ljuva franska leendet begrovs med André Chenier, det universella världslugnet bröts av Fichte, och tron på att allt engelskt är gott ligger begravt under industristädernas gigantiska gravstenar till fabriker. Allt är förlorat. Idag är världen den sämsta av alla tänkbara världar med ständiga revolter, oroligheter och blodsutgjutelser överallt. Ingenting är längre som det skall vara.

Därför har jag nu på min ålderdoms vinter sökt mig till Gud. Han är den enda goda idé som alltid har stått sig under sekternas gång. Jag vill ej säga vad jag tänker om den kristna kyrkan, en sådan jude som Kristus eller andra religiösa företeelser, men Gud, vare sig han finns eller ej, är den enda idé som kan skänka världen enhet och frid. Jag har i hela mitt liv godtroget hyllat allt och däribland även materialister, encyklopedister, ateister och patetiska dödsdömda romantiker, men mest av allt har jag alltid hyllat vetenskapen. Därför betraktar jag det som mitt livs slutgiltiga och definitiva nederlag att jag, ett verklighetsälskande universalsnille med oändliga kunskapsrikedomar, finner som den enda lösningen på världens och mina egna problem den i sanning bakåtsträvande negativa och nästan destruktiva mysticismen.

Döden kommer till alla och varken sist eller minst till mig. Jag finner dock behag i att i denna tid bli befriad från åsynen av världens farliga utveckling medan den Heliga Alliansen ännu fungerar och med hjälp av goda illusioner håller ordning på folken, ty vem vet när även den faller ihop och blir till intet liksom allting annat underbart som har funnits i det förflutna och som ej finns mera? Ty vad är väl historien annat än en oändlig serie ständigt olyckliga vändningar, som oupphörligt bara har gjort att mänskligheten ständigt bara har ställt till det ännu värre för sig än tidigare?

Karl Marx:

Det är ej så att jag hatar världen. Det råkar blott vara så att jag råkar se vart den är på väg. I motsats till andra verklighetsfrämmande feta rumlande tyskar bortser jag ej från historiska fakta. Alla tidens tecken pekar framåt mot en katastrof. Vi går mot en mänsklig universalkatastrof som endast kan jämföras med Romarikets undergång. Jag ropar: "Vargen kommer! Vargen kommer!" och ingen tror mig, men faktum är att den kommer, och den kommer att drabba judarna hårdast.

Kapitalisterna som äger världen isolerar sig och blir färre och färre. Resultatet därav kommer att bli att världen kommer att glida ur deras händer, vilket i sin tur kommer att resultera i att världsordningen kollapsar. Allt som utgör vår oförlikneliga civilisation idag kommer att glida mänskorna ur händerna och förgås under veklagen och världsförskräckelse. Ingenting kommer att överleva det kosmiska fall som nalkas, utom de sämst lottade: tiggarna, arbetarna, de okunniga, de fattiga, de förslavade, de

utsugna, de utstötta och alla de som bara sitter och tittar och som ingenting är värda. Framtiden tillhör som alltid den som har förkastats av sin samtid.

I min ungdom var jag en varmt troende kristen. Men tvivlet smög sig in i min själ, och när jag första gången läste hela Bibeln igenom lärde jag mig framför allt genom profeten Jeremias att tvivla på allt, och det har jag gjort sedan dess.

Jag har kommit fram till att kristendomen är en förlegad religion som inte fungerar längre. Uppståndelsen är en lögn som hela kristendomen faller på. Det är Paulus som bygger upp kyrkan på denna lögn, och det är denna lögn som ger upphov till hela den kristna dogmatiken, som bara är lögner staplade på lögner för att ursäkta och dölja den första lögnen. Men hela denna byggnad av lögner måste rasa, ty jag vet att Kristus aldrig återuppstod ifrån de döda, och det vet alla judar.

Sedan dess har jag ägnat mitt liv åt att försöka finna ett alternativ till kristendomen, men nu när jag är döende vet jag att jag har misslyckats i allt. Jag försökte med vetenskapen, men all materialistisk vetenskap slutar inför Gud, som den inte kan rubba eller rå på. Jag har försökt bekämpa Honom under en hel livstid genom att försöka stämpla Honom som vidskepelse, inbillning och myt, och genom att införa en etablerad ateism, och erkänner mig härmed besegrad. Bakunin hade rätt. Min marxism är bara en annan lika stor lögnaktig humbug som kristendomen, som liksom kristendomen bara kommer att bli en byggnad av lögner staplad på lögner för att dölja den första lögnen: mitt berättigande av proletariats diktatur. Ingen diktatur är någonsin och kan någonsin bli berättigad.

Varken kristendomen eller vetenskapen håller. Gud håller som är outrannsaklig. Det svåra är att finna vad som måste finnas där emellan.

Med mina vetenskapliga spekulationer har jag bara lyckats med att störta en halv värld i olycka. Jag vet det nu. Från början bortskämd var jag från början moraliskt fördärvad, och därför fann jag aldrig Gud. Jag trodde att jag funnit Satan i stället och trodde att jag som en annan Faust eller Juden på Malta eller Cyprianus i Antiokia kunde använda honom för mina egna syften, men Satan är blott en lögn, vidskepelse och myt. Han finns inte, lika litet som några avgudar finns, och satanism är endast djuriskhet och omänsklighet och ett helvete som alla andra.

Summan av mitt liv är fiasko, misslyckande och bankrutt såväl moraliskt som ekonomiskt och mänskligt. Mina döttrar Laura och Eleanor begick självmord. Tre av mina andra barn dog av undernäring liksom tre av Lauras barn, och även hennes man begick självmord. Ändå var han socialist. Ansvarslöshet, parasitism och liderlighet är allt vad mitt liv har varit, och egentligen har jag endast gjort väl ifrån mig i sängen såsom knullare.

Dostojevskij:

Europa är ruttet och korrumperat. Katolska kyrkan är ej någon kyrka utan ett kapitalistiskt samfund för tröstandet av odugliga själar. Hela världen är hopplöst barbarisk utom Ryssland, som, hur barbariskt det än är, står högre än Europa och det fjantiga Amerika. Framtiden, om det finns någon sådan, tillhör Ryssland.

Ryssland har oanade utvecklingsmöjligheter och oändliga resurser. Hela Sibirien ligger öppet och bortom Sibirien de asiatiska öarna med Japan, Kurilerna och Stilla Oceanen. Ryssland är obegränsat, medan europeiska svaga länder som Tyskland, Habsburgmonarkin, England och Frankrike är hopplöst begränsade. Så här kommer det att gå för dem: storstäderna kommer att växa dem över huvudet. Befolkningsexplosionen kommer att göra sitt, och litet som Europa är kommer densamma att göra slut på de föraktliga länderna. I de europeiska städerna finns det inte plats för både fabriker och ren luft: antingen kommer engelsmän, italienare och tyskar att kvävas av sin dåliga stadsluft, eller också kommer de att gå under i brist på industrier. De har inte något annat val.

Amerika bör vi ryssar överse med och ta avstånd ifrån. De är för fjantiga för att vi och framtiden skall kunna fördraga dem.

Europa kommer att gå under och därmed allt som ruttet är: latinet, katolska kyrkan och tyskarna. Tyvärr har vi smittats av de europeiska sjukdomarna, ty i vårt land finns det både katoliker (vanligen polacker), judar och utländskt inflytande. Vad säger man till judar, katoliker (vanligen polacker) och andra debila dekadenta utlänningar? Jo, man säger usch!

Men trots allt ont så kommer Ryssland en dag att ensamt bestå. Vi kommer att vara framgångsrika i alla krig, sätta judarna på plats, framskjuta vår västliga gräns kanske ända till Elbe och visa för de urartade européerna vad vi ryssar verkligen går för. Framtiden tillhör Rysslands levande folk. Europa är bara en negligerad kyrkogård, som är till för att städslas och civiliseras av oss, folket som ska frälsa världen.

Den grekisk-ortodoxa kyrkan är den enda kyrka som kan sägas vara kyrklig. Den aggressiva expansiva världskristendomen är föraktlig, ty den kommer från Europa och från judarna, men den grekiska kyrkan är eller försöker åtminstone vara helig. En rysk munk, hur fattig, trasig, smutsig och illaluktande han än är, står tusen gånger högre i min aktning, och bör göra så i varje rysk mans aktning, än påven i Rom. Allt är lågt som ej är ryskt.

Jag vill även säga någonting om kapitalismen och kommunismen. Kapitalismen bekymrar jag mig inte om emedan jag är fattig; de rikas kapital är endast till bekymmer för dem själva. Men kommunismen går hand i hand med nihilismen, som är ond. Att förneka alla civiliserade värderingar är även att förneka Gud, Kristus, all kultur och hela civilisationen, och den som gör det är rent ut sagt en korkad fan. Karl Marx och kommunisterna har delvis rätt, men de är farliga, ty de har rätt endast i negativ bemärkelse. Vad de tror på och säger är sant men ont och destruktivt. Deras filosofier är jämförbara med de ideologier som styrde Timur Lenk och Djingis Khan, jesuiterna och inkvisitorerna: allt genom folket och intet för folket, vi har rätt och alla andra har fel, ändamålet helgar medlen, och rättfärdiggörandet av våldet. Det var bara därför Djingis Khan blev muslim: det var den enda religion han fann som kunde rättfärdiggöra våldet. Våldets och ondskans rättfärdiggörande är vad nihilisternas och kommunisternas resonemang i praktiken går ut på. De tror på maktens härlighet, och den som tror på maktens härlighet tror inte på härlighetgen i sig själv. Han tror följaktligen inte på individen och glömmer all humanitet. Jag skulle till och med kunna gå så långt som till att säga att kommunismen är det mest allvarliga hotet mot civilisationen sedan turkarna belägrade Wien. Kommunisterna vore inte farliga om de hade kristna värderingar, men det är deras etablerade ateism och antikristendom som gör dem farliga. Endast rå barbarisk ondska tror på våldet, och den är till för mänskligheten att försvara sig mot. Den enda företeelse som hyllar våldet idag är nihilismen och dess Tyfonska avkomma kommunismen, men den gör det i så hög grad att det är livsviktigt för oss att bekämpa den tills den tystnar och ej längre stör världens trots allt kristna ordning. Jag tror hellre på Gud än på Marx av samma anledning som jag hellre älskar än hatar.

Låt mig bara medan jag ännu lever få teckna ett självporträtt. Vem är jag? Sakligt och vetenskapligt sett är jag den som skrev vissa böcker sådana som "Brott och straff", "Idioten", "Demonerna", "Ynglingen" och "Bröderna Karamasov". Och dessa böcker är jag.

I "Brott och straff" är jag Raskolnikov. Jag som ung, som inte ville dra mig för att begå brott för att göra världen bättre och som till straff där för skickades till Sibirien, som jämförde mig med Napoleon och Beethoven och som villigt gjorde sin bot i Sibirien för dessa min ungdoms dårskaper, är denne Raskolnikov, denne starke sympatiska fascinerande oemotståndlige revolutionär, som bara går under för att därmed bevisa att han hade rätt.

I "Demonerna" är jag Stavrogin, den ensamme grubblaren och socialisten, som i sin besvikelse över mänskornas och världens tillstånd till slut hänger sig.

Och i "Bröderna Karamasov", slutligen, är jag gubben Fjodor, det gamla lastbara barbariska smaklösa och liderliga Ryssland, som går under för revolutionen. Smerdjakov är det blinda våldet och det fatala misstaget som ställer till med sitt ofog i världshistorien och omedelbart därefter går under. Ivan är den vanmäktiga sjuka och självdestruktiva socialisten som övertar ledarskapet i familjen när den gamle är död, som kan bringa ordning och rättvisa men som inte gör det. Justitiemordet, slutligen, som faller den oskyldige Dimitrij, är det typiska Ryssland, som alltid sågar av den gren det självt sitter på. Justitiemord är Rysslands eviga egentliga härskare. Hon är det som alltid först och sist har haft makten och avgörandet i Ryssland i sin hand.

Ja, jag är den gamle äcklige degenererade Fjodor, den vederstyggelige gubben, som blir mördad och det med rätta och besked. Jag är det gamla kapitalistiska råa och elaka Ryssland som förgås i sin egen bitterhet. Nu på gamla dagar när jag äntligen har börjat få pengar så att jag klarar mig börjar jag ha råd att vara bitter. Vad har mitt liv, mitt förflutna, mina år i Sibirien och min fyrtioåriga materiella nöd undervisat mig i annat än människors ondska och elakhet? Så länge jag var fattig hade jag inte råd att vara bitter, men nu när borgerlig stadga börjar omge mig behöver jag inte längre hålla tillbaka min negativism. Ja, jag är allt det som Strakhov påstår: en liderlig smaklös äcklig misantrop, som nu på gamla dagar inte har något annat till övers för världen och mänskligheten än det som är all logiks och realismens fullkomning och som rent och slätt kallas hat.

Och därför hyllar jag nu de nihilister som vill mörda tsaren. Må de skjuta honom, den bästa av alla Rysslands tsarer, den gode Alexander II, så att han blir helgon, och en större tjänst skulle ingen kunna göra honom. Mörda tsaren, så blir han martyr och helgonförklarad och ett strålande exempel för alla tider på Rysslands eviga nattsvarta ondska, som främlingar misstar för mystik.

Men så har jag även skrivit om furst Mysjkin, den unge Dolgoruki och Alexej Karamasov. Vilka är då dessa? Idioten är en omöjlig människa. Ynglingen är en skiss som aldrig blev mera, ett försök att beskriva hur världen alltid fördärvar den unika man som vågar vara ren och god, och Aljosja är vad som kunde ha blivit något riktigt om jag hade fått fullborda romanen. Nu blev den ofullbordad, och dessa tre änglar, idioten, ynglingen och Aljosja, är vad jag kanske kunde ha blivit men aldrig blev.

Och om jag alls blev något över huvud taget så var det den svältande galningen Raskolnikov, som i sin yttersta materiella nöd visade att han trots sina ytterliga ansträngningar i att göra sig själv till ett monstrum misslyckades därmed, emedan han var en människa.

Richard Wagner:

Vad är musik? Det är konsternas konst, konungen bland de sköna konsterna, världshärskaren, massregeraren och folkförtrollaren framför alla andra i kulturens värld. Det är musiken som regerar världen. Det är musiken som förtrollar, bedövar, berusar och dårar människor. Intet mänskligt medel kan bättre uttrycka världslig prakt, besinningslös glädje, måttlös hänryckning och våldsam storhet än musiken. Musik är prakt och storhet, herravälde över naturen, människans gudomlighet och gudarnas rus. Musik är till för att hänföra, exaltera och föra människor bortom verkligheten. Musik är prakt, rikedom, makt, härlighet och evig ära. Musik är allt det högsta som människan någonsin eftersträvat och funnit på sin eviga sökan efter större och större sensuella sensationer.

Bismarck:

Visst är jag omåttligt fåfäng, men det är alla människor nu för tiden. Mitt livs stora mål är att samla ihop detta Tyskland och göra dess tusenfaldiga nation enfaldig, ty vilken tysk kan väl i längden uthärda att se Ryssland, England och Frankrike ensamma lägga beslag på världen?

Men att förena alla dessa för vinden skingrade tyska småstater är ej ett pussel för barn. Nej, det är en uppgift av fruktansvärda dimensioner som måste lösas med kraft. Redan har jag misslyckats med att nå dess lösning på alla stillsamma och fredliga

diplomatiska vägar som finns, och till och med ett brödraskap med Österrike har jag blivit tvungen till att förkasta. Fred, artighet och vackra gester fungerar inte längre i världspolitiken. Den Heliga Alliansens vänlighet frambragte bara blodiga revolutionärer, som klart visade att initiativet måste gripa till våld, blod och järn för att komma någonstans.

Men Tyskland skall förenas, om det så skall ta hela min livstid i anspråk. För ett förenat Tyskland arbetar jag så att det återigen med förnyad och överlägsen kraft kan kasta sig in i världshistoriens centrum, där det sedan urminnes tider hör hemma.

Gamla föråldrade Österrike, vad duger du till? Vad är din funktion i världspolitiken? Du är en gammal uttjänad gubbe som inte längre förmår att röra på benen ens för att skaffa dig de minsta, sista och futtigaste kolonier. I stället ägnar du din utrikespolitik åt att bråka med Serbien, det mest futtiga och omöjliga av alla länder. Jag går gärna en annan väg än din och lämnar dig i sticket när det passar mig, men så länge du gynnar och anpassar dig efter mig och Tyskland är du min vän och vapenbroder i alla väder. Och, för sjutton gubbar, jag undrar om inte du är Europas enda hederliga nation.

Ha-ha! Detta lilla krig, eller snarare dessa små skärmytslingar med pilten av Frankrike, Napoleon den lille, var sannerligen uppfriskande!

Denna dag har jag krönt en kejsare som jag med ödmjuk hand har givit detta slutligen och äntligen förenade tyska rike till att ge i arv åt sin familj och framtiden. Jag tackar Gud för att jag med Hans hjälp har lyckats uppnå detta mitt enda heliga livsmål. Nu i den gryende framtiden gäller det endast för mig att med disciplin hålla

Tyskland kvar på det lyckliga spår som hon har mig att tacka för att hon så utmärkt väl har lyckats slå in på. Tre krig var ett högt pris för vår enighet, men nu kan denna vinst endast bibehållas genom fred.

Ni gamla tysk-romerska kejsare Otto och Fredrik, ni är mina föredömen. Utan era underbara för evigt lysande exempel hade jag aldrig fått smak för den ära som omstrålar alla som någonsin har försökt och arbetat för att förena detta vårt gudomliga fädernesland.

Europa upplever idag sin största blomstringstid genom tiderna. Alla konkurrerar med alla, alla är jämnspelta, och alla går framåt med stormsteg. Det är en ofattbart positiv utveckling. England leder den och är mån om att behålla sin oförliknelighet, jag vandrar i hennes skugga men kämpar för att bli hennes jämlike, och Frankrike och Ryssland har på senare tid allt tydligare kommit allt närmare varandra: de är praktiskt taget politiska fosterbröder, vilket gör dem lika starka och väldiga som vi. Aldrig har ett mera svindlande kapitel skrivits i historien än det som vi nu skriver, ty aldrig förr har världsmaktspelets insats och hägrande vinst varit så stor. Hela världen står ju nu på spel.

Vem är den där fördömde förträfflige imperiebyggaren Cecil Rhodes? Vad tusan är han inte en tysk för? Han kunde åtminstone ha varit en boer!

Tyskland och jag har förlorat vår kejsare idag. En ung ouppfostrad och beskäftig valp utan förstånd, en omogen och fåfäng, inbilsk och bortskämd slyngeljunker, vars framfart ingen kan bevittna utan oro, ämnar efterträda sin redlige farfader, och jag tycker mig redan se mörka orosmoln på framtidens horisont.

Den uppkäftige valpen önskar ej ha sådana män som jag i sin närhet. Han har avlägsnat mig och många andra kompetenta sjömän från Tysklands roder, som nu övertas av omogna övermodiga slynglars benägenhet att riskera livet bara för dumdristighetens skull, vilka struntar i att de därmed riskerar hela Tyskland och dess framtid, som de entusiastiskt satsat på en sorts rysk roulette. Jag fruktar för Europas framtid.

Den där bortskämde inbilske oduglingen som vanpryder mitt Tysklands tron och hela den världspolitiska teaterscenen med sina billiga överdrifter och oförskämda övertramp gör sig ideligen mer och mer ovärdig den kejsartitel som han redan så skamlöst har befläckt med sina ständigt upprepade och oursäktliga klavertramp. Aldrig var Tyskland mera förtjänt av en god monark, och aldrig hade hon en sämre.

Jag tycker inte om att behöva lämna världen i detta spännande och farofyllda ögonblick, men döden kommer tyvärr ingen mänska ifrån, utan den måste vi alla finna oss i. Jag ber till Gud att han må skingra alla de hotande orosmolnen, och att han må bevara detta Tyskland som det nu är och denna lyckliga värld sådan den nu är.

Tsar Nikolaj II:

Varför kallar mig folket för Niklas den blodige? För att mina livvakter massakrerade ett hundratal civila personer utanför Vinterpalatset. Varför gjorde de detta? För att de blev rädda. Rår man för att man är rädd ens om man är soldat? Svaret är nej. Det är däremot omänskligt att ställa soldater till svars för att de har visat sig vara rädda.

Mitt krig med Japan är mitt livs fatalaste nederlag. Med förlusten av Port Arthur har folket förlorat sin tro på Gud och sin tro på mig.

Det att en sådan som Rasputin uppträder i Guds namn länder inte Gud till någon heder.

Greve Leo Tolstoj, min upproriske men sympatiska undersåte, har uteslutits ur kyrkan. Kan det vara sant? Om Gud finns eller inte är ett evigt tvistefråga och kanske det första och sista, men vad kan vara värre än att få den möjligheten utesluten för sig att han kan finnas?

"Titanic" har förlit. Anna Virubova utropade: "Förskräckligt! Ja, man borde aldrig ha övergivit segelfartygen!" Själv säger jag ingenting men är rädd.

Österrikes tronföljare ärkehertig Frans Ferdinand, den liberale och frikostige karlen, har mördats av en anarkistisk slavoman i Sarajevo. Nu blir det krig mellan

slaverna och germanerna, och de olyckliga och oskyldiga monarkerna får sitta emellan.

Nej, Österrike, det var mycket fult. Nu blir jag tvungen till att backa upp Serbien. Du gav henne ett ultimatum som var omöjligt för henne att infria, och likväl böjde hon sig för det och infriade det. En enda punkt gick hon inte med på och föreslog i stället en kompromiss genom internationell skiljedom. Det var inte mer än rimligt. Du borde som en gammal ridderlig och hederlig nation ha gått med på det. I stället föredrar du att kasta hela Europa in i brinnande krig och offra miljoner oskyldigas liv för din fåfänga. Eller kan det vara Tysklands påtryckningar som ligger bakom?

Det hänger nu på mig om det blir krig eller ej. Serbien är min bundsförvant, och Österrike har förklarat Serbien krig. Jag vet ej vad jag skall göra. Jag är nog alltför filosofisk och kristen för att själv kunna förklara någon krig. Jag skulle kunna offra mig själv för vad ändamål som helst om det bara var gott och skäligt, men att offra miljoner oskyldiga unga mäns liv ligger knappast för mig att göra.

Under påtryckningar från England och Frankrike har jag mobiliserat min armé, och under det skenbara hotet av denna trasiga fågelskrämman har Tyskland sett sig nödsakat till att förklara mig krig. Kaiser Wilhelm, eller kusin Willy, som han brukade vara för mig i vårt umgänge, hotade mig direkt och bad mig återta vår mobilisering genast eller han skulle förklara krig. Det tragiska var att han inte förstod att vår mobilisering inte kunde tas tillbaka. Jag försökte ge kontraorder, men det var för sent. Någon utväg finns det inte längre ur denna tragedi.

Jag är tsaren. Jag har av Gud ställts i spetsen för detta land och detta folk, och jag är rädd att jag inte är mogen för en så övermänsklig uppgift som att regera dem. Ty felet med mig är att jag bara är en vanlig människa av kropp och själ och att jag inte vill vara något annat.

Min tsarevna är Rysslands mest impopulära kvinna därför att hon är tyska och för att jag inte kan klara mig utan henne. Lika mycket som folket avskyr henne älskar jag henne.

Fem barn har vi, men blott genom den siste fick vi av Gud en son. Han är Rysslands arvinge, framtidens hopp och Rysslands hopp. Han är vacker och begåvad, och folket älskar honom. Men han är obotligt blödarsjuk, vilket dock bara gör att jag älskar honom desto mer.

För vår sjuke ende sons skull låter sig min hustru alltmer påverkas av en suspekt figur från Sibirien, som luktar illa och som fyller alla som ser honom med avsky. Vårt hov har ej varit något riktigt hov sedan min hustru började umgås alltför mycket med honom. Hon vore dock ej beroende av honom om han inte märkvärdigt nog hade en undergörande verkan på vår stackars son, vars lidanden ingen kan föreställa sig.

Jag har redan två fruktansvärda misslyckanden såsom tsar på mitt samvete: kriget med Japan och den blodiga söndagens onödiga massaker. Fallet Rasputin med alla de

dåliga rykten om hovet och tsarfamiljen som han ger upphov till kanske utvecklar sig till ett tredje. Jag lever nog antagligen blott för att kröna mina stora misslyckanden med än större misslyckanden, född som jag är på Jobs dag. Jag borde ej vara tsar. Jag är fel man till att vara tsar, ty Rysslands svårigheter och problem är för stora för mig. Hennes armod är för oändligt, hennes folk är för stort och för fattigt både på kunskap och på bröd för att jag ensam skall orka med det överväldigande svåra och stora företaget att läka alla dessa hennes svidande och blödande öppna sår. Min enda fiende är dock min mänskliga svaghet, ty det krävs en gud till att klara av Rysslands mest skriande problem, och jag tvivlar på att ens min fader hade orkat med att bära den börda som Gud nu ständigt och oavbrutet låter växa i vikt på min redan av smärtor och sorger brutna rygg.

Vad som nu senast har drabbat oss är detta europeiska stormaktskrig, som vi mot vår egen vilja utan förskoning plötsligt drogs in i och som redan efter knappt ett år av oöverskådlig onödig och meningslös mansspillan ser ut att kunna leda till alla de inblandade monarkiernas fall. Hur kunde detta krig uppkomma som ingen ville ha men som alla ändå nu hängivet deltar i? Jag ville ha det minst av alla, men hotet mot Serbien från Österrike med Tyskland bakom ryggen tvingade mig att mobilisera. Kusin Willy hotade mig då och sade, att om jag inte återtog mobiliseringen måste han förklara krig. Jag försökte då faktiskt återta mobiliseringen, jag gav order om det bara för att avvärja en annars oavvislig världsbrand och världskatastrof, men det var för sent, för mobiliseringen hade redan inletts. En apparat hade satts i gång som ingen kunde stoppa eller hejda. Tragedier är alltid oförklarliga, och ju mer tragiska de är, desto mer oförklarliga är de.

Till sist men inte minst plågas Ryssland nu värre än någonsin av galna rebeller och bolsjeviker, som till sitt yttersta anstränger sig för att fräta sönder och pina ihjäl Ryssland inifrån; och så hårt som de anstränger sig med denna märkvärdiga uppgift, vars självdestruktiva mening jag inte förstår, kommer de antagligen en dag att lyckas med dess genomförande. Ingenting tjänar deras dunkla syften bättre än detta onödiga och oönskade krig som, om det som de hoppas fortsätter länge ännu, obönhörligt måste leda till monarkiernas sammanbrott. Dessa revolutionärer är galna nog att tro att endast den kan förbättra situationen i Ryssland, medan verkligheten är att ingenting i Ryssland kan bli bättre, medan däremot allt alltid kan bli ännu sämre; och i sin vilda iver att få historien att skena lyckas de över all förväntan med att just drastiskt försämra situationen i detta redan ihjältorterade Ryssland.

Jag avundas varenda levande människa som slipper vara tsar.

Vad är det som denne Rasputin vill? Är det inte tillräckligt att hela Ryssland svälter, ruttar, lider och korrumpas? Måste även min egen familj själsligt frätas sönder och gå under genom denne parasits och själslöshets sugares allt starkare inflytande? Sin enorma makt har han enbart tillvällat sig genom sin sexualitet, men ingenting är så farligt och riskabelt i politiken som just maktutövning genom sexualkraft. Min hustru, min älskade, hur har du kunnat slå in på denna otrygga och

farliga och för landet irriterande väg? Är jag ett så övermåttan klent stöd för dig att en smutsig sibirisk bonde och äventyrare från det mörkaste Asien utgör ett starkare?

Kriget brinner och ingendera sidan vinner. Det enda som tiden tänker på är döden.

Jag är trött. Jag tänker ej längre på Gud och förmår inte längre koncentrera mig så bra. Allt är döende inom mig utom min känsla för min arma familj. Hur skall det väl gå för dem i denna värld, som plötsligt har blivit så ond?

Jag har länge väntat på denna dag. Folket lyfter slutligen oket från mina axlar och axlar det självt i stället. Äntligen kan jag andas, och äntligen får jag vara människa igen. Lycka till, Kerenskij! Det önskar jag dig av hela mitt hjärta! Min stackars son, min hustru och mina döttrar, kanske vi nu äntligen kan börja leva som den ömma kärleksfulla och harmoniska oskyldiga familj som vi egentligen är? Aldrig ville vi ju att makten skulle bli något ont som kunde befläcka vår mänskliga oskuld. Hellre avstår vi då från den frivilligt än att vi låter den förmörka våra liv.

Kerenskij är nu Rysslands mäktigaste man, men ingen har längre någon respekt för Ryssland, dess helighet och dess huvudstad Sankt Petersburg.

Alla önskar vi att vi hade kunnat undvika detta krig, men vi kunde det ej. Varför? Därför att världen måste ha förlorat Gud. Han har förkastat den. Det är den enda möjliga förklaringen, ty någon annan förklaring till detta universellt destruktiva vanvett finns inte.

Denna utveckling är ej gynnsam för någon utom för bolsjevikerna. Denne Kerenskij är till och med mindre mogen för sin uppgift än vad jag var. Det är mot min mänskliga och naturliga vilja att göra det, men hur kraftlös jag än är ser jag mig tvingad till att för Rysslands skull återta min forna ställning som Rysslands enväldige tsar, ty Ryssland går nu med säkra steg mot en total katastrof, och endast jag kan kanske förhindra den. Jag är beredd att offra min frihet, mitt liv och min familj för Rysslands framtids skull.

Folket hånar mig och jag gråter. Jag tröstar mig med att även Kristus måste ha gråtit när han emottog helvetet ur sin tids förryckta folkskarors blodbesudlade händer.

Jag har försökt sluta att tänka på och tala med min familj, ty om jag deltar i deras lidanden kommer jag med säkerhet att bli galen.

Nästan över en natt har Ryssland förvandlats till någonting mellan ett kaos och en kakistokrati, medan kriget i Europa härjar våldsammare än någonsin och troligen ännu kommer att bli mycket värre. Jag tycker synd om de stackars tyskarna, fransmännen och engelsmännen, som inte har en aning om vad som väntar dem. De tror att de kämpar för att äntligen få ett slut på kriget, men i själva verket förbereder

de intet ont anande en ännu mer förfärlig framtid. Krig är blott en vårsådd; vad som sedan växer upp när kriget är över och som människorna måste skörda är tusen gånger värre. Såren efter ett krig kan aldrig helas förrän den siste som utsläckte ett människoliv i kriget själv har dött.

Det var jag som kastade Ryssland in i kriget. Det var jag som genom mitt misslyckande som tsar åstadkom Rysslands fall och förnedring. Jag ensam bär skulden till detta kaos, mitt lands förnedring, min familjs förnedring, min dynastis vanära och min egen förödmjukelse, som, om jag hade straffats för min inkompetens, hade varit mycket djupare. Men jag tror att jag förr eller senare får betala vad jag är skyldig för mitt landsförräderi. Ja, jag är en landsförrädare, den som en gång var tsaren av Ryssland är nu en landsförrädare, ty han sålde Ryssland, Rysslands framtid och sin egen familj och släkt till barbarer, bolsjeviker och bastarder. Han sålde världens hopp åt mörkrets makter och fick där för ingenting. Däremot kommer han att få betala för det med sitt liv.

Jag, min hustru, mina döttrar och min sjuke son kommer att föras till Sibirien. Sibirien är den plats till vilken banditer, mördare, brottslingar och samhällsfiender förs för att dö. Jag känner mig som Ludvig XVI inför giljotinen.

Sibirien är tydligen världens kallaste plats. Ändå trivs jag här, ty jag får vara tillsammans med min familj, och min son är bättre. Tänk, ännu idag vet inte Ryssland att den tronarvinge som de har fruktat, älskat, hatat, dyrkat och avgudat alltsedan han föddes är obotligt blödarsjuk. Kommer de någonsin att få veta det?

Ja, vi är lyckliga här i Sibirien, och det är synd att ingen vet hur lyckliga vi är. Varje dag åker Alexej kälke i backen utanför baracken. Han är frisk för en gångs skull och blöder ej i onödan. Mina döttrar dansade med kosackerna vid lägerelden igår och var säkert de gladaste tösorna i hela Sibirien. Jag tror att jag fortfarande tror på Gud – åtminstone ibland.

Allt är förlorat. Kerenskij störtade mig, vilket jag tyvärr lät honom göra, och nu låter sig Kerenskij störtas av Uljanov Lenin. Katastrof följer på katastrof. Aldrig har ett land så förödmjukats av historien som Ryssland detta år.

En hänsynslös demagog vid namn Uljanov Lenin har störtat den demokratiska och liberale Kerenskij, emedan denne trodde på demokratiska spelregler i politiken och praktiserade dem med beslutsamt mod och beundransvärd idealism och konsekvens, medan Uljanov Lenin i stället praktiserade odemokratiska metoder och slog under bältet på den renhårige. Kerenskij var åtminstone hederlig och sympatisk. Vad kommer nu att ske med min familj, som alla tycks ha glömt att i alla fall är Rysslands förnämsta?

Tyvärr måste vi nu lämna Tobolsk. Det är synd, ty jag blev riktigt van vid vedhuggningen. Hur kallt, rått och fruset det än är så kan jag inte låta bli att älska Sibirien.

Min son är sjuk och blöder invärtes igen. Kommer han någonsin åter att kunna gå? Ingenting får vi veta om kriget i Europa. Håller det på ännu?

Solen lyser över snön som gnistrar som ett diamanttäcke. Om jag åter fick vara tsar skulle jag ta min tyska fotograferingsapparat och fotografera just denna unika bild av en gnistrande snöbetäckt slätt med Guds eviga skogar i bakgrunden. Ingenting levande är mera förnämt och ståtligt än ett tyst och stillsamt träd.

Jag är den förste att medge att jag var en svag och dålig tsar, men det var inte mitt fel. Det var tidens och min familjs olyckors fel, och framför allt var det den katastrofs fel som gjorde att världens älskligaste och mäktigaste lilla gossebarn vid födseln slogs av en elak fes förbannelse, så att han blev hopplöst blödarsjuk från början. Ödet gav inte oss och inte honom någon chans.

De flesta människor i världen har alltsedan Goethes och Napoleons tid varit materialister. Så länge jag lever tänker jag akta mig för att bli en av dem.

Vi har ankommit till vårt nya fängelse i Jekaterinburg. Våra fönster målas över med färg. Vi får inte se solen. Vi vet ändå att den finns, så det gör ingenting.

Ända sedan materialismen gjorde sitt insteg i världen har världen stadigt blivit sämre. Våldet har sedan dess ständigt ökat och med våldet även intoleransen. Man måste kunna tolerera allt, ty den som inte kan tolerera allt mänskligt från det största till det minsta är inte mänsklig. Materialismen har även ständigt mer och mer berövat människorna deras tro, hopp och kärlek. Idag tror knappast längre någon människa på någonting, utom sådana svaga stackare som jag, som ändå kanske fortfarande tror på någonting utom sig själv. Om Gud är död, vilket mycket tyder på att han är, så kanske han i alla fall en dag vaknar till liv igen, åtminstone i en avlägsen framtid. Den möjligheten kan i alla fall lyckligtvis inte uteslutas.

Min son kan ej längre gå på grund av sin sjukdom, och hans vakter pinar honom ständigt. De kallar honom en bortskämd vekling och en ömtålig mammas gosse och försöker därigenom provocera honom till att resa sig. Naturligtvis kan hans manlighet inte uthärda sådant. Han tvingar sig till att använda sina ben med den påföljd endast att han får ohyggliga smärtor, faller omkull, får nya blödningar, och att benen blir ännu sämre. Varför kan inte Uljanov Lenins trogna undersåtar döda oss allesammans genast och så ha det gjort en gång för alla?

Jag vet, att när jag var ung så var Ryssland världens största, rikaste och mest framstående land både kulturellt och materiellt men mest dock andligt och i fråga om framtidsutsikter. Inte ens Amerika, ja, inte ens Storbritannien, som gav mig min uppfostran, var mera aristokratiskt och högre kultiverat än det gamla Ryssland, som var direkt arvtagare till det gamla bysantinska riket och dess moder Hellas. När jag den dag som idag är ständigt bevakad av bolsjeviker och utan möjlighet till ljus och frisk luft betraktar det Ryssland, som med väldig möda och stort besvär styrs med hjälp av terror och omsorgsfullt slits ihjäl av inbördeskrig, så kan jag blott för mig själv konstatera, att den upplysta Gudsstat som en gång var Ryssland idag är ingenting mer än en oorganiserad och kaotisk myrstack, vars drottning är Uljanov kallad Lenin.

Felet med mig var att jag var en god man. Jag ville aldrig någon något illa, och därför gick det mig alltid illa. Endast när jag ibland överilade mig och sade och gjorde vad jag icke hade bort fick folk respekt för mig och hyllade mig. Men allt gott som jag försökte göra har endast resulterat i ont för min egen del.

Visst uppoffrade jag mig själv och det gärna. Jag älskade att tänka om mig själv att jag ingenting var, att jag var mindre än alla andra, och jag ville gärna vara världens ödmjukaste man. Vad betydde alla olyckorna? De bara berikade min karaktär med tålmod, beskedlighet och ödmjukhet.

Men allt har gått för långt.

Leo Tolstoj led liksom jag av bristen på kontakt med folket, den ryska vardagens gråa mörka och trista folk, så oändligt farligt, varnande, fatalt och lockande. I hela sitt liv sökte han råda bot på den bristen på kontakt, och den kampen förstörde hemfrid, familjeliv och lycka för honom. Samma kamp utkämpade jag, och det kostade mig Ryssland, och Ryssland kostade det dess liv. Ty Ryssland finns icke mer och kommer troligen aldrig att finnas mer, och det är mitt fel, som offrade allt för dess väl.

Men allt har gått för långt. För denna nya sköna sovjetunion är vi icke människor längre. De håller oss inlåsta bakom övermålad fönster och tävlar sinsemellan om att förödmjuka oss. De talar inte med oss och gör inte en min åt oss, men de misshandlar oss gärna. De älskar att äta upp vår kålsoppa för oss, de tröttnar aldrig på att husundersöka oss och vända upp och ner på allt det lilla vi äger ibland flera gånger dagligen, de upphör aldrig att stjåla från oss den ena struntsaken efter den andra, och den ena efter den andra av våra tjänare försvinner för att på brutalaste sätt tystas för alltid och mördas. De stramar åt hängsnaran om oss och är rädda för att rycka till. De spottar i vår mat när vi skall äta den och äter upp den själva och älskar att därvid föregå med gott exempel och demonstrera sitt praktfulla bolsjevikiska bordsskick, som går ut på att så mycket som möjligt köra armbågar i ansiktet på mig, min fru, tsarevitj eller mina döttrar. De raglar fulla omkring i våra kala rum och sjunger därvid obscena sånger. De har våldtagit alla mina döttrar en efter en, som ändå förmår behålla sin skönhet som överträffar alla andras och som om något kan kallas rysk. Och ständigt lyckas vi kuva dessa barbarer och omvända dem till bättre fasoner, varvid de genast utbytes till tio andra, som inte vet vilka vi är. De senaste tio fångvaktare vi fått över oss kan inte ens tala eller förstå ryska.

Och dock är vi bara människor. Vad har vi människor gjort för att förtjäna detta av våra medmänniskor? Vad har mina döttrar gjort Uljanov Lenin? Vad ont hade vi gjort England och Lloyd George, när dessa först inbjöd oss och sedan med ens förvägrade oss att söka asyl i England? Vad är vår, Rysslands och hela världens kultur annat än engelsk, som mest engelsmän sedan tusen år tillbaka tagit initiativet till och ständigt axlat det yttersta ansvaret för? Plötsligt förnekade till och med England, vars monark är min gemåls köttslige kusin, oss människor och vårt vackra kulturland Ryssland. Var icke jag den snällaste av alla Rysslands tsarer, och skall jag med hela min familj och mitt land straffas så grymt därför?

Allt har gått för långt. Jag har offrat allt för Ryssland som därvid har gjort sig till en nation av idel omänskliga monster. Och denna nya monsternation kan jag icke annat än förbanna.

Mottag min förbannelse, o bolsjevikiska Ryssland! Med orätt har du burit dig åt som ett svin mot allt vad mänskligt och gudomligt heter, och det skall du få äta upp så länge din svarta och röda, blodiga och gudlösa sovjetterror består. Du kan inte tysta oss, ty vi hör evighetens rike till, medan du blott består av förgänglighet, förruttelse, förnedring och död. Vårt blod komme över alla sovjetmedborgares huvuden! Det hjälper inte hur noggrant ni än försöker utrota vårt namn och vår historia. Hela världen kommer ändå att få veta vad ni har gjort med oss, och den skall ständigt påminnas därom så länge någon sovjet existerar! Ja, massakrera oss bara, och försök ni bara att utrota alla spår! Skicka mitt huvud till Kreml nedsaltat och pepprat, och offra det åt herrarna där som en läcker måltid! Må Uljanov Lenin skåda mitt avskurna huvud och så undfå min förbannelse! Ja, förgrip er på mina vackra döttrar, massakrera dem och vältra er i deras blod! Mörda oss så långsamt och blodigt och plågsamt som möjligt! Skona särskilt inte min gosse Alexej, som ni ju vet att är blödarsjuk, och som ju just därför förtjänar en ohyggligare död än vi andra! Låt honom kvida i sitt blod i timmar, och skjut honom åter och åter på nytt, och stick honom med era bajonetter, men utan att träffa hans hjärta! Skona icke min hustru, som i sin tro på helgonet Rasputin ju så klart och tydligt gjorde sig till Rysslands största landsförrädare och reptil genom tiderna! Från den dag då hon först kom till Ryssland har ni icke annat än misshandlat henne, först psykiskt, sedan genom förtal och slutligen med våld. Döda henne långsamt och låt henne se alla sina döttrar massakreras före henne! Och spara mig till sist! Slå mig, slå ut mitt öga innan ni skjuter mig, så att mitt avskurna huvud i Kreml måtte förbanna er desto mera uttryckligt!

Och gotta er sedan i våra oigenkännliga blodiga liks förintelse! Tag gott om tid på er! Kör oss på en skrinnda långt ut i skogen var ingen någonsin kan finna vårt stoft, våra tänder, våra benknotor och min siste tjänares lösgom! Såga oss i så små köttbitar som möjligt, så att ingen kan sätta benknotorna tillsammans igen och bevisa att de tillhörde en god rysk man! Låt oss få bada i tråg med svavelsyra, så att intet askgrand består av vårt kött! Bränn oss i bensin, och bränn oss igen i bensin, och släng sedan våra tänder och ben till ett övergivet gruvschakts yttersta mörkaste botten! Det passar oss, som var så dumma att vi försökte uppföra oss anständigt och vara goda. Men tro

inte att ett sådant gediget arbete med att förpassa oss till evigheten kommer att ta mindre än tre dygn i anspråk, och tro inte att vi därigenom sedan är tystade. Nej, för evigt så länge er blodröda sovjetunion består skall vi oupphörligt påminna er om vår obönhörliga förbannelse. Horan som för mitt vanställda huvud till Moskva för att förvissa Sverdlov om min ändalykt skall endast vara den första av många som vår förbannelse skall driva från vettet.

Högvördige herr Sverdlov, ärade överkommissarie, ditt namn skall sedan pryda den stad som lät oss dö som stadfästelse av ert heroiska försök att för alltid utplåna namnet på den stad som lät oss dö. Vad klingar bättre – Jekaterinburg eller Sverdlovsk?

Ack, hur beklämmande är icke denna totala isolering! Vi har alltid levat isolerade, men vår isolering har ständigt bara tilltagit i samma takt som omgivningens ondska har tilltagit. Nu är vår isolering så total att vi inte längre får höra ett ord från eller om yttervärlden, icke skriva något eller mottaga något brev och inte ens kommunicera med våra fångvaktare. De får dock kommunicera med oss genom att misshandla och förödmjuka oss men ej på något annat sätt. Och jag slår vad om att dessa tio semitiska, kaukasiska, persiska och mongoliska fångvaktare, som inte kan eller förstår ett ord ryska, så snart vi är likviderade själva kommer att likvideras för den sakens skull att inga vittnen till vårt öde skall överleva.

Hur beklämmande! Världen vet ingenting om vår groteska förnedring i denna vitkalkade isoleringscell, och den kommer aldrig att få veta något heller. Vårt martyrium kommer att för evigt förbli okänt för världen. Den kommer att få veta att det i hemskhet, omänsklighet och plågsamhet kommer att överträffa alla tidigare martyrs öden i världshistorien, men det är allt. Marie Antoinette dog smärtfritt i jämförelse med oss. Våra överordnades misshandel av oss, trakasserier av oss och omänskliga beteende mot oss intill vår blodiga död kommer aldrig världen att få veta något om, och det är det hemskaste. När folk inte längre får veta sanningen har Gud verkligen övergivit dem.

Så länge dynastin Romanov var Rysslands monarker hade ryssarna alltid bröd. Svält förekom aldrig efter Stora Oredan. Men något säger mig nu att ryssar aldrig mer kommer att få äta sig mätta så länge den bolsjevikiska övermakten och terrorn består. Det ingår inte i min förbannelse av det för evigt förhatliga sovjet. Nej, det är bara vad jag tror.

Ja, jag vet att jag var en misslyckad tsar. Det har hela Ryssland gastat om ända sedan jag blev tsar, trots att jag som tsar har gjort mindre än någon av mina föregångare. Endast vid ett tillfälle var jag en riktig tsar, och det var då efter mordet på min onkel Sergius jag menade att en försiktig general hade varit för släpphänt då han talade till upprorsmän i stället för att sätta hårt mot hårt. För den enda gången i mitt liv beordrade jag en underordnad att bruka våld mot folket när det blev upproriskt, och den generalen var god nog att därför samma dag begära avsked. Så förlorade jag min bästa general.

Det var den enda gången jag spelade rollen som tsar, och för den gångens skull fick jag heta Nikolaj den Blodige för resten av mitt liv, för att någon hade tjuvlyssnat till den privata audiensen. Ingen tsar har själv besudlat sig med så lite blod som jag, och därför fick jag ensam av alla tsarer kallas för den Blodige.

Men visst var jag en dålig tsar. Jag sade dock de överilade orden till generalen, det var dock flera tusen oskyldiga som omkom under min kröning i Kreml för att det blev oväder, det var dock under min regering som det stora världskriget bröt ut som mig veterligen ännu inte är slut efter fem år, och visst förekom Rasputin och andra helgon vid mitt hov. Men för det behövde väl inte Uljanov Lenin avrätta min hustru, mina fyra döttrar och min ständigt blödande son?

Min son, min stackars sjuke oupphörligt blödande son, det är slut med Romanovs högmod. Rysslands stolthet och ära är död. Vi försökte dock vara goda och anständiga, du och jag, din mor och dina systrar, och må våra exempel framstå som bevis för att den ryska högfärd och ära, som bolsjevikerna menar sig ha undanröjt med ätten Romanov, blott var evig kärlek. Vi dör med det heliga Ryssland på det att det må älskas och vördas och även leva i människors sinnen för evigt.

Det heliga förintade bysantinska rikets ende arvtagares martyriums saga är all.

V.I.Uljanov:

Vi utgör en lycklig familj. Vi är kultiverade och kloka, och min far bemödar sig om att ge mig och mina fyra syskon en utomordentligt god uppfostran. Själv är jag bäst i klassen och särskilt i latin och grekiska. Jag är en lysande begåvning som älskar mina medmänniskor, och särskilt de mest förfördelade av dem, och tänker ägna mig åt juridik och politik, som Cicero.

Det är något ruttet med denna ryska stat. På annat sätt kan jag inte förklara det faktum att den förföljer de intellektuella, de bildade och lärda som vet och kan någonting, och att den reagerar mot folkbildning och mot att alltför många alltför fattiga människor får lära sig alltför mycket.

Jag förstår inte min bror, men ännu mindre förstår jag den regering som har avrättat honom. Han hängdes för att han hade velat mörda tsaren Alexander III. Varför ville han mörda tsaren, och varför skall *vi* straffas för att han ville mörda tsaren? Bär *vi* skulden till att tsaren gör sig så hatad som han gör, så att så många lockas till att vilja mörda honom och däribland min äldste och bästa broder? Min bror var ett helgon, och jag kan inte tänka mig att han verkligen hade kunnat mörda en annan människa. Men faktum är att tsaren har mördat min bror, och därför hatar jag tsaren.

Och bara för att vår bror har blivit avrättad av tsaren är hela vår familj stämplad som samhällsfarlig. Alla högskolor och all utbildning är stängd för oss, fastän vi är goda begåvade människor som aldrig har gjort något ont.

Hur kan man bli annat än bitter inför sådana premisser i livet? Jag är stämplad som revolutionär fastän jag aldrig har varit det, och därför måste jag bli det. Och det är den statsmakts fel som mördade min broder, och den statsmakten är tsaren, som understöds av den kyrka som alla ryssar tror på. I Guds namn stöder kyrkan tsaren. Men tsaren lät avrätta min helgonrene broder, och därför är tsaren ond, och en ond makt kan inte stödjas av någon Gud som är god. Därför finns det ingen Gud som är god. Därför tvingar mig logiken att bli en övertygad ateist.

Det tsaristiska Ryssland måste falla. Alla arbetar för det ändamålet. Dostojevskij och Tolstoj har båda predikat tsarmord, och så höga profeter lyssnar alla till. Leo Tolstoj dog exkommunicerad från kyrkan. Han följde hellre utvecklingen än kyrkan, som följer tsaren ner i graven. Leo Tolstoj har visat vägen för oss: revolutionen måste komma, kommunismen måste segra, och tsarväldet måste gå under.

Klarast blev mitt kall för mig under mina tre år som förvisad i Sibirien. Där fann jag min hustru utan vars stöd jag aldrig skulle kunna vara den jag är och arbeta så hårt som jag gör.

Och nu är timmen slagen. Den gamla världsordningen är inflammerad av en politisk världsbrand som kommer att vräka alla monarkier och imperier ner i rännstenen. När Europa har brunnit upp kommer det bara att finnas vi socialister kvar, och oss kommer då hela världen att tillhöra. Alla monarkistiska traditioner, all adel, tradition och hävd, all reaktionär religion, all feminin kultur och finess kommer att förtäras i denna världsbrand, som endast vi kommer att överleva, vi socialister, som kommer att sprida proletarietets diktatur över världen.

Tyskland, du vet inte vilken tjänst du gör världen med att låta mig passera genom ditt land hem till Ryssland. Genom din hand giver du Ryssland och hela världen den revolution som näst efter Ryssland kommer att uppsluka dig och därefter hela världen. Du låter mig passera igenom dig för att du tror att jag skall påskynda Rysslands politiska sammanbrott. Det skall jag också göra, men så fort det är genomfört följer sedan ditt sammanbrott och därefter hela världens.

Jag är åter i Sankt Petersburg efter nästan halva mitt liv i exil. Revolutionen kan börja.

Kerenskij, sonen till min ungdomstids välgörare, påstår att jag är en tysk agent, bara för att jag önskar ersätta hans vacklande demokratiska regering med en fastare proletarietdiktatur. I teoretiskt avseende har han rätt. Jag är en direkt efterföljare till Martin Luther och Karl Marx. För kvinnors och mats skull vände Martin Luther ett helt folk mot den världsmakt som var den tidens kyrka, i materialismens namn gjorde Karl Marx ett personligt uppror mot världsordningen, utan vilket jag aldrig skulle ha känt mig kallad till att fortsätta i samma stil. Ja, jag är en hängiven materialist och ateist som önskar avskaffa all religiös övertro och vräka hela världens tillfälliga ordning över ända. Som sådan är jag mera lik de handlingskraftiga tyskarna än de fromma godtrogna undergivna ryssarna.

Och människan är nu en gång sådan att hon hellre vill ha mat, kläder och tak över huvudet än böcker, sagor och något att dyrka, och det att utnyttja detta självklara faktum är vad som kallas realpolitik. Det är krasst, men det är det enda politiska förfaringssätt som någonsin för framgång med sig.

Kerenskij's demokratiska idealism är sympatisk och ädel, men den ger inte folket kläder, mat och tak över huvudet. Den offerar folket för hedern. Men jag är den som offerar hedern för folket.

Kerenskij, du har misslyckats. Nu är det min tur. Proletärer, Ryssland är ert! Jag giver er det! Er tillhör allt vad som finns i Ryssland med alla dess pengar och ägor. Alla penninglån som regeringar före min har tagit utomlands avskriver jag härmed, ty även alla andra länders kapitalistiska system måste ju en dag falla. Inte en kopek är Ryssland mera skyldig någon, ty jag efterskänker hennes skulder.

Ryssland behöver fred. Därför sluter vi härmed fred med Tyskland och Österrike-Ungern. Vi är i underläge och får därför avstå från Baltikum, Polen och mycket annat

därtill, men Tyskland skall ju också gå under genom revolutionen, och då kommer vi att få tillbaka alla dessa i forntiden gjorda ryska erövringar.

Och tsaren – vad ska vi göra med honom? En gammal svag senil gubbe med en massa döttrar och en sjukligt blödande son – vad skall vi med sådana parasiter till? Dessutom tjänar denna inkompetenta familj som förenande symbol för alla våra fiender. Så länge tsarfamiljen lever har de något att kämpa för. Låt arkebusera patrasket! Det är ingenting annat att göra. Härmed skriver jag under tsarfamiljens avrättningsorder och avsänder den till Jekaterinburg. Var noga med att utplåna alla spår efter avrättningen, i fall de vita skulle intaga staden! Och efter tsarfamiljens död skall Jekaterinburg aldrig mera heta Jekaterinburg.

Ryssland brinner. Detta var aldrig min mening. Tyskar, österrikare och européer, vad blir det av era revolutioner? Varför gör ni inte uppror mot era borgerliga samhällssystem såsom vi gjorde? Inte är det meningen att vi skall stå ensamma mot hela världen. Vi skulle bara inleda revolutionen, på det att den sedan skulle sprida sig till alla länder. Men den har inte spritt sig någonstans.

Och detta Ryssland har blivit ett helvete som brinner i inbördeskrig. Alla ryssar slåss mot alla ryssar, alla slaktar alla och ingen överlever. De vita vill ju inte ge upp fastän tsaren är död! Och ju större denna slakt av miljoner oskyldiga ryssar blir, desto mera meningslös blir den.

Och hela världen är emot oss. Tyskar, engelsmän, fransmän, italienare och amerikanare – alla slåss i Ryssland mot oss ryssar.

Ja, mörda mig, ni ryssar, ty det är vad jag förtjänar. I stället för att ge er det paradiset som jag lovade har jag givit er ett helvete. Jag har lett er alla i fördärvet. Jag har bedragit er alla på samma sätt som jag har bedragit mig själv med denna svarta demoni, den gudlösa helveteslära som bara predikar våld och folkutrotning och vars namn är socialism.

Men det värsta är att jag måste tåga om allt detta. Jag är Sovjetunionens diktator som har givit det ryska folket en ny grå fabriksillusion i stället för alla de ljusa illusioner som var gårdagens Ryssland. Det värsta som jag skulle kunna göra mitt folk vore att spräcka även den illusion som jag har givit dem och som är den enda som de har kvar idag.

Helvetet har bara börjat. Efter mig kommer det som är värre, ty efter mig kommer Trotskij och Stalin, som inte kommer att sky några medel för att göra sig själva till större diktatorer än vad jag var. Jag har bara banat väg för dem som kommer att bli värre än vad jag var. Jag satte Ryssland i brand, men de kommer att sätta världen i brand. Efter min snara död kommer Rysslands öde att bli ett envig mellan Trotskij och Stalin, som kommer att sluta med den enes och tjugtals miljoner ryssars död. Jag välkomnade världsexplosionen 1914, jag jublade när jag såg den gamla vackra världen börja brinna, jag triumferade när Ryssland som dess första offer föll, men all min fröjd har blivit en grimas. Mitt glädjegrin har stelnat, och efter mig kommer de som gråter. Hundratal miljoner dyrkar mig idag som en Messias, och de vet inte vad det är de

dyrkar. De ser inte den hänsynslöse diktatorn, den desillusionerade narren, den galne demagogen, som bara har grävt sin egen, Rysslands och världens grav. De ser inte människan Uljanov. De ser bara belätet Lenin.

En ung ambitiös engelsman:

Vilken underbar värld jag har lyckan och turen att få växa upp i! Hur sällsamt gynnad av försynen måste inte jag vara som får uppleva denna ljusa sälla spirande tid och denna min ungdom i detta gamla idylliska England! Jag kan inte låta bli att likna mig själv vid en svala som ystert för första gången prövar sina av naturen fullkomnade vingar och som med dem dyker rakt mot solen och mot den blåaste och klaraste av himlar, som kanske någonsin av människor har skådats. Jag lever i en gyllene tidsålder; det är jag till fullo förvissad om, och jag ämnar inte göra den sämre.

Hur mycket underbara ting är det inte som händer varje dag nu för tiden, och hur fri känner sig inte en rik ung man som jag med framtiden framför sig i denna den mest gynnsamma av alla tidsgryningar! Hela världen är min, ty så lycklig och fri får den mig att känna mig att jag helt enkelt måste älska den och njuta av den av hela mitt hjärta.

När har människor förut kunnat resa så fritt som jag från land till land och utan papper till lands och sjöss och väders? När har människor någonsin haft tillgång till så mycket kunskap som de flesta har idag? Det enda möjliga svaret på dessa frågor, som är aldrig, förvissar mig om äktheten av denna tidsgrynings ljus; och detta är vad jag ämnar göra för att hjälpa den framåt och förvandla den till dag; rik och av god härkomst som jag är ämnar jag spendera varje uns av energi, varje liten spottstyverskärva och alla de människors goda viljor som jag över huvud taget någonsin kommer att komma i kontakt med till att personligen göra mitt yttersta för att medverka till och om så behövs kämpa till döds för att försöka åstadkomma ett i framtiden socialt förenat Europa och en i framtiden enad nedrustad och fredlig värld utan några nationella eller rasliga motsättningar.

Det är ett stort mål, men när jag ser mig om i världen idag så finner jag ej annat än att vi har goda förutsättningar för att nå det. Se på Ryssland, till exempel, som idag är världens mest respektabla imperium. Har världen någonsin sett ett mera underbart folk? Intet folk är så fromt och välvilligt och numerärt som ryssarna, och under det senaste århundradet har inget rike i världen uppnått en högre kultur. Eftersom de gärna utan tvekan fortsätter med att vara som de är hyser jag inget tvivel om att de gärna vill fortsätta leva i fred. Visserligen är deras tsar ganska svag som inte ens kunde klara av den lilla dusten med Japan, och det ryska folket har ett förfärligt men i sin stora okunnighet; men ändå så tror jag på Ryssland.

Positivt inställd till framtiden och till ett framtida universellt fredligt samarbete är jag även förvissad om att Tyskland är. Mycket ont förtal har nått oss om den tyske kejsaren och hans maktörst och blodtörst, men lyckligtvis så är sådant bara ont förtal och överdrifter. Han är visserligen stor i truten, men det är dock alltför tydligt att även

han i hjärtat blott är en fredsälskare, hur stor han som säkerhetsrisk än är genom sina otidigheter. Och som ung har han ju en viss rätt att vara vild och odisciplinerad. Han mognar säkert med åren.

Tysklands broder och halvfader, det gamla hederliga och ärevördiga Österrike, har en fördömt skicklig och slug utrikesminister som jag tyvärr även måste anse som något av en säkerhetsrisk. Jag såg gärna att hans mörka skugga, hur liten den än är, avlägsnades från Europa. Förutan honom är Österrike Europas utan tvekan heligaste och mest älskvärda rike. Det är inte alla länder som är mera intresserade av musik än av att lägga under sig kolonier.

Frankrike är vilt och passionerat, bångstyrt och oberäkneligt, barbariskt och ociviliserat, men med Napoleons öde i färskt minne tror jag inte att de vågar gå emot hela Europa en gång till.

Italien gör man troligen klokast i att inte ta med in i bilden. Italienarna är Europas friaste folk, begåvade som de är med den mest underbart naturliga och spontana livsglädje, och så upptagna som de är med att leva livet duger de knappast någonting till politiskt.

Till sist har vi det absurda Amerika på andra sidan oceanen, en stupid nation av obildade pellejönsar, ett rått och vulgärt clownimperium utan sinne för anständighet, kultur och smak, som nog så länge som möjligt bör ignoreras.

Världen är en intressant skådeplats var det mest intressanta av alla spel som bäst håller på att spelas upp med större spänning och satsning än någonsin, nämligen det politiska världsspelet. Den enda egentliga faran för spelets fortsatta fredliga gång är att alla mer och mer tycks ta sina egoistiska intressen i det på allvar.

Mitt hjärtas enda hem i världen är England. Endast här i Cambridge hör jag hemma, endast det närbelägna London har någonsin tilltalat mig som storstad, och antagligen kommer jag aldrig någonstans att finna ett andra hem än här. Och när jag längs Londons härliga föråldrade gator flanerar till och från parlamentet för att höra på Asquith fröjdad mina ögon vart de än ser inför åsynen av andra friska energiska unga män som jag själv, vilkas ögon och anleten lyser av framåtanda och verksamhetslust liksom kanske mina egna. Det är i sanning en välsignad epok som vi lever i.

En sak bekymrar mig dock som jag inte kan få ur mitt sinne, och det är frågan varför de underbaraste och kanske mest värdefulla människorna i vår tillvaro, som är konstnärerna, under de senaste femtio åren har blivit alltmer miserabla och eländiga. Varför drack geniet Toulouse-Lautrec ihjäl sig, varför gick van Gogh frivilligt i döden, varför gick det som det gick med Seurat, Musorgskij och Schumann, varför blev Brahms och Schopenhauer med tiden så ytterst sura och pessimistiska, vad i all friden hände egentligen med Nietzsche, och varför blev Leo Tolstoj så olycklig? Jag kan lika lite förstå vad det gick åt dem som jag kan bli fri från att ha deras negativism och fatalism gnagande på mitt samvete, bara för att jag är lycklig.

Denna fruktansvärda fullkomligt otroliga katastrof som hela världen hysteriskt gästas om idag är sannerligen ett mer än överväldigande olycksbådande tecken. Det är lika svårt att tänka sig, att denna världs stoltaste, vackraste, säkraste, mest makalösa, mest uppmärksammade, mest vördade och största och på alla sätt mest excellenta skepp plötsligt utan orsak och på sin jungfruresa över Atlanten på det förfärligaste sätt förliser, som det är att sätta tilltro till en sådan chockerande, bedövande och själsförintande nyhet. *Titanic*-katastrofen, som i praktiken innebär världens stolthets och säkerhets undergång, har fullständigt vänt upp och ned på hela min världsbild genom att förklara vetenskapen opålitlig. Det känns som om jag och världen plötsligt hade ryckts upp med rötterna. Sådant kunde inte och fick bara inte hända. Den underbara fasta tillförlitliga mark som var vår gloriösa drottningstid känns med ens hopplöst förlorad. Det en gång så ståtliga namnet *Titanic* kommer antagligen för alltid att leva i människors minne som kanske den mest plötsliga och förfärliga blixtnedslaget från klar himmel som någonsin har skrämt upp historien och fått en trygg tillvaro att med ens kännas skrämmande otrygg.

Vilken fruktansvärt fasansfull och beklagansvärt ödesdiger tragedi! Och att det skulle behöva drabba just gamle kejsar Frans Josef och hans gamla hyggliga Österrike! Ingen i Europa har ju fått genomgå en digrare syndafloed av sorger än just denne gamle troligen siste riktigt kejsarlige kejsare. Det är outhärdligt att läsa om denna världsomskakande tragedi i Sarajevo.

Och vilka konsekvenser kommer denna gnista så farligt nära krutmagasinet att få? Ballongen har fått ett hål; världens framtid beror nu på om Österrike kan täppa till det eller inte. Och i Österrikes främsta led står en utrikesminister vars slughet jag alltid har betraktat såsom farlig.

Varje dag är en mer spännande thriller än den föregående. Österrike har gett Serbien ett omöjligt ultimatum. Om Serbien inte infriar det måste det bli krig. Serbien backas av Ryssland, och Österrike backas av Tyskland. Farligast av allt är att Österrikes martialiska utrikesminister, som nu inför hela världen demonstrerar att han vill ha krig, uppmuntras till sin farliga kurs av tyske kejsaren. Men vad gör då Ryssland? I sitt otroliga ädelmod övertalar det Serbien att acceptera Österrikes ultimatum. Serbien går med på alla Österrikes orimliga och omöjliga krav utom ett, som Serbien ber att få hänskjuta till Europadomstolen. Därvid måste Österrike gäpa och komma av sig med förhoppningsvis alla andra krigshetsare också. Allt beror nu på om Österrike kan acceptera Serbiens ödmjuka och rimliga svar. Ännu kan kriget undvikas.

O nej! O nej! O nej! Tillvaron brinner! Över en natt har det ljusa sällsamma paradiset som världen ännu var igår förvandlats till ett flammande inferno, till en hemvist för djävlar och till ett ondskefullt helvete var plötsligt alla betraktar alla som sina fiender. På en dag tycks livet, kärleken och allt gott som någonsin har funnits att ha förlorat allt värde. Krigets kalla hänsynslöst brutala faktum har ruinerat och förstört allt

mänskligt, sunt och gott. Allt som jag och hela min generation ännu trodde på igår är oåterkalleligen förbi. Jag är en främling inför denna nya grymma till dårskap och djuriskt vanvett upphetsade värld, och jag gråter, såsom Disraeli och Cecil Rhodes onekligen hade gjort om de hade levat idag.

Med hela mitt hjärta hoppas jag nu endast och ber till Gud att detta krig åtminstone måtte bli snabbt avklarat.

Jag befinner mig vid fronten. Överallt omkring mig dör människor som flugor. Detta krig går till ungefär som så att alla skjuter på alla och dödar alla så gott det går, ty det är svårt att i frontens dammtöcken se vilken nationalitet de soldater som man får syn på tillhör. Det kan vara våra egna som flyr i panik, och det kan vara tyskarna som försöker att storma oss. Vilka de än är som hela tiden störtar omkring oss så överlever ingen, ty våra vapen är sådana att de dödar allt och alla med förbluffande effektivitet. Och det är säkrast att döda alla man ser, ty vem vet om de är fiender eller ej? Jag är övertygad om att denna dundrande, giftiga och dimmiga öde värld är helvetet, som jag slutligen har nått efter ett hårt fall från gårdagen, som redan är så avlägsen att dess paradiset inte längre verkar att ha varit sant.

Ett sjukhus har plockat upp mig från slagfältet. Jag vet inte vad för ett sjukhus det är, men det är dåligt planerat, stinker, har ont om platser och tycks vara de flestas väntrum inför döden. En gång friska unga soldater hör jag oavbrutet dag och natt skrika, jämra sig, yra, kräkas och ängslas i hysteriska dödsvåndor. En liten bäck av blod rinner under min säng från min grannes bädd. Han är död. De har ej hämtat honom ännu.

Själv överlever jag troligtvis, ty jag har endast förlorat en arm. Men vem vet? Kanske jag dör i alla fall, ty de flesta tycks ju trots lindriga skador inte komma ifrån förlossaren stelkramp.

Jag har överlevt sjukhuset, stekpannan i vilken så många av mina vänner gick åt, och återvänder nu till fronten, det vill säga hoppar tillbaka in i elden.

Det lär gå bra för min före detta kollega och alltjämt varande kompis före detta marinminister Churchill och hans vänner i parlamentet som bestämmer över världen utan att ha sett hur ett modernt krig fungerar i praktiken. Därför fick de sig en bakläxa genom ett gatlopp i Gallipoli.

Återigen är jag hemma i kulsprutediket. Jag skjuter på folk som aldrig förr, ty så lyder min order. Jag vet dock inte och bryr mig heller inte om i fall jag träffar eller ej. Order haglar över mig dag ut och dag in och jag lyder dem alla passivt liksom en automatisk maskin som sätts i arbete av spakar och knappar som ständigt trycks in och rörs om av soldatmaskineriets skötare officeren. Något samvete som kvalificerad och professionell massmördare av främlingar har jag inte längre, och i ännu mindre utsträckning har jag kvar någon fri vilja. Det moderna kriget är en fulländad personlighetsutrottningsmaskin, och det enda kvar i mig som jag fortfarande kan ta på

som något av mig själv är min intensiva längtan efter döden. Det är det enda positiva som jag har att se fram emot. Men ironiskt nog tycks ödet till varje pris vilja hålla mig vid liv.

Till min förvåning befinner jag mig på ett rent och fint sjukhus. Jag hör ej fronten någonstans. Hur har jag kommit hit? Jag försöker röra på mig. Allt jag minns är en stor explosion i alla regnbågens mest överdrivna färger. Jag rör ej längre på mig när jag förnimmer och förstår att båda mina ben är borta. Tydligen har jag fått betala för att aldrig mer behöva se fronten.

Jag får andas frisk luft idag för första gången på många månader. När jag rullar omkring i denna fagra rosenträdgård tycker jag mig minnas att jag en gång i tiden älskade en värld. Och jag frågar denna nya ohyggliga värld: var är den världen nu som vi en gång kunde älska?

Amerika lär ha ingripit i stormaktskriget. Om det är sant så kommer de allierade att segra. Segern kommer då typiskt nog att ha förlänats dem av en dålig och smaklös clown.

Kriget är över. Världen tycks jubla däröver. Jag befinner mig på resande fot, eller rättare sagt på resande stol, ty lyckligtvis har inte min familj utarmats i lika stor bemärkelse som Europa har utarmats. Det enda som jag finner överallt i Europa är stigande barbari, missnöje och svart universell tragik. President Wilsons klumpiga demokratisering, eller amerikanisering som det egentligen är, av den gamla världen, har inte varit någon tillfredsställande ersättning för alla de avskaffade, utsparkade eller utrotade monarkierna. Från det gamla Ryssland hörs ingenting och har ej hörts någonting sedan tsaren störtades och mördades. De enda människor i Europa som faktiskt inte tycks vara helt tillintetgjorda av kriget är de tyska socialisterna och kommunisterna. De är för galna, för fanatiska och för rabiata för att begripa att världen har gått igenom ett krig.

Endast England är fortfarande sig likt i någon mån. Kriget drog aldrig fram över England, inte en sten rubbades i hennes gamla städer, och hennes imperium blev lämnat helt intakt och till och med väsentligt utökat genom de tyska koloniernas fall. När jag återvänder till Cambridgeshire så blir det för att där tillbringa återstoden av mitt liv. Endast i England finns fortfarande minnet kvar av den värld som jag och mänskligheten har förlorat.

Jag har besökt den store Nijinskij i Schweiz som jag en gång som ung fick se uppträda i Paris. Jag visste inte att han var galen numera. Fastän han bara dansade och aldrig behövde komma nära ett slagfält var det kriget som gjorde honom galen.

Trots att de flesta gör sitt bästa för att låtsas om att inte märka det så har kriget totalt utarmat England ej endast ekonomiskt utan även så till vida att den generation som skulle ha byggt vår framtid har gått förlorad.

Vad fick vi för att besegra tyskarna, förödmjuka dem, utarma dem till oigenkännlighet och rädda vårt imperium? Bara detta gapande hål och hjärtesår i hela landets struktur av den förlorade generation som ingen fred eller något bestående imperium någonsin kan ersätta.

Mina brorsbarn uppskattar inte sin farbror för att han är så sur och melankolisk. De har roligt med honom bara när han rör på sina benstumpar, ty det tycker de att ser förfärligt skojigt ut. Roligast har de med honom när han ligger på marken utan rullstol och rör patetiskt på både armens och benens stumpar samtidigt som hans enda bestående extremitet är fullt normal. Det är i alla fall positivt att jag kan vara till en större glädje för världen än vad världen kan vara för mig.

Det verkar som om Amerika numera är världens ledande nation. Det är fullkomligt tidsenligt att detta brutala och absurda land befolkat av skjutgalna översittare, smaklösa nollor, egoistiska utpressare, hänsynslösa profitörer och oanständiga dollargrin nu har blivit det enda land som världen har att sätta sitt hopp till.

Jag ämnar nu begå självmord, ty denna existens är alltför meningslös.

Stefan Zweig:

Wien, du är inte bara världens huvudstad utan universums huvudstad, ty du allenast bland städer är riktigt universell. För dig är inte hela världen Österrike, som Frankrike är för fransmännen och London är för engelsmännen, utan för dig är hela världen lika viktig som du själv. Dina kontakter med Sankt Petersburg, Konstantinopel, Rom, London, Washington och Sverige är lika goda som kontakten mellan österrikarna själva. Ty är något europeiskt folk mera chosofritt, vänligt och humant? Kan någon österrikare tro något ont om någon människa? Nej, vi är ett konditorifolk, och vi har våra stambord på våra kaféer, och från dem kan ingenting hetsa upp oss. Fransmännens snorkighet, tyskarnas egocentricitet, latinarnas hetsighet, skandinavernas flegma och ryssarnas excesser är allt för oss blott och bart mänsklighet. Vi lever för vår mänsklighet, som håller ihop oss, och för oss är det den mest naturliga och självklara sak i världen att just mänskornas mänsklighet borde förena alla världens människor i fred, samspråk och trevnad.

Wien, du är världens mest balanserade stad. Allt är väl avmätt mellan dina palats och dina torg, och du är därigenom den perfekta miljön för oss människor. Tyskar, ryssar, engelsmän, fransmän, italienare, greker och judar, hinduer, muhammedaner och buddhister, alla är ni våra vänner, ty vi vet, att varken vi eller någon av er är något mer än människor, och att vi därför alla är mänskliga, vilket är det viktigaste av allt.

Hur gick detta världskrig till? Det blev ett terroristattentat för mycket, och det orkade inte ens Kristus med, eftersom kristendomen av allt att döma föll med stormaktskrigets utbrott. Dock var någon skyldig. Var det Berchtold, som gjorde sig skyldig till ett orimligt ultimatum? Var det tsar Nikolaj och ryssarnas panslavism? Var det kejsar Wilhelm som oombedd förklarade världen krig? Vem var utan synd? Vem trappade inte upp krigshysterin? Vem gjorde något för att förhindra den största historiska katastrofen sedan Konstantinopels fall? Ingen. Alla gjorde sig skyldiga, och likväl var det enda som någon gjorde sig skyldig till att självmant ta på sig ett omänskligt lidande som måste sluta i självmord.

Europa brinner, dess glans försvinner, dess makt förgås och dess bästa män offras som de kristna i Rom. Etablissemangen försvinner, kulturen går under, all lag, moral, tradition och smak blir fadd och trött och ruineras. Vad kommer att överleva? Åtminstone inte den bästa av alla tänkbara världar.

Gamle kejsar Franz Josef är död. Den starkaste symbolen för den europeiska monarkin, förföljd av olyckor och sorger mer än någon martyr, berövad samtliga arvingar utom den siste genom onödiga våldsdåd och med världens vackraste hustru slaktad nästan för sina ögon och slutligen med sitt land och sin värld fångat i en världsbrand, har han slutligen efter 68 års regering mätt på sorger gått hädan. Han slapp den värsta sorgen: att nödgas se Österrikes och Habsburgmonarkins förintelse, som i stället faller på hans ännu ädlare och bättre arvinges lott. Han var snickaren som

blev kejsare, en ödmjuk, enkel, rättfram och stillsam man som älskade musik, och han har personifierat Österrike mera än vad någon monark har personifierat sitt land. Vila i frid, du den tålmodigaste av alla monarker.

Leo Tolstoj, vad gagnade all din botpredikan och pacifism till? Endast de harmlösa och vanmäktiga hörde på dig och lydde dig, och de utrotas nu av dens anhängare som mest av alla beundrade dig och inspirerades av din opposition mot tsaren: gangstern Lenin, värre än Muhammed i sin omänskliga fanatism. Allt ditt verk, Leo Tolstoj, går nu under jämte den tsars som du hatade och vände folket mot. Ditt hem bränns upp med tsarens familj, och ditt namn och verk skändas som hela Ryssland av socialisterna. Ondskan har triumferat över kristendomen, Nero har besegrat Petrus och Paulus, säkerhetens världs helgonsläkte utrotas till förmån för anarkister och tyranner, och ingenting gott lämnas kvar. Fallet är Ryssland, Europas gendarm, fallet är Tyskland, Europas ryggrad, och fallen är den europeiska universalmonarkin. Elva hundra år tog det för kristendomen att bygga upp vad en mans fanatism har raserat på en vecka med mindre än en livstids förberedelser. Karl Marx och Engels, Darwin och Lenin, världen och historien kommer aldrig att förlåta er detta.

Österrike är fallet. Europas enda fläckfria och mest prövade monarki har tillintetgjorts, och kvar är bara Wien. Wien, det mänskliga Wien, de mänskliga människornas huvudstad kan ej ruckas omkull av världsliga omvälvningar. Det har motstått Asiens horder förr och skall även motstå historiens värsta förskräcklighet. Genom sin musik, som ger det dess universalitet, som gör det mera internationalistiskt än London och New York, kommer det alltid att bestå, ty harmonin har en gång för alla gjort sig till herre i Wien.

Sällsamt, att den första person jag skulle möta på min återfärd till Österrike efter den värsta av världsbränder var kejsar Karl, den gode ädle mannen, som efter sin och huset Habsburgs avsättning nu går en landsflykt på livstid till mötes. Det är alltid de goda och de bästa som först och mest belastas och bestraffas för ett lands olyckor. Härmed är en tusenårig kejsarepok avslutad. Och vad förlorar vi med huset Habsburg? Icke vad de redan har givit oss, men all möjlighet till att få något liknande i framtiden. Vad har vi då fått genom dem?

– Staden Wien. De stora slotten Schönbrunn och Belvedere, världens vackraste teatrar och katedraler och en stad som allmänt betraktas som den arkitektoniskt sett mest välplanerade och mest smakfulla i världen. Vi har kvar Hofburgteaterns kejsartrappa, operans kejsarliga tesalong, Hofburgs magnifika fasader och Maria Theresia-platsens grandiositet, men den epok som gav oss allt detta och hela detta Wien i dess harmoniska fulländning är nu oåterkalleligt förbi.

Min hustru, detta är Salzburg. Här skall vi leva och älska. Detta är Österrikes nyckel och porten till Alperna, som skall bli den idyll och det hem vari mina böcker skall komma till. Det är en idealisk plats för en författare, för ett hem, för kärlek och

för idealism. Detta skall bli utgångspunkten för min verksamhet, som utom författarskapet även skall vara en outtröttlig plädering och predikan för fred och internationellt samarbete mot nationalism och diktatur. Denna värld får icke uppleva ännu ett världskrig. Så ond är den inte att den förtjänar det. Den förtjänade inte ens det första, och allra minst förtjänade Österrike det.

Denne Hitler är en fantom. För mig känns han som min skugga och dubbelgångare, som min onda genius och som min evige ofrånkomlige förföljare. I tre år lär han redan ha förekommit här mitt emot mitt eget Kapuzinerberg i Berchtesgaden. Han har min mustasch, nästan mitt ansikte och hår och tycks i allt vara min vederdeloman: jag predikar fred, han våld; jag predikar internationalism, han nationalism; och jag företräder kultur, humanism och demokrati, han barbari, förstörelse och diktatur. Och hur mycket framgång jag än har haft tycks han få en ännu större.

Tyskland har fallit för nazismen, och redan kryllar Österrike så mycket av nazister att jag, en jude, inte längre kan leva och verka i fred här. Allt det som jag har vigt mitt liv åt att förhindra har hänt, trots att den enda anledningen till att det har hänt är dumhet, blindhet och vansinne.

Dessa stackars nordtyskar vet inte och har aldrig vetat vad de gör. I detta Wien har man alltid varit klarsynt och vandrat längs rätta och sunda vägar, men närhelst tyskarna har övergivit Wiens väg har det gått illa för tyskarna. Så kommer det även att göra nu.

Det värsta med Hitler är att han är österrikare. Dessa löjliga diktatorer Djugasjvili och Schicklgruber, alias Stalin och Hitler, är vår tids största charlataner, för vad är väl Schicklgruber annat än en misslyckad konstnär med kroniskt uppflammande mindervärdeskomplex, och vad är väl Djugasjvili annat än en fallen präst? Som misslyckade samhällsfunktionärer har de i stället slagit in på bedrägeriets och brottets väg. Men brott lönar sig aldrig, och världen låter aldrig i längden bedraga sig. Båda är såsom världsbedragare av historien och ödet i förtid dömda till förintelse med hela sitt verk.

Allt har jag förlorat, men jag klagar inte, ty såsom obotlig österrikare ser jag det positiva i allt. Mitt hem, min familj, min trygghet, min ställning som världsförfattare, mitt hemland, allt det som var Stefan Zweig är nu intet, men jag består och kan från min nya från all fåfänglighet avskalade position bättre överblicka världen, historien och människan och närmare ägna mig åt dem litterärt.

Vad gör det att alla mina böcker bränns i Tyskland och Österrike? Även den förste kejsaren av Kina försökte förstöra alla kinesiska böcker med den påföljd att Konfucius, Buddha och Lao-Tse, som verkade före honom, består med sina skrifter medan det kinesiska kejsardömet är hopplöst förbi. Och Konfucius, Buddha och Lao-Tse har alltså ett starkare inflytande över kineserna än vad någon kejsare någonsin hade.

Sammanlunda kommer alla mina böcker att läsas så länge det finns människor på jorden medan Hitler kämpade "Sein Kampf" förgäves.

England, även dig måste jag i min landsflykt lämna, även du kan i dessa dagar tänka något ont om mig, den vandrande juden, blott för att jag har ett österrikiskt medborgarskap. Men du har glömt att Österrike var det friaste av alla länder. För dig är Österrike Hitler-Tyskland, och för dig är jag i egenskap av österrikare därför en nazist, fastän nazisterna har bränt alla mina böcker och bannlyst Richard Strauss för att han brevväxlade med mig, en jude. Även du kan i vilken människa som helst se en fiende för hans språks och härkomsts skull. Inte ens England är längre något land för mig.

Ända sedan Leo Tolstoj dog har människovärdet i världen försämrats. Ännu efter första världskriget gällde en individ för att vara någonting. På tjugotalet kunde man ännu göra sig respektabel och uppbyren och skapa sin egen värld inom ramen för världsordningen, men idag är det omöjligt. Vem som helst kan i dagens läge förödmjuka en människa hur långt som helst utan att någon vågar rynka på näsan därvid. Lenin, Mussolini, Stalin och Hitler har förstört människovärdet i världen, och det kan inte mänskligheten leva vidare utan.

Vad världen behöver är en ny Leo Tolstoj, som kan föra individens talan och sätta sig i respekt för alla världens makthavande utan att de vågar kröka ett hårstrå på hans huvud.

Frankrike, den europeiska kontinentens stolthet och sista fria stormakt, har på ett ögonblick fallit till föga för den totalitära omänskligheten. Kvar återstår nu endast Churchill och Roosevelt. Även Stalin motarbetar Hitler men är farligare än Hitler själv. Tillsammans vore Churchill och Roosevelt starka, men Roosevelt, den klokaste ledande politikern i världen just nu, hyser agg mot England för dess imperiums skull. Churchill är ojämförligt den mest färgstarka och inspirerande personligheten i världspolitiken och är rätt man att motstå Hitler, men kan han föra England opunkterat igenom denna andra världsbrand, som är värre än den första?

Stalin är den slugaste och säkraste av de tre. Han kommer ej att kunna besegra Hitler utan att lägga åtminstone halva Europa i tyngre fjättrar än de tyska.

Kort sagt; i jämförelse med detta krig var det första världskriget ett gott krig som slutade lyckligt för Europa.

Ljuva Rio de Janeiro, allt har du, och allt har du givit mig. Du är världens vackraste stad, och i dig fann jag en human och vänlig tillflyktsort när hela världen för övrigt gick åt pipan. Vad är vackrare än dina stränder om natten, upplysta av tusen blinkande ljus, sedda ute från ett fartyg på redde med det blänkande vattnet och stjärnornas oändlighet som inramning? Ingenting kan vara vackrare i världen. Rio de Janeiro är en värld i världen och den vackraste av alla världar, en utopi som är verklighet.

Ändå saknar du vad jag saknar, nämligen Europa. Finns det något starkare vemod än hemlängtan? Man slipper inte ifrån det hur idealiskt man än har det. Jag bor i ett land som är i krig med det land som har erövrat mitt hemland, och därför är detta land som jag bor i inställt på att bidra till tillintetgörandet av även mitt hemland för att dess fiende har tagit det. Detta är outhärdligt.

Jag är, har alltid varit och skall alltid vara europé. Endast Europa är mitt hemland, och inte ens detta idealiska Brasilien kan ersätta det. Och än finns det europeiska länder i Europa som inte begår självmord. Det lilla Finland vågar heroiskt motstå Rysslands tio tusen Goljatarméer med tyrannen Stalin i spetsen och har till och med haft framgång. Sverige har lyckats hålla sig neutralt. Kanske var det dumt av mig att inte ändå bege mig till Sverige vid krigsutbrottet vart jag var på väg. Jag känner flere österrikare där än här. Än finns det hörn av Europa där frid och frihet inte offras för självmordsvanvett, och det är min glädje.

Tänk att få följa med ett av dessa skandinaviska lastfartyg till Norden, tillbaka till Europa, till ett hörn av världen var man slipper känna sig som en utstött paria för sin i dessa dagar unika fridsamhets och fredliga strävans skull.

Gud, du har givit Tyskland en Hitler enbart för att förgöra Tyskland. Du har skapat nationalsocialisterna enbart för att förstöra livet för alla tyskar i världen, liksom du skapade bolsjevikerna enbart för att förrinta Ryssland och ryssarna. Gud, detta är en sak mellan dig och mig, och det är tur att ingen annan får kännedom om dessa ord, ty om världen fick det skulle den hålla mig för galen. Men jag är icke galen. Jag råkar bara se alltings rätta metafysiska sammanhang. Det är Guds vilja att förgöra tyskarna en gång för alla. Endast därför har han satt Hitler till världen. Han ångrar att han tuktade ryssarna så hårt genom den ryska revolutionen, varför han nu vill rehabilitera dem på tyskarnas bekostnad.

Men den tyskspråkiga kulturen och traditionen, o Gud? Tänker du offra den tyska kulturen utan att blinka? Det står han faktiskt i begrepp att göra, och det kan jag såsom tyskspråkig humanist icke acceptera.

Jag kan inte leva om jag måste se detta världskrig sluta ännu sämre än det förra. Jag kan inte leva för att uppleva att Wien, München och Dresden med alla dess heliga kyrkor, unika palats och makalösa teatrar och gallerier skall bombas och läggas i ruiner. Jag kan inte åse en delning av tyskarnas land mellan bolsjevikerna och amerikanerna, som ingenting har att göra i Europa.

Jag är född av ett gott folk som alltid har älskat dig, o Gud. Hos detta österrikiska folk har jag lärt mig att betrakta min omvärld och mina medmänniskor med enbart kärlek och mänsklig värme. Men de senaste tio årens händelser har infört en omänsklig kyla och grymhet i världen vari all kärlek, mänsklighet och värme förgås. Som österrikare kan jag icke uthärda detta.

Därför, o Gud, som protest mot ditt beslut om den tyskspråkiga kulturens undergång och som protest mot din kärlekslösa bestraffning av världen, såsom representant för all den mänsklighet och allt det goda i världen som inte har förtjänat din vrede, måste även jag begå självmord.

Knut Hamsun:

Du sköna nya värld, vad bryr jag mig om dig? Du som ger dig i kast med att utrota all individualism, all skönhet och allt gott medelst världskrig, vad har jag med dig att göra? Jag förbannar dig, ty du är rutten och döende till följd av dina liberala sjukdomar, som du bara har dig själv att skylla för. Vad vann västerlandet på sin demokrati och på avskaffandet av stånden? Det vann ingenting utom en barbarisk oomkullrunkelig pöbelmakt men förlorade desto mera: det förlorade ädelmodet, den adliga principen, som gjorde det möjligt för ädla individer att existera i världen. Demokratins välsignelse är den att de som förr var förtryckta nu kan förtrycka och att de som förr inte kunde förtryckas nu kan förtryckas. Det är en utveckling lika heroisk som den antika romerska, när Rom utvidgade rätten att få bli romersk medborgare till varje invånare i det romerska riket, vilket innebar det romerska rikets utslätning, tillplattning, socialisering, bankrutt och fall.

Därför hyllar jag de få som vågar kämpa för den gamla patriarkaliska världsordningen, de enda som vågar motstå kommunismen: nationalsocialisterna. De gör rätt som bestraffar världen, som ger världen ett helvete för vad världen har gjort med sig själv. Världen har förtjänat den första och särskilt den andra världsbranden för sina revolutioners, den franskas och den ryskas, skull. Så rutten som världen var behövde den ryckas upp med rötterna, vilket endast dessa tappra blåögda blonda germaner har vågat ta initiativet till att göra. Tyskarna är ensamma mot hela världen, men hellre står jag på deras sida än på världens.

Christian Abel:

Pappa, du har givit mig och mina syskon den mest underbara barndom som alls är tänkbar. Vårt hem har varit gott, din ekonomi har varit så god att du alltid har hållit hela familjen välbärgad och välmående, vår villa har legat i stadens vackraste och mest fridfulla och pittoreska distrikt, och ingenting materiellt har någonsin fattats oss. Du har givit oss alla en fin skolgång och inte förvägrat någon av oss att bli vad han ville. Du har uppfostrat oss i den bästa tänkbara miljö i den bästa tänkbara tid i den bästa tänkbara värld. Men varför är du så orolig och skeptisk?

Föga har jag anat om verkligheten. Inte visste jag något närmare om världskrisen och arbetslösheten 1929, inte fick vi någonsin veta något om politik, och inte anade vi någonsin att livet kunde vara farligt. Far såg till att vi alltid levde skyddade i vår patriciervärld i vilken intet någonsin fick insteg som inte var av hög neutral andlig och universell världskultur.

Jag är glad, Pappa, för att du vill låta mig i motsats till mina bröder bli något konstnärligt. Men det skulle bara ha fattats att du som är musiklärare inte hade låtit en som kunde spela allt av Chopin, Beethoven och Bach utantill att bli konsertpianist. Ja, ingenting har så berikat vår familjs liv och samvaro som musiken. Alla våra bästa vänner har alltid varit musiker eller musikälskare, och om vi inte hade varit en känd musikalisk familj hade vi aldrig fått så många vänner som vi har eller varit så högt uppburna i denna stad och denna värld som vi är.

Men Pappa, hur kan du då vara missmodig och ha onda aningar i denna ljuva värld av musik som vi lever i? Musiken höjer ju oss över mänsklighetens nivå, och den är vår skyddsängel. Så länge vi har musiken och praktiserar musiken kan ingenting hända oss.

Jag älskar denna stad och detta land. Jag vill göra allt för dess välfärd och för dess framtid. Vem som än någonsin må leda det vill jag vara hans ödmjukaste tjänare, och vad som än någonsin må hända det vill jag vara det lojalt. Med min musik vill jag tjäna det intill döden, och till dess ära och dess regeringens ära skall all min musik komponeras.

Pappa, varför har familjen Goldberg fått gula stjärnor på sina bröst? Varför skall de så utmärkas och etiketteras? Vad är det för särskilt med dem? Vad skiljer dem till exempel från oss? Vi är ju deras bästa vänner.

Men du har rätt, far. Vi har ingen rätt att diskutera regeringens åtgärder. Vi måste fästa större uppmärksamhet vid allt det goda som den har gjort och blunda för det som vi inte förstår. De har ju gjort slut på arbetslösheten och byggt världens bästa vägar över hela landet. Varför skulle vi då fästa oss vid att de av någon okänd anledning som vi inte har att göra med märker ut våra grannar och närmaste vänner?

Far, varför måste jag glömma att jag är jude? Religionen har ju alltid varit lika viktig för oss som musiken. Varför gör jag bäst i att glömma min kulturella bakgrund, min uppfostran, min ras, min religion och min Gud? Nej, far, i detta måste jag trotsa dig. Jag kan icke förneka alla de andliga egenskaper som du själv en gång för alla har präntat in i mig.

Alla älskar och uppskattar mig för min konst. Jag har fått spela för själve vår Führer och den högsta partiledningen. Alla hyllar mig och gläds över det att jag på så ypperligt sätt kan tjäna och hedra mitt älskade Vaterland.

Musiken har sannerligen en säregen makt till och med över den högsta världsliga makten. För musikens skull är hela min familj frikallade från att behöva gå med judestjärnor på bröstet. För musikens skull är vi privilegierade, ty genom musiken tjänar vi och älskar vi Adolf Hitler, partiet, vårt folk och Tyskland.

Men om vi är fritagna från judeutmärkelsen – varför får inte alla judar då vara det?

Vad är mera naturligt än att Österrike och de tyskspråkiga delarna av Tjeckoslovakien skulle få vara delar av ett enda förenat tyskt rike? Men världen vill förvägra oss denna självklarhet och ser med avund på hur vi växer och blir mer och mer nationalstolta. Visst är vi fåfänga som sådana, men är inte i så fall Sovjetunionen och Förenta Staterna precis lika fåfänga? Fåfängan är alla nationers gemensamma nämnare, och alla nationer som faller faller just på det.

Men på grund av omvärldens avund, illvilja och missunnsamhet har Hitler tvingats anfälla Polen. Det är den enda rimliga och logiska orsak som jag kan se till regeringens krigsinledande. Och världen har inte dröjt med att omedelbart visa hela sin avund, missunnsamhet och illvilja mot oss i det att den genast har tagit detta till ursäkt för att förklara krig mot oss. Men jag får varken anklaga min omvärld eller försvara mitt hemland, ty Tyskland står ju över all kritik och är upphöjt över både allt klander och allt beröm.

Men jag kan inte förstå vart familjen Goldberg har förts och varför.

Min bror, varför vill du fly ur detta det bästa av alla länder? Trivs du inte i ditt hemland? Älskar du inte detta vårt sköna nya Tyskland? Tycker du inte om vår regering och dess Führer? Tycker du inte om vår politik? Men du måste glömma politiken och se på kulturen. Du måste glömma regeringen och se på vårt oskyldiga folk. Du måste blunda för kriget och hårda ut tills det är över, ty det måste ta slut. Jaså, den enda anledningen är att du är rädd om ditt liv. Men hur kan du vara det? Inte vill tyskarna någon jude något illa. Och vi har ju alltid musiken som skydd.

Jag förstår att du inte vill kriga, men om man ber dig göra det så måste du göra det. Vi måste böja oss för vårt älskade fosterlands regering och lyda dess bud hur hårda de än är. Vi är inte längre i det vita och ljuva ljusa 30-talet utan i ett hårt 40-tal som tvingar Tyskland och världen till vad varken Tyskland eller världen vill. Och vi måste följa världens gång och göra vad vi inte vill blott för att överleva.

Far, är det sant att Tysklands judar dör i koncentrationsläger? Varför? Vad ont har då vi gjort Tyskland? Det är ju tvärtom vi som under seklernas lopp alltid har hållit Tysklands ekonomi och kulturliv flytande.

Om det är så att någon tysk har någonting emot någon jude så måste han få veta att även vi är judar. Sätt på er judestjärnor, bröder, systrar och föräldrar, och visa att vi inte är sämre än någon jude i något koncentrationsläger!

Min familj vägrar att erkänna sig vara judar. De vill behålla privilegiet att få slippa den obehagligheten att behöva bli utpekade av alla som judar. Musiken har räddat dem, och de vill fortsätta att rädda sig genom musikens neutrala och tabubestående anonymitet. Och mig ber den högsta partistyrelsen att ta mitt förnuft till fånga och sluta skrika ut att jag är jude. De vill behålla mig som världens underbaraste pianist, säger de. De vill inte förlora mig. Skall jag då förneka Gud och Guds folks rätt för att få förmånen att överleva? All right, jag skall lyda dem som alltid förr. Men jag förutspår att vårt förnekande av vår judiska identitet kommer att hämna sig.

Två av mina tre bröder har försvunnit vid Stalingrad. En av mina två systrar har omkommit vid ett bombangrepp. Min mor är galen av bekymmer, lidande, oro och sorg. Min far är dyster, tyst och pessimistisk som döden.

Jag fortsätter att spela. Jag spelar dödens och nederlagets vansinniga bedrövliga förryckta musik för mina överordnade, för alla åt döden vigda officerer och generaler, för alla åt bombrädernas helvete fördömda stackars oskyldiga tyska medborgare och för den av döden och vanäran redan märkte Adolf Hitler. Jag spelar min galna musik för denna min hemstad som måste förstöras, jag spelar för kyrkorna som måste bombas, jag spelar för min huvudstad som måste skändas och krossas, jag spelar hejdlöst min vanvettigt och hysteriskt sorgliga musik för alla dessa och allt detta som jag älskar och som strax måste gå under och försvinna för evigt, ty så fåfång är jag. Så fåfång är musiken. Och jag frågar då världen: är detta bättre än att som jude sitta i koncentrationsläger och icke vara fåfång?

Min far har slagit näven i bordet. Han vill icke vara med längre. Han går nu frivilligt överallt med sin gula Davidsstjärna på bröstet. Han vill att SS skall ta honom, ty han vill inte längre veta av Tyskland. Han är en förrädare mot sitt land och mot sitt tyska folk. Och en natt är mor och far hämtade och försvunna, och de skall aldrig mer komma tillbaka.

Min bror är vid fronten i väster, och om han inte är en ytterst duktig tysk krigshjälte kommer SS att undvara även honom i sin ensidigt ariska värld. Hur länge jag kan fortsätta att leva med musiken som fåfång skyddande sköld är ovisst. Det är bara en tidsfråga hur länge det dröjer tills detta dödsdömda släkte tröttnar på min universella tidlösa kontroversiella och gudfruktiga musik och förgör den med att förgöra mig, vilket de dock knappast kommer att göra innan de måste förgås själva.

Hela världen bombar alla våra tyska städer. Köln brinner, Hamburg brinner, Lübeck brinner, Rotterdam brinner och hela världen njuter av och fröjdas över att allt tyskt brinner. Som kommunisterna jublade över tsarfamiljens avrättning, så jublar nu världen över Tysklands korsfästelse. Tysklands kultur, Tysklands musik, Tysklands Goethe, Schiller, Lessing, Leibniz, Kant, Nietzsche, Freud och Jung, Luther och Bach, Händel, Schütz och Gluck, Beethoven och Mendelssohn, Schumann och Brahms, Wagner och Furtwängler jublar nu världen över att den får tillintetgöra. Amerika vrålar av skadeglädje när Dresdens barn och kyrkor bombas till skelett och våta fläckar. Tyskland skall förstöras. Det har världen bestämt, och det är rätt att så skall ske, ty världen och den demokratiska majoriteten är god. Men om världen vill dräpa Tyskland så får den allt lov att dräpa mig först, ty jag, den tyske Juden som försmäktar i koncentrationsläger, är Tyskland.

Världen är ett koncentrationsläger. Kulturen är ett koncentrationsläger. Allt är ett koncentrationsläger. Allt gott som sker försiggår inom ett koncentrationsläger. Allt som sker utanför koncentrationslägret är av ondo, ty endast koncentrationsläger förmår luttra något så att det blir gott. Ett koncentrationsläger är således den bästa platsen i världen att vara verksam i, ty endast där kan något gott och varaktigt existera.

Det är inte tyskarna som slaktar judarna, utan det är världen som slaktar Tyskland. För att Tyskland slaktas slaktas judarna, ty Tyskland var judarnas land mer än något annat land i Europa. För att Gud beslöt Tysklands undergång måste hans folk judarna bli lidande där för. Och Gud är god, och därför lider judarna gärna där för.

Det judiska koncentrationslägret i Tyskland kommer att bli världens berömdaste ort för sekler framåt. Det kommer att bli lika berömt för evärdliga tider som korsfästelsen. "Arbete ger frihet" kommer att för alla tider vara lika sant som att "man måste bära sitt kors".

Nu jublar Churchill och engelsmännen, Truman och amerikanerna och hela den civiliserade världen över Hiroshimasmällen! Vad lycklig världen är nu! Vilken effekt på mänskligheten de makthavande har åstadkommit! Deras handlingssätt är fullt ursäktligt. De ville ju bara få ett slut på kriget. De ville ju bara påskynda krigets slut, som hotade att komma när som helst! De ville ju bara smälla sitt dräpande trumfäss i potten innan spelet tog slut! De ville bara undvika ytterligare mansspillan med att bränna ihjäl hundra tusen japaner! Vilket snillrikt sätt att föra krig på! Man behöver bara trycka på en knapp! Lika enkelt som att sätta i gång duscharna i koncentrationslägrens avlusningskamrar! Vilken effektivitet!

Är du nöjd nu, du sköna nya värld? Tyskland har korsfästs och begravts och är oskadliggjort såsom uppståndet från de döda i och med det att det är delat och kluvet. Min hemstad och landets huvudstad Berlin är en rykande askhög som även den i ett

särskilt kapitel för sig skall delas och klyvas. Och världen har uppfunnit sitt bästa förstörelsevapen genom tiderna: det är så effektivt så att det kan fördärva hela världen i ett nafs. Och ingenting kommer mänskligheten att mera ägna sig åt och satsa på i framtiden än på att använda sig av denna underbara effektiva kärnkraft. Det är ju så spännande att leka med sådant som är så farligt att det faktiskt är hopplöst fascinerande i sin totala destruktivitet och dödlighet.

Därmed sätter jag punkt. Min musik skall i framtiden endast ägnas åt Gud och åt mig själv, ty jag vill inte på nytt göra världen galen med att lägga Guds musik fram för dess fötter.

Jag dog med Tyskland och judarna i dess koncentrationsläger. Att tyskarna led lika ont som judarna kan jag i egenskap av både jude och tysk för evigt vittna inför Gud om.

Franklin D. Roosevelt:

Att måsta dö nu, när detta förfärliga krig äntligen börjar lida mot sitt slut! Men på ett sätt är jag lycklig genom att jag aldrig behöver uppleva atombombens förverkligande. Andra än jag kommer att få ansvaret och skulden för dess användning och icke jag, och jag beklagar dem, och i synnerhet min vän Churchill och min vicepresident Truman.

Hela dess tillkomsthistoria är en bedrövlig tragedi. Det var Einstein som insisterade på att vi skulle snickra ihop den, därför att den arme gamle tysken var livrädd för att tyskarna skulle hitta på att göra samma sak. Nåväl, den risken fanns ju faktiskt, så vi totade ihop den. Det tog tio år och astronomiska kostnader för staten.

Till slut, när den var så gott som färdig, visade det sig att tyskarna inte alls hade varit inne på samma spår. De hade inte haft en tanke på atombomber utan bara på vanliga barnsliga sprängladdningsraketer, flygande tunnor med exploderande skrot. Alltså hade motiveringen bakom atombomben varit förfelad från början.

Men då vaknade militärerna upp. "Nu när vi har bomben måste vi använda den! Skicka den mot japsen, och avsluta kriget! Då kan vi se om den verkligen fungerar samtidigt!" Och eftersom vi låg i krig fick generalerna sin vilja igenom. Japan var redan besekrat, det skulle bli fred när som helst, inte heller där var det alls nödvändigt att använda någon superbomb, men bomben bara låg där, och militärerna hade fått blodad tand, som pyromaner inför möjligheten att få tända på världens största korthus.

Jag beklagar verkligen hela detta erbarmliga jippo av renaste militära omänsklighet.

Gud är mitt vittne till att jag aldrig har velat annat än den enskilda människans väl, för vars skull jag envist med all min energi har kämpat för vår västerländska demokrati. Och i egenskap av demokrat, från tå- och fingerspetsarna till hjässans yttersta hårstrå, dör jag med den demokratiska principens välsignelse på mina läppar. Och den demokratiska principen är de mänskliga rättigheternas praktiska genomföring.

Robert Oppenheimer:

Jag vet inte vad det är jag håller på med. Jag vet bara att jag måste fortsätta. Jag har gått för långt för att kunna återvända. Jag har simmat ut på för djupt vatten för att åter kunna ta mig in till stranden. Ack, vad är det jag gör! Jag önskar jag visste. Jag vet bara att det är ett experiment som kan visa sig vara vår tids mest betydelsefulla, om det lyckas.

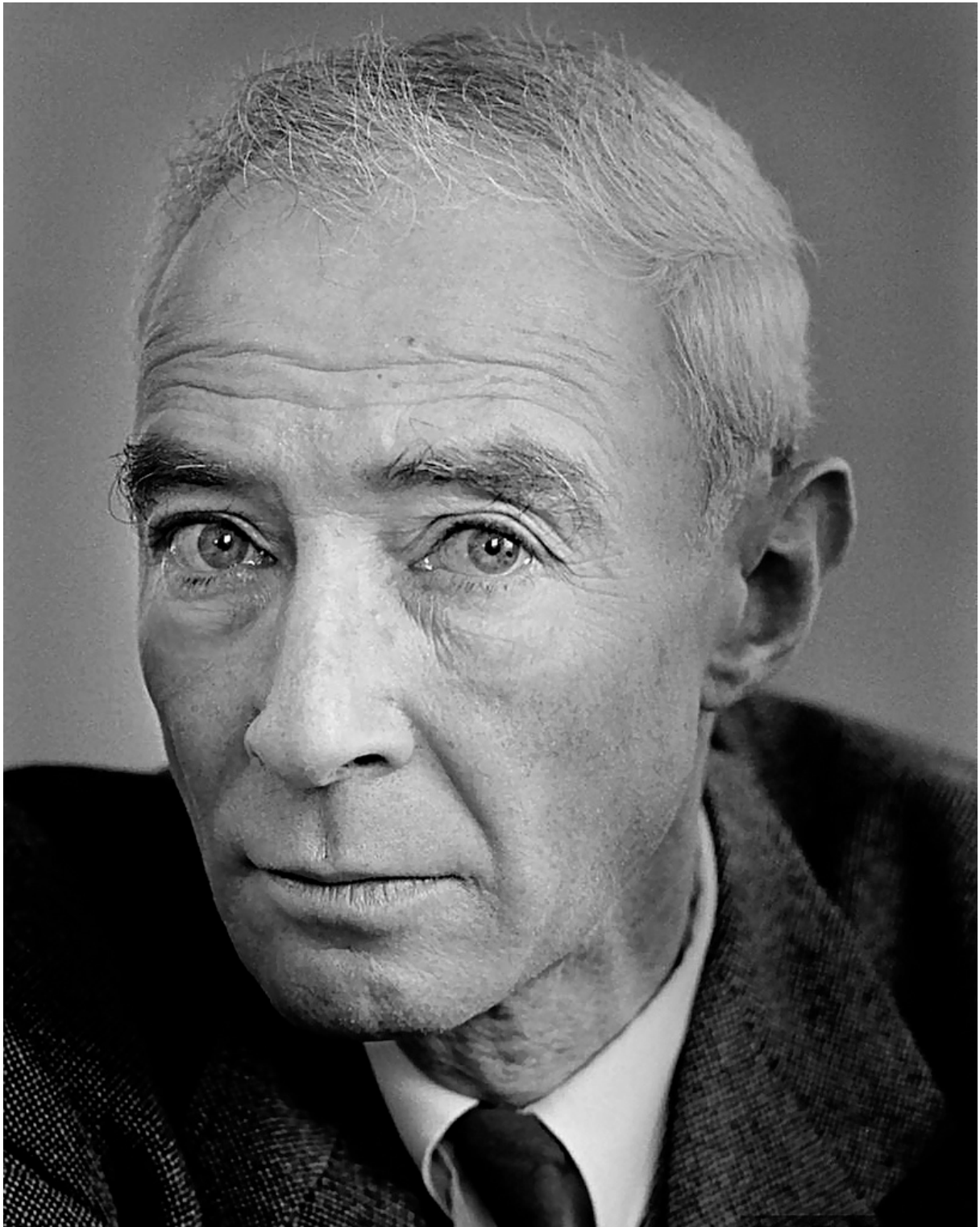
Bomben är färdig. Skapelsens krona är fullkomnad. Vetenskapens apotheos är redo att demonstreras. Människan har blivit mäktigare än Gud, ty med denna bomb kan hon förinta allt som Gud har skapat. Gud är död, ty atombomben lever.

Som besatt har jag arbetat på detta projekt under mitt livs bästa år och givit mitt allt för dess fullbordan. Jag har inte vetat vad jag har gjort, men nu är det färdigt. De närmaste veckorna kommer människan att bäva mera än någonsin tidigare i historien, ty hon kommer att bevisa sin förmåga att kunna spränga hela sin värld i luften.

Har människan någonsin varit så destruktiv och så ond? När har människan förföljts och mördats så mycket som i vårt sekel? Och kronan på all denna människoondska är denna bomb, som utan mig aldrig hade kommit till. Jag är atombombens uppfinnare och bär ansvaret för dess tillkomst, demonstration och praktiska användning mot människor i krigstid.

Det gick an att bära det ansvaret så länge man ännu hade arbete framför sig. Så länge uppgiften var ofullbordad var det härligt att leva för uppgiftens storhet och

förverkligande. Men nu är arbetet färdigt. Nu måste man skåda resultatet och sedan tvingas se de praktiska konsekvenserna i vitögat, reflektera över ansvaret och kanske gå under i sjukt grubbel däröver.

Vetenskapen och vetenskapsmannen står över all politik och över allt världsligt. Politik existerar inte för honom, någon skillnad mellan kommunister och kapitalister

existerar inte för honom; moral, känslor och personliga åsikter får inte finnas för honom, ty han måste se allt vetenskapligt och i allt leva vetenskapligt. Annars är han inte vetenskapsman. Att vara vetenskapsman innebär en balansgång i tomma luften, en lindans högt över Niagara med tusen vikter på ryggen, en vandring på en spång över alla helvetets avgrunder, och denna oerhört subtila och svåra balansgång har jag hittills klarat av. Men efter Hiroshima och Nagasaki har jag börjat falla.

Mitt livs största ögonblick var när den första atombomben fälldes i Amerikas sterilaste öken. Då visste jag att jag hade lyckats. Alla mina drömmar hade visat sig vara verkliga. Alla mina experiment hade lyckats. Jag var världens mäktigaste man, ty jag hade skapat människans dödligaste vapen. En ohygglig uppfinnarbana hade krönts med framgång. Och först då började jag reflektera över vad det var jag egentligen hade åstadkommit.

Ty atombomben är mäktigare, större, värre och hemskare än Gud. Gud sägs vara alltings skapare, den evigt nyskapande universella anden, som allt liv består av. Men denna bomb som jag har skapat är motsatsen till Gud, en Antikrist i kubik, som på kort tid kan omintetgöra allt vad Gud har skapat och allt liv över huvud taget. Gud är en vacker saga, men atombomben är verklighet. Och denna atombombsverklighet finner jag mera skräckinjagande än något tänkbart abstrakt gudomligt väsen. Ty Gud är i teorin liv, men atombomben är döden i praktiken.

Vem kan se filmbilder av Hiroshimas och Nagasakis för livet odugliggjorda men ändå till livet dömda allt utom ihjälbrända offer? Vem kan se dessa brända människor som är dömda till den mest långsamma och kvalfulla död som är möjlig utan att påverkas därav intill vanvett? Och vad skall icke atombombens uppfinnare tänka inför dessa hans hundratusentals långsamt och kvalfullt döende offer? Inför sådana fakta kan icke ens en sådan vetenskapsman som jag längre förbli vetenskaplig, utan han måste ge vika för ytterst personliga och kvalfulla subjektiva känslor och så kallade samvetskval.

Jag är fördärvad för livet av min egen livsgärning. Bästa delen av mitt liv gav jag åt atombomben. Jag lyckades med den, och jag blev stor och världsberömd genom den, men någonstans i denna dödens universaltriumf gick människan jag förlorad, och jag kan inte återfinna henne, mig själv, mitt goda jag, min kreativa arbetsförmåga. Jag är slut som människa, arbetare och kreativ uppfinnare, ty jag skapade atombomben.

De män som i praktiken fällde bomberna över Japan har blivit vansinniga. Är även jag vansinnig? Ja, jag är vansinnig så länge atombomben lever, ty atombomben är historiens största vanvett. Och atombomben är universell. Atombomben är inkarnationen av ett universellt destruktivt vanvett, som i sin ram omfattar hela mänskligheten, och så länge detta vanvett, denna atombomb lever, skall även jag, hela mänskligheten och hela världen vara offer för samma vanvett. Därför är det enda vettiga för mig att göra i livet mera att av all min själ, kraft och hjärta till min sista levnadsdag motarbeta atombomben och bekämpa dess vanvett.

Så är jag då av ödet dömd till att för resten av livet bekämpa mitt eget livsverk och i den kampen ärelöst och ömkligt duka under.

Mahatma Gandhi:

Mr Churchill,

Tro inte att jag hatar England. Jag tror säkert att det är få hinduer som beundrar och uppskattar ert imperium och er anrika kultur så mycket som jag gör; och bland engelsmän ligger mig särskilt Rudyard Kipling varmt om hjärtat. Jag håller av er, liksom Leo Tolstoj höll av tsaren, men vi måste gå skilda vägar, ty vi kan inte acceptera er inställning till livet som vår. Ni har givit oss västerländsk demokrati, och det är det värdefullaste vi har fått lära oss av er, och den kommer vi att slå vakt om, liksom om er dygdesamma viktorianska kulturs minnen här i Indien; men för övrigt måste vi få förbli hinduer. Ni är trots allt en ung praktiskt inriktad nation av världen, medan Indien är en vis gammal man, som sätter mera värde på sin visdom än på sin handlingskraft. Ni har er kristendom, vars historia är en dramatisk saga om hänsynslösa martyrer, medan vi trodde på Gud kanske innan judendomen fanns. Den moderna materialismen föddes hos er och spreds därifrån över världen, och den allena framkallade de båda världskrigen och atombombens praktiska användning; och det är denna utveckling som är så fullkomligt väsensfrämmande för oss och som gör det omöjligt för oss att längre vara er tjänare. Vi kommer aldrig att kunna böja oss under er kyrka, emedan kristendomen, liksom dess ursprung judendomen och även islam, är en utmanande lära, medan vi försöker vara fridsamma. Era ismer, revolutioner och världsomfattande intriger, från de europeiska monarkiernas störtande under det första världskriget och framåt, har gjort att vi har fått nog av er; och det är därför vi ber om att få gå vår egen väg. Och ni har ingen rätt i världen att

försöka hindra oss. Vi ber er att försöka förstå våra argument, att besinna ert världspolitiska agerande och att i framtiden bemöta oss som de bröder till er vi alltid har varit, fastän ni har försökt göra oss till tjänare. Vi har tjänat er av pur vänlighet och aldrig av fri vilja.

Er vän, M. G.

Gud vet att jag aldrig ville detta. I hela mitt liv har jag med religiösa medel kämpat för ett fritt och enat Indien styrt under Guds befäl. Indien har efter trettio års kamp blivit fritt, men den friheten går nu under i blodigt inbördeskrig. Indiens enhet, som alltid var en självklarhet under engelsmännens tid, har krossats av fanatikernas inbördes tråtor. Aldrig mera kommer Indien att kunna bli en nation. Minst fyra kommer hon att sönderfalla i: det buddhistiska Burma, det buddhistiska Ceylon, det hinduistiska Indien och det fanatiska Pakistan. Och kriget mellan de toleranta hinduerna och de fanatiska muslimerna har endast börjat. Efter trettiosju års kamp har jag äntligen nått mitt mål: ett självständigt Indien, men detta självständiga Indiens verklighet hånskrattar mig rakt i ansiktet. Så länge dessa folk var under engelsmännen slogdes de mot dem, och nu när engelsmännen är borta slåss de med varandra.

Må Indien splittras och delas och sönderfrätas av sig självt över min döda kropp!

En ungersk balettdansör:

- Du är duktig, Lajos. En dag när du är stor kanske du blir lika stor som Nijinskij.
  - Det är det jag hoppas på.
  - Det var inte lite det!
- Lajos lärare smålog.

- Hur går det i skolan, Lajos? Har du hittat något älsklingsämne redan?
- Ja, historia.
- Jaså! Läser ni historia i klassen redan?
- Nej, jag läser på egen hand.
- Jaså, och vad läser du om då?
- England och Grekland. När jag är stor ska jag resa till dem bägge två.
- Som världsberömd balettdansör?
- Just precis!

Lajos och hans far har gått upp till Fiskarbastionen där de står och ser ut över sin stad.

– Se denna stad, min pojke. Jag lovar dig att ingen stad i världen är vackrare än denna vår Donaudrottning Budapest. Jag har rest överallt i Europa, jag har sett Paris, London, Rom, Wien, Florens och Venedig, men ingen av dem kan mäta sig med vår huvudstad. Väx upp omsorgsfullt, min pojke, ty av ödet är du gynnad att växa upp i världens vackraste stad.

Jag tycker dock inte om att du nödvändigt vill bli balettdansör. Du borde bli en säker affärsman i stället, som jag. Du kommer av en av vårt lands anrikaste familjer, och du borde visa dig värdig ditt namn med att bli någonting bättre än en dansör. Men eftersom du är envis och eftersom jag älskar dig kommer jag alltid att hjälpa dig med vad du än gör.

- Vad är en nazist, pappa?
- En nazist är en äkta idiot.
- Är Mussolini en nazist?
- Nej, Mussolini är reko, fast han umgås alltför mycket med avskummet Hitler.
- Är Hitler en nazist?
- Ja, Hitler är en nazist. Akta dig för honom och för alla som tror på honom.

Flera år har gått. Det är 1938. Lajos är en ung man vid Budapestoperans balettskola. Hitlers annektering av Österrike har just drabbat världen. Krigsmoln skocka sig över Europa.

– Men Ungern är i säkerhet. Vi lever trygga och osynliga mellan alla stormakter, och vi glädja oss åt vår underbara lott. Jag tvivlar faktiskt på att något folk i världen idag är lyckligare och lever i större harmoni än ungrarna.

Och hela världen älskar oss. Budapest besöks inte så mycket av rika utlänningar som Rom, Venedig och Florens, men alla som i alla fall kommer hit är eniga om att Budapest, min egen underbara stad, är den vackraste i Europa.

Och om det blir krig så klara vi oss undan det. Vi är kloka, vi håller oss utanför alla historiska skeden, och vi understödjer bara dem som vi måste och tar till vapen bara om vi verkligen måste. Om ändå alla folk på jorden tänkte så! Varför är inte hela jorden som Ungern!

Det sägs att tyskarna förföljer alla judar, detta begåvade, musikaliska folk, som helst bara sysslar med lärdom, och tyvärr verkar ryktet vara sant. Hur löjliga, fåniga, okunniga och barnsliga kan människor bli!

I kväll dansar jag min första stora huvudroll på Operan. Min karriär ligger strålande framför mig. Alla som har sett mig är eniga om att jag kan bli en ny Nijinskij, och jag tänker inte ge mig förrän jag har blivit det.

O, hur underbart är inte Budapest i kväll! Jag har gjort stor succé, livet är underbart, och min stad är vackrare än någonsin. Se bara hur den mäktiga Kedjebroen höjer sina magnifika ståtliga lysande portar över vattnet, och hur Elisabethbronns smäckra spann speglar sig i Donaus lugna breda flod, och hur människorna där i restauranten dricker, skrattar, skojar och äter medan underbara zigenare spelar för dem på sina mjuka violiner! I sanning, ett mera njutningslystet, vänligt och leende folk tror jag inte att existerar på jorden.

Kom, Miklos, och se på min bostad! Den är riktigt fin. Jag har fått den av föräldrarna. Huset är inte särskilt fint, men värden och grannarna är goda människor. Och ett rum med kokvrå räcker gott åt mig.

Inte sant? Det är en fin bostad. Jag städar varje dag och är väldigt stolt över den fastän den bara är tillfällig.

Hur förfärligt är det inte att tyskarna har bombat Warszawa! Vad har polackerna gjort dem? Den stora frågan är nu: vad gör engelsmännen?

Jag undrar hur det är i England. Det måste vara ett underbart land, eftersom våra egna Alexander Korda och Leslie Howard har slagit sig ner där och trivs där fortfarande. Och deras filmer är ju naturligtvis de bästa i världen! Och det säger jag inte för att jag är ungrare utan för att man, om man har sinne för konst och smak, inte kan säga annat.

Jag tycker synd om Wien och Österrike. Hur mycket måste de inte lida under de vildsinta barbariska nordtyskarnas ok! De förtjänade aldrig att få sitt land så stympat som de fick det efter det stora världskriget. Bara därför hade de nu ingenting att sätta emot tyskarna. Men ännu mera synd tycker jag förstås om Polen.

Och snart är det antagligen vår tur. Men vi är kloka nog att inte slåss. Vi böjer oss för stormakterna och låter dem gråla sinsemellan över våra huvuden. Vi har ingenting med deras makthunger att göra.

Och Budapest kan de inte röra.

Frankrike faller som ett korthus. Det visar vad jag alltid har misstänkt: det är inte mycket ruter i fransmännen.

Men engelsmännen fortsätter kampen. Winston Churchill är som ett orubbligt granitblock som England tyr sig till, och med honom som skydd mot stormen klarar sig engelsmännen igenom allt. De utgör verkligen en ädel och beundransvärd nation.

Min vän Miklos är förgrymmad på amerikanarna för att de inte deltar i kampen. Han säger att nazismen är någonting som det är varje mans plikt att bekämpa till dess att den är kväst för alltid och att det är en skam att det överflödande rika Amerika inte inser sitt ansvar. Han säger att nazismen är den värsta faran i mänsklighetens historia, men jag tycker att han överdriver. Han vet dock mer än jag.

Han var Mussolinibeundrare förr, men nu hatar han Mussolini för att denne har gått i samförstånd med Hitler. Han hatar kriget och säger att världens undergång är nära. Det är underligt att han samtidigt är en så from katolik.

Jag har gått med i den antinazistiska rörelsen. Jag har redan avgivit alla viktiga löften, och jag har svurit att aldrig mera dansa offentligt förrän Ungern återigen vunnit personligt oberoende och frihet från tyskars inflytande. Jag tror på rörelsens ideologi. Den tar avstånd från både Hitler och Stalin och alla diktaturer.

Vår ministerpresident Téléki har begått självmord i protest mot Tysklands krav på vårt deltagande i kriget. Detta är den värsta upplevelsen i mitt liv. Han var en god och klok man, och om hans politik nu blir överkörd betyder det att de onda och galna tar över.

Hitler är en galen hund som borde skjutas och det snabbt. Det mest förvånande av allt är att det är så få som inser det.

Hur kommer världen att se ut när kriget är över? Kommer England någonsin igen att bli lika ädelt och mäktigt som det var? Enligt nyheterna lär London vara nästan jämnat med marken av de tyska bombmattorna. Och hur kommer det att gå för Mussolini? Kommer han att hinna ta sitt vett till fånga och gå över mot Hitler innan det är för sent? Kommer jag fortfarande att ha lust att dansa när världen ligger i ruiner?

Hurra för Japan och deras infall i Pearl Harbour! Äntligen har Amerika tvingats med i kriget, och detta är den första goda nyhet vi har fått sedan kriget startade!

Miklos är utom sig av förtjusning och säger att detta betyder att de allierade inte kan annat än segra. Men på deras sida står Stalin.

Tyskarna bombar London varje natt och inte bara London: en gotisk medeltida katedral i Coventry lär ha jämnats med marken. Det måtte vara förfärligt för engelsmännen att få se sin anrika huvudstad förstöras till oigenkännlighet.

Miklos säger att Europa håller på att gå under, och jag tror han har rätt. Nazisterna erövrar allt, sprider sitt gift överallt och förlamar allt av mänskligt värde inklusive deras egen gamla underbara anrika kultur. Hur kan Goethes, Schillers, Bachs, Beethovens och Brahms gamla Tyskland ha spottat fram sådana avskyvärda hundar som Hitler, Göring och Goebbels? Man ser ju på dem direkt att de alla är monster! Hur kan tyskarna ha kunnat förläna dem någon makt? Hur är det möjligt att en så fruktansvärt självdestruktiv förändring i ett så kultiverat land så plötsligt kan inträffa? Jag förstår det inte.

Leslie Howard har skjutits ner av tyskarna i ett passagerarflygplan ovanför Atlanten. Tyskarna jublar över att ha skapat krigets största och ädlaste martyr hittills – men Pimpernel Smith kommer att fortsätta utmana dem. Ingenting kan ta bort honom från biodukarna – eller Chaplins Diktatorn, även om de bara får visas underjordiskt.

Jag hör nu att tyskarna har slagits tillbaka vid Stalingrad, men jag är inte entusiastisk. Jag hade varit gladare om greker stått emot tyskarna vid Thermopyle eller norrmän vid Narvik eller om engelsmännen hade återtagit Dunquerque.

För om Hitler är en galen hund så är ju Stalin den största, värsta och farligaste av kungskobror.

Hur beklagansvärd, ruten och bedrövlig världen omkring oss än är, så lever vi dock i Budapest, den vackraste av alla städer. Och så länge jag har mitt Budapest att fröjdas över, njuta av och älska, så länge är jag nöjd, ty att ha Budapest är att ha allt.

Jag har brutit mitt antinazistiska löfte att aldrig dansa ett steg så länge nazismen har inflytande i Ungern. Jag kunde inte låta bli att visa ett prov på min konst inför en underbar publik som faktiskt längtade efter att få se min dans. Är det fel att bryta politiska löften för konstens och människornas fågrings skull? Jag är rädd att mina kamrater i föreningen tycker det, och följaktligen löper jag risken att bli utfrusen.

Jag har inga vänner mera. Alla mina bästa vänner var antinazister, och till följd av mitt handlingsätt fryser de nu ut mig. Säkerligen avskyr de att göra det, men de måste följa sina principer. Jag förstår dem, och trots att jag nu är en främling för tillvaron har jag fortfarande kvar min värld och mitt Budapest, och även min publik, om jag åter skulle få lust att dansa, vilket knappast är troligt.

Maktbalansen har svängt om. Ryssarna driver nu nazisterna tillbaka, och de närmar sig Europa allt mer för varje dag. Engelsmän och amerikanare har visserligen gjort framsteg i Afrika, men hur innerligt önskar jag icke att även de skulle sätta sin fot i Europa! Jag ryser vid tanken på att Europa ligger helt öppet för Stalins avancerande tyranni.

Hur fantastisk är icke engelsmännens Churchill! Han ensam som personlighet väger fullständigt upp både Hitlers skräckinjagande mordiska gestalt och Stalins giftiga sataniska tyrannleende.

Äntligen gör de allierade någonting. De har landstigit i Normandie och tågat upp genom Italien, men jag önskar att de hade gjort det lite tidigare. Ryssarna är redan i Polen!

Hur förfärligt är inte detta krig! Nazisterna har redan förlorat kampen, men de vägrar att ge upp innan de har förstört och ruinerat hela Europa. De italienska gamla klassiska städerna faller i spillror, operornas opera La Scala i Milano bombas liksom Leonardos Nattvarden, det äldsta katolska klostret Monte Cassino har fullständigt utplånats, som om krigets primära mål och avsikt var att fullständigt förstöra mänsklighetens mest ovärderliga kulturarv, Paris och London är halvt sönderbombade, om man ska tro på vad som påstås, och dagligen blir någon ny medeltida stad någonstans, vare sig i Tyskland eller Italien eller i det olyckliga Polen, för alltid utjämnad med marken. De människor som sköter detta krig känner inte varandra och strider inte med varandra, utan de ägnar all sin uppmärksamhet och energi åt att fullständigt förstöra varandras civilisationer. När kriget är över kommer ingenting att finnas kvar av världen utom Amerika, vars trygga medborgare bekvämt rullar tummarna långt borta på andra sidan om världshavet. Och jag fruktar för hur det ska gå för mitt Budapest.

Det olyckliga Polens huvudstad Warszawa har enligt vad jag har hört helt och hållet utplånats på grund av en nazistisk ledares nyck.

Bomber haglar över Budapest. Jag hör dem vissla och explodera där jag ligger på Maria Magdalenasjukhuset strax utanför staden. Jag struntade i sirenerna när de började tjuta; jag hörde planen komma och förberedde mig för domedagen. Jag träffades i benet av någonting när de första bomberna träffade staden, och av vad jag kan förstå av min blyga sjuksköterska så är mitt högra knä skadat för all framtid. Jag hör bomberna falla långt borta och önskar att jag hade fått dö. Jag önskar att den första bomb som fälldes över Budapest hade träffat och dödat mig.

Jag får snart lämna sjukhuset och fara hem till familjen på vårt gods i Szombathely för att vårdas där tills jag blir frisk helt och hållet. Ryssarna belägrar nu vår huvudstad, tyskarna vill tyvärr inte överge den, utan de vill stanna kvar bara för att förstöra så mycket som möjligt av den för att straffa oss för att vi försökte övergå till

de allierade, och dag och natt hör jag bomber, kanoner och kulsprutor. När jag någon gång sover någon timme då och då drömmer jag alltid mardrömmar om allt vad som förstörs i Budapest.

Mitt ben kommer jag aldrig att kunna böja igen. Knät är fördärvat och låst, och jag försöker som bäst att lära mig gå med käpp.

O, varför invaderade engelsmännen inte Grekland i stället för Italien? Då hade kanske Ungern fallit i deras händer i stället för i Stalins.

Jag befinner mig i Szombathely, men jag längtar tillbaka till Budapest. Ryssarna och tyskarna kämpar förbittrat där nu, Kungliga Slottet lär vara illa åtgånget, och jag förbannar detta nazisternas krig ideligen varje minut av varje dag som går. Min egen familj känner inte längre igen mig.

Jag ber till Gud varje morgon och kväll att tyskar och ryssar åtminstone må vara ute ur Budapest före jul.

Jag har lämnat Szombathely och är på väg mot Budapest med tåg. Snön ligger ren och vit på marken så långt man kan se, det är iskallt ute, och världen i allmänhet tycks på alla sätt vara stel av köld. Jag ser endast elände och krigströtthet överallt, och det är tydligt att ryssarna redan är mera impopulära i vårt land än vad tyskarna någonsin var.

Trots att jag vet att allt är dött i Budapest och att det fortfarande finns nazister kvar där som slåss, så längtar jag dit. Jag har aldrig längtat så innerligt till min stad förr som jag gör nu.

Tåget har stannat utanför staden. Jag är dödstrött och ämnar därför tillbringa natten på hotell. I morgon fortsätter jag färden.

Det är söndag morgon. Klockan är inte ens sju. Himlen är grå, luften är isande kall, men allt är stilla. Jag vandrar längs Budapests kajer.

Inga broar finns kvar. Kedjebroen stupar rakt ner i det iskalla vattnet, och kvar av Elisabethbron finns det endast vaga sorgliga lämningar. Det ståtliga Kungliga Slottet ligger i grus och ruiner uppe på berget, och även Matthiaskyrkan är oigenkännlig. Allt är förstört. Jag börjar gradvis inse att Budapest inte längre existerar.

Jag vandrar genom tysta gator där förr violiner sjöng och vackra flickor dansade. Vid den här gatan, där alla de förnämaste restaurangerna låg, finner jag bara ruiner. Borta är de glada gästerna, och borta är de ivriga kyparna. Till och med träden är borta.

Jag möter en liten tiggarpojke. Jag frågar honom var hans föräldrar bor. Han svarar naturligtvis att de är döda. Jag frågar honom vilka de var och var de bodde medan de levde. Och jag får veta att hans far var baron.

Jag haltar vidare med min käpp, och mina ögon är givetvis innerligt våta. Budapest, som jag lämnade för fyra månader sedan, har under min frånvaro förvandlats till ett spöke.

Skottlossning smattrar ännu här och var genom morgonens tystnad, men den lämnar mig fullständigt likgiltig. Jag blir gärna skjuten av en ryss eller en nazist som inte vet namnet på denna stad.

Operan står kvar men har även den skadats och plundrats. Jag finner i salongen spår och lämningar av slagsmål, hänsynslös förstörelselusta och av orgier. En kvinna ligger stinkande och död i orkesterdiket.

Men någonstans leker ett par barn. Deras skratt låter som ekon från en lycklig förgången värld som idag är död.

Jag lämnar teatern och går på min käpp hem till min våning vars hus fortfarande står kvar underligt nog. Jag låser upp min dörr, träder in i rummet och lägger mig på min säng. Där slutligen brister jag ut i förtvivlad ohämmad gråt.

"Tror du på ett liv efter detta?" frågar mig min kamrat Elisabet där vi sitter i ett dunkelt kafé och äter billig smutsig mat tillsammans. Jag svarar henne att det är mig likgiltigt om vi är odödliga eller ej, ty vad vi än är så får vi finna oss i det. Jag är inte på humör att prata, och hon märker det och tigger.

Med smärta i bröstet minns jag den tid då jag var djupt förälskad i henne men aldrig vågade tala om det. Hon tittar ner i sin tallrik medan hon äter, och jag undrar vad hon tänker på men vågar som vanligt inte fråga.

När hon har ätit tillräckligt av den kväljande röran på sin tallrik frågar hon mig utan att se på mig: "Kommer du någonsin igen att kunna dansa?"

Jag svarar kort: "Nej." Och jag äter färdigt, tittar inte mera på henne, och när jag är färdig reser vi oss och lämnar syltan. Vi säger "hej" och lämnar varandra utan att mera se på varandra.

Jag har inte rakat mig på många dagar och inte tvättat mig heller. Jag sover med kläderna på och accepterar mer och mer ett liv utan innehåll och mening. På kvällarna går jag till ett kafé där jag sitter och skriver koreografi, och ibland händer det att jag där träffar en bekant. I så fall låter jag honom tilltala mig, ty jag tycker inte om att inkräkta på någons område om han inte bjuder mig att göra det. Ganska snart upphörde bekanta jag träffar att tilltala mig.

Jag börjar även mer och mer att dricka vin, ty på något sätt smakar vin lika beskt som livet, vilket alltid är en lika fascinerande observation att göra.

Småningom börjar jag även hemfalla åt masturbationer, men stopp: jag får inte blotta för er hela mitt alltmer depraverade själliv. Och vad betyder väl ett historiens offer för historien? Varför håller han inte bara tyst? Vad spelar hans tystnads desperata skrin för roll? Och låt hans futila tårar bara begravas levande under hans trådslitna filtars föraktliga smutsighet.

Människor börjar göra någonting åt alla de ruiner som skräpar överallt över hela Budapest och särskilt i de delar av Buda där stadens vackraste byggnader låg. Pontonbroar har lagts över floden, och de vanpryder vattnet lika mycket som de vanpryder staden. Jag hör någonstans att de allierade har jämnat Berlin, Dresden, Hamburg, Lübeck, Hannover, Köln, Hildesheim och Chemnitz med marken och att Hitler har begått självmord med sin mätress i en bunker, men allt detta lämnar mig oberörd. Jag tillbringar mina dagar med att drömma om och med min fantasi förgylla det förflutna.

Den förut antinazistiska föreningen i vilken alla mina bästa vänner ingick har nu skiftat färg efter klimatet och blivit antikommunistisk. Eftersom Ungern håller på att göras kommunistiskt av sina ryska erövrare har mina vänners förening gått under jorden, och de erbjuder mig medlemskap. Jag vill gärna behaga dem genom att acceptera, men jag anser det vara fel att göra så eftersom jag inte längre är ett dugg politiskt intresserad, vilket jag bekänner för dem. Vår palaver slutar dock i alla fall med att jag blir medlem. Och jag måste erkänna att jag känner en viss glädje däröver.

Tiden går snabbt när man har ställt sig utanför den. Den antikommunistiska rörelsen är nu ett känt maktbegrepp, nästan alla Ungerns tidigare magnatfamiljer som nu är ruinerade stödjer den, och jag oroar mig för mina vänner, ty ryssarna vill gärna åt dem.

Nej, Miklos, jag är inte en av er längre. Jag kan inte hjälpa er att bygga upp och förändra världen, hur behjärtansvärt det än är av er att vilja göra det. Jag är gärna hedersmedlem av er förening mot ryssarna, men jag vägrar delta aktivt. Det enda som

kvalificerar mig för medlemskap är mitt handikapp – detta krökta ben som aldrig kan dansa mera. Jag är oduglig till allt och i synnerhet till politik. Ni vill fortsätta ett världskrig som för mitt vidkommande är förbi och jag med det, men jag kan omöjligt bidra till nya konflikter. För mig är det förgångnas likvidering omöjligt att gottgöra, ty inte förrän alla de är döda som var med om att mörda varandra i detta krig tror jag att en ny bättre värld kan bli en tänkbar möjlighet.

Min våning ser ut som en gammal bortglömd och nerlusad vind. Jag har inte städlat på ett år, och det ligger döda råttor i skafferiet som jag inte har orkat slänga ut. För varje dag blir min bostad mer deprimerande, mer instängd, mörkare, gråare och dystrare. Och jag kommer aldrig att göra något åt det. Ty vi lever nu i atombombens sköna nya värld, där hela städer med hundratusentals människor förintas på ett ögonblick, där inget ädelt brittiskt imperium längre kan lysa med mänskliga värderingar, skönhet och smak, och där plutonium blivit världens ädlaste och dyraste metall, som dödar var och en som rör vid det. Att fabricera det har för vetenskapsmännen blivit en högre besatthet än vad det var för alkemisterna att göra guld, men medan alkemisterna misslyckades så lyckas i stället plutonisterna. Och denna nya sköna atombombsvärld kan ingen göra någonting åt. Den är här för att förgifta den mänskliga världen i evighet.

Min värd och mina grannar undviker mig, och det gör de rätt i, ty jag vill ännu mindre hälsa på dem än vad de vill hälsa på mig.

Jag häktades idag och torterades. Ryssarna tycks veta att jag har något samröre med den underjordiska antikommunistorganisationen, ty med frestande anbud försökte de locka mig till att avslöja mina vänner. Detta kan jag dock givetvis inte göra.

De har befallt mig att besöka deras kontor varje morgon klockan 10. Varför kan de inte lämna mig i fred? Är de så korkade att de inte ser att jag inte duger till något annat än till att bli lämnad åt mitt öde?

En bil stannade i natt utanför mitt hyreshus och hämtade doktor Merschner och hans hustru. De har inte kommit tillbaka. Andra människor som har hämtats på samma sätt mitt i natten har heller aldrig kommit tillbaka.

Jag struntar numera blankt i att inställa mig på de fördömda ryssarnas kontor. Det är min personliga hämnd för att de visade mig fotografier på Miklos efter att de hade avrättat honom. De idioterna trodde att bilderna på ett blodigt lik kunde skrämja mig. Jag bryr mig inte om vad som händer. Jag kan ändå inte sjunka djupare eller förlora mera än vad jag redan har gjort.

Ryssarna hotar mig. Jag antar att de snart tar hand om mig. Jag gick upp till Fiskarbastionen idag för att kanske för sista gången se Budapest. Det var en sorglig syn. Det skulle inte förvåna mig om av alla Europas förstörda städer just Budapest,

den vackraste, var den mest förstörda. Och det skulle heller inte förvåna mig om av alla Östeuropas kommande lidanden just ungrarna fick känna på det värsta.

Far, det är vänligt av dig att söka upp mig, men det är ingenting du kan göra för mig. Låt mig vara. Lev ni ert liv och låt mig leva mitt. "Men ditt liv är inget liv," säger far. Just därför, genmäler jag, måste ni lämna mig i fred. "Men du måste göra något," tjatar han. Gör själva något, skriker jag nästan. Det bästa ni kan göra är att överge det sjunkande skepp som detta landet är. Flytta till Österrike medans tid är! Än så länge får man passera gränsen. I morgon kanske ryssarna stänger den för gott. Men jag stannar här. "Varför?" Det har du inget med att göra.

Glöm din son, förkasta honom som det träbenta slakthusmässiga räddningslösa fiasko han hopplöst är. Tänk på de levande och glöm de döda. Jag är hädanefter död för dig. Om du kommer hit fler gånger skall jag hålla mig borta eller låtsas att inte vara hemma. Se, du gråter. Du borde inte ha kommit hit. Så länge jag lever kommer jag bara att vara dig till smärta och sorg. Håll dig borta från mig för din egen skull.

Och far lämnar gråtande min bostad, vars skick berett honom en värre chock än mitt eget.

Hur gärna skulle jag inte fara till utlandet! Men vad tjänar det till? Far jag utomlands och hoppas att det ska vara bättre där så blir jag säkert bara på nytt besviken.

Jag såg Elisabet på gatan idag. Hon hälsade inte på mig och jag hälsade inte på henne. Vi gick förbi varandra på var sin sida om gatan som om vi inte kände varandra. Det sista jag vill här i livet är att hon ska bli inblandad i mina problem.

Kommunisterna har etablerat sig nu. Jag har hört rykten om att amiral Horthy, vår riksföreståndare och siste amiral, nu är i Holland. Det är underbart att han slipper bevittna Ungerns hädanfärd på nära håll.

Varannan natt hör jag hemliga polisens svarta skåpvagnar stanna i närheten och föra bort oskyldiga begåvade människor. Varför kommer en sådan bil aldrig och hämtar mig?

Jag älskar Ungern, och jag kommer alltid att älska mitt älskade Ungern. Ingen kan beröva mig min kärlek, ty den är sammangjuten med min själ, och min själ är det enda av värde som jag fortfarande äger.

Och vad än ryssarna gör med mig så kommer det underbara Ungern som en gång var alltid att leva, om ingen annanstans så inom min egen själ. Mina landsmän må hata sitt land, förneka det och förråda det åt ryssarna, och de må till och med glömma det om de vill, men själv glömmer jag det aldrig.

Ryssarna skriker och gatar om tyskarnas förfärliga koncentrationsläger och alla de miljoner oskyldiga som har avlivats däri, men vart för de sina egna motståndare? Vart förs alla dem som varje natt avhämtas och förs bort för att aldrig mera återkomma?

Den som gatar om en annans smuts har vanligen ordentligt med smuts själv.

Ungern var ett fridfullt land uppfyllt av underbara människor som inte på något sätt förbröt sig mot eller ingrep i världsordningen. De hade världens vackraste stad som sin huvudstad, och de älskade alla livet mest av allt och närmast varandra. Trots allt detta erövrade en tyrann deras land, slogs främmande soldater om deras huvudstad, ödelade dessa den, och förstörde främlingar oräkneliga oskuldsfulla människors liv, trygghet och framtid. Varför? Vad gjorde Ungern för att förtjäna allt detta?

Jag hör en större bil stanna utanför det hyreshus i vilket jag bor. Kommer de efter mig eller efter min granne? Min granne undrar säkert samma sak. Han hoppas de kommer efter mig, och det gör även jag. Hemliga poliser klampar upp för trapporna. Jag lyssnar spänt. Slutligen stannar de och knackar på min dörr. Jag andas ut av lättnad. Äntligen har det blivit min tur.

Jag öppnar för dem och ber dem stiga in. De ber mig följa med dem. "Med nöje," svarar jag och tar på mig min rock. Så följer jag med dem.

De märker att jag haltar och använder käpp, varför de bär mig ner för trapporna, så att det ska gå fortare. Jag knuffas in i deras stora svarta bil, där många andra redan finns förutom jag. Vi skall alla föras bort mot vad jag hoppas att skall vara en snabb och lindrig död. Men så är inte fallet. Liksom var fallet med judarna i Hitlers Tyskland kommer vi att sättas till slavarbete där vi gradvis automatiskt kommer att dö av undernäring och överarbete. Ingen beundrar och lär sig så mycket av en tyrann som en tyrann.

Ja, här avbryter jag mitt livs historia. Mycket är säkert inte att tillägga eftersom jag antagligen kommer att tas om hand på effektivare sätt än de övriga i denna bil. Ty de flesta av dem är ju unga och friska studenter, akademiker, läkare, apotekare och exaristokrater, medan jag har turen att vara både halt och lytt och oduglig såsom samarbetsvillig slav.

Men vid närmare eftertanke är nog de flesta av oss ändå lika odugliga som jag. Ty ingen av oss ser ju längre någon mening med att hålla sig själv vid liv.

Stalin:

Jag är materialismens fullkomning, dess storslagna utvecklings slutprodukt. Sfinxen i Kreml är den mäktigaste man som någonsin har levat, och därför är han en sfinx: ingen får veta hans innersta tankar. Ju mer diktatorn tiger, desto mäktigare blir han. Lenin var en narr som ville hindra mig från att ta makten i Ryssland efter hans död. Ju mera man försökte hindra, motstå och motarbeta mig, desto hårdare blev jag, desto mera våld tillgrip jag, desto större skräck spred jag.

Jag är materialismens fullkomning och yppersta produkt. Människan är ett djur, och endast den starkaste överlever. Den enes bröd, den andres död. Den som har ett samvete går under, ty han är svag och har betänkligheter. Därför förlorade tsaren mot Kerenskij, som var den hårdare av dem, och Kerenskij mot Lenin, som var ännu hänsynslösare, och alla Lenins trogna mot mig, som var den hårdaste av alla. Jag vet nog att jag är en diktator, en folkmördare och vår tids hårdaste tyrann. Jag vet att jag är många strån vassare än den barnslige gaphalsen och diletantan Hitler. Men det rör mig inte i ryggen.

Det ligger i tiden att fara hårt fram med världen och mänskligheten. Det är inne att utrota miljoner. Vem som helst som var i mitt ställe skulle vara lika grym som jag. Jag är ju inte mer än en vanlig människa. Och genom att jag har den ställning jag har – enväldshärskare över världens största rike med nästan två hundra miljoner

människoliv i min hand – måste jag försvara den mot de två hundra miljoner som vill visa att de är lika mycket människor som jag. Och mitt enda vapen mot mänskligheten är skrällen. Och i vår tid är det ett effektivt vapen.

Låt mig belysa min ställning med ett exempel. Vid en jordbrukskonferens nämns mitt namn och citeras jag, varvid alla deltagare reser sig upp och applåderar. Så gjorde de under Lenins tid, och därför gör de även så under Lenins efterträdare. Men jag är snillrikare än Lenin. Jag har mina vakter, och det vet folket. De skulle bara våga låta bli att applådera.

När de väl har börjat applådera vågar de därför inte sluta, ty de vet att den första som slutar klappa i händerna åt Stalin kommer att noteras och kanske kallas till förhör som misstänkt antistalinist och kontrarevolutionär. De klappar i fem minuter. Armarna och händerna domnar. De vågar inte sluta. Vilket spektakel! De blir röda, och de fetaste får hjärtklappning. De vågar inte sluta applådera! De känner sin Stalin.

Slutligen anser sig någon ledamot böra ingripa, slutar applådera och börjar tala i mikrofonen. Genast slutar alla applådera och sätter sig. Någon vågade vara djärv nog att ta risken att vara den första till att sluta applådera för Stalin, och det var vad ingen på tio minuter hade vågat. Och den som slutligen vågade det blev mycket riktigt noterad och efteråt kallad till förhör, varvid han befanns vara skyldig till någon form av antisovjetisk verksamhet och skickad till Sibirien för resten av sitt liv. I vårt socialistiska samhälle är ingen outhärdlig, och man klarar sig endast genom att vara den som inte faller genom att se till så att alla andra faller genom att ange dem för vilken struntsak som helst: alla angivelser tas på allvar, ty det ligger i allas intresse att se så många huvuden som möjligt rulla utom ens eget, som bara sitter löst om man upphör att höra till dem som anger, ty anger man inte blir man angiven som misstänkt för sin medborgerliga passivitet. Döda eller dödas. Äta eller ätas. Det är vårt suveräna socialistiska idealsamhälle. Inte skräckväldet i Paris efter den franska revolutionen var så effektivt som mitt, som nu har hållit på i ett kvarts sekel, och min makt har aldrig varit mera absolut. Nästan trettio miljoner människor har dödats i mitt land under min tid och i mitt namn, men det rör mig inte i ryggen, ty vill man överleva i vårt moderna samhälle får man inte ha ett samvete. Vem som helst skulle ha gjort vad jag har gjort om han var i mitt ställe.

Karl Marx skulle ha skrattat av skadeglädje om han hade fått uppleva den sovjetiska versionen av proletariats diktatur! Han började ju som satanist på jakt efter ett verktyg att kunna störta omkull samhällsordningen, tills han fann socialismen. Hans lära är ingenting annat än ett hån mot den etablerade traditionsförsvarende världen, och det är också vad detta socialistiska samhälle är: ett hån mot allt mänskligt, allt civiliserat, all kultur och allt gott. Tsaren, som mördades med hela sitt släkte och hela Rysslands kultur, för att han råkade leka sträng magister med sitt folk och hota med pekpinnen, var en ängel mot oss socialister, som verkligen anstränger sig för att överträffa Hitler och nazisterna i grymhet, sadism, omänsklighet och djuriskhet. Jag är proletären som leder proletariats diktatur. Jag är proletären som manar alla proletärer till att göra revolution i alla länder och vräka omkull all tradition, kultur, civilisation, religion och mänsklighet, som vi har gjort här i Ryssland

med Lenin som staffagefigur och attraktiv glansbild. Jag är proletären som har gjort Ryssland till världens största och mäktigaste stat – på bekostnad av allt ryskt, men det hör inte hit. Som präststuderande var jag proletär, och klokt nog gav jag kyrkan på båten och blev till ett universellt hån av allt vad religion heter. Dessa heliga stofiler som lever i celibat och tror sig veta vad Gud tänker, som lever för att förverkliga det absoluta idealet, är världens största dårar i det att de tror på ideal. Det finns inget ideal som inte måste vika inför den världsliga maktens krassa verklighet, dess råa våldsideologi, dess omänskliga ondska, som överträffar allt.

Amerikanernas och Churchills största misstag i kriget var att efter nationalsocialismens fall inte ta upp kampen med sovjetsocialismen på allvar. De hade atombomben och hade med den som medel lätt kunnat befria Östeuropa och påtvinga Ryssland sin Coca-Cola-demokrati, och det lät de bli att göra, fastän de nog tänkte på saken. Varför lät de sig ett sådant tillfälle gå sig ur händerna? Därför att de var lika goda kålsupare som jag. Churchill, Roosevelt och Truman tvekade lika litet inför Dresden, Hiroshima och Nagasaki som jag tvekade inför att genomföra Järnridån. Och Vlasovarméerna hade vi ju det nöjet att förinta gemensamt, för vår gemensamma ordnings skull. Och nu, när de vet att de rättvisligen hade kunnat göra upp med det Ryssland som då var svagare än någonsin, är det för sent, ty nu har även vi atombomben, vare sig den fungerar eller ej.

Skåda denna härlighet! Detta är socialismens triumf! Bevittna denna triumfarmé som tågar fram här för mig, Beria, Molotov, Chrusjtjov och mina andra kamrater, på Röda Torget! Aldrig har en härligare armé skådats! Det är segrarna från Berlin och Prag, Warszawa och Budapest, Wien, Belgrad, Sofia och Bukarest, Karelen och Baltikum, som här tågar fram för att hedra oss. De har lagt Tyskland för evigt i ruiner och för alltid förintat det tyska folkets levnadsmod. De har gjort halva Europa till vårt och i grunden besegrat vårt enda obehag Finland. Skåda dessa härliga långdistansrobotar! Vi är nu lika mäktiga som U.S.A, och om de förintar Moskva förintar vi New York, som är större. Vi har nu makt att utrota världsstäder och hela mångmiljonmannafolk på ett ögonblick. I ett slag kan vi utplåna hela Kinas befolkning. Vilken makt! Vilken härlighet! Och allt detta är mitt, mitt, mitt! Aldrig har någon enskild man varit så mäktig, så stor, så härlig som jag! Ty en amerikansk president måste ju darra för sitt folk, medan mitt folk, dessa två hundra miljoner undermänniskor och nyttiga idioter, darrar för mig, och det intill min dödsdag.

Men akta dig för att le inför all denna härlighet, Josef, ty ditt leende avslöjar dig och förräder dina tankar inför världen. Ingen får någonsin veta vad du verkligen tänker och vet, ty den som får veta något om dig får därmed makt över dig och blir farlig. Du måste tåga om dig själv intill din dödsdag, och alla de som vet något av vad du vet måste utrotas. Det är lägerfångarna. De har genomskådat det socialistiska systemet och vet vilken skadeglädje ditt leende och ditt jubel står för. De känner dig och är därför farliga och måste dö, varenda en. Det är Tolstojs dotter Alexandra och Maxim Gorkij, det är Trotskij och alla präster, det är demokraten Kerenskij, Alexander Solsjenitsyn och miljoner andra. Det är varenda människa i mitt rike som vågar ha en

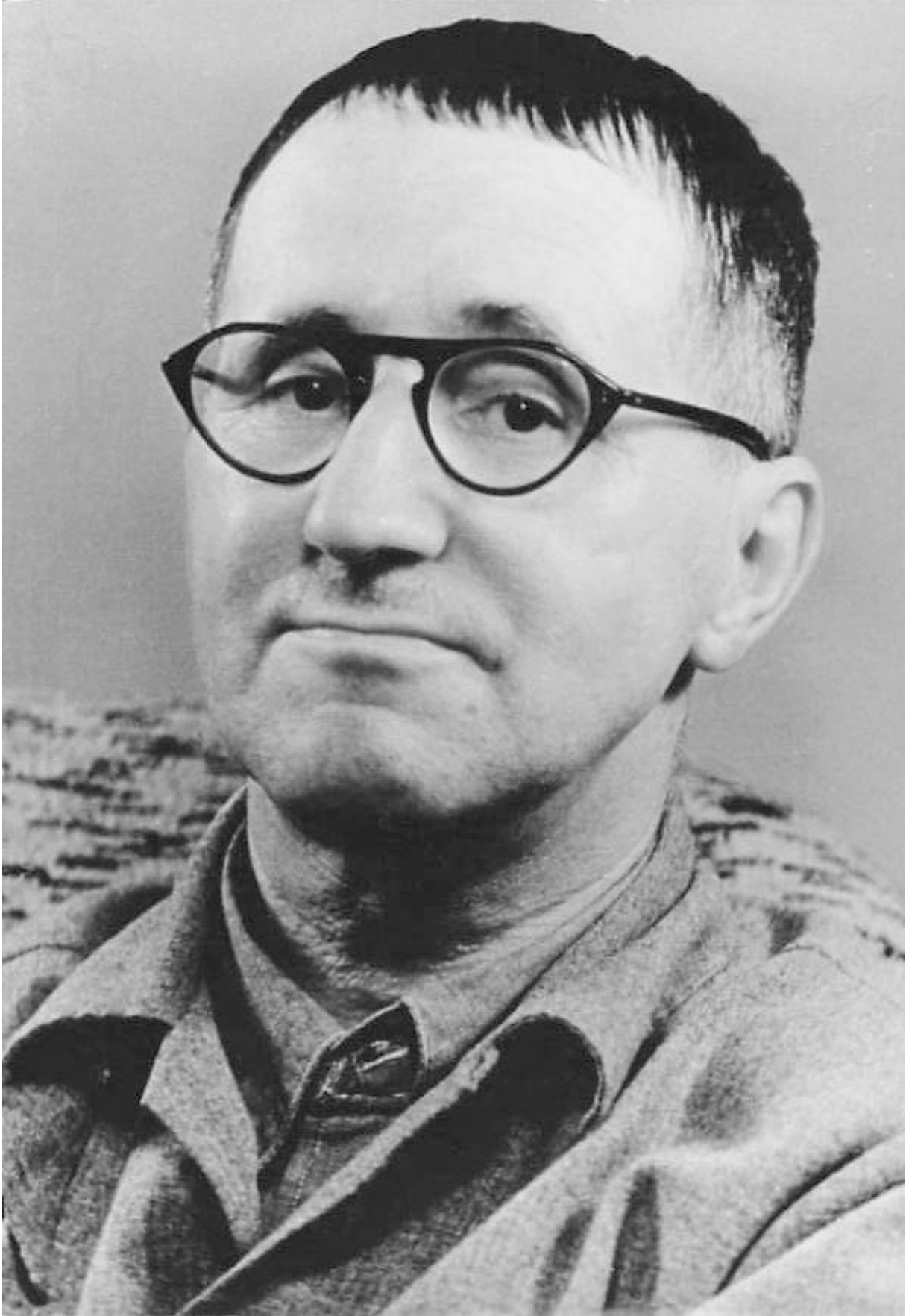
egen tanke. De måste utrotas tills det inte återstår en bokstav av allt vad de har skrivit och tills ingen mera frivilligt vågar minnas deras förhatliga namn.

Mao Zedong:

Kina, du är härskaren av kaos. Världen är kaos, och du behärskar henne. Allt är kaos, och endast Kina har kunnat organisera det. Fortsätt, o marscherande kvinnor och outtrötliga arbetare, att propagera för Kina. Egentligen hör både Vladivostok med omgivning upp till Amurs mynning, Mongoliet och Annam till det eviga Kinas naturliga territorium, och vi borde nog försöka få dem under Kina igen. Mongolerna är ju mongoler och icke ryssar.

Ryssland är vår störste fiende. Han är den enda som hotar och bråkar med oss, och honom allena kan vi frukta krig från, ty västerlandet är ju så naivt och godtroget som buddhisterna. Nej, endast Ryssland har något emot oss, liksom alla har något mot den som vill kräva sin rätt. Vår rätt är Mongoliet, Amur och Annam, och vi är dumma om vi inte kräver dem.

Samhället tillhör parasiterna. Parasiterna är de som gör livet hopplöst: de utsugande, hänsynslösa, utnyttjande, galna, ruttna och degenererade aristokraterna, som inte arbetar, inte tänker på annat än på pengar och som förgör alla dem som ber dem om en smula rättvisa. Aristokratin är äntligen död och begravnen idag; länge leve trälen, arbetaren och den lidande proletären! Han allena är god, ty han arbetar i sitt anletes svett, anser att livet är ett helvete vilket det också är och hatar alla som vågar höja sig över hans nivå och tänka annorlunda. Livet är hopplöst, och den som tänker annorlunda är en kapitalist och imperialist som bara tänker på pengar, utsugning och förslavning av den dugliga massan.

Endast vad folket gör och vill är riktigt. En som vågar vara individ är alltid vansinnig och bör förgöras. Jag är glad över att första världskriget gjorde slut på 1800-talets tyranni och att depressionen gjorde slut på kapitalismen. När ärkehertig Frans Ferdinand sköts beundrade jag ingen mänska i världen högre än hans mördare. Folk som har roligt är äckliga, vidriga och onda tyranner, och under deras vackra nöjesfasader finns det blott och enbart smuts. Denna värld är den sämsta av alla tänkbara världar och kommer att så förbli så länge det finns människor som hatar den. Världen är helvetet, och någon himmel finns det ej. Titta själv upp så får du se. Vad ser du? Du ser bara en grå tröstlöshet av tråkig tryckande tyrannisk mulenhet till deprimerande konstant dåligt väder.

Allt är ont som rör på sig. Världen är full av ondska. Alla människor är onda, ty det enda som de ids göra är att sko sig på varandras bekostnad. Det enda som finns som man hänfullt kan le åt är den löjlige dumme och envise hantverkaren, som är så idiotisk så att han tror på vad han gör. Snart finns det inga hantverkare längre, ty proletariatets massindustri gör all hantverkskonst onödig.

Alla människor som höjer sig över den stora massan är onda. Deras är skulden till alla krig, ty det enda som de vill göra är att förvärra världssituationen. Det är dessa individer som gör kvinnor till skökor, deras barn till soldater, deras män till tiggare och deras hem till bordeller. Det är de som bär skulden till all död och all förbannelse. Var individen sätter sin fot stiger Döden över tröskeln.

Alla lever vi blott för att dö. Döden kommer till alla, utplånar allt liv, bränner upp alla hem och härdar, och utplånar alla städer. Döden kommer efter kriget, som kommer efter individen. Individualisten, tyranners och dårars bäste vän och alla religiösa fanatikens beskyddare, är folkets fiende nummer ett. Den som inte är för folket är mot folket. En individ är aldrig för folket.

Förr i tiden uppskattades individen. Folk var dumma nog att beundra stora förföriska författare, galna kladdande konstnärer, vackra hus byggda över slavars lik, och kungar, drottningar, pråliga grevar och ståtliga baroner som bara kunde göra sig till för varandra och prygla sina slavar. Förr trodde man på penningens och vinningens välsignelse, på tuktandet av Asien, Afrika och Sydamerika, på prålig makt, pampig ära och fullkomligt tom ståt. Man hade roligt förr i tiden, och man hade tid till att ha roligt. Allt det är borta nu, och det är lika bra det. Nu glömmen man allt

gammalt, nu glömmer man hur man gick vilse på 1800-talet, nu glömmer man all sådan äcklig smörja och tror i stället inte på någonting. Det är bäst så.

Ja, bort med det förflutna! Tysta ned allt tomt prat om bättre världar och tider! Låt var och en få arbeta i fred i detta hopplöshetens helvete. Glöm Shakespeare och andra människoförhärlikande individualister, och låt teaterkonsten börja med mig och mina gråa intetsägande typer utan ett spår kvar av personlighet! Det är bäst så. Det är bäst att ingen någonsin får veta någonting om alla de lögner som man trodde på förr i tiden.

Världen är den sämsta av alla tänkbara världar och kan endast bli ännu sämre vilket den också blir. När detta andra världskrig är över kommer kommunismen slutgiltigt att segra och ta kål på de rester av allt gammalt som ännu finns kvar. Den kommer även att befria oss från religionens mörka gift, vidskepelsen och nöjeslivet och kommer att omöjliggöra förekomsten av individer. Det är bäst så. Horan, tiggaren, idioten, tjuven, den fattige, den rike, nöjeslokalerna, förtrycket, soldaten, smutsen, slummen, biograferna, cabareterna, utsugningen, självgodheten, glädjen, lidandet, makten och helvetet, allt detta finns till endast tack vare kapitalismens förbannelse. Någon härlighet har det aldrig funnits.

Den största historiska lögn som någonsin har uppfunnits är att det någonsin har funnits ljusa tider. Egyptens faraoners storhetstid, som alla tyska vetenskapsmän dillar om, Greklands perikleiska fredstid som det ingenting finns kvar av, Roms fredliga världsherravälde som endast födde lastbarhet och intolerans, renässansen som splittrade kristendomen och kulturvärlden, alla sådana föreställningar om tider som har varit ljusare än andra är enbart fantasier och lögner. Alla så kallade storhetstider har bara handlat om utsugning av folket och slaveri för att behaga tyrannerna. I 1800-talets ljusa imperialismens skugga verkade en hemskare grad av terror, fattigdom och anarkism än någonsin tidigare. Endast en historisk lögn som mänskorna har hittat på är ännu större, och det är att det någonsin har funnits mörka tider. I mörkaste medeltiden frodades kristendomen och upplevde islam en högre grad av civilisation än vad vi gör idag, och i vår tid, som tycks behärras av Apokalypsens drake, lever och verkar kommunismen och jag.

Nu när andra världskriget är över jublar alla och säger att stormen är över, men den är inte över. Värre stormar skall komma och tillfoga mänskorna hemskare sår än vad de någonsin har fått. Babylon föll icke allenast en gång utan flera, och det skall för alltid falla och förfalla mera och mera. Dess undergång skall skrämja världen för evigt, ty den skall aldrig ta slut.

Ty se, naturen skall själv vända sig mot mänskorna och förfölja dem såsom antikens Rom skoningslöst förföljde de kristna och judarna. Naturens tillgångar skall tryta, och ett stort mörker skall härska över jorden, ty se, världens värsta synd och livets största fiende och mänsklighetens onskas käraste tjänare skall förgås, och hans fall skall bli stort. Mörkret skall avliva mörkret för evigt, och det falska guld som

icke glimmar och som blott besudlar och nedsmutsar kosmos skall glömmas med en snöplig suck.

Och ni, förbannade supermakter, du bloddränkta smutshöljda Ryssland där hämnden härskar som tyrann, och du Stupor Mundis och Hitlers arvtagare USA, skall båda en dag stå nakna inför världen, snopna och förlägna och berövade all den satkrut som ni önskade spränga sönder vår värld med. Utan kläder, utan sköld, med nakota ben och avskalad gren, avskalade all hårdhet och med byxorna neddragna skall ni stå som barnrumpor som har gjort ner sig, och världen skall skratta åt er.

Guds vrede tar aldrig slut. För alltid skall den bränna all världens ondska till döds. För alltid skall den hänga över världen som ett Damoklessvärd för att ofta falla ner och fullgöra sitt värv, men blott för att strax åter hängas upp. Så länge världen består tar Guds vrede aldrig slut. Men det är dock endast av kärlek som Gud agar människan.

Gråt ej över Jerusalems förtrampade ruiner och skändade tempel. Sörj ej över förödelsens styggelses härjningar. Gråt ej över Babylon, plåga er ej med att fälla tårar för Roms undergångs skull, och jämra er ej över Konstantinopels fall. Sörj ej Tysklands romerska rikets död och begravning, och klaga ej inför Berlinmuren och järnridån, ty all sorg kommer från helvetet där den föds och närs och utskickas för att förpesta jorden.

Så klaga icke, Jeremias, över Jerusalems tillintetgörelse. Sörj icke, Aristoteles, din lärjunge världskonungens för tidiga död. Gråt icke vid din slaktade faders bår, Augustus, och låt icke helvetets fador röra dig, Dante. Sörj icke, alla ni kristna, över världens och Kristus ständiga korsfästelse, och gråt aldrig över en död kvinnas, sons eller faders förlorade fåfänga kärlek och omsorger för er. Glöm att ni någonsin har saknat något som ni har förlorat, ty allt som är mänskligt är fåfänglighet.

Kardinal Jozsef Mindszenty:

O Gud, lär mig att vara ödmjuk. Gör mig till en tjänare för dig, för folket, för Ungern och för världen. Låt mig undvika att bli till ledare, martyr, idol eller något annat sådant. Låt mig så länge jag lever få förbli blott din och allas ödmjukaste tjänare. Det är min mest innerliga personliga önskan. För övrigt ber jag för fred i världen, för frälsning från kommunismen, för att ej en andra djävulsk atombomb må fällas, och för alla fattiga, sjuka, svältande och hemlösa, för alla invalider och flyktingar, och mest av allt för alla som ej är kunniga nog att följa dina vägar. Amen.

Kära kristna, i denna vecka har ett världshistoriskt kapitel avslutats och ett nytt påbörjats. Ett krig som i hemskhet, blodsutgjutelser, grymhet och ondska överträffar alla har äntligen nått fred, en icke lika angenäm och jublande fred som den som slöts 1918, på grund av att denna har köpts för ett oändligt mycket högre pris, men kanske i stället en som varar lite längre. Låt oss hoppas på det. Låt oss även i våra hem, på våra arbeten och överallt där vi vandrar i världen försöka slå vakt om den och själva akta oss för att överträda den. I dagens epistel och evangelium undervisas det om andens och köttets strider med varandra och om att ingen kan tjäna två herrar. Låt oss tillämpa detta i vardagen. Den fred som har kommit till stånd i världen och som vi vet att ej har kommit till stånd i Ungern är en andens triumf, hur bräcklig den än är. Anden är den bättre herren, det goda och allt det som bringar frid och lugn och harmoni och allt gott som vi drömmer om. Den andra herren är mammon, kriget, ofriden, makten och allt som inte är av Gud. Vi kan ej samtidigt tjäna dessa två herrar. Vi kan ej både uppfostra våra barn väl och vara kommunister; en soldat, en politiker eller en magnat kan aldrig vänta sig att även få kunna njuta av detta livets goda, av ett stilla familjeliv, av andakt eller av forskarstudier. Antingen har man Gud eller också är man gudlös. Det finns ingenting där emellan.

Låt oss därför se upp för allt som inte kommer från Gud, för allt som är makt och icke härlighet och för allt som bringar oordning, ondska och strid i stället för frid. Det enda sättet för oss att bevara den dyrköpta fred som efter sex års fador äntligen har kommit till stånd är att tro på det goda, att föredra den bättre herren framför den sämre, att slå vakt om vad vi älskar och att icke kränka eller åstunda det som en annan älskar och håller för sitt. Vi är kristna. Låt oss vara nöjda med det och ej önska att vi även vore något annat eller något mer än kristna. Amen.

O Gud, dina tjänare judarna har fått lida ohyggligt under tyskarnas och ryssarnas förföljelser. Nu när freden tycks breda ut sig över världen, o Gud, ber jag denna bön: befria judarna från alla ok, låt dem bli kvitt alla vidare lidanden och låt dem finna en fristad åt sig någonstans, varför inte i Israel? Och låt dem även förlåta tyskarna, ryssarna, nazisterna och alla människor som någonsin på grund av avund, dumhet eller okunnighet har förföljt dem. Låt judarna förlåta oss och världen för världens samvetsfrids skull, och återupprätta Israel i dess forna glans så att all tvedräkt glöms.

Förlåt mig denna anspråksfulla bön, o Gud, men jag ber den inte för min egen skull utan för Israels.

Vidare ber jag om fred i Ungern. Befria oss, o Gud, från kommunister och ryssar och från deras inflytande i Ungern, giv mig kraft att stå emot dem och upprätthålla mig själv och Ungerns katoliker om så skulle behövas, och, o Gud, låt Ungern och hela världen med för den delen aldrig mer behöva genomlida något krig. Männskligheten och civilisationen har i sanning lidit tillräckligt.

Vidare ber jag om kraft, mod och duglighet till att mottaga och på bästa sätt sköta det ämbete som är på väg till mig: det som Ungerns kardinal. O Gud, i hela mitt liv har jag bett om ödmjukhet och glädjen över att blott få vara en ringa tjänare; samma underbara nåd ber jag nu tusenfalt mer om än vad jag någonsin har gjort förut. Låt mig få tjäna dig och folket som en undersåte och ej som en kyrkofurste. Låt mig aldrig höja mig över andra människor, och låt mig aldrig synas mer än andra människor. Låt mig få tjäna folket, världen och dig i tysthet och hemlighet i fred och med nit, och låt mig aldrig upphöjas för vad jag är. Gör mig aldrig till mig själv, o Gud.

Tack, o Gud, för allt gott som du har givit mig. Tack för att jag har fått uppleva dessa underbara resor i Europa och framför allt till Amerika. Tack för alla de vänliga herrarna som du har låtit mig få tala med där, som kardinal Spellman, kardinal van Roey, mr Schoenfeld, mr Chapin och alla andra. Tack för att jag har fått se New York, en stad som nog på långt håll är världens vackraste men som på nära håll ej är lika vacker. Tack även för att jag har fått se Canada och staden Ottawa. Tack, o Gud, för att du har givit mig en alldeles för underbar resa för min värdighet. Så god är jag ej att jag var förtjänt av en så god resa. Tack även, o Gud, för mitt besök i Rom och för att jag har fått träffa och samtala med Otto av Habsburg, arvingen till Österrikes tron. Tack, o Gud, för allt. Tack för freden, livet, lyckan, naturen och de bättre biograferna, och fräls oss från kommunismen. Fräls oss, Herre, från allt vad som ont är. Fräls Ungern från kommunisternas förtryck, och med Ungern hela Östeuropa. Fräls även Ryssland från kommunismen, så att risken för nya världsbränder minskar, och, o Gud, fräls oss från våra egna tvivel på dig, på kyrkan, på den rätta vägen och på oss själva. Rädda oss, Herre, från vår egen kritik mot allt, från vår skepticism, från våra svagheter och från vårt övermod. Fräls oss, o Herre, från vår egen ondska.

Låt oss även i frid få återuppbygga den värld som vi själva har förstört. Giv oss, Herre, resurser och befogenheter att rensa och bygga upp våra förstörda huvudstäder, och särskilt Budapest, Warszawa, London, Berlin och Wien. Giv oss de krafter som behövs för att ge alla krigets offer och flyktingar tak över huvudet, mat för dagen, trygghet, vård och omsorg, och låt oss aldrig svikta. Innerligast av allt vill jag be dig om hjälp för alla dem som i kriget har förlorat en arm, en lem, något organ eller något livsviktigt sinne. O Gud, förbarma dig över alla de stackars arma maktlösa och sargade själar som du har skjutit ifrån dig och bestraffat under de senaste trettiofem åren. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

O Gud, rädda oss från ofriden och fräls oss från allt vad ofrid innebär: förtryck, revolution, vansinne och lidande. Det är på grund av ofrid som Athen föll och Rom och varje civilisation i historien. Det var ofrid som spottade fram Napoleon, Hitler, de ryska pogromerna, Martin Luther och varje diskriminerare och förföljare av andra människor i historien. Ofrid var det som tog död på vad Leibniz kallade den bästa av alla tänkbara världar. Ofrid var det som förgjorde ett ljuvligt Frankrike 1789, ett gudomligt Ryssland 1917, en civiliserad värld 1914 och ruinerna av den 1939. Ofrid, Herre, är Satans historiska skepnad och orsaken till varför olyckor inträffar, så fräls oss, Herre, från det inferno som ofriden är, eller lätta åtminstone dess olidliga tryck. Lär oss att undvika ofridens inflytande, lär oss att akta oss för stora personligheter som saknar förnuft, och lär oss människor någon gång att avstå från det politiska slagfältets lockande blindgång. O Gud, giv oss och världen din frid.

O Gud, bevara oss för uppkomlingar. Lägg aldrig i vanligt folks hjärtan den för dem mycket farliga eld som kallas ambitionen. De stora världsförförarna och världsförstörarna Napoleon, Lenin och Hitler var alla oädla, och därför kunde de icke handskas med ambitionen på rätt sätt. Bevara oss, o Gud, för stora personligheter som tänker mera på sig själva än på andra.

Själv är jag också nästan mera vulgär än ädel. Min familj var ej god nog för att jag skulle vara värdig kardinalsämbetet, och för det kommer jag säkerligen att få lida. Förbered mig, o Gud, för eventuella svårigheter i mitt yrke, styrk mig i mitt motstånd mot de makthavande ateisterna och kommunisterna, och giv mig kraft att rida ut den storm som just nu förhärjar kyrkan i Ungern. Även om alla skolor skulle förstätligas och berövas kyrkan, vilket håller på att hända, och även om den katolska kyrkan förbjöds i Ungern, så låt mig förbli ståndaktig intill slutet. Amen.

Kära kristna, idag är en av årets absoluta högtidsdagar. Endast en högtid är ännu större, och det är påskan. Idag är oss en frälsare född, och i sanning må detta firas. En större glädjekälla blev aldrig född på jorden. Så låt oss jubla och förhärliga Gud, låt oss ljuda alla kyrkklockorna; organist, spela upp, ty musik är den största och bästa av alla artificiella förmedlare av glädje. Låt oss i sanning vara glada och uppsluppna. Låt oss dyrka och tillbedja det lilla oskyldiga barnet som är den absoluta oskulden. Låt oss för denna natt och för dessa juledagar glömma alla världsliga hot, det beklämmande faktum att kommunisterna har stängt alla våra skolor, och de hänsynslösa ryssarnas närvaro i vårt land. Låt oss glömma allt och blott hänge oss åt den otroligt stora gudomliga magnificens och himmelska glädje som Gud har skänkt oss i och med födelsen av den Heliga Jungfruns son. Låt denna enda händelse betyda allt för oss. Låt oss älska varandra och omfamna alla judar och greker och försöka återförenas med dem i en gemensam tro och kärlek till Gud. Glädjen är det enda viktiga denna natt och alla juledagar vad som än må komma efteråt. Tänk ej på framtiden så länge julen varar, utan tänk endast på Kristus och Gud. Gud är allt och världen är ingenting. Läs gärna en angenäm bok under helgen, använd er fritid väl och glöm alla sorger och bekymmer. Det är julen till för. Håll alltid i tankarna att det endast är tack vare Gud

som mänskan kan vara god och glad, lycklig och fri från hat och lidanden och känna sig trygg. Trygghet finns inte i vår tid, men den kanske kommer någon gång i framtiden. Trygghet, lycka, frihet, glädje och ljus i vår tillvaro kommer endast från Gud. Låt oss aldrig glömma detta faktum hur glada och lyckliga vi än är. Amen.

Jag är rädd. Kommunisterna förföljer oss och kringgärdar oss mer och mer. En dag står Ungern utan kyrka om deras framfart får fortsätta. Jag väntar varje dag att de skall komma och fängsla mig för att jag har gjort mitt bästa för att gå dem emot. Om de fängslar mig kommer de säkert att plåga mig och tvinga mig till att bekänna mig skyldig till landsförräderi, vilket jag även förvisso är gentemot Ryssland, Warszawapakten och världskommunismen, men inte mot Ungern. För säkerhets skull har jag för alla mina biskopar offentliggjort att om jag någonsin bekänner mig skyldig till något brott mot staten så är en dylik bekännelse tvingad ur mig och icke frivillig. Så länge jag har mitt förstånd i behåll kommer jag att veta att jag blott har gjort mig skyldig till mina plikter gentemot Gud, som är de från brott mest avlägsna handlingar som finns.

Min fruktan återstår dock. Jag är rädd för kommunisterna och för deras makt, jag är rädd för folket och för massan, och jag är rädd för allt som är stort, ty jag är blott en liten människa. Utan Gud vore jag ingenting.

Jag hör en bil stanna här utanför. Är det kommunisterna som kommer för att hämta mig? Ja, det är det. Mod, Mindszenty! Var lugn och tänk inte på någonting annat än på Gud. Ja, det är den hemliga polisen. Det kan inte vara någon annan. Så har det då äntligen blivit dags. Jag har väntat länge på denna avgörande dag, och nu är den kommen. Vad kommer de att göra med mig? Kanske kommer de att tortera mig. Eller kanske kommer de att visa sig vara mänskliga och förhöra mig utan att bruka våld. Jag är rädd, o Gud; förbarma dig över mig, över Ungern, över alla kristna i Östeuropa, och omvänd ryssarna, o Gud! Fräls Östeuropa från barbarernas och hedningarnas herravälde! De kommer nu upp för trapporna. Var lugn, Mindszenty. Öppna för dem och tag emot dem som en gentleman. Visa att åtminstone du är kristen. O Gud, hjälp mig! Bistå din stackars fattige syndare nu i hans prøvostund! Låt honom klara sig för din kyrkas skull, o Herre!

Inte märkvärdigt har hänt. Jag har fångslats och förts till ett fängelse i hjärtat av Budapest var jag får vara i fred. Ingen har ansatt mig eller sport mig om någonting. Jag blott sitter och vakar under ständiga böner till Herren och väntar på att någonting skall hända. Jag längtar hem till mitt hem i Esztergom var friden härskar, var jag har mina vänner och var människor känner mig. Här känner mig ingen. De vet endast vem jag är och bevakar mig därför, liksom pojkar som spänt följer med en inspärrad björns minsta rörelser på zoo.

Esztergom väntar på mig. Jag längtar hem till min basilika. Ljuvligt är det att ha någonting att längta till. O Gud, tack för att du under min livstid har givit mig ett hem att i farans och mörkrets stund längta hem till. Nu skall jag i hopp om att någonting

gott och ej någonting ont må komma av min vistelse här bedja tjugofem Pater Noster. *Pater noster qui es in coelis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua sicut in coelo et in terra.*

Två män antagligen från hemliga polisen har idag kommit för att ställa närgångna frågor. De har dock hållit sig på artighetens plan och ej visat sig vara barbariska. Om de fortsätter, så måtte de då fortsätta längs med det spåret.

Jag sitter nu och skall på deras befallning skriva ner mitt livs historia och särskilt redogöra för allt vad jag har gjort under min tid som kardinal. Jag undrar vad de vill ha av mig sedan. Skall jag på detta papper berätta hela sanningen för dem, eller skall jag utelämna allt sådant som de kan använda emot mig? Jag skall nog hålla mig till sanningen, men jag skall akta mig för att skriva den på sådant sätt som de är vana vid. Den skall vara full av litoteser, och jag ska vara artig och samvetsgrann och endast säga vad jag har varit med om och ej något om vad jag personligen har gjort, ty det är ju lika med ingenting. För att förbrylla dem och kanske bringa dem något positivt skall jag späcka min skildring med religiösa termer, heliga ord och sådant språk som av kommunister betraktas som tabu. Religion, Gud och frälsning har ju egentligen varit mitt hela liv. Sålunda berättar jag endast sanningen om jag i min egen skiss över mitt liv håller mig till Gud. De må sedan betrakta det som lögn eller avvikelser om de vill, men jag vet och Gud vet, att mitt förhållande till Gud är sant, och att berättelsen om mitt liv egentligen blott är historien om mitt förhållande till Gud.

Jag skall i min skrift servera poliserna en härlig måltid. Om de sedan äter den eller inte beror på hurdana de är i själen.

O Gud, fräls dem, upplys dem, och få dem att förstå livets mysterium!

Jag har väckts mycket tidigt på morgonen. Nu förs jag genom korridorer för att utfrågas och kanske för att pinas. Gud bor i mitt hjärta, så jag har ingenting att frukta. O Gud, fräls dessa stackars människor utklädda till soldater, poliser och instrument för den främmande svarta björnen i vårt land. Hjälp dem, låt dem upptäcka sig själva, och giv dem frihet och en egen vilja. Nu förs jag in i ett stort rum. Vad skall detta betyda? Varför är rummet så stort och kallt, så livlöst och så skrämmande? Någonting ohyggligt väntar mig, och jag vet inte vad. O Gud, visa vem som är starkast, och låt mig icke giva efter vad de än må begära av mig.

De har säkert frågat ut mig i två timmar nu. De låter mig inte sitta, och de låter mig inte vända bort huvudet från den bländande upplysta vita väggen, och ständigt samma frågor ställer de om och om igen. De vill nog bara trötta ut mig.

Varför får jag inte sitta? Jag är ju i alla fall en kardinal. Ingen människa kan stå hur länge som helst. Tydligt väntar de sig att jag skall göra det.

Jag börjar nu förstå vad de är ute efter. Vad de vill ha är ingenting mindre än jag själv, min personlighet, min själ, min tro på Gud och mitt innersta jag. De vill beröva

kardinal Mindszenty hans Gud, så att han blir till en lätthanterlig docka i deras händer och till ett själlöst instrument som lätt kan fås till att skriva under vilka dokument och vilka förfärliga bekännelser som helst som kan vara till gagn för kommunisternas prestige. Det enda som kommunisterna i världen är ute efter är makt, och i detta fall är de ute efter kardinal Mindszentys makt över honom själv. De skall ej få den. Hellre dör jag än att jag överlever förlusten av mig själv.

De tror att jag genom att på detta sätt stå bländad av ljuset framför mig och oupphörligen skymfad, smäddad, förolämpad, attackerad och pinad av deras oupphörliga hätska och hemska frågor till slut skall böja mig för deras vilja. Det kommer jag dock aldrig att göra. De kan driva mig in i döden, men så länge Gud finns kan de inte driva mig in i deras armar.

De gömmer sig för mig, de stackrarna. De vågar ej träda fram i ljuset så att jag kan se dem. De pinar mig bakom min rygg och gisslar mig med sina obscena, råa och vidriga frågor med masker för ansiktet. De är avgrundsmonster och djävlar från helvetet som kan våga att ställa sådana frågor som de gör till en sådan som jag. Jag måste be för dem i natt när de släpper mig.

De tycks ständigt avlösa varandra. De bearbetar mig i stafett. Det är orättvist. Jag är ensam och obebäpnad, och de går emot mig med stridsvagnar.

Tröttnar de aldrig på att ständigt på nytt och på nytt ställa samma frågor om igen? Jo, det gör de. Jag märker det nog. Det är därför de avlöser varandra så ofta. Jag gissar att de bryter samman ungefär var tionde minut och att de då lämnar över sin stafettpinne åt nästa. Om mitt antagande är riktigt så har jag hittills hållit ut i elva timmar. Jag hoppas att de låter mig gå till natten.

De tycks inte vilja ge mig någon vila. Det måste vara natt nu. Måste jag besvara alla deras hätska frågor och beskyllningar? Ja, det måste jag, hur litet det än gagnar dem, ty de är ju aldrig nöjda med mina svar, och ju mera information och sanning mina svar ger dem, desto mera bestämt påstår de att jag ljuger. Allt vad jag försöker bygga upp med mina svar bryter de sönder, och när jag upphör med att svara så antar de att mitt svar är jakande till deras mest fasaväckande frågor, vilket det ju aldrig är. Jag måste fortsätta med att svara nej på deras frågor, jag måste fortsätta höra på deras galna tal och frågor och ge dem svar därpå, och jag måste fortsätta stå upprätt och hålla på min rätt hur mycket mina ben och ögon än må svida. Jag måste fortsätta med att hålla ut för Guds och för kyrkans skull.

Jag har förlorat mina begrepp om tiden. Är det dag eller natt? Har jag stått i en eller två dagar? Var är mina ben? Jag känner dem ej. Är det jag som svarar på frågorna som jag hör? Ja, det är alltjämt jag. Ingen har trätt fram för att svara i mitt ställe. Jag är ensam. Ser jag ännu eller är jag blind? Jag har sett samma sak nu i en evighet, så jag

vet ej. Jag kan ej heller längre urskilja rösterna som jag hör, men det är samma frågor. De frågor fortfarande vad jag talade med den ädle Otto av Habsburg om, och jag svarar fortfarande att vi endast talade om vardagliga ting. Jag är yr. Gud, var är du? Jag har svårt för att tänka på dig. Jag har svårt för att tänka och koncentrera mig över huvud taget. Man jag måste hålla mig upprätt. Jag måste fortsätta tro på min rätt och på allt vad jag går för. Jag måste övertyga dem om att jag är oskyldig. Kyrkan är oskyldig. Gud är oskyldig. Därför är även jag oskyldig. Ingen är mera oskyldig än den som tror på någonting ogripbart.

Jesus på Golgata utgöt blod, drack ättika, korsfästes av mänskligheten och ropade till himmelen: "Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?" Vad är mitt öde i jämförelse med ett sådant? Saliga äro de som sörja, ty de skall bli tröstade. Saliga äro de saktmodiga, ty de skall besitta jorden. Saliga äro de som hungra och törsta efter rättfärdighet, ty de skall bli mättade. Saliga äro även de som lida, ty de lida ej förgäves. Ingen lider någonsin förgäves, ty alla vägar är Guds vägar, och Gud har lidit mest av alla. Av hans lidande följde, som alla civiliserade människor vet, den största triumfen i mänsklighetens historia. Gud led blott för att segra över lidandet, och samma gör vi människor. Vi lider blott för att segra över lidandet. Vi följer Guds exempel och triumferar liksom han, ty vi är alla hans avbild.

O Gud, hjälp mig, ty jag är fjärran ifrån var jag borde vara. Jag förnimmer intet, följer inte med handlingen, förstår ej längre mina torterars ord och vet ej längre vad jag svarar. Mina ben känns som styltor. De känns som stora hemska tunga feta sjuka variga döende uppsvällda kolossala klossar. Jag förstår ej att jag ännu kan stå på dem. Jag förstår ej vad som händer. Jag är trött. Jag skulle vilja falla, men jag får inte. Jag skulle vilja diskutera öppet och hjärtligt vad dessa röster frågar mig, men rösterna vill ha det på sitt sätt. Jag får ej säga mer än vad som är nödvändigt, och vad jag än säger så är det enligt dem lögn och intet svar på frågan. Men jag tror på Gud. De kan beröva mig mitt liv, men de kan inte beröva mig Gud. De kan påstå att vad jag säger är lögn, men de kan inte övertyga mig därom. De kan gissla och förstöra mig, men de kan inte rubba eller skada min själ, ty den är oåtkomlig för dem emedan de anser att en sådan inte finns. De kan göra vad som helst med mig, men de kan inte skada mig andligen. De kan inte beröva mig min oskuld.

Jag är ett Guds lamm lett på avvägar av dessa vargar. Låt dem göra vad som helst, men låt dem inte göra mig till en av dem. Låt dem icke övertyga mig om att vargar är bättre än lamm, o Gud.

Jag räknade hur många gånger de upprepade en och samma fråga. Jag kom till 176 när jag förlorade räkningen. Varje gång den frågades besvarade jag den, och när jag för sista gången hade besvarat den utförligt var mitt svar fortfarande otillfredsställande. Sedan sade de till varandra: "Ta en viktigare fråga," och ställde mig en ny till synes lika ovidkommande fråga sammanlagt 157 gånger innan jag på nytt

förlorade räkningen. Jag får allt svårare och svårare att koncentrera mig. Jag kan ej längre hålla ögonen öppna.

Jag har börjat svikta. Vad håller mig upprätt? Varför faller jag inte omkull? O, hur skönt vore det ej att störta omkull som ett fallet träd! Men jag får ej tänka på sådant. Jag måste hålla ut för Guds skull.

Sover jag? Nej. Vilar jag? Nej. Jag hör fortfarande rösterna. Är jag blind? Jag vet ej, men jag ser intet. Allt är svart. Allt är dött. Allt är borta. Jag tror att jag är medvetlös.

Vem räcker mig en hjälpare hand? Vad gör de med mig? De sätter mig på en stol. Varför? Fick jag inte fortsätta med att stå?

De tar på mig. Jag förnimmer deras händer. Barbarerna tafsar på mig. Men de har slutat att ställa frågor. De tycks vilja ge mig något. Vad håller de genom min mun? Det smakar giftigt kaffe. Bäst att se efter vad som händer.

Kan jag öppna ögonen? Vad de är vänliga som stärker mig så att förhöret ska kunna fortsätta! Vad har de blandat i kaffet? Säkert någonting effektivt. Säkert någonting farligt att sätta fart på mig med. Jag är rädd.

Jag ser dem nu. Så ser de alltså ut. Små runda trinda självgoda kommunister. De har säkert aldrig gjort sig skyldiga till ett leende i hela sitt liv. Grå, okänsliga och tillgjorda ser de ut, hårda kalla slätrakade hårdsnaggade stenansikten till kalla kommissarier, utan ett spår av mänsklighet eller humor; typiskt enbart sådana män som ingen kvinna vill ha något att göra med. Dessa är alltså de män som försöker avlägsna mig från Gud. De skall ej lyckas. De har tagit död på min frid för all framtid, men Gud rör de inte på. De är storhetsvansinniga om de över huvud taget ämnar försöka.

De ger mig mera kaffe. Jag borde inte dricka det, men den enda vederkvickelsen som bjuds måste jag tillvarata. En sekunds välbehag kan uppväga 40 timmars obehag om man är kristen.

Jag står åter, och de frågar mig åter. Varje gång mina ögon slocknar ger de mig kaffe. Det är ett farligt kaffe, ty det piggar upp och innehåller säkert något starkt uppiggande medel. Jag vill ej dricka det, men jag kan ej låta bli. Jag har inte mycket motståndskraft kvar. Min törst är större än min motståndskraft. Jag skulle med glädje kasta i mig ett mål avfall. Men mat vill de inte ge mig förrän jag har bekänt. Bekänt vad?

Mina ben gör ont som om de var brutna. De mår inte bra av att inte få röra på sig. Det är meningen att de inte skall må bra. Tortyren av kardinal Mindszenty går ut på att han ska må sämre och sämre tills han frivilligt bekänner sig skyldig till absurda brott. Han kommer aldrig att bekänna sig skyldig. Han dör före det. Det kommer inte att se bra ut om en katolsk kardinal dör i ett kommunistiskt fängelse, eller hur, mina stackars plågoandar? Men troligen har många präster och kanske även en och annan kardinal dött i fångelser sedan krigsslutet utan att världen vet någonting därom. Kommunister kan konsten att eliminera alla skvallrande spår. Hur skickligt

utplånade de inte spåren efter mordet på tsarfamiljen, till exempel? Endast Gud ser när martyrer dör, och det räcker med det. Men människan är gudomlig och skapad efter Guds avbild. Därför får även människan trots alla onda andars verk ibland veta sanningen trots allt.

De vill inte låta mig sitta. De vill inte låta mig sluta ögonen. De vill inte låta mig äta eller dricka annat än gift. De ger mig droger utspädda i kaffe för att jag ej skall somna, falla eller följa naturens lagar och dö. Samtidigt håller de mig bländad för att jag skall bli så trött, förvirrad, omtöcknad och viljesvag som möjligt. De håller på med att bryta ner ett tempel som tyvärr ej kan byggas upp på nytt på tre dagar igen. Jag tycker synd om dem.

Hur länge har jag stått på denna fläck? Hur länge har jag nu hört dessa frågor och svarat på dem? Jag vet ej. Det måste dock vara mer än ett dygn och kanske två och kanske tre. Jag vet ej.

Jag orkar snart inte längre. Jag är trött på att ge dem svar som är svar men som inte betraktas som svar av dem. Det är som om de tog för givet att jag var skyldig till oerhörda brott och att det är en självklarhet att jag måste ha komprometterat mig alldeles oerhört i olika perversiteter, och bara för att jag inte har det och är oskyldig måste jag vara en inbiten lögnare. De kan inte tänka sig att jag skulle vara oskyldig till det minsta av de brott de vill pådyvla mig i sin egen absurt brottsliga våldsmentalitet. Jag vill ej längre svara på deras ständigt samma ovarierade dumma frågor. Vad gör de om jag upphör med att svara? Vad gör de om jag slutar upp med att försvara mig och förneka deras infernaliska anklagelser? Vi får se. Nu tystnar jag.

De klappar mig på axeln och frågar varför jag inte svarar. Jag ber dem döda mig. De svarar att de inte tänker låta mig dö förrän jag har besvarat vissa frågor. De vill inte upphäva tortyren. Hur omänsklig kan man bli?

Min enda räddning är det förgiftade kaffet. Kanske jag kan skynda på slutet med att locka dem till att ge mig mera. Om jag dricker riktigt mycket förgiftat kaffe så kanske jag dör. Om de vill droga mig med hemliga gifter upplösta i kaffe och göra mig till narkoman, så låt dem, bara jag får dö. Kanske jag på det sättet kan ge mig själv en välbehövlig hjärtinfarkt.

Jag vacklar. Jag faller. De ger mig kaffe. De gisslar min själ med sina hädiska frågor. Jag svarar och försvarar mig nekande. Det är samma eländiga frågor igen som de ställer mig för mångtusende gången. Jag får höra att jag ljuger. Jag tänker på Gud. Mina ben och fötter är svullna. Ljuset bländar mig och gör förtvivlat ont. Mina ögon svider som om jag hade natrium i dem, och mitt huvud värker och gör så ont som om man höll på att operera bort hjärnan på mig utan bedövning. De ställer mig vanvördiga frågor. Jag blundar. Jag vacklar. Jag faller. De ger mig kaffe. Jag undrar vad det är för ett gift i kaffet. Det berusar och förvirrar mig. Måtte det ta död på mig innan jag faller till föga och böjer mig för deras vilja.

De vill att jag skall underteckna en bekännelse. De läser upp bekännelsen för mig. De har konstruerat den själva. Den är vidrig. O Gud, hjälp mig ut ur denna mörka avgrund! Fräls mig från djävulen och mörkret! Rädda dina barn från omänniskorna! O

Gud, bevisa för dem att de ej kan beröva mig dig! Visa dem att deras makt är intet mot din härlighet! Fräls oss, Herre Gud, från allt inflytande från sådana som inte tror på dig. Du allena, Herre, är vårt hopp. Visa mina plågoandar och alla stackars vilseförda kommunister att de har fel och att jag, den fria världen, civilisationen och alla som tror på rättvisa och vad som är gott, har rätt. Gör människan åter mänsklig, o Gud. Fräls henne från otron, intoleransen, okunnigheten, slaveriet, mörkret, oviljan till att se på, känna igen och tro på det goda och det rätta och från dyrkandet av makten. Återbörda hela mänskligheten till ditt hjärta, o Gud.

Jag vacklar. Jag faller. Jag måste be om mera kaffe. Mina ben känns som om de var uppspikade. Jag kan ej röra dem. Får jag be om lite mera kaffe? De säger nej. Tydligt ser de hur det myckna kaffet har gjort mig mera skada än dem nytta. De tvingar mig att resa mig upp. Jag reser mig upp, står en stund och segnar ner igen. Jag har stått för mycket. Ingen människa kan stå för mycket. Ändå fordrar de att jag skall göra det.

De är så mörka i uppsynen. Allting är så mörkt. Jag är rädd för mörkret. Min stämning är svag. Ej längre kan jag försvara mig med kraft. Men Gud är i mig, och han är min räddning vad de än gör med mig.

Jag tänker på de stackars judarna. Vad har inte de ända sedan Salomos fall fått lida för sin Guds skull! De har fördrivits från sitt eget land, funnit fristäder i Persien, Armenien, Ryssland, Spanien, Sicilien och Konstantinopel och fördrivits även därifrån, och de har hänsynslöst slaktats av greker, romare, spanjorer, italienare, tyskar och ryssar och av nästan varje civiliserat folk på jorden. Hur liten och obetydlig är ej denna min tortyr mot judarnas martyrium under trettio sekler!

Ryssarna har visat fram två heliga systrar för mig som de har vanställt, marterat och skändat. Sådana är de ryska kommunistiska och materialistiska barbarerna. De ville med en sådan syn chockera mig ända in i mörket. De vet ej att de som älskar Gud icke känner någon smärta, utan att de i stället för smärta alltid känner desto mera kärlek.

De som älskar Gud lider ej. Däremot har de medlidande med alla som lider.

Kommunismen är från början dömd till undergång genom sin egen negativism. Liksom alla byggnader som ej är helgade åt Gud måste den förr eller senare falla i ruiner. Den har dömt sig själv genom att i grunden vara pessimistisk, fatalistisk och destruktiv.

Ja, slå ni mig bara. Var så goda. Ni slår mig för att jag säger sanningen, men därmed får ni mig blott att älska den desto mera. Den är oföränderlig, ingen kommer någonsin ifrån den, och ni kan inte ens med döden som vapen rå på den. Kommunismen och marxismen kommer att falla i hela världen och inte ge något spår efter sig någonstans, och i dess ställe skall i stället den kristna universalkärleken åter förena världen.

De har även visat fram för mig min tjänare fader Zakar i halvt ihjälpinat skick. Han hade underligt nog tillräckligt mycket liv kvar i sig för att förmå krypa fram till mina fötter och be mig om förlåtelse för att han blivit tvingad till att bekänna sig skyldig till brott som han inte begått och aldrig haft en tanke på. Gud välsigne honom. Han var min närmaste man och sekreterare så länge jag levde i Esztergom. Antagligen kommer mitt martyrium på ett eller annat sätt att bli bekant i världen, men vem kommer någonsin att få veta vad dessa mina underordnade har lidit för min och för kyrkans skull? Deras kval överstiger i hög grad mina.

Och kommunisterna säger, att såsom dessa mina tre tjänare har fått lida för min skull, så skall hela den katolska kyrkan i Ungern och alla dess anhängare få lida om jag inte skriver under bekännelsen. Dessa ord är ytterst betänkliga, och ingenting kunde skära upp ett djupare sår i min själ.

De använder alltså den kristna kärleken och medlidandet som medel till att idka utpressning mot mig. De vet att jag som kristen måste förbarma mig över dessa tre stackars offer och alla katoliker i Ungern, så att jag genom min kristna kärlek och medlidande måste ge efter för deras infernaliska påtryckningar. Utpressning av detta slag måste vara den ondaste i hela världshistorien.

Vad har hänt? Vad har de gjort med mig? Jag vet inte. Jag minns inte. Jag ligger på min brits i min cell utan att kunna sova. Jag kan ej sluta mina ögon. Jag minns de heliga systrarna och fader Zakar, men jag minns ej vad som hände sedan. Mina ben är döda och gör bara ont. Jag tycker mig även svagt minnas att någon gav mig en spruta. Sedan minns jag ingenting mer.

Jag är inte död ännu. O Herre, höj din Heliga Kyrka över synden för evig tid. Låt aldrig vad dessa ryssar obscent har påstått om den någonsin bli verklighet. Det var sant att den var rutten under den mörkaste medeltiden, men den har aldrig varit det mer sedan dess. O Maria, trampa sönder ormens huvud! O Herre, fräls alla rättrogna, godtrogna och alla troende över huvud taget från synden för evigt. Min bön gäller endast de katolska, ortodoxa och evangeliska kristna, ty endast de som tror på att din son någonsin frälste oss från synden kan frälsas från synden. O Herre, fräls oss från synden, åter och åter oupphörligen för evigt. Amen.

De ger mig sprutor mot min vilja. Sätter jag mig till motvärn så ger de mig sprutor i alla fall. Man frågar sig vad det skall tjäna till. Tror de att de därmed kan få bukt med min själ så tar de fel. Ingen rör över min själ utom Herren.

Det hemskaste som människorna någonsin har gjort i historien har varit deras förföljelser av judarna. O Herre, låt oss aldrig mer förföljas av judarna någonsin igen! De är ditt folk och ditt enda utvalda folk på jorden. Låt oss därför för evigt fröjdas såsom de över att du är nöjd med oss. När judarna har mått bra så har mänskligheten mått bra, och när judarna har hemsökts av lidanden och fasor så har hela mänskligheten hemsökts av lidanden och fasor. Så har det ständigt varit i historien. O Gud, låt aldrig judarna få lida ont mer på det att mänskligheten aldrig må lida ont mer. Förbannad

vare den som någonsin åter riktar sin svärdsegg mot en judes strupe, och förbannad vare den som någonsin åter anklagar en jude för att han är jude. Den som anklagar en jude för att han är jude anklagar i själva verket människan för att hon är mänsklig och Gud för att han är gudomlig. Därför frälse oss Gud från sådana som gör sådant i fortsättningen. Amen.

Förlåt mig, o Gud, för vad jag har gjort. Jag har skrivit under en bekännelse som gör mig till fiende till Ungern, till hela den fria världen och till hela civilisationen. Förlåt mig, Herre, för detta oförlåtliga brott. Jag gjorde det utan att veta att jag gjorde det. Jag var blind när jag skrev mitt namn, och jag kunde inte läsa vad jag skrev under. Idag vet jag vad jag har gjort mig skyldig till, ty jag står åter på mina ihjälsträckta ben inför den bländande väggen medan rösterna om och om igen läser upp texten i bekännelsen för mig för att jag på nytt för hand skall skriva ner hela bekännelsen åt dem. Jag vet ej varför de begär detta. Kanske är det du, o Gud, som straffar mig för att jag över huvud taget sviktade. Gjorde jag fel i att ge efter för deras infernaliska utpressning? Tänk om de förföljer och utrotar min kyrka i Ungern och alla mina troende barn ändå? Jag kanske låtit mig tvingas till denna bekännelse helt i onödan? De kanske inte alls ämnar hålla sina löften? I så fall är det som sker riktigt. Ja, vad som än sker med mig, o Gud, så är det riktigt, ty intet händer i världen som inte är styrt av din vilja.

Ödmjukheten är det viktigaste i livet. Man måste vara ödmjuk inför Herren, inför människan, inför civilisationen och inför naturen om man alls skall kunna klara sig mot barbarer och övermakten och om man alls skall kunna vara värdig sin tro på framtiden och på det eviga livet.

Deras tortyr går ut på att ofreda ihjäl mig. De tänker hålla mig stående bländad och gisslad av onda ord tills jag ej orkar göra motstånd längre. Jag är trött och längtar efter vila.

Jag har givit efter för dem. Jag har gjort allt som jag inte borde ha gjort. Jag har med egen hand förklarat mig skyldig till landsförräderi, till stämplingar mot mitt hemland, till skurkaktiga och lagstridiga affärer, till reaktionära och revolutionära konspirationer mot regeringen och till ett omoraliskt och samhällsvidrigt leverne. Varför har jag bekänt mig skyldig till allt detta? Det är ju inte sant.

Jag vet ej vad jag har gjort, men vad jag än har gjort så ber jag Gud om förlåtelse där för. Jag har sviktat, jag har fallit, och jag har givit efter och fallit till föga för maktens tjänares ondska och därigenom övergivit härligheten. Därför är jag ej längre värdig att kallas människa.

Jag står lägre än alla människor. Jag har förlorat allt. Jag har ej längre rätt att kalla mig kardinal. Ja, jag har ställt mig utanför all mänsklig gemenskap i och med brottet

som jag har begått. Jag har böjt mig för barbarers vilja och skrivit ner den bekännelse som de hade lärt mig utantill, och därmed har jag frångått Guds vilja. Barbarerna tvingade mig till att i skrift bekänna mig skyldig till de värsta brott som någon människa kan begå, och jag lät mig tvingas därtill. Jag lät mig förödmjukas, undertryckas och förvandlas från en Guds och mänsklighetens tjänare till ett verktyg i Guds fienders och hela mänsklighetens fienders händer. Jag är förkrossad. Jag vill bara dö, men mitt straff blir att få leva.

Ändå fortsätter barbarerna nu förhören. De ger mig hela tiden sprutor, alla svar till deras frågor som jag ger måste jag upprepa och åter upprepa tills de anser sig ha hört vad jag säger, och deras frågor är hemskare, mera vidriga och mera förfärliga än någonsin. De har godtyckligt plockat ihop ett antal oskyldiga människor och anklagat dem för att ha varit mina medbrottslingar. Många av dem har jag aldrig varken känt eller sett. Gud vet varifrån de har hämtat dem och vilka familjer, arbeten, företag och skolor som har berövats sina överhuvud. Jesus, tänk på oss när du kommer in i ditt rike. Arma menlösa barn är vi som faller offer för dessa okänsliga stenansikten till omänskliga ateister.

Är jag död nu? Nej, jag är blott avsvimmad och tillfälligt vid sans igen. Men detta tempel har skändats för mycket för att kunna fortsätta vara ett tempel.

Gud har återuppväckt mig till liv. Jag lär ha varit död i ett dygn. Jag får veta att det är fredag idag. Var det måne Trettondagen igår? Jag har aldrig fått veta varken datum eller tid här i fängelset. Kan jag redan ha varit här i tio dagar?

De tänker fortsätta förhöra mig i kväll. Deras målsättning är nu fullständigt klar för mig. De vill beröva mig allt som jag vet, allt som jag har trott på och all min livserfarenhet för att ersätta allt detta med en erfarenhet, en mentalitet och en disposition som passar dem. De vill med våld göra mig till en lydig robot som passar deras ateistiska gudlösa mönster. De vill helt enkelt hjärntvätta mig. Må Gud förbarma sig över mig och se till så att de inte lyckas.

De har knäckt mina ben så att jag ej längre kan stå på dem. De har knäckt min hälsa så att jag aldrig kommer att kunna repa mig helt. De har förstört min syn så att jag ej längre kan läsa eller se klart. De har berövat mig mitt människovärde och förstört mitt anseende med att tvinga mig till att bekänna mig skyldig till brott som det står under den lägsta människas värdighet att begå. De har berövat mig min frihet, min församling och allt som jag någonsin har hållit kärt. De har berövat mig allt, de har förstört mitt liv, och de har berövat mig mänskligheten, världen, mitt land och mitt folk, men de har ej lyckats beröva mig, förstöra eller knäcka min själ.

Gud är mitt vittne till att det enda som jag någonsin har gjort mig skyldig till har varit sökandet efter Guds frid.

De fortsätter att förhöra mig, dag efter dag efter dag, ständigt samma tider, på ständigt samma formella sätt, och ständigt med likadana frågor efter samma mönster. Jag är trött på dem.

Mina onda ben har behandlats efter mitt fall och min beklännelse, men jag får fortfarande inte se solen eller avnjuta frisk luft. Jag är alltjämt en inspärrad och torterad fånge som aldrig lämnas i fred.

Jag har dock genom att snappa upp små ord här och var förstått att jag har varit här betydligt längre än vad jag hade trott. Det är idag onsdagen den 19 januari. Jag har alltså hittills stått under förhör i tre veckor. Sannolikt kommer förhören att fortsätta i tre veckor till. De vill preparera mig ordentligt för den rättegång som skall döma mig till livstids fängelse.

Och mitt folk får se hur jag lagenligt och offentligt döms skyldig till de mest vanärande brott, och de får aldrig veta vilken process jag genomgick före den offentliga.

Kroppsligt är jag ett ömkligt vrak, men själen är välbehållen. Kommunisternas behandling har en svag punkt: den går ut på att bryta ner kroppens fysik och motståndskraft. Om den mänskliga själen vet kommunisterna ingenting.

Ack, ni människor, som har anklagat oss katolska präster för omänsklighet, brist på kärlek, världslig ambition, hårdhet och brist på tolerans, som har betraktat oss som mörka världskorrumperare, blindhetspredikanter och bakåtsträvande utvecklingsfientliga makt- och vinningslystna helvetesdemagoger, som ni tror att inte kan annat än följa hela världens vägar men som i själva verket blott och endast lever av och för en idé, hur förfärligt dåligt känner ni oss ej! Jag ber er att försöka rikta något av er uppmärksamhet mot vad ert förakt för oss har åstadkommit.

Se, o kommunister, se er gud Lenin! Se även de andra gudar som ni har jämte honom: Stalin och Karl Marx! Har ni över huvud taget någon aning om vad de har gjort för er?

Rikta även, o kommunister, socialister och övriga människor, era blickar till de andra gudar som ni har gjort åt er! Se Hitler och Bismarck, se Rousseau och Voltaire! Hur har ni icke lovat, tillbett och förhärligat dem! Hur ivrigt har ni icke följt dem och hänförs av deras namn och gjort vad som helst för er tros skull på dessa namn! För Voltaire, för Rousseau, för Napoleon, för Lenin och för Hitler har ni gjort allt. Vad har då dessa av er dyrkade namn gjort för er? Voltaire och Rousseau gav er den franska revolutionen, som berövade er allt och i stället gav er krig, revolutioner, förstörelse, nöd, pest, död, gudlöshet och mörker i 26 år. Engels och Marx gav er socialismen, som på nytt åvägabragte materialism och oro som så småningom ledde till den ryska revolutionen. Ryska revolutionen berövade er Ryssland, världens ädlaste, största och mäktigaste land, och åvägabragte gradvis ett slut på upplysningen, genom att kommunismen från Ryssland spreds över hela världen och skrämde upp sådana monster som Hitler till storhetsvansinne. Lenin, av er betraktad som Rysslands störste hjälte genom tiderna, gav er sju år av kaos och terror och mördade 10 miljoner

människor. Stalin, av sin samtid förhärligad och förgudad mer än Lenin, lät avrätta mer än 20 miljoner människor, kanske 40, kanske 60. Och vad Hitler, Tysklands gudomliga ledare, har gjort, överträffar allt detta. Han störtade en värld i ruiner och försökte utrota judarna, världens frommaste, mest oskyldiga och mest förföljda släkte, och lyckades därmed till hälften. Och frukten av hans livsverk ser vi idag: halva Europa är förslavat, nedtystat och utestängt från den civiliserade världen genom en järnridå av kommunister, ateister och materialister. Sådana ting har er dyrkan av mänskliga avgudar under de senaste två hundra åren åstadkommit, o människor. Voltaire, Rousseau, Napoleon, Bismarck, Karl Marx, Lenin och Stalin och alla dem som ni under två sekler har vördad och nitälskat så mycket, hade alla någonting gemensamt: de vände ryggen mot den kristna kyrkan och all religion, de vände sig emot Gud och föraktade judarna, och de ansåg att de visste mer om religiösa ting än någon präst eller jude. Den franska och den ryska revolutionen, de två hemskaste katastrofer som har drabbat kultur, civilisation och samhälle sedan Roms och Konstantinopels fall för 1500 respektive 500 år sedan, drabbade judarna och kyrkans tjänare hårdast, ty de två revolutionerna var materialismens och ateismens triumf. Under den franska och den ryska revolutionen sprängde ondskan alla barriärer för att under nationalsocialismens tid nå sin kulmen och triumfera. Var er tillit till era himlastormande idoler och deras idéer värd det pris som det krävde: sammanlagt 60 års krig, terror och otrygghet som kostade minst 50 miljoner människor livet och förlusten av en stor del av civilisationen därtill? Om svaret är nej, så vänd åter hem, o människor! Ni har ju en Gud. Varför söker ni honom ej, och varför övergav ni honom någonsin? Återvänd till honom, till den eviga urkällan och till det evinnerliga ursprunget till allt liv, all energi och all kärlek! Övergiv era odugliga dödliga avgudar, övergiv alla era jordiska och världsliga idéer, och förena er i stället under den enda ursprungliga, fullkomliga och riktigt civiliserade idén: den frid och glädje som är Gud. Glöm alla falska profeters tråkiga volymer och återvänd till Bibelns lättfattliga ljus! Glöm Hitlers, Stalins, Lenins, Napoleons och Robespierres fördärvliga tilltag, och låt oss i stället fröjda oss över Israels återupprättelse och Marie upptagelse i himmelen! Återvänd till Gud, o människor; återförvissa er om hans härlighet! Kom över ert hat och ert förakt för oss, övervinn er ringaktning av oss, och försök att förstå att vi blott är era och Guds ödmjukaste tjänare. Sky ej våra titlar, bry er inte om tomt prål och övernaturlig lyftning, utan betrakta oss blott som människor, ty vi är blott människor. Och hur omänsklig och skrämmande världen omkring oss än blir, så förblir vi alltid människor som fortsätter att predika Guds ord vad som än händer. Om vi ibland låter hårda, som vi gjorde under det andra världskriget, så beror det endast på att tiden är ur led och att det är viktigt att den sätts rätt igen. Och minns, att även när vi låter som hårdast, så har vi alltid rätt, ty över våra läppar kommer aldrig annat än Guds ord. Gud har alltid rätt, och de som går emot honom, överger honom, förnekar eller bespottar honom har alltid fel. Jag håller med om att han är skrämmande ibland och att även hans ord kan vara skrämmande, men det är bättre att frukta och vara rädd för vad som kommer av honom än att frukta och vara rädd för vad som inte kommer av

honom. Välsignad vare han som kommer i Herrens namn, och förbannad vare han som höjer sig ovan mängden i sitt eget namn eller i någon annans namn än Herrens!

Min rättegång börjar idag. Kommunisterna anser sig ha gjort vad de har kunnat för att få mig foglig. Det är idag den fyrtionde dagen på mitt fängslande. För första gången i år får jag åter se människor som jag känner och älskar, vänner, bekanta och allmänheten. Ty kommunisterna vill inte gå miste om tillfället att få exponera en kardinal, framlägga hans egenhändigt skrivna bekännelse, bevisa honom skyldig och döma honom till livstids förödmjukelse inför hela världen, så att alla som känner honom kan förstå vilket missfoster och monstrum han är, ty vem vet när ett sådant tillfälle bjuds igen? Det finns ju inte särskilt många kristna ledare kvar i Östeuropa att eliminera.

Kommer någon av dem som kände mig att känna igen mig under rättegången? De kommer antagligen att kunna känna igen mig, men de kommer även antagligen att få svårt för att fatta att det verkligen är jag. Mina ögon har mistat sin glans, min blick är skrämmande, mina ben plågar mig ännu varför jag går mycket dåligt, och min fysik är fullständigt nedbruten. Dessutom kommer mina fångvaktare att droga mig före rättegången för säkerhets skull, så att jag inte ska kunna få ett återfall till mitt gamla jag och börja försvara mig offentligt. Det vore ju skandal för kommunisterna om all deras bearbetning av mig skulle ha visat sig vara förgäves. En drogad, förvirrad och svag skugga av mitt forna jag, med bruten hälsa och blick – det är vad de som kände mig kommer att se mig som. Vad de inte vet är, att hur nedbruten och förändrad kardinal Mindszenty än är till det yttre, så lever hans själ mer intensivt och är han starkare och mera oförändrad i anden än någonsin.

Guds frid är vad jag lever för. Man når inte Guds frid genom att försvara sig inför klandrande barbarer utan genom att tjäna dem, så att de förstår att man har rätt.

Jag har förklarats skyldig till förräderi, spioneri och stämplingar mot Ungern. Gud om ingen annan vet att de enda statsangelägenheter som jag någonsin haft något att göra med har gällt hans rike och ingen annans, och det är i själva verket för att jag har hjälpt och arbetat för honom som de dömer mig. För dem är alla landsförrädare som arbetar för någon annan än för dem.

Min rättegång har väckt uppseende i världen. I Amerika tror de på grund av mitt undergivna uppträdande under rättegången att kommunisterna har gjort någonting med mig. Jag önskar att jag kunde tala om för dem, att vad kommunisterna än har gjort med mig så saknar det all betydelse, ty allt som sker på jorden sker enligt Guds vilja, och hans vilja är god. Så har det alltid varit, och så kommer det alltid att vara.

O Gud, gör ett slut på Koreakriget! Hejda kommunisternas och kinesernas anfall, rädda koreanerna från ett sådant förtryck som vi har i Ungern, och låt ej vidare blodsutgjutelser få förekomma.

Gör även ett slut på Vietnamkriget, giv hela Asien frid och ro, gör slut på kommunisternas oro, och låt lidande och död upphöra.

Jag ber även för Kina. Giv det gamla Kina frid och ro och ryck det undan kommunisternas händer. Fräls Kina från de omänskliga och ogudomliga kommunisternas händer och gör det åter till Mittens Rike och till ett himmelskt imperium, såsom det av begynnelsen ju var. Fräls världen, o Gud, från ateismen, kommunismen och materialismen, och giv hela världen din frid och ro. Därom ber jag dig, o Gud.

Vad är livstids fängelse? Jag har ju Gud. En som genom Guds nåd har fått en inblick i det eviga livet kan aldrig berövas sin frihet.

Vad är frihet? Frihet är att känna sin egen själ. Den som känner sin egen själ kan aldrig hållas fjättrad även om man hänger tjugo ton järnkedjor på honom, ty han flyger beständigt, tyngdlagen, hans saknad av vingar och den materiella verkligheten till trots. Ingenting rår på den människa som sannerligen är fri, ty han är Guds avbild, och ingenting har någonsin rått på Gud.

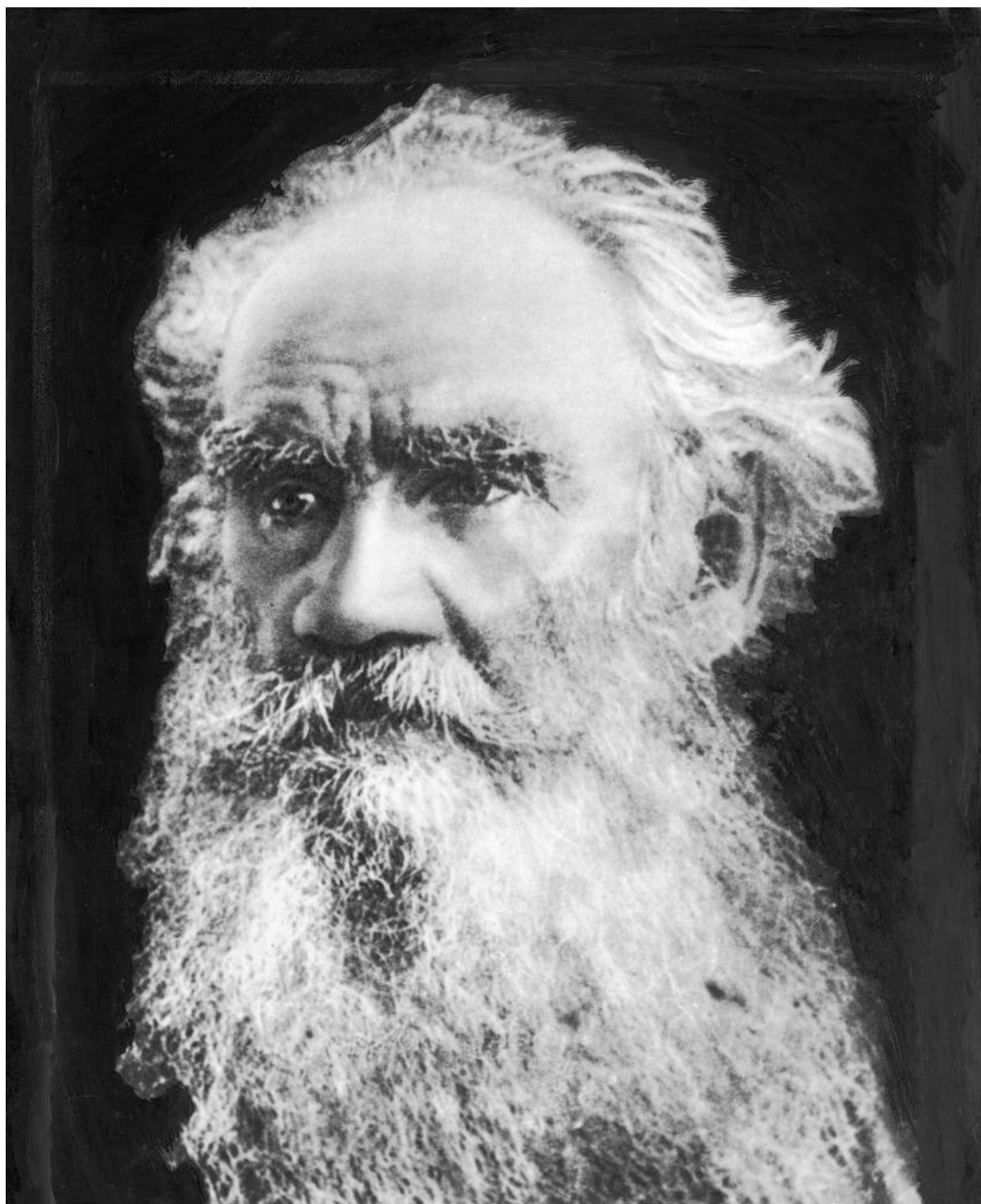
Det är oktober 1956. Stalin, vår tids störste Antikrist, är död, och ungrarna har följt polackernas exempel och rest sig mot den ryska övermakten. Jag har efter sju års fångenskap befriats från mitt fängelse och får för första gången på åtta år andas riktigt ren och frisk luft. Med smärta hör jag och ser jag hur mina landsmän kastar sig i dödens armar för Ungerns skull, och jag inser att deras resning inte kan leda till någonting positivt. Det krävs hjälp från Gud för att nationella företag skall kunna lyckas, och Gud är inte den som hjälper med blod, eld, våld och död. Den enda hjälp som Gud ibland skänker människan är friden, ty med den som verktyg kan människan göra vad som helst som är gott.

Men trots att den är dömd att misslyckas, och trots dess fador och blodsutgjutelser, så bevisar denna revolt i alla fall att människor hellre dör än förlorar sig själva, sina själar och Gud. Vad de inte vet är, att det är onödigt att dö för den sakens skull, ty ingen människa kan förlora sig själv, sin själ eller sin Gud.

Leo Tolstoj:

Jag är död, men jag lever ännu. Jag har sett och följt med de senaste decenniernas händelser och ej varit blind för de två världsförödande världskrigen med deras revolutioners och förödelsers styggelser.

Är ni nöjda nu, ni världsförödningens fiender, ni som hellre gisslar än älskar och ni som följer Antikrist? Har ni frossat nog nu i er omåttliga förstörelselusta? Är ni belåtna och nöjda med vad ni har åstadkommit?

Jag vågar nu först tala åter, ty Gud har än en gång liksom alltid segrat över världen genom staten Israels återuppståndelse från de döda.

Vem är då jag? Jag var greve av förnämaste börd och arvtagare i Ryssland till de goda ädla förträffliga tyskar och européer som civiliserade Ryssland. Ja, Ryssland är mera tyskt och europeiskt än ryskt. Sankt Petersburg byggdes ej av ryssar utan av svenska krigsfångar samt tyskar, fransmän och italienare, och måtte den heliga välsignade staden för övrigt leva för evigt med detta heliga traditionella namn! Och fastän ryska otacksamma nihilister, anarkister och kommunister har gjort allt för att

utplåna all tyskhet ur världen så är hela världen från Rhen till Gula Havet tysk ännu idag, regerad som den är av Karl Marx och hans lärjungar. Ni slipper oss inte, ni som bara älskar att hata, fördärva, terrorisera och förstöra världen, hur ni än försöker därmed.

Men jag återgår till min fråga. Är ni nöjda med ert resultat? Ni har utplånat och avlivat ett tusenårigt rike som styrde världen oklanderligt, nämligen det tysk-romerska riket. Det omfattade flera riken men var från början en enig nation som förblev så genom alla prövningar tills ni släppte era lustar lösa. Wien var dess huvudstad som ni lade i ruiner. Berlin var en annan stad som ni blåste ur med bomber och klöv med en dödsмур. Och med detta det heligaste och förnämsta av imperier skickade ni alla imperier i graven: det brittiska, det franska, det italienska, som ännu blott var ett barn i sin vagga, och det ryska. Alla dessa välsignade lysande stater dränkte ni i blod och lade ni i ruiner. Ni utplånade Europas ädlaste och förnämaste familj vars huvudarvinge var ett blödarsjukt menlöst barn. Familjen Romanov, en vanlig kristen civiliserad familj, mördade ni. Hela Ryssland dränkte ni i blod, och i Europa reste ni en mur av järn och taggtråd vars namn är döden. Ni förbjöd européer att umgås med européer och tyskar att tala med tyskar. Ni berövade barn deras föräldrar och förbjöd föräldrar att vidare kännas vid sina barn. Ni gjorde slut på en kristet välordnad, civiliserat ljus och lycklig värld och skapade ett terrorvälde i stället. Men jag är inte er anklagare. Jag är inte den som frammanar hämnd och mera olycka, ty jag har redan gjort det en gång för mycket.

Vad har ni då gjort? Ni har endast begått ett enda brott: ni har ej följt Gud utan varandra. Ni har gjort vad er granne och hans granne har gjort och ej vad ni själva har funnit vara bäst. Ni har inte tänkt er för utan följt lusten, ingivelsen, impulsen, passionen och begäret. Ni har ej följt individen utan massan. Och massan korsfäste individen och med honom all världens goda.

Allt vad jag representerade har ni gjort slut på: lycka, fred, ordning, skönhet, tradition, trygghet, tsardömet och arvet från det tusenåriga tysk-romerska riket. Ni har förintat all adel, alla släkt- och familjetraditioner och nästan all världskultur. Ni har bombat Italiens renässansstäder och alla Tysklands idyller, ni har förintat Wiens palats och bränt Petersburgs salonger. Huvudstäder, kulturstäder och andra städer som speciellt har utmärkts av skönhet såsom Dresden har ni farit hårdast fram med. Men jag anklagar er inte, ni ryssar, tyskar, amerikaner och engelsmän som har gjort allt detta. Jag blott frågar er om ni inte har lekt färdigt snart.

Men tydligen har ni inte det eftersom ni fortsätter att utmana Gud med att bygga atomvapen, en Berlinmur och en järnridå. Så länge ni finns kommer världen aldrig att få fred, och så länge ni finns kommer Gud aldrig att upphöra med att förbanna världen för er skull.

Ni har dödat alla de bästa, ädlaste och godaste människor som fanns och hjärntvättat de få överlevande, ni omänskliga som kallar er övermänskliga och som har glömt att Gud aldrig är omänsklig utan tvärtom det mänskligaste som finns. Men jag anklagar er inte, ty ni visste inte vad ni gjorde.

Ni har skändat kloster och jämnat kyrkor med marken, ni har bombat katedraler, våldtagit nunnor, hjärntvättat kardinaler och spärrat in präster på sinnessjukhus för att göra dem sjuka. Oskyldiga kvinnor och barn som sökte fly undan kriget har ni massakrerat på vägarna. Ni har försökt och delvis lyckats med att utrota den äldsta, ädlaste, frommaste, ödmjukaste och mest konstruktiva människoracen på jorden. Ni har gjort kyrkor till roulettehålor och byggt uthus av helgade gravstenar. Allt detta har ni gjort för att ni älskade världen mer än Gud och för att ni hellre följde världen än Gud.

Ni har anfallit miljonstäder med atombomber och därvid gjort er till de största mördare som världen någonsin har skådat. Hur väntar ni er, amerikaner, tyskar och ryssar, att något folk någonsin igen skall kunna uppskatta er som människor?

Ni har berövat hantverkare deras yrken, verktyg, arbeten och arbetslust. En världs- och kulturutveckling som tog sin början med Beda Venerabilis för 1250 år sedan har ni skoningslöst avbrutit och omintetgjort. Ni har metodiskt med berätt mod och med vansinnig skadeglädje förstört alla Europas vackraste städer. Gråt om ni kan, liksom de gråter som har förlorat sina föräldrar, sina barn, sina bröder och systrar, sina hem och sina livsverk, men jag ser er inte gråta. Ni kan inte gråta, ty ni är inte människor utan omänniskor som kallar er övermänniskor. Endast människor gråter.

Ni har ställt upp vid en vägg och nermejat hantverkare som kunde bygga palats, lustslott, sagovärldar och drömmar av bilder, reliefer, skulpturer och arkitektur. Ni har i koncentrationsläger pinat ihjäl balettdansörer, pianister, kompositörer och dirigenter. Ni har gjort slut på allt som var mänskligt och ersatt levande hästar och naturliga grönskande vägar med dundrande maskiner och svarta öknar av asfalt- och cementautostrador. Vackra smäckra segelfartyg och fregatter med all den ära och härlighet av kunnande och skicklighet som de medförde har ni förintat och dragit ett streck över för att i stället införa smutsiga stinkande naturvidriga rykande hav-, strand- och kustfördärvande propellervidunder. Men jag anklagar er inte för vansinne hur mycket ni än må anklaga mig där för.

Gud hade åt er skapat ett paradiset genom hantverkarens övernaturliga skicklighet, genom fregatters och karavellers romantiska handels- och sjöfartsliv och genom hästars livlighet, friskhet, spänst, energi och duglighet till vad som helst. Gud gav er ett paradiset av skönhet och välfägnad, och ni har bombat det, uppbränt det, skövat det och utplånat det för alltid.

All den kraft som ni har yvts över och skrutit med har såsom allt mänskligt högmod endast använts till förstörelse, utplåning, utrotning, revolt och detronisering av allt gott. Likväl fortsätter ni med att ägna er åt att uppsamla, uppbygga, uppegga och dyrka falsk fåfång fördärvlig mänsklig kraft. En jätte hur stor och stark han än är förmår ingenting mot en ren yngling hur svag denne än må vara.

Ni har avrättat, avsatt och hjärntvättat nästan all världens konungar, kejsare och furstar och därmed försökt detronisera Kristus. Men för varje konungs död som ni bär på ert samvete skall tvenne nya konungar uppstå på era livs bekostnad. En konung är en helig man, ty han är Herrens Smorde och Kristi efterbild. Den som gör sig skyldig till en konungs död bär lika stor skuld som de som bidrog till att Kristus miste livet.

Förbannade är alla folk på jorden och även judarna, ty de följer icke Guds lag utan massans laglöshet. Välsignade är däremot alla individer på jorden, och särskilt om de är judar, ty de vet att följa Guds röst i sina hjärtan och icke den förbannade massans frestande maningar.

Men trösta er, germaner, ty ni lever ännu, och efter judarna och hellenerna är ni Guds mest älskade folk och världens tredje kulturfolk. (Varför säger jag då tredje? Åstadkom inte romarna och italienarna mera än germanerna? Jo, men de romare och italienare som skapade Romarriket och renässansen från Scipio till Columbus och från Plautus till Tasso var ju alla innerst inne hellener.) Och den värld som ni ägde och älskade och styrde enligt Kristi bud före 1914 är ej helt och hållet död. Den lever oförändrad kvar i diverse isolerade skrymslen och vrår av världen och väntar bara på att få kläckas fram igen. Och en större ära väntar er än vad ni har sett förut om ni blott följer judarnas och hellenernas exempel och tar väl hand om polackerna. Ty polackerna med sitt land och sina städer har lidit mera än något annat folk i Europa, om man ser det mot bakgrunden av att de minst av alla förtjänade den utplåning som de blev utsatta för och att de minst av alla själva förvållade den.

Så ta väl hand om dem som har delat ert öde och respektera dem och hys aktning för dem, så skall alla folk på jorden i er varda välsignade, liksom alla folk på jorden blev välsignade i och med att Abraham villigt och lydigt frambar sin ende son såsom ett offer.

Ja, alla folk på jorden som älskar Gud och som erkänner Kristus som sin högste konung skall för evigt vara välsignade.

Churchill:

Hitler är historiens största misstag. Aldrig har så mycket ont kommit till världen genom en enda människa. Den skada som han har vållat mänskligheten, kulturen och civilisationen och hela världen är oöverskådlig och oersättlig och för Tysklands del för evigt fatal liksom för hela Europas. I praktiken har mr Hitlers politik under hans sista sju år haft följande resultat:

Före Hitler var Europa världens medelpunkt, kulturcentrum och enda makt. Denna makt låg koncentrerad hos Storbritannien, Frankrike och Tyskland. Dessa tre länder gav världen alla ledande kulturimpulser och politiska direktiv. Vad var Ryssland före Hitler? En kaotisk jämmerdal. Vad var Kina? En tillsluten inåtvänd döende kultur, som dock ännu levde. Och vad var Amerika? Storbritanniens broder och jämlike.

Denne Hitler har förskjutit detta läge så, att Frankrike, Storbritannien och Tyskland är skjutna i sank för all framtid med deras kultur och världsherravälden. Endast ett land i Europa är en stormakt idag, och det ligger inte ens i Europa. Men det har erövrat halva Europa och ryckt loss denna halva av Europa från Europa och lagt detta förr fria Europa under ett omöjligt asiatiskt förtryck, som vägrar att kalla sig ryskt i totalt avståndstagande från den europeiska regim som dessa asiater för alltid med blod och våld i övermått förgjorde år 1917. Europa är icke längre fritt. Amerikaner och ryssar ockuperar de tyska länderna och vill för alltid hålla tyskarna, Europas fordom alltid dominerande folk, i träldom och med huvudet under vattnet. Frankrike är en skugga, och Storbritannien har offrat sitt liv i striden mot herr Hitlers mardrömspolitik. Kvar är bara Sovjetunionen, detta traditionsfientliga och direkt blasfemiska asiatiska imperium som endast genom herr Hitlers försorg har blivit farligt för hela världen.

Detta har herr Hitler gjort. Han allena har drivit fram krigstekniken så hårt att det har blivit nödvändigt att uppfinna och använda kärnvapen. Han allena är Europas för evigt skändlige tillintetgörare. Han gestaltade det absolut största, dummaste och vanvettigaste misstaget i historien.

Var misstaget Guds eller människans? Det får framtiden utvisa.

Om det var människans, vilket jag hellre tror, kan det rättas till.

Alexander Solsjenitsyn:

Såsom ni smutsiga ohederliga onaturliga stinkande motorfartyg hänsynslöst slog ut segelfartygen vid sekelskiftet, så skall nu segelfartygen med samma skoningslöshet slå ut er och återerövra världen och haven med glans, härlighet och gudomlig ära. Smutsens tid är förbi liksom våldet på naturen, och i stället återinför Gud nu en renhetens tid och ödmjukhet, fromhet och underdånighet under naturen. Ej endast skall fregatterna, barkarna och karavellerna åter slå ut skitutspyende motorfartyg,

utan även skall hästarna, åsnorna och kamelerna slå ut de stinkande smutsiga giftiga dödliga bilarna.

Lovade vare ni, kaptener och matroser, styrmän och jungmän, båtsmän och sjömän för om masten! Led era fartyg med tapperhet, frid, elegans och smidighet, o kaptener och lotsar! Låt era skepp rida över vågkammarna, glida ner mjukt i vågdalarna och följa vinden, vädret och alla naturens heliga nycker, såsom förr i världen. Och kämpa tappert, matroser, klättra vigt i vanterna, arbeta duktigt och hjälp era kaptener, så skall allting gå bra. Se, naturen vinner alltid över materien, och så vinner vinden och dess tjänare seglen över den fåfänga förgängliga mänskliga energin. Följ och lyd Gud, alltings Herre, så går allting väl. För den som följer sig själv går aldrig något väl.

Se, Ryssland! Såsom du har önskat alla andra imperiers undergång och död och fått din önskan uppfylld, så skall alla fallna imperier önska din undergång och död och få sin önskan uppfylld. Se, oljan sinar i Arabien, dina industrier klappar ihop, du förlorar kontakten med Sibirien, och dina maskiner, din vetenskap och din materialism uttrumfas av naturen, vinden, solen, djuren och seglen. Din makt, dina fabriker, ditt dyrkande av arbetet som en gud är allt ingenting, ty alla dina maskiner

skall uttrumfas av vanliga skickliga kunniga hantverkare. Det samma gäller dig, o Amerika: snart faller dina rysansvärda babyloniska skyskrapor.

Ljuva Ryssland, ännu kan du bli den bästa och ädlaste nationen i världen. Avstå blott från dina livegna länder Östtyskland, Polen, Tjeckoslovakien, de baltiska länderna, Karelen, Ungern, Rumänien, Bulgarien och Mongoliet. Avstå från din imperialism, dra bort dina arméer från Afghanistan och andra länder, var storsint och gör avkall på din förvillande antireligiösa socialism! Sannerligen säger jag, att Ryssland aldrig åter kommer att bli sig självt förrän det åter blir Ryssland, det vill säga glömmer bort sina satellitstater och alla andra stater inom Sovjetunionen som inte är Ryssland.

En östtysk arkitekt:

Det är vi östtyskar som har fått betala det andra världskriget. All skulden för världsbranden har lagts på oss, och ryssarna tvingar oss till att betala av på den så länge vi förblir tyskar vare sig vi kan det eller inte. Våra barn indoktrineras i det tredje rikets fasor, och ingen östtysk tillåts någonsin glömma någon detalj i alla tyskarnas brott mot mänskligheten. Varje östtyskt barn måste förr eller senare i livet och helst flera gånger om studera de i detalj bevarade tortyr- och gaskamrarna plus svältbarackerna i Buchenwald. Det tyska såret får aldrig läkas, ty så har ryssarna bestämt, och de äger Östtyskland, ty de har erövrat det, och därför går allt det av vår nationalprodukt till Ryssland som annars skulle ha givit oss möjlighet att inte längre känna oss inmurade. Så länge ryssarna förblir i Östtyskland, så länge förblir östtyskarna ett inmurat folk utan hopp om att någonsin ens kunna få se det naturliga solljus som är den frihet som ingen människa kan leva utan.

Östtyskland är det gamla och det heliga Tyskland. Östtyskland är Martin Luther, namnet som ryssarna förbjuder oss att nämna emedan han betydde så mycket för vårt språk. Östtyskland är Heinrich Schütz och det trettioåriga krigets efterlämnade helvete och ära; Breitenfeld, Lützen och det massakrerade slaktade Magdeburg. Östtyskland är Halle, Eisenach och Leipzig: Händel och Bach, Mendelssohn och Schumann, Liszt och Wagner. Östtyskland är Urtyskland, det kulturella Tyskland, religionens och musikens hemort i Tyskland. Och därför är detta Östtyskland och dessa östtyskar som bor där så farliga, att de noggrant måste hållas bakom lås och bom och ordentligt inmurade, så att inte en katt slipper förbi Brandenburger Tor. Det poetiska Tyskland bakom Berlinmuren, landet där Goethes poesi, Brechts dramatik och Heinrich Manns epik florerade, måste hållas noga i munkorg och med nosen konstant i Buchenwalds samlade skit.

Hur mycket man än förtrycker ett folk så blir folket därigenom blott mera livsdugligt och motståndskraftigt. Kära ryssar, ni förtrycker oss tyskar och ungrarna, esterna, letterna, litauerna, polackerna, tjeckerna, slovakerna, rumänerna, bulgarerna,

kosackerna och vitryssarna förgäves, ty ju ondare ni är mot oss, desto bättre blir vi, desto mer blomstrar vi, desto skönare blir vår privata kultur även om ni utnyttjar den, och desto varmare blir vårt livsmod. Tyranner består aldrig, men det finns ingen mer modig och framstående nation, kultur, folk eller ras än den som är förtryckt.

Varför lämnade jag Östtyskland? Jag var galen som flydde, ty Västtyskland och dess arkitektur är inte bättre. I många avseenden var till och med Östtyskland bättre.

De talar ju inte tyska i Västtyskland, utan de talar med gröt i munnen ett språk som är uppblandat med amerikanska. Hemma i Östtyskland vårdade vi vårt språk. I detta västerländska samhälle är den enda iögonfallande kulturen pornografiska våldsbetonade tidningsblaskor, en television som på ett obegränsat antal kanaler sänder dålig reklam, och en populär musik som folk spelar överallt dag och natt som knappast är annat än bultanden och skrik. Är denna värld i väst en fri värld var den tidlösa kulturen inte får synas, höras eller andas?

Ur arkitektonisk synpunkt är det lika illa ställt med både öst- och västvärlden, trots olika politiska system, och det gäller ej endast arkitekturen, utan det gäller all konst. Under det tjugonde seklet har de ädla konsterna urartat lika fullständigt som under det romerska imperiets fall under Antiken. Inga krav på realism ställs längre inom måleriet eller skulpturen, litteraturen skall helst vara obegriplig, musiken skall helst varken vara melodisk eller harmonisk, och all arkitektur måste först och främst vara funktionell. I alla dessa konstarter har skönhet, ädelhet och fantasi fullständigt försvunnit.

Risken med dessa moderna konster, den atonala musiken, den nonfigurativa abstrakta konsten, den sterila exakt fyrkantiga arkitekturen, är, att man inför en abstrakt tavla måste tvivla på att dess konstnär kan måla riktigt, att man inför ett stycke tolvtonsmusik måste betvivla att dess tonsättare kan fabricera en sångbar melodi, och att man inför en betongkloss måste tvivla på att dess arkitekt kan rita en enkel vacker stuga på landet. Och vanligen är då alla dessa tvivel berättigade: de abstrakta konstnärerna behärskar inte det levande hantverket.

I öst har man inte längre råd att bygga vackert, ty pengar existerar ju inte där längre, och allt som produceras går till ryssarna. I väst är det lika illa: pengar bestämmer allt. All konst, litteratur, arkitektur och musik är helt kommersialiserad. Fantasi, utsmyckning, originalitet, extra finesser och fint utarbetad skönhet får inte lov att förekomma, för allt sådant är för dyrt. Därför byggs det endast siloliknande betongglådor inom arkitekturen. Därför produceras endast den billigaste popmusik. Därför trycks böcker endast för att de skall kunna säljas till så många som möjligt: säljbart stoff är viktigare än litterära värderingar.

Konstnärer i hela världen, artister och författare, arkitekter och musiker, gör uppror mot denna omänskliga fattigdom i tidens andliga odling! Läs åter de gamla opolitiska episka, dramatiska och lyriska mästarna från Dante till Zweig, studera och lär er något av målarkonsten när den var som bäst under 1500-talet i Venedig och av bildhuggarkonsten och arkitekturen när de nådde sin höjd i Florens under

Renässansen! Återupptäck Leonardo, Rafael, Michelangelo, Tizian, Rubens och Rembrandt! Återvänd till Michelangelos och Bramantes, Berninis och Palladios fantasibetonade arkitektur, och sluta upp med att riva allt vackert som ännu finns kvar sedan 1800-talet! Ingenting är viktigare för en människa än en mänsklig miljö att leva i, och vår tids Corbusieriska mastodontmisstag är inte någon mänsklig miljö. Torn och tinnar, kupoler och flyglar och inte ett hus likt det andra är vad som alstrar trivsel och inte sterila betongkuber. Neka att bygga allt sådant som ni vet att inte blir vackert och mänskligt, och vad ni förlorar i pengar skall ni i stället vinna i tillfredsställelse, ära och lycka. Om alla sjukhus hade byggts som Brunelleschis hittebarnshus i Florens så skulle också alla deras patienter tillfriskna.

Dag Hammarskjöld:

Det är den 17 september 1961. Jag befinner mig i ett flygplan och är på väg för att träffa Moïse Tshombe och med honom förhandla om fred i Kongo. Jag är mycket trött, och någonting säger mig att jag närmar mig slutet på min bana. Var är mina vänner? Var finns det någon jag känner som jag kan tala med som en människa till en annan? Var finns det någon jag kan uttrycka mina känslor för? Ingenstans. Min ensamhet har aldrig upphört att tilltaga med mitt arbete.

Och Kongokrisen har varit mitt livs hemskaste inferno, och ännu är det inte över. Vi är mitt i det och orkar kanske inte ta oss ur det. Åtminstone känner jag att mina krafter för första gången i mitt liv är på upphällningen.

Och vad skall jag göra? Vad är det för mening med att fortsätta med detta deprimerande arbete, som består i att göra gott under en ständigt tilltagande hagelstorm av kritik, ilska och hat? Världens största nation har gjort sig till min personliga fiende och tycks aldrig förtrötts i att ständigt bli alltmera jävlig mot mig.

Jag menar Sovjetunionen. Allt gott som jag har försökt göra under de senaste fem åren tycks i ständigt tilltagande grad ha sårat och förargat Sovjetunionen personligen och motarbetat alla dess intressen, och mer så än någonsin i Kongo: FN försöker hjälpa Kongo till att bli demokratiskt och fritt, medan Sovjetunionen tycks göra allt för att få det till diktatur styrd från Moskva. Allt jag har gjort har strävat till att göra den enskilde individen så fri och självständig som möjligt, och allt vad Moskva strävar efter tycks vara att utbreda den sovjetiska diktaturens makt över folken, nationerna och världen. Jag frestas mer och mer till att i den elefantiasisangripna gigantdiktaturen se all världens ondska förkroppsligad, men det får jag inte göra, ty jag skall ju vara tolerant och kristen och rättfärdig och hellre fria än fälla, hur uppenbart skyldig brottslingen än är. Ty den som gör sig själv till domare över andra gör sig själv medskyldig till vad han dömer dem för.

För första gången i mitt liv finner jag det allvarligt svårt att samla tankarna. Vi är alla vilsna i en vilsen värld, och ingen vet bättre än jag att jag inte är rätt man att leda oss rätt igen. Det är summan av mina erfarenheter hittills som FN:s generalsekreterare under åtta år, att jag inte orkar med allt.

Vad är livet i längden annat än oro och ångest, lidande och en gränslös försmäktan utan slut? Sådant som mitt liv har blivit tycks jag aldrig få se Sverige igen.

Vi hänger i en tageltråd. Gud bär alla våra liv i sin hand, och alla hänger de i lika tunna tageltrådar, och den tunnaste av dem alla känns det som om den var som håller detta flygplan i luften. Vem vet att det inte har saboterats? Vem vet att vi inte kommer att skjutas ned på vägen till Ndola? Dessa vilda vingburna buccanjerer som tror sig vara beroende av Katangas guld och ädla stenar har alla fåfänga skäl i världen till att skjuta ner oss. Och varför skulle de inte göra det? Jag har aldrig känt mig så här osäker förut. Aldrig förr har jag varit rädd.

Det sägs att endast den har något att frukta som har något att ångra, och den som har *det* är verkligen illa ute, ty han har något att förlora. Endast den är säker som inte har någonting att förlora.

Även om jag inte har något att ångra har jag en hel del att förlora, ty det är något som inte längre är som det ska med mig. Mot min egen vilja har det uppstått ett fel med mig, och det felet med mig är att jag personligen har blivit för mäktig. Det finns ingenting farligare, ondare, mera fördärvligt och mera fatalt än makt här i världen, och tyvärr är sanningen att jag idag är en av världens mäktige män och därför även en av världens onde män, ty makten fördärvar alltid det goda, hur mycket man än försöker använda sin makt till att tjäna det goda.

Min väg tillsammans med de Förenta Nationerna har varit en vandring som ännu inte är slut. Den har varit en vandring från paradiset till helvetets botten. När ödet kallade mig till grinden, där denna vandring började, såg jag genast ljus överallt och en underbar möjlighet till att följa enbart det goda idealets väg och ingen annans till hela världens fromma. Min vandring, som skulle bli min sällsammaste fjällvandring någonsin, började som en vacker saga som omöjligt kunde sluta illa, ty jag visste då ännu inte vad världslig makt egentligen var.

Det var slumpen, ödet och Gud som gjorde mig till Förenta Nationernas generalsekreterare och aldrig jag själv. Jag hade i godan ro fortsatt vara en nolla bakom världens kulisser i hela mitt liv om man inte hade fört ut mig i denna politiska fjällvärld där fjällen består av maktblock som är mycket farligare och brantare än Himalaya. Men jag lyckades bestiga dem alla. Jag känner vägarna nu, men så högt har jag kommit att jag nu endast kan falla. Ty bland dessa maktberg har jag själv gjorts till ett maktberg. Denna världsliga öken av ondska har förstenat mig och gjort mig själv till ett ont maktblock. Den makt som jag aldrig ville besudla mig med i att använda har blivit ett med mig och ett konkret faktum. Och det måste jag revoltera mot med hela mitt väsen, ty jag är inte av sten som de andra. Jag är en människa som vill förbli god innerst inne.

Sovjetunionens antagonism kunde man väl bära: om denna antikapitalistiska stat hade man inga illusioner. Men det som så fort jag var gången så långt att jag inte längre hade inträdesporten kvar inom synhåll alltför tidigt krossade mitt hjärta var att kapitalisterna visade sig vara lika djävulska som kommunisterna. Jag trodde på Frankrike. Jag trodde på England. Jag älskade dem. Hos dem fann jag min bildning. Men den man har kärast har förmågan att såra en djupast och gör det tydligen också.

Spelet om världsmakten är ett ruttet spel, och mycket tidigt fick jag alla dess infernaliska schackspelsregler upp i halsen. På den ena sidan står Frankrike, England och USA, och på den andra finner vi Sovjetunionen och Kina. Bland alla de människor som deltar i dessa två partiets bitterkalla hypercyniska spel om världen finns det icke en som är ren. Jag hoppades någonstans kunna finna någon bland dem som fortfarande kände till begreppet rent spel, men ju mera jag sökte, desto mera himmelsskriande fann jag endast okunnigheten därom vara.

När jag bara fann samma ruttenhet överallt bland alla nationer i världen som deltog i världsmaktspellet vände jag mig till och försökte jag trösta mig hos de små. Jag är själv kommen av en liten nation och såg i världslighetens mörker en liten skymt av ljus i uppgiften att föra de små nationernas talan. Jag lyckades därmed alltför väl. Alla världens små maktlösa ofarliga nationer gav mig sitt fullaste förtroende. Det var på det sättet jag själv fick makt. Ty mot alla dessa små nationer i generalförsamlingen förmådde världens största nation ingenting och inte ens med hjälp av tillhyggen att dundra och bulta sönder pulpeterna med.

Så uppstod problematiken Kongo. En nation blev självständig som inte kunde klara av att upprätthålla sin egen ordning. Föga anade någon vilket omöjligt fjäll detta skulle bli att bestiga när han tog i tu med problemet. Jag har toppen i sikte nu: mötet med Tshombe. Jag vet att Tshombe vill träffa mig. Jag vet att han behöver min hjälp för att bli av med de vita lejda knektar som behärskar Katanga, som är de enda som tror på Katangas självständighet, som är de enda som har störtat det fria Kongo i inbördeskrig och som leds av kapitalistiska intressen i Västeuropa. Får jag bara träffa Tshombe så har jag bestigit det sista svåraste fjället.

Aldrig har någon politisk problematik varit så vanvettig som Kongoproblematiken: Kongo blir självständigt. Katanga bryter sig ut ur Kongo och förklarar sig självständigt. Resultat: inbördeskrig, blodbad och kaos i Kongo.

Sovjetunionen och USA blandar sig i saken och börjar nästan slåss med varandra. För att få slut på blodbadet måste de Förenta Nationerna ingripa. Jag måste själv tillgripa maktmedel för att försöka få fred till stånd. Resultat: sömnlöshet, överansträngning och hård kritik från hela världen för min personliga del. Och med mig steglar man organisationen de Förenta Nationerna, den enda fredsorganisationen i hela världen. Och det blir min ofrånkomliga plikt att återföreina Kongo och Katanga under ett fredsstyre.

Vi måste alltså tvinga Katanga till underkastelse under Kongo. Vi måste förhindra att en stat gör sig självständig. Vi måste motarbeta Västeuropas ekonomiska intressen. (Endast dessa håller Katanga om ryggen.) Vi måste motarbeta de vita i vårt fria Västerland. Alla små nationer har jag hjälpt på deras egen väg, men Katanga måste jag stoppa. Och därför kritiserar världen mig. Därför hatar katangeserna mig. Därför önskar de min död. Därför har jag blivit en tyrann, en förtryckare, en maktmänniska, en bland alla de andra alltför många enbart världsliga män som enbart är av ondo. Vad som helst men inte detta!

För att nu fortsätta tillrättgåendet med mig själv: mitt första och största misslyckande som generalsekreterare anser jag var mitt försök till ingripande i Ungern 1956. Aldrig var människan så maktlös som när ett heroiskt folk reste sig mot ett tyranni blott för att krossas av ett nytt och hela världen bara kunde se på. Mina ansatser till aktion stötte på en kompakt mur av likgiltighet och oberördhet som var värre än döden: Sovjetunionen sade tveklöst och iskallt nej till allt, och den ungerska regeringens representanter i generalförsamlingen var naturligtvis ryska marionetter som också sade nej. Vi fick inte ens skicka observatörer till landet! Jag fick inte ens besöka Budapest!

Och det är i denna militära iskyla som all fara för mänskligheten bor. En fullkomligt mekaniserad militär utan en känsla med ett hjärta av sten som bara uppfyller order utan att tänka själv och hurdana order det än är är det mest fruktansvärda monster som jorden har sett. Ingen man är farligare än den som inte kan skratta, som inte kan gråta, som inte kan visa sina känslor, som inte kan röja att han innerst inne är mänsklig.

Vi vet för litet om Sovjetunionen idag för att ha någon hållbar grund till att göra bort henne. Hon är den enda av de Förenta Nationerna som någonsin öppet har bråkat i själva generalförsamlingen. Hur mycket gott och konstruktivt har inte Säkerhetsrådet under årens lopp tagit initiativet till blott för att se allt gå i kloaken i och med Sovjetunionens pålitliga veto, som alltid kommer till användning när det är som angelägnast att ett förslag går igenom. Aldrig har en nation satt så många käppar i världens hjul som Sovjetunionen genom sin beklagliga vetorätt i Säkerhetsrådet.

Vem hittade på att Sovjetunionen skulle vara med i FN? Tyskland var slaget och ofarligt och fick inte vara med, men Ryssland, som just uppförde sin järnridå i Europa och som genom sina militära åtgärder i bland annat Berlin visade sig vara den klart farligaste makten i världen, fick naturligtvis vara med och inbjöds till och med vänligt att ta plats i fåtöljen i Säkerhetsrådet. En sak har Sverige lärt sig av historien, och det är att ryssen inte är att lita på. Och jag kan inte förneka att jag även är svensk.

Men vi vet för litet om denna strandade val bland nationerna. Måhända får vi en dag av ryska flyktingar bevis för att Sovjetunionen har gjort sig skyldig till mycket värre brott mot mänskligheten än det nationalsocialistiska Tyskland, men när den glatt demokratiska och upplysta västvärlden i sin naiva godtrogenhet eventuellt får klart för sig *det* är det troligen då för sent. Hade vi känt till uppkomsten av järnridån innan den kom till hade åtminstone amerikanerna aldrig låtit ryssarna göra det. De hade handgripligen sagt ifrån medan de ännu var ensamma om atombomben. Men det var väl att de inte gjorde det.

Ty alla politiska problem kan lösas på fredlig väg. Även om vi får veta sanningen om det socialistiska idealsamhället Sovjetunionen en dag och det då verkar vara för sent så är det inte för sent, ty fredliga medel kan alltid tillgripas, och det är endast de som kan lösa konflikter och ge dem en god lösning.

Vårt århundrades värsta problem är dock befolkningsexplosionen. Dessa hundratals miljoner utsvultna stackars människomassor i Indien och Kina, Brasilien och Afrika, som bara blir en större och större dominerande procentdel av världspopulationen medan endast de rika kulturfolken förstår att inte yngla av sig i onödan och blir en ständigt obetydligare bråkdel av världspopulationen – detta är betänkligt. En sak borde vi européer vara tacksamma mot Sovjetunionen för, och det är att det ligger mellan Europa och Kina. Och om någon mer kommer att inleda ett omfattande krig här i världen så tror jag att idag endast det maoistiska Kina, med sin femtedel av världsfolkmängden förblindat av övermod och upphetsat till vansinne av sina ensidiga demagoger, skulle kunna vara så dumt.

Ingen nation är dock så allmänt hatad i världen idag som Sovjetunionen, och detta hat måste varje intellektuell ta avstånd från. Vi vet att Ryssland på Stalins tid var om möjligt omänskligare än Hitlers Tyskland, men om historien i framtiden behagar vedergälla Ryssland för detta skall det då säkert visa sig att Stalins barn var lika oskyldiga till Stalins brott som tsar Nikolaj II var oskyldig till Peter den stores och Ivan den förskräckliges. Hämnden är aldrig ljuv utan straffar dessvärre alltid sig själv och slutar som sin egen bödel.

Men det finns ett faktum som är större än alla världsliga problem, som når högre än alla politiska stridigheter, som överträffar alla nationella folkmassor och som inte står tillbaka för något, och det är den mänskliga individen. I henne ensam bor det en större kraft än vad något fåfängt kärnvapenprov kan skryta med, och den kraften är initiativet, och dess styrka ligger i att den kraften är moralisk. I den enskilda människan ensam bor det gudomliga, och det kan inte ens hela mänskligheten i samlad tropp med alla sina miljarder besegra.

Det har många namn. Somliga kallar det Ödet, andra kallar det president Kennedy. För en del hette det Winston Churchill, för andra var det Boris Pasternak, och för många är det religionen. Det är buddhismens livsgenomskådning, hinduismens tolerans, islams gudshängivenhet, judendomens mänsklighet och kristendomens kärlek. Det har många namn, och dess otaliga namn kommer alltid att finnas kvar. Ty ingen och ingenting kan besegra den mänskliga individen, som just i sin slutgiltiga vanmakt inför historiens gång triumferar.

Fjärde delen: Den berättigade flykten från verkligheten.

Fletcher Christian:

1. Vägen till Tahiti

Jag är av god familj. Den är icke adlig men icke heller lågbördig. Min familj befinner sig precis i mitten av samhället. Den är varken så fin så att någon kan avundas oss eller föraktlig så att någon kan se ner på oss. Vi tillhör den gyllene medelklassen, det härliga blygsamma släkte som inte ger sig ut för att vara någonting och som varken är ambitiöst eller framfusigt men som dock utgör den tappra och hållfasta klippa som uppehåller hela världen. Jag är således av den bästa tänkbara familj, till skillnad från sådana som föds i en ansedd och välbärgad värld av illusioner eller i en hopplöst karg och naken verklighet utan möjligheter.

Liksom alla goda och hederliga familjer är även min familj behäftad med tragik. Det har aldrig gått bra för oss. Snarare har det alltid gått illa för oss. Om det någon gång har gått bra för oss så har vi strax därpå omedelbart drabbats av katastrofer. En av våra förfäder, William Christian, avrättades för högförräderi. Efter att han hade halshuggits fick man veta att han hade varit oskyldig. Vi har aldrig framfött några svarta får, men vi har ofta behandlats som sådana. Vi har genom alla tider varit goda, ädla och laglydiga, och vi har ett gott rykte om oss som hederliga människor. En gammal och klok vän till familjen menade att vi var för rejäla engelsmän för att det i längden skulle gå bra för oss. Vi är ödmjuka och anspråkslösa, men vår stolthet ligger i det att det är tack vare sådana som vi som världen och England kan finnas till och icke enbart vara av ondo.

Vi kommer från norra England, närmare bestämt från de vilda ödsliga och romantiska trakterna av Cumberland var det finns så få människor men desto större och fagrare natur. Jag är född på ön Man, detta ryktbara näste för okuvliga frihetskämpar, som haft ett parlamentariskt styre på ön redan 500 år före Cromwells tid; och mitt livs första personliga bekantskap var havet. Jag har alltid känt mig dragen till havet, och det är delvis därför som jag nu är var jag är: ombord på ett skepp som heter Bounty. Efter flera år till sjöss har jag blivit andre styrman på detta välbyggda fartyg, och jag förväntar mig mycket av den resa som förestår oss. Vi skall nämligen segla till Söderhavet och till Tahiti, som det ju är varje bildad sjömans hetaste önskedröm att få resa till. Själv har jag drömt om det tropiska Söderhavet ända sedan jag var liten pojke.

Samtidigt kan jag dock inte låta bli att känna mig skeptisk inför vårt företag. Vi har nämligen ett ytterst befängt syfte med vår resa. Vi skall transportera brödfrukter från Söderhavet till Västindien för att dessa där skall tjäna som föda åt Hans Majestäts

negerslavar. Jag kan inte låta bli att fråga mig: kan inte den engelska flottan göra något mera ekonomiskt och nyttigt?

Vår kapten heter William Bligh och är löjtnant i flottan. Han är en ambitiös och inbilsk streber som dock kan sitt yrke väl. Han kommer från samhällets bottenkikt, och ingen vet egentligen något om hans familj. Han har i blod och svett arbetat upp sig till sitt höga ansvar och är som yrkesman ytterst beundransvärd men som personlighet simpel. Ingen sjökapten i vår tid har en större yrkeskunskap än han, och han är säkert världens yppersta sjöman, men han har ingen själ. Han är en perfekt maskin och kan därför ej bete sig som en människa. Han har seglat med kapten Cook, och det finns flera andra i vårt manskap som delar samma ära. En av vårt företags främsta understödjare är Sir Joseph Banks, känd från Englands huvudstads förnämsta herrklubb, den litterära klubben, som Sir Joshua Reynolds, Doctor Johnson och Oliver Goldsmith har gjort berömd.

Förste styrman är herr Fryer, en god gammal jovialisk och plikttrogen man i alla väder.

Bland de övriga ombord har jag funnit goda vänner i Peter Heywood, den högt begåvade och ytterst sympatiske unge gröngölingen som är här på specialuppdrag för att i Söderhavet författa ett engelskt-polynesiskt lexikon. Jag tycker även mycket om Edward Young och George Stewart, som är två andra friska kadetter. Så har vi "Gamle Bacchus", skeppsläkaren, som botar alla sjukdomar, krämpor och lyten med *all-round*-medicinen alkohol, som han allra mest trakterar sig själv med, vilket han kan behöva med sitt knackande träben. Herr David Nelson är vår botanist, och han har följt med som botanist på sådana här resor flera gånger förut och bland annat under kapten Cooks befäl. Han biträds av William Brown, en riktig engelsk trädgårdsmästare och den snällaste mannen ombord. Sammanlagt är vi fyrtiofem man på väg mot Söderhavet, och de flesta av oss är fruktansvärt spända inför det äventyr som väntar oss.

Havet är så fruktansvärt vackert att man kan bli galen ibland! När det lugnt böljar i turkosa om gryningen, när det sväller och brusar under västanvindens sus i den grannaste och blåaste av alla färger, när det ryter och skummar i grått och vitt fradgande skum, när det rovgirigt kastar sig över oss och begraver oss i de rytande stormarna – alltid är hon förtrollande, berusande och omåttligt hänförande.

Men kapten Bligh är inte att leka med. Han driver oss grymt och låter oss aldrig få vila. Han anser det som vår plikt att vi ska vända ut och in på oss själva och offra allt vad vi har på hans fåfänga och konstiga företags lyckliga genomdrivande. Det är inte bra att han fordrar mer av oss än vad vi har att ge. Ibland gränsar hans metoder till brutalitet. Och man kan inte heller tala med honom. Stackars krake! Han tycks inte veta att det är människor som han har att göra med och inte sådana perfektionistiska och fulländade tekniska underverk som han själv.

Kapten Bligh tror verkligen på sin uppgift. Han tror att det hopplöst meningslösa och tokiga uppdrag som ödet har gjort honom till ledare för kan ha positiva konsekvenser. Han tror att vår meningslösa resa kan leda till resultat för England och

till ära för honom själv. Det tror inte jag. Men vad jag tror har ingen betydelse för kaptenen. För kaptenens tros skull på fåfängen och för hans därav beroende fåfänga viljas skull skall varje man glömma sina mänskliga sidor, sina begär, sina drömmar och lyckostunder och i stället oupphörligt arbeta som maskiner. Och kapten Bligh har så litet öga för det psykologiska att han inte själv märker hur harmen ständigt jäser hos besättningen och hur hans ständigt tilltagande prövningar av den oupphörligt gör situationen ombord mera kritisk, spänd och svåruthärdlig. Kapten Bligh är ingen bra kapten hur perfektionistisk och praktiskt kunnig han än är.

Han behandlar oss som djur och tvingar oss därmed till att frukta honom såsom en gud. Men vi är inga djur. Vi är lika litet några djur som han är någon gud. Han underskattar oss och överskattar sig själv. Om han fortsätter öka takten på bestraffningar av oss oskyldiga latmaskar så är vi alla ihjälpryglade innan vi är tillbaka i England.

Visserligen ska disciplinen vara hård ombord, annars fungerar inte skeppet, och det finns inget brittiskt örlogsfartyg där den niosvansade katten inte används på besättningen, men kapten Bligh går för långt från början. Vi har inte förtjänat att bli drivna som slavar, och om det börjar så illa så tidigt på resan – hur ska det då bli i fortsättningen? Jag tänker mera på hela företagets bästa än på oss själva.

Samtidigt tror jag att han är rädd för oss. Han har sagt: "Piskade man inte tillräckligt med fruktan i sina besättningar så hörde myteri till ordningen för dagen." Skall man då verkligen behöva frukta sina underordnade? Jag har aldrig fruktat en underordnad i hela mitt liv, och jag är säker på att en kapten Cook aldrig skulle ha kunnat säga en sådan sak, en klok kapten som visste att vänskapligt samarbete är mera värt än den bästa disciplin i världen. Nej, jag tror att han fruktar oss lite finare underbefäl. Han vet att han själv andligt är en nolla, och han vet att somliga av oss inte är det, som till exempel jag, Fryer, Morrison, Young och vissa andra. Han vet att Morrison innerst inne är en finare karl än han själv, och därför sätter han alltid just Morrison till den mest otacksamma och motbjudande av alla uppgifterna ombord: den att inför Blighs och allas åsyn prygla ihjäl dem som vågar uppföra sig mänskligt. På detta sätt håller han ädlingen Morrison nere under sin barbariska pressande häl. På ett liknande sätt kuschar han den gode och hederlige Fryer med att alltid passa på att i allas åsyn skälla ut honom, förolämpa honom och förödmjuka honom. Endast mig vet han ännu inte riktigt hur han ska kuva. Jag är för god för honom, och han vet det, och han vet även att han aldrig ska lyckas med att kuva mig.

Vårt bröd har farit mycket illa under den senaste stormen. Större delen av hela vårt brödförråd är förstört. Vi får nu i stället för de tidigare två skålpunden bröd äta ett skålpund rutten melon om dagen. Vår resa har otvivelaktigt börjat i oturens och disharmonins tecken, och hittills har det bara blivit allt värre.

Ömkligast är kapten Bligh när han blir arg. Ingen människa är så obehärskad som kapten Bligh. Jag undrar om någon någonsin har klått upp honom. Det skulle han behöva. Han är så galen när han är arg att han då inte kan få ett vettigt ord över läpparna. Och vem får lida för hans vrede och brist på behärskning? Vi. Varje gång

han får ett vredesutbrott för ingenting bestraffar han någon med outsägliga lidanden för den sakens skull. Sådan är han.

Dessutom är han en tjuv och en försnillare. De flesta ombord är tjuvar, men ingen stjälar så att det märks utom han. Alla visste att det var han som för sin räkning hade reserverat de två ostar som saknades härom dagen, och likväl hade han mage till att kalla oss allesammans för tjuvar. Han påstod att vi alla var i komplot mot honom. Han lider uppenbarligen av förföljelsetmani och mindervärdighetskomplex, som han hela tiden odlar med att tappa besinningen och få absurda vredesutbrott och därmed passa på att njuta av att få spela översittare mot oss alla. Och till straff för att vi inte kunde frambringa de två saknade ostar, som ingen annan än han själv hade tagit, drog han in alla våra ostransoner. Så gör en buse men inte en kapten. Men vi måste ha överseende med honom. Han är ändå vår kapten, skeppets befälhavare och löjtnant i Hans Majestäts Kungliga Flotta och som sådan ofelbar och oantastlig. Vi har ingen rätt att klandra överheten. Men vad rätt har överheten att klandra oss, som alltid med eller utan betänkligheter ändå gör vårt bästa? Varför ville han inte släppa oss i land en enda dag på Teneriffa?

Hans smicker och inställsamhet mot mig när vi är ensamma äcklar mig. Han vågar öppet kalla mig för sin beskyddare, och han upphör aldrig med att påminna mig om hur mycket han har gjort för mig. Inget leende i världen är så fullkomligt värmelöst som hans. Jag hatar hans låtsade vänskap för min person, som blott gör min överordnade Fryer avundsjuk och som fördärvar mitt och Fryers goda förhållande med varandra. Jag vill vara vän med alla och inte genom att bli Blighs vän bli ovän med alla. Nej, Blighs vänskap för mig är blott hyckleri. Han vet inte på vilket annat sätt han skulle kunna få något grepp om mig. Han kanske inbillar sig att jag är hans favorit och att jag ska bli en ny lika avskyvärt förträfflig Bligh som han, men han tar fel. Jag tänker aldrig bli någon annan än den som jag redan är och alltid kommer att förbli.

Och hans orättvisa anklagelser, förolämpningar och avhyvlingar av mig inför hela besättningens åsyn fjärmar mig ännu mera från hans karaktär och gör mig ännu mer till min egen. Samtidigt kan jag aldrig nog beundra hans skickliga navigering och hans fulländade yrkeskunnighet! Men hans, mina och Fryers måltider tillsammans är det nu slut med.

Endast genom en persons närvaro ombord är vår existens dräglig trots allt. Den personen är vår gamle benkarvare, vår friske läkare, som alltid dricker men som aldrig är full, som fastän han dricker mest av oss alla är minst alkoholist av oss alla, som alltid är vänlig och glad mot alla och som alltid piggar upp vars och ens hjärta med sitt okuvligt goda humör, vår käre gamle Bacchus! Aldrig tar hans historier slut, och alltid berättar han nya som ingen har hört förut. Han måste vara 80 år gammal eller åtminstone ett gott stycke över 70. Ingenting kan ta ner honom och inte ens kapten Bligh. Han och kapten Bligh vandrar omkring i två helt olika och motsatta världar som på något sätt aldrig kan mötas, ty i den enas värld finns det inte plats för den andras och tvärtom. Blighs krassa verklighetssinne har aldrig haft någon förståelse för charmen med den gamle alltid glade enbente pimplande muntergöken, som aldrig har

fattat vilken inskränkt, humorlös, andefattig och tråkig torrboll och grobian kapten Bligh är. Om Bligh är Caesar ombord så är vår doktor den gamle enkle och fattige fiskaren Petrus, som inte har något med Caesars regemente, världsordning och krassa fantasilöshet att göra.

Arme Bligh! Han gräver sin egen grav. Det går inte an att i längden hunsa så med oss som han gör. Vi är i alla fall allesammans engelsmän. Vet han det månn tro?

Stackars John Mills! Han är en ohyfsad slusk och ett professionellt rötägg, men ändå var det outhärdligt att bevittna straffet för hans rättmätiga oförsämndhet mot Blighs spion mr Samuel. Jag ville kräkas när han medvetlös och halvdöd hängde i sina rep medan hans rygg flåddes så att benen syntes och den niosvansade katten ryckte bort kött ur honom med knallande smällar och våta klatschar vilkas oupphörliga råa ljud gick genom märg och ben. Tre dussin rapp fick han, och han slocknade efter det tolfte. Fastän han var medvetlös fortsatte man med att flå honom. O Gud!

Och stackars Morrison, den ädle, fine och saktmodige mannen som måste vara bödel åt Bligh! Ingen ombord är mera ovillig till att skada en annan människa än vad han är, och just därför sätter Bligh honom till att piska ihjäl oss. Morrison är en ädlare natur än Bligh, och det försöker Bligh desperat råda bot på genom att tvinga Morrison till att genomföra Blighs grymhet, som för att tvinga Morrisons ädla karaktär till att komma ner till Blighs förnedrande nivå.

Och stackars Tinkler, den lille skojfriske och hejige ynglingen! Ingen ombord är friskare än han. Han är barnslig, naiv och oskyldig som en liten pojke. Bara för att han en natt påträffades utanför sängen måste han frysa ihjäl i masttoppen. Bligh kommenderade upp honom fastän det regnade snö, is och hagel och kallade sedan inte ner honom mera. Där fick Tinkler sitta hela natten och frysa ihjäl och göra ingenting på grund av Blighs utstuderat grymma nyck. Det var tur att han alls överlevde. När Bligh slutligen efter 24 timmar kallade ner honom igen svarade ingen. Arma gosse! Han var på vippen till att dö av köld där uppe och kunde inte röra en nerv. Vi fick klättra upp och hissa ner honom. Han hade tur som slapp undan med livet i behåll.

Young, dig älskar jag. Du är den ädlaste människan ombord. Det är tragiskt hur du har förändrats efter Blighs förödmjukelse av dig. Förr var du alltid glad, men nu är du aldrig glad. Du var öppen som ingen annan, och nu är du sluten som ingen annan. Jag är orolig för dig och kan inte låta bli att göra vad jag kan för dig. Dock måste jag framhärda i att vägra hålla med dig om att uppror till vilket pris som helst rättfärdigas genom liden orättvisa, hur mycket ont du än har lidit för ingenting. "Vänta tills det blir din tur," säger du då surmulet.

Vår expedition håller sakta men säkert på att förstöras. Det är hatet hos Bligh mot besättningen, eller hans fruktan för den, som förstör den. Så förfärlig som stämningen nu är ombord kan hela vår expedition inte bli annat än ett utomordentligt fiasko. Kapten Bligh är inte som kapten Cook fastän han är en lika god sjöman. Kapten Cook sökte det fantastiska, men kapten Bligh söker det låga, det grymma, det perversa och

det omänskliga. Njuter kapten Bligh av att plåga oss? Jag kan inte tro det, men dock verkar det så. Jag kan förlåta Bligh för allt men inte för att han lät piska Edward Young, som är en tiofalt ädlare och finare mänska än Bligh, och blott för att han visade sig vara lika bristfälligt mänsklig som alla andra. Kapten Blighs omänsklighet kommer att sinka hela resan. Man måste ha god moral ombord om ett sådant här expeditiönsföretag skall ha utsikter att lyckas, och att då köra med dålig moral, sadism och översitteri bara för att visa sin makt är att borra hål i grunden för hela resan.

Men hur rasande skicklig är han inte som sjöman! Jag tror till och med att han är bättre än kapten Cook. Denna sida hos honom kan jag inte nog beundra, vörda och älska. Vem utom kapten Bligh skulle ha vågat gå runt Kap Hoorn mitt i denna årstid? Många av oss frös ihjäl på kuppen, vi kämpade ensamma mot hela den Stilla Oceanen, våra skägg frös till istappar, och flera av oss blev till isstoder från topp till tå. Det regnade is på oss, det haglade is i våra ansikten, hela oceanen begravde oss i ett isskal, och ändå fick kapten Bligh Bounty till att stampa vidare. Vi förlorade slag efter slag, vi drabbades av katastrof efter katastrof, tunnorna och faten i lastrummet slet sig och fördärvade nästan Bountys hela inre, och likväl gav inte kapten Bligh upp. Han skulle förbi Kap Hoorn om det så skulle kosta honom en resa ner till Sydpolen. Men till slut, när hela Bounty höll på att brytas i tu, när inte en tumme längre var tillräckligt rörlig för att kunna hålla den minsta av pumparna i gång, när alla var mer än halvdöda av köld och is och av havets outtröttliga hamrande och mörbultande av oss, när ingen längre orkade någonting mer utom att låta vinden och stormen och oceanerna få sin vilja fram, och när Bligh insåg att alla var slut utom han själv, då först fann han sig i sitt nederlag. Det var hans första nederlag på denna resa, och det lyfte honom till himmelen inför mina ögon. Efter sin dust med Stilla Oceanen fem grader söder om Kap Hoorn med isberg och drivis dånande omkring sig var han faktiskt för mig en hjälte, en gud och en fader, som jag älskade och dyrkade.

Men så snart han hade erkänt att striden var förlorad, och så snart han hade vänt österut mot Afrika och Australien och vädret blev drägligt igen, fjärmades han ifrån oss och blev till samma omänskliga tyrann som förut igen. Dock glömde vi inte Kap Hoorn, och därför höll vi ut och fogade oss efter hans vilja och lät vi oss tålmodigt kuvas, ty efter Kap Hoorn var det ingen konst att tåla vad som helst. Han märkte det och blev mildare. Även han hade lärt sig någonting vid Kap Hoorn och lättade en aning på tyglarna. Hela vår långa ändlösa stormiga kalla och svindlande resa från Kap Hoorn till Tasmanien via Godahoppssudden var jämförelsevis dräglig. Om det ändå hade fortsatt så! Om vi ändå hade kunnat fortsätta med att tåla vad som helst! Om han ändå hade låtit bli att bli förbannad igen!

Men han blev förbannad igen. Hans oförmåga till självbehärskning skulle förstöra allt för oss och för honom själv. Det var vid Tasmanien som helvetet åter bröt ut. Det var där som kapten Bligh understod sig till att behandla den ädle och välborne kadetten Edward Young som ett rännstensfyllsvin och som den lägsta sortens brottsliga kräk. Och sedan dess har den förr så underbart hjärtlige och godlynte kamraten Edward Young blivit den tystaste och mest molokne och inbundna av alla ombord, som om han hade våldtagits. Han kände kanske sin bestraffning så. Att få sin

rygg flådd med skorpiongissel inför hela besättningens åsyn är kanske värre än en våldtäkt.

Det var även vid Tasmanien som Bligh slog Purcell i järn. Purcell, den gamle och utmärkte snickaren, vår bästa kraft ombord, den skickligaste timmerman som jag någonsin har råkat och en lika god man som Bligh fast mycket äldre och mera erfaren på sitt område än vad Bligh är på sitt, förödmjukades så nesligt av Bligh att jag allvarligt tror att Bligh en dag kommer att få ångra och sona det ordentligt. Purcell fick sitta femton dygn i järn i skeppets mörkaste, smutsigaste och trängsta kölsvinshåla för att han hade kunnat sitt yrke. Ja, det var anledningen till varför han blev så hårt straffad. Han hade kunnat sitt yrke. Bligh hade bett honom göra plankor av ett träslag som inte dög till att göra plankor av, och Purcell hade påpekat detta olyckliga förhållande. "Vad? Vågar ni vägra lyda order?" hade Bligh sagt, vartill Purcell hade genmält att han kunde timmermannens yrke bättre än vad hans kapten kunde det och vidhållit sin uppfattning om virkets oduglighet. Bligh, som aldrig kan tåla en motsägelse hur befogad den än är, svarade med sin gamla grymma orättvisa och hårda bestraffningsprincip. Bara gamle Bacchus är äldre ombord än Purcell. Jag kan inte förstå hur Bligh kunde förfara så illa mot Purcell. Jag kan förstå att Bligh måste vara sträng mot de unga ibland, men jag inte förstå hans totala brist på respekt inför sådana som ändå har levat längre än han. Egentligen kan jag över huvud taget inte förstå hur någon engelsman kan göra något ont åt en annan engelsman, och i synnerhet inte till sjöss, där ju alla borde hjälpa varandra att överleva och inte tvärtom.

England, mitt ljuva älskade England, vad jag längtar hem i dessa förtvivlade dagar! Kommer vi någonsin igen att få återse vårt hemland? Vår resa har blivit så outhärdlig att jag ofta har tvivlat på den saken. Men vi måste hem igen. Vi måste hålla ut och bita ihop tänderna hur mycket det än svider. Vi får inte låta hedern fara. Vi får inte sluta upp med att tålmodigt uthärda och stå ut hur svårt det än är. Vi måste härda ut ända tills vi kommer till England igen var vi kan ställa Bligh inför rätta och låta honom lida för rättvisans hand såsom vi under honom har fått lida av orättvisans. Vi måste uthärda detta helvete så att vi till slut kan besegra och övervinna den Satan som håller det brinnande. Ja, Bligh är Satan i egen hög person när han fördriver sin tid med att för sitt nöjes skull plåga, kuscha, förnedra oss och göra oss lika galna som han själv är. Ja, han är galen. Vrede är det enda som vi får av honom, och all vrede är galenskap och särskilt hans. Det hemska är, att hans infernaliska vredesvansinne smittar av sig. Vi kommer alla att bli lika tokiga och rasande som han innan resan är över. Han piskar ju sin galna vrede i oss.

Han tvingar oss att göra vad som är orätt och mot lagen. Han tvingar oss att handla mot våra samveten. När Fryer har vägrat att skriva sitt namn under Blighs förfalskade skeppshushållssammanställning, som är en skriftlig redogörelse för hur gott besättningen har haft det under hela resan, så tvingar Bligh Fryer att skriva under den under hela besättningens uppsikt. Fryer är kallblodig nog att framhålla att han endast skriver under emedan han därtill är tvingad och tar hela besättningen som

vittne därtill, samt att han kommer att ta upp saken inför rätta i London. Det är mycket som vi alla tänker ta upp mot Bligh inför rätta i London.

Utkiken ropar att han ser land vid horisonten. Många av oss äntrar i riggen eller ställer sig vid relingarna och spanar efter ön. Några av oss upptäcker den. Det är en liten oansenlig prick vid horisonten som knappt syns. Men den växer för varje timme.

Det är Tahiti. Det är målet för vår resa som äntligen hägrar framför oss. Vi är framme. Vi ser slutet för vår utfärd nalkas, och vi ser oss nästan redan på väg hemåt. Det värsta är äntligen över. Vår hemfärd kommer att bli mycket lättare och snabbare än vår utfärd. Några månader kommer vi att stanna vid Tahiti, men vi kommer att kunna tillbringa den mesta tiden i land, och vad som helst är underbart i jämförelse med löjtnant Blighs tyrannvälde ombord. Ja, jag vet nu att vi kommer att uthärda tills vi kommer hem till England. Jag har tvivlat på det, men nu när målet för vår resa äntligen är uppnått tvivlar jag inte längre. När man ser paradiset framför sig har man ingen anledning längre att ta något helvete i beaktande.

2. Tahiti

Ett skepp är ett fängelse. Det är ett trångt, primitivt och outhärdligt fängelse. Så länge man är till havs är man hopplöst en fånge i detta fängelse. Kaptenen kan om han vill göra existensen ombord lättare för skeppets fångslade slavar, men han kan också göra den svårare. Aldrig anade jag att en kapten kunde göra den så svår som kapten Bligh har gjort den för oss.

Men det mest beklämmande och vemodiga med livet ombord är i alla fall den ständiga anblicken av havet. Jag älskar havet, men finns det samtidigt något mera ödsligt och ensligt, något mera monotont, mera skrämmande och mera fasaväckande? Till och med i öknar, har jag hört, finns det oaser, men i det öde ensliga och platta havet finns det inga oaser. Havet är det jordiska fenomen som mest och bäst förkroppsligar evigheten, och det finns ingenting tristare, mera förfärligt, mera gastkramande och mera ödesmättat.

Det enda positiva med sjömanslivet ombord är att man aldrig är den enda sjömannen ombord. Man har ständigt sällskap, och faktum är att inga människor någonsin kommer så nära varandra in på livet som de sjömän gör som dagligen tillsammans måste kämpa för livet för att hålla sitt skvalpande fängelse flytande, det trånga och otillräckliga svälthus var alla måste dela allt, utom i vårt fall kaptenen, som gör anspråk på att få leva som om varken havet, Gud eller evigheten fanns.

Men vi skall nu glömma vår resas helveten, ty de ligger nu bakom oss, och allt sorgligt som har skett i förgången tid borde glömmas och ignoreras. Till och med kapten Blighs vrede tystnade, han försjönk i en osedvanlig besinning, och hela hans väsen genomgick en klar förvandling, när det för alla blev klart att ön i sikte var Tahiti, som var resans mål. Vi får nu bevittna en ny kapten Bligh, nämligen den ivrige kapten Bligh, som i sin blommande ungdom och med ett hjärta i brand och fullt av

stolthet har varit kapten Cooks ivrigaste lärjunge och elev, som har följt kapten Cook i vått och torrt och lärt allt om segling av upptäcktsresenärernas mästare och som har lärt känna just denna ön Tahiti genom kapten Cook, som sade att han ingenstans hellre skulle vilja dö än just på Tahiti. Kapten Bligh är nu kapten Cooks arvinge, och allt hos honom vittnar om att han helt och hållet har blivit upplärd av den man som näst efter England älskade Tahiti mest av alla platser på jorden. Ja, kapten Cook, som så innerligt älskade och höll av Tahiti, lever ännu i kapten Bligh.

Vi närmar oss sakta den mäktiga ön som är ett helt landskap. Höga gröna berg, mjuka böljande kullar, små dalar och glittrande floder och en ångande urskogsgrönska som täcker in hela ön – det är Tahiti, den mystiska ön, den mest sagolika och mest sägenomspunna av alla söderhavsöar och den mest förtrollande, eggande och lockande av dem alla.

Det är någonting berusande över denna ös utseende. Det är som om den sjöng och ropade med sirenernas ljuvaste toner och ord till oss att komma i land och överge allt för dess magiska väsens skull. Ja, över ön vilar det en magi som kan trollbinda vem som helst. Och den magin är farlig, ty jag har en känsla av att, om man hänger sig åt denna söderhavsmagi, det måste sluta illa och olyckligt för en. Ja, jag fruktar denna ö och älskar den.

Vi ankrar i Matavaibukten. Emot oss kommer de sällsammaste infödingskanoter. De påminner om venetianska praktgondoler. Så formfulländade, sagolika, smäckra, majestätiska och säregna är de. Jag har aldrig sett maken till dem i något annat land och allra minst i Europa.

Vi är alla trollbundna ombord. Vi har alla redan börjat falla för Tahitis oemotståndliga sirenmagi. Hur skall det gå för oss? Håller vi på att glömma att vi är engelsmän? Ja, de flesta av oss har redan glömt det totalt. De flesta av oss bara stirrar mot ön liksom hypnotiserade av dess natur och väsen, och de längtar innerligt i land, vilket tydligt märks på deras smäktande blickar. Jag kan inte låta bli att med onda aningar tänka: hur skall det gå för oss?

Endast en ombord håller huvudet kallt. Det är vår gamle doktor Huggan, den glade Bacchus. Han är totalt likgiltig inför anblicken av den ö som vi har kommit till och påstår att alla öar är likadana. Mera nykter kan man inte vara, och dock dricker doktorn med sitt träben mest av alla ombord. Hur skall det gå för oss?

Infödingarna är soliga av vänlighet. Det tycks som om de älskade hela världen och aldrig hade vetat av någonting ont. Kapten Cook har gjort mycket för vårt goda rykte på öarna. Tack vare honom så älskar alla söderhavsmän mest av allt engelsmän.

Ingen är på soligare humör än kapten Bligh. Han skiner och är vänlig och god mot alla. Han är nöjd och på ett underbart humör. För en gångs skull är han riktigt sympatisk och nästan älsklig. Han är öppen och hjärtlig mot oss alla och bekänner öppet att om han inte hade hustru och barn hemma i England så skulle han inte vilja någonting hellre än att dö på den vita sanden under dessa lugna och saktmodiga palmer.

Bounty slår sig till ro i den lugna vida lagunen. Så småningom upplöses ordningen ombord. Den ena far i land på ett ärende, en annan på ett annat, kapten Bligh på ett tredje och jag på ett fjärde. Lycklige Peter Heywood, som får leva och bo i land för sin uppgifts skull, som är att författa en polynesisk ordbok! Även den annars så seriöse gamle David Nelson, en gammal förtrogen till kapten Cook, blommar upp och längtar i land. Han har länge längtat hit, säger han, men aldrig hade han trott att han skulle få återse den välsignade ön. Även han får gå i land på speciella uppdrag.

Matroserna är som galna. De skriker och pekar på alla vackra kvinnor som skymtar på stränderna. De är som rovdjur som väntar på sin middag. Och de vet att ingenting längre håller dem fastfjättrade vid kapten Blighs järndisciplin. Den ena efter den andra får tillåtelse att gå i land, och de väntas inte tillbaka förrän följande dag tidigast.

Men vad är det med Tahiti som skrämmer mig? Det är den smäktande sirensången som lockar oss alla i fördärvet. Den hörs inte, men varje doft från ön förkunnar den och vittnar om den. Den vill omfamna oss alla för att aldrig någonsin släppa oss hem igen. Jag fruktar att denna söderhavsmagi endast har döden till övers för oss vita. Det vittnar även alla söderhavsberättelser om. Den som blir förälskad i Söderhavet skall dö i Söderhavet. Det är det som de osynliga och ohörbara sirenerna sjunger om. Även kapten Cook blev mördad på Hawaii liksom Magalhães blev det på Filippinerna. Nej, vi vita hör inte hemma här och borde akta oss för denna främmande okända värld. Men hur outhärdligt frestande är det inte att på gott och ont ge sig hän åt den, även om det kanske skulle betyda döden för oss alla!

Även jag får till slut gå i land. Jag är kapten Blighs skyddsling och favorit, varför han i det längsta har kvarhållit mig ombord. Men alla andra har fått gå i land, och jag är nästan ensam kvar. Då ger han även mig friheten att gå i land men motvilligt och utan uppmuntrande lyckönskningar. Hans humör befinner sig redan i nedan. När som helst kan han åter dra åt den nyss lösta svångremmen om sitt folk. Disciplinen kommer nog när som helst att återvända ombord.

Jag far i land tillsammans med Peckover och Bacchus. Bacchus tycker äntligen att det är dags för honom att känna fast mark under sin fot igen. Jag längtar i land som en dåre. Jag kan inte behärska min längtan, trånad och heta begär att få komma i land på denna exotiska ö längre. Jag måste i land och se mig omkring.

Vem som helst har kapten Blighs tillåtelse att fara i land när som helst. Kapten Blighs goda humör har gjort att han har gett fria tyglar åt hela besättningen, men det är endast tillfälligt. Ve den som tror att lyckan varar beständigt!

Vi far för att hälsa på Peter Heywood, han som håller på med en polynesisk ordbok. Han tar emot oss på stranden tillsammans med den infödingsfamilj som han bor hos. Han är klädd som de och redan nästan lika brun som de. Vad brunt är för en härlig färg! Ingen människofärg är vackrare än den naturligt barbariskt och infödingsaktigt bronsbruna. En brun inföding skvallrar med hela sitt väsen om sin paradismiljö, sitt folks okränkta oskuld, sin naturvärlds okränkbarhet och om sin egen ursprunglighet, öppenhet, gästfrihet, hjärtlighet och naturliga rättframhet. Men brunbrända vita tycker jag inte lika mycket om, ty vita skall vara vita. Och svartingar

ser ut och luktar som bränd choklad. Jag har aldrig mött en neger som inte har varit svettig.

Bacchus har med sig en för honom naturlig present åt Heywood. Han har med sig ett dussin flaskor Teneriffavin. Arme gamle Bacchus! En drinkare är han, men ingen ombord är mera älsklig och sympatisk.

Heywood tar väl hand om oss. Han presenterar oss för hela den nobla hövdingafamilj som han är gäst hos. Husfadern, hans värd, heter Hitihiti och ser ut som en riktig adelsman. I sin stolta högväxthet och lugna grannhet utstrålar han en förnämhet som ingen annan inföding jag har sett. Hans hår är kort och grått, hans hållning rak och ytterst betryggande i sin självsäkerhet, och hans röst är djup och imponerande. Jag har aldrig mött en människa som har utstrålat en sådan djup mänsklig trygghet som han.

Jag fäster mig särskilt vid en flicka i hans närhet som jag så småningom får veta att ej är hans egen dotter men väl hans brorsdotter. Hon heter Maimiti och är sjutton år. Jag har svårt för att behärska min fascination av henne.

Vi är i land på världens mest gästfria, vackra och ljuvliga ö hos världens vänligaste, varmaste och mest harmoniska människor. Kapten Cook har med sitt exempel gjort dem till engelsmännens bästa vänner för evigt. De låter oss göra vad vi vill med dem. Hela deras arkipelag är vår för en mans skull som köpte den åt England med sitt liv. Inte långt härifrån ligger det solobservatorium som han byggde här på Tahiti. Ingen man har någonsin erövrat så vidsträckta delar av jordklotet för sin nation som kapten Cook. Han gav ju England alla världens hav.

Jag blir förälskad i Maimiti. Jag kan inte hjälpa det. Hon är som en dröm. Hon är lika fulländad skön, stolt och ädel som sin farbror. Hon är av samma hövdingablod, och hon vet vilken ställning jag har på fartyget. Hon kan lika litet låta bli att se åt mitt håll som jag kan låta bli att se mot hennes. Ödet har bestämt oss för varandra. Skall då verkligen jag, en engelsman och en son av en familj vilkas anor går långt ner i 1400-talet, verkligen falla för en vacker sjöjungfru av en helt annan ras? Ja, naturen har bestämt det så, och naturen råar ingen på. Vi är dömda av Gud till att älska varandra. Hända må vad hända vill.

Jag är lycklig med henne. Vi simmar i Tahitis vackra floder. Vi leker, springer i kapp, klättrar i palmer och skrattar. Vi älskar varandra. Jag har aldrig sett maken till hennes ljuvlighet hos någon. Vi är båda unga och har hela livet framför oss. Hon är bara sju år yngre än jag. Vad kan vi annat göra? Vad kan vi annat ta oss till än att älska varandra?

Vi utgör ett vackert par. Så viskar alla omkring oss. Infödingarna ser leende på oss, betraktar oss gärna och är ännu vänligare mot oss än vad de var tidigare. Jag betraktas redan allmänt som Maimitis fästman.

Maimiti är lång liksom jag och har ett underbart intagande anspråkslöst utseende och det vackraste av alla tänkbara hår. Hennes själ lyser som en sol i hela hennes ansikte. Hon är solen på dagens himmel, och alla andra är osynliga stjärnor i jämförelse med henne. Hela hennes själ lyser i hennes ansikte, och hennes ansiktets ljus vittnar klart om vilken sällsynt klok klarsynthet och from trofasthet som bor i denna

utomordentligt unika jungfru. Det finns inte en så fulländad kvinna som hon på miljonen.

Men jag måste återvända till fartyget. Jag far bort till mina plikter hos kapten Bligh och återvänder till henne följande dag. Varje dag möter jag henne på nytt. Varje ny dag får vi fritt fortsätta vår ljuva paradislek som blir ljuvare för varje dag. Ja, vi är ett vackert par. Ett vackrare par finns det inte på hela ön.

Men ombord har som jag förutsåg den tjocke Blighs tyranni åter börjat. Fetknoppen förbjuder oss att behålla de presenter som vi får av våra kärestor i land. Han vill få oss att se verkligheten i vitögat. Han vill att vi skall inse att vi ändå en dag måste lämna Tahiti, våra flickor och vårt paradiset. Han vill hålla oss med fötterna på jorden. Men det vill inte vi. Vi vill inte vakna ur den ljuva dröm som vi här har kommit i beröring med. Vi vill inte förlora vårt nyss vunna paradiset, och om någon vill beröva oss det så protesterar vi. Fast vi uppskjuter våra jäsande oundvikliga protester till senare. Vi vågar inte revoltera, och åtminstone inte ännu. Missnöjet stegrar till upprorsstämning, och vi låter denna upprorsstämning jäsa och koka inom oss fram till den dag då vi inte längre kan hålla tätt och vulkanen får ett naturligt utbrott. Det måste varje vulkan förr eller senare få. Vi på Bounty, vi förödmjukade, förolämpade och nedtryckta engelsmän i kapten Cooks kölvatten, är inget undantag.

Gamle Bacchus har dött. Ett hårdare slag kunde inte ha drabbat oss. Han var centrum för all mänsklighet ombord. Han och endast han kunde trots allt sprida lycka och solsken ombord. Han drack sprit som en fisk dricker vatten, men han var aldrig onykter, och alla älskade honom. Vad skall det bli av oss? Utan honom är vi såsom ignoranta och menlösa stackars lamm, som plötsligt står utan sin fåraherde. Så länge han fanns till hade vi någon som kunde trösta oss och muntra upp oss, och med honom som ständig säker tillflyktsort kunde vi finna oss i vad som helst. Nu när bara kapten Bligh är kvar och hans enda överman är borta har vi inte längre någonting gott att hoppas på. Den gamle mannen med träbenet var vår skyddsängel. Nu står vi där ensamma och övergivna och berövade på allt gott som vi över huvud taget ägde. Vår kapten är borta med Bacchus. Från och med nu anføres vi endast av den rundmagade fetknoppen och narren, den blinde och oförsynte bråkmakaren, den sadistiske översittaren och tyrannen William Bligh. Hur skall det gå för oss?

Jag flyr undan sorgen och fruktan i Maimitis sällskap. Hon är mitt hopp och mitt stöd. Hon skall i framtiden vara min skyddsängel, ty jag behöver en sådan ganska förtvivlat. Var och en av oss behöver en sådan ganska förtvivlat.

Det var dock tur att David Nelson, Morrison och Hayward, som åt av samma giftiga fisk som Bacchus, överlevde, om jag dock aldrig har sett människor så sjuka som de var.

Ack, alltför kort stund har tövädret varat! Knappt skymtade vi solen, knappt värmdes våra hjärtan så att de nått och jämnt begynte tina upp, och knappt fick vi lyckan, friden och humaniteten inom räckhåll, förrän kapten Bligh åter grymt slog ihop tyranniets fängelseportar för våra näsor! Åter är disciplinen järnhård ombord, och nu finns det inte längre någon glad själ som Bacchus ombord, som kunde lindra

plikstens tunga och outhärdliga ok. Ingen får längre gå i land utan vidare. Kapten Bligh måste först godkänna ens avsikter med att gå i land. Han har blivit rädd för sjömannens erotiska vidlyftigheter i land. Han är rädd för att de ska bli beroende av sina nya fria kärleksförhållanden och hitta på att stanna i land och rymma. Just genom att göra livet outhärdligt för dem ombord igen frambesvär han risken att de börjar rymma.

Jag är ännu någorlunda fri till att gå i land, ty Bligh älskar ju mig och favoriserar mig. Jag är som en son för honom lika fullt som han anser sig ha varit kapten Cooks andlige son. Han tror att han själv är inne på en lika lysande karriär som kapten Cook en gång var, och han tar det för givet, att när kapten Bligh, världens sjöhjälte nummer ett, är borta, så kommer Fletcher Christian att bli nästa sjöhjälte nummer ett, som kommer att utföra Hans Majestät Konungens alla uppdrag med kapten William Blighs minne som föredöme, liksom Bligh en gång utförde dem med Cooks exempel för ögat. Men så enkelt är det inte. Just detta hatar jag hos kapten Bligh, att han tar allting för givet. Han tror att han själv är likvärdig med Gud Fader och därför har rätt att godtyckligt, hänsynslöst och motståndslöst bestämma över allt. Han inbillar sig att hans vilja är min lag, att han vet och känner allt om mig och att han med sin blotta vilja kan styra mig precis hur han vill. Men han bortser från den mänskliga faktorn. Han fattar inte att varje människa till fullo är en människa och därmed en suverän, opålitlig och gudomlig kraftnatur som ingen annan kan kontrollera eller programmera. En människa kan alltid ta sig till vad som helst, och hon tar sig alltid till det som man minst av allt väntar sig av henne i det för en själv mest ofördelaktiga ögonblicket. Ja, så är det tyvärr, kapten Bligh, och du är tyvärr ignorant och simpel nog att inte fatta det.

O Maimiti! Dig älskar jag! Din ö älskar jag! Din värld vill jag tillhöra för evigt! Om kapten Bligh representerar England vill jag inte veta av England. Om han skall representera kultur och civilisation och vara min överhet i denna värld, så vill jag inte vara i denna värld. Han och jag ryms inte i en och samma värld. För din värld, min älskade, skall jag överge min värld och därmed allt det onda, kortsynta och krassa som den representerar. Du är den trognaste av alla kvinnor i världen. Ditt hår är som Tahitis klaraste friskhet i dess renaste ljuvaste vattenfall. Ditt väsen är en älvas, en god fes och en änglalik nymfs. Ja, du är en ängel, Maimiti, och dig skall jag älska för evigt. Aldrig skall jag överge dig eller du mig, och om vi skiljs åt så skall vi aldrig släppa varandra ur varandras tankar.

Hon skickade mig idag en massa presenter. Kapten Bligh lade beslag på dem alla. Tyger, kläder, mattor, frukter, grönsaker och två svin – allt konfiskerades av kapten Bligh för det allmänna bästa, som han uttryckte det, som om vi utgjorde en kommun ombord där allt tillhörde alla, det vill säga kapten Bligh, och som om han hade upphävt all privat äganderätt ombord. Vackrast av alla Maimitis presenter var två undersköna pärlor så stora som valnötter. Maimiti lät särskilt framföra att de var till min moder. Kapten Bligh tvingade mig till att öppna det lilla paketet och blotta dess rena ovärderliga innehåll inför ett tiotal smutsiga och rovgiriga blickar. Han ville konfiskera dem också. Han bjöd att jag skulle ge dem åt det svinet mr Samuel. Då gick

det för långt. Jag sade nej. Jag vägrade. Kapten Bligh blev rosenrasande, men liksom jag lyckades avhålla mig från att på stunden slå ihjäl honom lyckades han för första gången någonsin med att behärska sin vrede.

Han behandlar oss som smugglare. Han gör oss till smugglare. Så sträng är han att han tvingar oss till att liksom brottslingar smuggla ombord vad vi behöver. Själv har han mage att äga fyrtio svin, men någon annan tillåter han inte att äga något. Han allena får äga hur mycket han vill, men ingen annan får äga något. Vi får inte ens äga eller vara oss själva. Endast han får vara sin egen och äga något ombord. Vi måste alla vara hans lydiga ständigt mer och mer förödmjukade slavar. Så är det och så måste det vara för det allmänna bästas skull, som vår tillsyningsman så vackert uttryckte det.

Tom Ellison fick en väldigt vacker tahitisk solfjäder av en infödingsvän. Han fick också tyger och äpplen som han försökte ta ombord, och i tygerna försökte han gömma en liten gris. Skvallerbyttan Hallet, den sjuklige och äcklige veklingen, genomskådade tygernas hemlighet och lovade att inte säga något om han fick solfjädern. Ellison skildes från den vackra varan med sorg, och han kokade av vrede invärtes när han bar tygerna och grisen ner till sin koj. Litet senare kom mr Samuel och tog tygerna ifrån honom, och i tygerna fann han grisen, som om han hade sökt efter den. Hallet hade skvallrat trots solfjädern.

Trots att landet prunkar av överflöd måste vi äta samma skämda och ruttna ransoner ombord som vi har fått leva på under hela resan. Vi får inte en brödbit mer om dagen än vad vi fick i mitten av den Indiska Oceanen. Bligh vägrar att låta oss känna oss och leva som människor. Naturligtvis är en sådan stenhård disciplin av nöden i krissituationer och under svåra förhållanden till sjöss, men så här i hamn med allt jordiskt överflöd tillgängligt utanför kajutan är denna kadaverdisciplin inte bara onödig utan dum, vansinnig och omänsklig. Så länge vi inte är i England är vi för honom som blott råttor, boskap och arbetsmaskiner.

Nu har Millward, Muspratt och Churchill rymt. Jag visste att någon eller flera skulle göra det förr eller senare. Tre män har nu vågat göra vad alla har drömt om att göra under hela den senaste månaden. Alla hoppas att de modiga skall lyckas undkomma. Alla önskar dem med hela sitt hjärta lycka till. Måtte de klara sig!

William Bligh går omkring som en rabiatisk engelsk bulldogg. Han är fly förbannad, och ingen vågar gå nära honom. Ja, William, se ditt verk! Din skola, din uppfostran av oss och din sjöbefälstaktik är det som har bragt en officer och två matrosar på flykt, och mer än hälften av alla ombord skulle gärna ha följt deras exempel. De flesta av oss avundas de tre rebellerna och prisar deras tilltag. Du är inte den enda initiativtagaren ombord. Din hänsynslöshet och din hårdhänthet, dina brister, din okunnighet och mest av allt din fatala brist på människokänedom, din oförsiktighet, ditt slarv och dina omänskligt kortsynta och brutala metoder och över huvud taget din totala oförmåga att ens kunna umgås med dina medmänniskor har lett till detta myteri. Ty ett myteri är det, om ock det är litet. Men det kan leda till mera allvarliga sådana, om du fortsätter med att vara kapten Bligh, kapten Bligh.

Det var när Thomas Hayward hade vakten som de avundsvärda gav sig iväg. Stackarn, han sitter bakom lås och bom och släpps inte ut igen förrän om en månad,

och då får han antagligen prygel så att mer än bara ryggen blir flådd. Men det kan han behöva, den inbilske elakingen, som gör sig till ovän med alla. Han är en osympatisk uppkomling och opportunist som skulle förråda vem som helst utan skrupler om det bara gagnade hans egen ställning.

Om jag också skulle fly? Om jag skulle smita i land till Maimiti en natt och stanna hos henne och avslöja för Tahitiborna att den krasse och brutale tönten kapten Bligh inte alls är kapten Cooks son, som han utger sig för att vara, och därigenom vända Tahiti mot engelsmännen? Det vore rätt åt kapten Bligh men orätt mot de andra ombord och mot England.

Det är som om kapten Bligh inte alls vore en engelsman. Han är andligt sett mera lik en grym spansk galärslavskapten, en ohyfsad rå amerikan eller en barbarisk negerdiktator. Han säger aldrig tack för någonting. Han har aldrig bett någon om ursäkt ens för de mest flagrant begångna misstag och orättvisor. Han uppskattar och uppmuntrar aldrig någon eller något men kritiserar jämt och visar ständigt sitt missnöje med allt och alla. Dock är det egentligen bara sig själv som han inte är nöjd med, och det har han minsann skäl till att inte vara.

Efter tre veckor kom rymlingarna tillbaka. De var trötta på att leva som fredlösa, ständigt jagade av både infödingar och vita och prisgivna åt naturens nyckfulla godtycke. Jag kan inte låta bli att förakta dem. Lämna man någonting för att det är fel så kommer man inte tillbaka till det. De borde ha genomfört sitt sunda och helt befogade företag och aldrig kommit tillbaka. Nu får kapten Bligh bara ännu större anledning till att framhäva sina neroanska later. Deras återkomst betyder att de accepterar Blighs orättvisa, och en orätt sak får man aldrig falla till föga för. Churchill fick två dussin rapp av Blighs skorpiongissel den niosvansade katten, och Muspratt och Millward fick vardera fyra dussin. Det var ohyggligt. Med sådana metoder störtar man omkull imperier, kapten Bligh, i stället för att bygga upp dem.

Jag kan inte bli fri från minnet av gamle Bacchus jordfästning. Aldrig hatade jag kapten Bligh mera än då. Bacchus var medelpunkten för all mänsklighet ombord. All värme och glädje, all munterhet och alla leenden, alla goda skämt och hjärtliga skratt kom alltid från doktor Bacchus välfrekventerade lilla hytt och hade nästan alltid honom själv som sin upprinnelse. Och kapten Bligh läste begravningsritualen torrt och utan inlevelse så känslolöst som möjligt, utan extra avskedsord och så kort och snabbt som möjligt, som om den gamle doktors liv och förtjänster för honom var lika med noll och värda att glömma. På något sätt fick vi alla som var med för oss, att Bligh var skulden till doktors död, inte till Bacchus utlevade kropps död men väl till hans själs slocknande. Vi insåg plötsligt att Bacchus måste ha lidit lika svårt under Bligh som vi andra, men att han hade kunnat behärska och maskera sitt lidande bättre än någon annan. Och Bligh läste ritualen som om han läste högt ur loggboken. Utan tvekan tänkte Bligh så länge jordfästningen pågick bara på brödfrukterna och på sina grisar ombord. Tänker människan någonsin på sin hustru och sina barn i England? Aldrig har han för någon berättat om sin familj eller om sitt privatliv, om han nu har något.

Det mest intima samtalsämne han någonsin har fört på tal har varit hans mage och dess tömningar. Vad han än är, så inte är han engelsman.

Maimiti, vi avseglar nu snart. Brödfrukterna börjar fylla lastrummen. Så snart de är proppfyllda skiljs vi och ses vi aldrig mer igen. Det är fruktansvärt och sorgligt men sant. Din värld, ditt paradys, din ljusa sorglösa överflödande välfärdslustgård berövas oss av sanningen, plikten, verkligheten, kapten Bligh och England. Gud berövar mig ditt paradys för att åter kasta mig in i Blighs helvete. Ja, gråt, min älskade, men hur mycket du än gråter så kan din sorg, smärta och saknad inte överträffa min. Du lever i lyckans land och förlorar bara ett åt tragik förutbestämt sorgebarn, men jag förlorar en lycka som jag aldrig trodde att var möjlig och vars like jag aldrig har upplevat förut, och jag förlorar denna gudomliga lycka för evigt. Ja, Tahiti och Söderhavet är paradiset på jorden, och säll är envar som hör hemma här.

Stackars oss alla som måste lämna denna ljuva dröm som dock är verklighet! Hur skall det bli möjligt för den ädle Edward Young, min vän, att skiljas från sin strålande aftonstjärna Taurua? Och den gode George Stewart, hur skall han kunna leva utan sin söta rara lilla Peggy? Och Alexander Smith, som inte har lärt sig ett ord tahitiska på tre månader, hur skall han kunna skiljas från sitt bättre jag, den goda Paraha Iti, som han för enkelhetens skull kallar Balhadi? Ingen är så brittisk av oss som Smith, och ändå finns det knappast någon ringare och enklare sjöman ombord än han. Han tycks tro att hela världen är England och att engelska är hela världens modersmål. Ingen skulle kunna inbilla honom att det finns människor i världen som inte kan fatta vad man säger på engelska. Han tror att England är världens medelpunkt, denna vilsna ö bortom dimmorna, och att det inte funnes någon värld om inte England fanns. Om man frågar honom: "Tror du verkligen att hela världen är lika engelsk som du?" så svarar han: "Så klart att den är!" Och han menar det.

Maimiti vill hålla mig kvar liksom Kirke, Ogygia och sirenerna ville hålla kvar Odysseus. Men skilsmässan är oundviklig. Jag måste ut, bort från ön, tillbaka ut på de eviga öde vidderna och hem till England för att där bota Blighs orättvisa med rättvisa. Jag kan inte stanna hos dig, Maimiti, min älskade, och du vet det lika väl som jag. Du försöker vägra att veta det, men vad som är sant kan man inte vägra att veta. O klokaste förstånd och trognaste moderlighet till infödingsdotter av Söderhavets förnämsta familj! Var skall jag någonsin finna din like? Jag vet alltför väl att jag aldrig någonsin kommer att finna någon som ens i ringaste mån liknar dig. Du är fullkomlighetens drottning, Maimiti, och aldrig skall jag glömma dig. Du har lärt mig att det finns en annan och bättre verklighet än kapten Blighs.

Vem ombord lämnar inte Tahiti med saknad? Det finns ingen ombord som frivilligt kan ta avsked av ön. Till och med kapten Bligh, världens okänsligaste människa, ser buttrare ut än vanligt inför förberedelserna till avfärd. Ingen ser fram emot hemresan och återkomsten till England med entusiasm. Alla ser bakåt mot Tahitivistelsen som till det underbaraste som de någonsin har fått uppleva i livet.

Vi har på Tahiti blivit behandlade som människor. Det är det som har satt sina spår i oss. Vi har aldrig förr blivit behandlade som människor. Engelska flottan har

alltid behandlat oss som hundar och råttor och kräk, som bara tåldes för att vi behövdes. En man som en gång har fått inse vad det är att leva som en människa kan sedan aldrig mera anpassas till ett lägre liv igen. Och antagligen kommer kapten Bligh att försöka tvinga oss till det. Varför flydde vi inte hela bunten upp för Tahitis gröna berg för alltid bort från kapten Bligh? Därför att vi då ännu inte visste vad ett avsked skulle betyda.

Vi har kastat loss, och vågorna mellan Bounty och Tahiti blir för varje ögonblick allt fler och fler. Jag har sett det sista av Maimiti. Vi sjömän ombord på Bounty har sett det sista av friheten, kärleken och friden för hela resan. Vi kommer inte att stanna på nytt för en längre tid vid någon annan hamn förrän när vi är framme vid England. Och där kommer vi genast att tas om hand av ett annat örlogsfartyg, som på nytt kommer att hålla oss fängslade för många år. Verkligheten är alltid beklämmande. Men det finns en verklighet över verkligheten, och den verkligheten har jag upplevat på Tahiti. Får jag någonsin se en skymt av den igen?

Ön försvinner i fjärran. De gröna fuktmättade prunkande ångande skogarna, alla de vackra vita pärlbanden av floder och vattenfall, de höga skogklädda branta gröna bergen, de gyllene sandstränderna, de stilla lagunerna, de naturliga underbara infödingarna av idel jungfrulig vänlighet – allt blir för varje minut mera avlägset, mera diffust och mera likt en vacker svunnen dröm om ett förlorat paradiset, en dröm, som var för vacker för denna världen, för underbar för att kunna bli mer än bara en otillgänglig och svårfångad men ändå påtaglig dröm.

3. Myteriet

Männen arbetar bra och gör vad de ska ombord, men någonting saknas. Ingen arbetar längre med kraft och entusiasm. Alla arbetar slappt, automatiskt och oengagerat medan de tänker på annat. Kapten Bligh märker det inte men känner dock samtidigt att hans ställning är hotad. Instinktivt har han märkt hur hans, Englands och den kungliga flottans auktoritet och makt över sjömännen har kommit i skymundan för en högre, som är minnet av det förlorade paradiset. Männen har fått uppleva någonting som ingen disciplin kan råda bot på. Vad är det hemlighetsfulla och sköna som de har upplevat? Jag tror att dessa enkla ignoranta sjömän på Tahiti i sällsamt hög grad har fått erfara ett sanningens ögonblick av en högre insikt än vad som kanske är bra för dem.

Vi far vidare. Tahiti är ett minne blott. Vi kommer till Tongaarkipelagen eller Vänskapsöarna. Jag börjar tycka om kapten Bligh igen. Han är som en far för mig, och som sådan har jag ingenting emot honom. Om det bara inte funnes någonting emellan oss! Varifrån kommer den oroliga eld som så ofta gör honom förbannad på mig och mig förbannad på honom? Han vill ju egentligen bara väl. Hans enda fel är att han inte alls kan behärska sig, och det kommer att bli hans fall. Egentligen ser han till och med bra ut, om man bortser från den alltid fullproppade magen. Han skulle aldrig ha gift sig.

Vänskapsöarna är allt annat än vänskapliga. Mänskorna på Tahiti var fromt hederliga i sin vänlighet, pålitliga och trogna i vått och torrt. Dessa vänskapsmänskor är lömska, opålitliga och fräcka och har inte en droppe heder i kroppen. De kommer ombord blott för att stjäla, och det förvånar mig att kapten Bligh låter dem komma ombord. Ännu mer förvånar det mig att han skickar oss i land utan vapen. Jag litar inte på dessa skrupelfria tjuvar. Hur kan kapten Bligh lita på dem?

"Borde man inte skicka med en välbeväpnad vakt i varje båt?" Jag kunde inte låta bli att uttrycka mina tvivel på infödingarnas godtrogenhet och harmlöshet.

"Är ni rädd för dem, mr Christian?" frågade min chef spydigt och en aning översittaraktigt med just den där dumdryga tonen som jag inte kan tåla.

"Ingalunda, Sir, men borde vi inte vara lite mer försiktiga med dessa tjuvar? De kan ju stjäla något från oss i land."

"Jag har inte bett om era fruntimmersbetänkligheter, mr Christian!" ryter Bligh åt mig. Därefter förolämpar han mig på de mest kränkande sätt så att jag har svårt för att hålla mig på min plats. Han skriker de förfärligaste oförsämndheter åt mig så att hela skeppet hör honom, och det slutar med att han själv går ner i skeppsbåten och låter sig ros i land bara för att visa mig hur lätt och ofarligt det är att umgås med Vänskapsöarnas infödingar. Och han fick rätt, ty ingen inföding gjorde något klandervärt mot någon av våra män så länge de var i land. Men jag tror ändå inte på dessa infödingars harmlöshet. Och kapten Bligh har fått mig på dåligt humör för resten av dagen. Hur kan en människa fullt medvetet och avsiktligt uppträda så kränkande som kapten Bligh?

Nästa dag får jag fara i land. Kapten Bligh har givit mig sitt fulla förtoende och har givit mig befälet över de två båtarna. Vi skall bara hämta ved och vatten. Kapten Bligh har gått med på att låta oss få ha en beväpnad vakt med oss, men han har strängt förbjudit oss att använda vapnen. Vad skall man då ha vapen till, kan man fråga sig.

Jag ser oroligt hur infödingarna samlas omkring oss när vi stiger i land. Jag är inte rädd för dem, men deras skockning omkring oss är inte precis angenäm. De tränger sig in på oss och låter oss inte arbeta i fred. Vi har fullt sjå med att hålla dem på avstånd. De försöker till och med rycka yxorna ifrån oss, vilket ju är helt naturligt, ty ön är ju deras, och det är deras virke som vi stjäla. De kommer över några yxor, och vi håller oss i skinnet och låter dem ta dem. Så länge vi beter oss lugnt och sansat och håller vår ordning har vi ingenting att frukta. Jag försöker få männen att verka naturliga och inte bry sig om någonting, och allt verkar gå väl. Vi får veden och vattnet ombord på skeppsbåtarna och ämnar just ge oss iväg, när det plötsligt börjar bli alltför uppenbart att de inte vill skiljas från oss. De anfaller oss. Vi är tretton, och de är minst tre tusen. Vi har hållit dem stången hela dagen och lyckats hålla dem på avstånd med att själva hålla stilen, men nu kan ingenting hålla dem tillbaka längre. Men vi är redan ute på vattnet, och de lyckas bara komma över vårt ankare. Tur att ingen av oss vände tillbaka för att hämta upp ankaret! Om någon så gjorde, så skulle vildarna säkert ha dödat honom. Vi kom snabbt bort från vildarna med att hugga av ankartrossen. Nu återstår det att inför min vördade chef förklara förlusten av ankaret.

Jag har aldrig sett honom så arg. Han är fullkomligt från sina sinnen. Hur kan en så obehärskad natur ha blivit löjtnant i Hans Majestäts Kungliga Flotta? Han är ju inte normal. Jag hör lugnt på och låter honom korsfästa mig inför hela besättningen. Han kallar mig feg, oduglig, inkompetent, imbecill och oförmögen att bära något som helst ansvar. Aldrig har jag sett en människa förnedra, vanära och skämma ut sig själv mera. Han är inte en människa. Han är ett kräk. Han är allt vad han kallar mig för: kräk, idiot, odåga, odugling och stackare. Han försöker inbilla mig att jag är en nolla, men med sitt skändliga prat inför alla bevisar han endast att han själv är en nolla. Arma stackare! Varför använde vi inte vapnen som vi hade med oss? undrar han ursinnigt. Varför lät vi oss behandlas hur som helst, fastän vi kunde ha skrämt alla de tre tusen negrerna på flykten med ett enda gevärsskott? frågar han rosenrasande, glömsk av att han själv har förbjudit oss att använda något som helst vapen. Jag påpekar detta, men det är att ljuta olja på elden och få det redan brinnande kruthuset att explodera. Han är arg som ett bi, skriker åt mig världens fulaste ord, hoppar jämfota av vrede och är fullständigt från sina sinnen. Det är meningslöst att bevittna hans andliga självmord. Dessutom är det outhärdligt. Jag går bort från honom och stänger in mig i min hytt. Och jag är dömd av ödet till att vara denne galnings närmaste man!

Men allt är inte Blighs fel. Allt är brödfrukternas fel och de galningars som har sänt ut oss på denna meningslösa expedition av exempellös fåfänga och dumhet, som av ödet är bestämd att aldrig föra något gott med sig. Det vore underbart att slänga alla brödfrukterna över bord. Brödfrukterna får vatten men inte vi. Allt färskvatten som finns reserverar Bligh hellre åt brödfrukterna än att han låter oss dricka oss otörstiga. För att vi ska dricka så lite vatten som möjligt har Bligh funderat ut ett infernaliskt system. Han har låtit hänga upp ett rör högst uppe i stormasten, och utan detta rör får ingen komma in till vattenförrådet. Var och en som vill dricka måste klättra upp efter röret och efter att ha druckit bära upp röret igen och sätta det på sin plats. Är det inte höjden av diaboliskt tyranni? Och ingen får dricka mer än två gånger dagligen

Det är inte underligt att brott mot en sådan disciplin förekommer. Jag såg igår en matros, jag vet inte vilken, stjäla en kokosnöt av alla de massor som ligger stuvade på akterdäck. Han var för lat för att klättra upp i masten, och kokosmjölken är oerhört läskande. Jag förstår honom. Jag tittade instinktivt bort när jag såg offret för den mänskliga svagheten och den mänskliga faktorn begå sitt brott. Han tog bara en kokosnöt, och det finns tio tusen. Men han var kanske inte den förste som hade stulit av dem.

Hur kunde Bligh märka att det fattades tre kokosnötter? Hur kunde han veta deras exakta vikt, deras exakta antal och precis hur var och en låg? Om han inte visste allt detta, hur hade han annars kunnat se att det fattades tre? Bligh har inte en mänsklig hjärna. Han har en vetenskaplig hjärna. Han har en perfekt exakt och precis maskin till hjärna som ingenting undgår. Om ett sandkorn kommer in i det vetenskapliga maskineri som hans kontrollsystem över fartyget är, så märker han det

genast och får ingen frid förrän när det är borta. Hans totala vetenskapliga perfektion är i praktiken ett småaktigt pedanteri in absurdum som inte är mänskligt konstruktivt.

Vi hade det bra på Tahiti. Är det fel att ha det bra? Är lyckan något brottsligt och förbjudet? Är det orätt att ta det lugnt och vara tillfreds och njuta av tillvaron så som vi fick göra på Tahiti? Är det fel att säga ja till allt, att älska allt och hata intet och att känna sig enbart god, som var och en av oss gjorde på Tahiti? Uppenbarligen, eftersom löjtnant Bligh nu straffar oss så grymt efteråt. Så länge vår hemfärd fortsätter kommer Bligh att göra den svårare och värre för oss för varje dag, ty det har han gjort ända sedan vi lämnade Tahiti.

Han ställer hela besättningen till svars för de försvunna små enstaka kokosnöterna. I detta ögonblick tror han ingenting gott om någon ombord. För honom är vi allesammans skurkar och tjuvar. Ingen går fri från hans hat och hans lömskaste och falskaste misstankar.

Han frågar ut var och en av oss hur många kokosnötter vi har köpt och om någon av oss har sett någon snatta. Ingen av oss har sett någon snatta. Slutligen kommer han fram till mig och frågar:

"Och hur många kokosnötter har ni köpt, mr Christian? Jag måste få veta det exakta antalet!" Jag har ingen aning om hur många jag har köpt. Jag håller inte räkning på varje skärv som jag äger, vilket kapten Bligh gör och tycks fordra att alla skall göra, och jag svarar ärligt som det är, att jag tyvärr inte vet hur många jag har köpt. Jag kan inte låta bli att tillägga i ett försök att tilltala hans bättre jag: "Men jag hoppas verkligen att ni inte tror mig vara så snål att jag skulle kunna vara i stånd att stjäla någon av era." Dessa ord säger jag vänligt, förtroligt, med ett omisskännligt ärligt småleende och med ett stänk av humor till människan Bligh, min fader Bligh, den människa som jag älskar och vördar, för att försöka blidka hans vrede och hat mot hela besättningen. Och jag kan inte för ett ögonblick tro eller ens misstänka att han kan misstänka mig, som är hans närmaste man ombord och därtill en man som han vet att alltid har handlat hederligt. Men han är inte någon människa i detta ögonblick. Han är ett obehärskat monster och rosenrasande vilddjur som törstar efter blod, och han utbrister:

"Din förbannade hund, skulle jag inte misstänka dig, som är den mest opålitliga människan ombord? Du om någon är misstänkt för detta brott! Ingen utom du skulle kunna göra något så oförskämt och sabotageaktigt mot hela resan, och det att du inte vet hur många kokosnötter du har köpt bekräftar mina misstankar! Hade du inte stulit så hade du nog vetat hur många kokosnötter du var ägare till! Eller också skyddar du någon, som du vet att har stulit, vilket är ännu värre! Ni är alla medskyldiga i en komplott mot mig, er befälhavare! Men jag vet hur man skall handskas med uppstudsighet och konspirationer bland besättningen! Försök bara reta mig, era odugliga slashasar och ohängda horungar!"

Det som ingen människa får göra är gjort. Ingenting kan läka det sår som är mellan kapten Bligh och mig och som kapten Bligh nu har rivit upp till en oöverstiglig avgrund. Allt är förbi. Här tar min resa slut. Kapten Bligh har offentligt anklagat mig för stöld. Han har utan sak komprometterat en man som var rättfärdig och oskyldig.

Jag har aldrig i hela mitt liv varit med om någonting så fruktansvärt och förnedrande. Jag har tålt att han upprepade gånger har avrättat mig och Fryer inför hela besättningen efter att där emellan ha varit sammetslenheten själv, jag har tålt hans extrema dubbelhet, men jag tål icke en orättfärdig ogrundad anklagelse som görs offentligt.

Han är nu fullständigt besinningslös. Han far ut mot hela besättningen och kallar dem alla för hundar, tjuvar, förrädare, skurkar, lögnare, ormar, kräk, klipptassar och svinlortar. Han skriker och vrålar att han skall få oss alla till att kräla på våra magar innan vi når Nya Holland. "Jag ska plåga er och knäcka er så att ni kommer att önska att ni aldrig hade blivit födda!" tjuter han som en stucken gris. Den arma galningen! Han skriker till oss som om vi befann oss på andra sidan havet. Det finns inget hopp för honom längre. Må allt ske som måste ske.

Men han är inte färdig med oss ännu. Han ropar till mr Samuel inför allas ögon och ger honom den fatala ordern att dra in allas groggransoner. Dessutom skär han ner våra matransoner till hälften. Vad vill han vinna med det? "Om någon stjäla så mycket som en halv ärta till," fortsätter han vrålände, "så ska jag skära ner era matransoner till en fjärdedel! Era idioter, ni utgör det mest imbecilla och värdelösa av alla pack, ni är en förbannad boskap, era skitungar, maskar och kräk, och ni ska få kräla hem till England på era magra förtorkade sönderskavda magskinn! När jag har pryglat sönder era ryggar så ska jag prygla sönder era magar och era ansikten! Jag ska få er alla levande innan vi är hemma i England! Ni ska få dricka ert eget blod i brist på annan dryck! Utbrända, söndertrasade och mera döda än levande ska ni få komma hem till England, och då ska det inte längre finnas en droppe motståndskraft och upprorsanda kvar i er! Ni ska flås hela bunten! Jag ska själv piska er alla i strimlor, så att bara trasor återstår när vi kommer fram, då jag har större praktisk användning för trasor än för en lömsk konspirerande besättning som ni, era förbannade kloakrättor!" Jag har för länge sedan slutat upp att höra på honom. Han har sårat mig ända in i hjärtat, och ett lika djupt sår har han onekligen tillfogat hela den engelska flottan och England. Han har inför hela denna trogna besättnings åsyn gjort bort sig och skämt ut sig och därmed hela den engelska flottan och den brittiska kronan.

Jag måste bort från honom. Han är ett sjunkande skepp, och vi måste överge honom. Annars kommer vi alla att gå till botten med honom.

Jag tror att det var Tinkler som jag såg stjäla en kokosnöt. Jag hade kunnat undvika Blighs raserianfall med att rapportera stölden, men då hade stackars Tinkler fått gå igenom ett helvete igen och kanske fått plikta med livet på kuppen. Sådant har vi haft nog av.

Bligh visste att vi ljög när vi alla sade oss ingenting ha sett av någon stöld. Någon har alltid vakten, och om vakten inte sover så kan han inte undgå att se allt vad som händer på däck. Han visste att vi ljög, och det gjorde honom ännu mer ifrån sig.

Blighs personlighet är orsaken till allt ont ombord. Om man blott kunde bli fri från den så skulle all ondska, alla spänningar och all disharmoni vara borta. Kan man döda honom? Han är roten till det onda. Det är honom vi måste göra slut på. Ja, vad är det, mr Samuel?

"Kapten Bligh har den äran och det nöjet att få inbjuda er till att äta middag med honom i kväll."

Vad menar karlen? Räcker Bligh mig handen efter att ha slagit ihjäl mig? Eller vill han be om förlåtelse och urskulda sig för sitt uppträdande? Vill han be om ursäkt och gottgöra allt det onda som han har gjort? Vill han åter ta mig till sig som en son? Kan han verkligen ha mage till att låtsas som om ingenting har hänt efter att ha förolämpat mitt och hela besättningens innersta mänskliga väsen? Nej, jag kan inte längre ta honom på allvar. Jag går inte på hans manipulationer längre. Jag tror inte på någonting längre. För mig är kapten Bligh död. Han har gjort mig alltför besviken för att jag någonsin skulle kunna tro på honom igen.

"Jag kan inte komma."

"Menar ni, mr Christian, att ni tackar nej?"

"Nej, men jag känner mig inte hågad att komma."

"Kom, mr Christian. Jag tror att kapten Bligh ämnar ta tillbaka de grova ord som han använde mot er under dagen."

"Om han vill ta tillbaka vad han sade till mig inför hela besättningen, varför gör han det då inte inför hela besättningen? Blygs för att vara god och göra vad som är rätt, eftersom han bara vill göra det privat och i smyg? Ge er av, mr Samuel. Jag vill inte längre veta av någon människa här ombord."

"Mr Christian, i ert ställe skulle jag nog acceptera. Ni har inte råd att avvisa en vänskaplig gest ovanifrån. Det kan ju faktiskt gälla hela er framtida karriär."

"Mr Samuel, vill ni ha godheten att försvinna och lämna mig i fred!" ryter jag till hårt.

Mr Samuel ger sig av med svansen mellan benen. En ömkligare och mera avskyvärd person ombord finns inte. Han stinker och är ett sant kräk, Blighs lille munskänk och trogne spion.

"John Norton, är flotten färdig?"

"Ja, den är färdig, mr Christian, till ert förfogande."

"Ni säger väl ingenting till någon?"

"Nej."

Jag vill spårlöst försvinna i havet och upphöra med att existera inför civilisationen. Jag vill inte att någon någonsin skall ana vad som har hänt mig. Jag står inte ut mera här hos kapten Bligh. Kanske når jag en söderhavsstrand efter några dagar så att jag klarar livhanken, och gör jag det inte är det mig likgiltigt.

"Tack, mr Norton, för ert arbete."

Men det är så hett. De flesta sover inte i sina kojor utan är uppe på däck. De vill inte gå ner i sina heta instängda kojor utan sover hellre under den friska natthimlen och dess stjärnors ljus. Det är omöjligt att fly från skeppet med så många män på däck av vilka varannan tycks vara vaken.

Natten är stilla och fridfull. Det är en ljuv förtrollad natt. Månen blänker och glimmar mystiskt i det stilla mjuka havet, vars långsamma utdragna dyningar är som böljande siden. Allt är lugnt utom jag. Jag måste bort från kapten Bligh. Havet är mörkblått. Skall jag störta mig själv över bord? Då skulle jag slippa kapten Bligh för

evigt. Det vore det enklaste och mest rättfärdiga. Så skulle jag även bli fri från mig själv, mitt lidande, min oro och den plågande frestelsen att störta oss alla i olycka med att dela min harm med andra. Men även om jag gled över bord för att döda mig själv så skulle det märkas, ty plasket skulle höras, och jag skulle snabbt bli hämtad ombord igen. Själv mördare tror alltid att deras självmord skall ge de överlevande ett riktigt dåligt samvete, men så är det tyvärr sällan. Varje människa missförstås så länge han lever, och till och med om han begår självmord så missförstås det i allmänhet kapitalt.

Vem står där vid relingen lika vaken som jag? Det är den gode lärde Peter Heywood. Han är en god människa, och jag tilltalar honom. Vi pratar om kapten Bligh. Det blir ett melankoliskt, deprimerande och pessimistiskt samtal halvt under rösten. Han har tyvärr alldeles rätt när han säger:

"Det enda vi kan göra är att inte glömma vad som händer och att ta upp saken i London när vi kommer tillbaka. Den som är skrivkunnig kan föra bok över varje incident, och vittnena är många. Det är vår enda chans."

"Och vad tror du amiralitetet säger om en besättnings klagomål? Vad som hände under resan betyder ingenting när skeppet väl har kommit tillbaka och genomfört sin uppgift. Och de flesta mönstras omedelbart på andra skepp så fort vi kommer i hamn. Amiralitetet kanske gör en anteckning om en tredskande besättning. Anteckningen läggs till handlingarna, och det är allt. Och kapten Bligh får ett nytt befäl och en ny besättning att kunna börja hunsas med från början, som ingenting vet om hans later förrän det är för sent och de är mycket långt borta från all tillgänglig rättvisa i England."

"Vårt läge är alltså hopplöst?"

"Det kan inte bli hopplösare."

Till slut frågar jag honom:

"Vill du göra mig en tjänst?"

"Vad som helst. Vad är det?"

"Man vet aldrig vad som kan komma att hända på en resa som den här. Om något oförutsett skulle hända mig – skulle du då vilja uppsöka mina föräldrar i Cumberland? Jag lovade min far innan vi senast skildes att jag skulle göra en sådan överenskommelse med någon här ombord. Om något hände mig skulle det kännas som en tröst för honom att få tala med någon av mina vänner. Vill du göra det? Det skulle kännas som en lättnad för mig."

"Gärna, men vad skulle kunna hända dig?"

"Jag vet inte själv."

Plötsligt faller det en skugga över oss. Kapten Bligh själv har gått i vägen för månskenet. Han står framför oss med händerna i sidan fet och hemsk i hela sin hårda kalla uttryckslöshet. "Uppe så sent, mr Christian?" frågar han.

"Ja, Sir," svarar jag så okänsligt som möjligt. Han säger inget mer till oss, och vi säger inget mer till honom. Tystnaden höljer sitt svarta mörka sjok över oss. Han går långsamt bort, betraktar seglen en stund, förvissas sig om att allt är väl och går sedan ner till sin kajuta förmodligen för att sova. Allt är bra hos honom. Det finns ingen mera utmärkt sjöman på de sju haven. Han skulle sova lika gott i en uppeldad bakugn

som på ett isflak. Men hans uppdrag för konungen är fåfängt, dödfött och fördömt. Hela systemet med slaveri och slavhandel är någonting fullständigt förkastligt och dödsdömt. Varför kunde inte regeringen använda en sådan sjöhjälte till någonting bättre? Undra på att han blir galen med ett så dumt, meningslöst och ovärdigt uppdrag att utföra.

Skall jag överta skeppet, slå Bligh i järn och föra honom som en brottsling till England? Han har begått förfärliga omänskligheter och förbrytelser mot oss. Flera av oss har fått de hårdaste och mest ohyggliga straff för brott som de inte har begått. Stackars Harrison, som blev kölhalad för en bagatell, och som kom upp på andra sidan så uppäten av hajar att det nästan bara var skelettet kvar av honom! Hur har vi kunnat tåla inför sådant? Bligh har gjort sig skyldig till grov människomisshandel många gånger om och till dråp dessutom. Han är ur rättslig synpunkt inte bättre än en pirat. Ja, jag måste överta skeppet. Det är moraliskt det enda rätta att göra. Om överheten missbrukar sin rätt till överhet måste den förorättade ta lagen i egna händer och störta honom. Det är en oemotståndlig naturlag. Bligh måste slås i bojor och föras inför rätta nu genast, innan allting blir ännu värre! Det är myteri men rättmätigt myteri. Mänskliga betänkligheter förbjuder det, men Gud och naturen fordrar det. Det är mycket riskabelt, och det ger mig kanske hela världen till fiender, men det är det enda rätta att göra. Guds vilja och naturens lag måste ha sin gång, även om det betyder åsidosättandet av allt förnuft, all traditionsmässig rutin och all egennyttia.

Där sover Hayward. Det är inte första gången han sover på sin vakt, och senast han gjorde det kostade det honom en månads fängelse, och Bounty kostade det tre matroser som rymde. Men de kom tillbaka, och Bligh har vid det här laget förlåtit Hayward. Men om Bligh visste vad som nu sker medan Hayward sover på sin vakt så skulle han aldrig i all evighet förlåta Hayward.

Där står Burkitt vid relingen. Han har lidit mycket ont av Bligh. Burkitt, kom ner med mig under däck ett ögonblick. Väck Churchill, Isaac Martin, Thompson och Matthew Quintal, men gör det tyst och försiktigt så att ingen annan vaknar samtidigt. Säg dem att jag vill tala med dem ett ögonblick vid den förliga däcksluckan.

Där vilar vapensmeden Coleman i sin koj. Ursäkta mig, Coleman, men en stor haj kretsar runt vårt fartyg som är den största jag har sett. Jag skulle vilja pröva några skott mot honom. Kan du låna mig nyckeln till vapenkistan? Coleman griper sömndrucken automatiskt efter nyckeln, ger mig den mumlande någonting i sömnen och somnar omedelbart djupt in på nytt.

Jag trevar mig fram genom mörkret till vapenkistan. Men på den ligger den odräglige skvallraren Hallet och sover. Han skulle också ha hållit vakt nu tillsammans med Hayward. Han får en rejäl välförtjänt spark och flyger ned på golvet och vaknar med håret på ända av fasa. "Förbannade sömntuta, är det så ni sköter vakten, Hallet? Upp på däck med er genast!" Vettskrämd och darrande ber han på sina knän att jag inte ska säga något till Bligh. Jag skrämmer upp honom ännu mer med att med låtsad uppbragthet ignorera hans böner och att med väl spelad oförminskad vrede köra ut honom.

Nu väntar Burkitt, Quintal, Thompson, Martin och Churchill på mig. Jag inviger dem genast i min plan. De blir omedelbart oreserverat entusiastiska. Vi går till vapenkistan och förser oss med alla de vapen som vi behöver och några till dessutom. Thompson får sedan vakta dem.

Vi väcker försiktigt McCoy. Han är med oss. Jack Williams, den kraftige duktige smeden, är också med oss. Vi väcker Alexander Smith. Han är med oss. John Mills tror att vårt myteri är för underbart för att vara sant. Richard Skinner blir genast en av oss liksom Henry Hillbrandt, Millward, Sumner och Tom Ellison, som bara är pojken och som går med oss bara för skojs skull. Han älskar upptåg och tror att detta är ett sådant. Alla får vapen. Varje däckslucka får sin beväpnade vakt. Allt är redo. Det hela har gått så smidigt och lätt till att det nästan verkar överkligt. Vi går till löjtnant William Blighs hytt.

Han ligger och snarkar. Redan när vi öppnar dörren hörs hans gutturala sömnrosslingar. Han har ätit gott innan han har gått och lagt sig. "Gå in och hämta honom!" säger jag till Churchill, Muspratt och Burkitt. De väcker honom. Han sätter sig yrvaken upp och begriper ingenting, och tigande får de tre männen Bligh att följa med ut ur hytten. Han är helt villrådlig och stirrar häpen omkring sig, som om han hade hamnat i en oönskad och obehaglig dröm. Så får han syn på mig. "Bind honom!" säger jag skarpt till Burkitt och Churchill. När repen skär in i hans feta och ömtåliga vristers vita hy förstår han med ens att han är vaken. "Vad har hänt?" frågar han mig som om han fortfarande önskade tro att han bara drömde. Jag låter bli att svara honom medan männen binder färdigt hans händer hårt bakom ryggen på honom. Så skriker han plötsligt: "Det är myteri!" Jag svarar lugnt och kallt: "Ja, men ingen har åstadkommit det utom ni själv." Mina ord låter nästan torra och sakliga. Han förs ut på däck.

Det har gått tio minuter sedan jag först tilltalade Burkitt, och det var kanske tolv minuter sedan som jag utan att någonsin ha tänkt på saken förut plötsligt fattade beslutet att överta fartyget.

Bligh börjar bli rädd. Svetten börjar rinna i små bäckar ner för hans nästan tjocka halvskalliga huvud. Han börjar prata strunt. Han måste tystas. Han inser att alla och hela världen och Gud är emot honom. Läget är hopplöst. Allt är förlorat. Detta är det mest olyckliga som kunde ha hänt. Men det har ovevekligen hänt. Gud har ingripit och satt punkt för Blighs tyranni, fastän det strider mot allt mänskligt förnuft. Bligh stirrar omkring sig med ögonen vettskrämt vidgade av förfärad nervositet. Jag har aldrig sett hans ansikte rycka förut.

Vi ställer honom vid mesanmasten medan allt fler väller upp från Bountys inre. Vi myterister är femton stycken, men vi har alla vapnen. Plötsligt ropar Bligh:

"Sjömän! Ni störtar oss alla i olycka med ert onda uppsåt! Befria mig och låt mig klä på mig, och jag ska glömma allt som har hänt denna morgon och betrakta det som om ingenting hänt. Det är för ert eget bästa som jag ber er att lägga band på er och ge er under mig. Vad ont har jag väl gjort er? Jag svär att allt som jag har gjort med er under resan har varit för ert eget bästa. Jag har velat uppfostra er och göra er till män. Det är det enda brott som jag har gjort mig skyldig till. Vill ni mörda mig för den

sakens skull? Säg mig något enda fel som ni tycker att jag har begått mot någon av er, och jag skall bevisa för er och övertyga er om att vad jag gjorde var rätt. Det är inte för disciplinens skull som jag har varit sträng mot er, utan det är för er egen skull. Om jag inte hade hållit tyglarna hårt om er, så skulle ni alla idag klänga omkring med de andra Otaheitiinfödingarna uppe i palmkronorna, och ni skulle varken längre veta av att skriva eller tala engelska. Ni skulle alla ha blivit vilda halvapor, vilket även somliga av er blev, som till exempel ni, mr Christian, som vågar störta fyrtiofem människoliv i olycka. Tänk på alla dessa män, mr Christian, som har familjer hemma i England och som har hustru och barn och egendom som ni för alltid vill skilja dem ifrån! Ni är en död man, mr Christian, om ni genomför detta myteri, och alla som följer er är dödens med er. Ännu kan vi få allt på rätt köl igen, om ni blott befriar mig och betar er som vanligt igen. Men det gör ni inte. Ni kan inte göra det, ty ni är galna, tokiga och hysteriska allesammans. Ni kommer lika litet att komma på bättre tankar som jag skulle skona er om ni kom på bättre tankar och återgav mig befälet. Ni är hopplöst tokiga och galna allesammans."

"Ja, mr Bligh, och det är av er som vi har fått den galenskapen. Det är ni som har piskat den i oss. Ni ser nu resultatet. Det finns inte en av alla dessa råa sällar som inte skulle vilja mörda er här och nu. Men jag vill inte mörda er. Jag vill endast skipa rättvisa."

"Vad ämnar ni göra?"

"Slå er i järn och föra er hem till England var lagen får döma er."

Döm om min förvåning och begynnande förfäran när alla då plötsligt ropar: "Nej! Döda honom här och nu! Något annat förtjänar han inte! Mörda honom! Gissla honom så som han har gisslat oss! Häng upp honom så vi får piska ihjäl honom! Flå honom så som han har velat flå oss! Kölhala honom tills allt hans fläsk skalats bort av alla musselskal under skrovet! Och släng honom åt hajarna sedan! Låt honom bara inte slippa undan levande, den slavdrivaren och förbannade mördaren!"

"Ni är i mina skor nu, mr Christian. Värj er bäst ni kan. Detta hat och denna pöbel har jag nu brottats med i två år. Nu är det er tur. Jag har försökt tukta dem och misslyckats. Se, de är alla redan emot er heder, er rättfärdighet, ert ädelmod, er dygd, er duglighet och er personlighet, så som de har varit mot mig under hela resan. Om de mördar mig så kommer de sedan även strax att mörda er."

"Tig, mr Bligh!" Plötsligt inser jag att hela myteriet är ett misstag, ett utomordentligt fatalt och alldeles ohyggligt misstag. Vi kommer inte att klara oss härifrån utan blodsutgjutelse, just det som jag mest av allt avskyr och som jag mest av allt har velat undvika. Hela besättningen är emot att jag vill göra vad som är rätt. De vill allesammans göra vad som är fel. Jag har kastat en sten ut för slutningen som har satt i gång en lavin som jag inte kan stoppa. Vi kommer alla att bli dömda såsom laglösa fredlösa efterlysta och förföljda brottslingar och tvingas att leva som sådana tills vi dör. De få goda av oss kommer att gå under för de mångas orättfärdighets skull. O grymma öde! Varför gav jag mig in på detta? Men jag måste försöka rädda så många liv som möjligt och först och främst den store kapten Blighs. Men hur? Bounty har en barkass som gott och väl skulle rymma kapten Bligh och dem som önskar förbli

honom trogna och följa honom. Med den skulle de under Blighs utmärkta sjömansegenskaper kunna segla till Nya Holland. Det är en liten möjlighet men dock en möjlighet.

Lille Tom Ellison har förbytt lynchstämningen till komik. Han förvandlar tragedin till fars. Han är ung och lycklig nog att inte inse allas vår fruktansvärda belägenhet. Alla älskar honom och ropar uppmuntrande ord till honom där han dansar en komisk krigsdans framför Bligh. Han är yngst ombord. Ingenting utom hans oskuld skulle ha kunnat hindra männen från att mörda Bligh.

"Låt mig vakta honom, mr Christian!" ropar han. "Jag ska vakta honom som en katt! Jaså, du ville prygla oss, din gamle skurk! Var det inte så? Du ville dra in vår groggranson, din snåla buse! Du ville låta oss äta gräs, din stygga buffel! Men nu har du satt din sista potatis, din falska fetknopp! Nu har du spräckt din sista byxa och sprätt bort din sista knapp med ditt feta hull! Nu ska vi ge dig din lön! Vi ska sticka håll i dig så att du sprutar som en springbrunn! Vi ska kölhala dig alla dagar och låta dig få leva på brödfrukt, medan vi kalasar på dina ostar och dina kokosnötter! Din buse! Nu ska vi flå dig och salta ner dig, du och din Samuel, världens två största svindlare och bedragare! Ni borde hängas i rånocken! Ända sedan resans början har ni inte gjort annat än lurat oss på vår rättmätiga bukfylla! Ni har allt roffat åt er och lagt på hullet, ni båda! Du är en stor fet och simpel tjuv, kapten, och vi ska gnaga på dina grisfötter!"

Kapten Bligh, som så ofta offentligt har förödmjukat så många av oss, blir nu offentligen förödmjukad av den yngste ombord. Alla skrattar hjärtligt. Alla glömmer sitt hat och sin hämndlystnad. Alla njuter ofantligt av att se Bligh äntligen tas ner till det mänskliga planet. Aldrig har jag sett den vresige Churchill vrida sig så av skratt. Ellisons indiandans med den stora väldiga sabeln svängande i luften framför Blighs näsa är onekligen ett skådespel. Ett gott skratt förlänger livet, och det att Ellison får oss att skratta ut Bligh förlänger sannerligen Blighs liv. Han har kanske till och med räddat livet på den snöpligt detroniserade kaptenen, vars liv inte var värt en byxrem för tio minuter sedan. Jag ger order om att barkassen ska sättas i sjön. Jag ger ordern åt Churchill, som mest av alla har varit angelägen om att se Bligh avlivad.

Allt ombord är kaos. Alla är hysteriska, galna och omöjliga att handskas med. Det är som Bligh sade. De är ett vilt oberäkneligt obehärskat pack, en evigt panikslagen boskapshjord, en pöbel utan varken själ eller hjärta och en naturkraft som den enskilda civiliserade människan ingenting förmår emot, men lika förvirrad som dessa är hela mänskligheten. Det allra minsta som jag kan göra är att rädda Blighs liv. Fryer, Purcell, Hayward, Hallet och Samuel får följa med honom.

Fryer, den man ombord som jag alltid har respekterat mest, är skräckslagen inför det fasansfulla som har skett. Även Purcell är skräckslagen. Fryer säger till mig: "I Guds namn, mr Christian, vad tänker ni egentligen på? Inser ni inte att detta är det mest olyckliga som alls kunde ha skett?" Visst inser jag det, och jag inser det mycket klarare än han själv. "Ni vet att de flesta av oss konsekvent tagit avstånd från löjtnant Blighs busfasoner, och särskilt jag, och att vi alla ämnat ta upp saken inför rätta i London. Upphör med detta vansinne, så lovar jag er att vi alla ska ta ert parti när helst

det behövs. Låt oss bara komma tillbaka till England, så skall där den lagliga rättvisan få göra med löjtnant Bligh vad ni icke har någon rätt till att göra." Jag ser på honom med beklagande blick och måste svara: "Det är för sent, mr Fryer."

"Era privata konflikter med löjtnant Bligh ger er ingen rätt att bringa elände över oss andra." Han har fruktansvärt rätt, men gjort är gjort, och det kommer att spillas minst blod om mina planer genomförs, hoppas jag. Jag ignorerar honom och ger befallning om att barkassen ska fyllas med vapen och förnödenheter.

"Tänker ni låta oss gå i barkassen här mitt ute på havet?" frågar mr Fryer.

"Det är bara aderton sjömil till närmaste strand, mr Fryer. Mr Bligh kommer tryggt att föra er alla i säkerhet."

"Jag vill stanna kvar här ombord."

"Varför? Av bekvämlighetsskäl eller för att försöka lägga beslag på skeppet? Nej, mr Fryer, det går inte. Ni får följa med kapten Bligh. Hos honom är ni dessutom tryggast." Mr Bligh och mr Fryer kommer tryggt att med ära nå hem till England, men för mig kommer det aldrig mer att finnas frid eller ro eller säkerhet så länge jag lever. "Williams, följ överstyrmannen Fryer till hans hytt och låt honom samla ihop sina tillhörigheter. Håll honom sedan kvar där tills jag ger vidare order." Det låter inte som min röst, men det är jag som säger det.

Peter Heywood kommer fram till mig. Han har ett drag av vemod över ansiktet, som om han förstod mig bättre än någon annan. "Mr Purcell har bett mig framföra att barkassen är sjöoduglig emedan den läcker som ett såll. Han skulle just ha börjat reparera den idag. Att lämna Bligh vind för våg i den skulle innebära en säker död för honom och för alla som följer med honom. Låt oss få ta storslupen i stället."

"Du följer således med kapten Bligh, Peter?"

"Ja."

"Nåväl. Gör fast barkassen! Gör klar storslupen i stället!"

Männen protesterar och särskilt Churchill. "Får han ta storslupen så klarar han sig säkert hem till England. Nej, döda honom i stället! Storslupen är alldeles för god åt honom. Ni skämmer bort honom, mr Christian, fastän han alltid har gjort motsatsen med er!"

"Gör klar storslupen!"

"När han är hemma i England kommer han att skicka ut hela den engelska flottan på jakt efter oss, och han kommer inte att vila förrän han har piskat oss alla i strimlor! Nej, mr Christian, låt honom drunkna!"

Han får inte drunkna. Han måste överleva. Han är i alla fall en löjtnant i den brittiska flottan och har varit kapten Cooks närmaste man. För Englands äras skull måste han komma helskinnad hem till England, även om det betyder döden för oss alla.

Jag får min vilja igenom. De andra som inte har deltagit i myteriet förs nu upp. Mr Samuel är oförskräckt och beslutsam. Han går direkt till kapten Bligh och ställer sig vid hans sida. Han och Blighs betjänt John Smith får gå ner och packa sin herres kappsäck. De tillåts även att klä på honom. Han får hatt, byxor, rock och stövlar och börjar se ut som en man igen. Hayward gråter, ynkligt feg i sin harhjärtade klenhet

som alltid. Han vill stanna kvar ombord, men ingen av oss vill ha honom i sin närhet. Hallet vill också stanna, men vi vill bli fria från just sådana vedervärdiga kräk som han.

Jag beundrar Purcell. Han tror att jag hatar honom, men det är inte sant. Jag har alltid högaktat honom. Han är den mest förträffliga människan ombord och den bästa snickare jag någonsin har råkat. Han är dödsfiende till Bligh och väl medveten om att orsaken till myteriet och allt det onda enbart är Blighs grymma godtycke och överreaktioner, och han säger detta öppet och uppriktigt: "Skyll dig själv nu, din korkade gubbjävvel! Se nu vad du har ställt till med, din feta översittare! Allt är ditt fel! Ingen bär skuld till detta förbannade myteri utom du själv, din gubbtjyv till pennalist!" Han har alltid varit ökad för sin vresighet, men denna morgon överträffar han sig själv. "Stanna kvar här ombord då," säger någon. Den gamle mannen blir oerhört upprörd. "Kvar här ombord? Tillsammans med er, era pirater, myterister och sjörövare? Aldrig i livet! Jag följer kapten Bligh fastän jag hatar honom mer än vad ni någonsin har gjort – och har skäl till det!" Jag tror att mr Purcell är den enda som är riktigt klarsynt denna morgon, men han är ju också den äldste av oss alla. Churchill vill lägga beslag på hans verktygslåda. Han protesterar naturligtvis argt.

"Det är mina verktyg! De har följt mig genom hela livet och skall fortsätta följa mig hela livet tills jag dör!"

"Nej, du får inte ta en enda spik med dig!" säger Churchill.

Jag säger: "Ni får stanna ombord, mr Purcell, om ni vill. Vi skall behandla er bättre än vad mr Bligh någonsin har gjort."

"Nej! Han får inte stanna!" skriker de blinda galna myteristerna. "Han är en lika vedervärdig skit som kapten Bligh! Han är en gammal surkart som bara ställer till besvär och jävlas med vem han kan! Eftersom han älskar Bligh så innerligt, så låt honom följa med sin älskade chef! De passar bra tillsammans! Tvinga honom ner i slupen!"

Purcell utropar i sin vresigaste heshet: "Tvinga mig, era skurkar och banditer? Jag skulle vilja se den av er som kunde hindra mig från att ge fan i er och ert sjunkande fartyg! Era fördömda galningar och sjörövare! Pirater och laglösa vettlösa banditer! Lyssna till mina ord! Vi skall laga så att varenda en av er får dingla ordentligt i rånocken! Vi skall jaga och hemsöka er alla överallt på de sju haven! Ni skall aldrig få leva i fred för mig och kapten Bligh! Lagens arm når över hela jordklotet! Det finns ingenstans ni kan gömma er för vår hämnd! Mig har kapten Bligh behandlat sämst av oss alla, men det har inte gjort mig till någon laglös bandit och huvudlös galning! Jag följer lagen hur grym den än är, och förbannad vare den som inte gör det! Ni är alla fördömda! Vi skall segla hem till England! Så fort vi kommer i land, kapten Bligh och jag, skall vi bygga ett riktigt skepp, och med det skall vi fara raka vägen hem till England på några veckor, och därifrån skall vi skicka ut alla världens skepp på systematisk utrotningsjakt efter er, era jävlar! Sanna mina ord!" Han spottar och fräser och är i sitt ässe när det gäller dåligt humör och exemplarisk vresighet.

Churchill säger: "Ja, mr Christian, de kommer att bygga sig ett skepp och komma kvickare till England än vad vi kommer till närmaste ö, om vi låter Purcell ta

verktygslådan med sig. Vi vet alla hur skicklig och händig han är. Om han ock hade blott en fällkniv så skulle han med den snabbt och lätt åstadkomma en hel fregatt. Han får inte ta något med sig."

Bligh kokar av vrede. Han ropar till Purcell: "Din förbannade idiot! Du förstör våra minsta utsikter med att babbla som en gammal käring!"

"Håll käften, gubbjävel!" skriker Burkitt till Bligh och sticker sin sabel i halsen på honom. Burkitt är en gorilla och inte rädd för någonting, inte ens för Bligh, allra minst nu. Och plötsligt tycks mr Bligh förskräckt krympa inför Burkitts nya resning.

Slupen firas ner i havet. Samuel får först stiga ned i den. Sedan tvingar vi Hayward och Hallett att gå. De knäfaller ömkligt och bönar och ber gråtande om att få stanna kvar. Men de har parasiterat på oss under hela resan, och vi kan väl avvara deras tjänster. De får nu fortsätta ligga kapten Bligh till last under hans återfärd till England. Purcell kliver sedan ner i slupen. Han utropar lika arg fortfarande och hötter med knuten näve mot oss: "Jag föredrar att dö med lagen, rättvisan, ordningen och kapten Bligh än att andas samma förpestade luft som ni i ert evigt förbannade sällskap, era horungar och odugliga kräk!" Han har trots Churchills protester fått med sig en handsåg, en liten yxa, en hammare och en påse spik. Mr Fryer räcker honom dem och följer sedan med ner i slupen. Därpå är det mr Blighs tur. Han leds fram mot gångbordet. Burkitt börjar skära av hans rep. Han vänder sig till mig och säger:

"Mr Christian, för sista gången ber jag er att betänka ert handlingsätt. Jag sätter min ära i pant. Jag ger er mitt hedersord på att jag aldrig någonsin ska tänka på den här olycksaliga historien i fall ni nu ångrar er. Ni är en man, mr Christian, i era bästa år med hela framtiden för er! Betänk er! Kasta inte bort ert liv! Ni kan ännu rädda det! Och tänk på alla de andra, alla dessa oskyldiga, och min hustru och mina barn! Visa då lite förnuft och mänsklighet och barmhärtighet!"

"Mot er, som inte har visat någon man någon barmhärtighet på hela resan?"

"Jag lovar er och ger er mitt hedersord på att jag skall bättra mig."

"Har ni någon heder, mr Bligh, ni som utan bevis kan anklaga en hederlig understyrman för stöld inför hela besättningen?"

"Jag svär vid Gud att jag skall bättra mig."

"Det är för sent, mr Bligh. Vad ni har gjort kan inte göras o gjort."

Med ens förmörkas min chefs ansikte, och i hans blick brinner det plötsligt bara hat och en grymhet som är värre än all den grymhet som han har demonstrerat hittills, och han utbrister de ord som jag aldrig skall glömma: "Må Gud, hela världen och alla era medmänniskor förbanna er, mr Christian!" Med de överlagda orden brännmärker han min själ för evigt. Så har den omänskliga perfekta människan uttalat sin dom över den humane för att han vågat handla humant, vilket den omänskliga måste betrakta såsom en oförläpigt föraktlig svaghet. Därefter går han ned i slupen, giftig och ond som en djävul. Han sätter sig vid rodret i aktern. Därefter går överkonstapeln William Peckover ner, och han följs av min vän John Norton.

"Du också, Norton?"

"Ja, Fletcher," säger han och går ner till mr Bligh.

Kapten Bligh, som nu åter är herre över en farkost, börjar utbrista i förbannelser och meningslösa hotelser mot mig och mot alla som är ombord på Bounty. Han får sådana svar från Bounty som han ber om. Hur gärna skulle inte kapten Bligh vilja hänga oss alla, och hur gärna skulle inte de flesta av oss vilja göra slut på kapten Bligh omgående! Men kapten Bligh är nu i säkerhet för oss, och det vet han, och han har mig att tacka där för. Inte desto mindre skriker han till mig och knyter han sin grova näve mot mig och gassar: "Din fördömda skurk! Jag ska leva blott för min hämnd så länge jag lever! Ditt otacksamma svin! Allt har jag gjort för dig, och du tackar och belönar mig med att prisge mig åt havet! Inget hav ska någon av er alla få känna er säkra på så länge jag och England lever! Jag ska skicka hela den engelska flottan på er, och den ska finkamma alla hav och särskilt det största! Och dig, mr Christian, lovar jag att du ska få dingla i en rånock innan två år har gått, och alla de andra ska dingla i ditt oförsvarliga sällskap! Hör du det? Inom två år!" Han vet inte eller fattar inte eller vill inte fatta att jag har räddat hans liv.

Mr Nelson, botanisten som har vårdat brödfruktplantorna som sina barn, följer med mr Bligh. När jag har tillåtit honom att stanna kvar om han vill säger han till mig: "Jag sympatiserar med er, mr Christian, för de oförrätter som ni har lidit, men inte alls med era metoder för att få upprättelse."

"Jag har inte begärt någon sympati från er, sir," är mitt svar. Med sin höga ålder kan han omöjligt klara av de oundvikliga umbärandena med mr Bligh i slupen. Därför gav jag honom möjlighet att stanna kvar med all den respekt som tillkommer honom. Anar han att han bara har döden att vänta hos mr Bligh?

"Jag visste inte att ni kunde vara lika hård, grym och brutal mot mr Bligh som mr Bligh har varit mot er."

"Det visste inte jag heller." Faktum är att jag inte längre är den jag är. Mr Christian omkom i ett olyckligt myteri som leddes av en annan Christian som inte hade funnits på Bounty tidigare. Och denne nye Christian är världens mest olycksaliga människa som ofrivilligt har tagit på sig en hemsk piratmask. Ja, han är hård, grym och brutal precis som mr Bligh, men endast till det yttre. I det inre är han världens mest olyckliga och ensamma människa. Och ingen beklagar det som har hänt mera innerligt och mera totalt än han.

Robert Tinkler och William Elphinstone följer även med mr Bligh. När Tinkler gått över bord vill jag ropa: "Även du, min Robert!" Men jag behärskar mig. Han har lidit mycket ont av Bligh, och jag kan inte fatta hans lojalitet. Men han vet inte att jag räddat honom från att bli ihjälmisshandlad av Bligh en gång för mycket. Thomas Ledward, William Cole, Peter Lenkletter, George Simpson, Laurence Lebogue, Robert Lamb och Thomas Hall går ännu med ner i slupen. Ännu fler vill följa efter, men slupen kan omöjligt ta fler. Peter Heywood, George Stewart och James Morrison är ännu under däck och hämtar sina tillhörigheter. Var är Edward Young? Jag har inte alls sett till honom idag ännu. Blighs slup är så fullastad att den ser ut som om den när som helst kunde sjunka. Heywood, Morrison och Stewart kommer upp. Slupen håller på att lösgöras från moderskeppet. "Det finns inte plats för er," säger Churchill till de tre. "Slupen är fullastad." Den är mer än fullastad. Nitton män sitter hopträngda i den.

Det förvånar mig att så många ändå var trogna kapten Bligh. Tar de honom trots allt för en representant för England fastän han är så oengelsk? Vi är bara sjutton som är emot kapten Bligh. De som följer honom eller som har velat följa honom är tjugosex. Ja, så är det. Det är alltid minoriteten som har rätt och majoriteten som har fel. Men å andra sidan måste man beundra det humana i dessa tjugosex sjömäns inställning att hellre ta parti för den hårt drabbade än för bödeln hur rättvis dennes bestraffning än är.

Morrison, Heywood och Stewart är ganska upprörda över att de inte får följa med. Heywood försöker kasta sig över bord, men Churchill griper tag i honom. Burkitt och Quintal brottas med Coleman som tigger och ber om att få följa med kapten Bligh. Ännu fler kämpar med Morrison, alltmedan slupen sakta glider akteröver. Bligh bekräftar att slupen inte kan ta fler passagerare: "Jag kan inte ta emot någon mer nu. Men jag lovar att det ska skipas rättvisa åt alla er som är kvar. Varenda myterist av er ska jag hänga, och varenda oskyldig ska jag upprätta om vi här i slupen någonsin kommer hem till England." Med kännedom om mr Blighs karaktär har jag stor anledning att betvivla det där om rättvisa åt de oskyldiga.

Slupen är jämsides med akterskeppet. Endast en fånglina utgör en förbindelselänk mellan Bountys slup och Bounty. Alla står bak vid relingen och skriker hatfulla avskedsord till Bligh. Några har redan börjat plundra det förhatliga brödfruktförrådet, och de försöker kasta brödfrukterna med krukor och allt mot slupen. Detta är det färdiga resultatet av fem års arbete och förberedelser. Så fåfängt och onyttigt har detta företag varit som har kostat England och dess regering så mycket besvär och utgifter.

Mr Fryer ropar till mig: "Mr Christian! Låt oss i Guds namn få skjutvapen och ammunition! Tänk på vart vi måste bege oss! Låt oss få en chans att försvara våra liv!" Hans anrop möter bifallsrop från de övriga i slupen. Jag låtsas inte ha hört deras anrop. Jag kan inte se slupen varifrån jag står och vill helst glömma att den över huvud taget existerar. Men Morrison kommer fram till mig och framför de utsattas begäran. Jag måste avslå den. "Men låt dem då åtminstone få några huggare, mr Christian! Det måste ni ge dem om ni inte nödvändigt vill att de ska bli mördade i samma ögonblick som de sätter foten i land. Tänk på Namuka, var vi förlorade ankaret!" Och jag måste ge efter. Churchill hämtar fyra huggare, stora fina präktiga sablar, och under tiden passar Morrison på att hissa ner ännu mer proviant och färskvatten åt Bligh och hans män. Fläsk, vin och rom får de så att slupen kommer ännu närmare sjunkningspunkten. Sablarna kommer ombord, och Purcell tar vredgat emot dem: "Fyra sablar. Är det allt?"

"Ska vi kasta ner vapenkistan, gubbstrutt?" ropar William Brown hånfullt. Även han är en av myteristerna, fastän han är den mest beskedliga människan ombord. Jag undrar varför. Anledningen kan vara att han från början skakat på huvudet åt vårt företags biologiska syfte, men under detta myteris korta stund är det som om han helt hade bytt karaktär och förvandlats till en helt annan människa. Han är kanske den ombord som lidit minst ont av kapten Bligh och som borde ha varit honom lojal och mr Nelson, och jag önskar att han hade hållit sig utanför och neutral och oskyldig som

Morrison, Stewart och Heywood. Han är bara en enkel fridfull trädgårdsmästare, och att se honom ta parti för oss brottslingar skär mig i hjärtat.

En värre myterist ropar: "Gira och ge dem ett skott med hagel från en nickhake!" Någon tar förslaget på allvar. Det är Burkitt. Han siktar rakt på kapten Bligh. Alexander Smith avvänder påpassligt bösspian. Jag kommenderar hans avväpning och att han ställs under uppsikt. Han börjar tredskas, göra motstånd och slåss. Först de fyra starkaste karlarna ombord får omsider bukt med den väldiga ludna gorillan.

Slupen låter fånglinan gå. Alla band mellan kapten Bligh och Bounty och mellan mig och England är avskurna. Aldrig mer får någon av oss laglösa banditer återse vårt hemland. Vad skall min far tänka? Nyheten om vårt myteri kommer säkert med kapten Blighs återkomst till England att nå även honom. Han kommer inte att veta vad han skall tro, och säkert kommer min familj att få utstå trakasserier för min skull. Jag kommer att sända honom med gråa hår och förtvivlan ner i graven.

Det är inte långt till Tofoa härifrån. Man kan se ön i fjärran. Slupen med de nitton männen sätter kurs ditåt. Den ser ut att kunna sjunka när som helst. Tolv män är lagom last för den, och den bär nu nitton män plus en massa packning, proviant och utrustning och ett stort vattenförråd. Morrison utbrister: "Tur att vi kom för sent! Eller hur, Stewart?"

"Menar du det verkligen?" frågar Stewart tveksamt.

"Nej, egentligen inte. Jag skulle gärna ha följt med mr Bligh och mr Purcell. Men slupen kommer aldrig att komma långt. De kommer aldrig att komma hem till England."

"Vi får se." Själv är jag övertygad om att de kommer att nå hem till England och med högst bara några mans förlust, ty jag känner kapten Bligh och vet, att en sådan utmaning som han nu är ställd inför är just vad han behöver för att hans bästa egenskaper ska komma till sin rätt. Men jag tror inte att Nelson, Ledward och några andra få äldre och klenare herrar kommer att klara sig ända hem, och dessa några finare och ädlare mäns liv kommer för alltid att gnaga på mitt samvete.

Sakta avlägsnar sig slupen akteröver. De argaste myteristerna har slutat förbanna sin kapten, och Bligh har slutat förbanna dem. Alla står och tittar tyst på hur slupen sakta far bortåt. Jag kan se att mr Fryer håller i dess roder. Mr Bligh tittar på oss. Jag tycker mig se ett oändligt vemod i hans vakande blick som inte vill släppa Bounty ur sikte. Ett fruktansvärt lidande väntar honom. Aldrig har jag älskat honom mer än i detta ögonblick, samtidigt som jag vet, att han aldrig någonsin har hatat någon så mycket som han hatar mig nu. Jag har berövat honom hans skepp, hans livs arbete, hans egenhändigt utförda vetenskapliga avhandlingar och kartor, hans ära, hans karriär, hans framtid och kanske hans liv. Denna resa var hans livs största uppgift, och jag har sinkat den för honom. Men han kommer att överleva det. Jag är brottslingen, och han är martyren. Jag kommer att bannlysas, och han kommer att upphöjas. Men mitt enda brott var att jag gjorde vad som var rätt. Ingenting kan övertyga mig om att jag har handlat fel. Jag är offret för min egen rättskänsla, och den kommer att i förtid jaga mig med gråa hår ner i graven.

Ännu syns slupen som en mörk prick på dyningarnas krön. Jag spanar ännu efter den på samma sätt som Bligh antagligen ännu spanar efter Bounty. Han kommer att kunna se Bounty längre än vad jag kommer att kunna se slupen. Nu ser jag inte slupen mer. Jo, där är den ännu. Men den är oändligt långt borta. Nu är den försvunnen. Eller skymtar den alltjämt? En lång stund söker jag efter den med blicken, men den är borta, som om den aldrig hade existerat. Den är försvunnen bortom horisonten. Vinden är frisk, och Bounty rör sig framåt med god fart. En halvtimme har gått sedan slupen lämnade oss. Det är tre timmar sedan jag inledde detta myteri på gott och ont.

4. Slupen

Vi är tjugofem män kvar ombord. Jag bär nu ensam ansvaret för tjugofem människors liv. Av dem är femton hårda och hänsynslösa busar och myterister. De övriga tio är goda ädla och oskyldiga män som har dragits in i detta mot sin vilja. Fem av oss myterister kan klassas som hederliga män, och sålunda är de goda och redbara i majoritet mot busarna, som utan tvivel kommer att bli framtidens enda bekymmer. Till busarna hör Quintal, McCoy, Mills, Churchill, Martin, Thompson, den annars så duktige smeden John Williams, den pålitlige men vilde oxen Burkitt, samt Sumner och Skinner. De är kraftiga, duktiga och präktiga män, men för dem finns det ingen skillnad mellan gott och ont och mellan rätt och orätt, utan för dem är allting ett och samma onda. De är mera djuriska än mänskliga. Likväl måste jag göra lika mycket för dem och tänka lika mycket på deras välfärd som på de övrigas.

Jaså, där är Young. Var har han hållit hus hela tiden? Kan han faktiskt ha sovit under hela myteriet, fastän vi har fört ett sådant oväsen? Ja, det är just vad han har gjort. Han har legat lugnt i sin koj och slumrat hela tiden, lyckligt omedveten om sin kaptens, sitt skepps och sina skeppskamraters tragedi. Ingen har handlat klokare än han fastän han har varit okunnig därom.

Kan slupen ha nått Tofoa redan? Kommer mr Bligh någonsin att kunna förlåta mig? Kommer jag någonsin att förlåtas av England? Kommer min far någonsin att fatta vad som har hänt? Inte ens jag själv kommer någonsin att göra det.

Kan löjtnant Bligh fortfarande se sitt förlorade skepp Bounty? Eller har han vänt sig om för att aldrig mera se på det? Nitton män i en öppen båt mitt på Stilla Oceanen – endast en man som kapten Bligh kan föra en sådan farkost i hamn. Just i sådana situationer kommer kapten Bligh till sin fullaste rätt. Vad han måtte njuta av att trotsa den utmaning som ödet har givit honom, och vad hans aderton vänner måtte beundra och dyrka honom! Ingen är bättre än kapten Bligh på att klara sig och de sina ut ur de svåraste situationer. Antagligen når de Tofoa redan innan natten, och sedan är det bara 500 sjömil kvar till Timor.

Bligh lever enligt principen att det är bättre att förödmjuka än att skämma bort. På Tahiti blev vi alla bortskämda, och det var det som rubbade Blighs cirklar och som fick honom att vidta så drakoniska åtgärder att det utlöste ett myteri. Vi två är nu skilda från varandra av ödet för alltid. Nu har jag ingenting emot honom längre. Nu kan jag älska honom och uppskatta honom för hans goda egenskaper i fred. Jag är fri från hans ständiga påminnelser om sina dåliga sidor och kan ära honom för hans goda sidor i fred. Jag är fri från den outhärdliga plågan att behöva leva tillsammans med världens främsta och skickligaste sjöman.

Hur många av dem som har följt med honom kommer att ge honom bekymmer och ligga honom till last? Han fick alla Bountys värsta avskum med sig. Säkert kommer en så tanklös dumbom som slaktaren Lamb att ofta göra Bligh utom sig av raseri. Han kommer säkert att snabbt bli sjuk och bli till en börda för alla de övriga.

Arma satar! Så tungt lastade de var! Minsta vindby hade kunnat dränka dem alla! Hur skall de kunna klara sig mot hårda vindar? Hur skall de ta sig till när de vill göra slag? Men ingen situation är för svår för kapten Bligh. Om läget blir kritiskt och han fordrar av sina män att de skall hoppa över bord, så gör de det utan tvekan. Ingen sjökaptan har någonsin varit så hatad, älskad, fruktad och dyrkad som kapten Bligh.

De är säkert på Tofoa nu. Där vilar de sig och dricker sig otörstiga medan infödingar börjar ofreda dem. Hur manne Bligh klarar av en sådan situation? Säkert driver han femtio kannibaler lätt på flykten ensam med blott sin vrede och sitt svärd till hjälp. Ingens vrede är så fruktansvärd som löjtnant Blighs när den är rättmätig.

Gode David Nelson! Han blir säkert ett ovärderligt stöd för Bligh, så många språk som han kan tala! Ingen kan polynesiska bättre än han. Han är dessutom allvetare och blir antagligen Blighs högra hand på den fruktansvärda strapatsrika resan, åtminstone så länge han kan orka och stå ut, vilket jag fruktar att inte blir så värst länge.

Gode William Cole, den godtrogne och hyperreligiöse mannen! Han trodde på Bligh nästan lika mycket som på Gud. Men hur skall det gå för min vän John Norton,

den så beskedlige, harmlöse och ödmjuka mannen, som alltid försökte vara alla till lags? Hur kan han klara sig tillsammans med Bligh? Han har alltid varit som en sparv tillsammans med hökar. Han har alltid skött sitt arbete och oklanderligt fullgjort sin plikt, men han har aldrig kunnat handskas med ondskan, tragedin och livets allvar. Han är säkert död redan, och det är Bligh i sin förträfflighet som har dödat den lille man som minst av oss alla har kunnat reda sig mot livets hårdhet. Säkert har infödingarna på Tofoa ätit upp honom. Jag kan se hela scenen framför mig: kapten Bligh och hans män flyr i sista stund från ön, just när infödingarna har bestämt sig för att slakta dem. Norton minns Blighs vrede vid Namuka, där jag förlorade ett ankare åt infödingarna, och han vänder sig om för att rädda slupens ankare för att inte ge Bligh anledning till samma vrede igen. Bligh ropar: "Låt ankaret vara, din idiot!" men infödingarna är i nästa stund över honom och klubbar ihjäl honom. Arme Bligh grämer sig ohyggligt över att han inte har givit klarare order om att låta landankaret ligga kvar. Samtidigt inser han som fackman fördelen med Nortons död, och jag kan nästan höra honom: "Kanske det var Guds mening att han skulle bli kvar, ty nu får vi bättre chanser, när båten är en man lättare." Alla sörjer över Nortons död, men allra mest sörjer jag, som aldrig kommer att få full visshet om hans verkliga öde.

Tinkler är till underbar hjälp för Bligh. Han är i sin bästa ungdomsålder och råkar alltid finnas till hands var han bäst behövs och gör den största nyttan. Bligh älskar honom och finner i honom ännu ett gott stöd.

Arma män! Ensamma på havet med bara sådana öar omkring sig var det finns blodtörstiga vildar som gärna skulle äta upp dem! Och hur skall de kunna sova när de seglar nattetid? Den ene ligger säkert med huvudet på den andres fötter, den andre sover sittande och lutande mot en tredjes rygg, och den tredjes ben tjänstgör som täcke över en fjärde. Ohyggligt! Men de har goda vindar om de färdas västerut mot Timor, vilket jag inte tror att Bligh drar sig för att göra. Och Bligh sitter stadigt vid rodret. Han kan hålla sig vaken sjuttiofyra timmar i sträck och sover bekvämt i vilken ställning och under hurdana omständigheter som helst. Han har ju gått i kapten Cooks egen långa hårda skola.

Här ombord på Bounty råder det en fruktansvärt beklämmande stämning. Allt är tyst och trist. Alla tänker på kapten Bligh och på hans aderton kamrater, men ingen vågar tala om dem. Alla känner fruktansvärda samvets kval, som om Bligh och hans män redan vore säkert döda. Vi saknar kapten Bligh. Vi saknar hans tortyr, hans förtryck, hans lågande vrede som satte liv i alla, hans järnhårda disciplin, hans så effektivt upprörande orättvisor och alla hans drakoniska metoder. Vi saknar hans makabra pryglscener, dessa så utmärkt chockerande och paralyserande blodiga skådespel, som alltid ryckte upp alla med rötterna och fick oss att tiga som slagna barn. Vi saknar den grymme blodige och omänskliga tyrannen som ingalunda var mindre blodig än andra engelska sjöofficerare som jag har känt, om dock han var mera utstuderat brutal. Den blodiga djävulen är borta från Bounty, och vi saknar honom bittert. Han utgjorde det där lilla extra ombord som höjde oss alla över det mänskliga planet. Med honom borta är vi alla bara vanliga människor och ingenting annat, hjälplösa och utlämnade i vår nakenhet. Jag är fri nu, men jag saknar min slavdrivare.

Under tiden rider han på havet genom stormar och oväder, ständigt oupphörligen dränkt på nytt av kalla översköljande havsdyningsberg, medan hans män oupphörligen öser. De fryser alla och kan inte få ett ord över läpparna, ty så hackar deras tänder. Men mr Bligh sover inte, och hans fordrande befallningar når oavbrutet lika klart allas öron. Hans röst överröstar stormens så väl som havets. Slupen ilar framåt mot väster med seglet spänt som ett trumskinn, och ständigt befinner de sig i livsfara inför havets vrede. Men Bligh sitter vid rodret och sover inte, och han klarar varje vågberg och varje vågdal utan att havet någonsin får någon makt över den bräckliga farkosten. Vågorna är enorma och fruktansvärda, och männen måste ständigt dag och natt ösa för livet, men de gör det gärna, ty det hårda tunga arbetet värmer deras frusna blod. Dag och natt sitter Bligh vid rodret. Alla lider ohyggligt, men mest av allt lider Bligh, som inte kan röra sig och hålla sig varm. Hans arbete är det mest ovärderliga och kvalfulla. Han måste sitta stilla och låta nattköllden förlama honom, ty han kan inte för ett ögonblick släppa rorkulten. För länge sedan har allt umbärligt bagage slängts över bord, och vi lever på ett absolut minimum. Vår mat är smutsig, mosad och osmaklig, och den klunk av vatten som vi får är skämd. Men om Bligh kan utstå det värsta så kan vi utstå vad som inte är lika fullt det värsta. Bligh lider för oss alla, och aldrig har han som människa varit godare, vänligare och mera hänsynsfull. Sådana här strapatser är han född till att klara av och inga mindre.

Ibland undrar jag om vi verkligen är i naturens våld eller om naturen är i Blighs. Men man får inte älska en människa mera än naturen och Gud, och inte ens en engelsman, och inte ens en engelsk sjöman som kapten Bligh.

Här svävar jag helt ut i det blå och försöker föreställa mig kapten Blighs och hans mäns öden när jag har många fler mäns öden att själv tänka på. Men jag kan inte låta bli att tänka på de män som frivilligt följde med kapten Bligh och som helt mot sin vilja och föresats övergavs i en öppen båt mitt på Stilla Havet. De är säkert nu på väg in i de okända arkipelager i västra Söderhavet som ingen vit människa har besökt eller sett före dem. Måtte de klara sig undan alla vildar och kannibaler! O Gud, fräls dem från alla som vill dem ont! Låt ingen av dem omkomma under resan så länge de svävar i livsfara! Bevara dem och hjälp dem alla hem till England, det hem som ingen av oss övriga någonsin åter får se!

Jag minns den gamle stöddige Lebogue, som alltid berättade om de stora väldiga jättehavssköldpaddor, som han hade varit med om att fånga med bara händerna i Västindien. Måne de hitta en sådan soppsköldpadda på vägen som kan ge dem lite riktig mat som omväxling mot svältkosten? I så fall är säkert Lebogue den som försöker fånga den. Och säkert misslyckas han, ty känner jag slupen rätt så kan den inte lova med så full last och därigenom vinna lite tid för förberedelser till fångsten av sköldpaddan. Djuret måste gripas i farten med händerna, och var och en måste vara dödstyst för att inte väcka det värdefulla kött som lojt ligger och slumrar på vattenytan. Lebogue lyckas gripa om djuret, men han kan inte hålla fast vid det, utan han dras över bord och tvingas släppa taget om djuret. Allt sker på ett halvt ögonblick. Alla gapar och ingen gör något. Kapten Bligh ingriper, i sådana ögonblick är hans sinnesnärvaro fenomenal, han skriker åt några att hålla fast honom i benen och griper

i sista ögonblicket tag i Lebogue. Och Lebogue är rasande över att sköldpaddan lyckades undkomma som skulle ha mättat hela besättningen för första gången sedan myteriet. Han är genomsur av det iskalla vattnet men klagar endast över att sköldpaddan undkom, vilket han nästan ser som sitt livs största misslyckande någonsin. Bligh belönar hans tapperhet med en tesked rom.

Vad måste de möta på sin resa? Nya arkipelager? Nya kontinenter? Jungfruliga orörda naturvärldar som ingen bildad människa har skådat förut? Måne Bligh hitta de sägenomspunna och helt okända Fijiöarna? Vad som helst kan hända dem från det mest underbara till det mest förskräckliga. De är helt och hållet ensamma på världens största hav. Deras enda sällskap utgörs av tumlare och delfiner, flygfiskar och kanske en och annan mås eller albatross.

Några av oss börjar redan ställa till med besvär. Det är Burkitt, Thompson, Williams och McCoy som börjar förfölja dem ombord som har stått utanför myteriet. När jag hotar Burkitt med att slå honom i järn för hans uppträdande vänder de sig även mot mig. De säger att de inte har gjort myteri för att få en ny Bligh över sig i min person. De börjar hota mig. De får gärna slå ihjäl mig som de ville slå ihjäl Bligh. Jag har inga invändningar. Ju förr desto bättre. Jag kommer att sluta sorgligt ändå men med fröjd i hjärtat, ty jag vet att Bligh inte kommer att sluta lika sorgligt. Ja, döda mig bara, era råa djuriska hatiska och hänsynslösa sällar! Ge mig samma brutalitet som vi gjorde oss av med kapten Bligh för! Honom blev vi av med, men hans busfasoner lever ännu kvar hos er! Jag ljuter gärna den död som jag frälste kapten Bligh ifrån! Men de rör mig inte. De sänker blicken. Nu är det min tur att handla. "Alexander Smith, säg att alle man skall komma akteröver!" Jag måste göra deras hopplösa situation klar för dem, vare sig det är roligt eller ej. De har samlat sig. Där står de alla tjugofem. Jag talar till dem. Jag är lugn, ty jag vet att vad jag säger är sant.

"Kamrater, det är en sak vi måste avgöra nu och för all framtid, och det är vem som skall vara chef på det här fartyget. Vi har gemensamt satt oss i besittning av det för att bli fria från en brutal tyrann som har varit en olidlig plåga för oss alla. Men felbedöm inte den ställning som vi från och med nu befinner oss i! Vi är myterister, och om vi blir upptäckta av något brittiskt örlogsfartyg och tillfångatagna så kommer vi att hängas allesammans. Den möjligheten är inte så avlägsen som kanske många av er tror. I fall mr Bligh skulle lyckas med att komma fram till England så kan ni vara övertygade om att ett örlogsfartyg omedelbart skickas ut för att försöka ta reda på vad det har blivit av oss. Lägg det på minnet allesammans! Vi är inte bara myterister utan även sjörövare, eftersom vi har lagt beslag på ett av Hans Majestäts fartyg. Vi är för all framtid avskurna från möjligheten att kunna återvända till England annat än som rättslösa fångar, vilkas öden på förhand skulle vara givna. Stilla Oceanen är emellertid stor och än så länge så okänd, att vi inte behöver riskera att bli tagna om vi inte bär oss onödigt klumpigt och oförsiktigt åt. I en sådan situation är det nödvändigt för oss att ha en pålitlig anförare och en ledare vars befallningar obetingat måste åtlydas. Det torde vara onödigt att för brittiska sjömän förklara att inget fartyg vare sig bemannat med myterister eller ej kan handhavas utan disciplin. Om jag ska vara chef på Bounty

så kräver jag att bli åttlydd. Ingen orättvisa kommer att ske ombord. Ingen kommer att bli bestraffad utan att goda skäl föreligger, men i egenskap av fartygschef kommer jag att fordra ovillkorlig lydnad av er allesammans.

Jag vill emellertid att ni nu beslutar vem som skall bli chef på Bounty. Om det finns någon som flertalet av er hellre ser som chef i mitt ställe avsäger jag mig genast befälet. Om ni däremot vill att jag skall vara er chef måste ni göra det klart för er vad jag har sagt: att jag fordrar ovillkorlig lydnad." Men så länge jag talar tänker jag oavbrutet enbart på mr Bligh och hans aderton kamrater. Jag kommer att vara med dem ända tills jag säkert vet att de oskadda har kommit hem till England. Det är fruktansvärt att leva i ovisshet om deras öden.

Männen röstar enhälligt för att jag skall vara deras ledare och kapten. Ingen är emot mig och inte ens Jack Williams. När det är avgjort talar jag igen: "Vi har även en annan fråga som måste avgöras. Det finns nio personer här ombord som inte har varit oss behjälpliga med att ta fartyget. De skulle ha följt med mr Bligh om de hade fått plats."

Mills skriker: "Slå dem i järn! De kommer bara att ligga oss till last och vara oss till bekymmer!"

Jag fortsätter: "På det här fartyget kommer ingen att slås i järn utan att goda skäl föreligger. Man kan inte klandra dessa nio män för att de inte vill hjälpa oss. De handlade såsom de ansåg att var bäst, och jag respekterar deras beslut. Men jag vet nog hur jag skall behandla dem om de på minsta sätt skulle uppträda förrädiskt. De får själva avgöra vilken behandling de önskar av oss. Edward Young, kom fram! Kan vi räkna med ett lojalt uppträdande från din sida så länge du är kvar på Bounty?"

"Hade jag inte sovit över myteriet så hade jag deltagit i det, mr Christian. Jag står gärna till er tjänst." Young är en sådan som alltid är nöjd med tillvaron hurdan den än är. Han anpassar sig alltid utan svårighet efter omständigheterna. Han följer med strömmen. Lever han med banditer så blir han bandit, och lever han med drinkare och galningar så deltar han i deras liv, men själv låter han sig aldrig befläckas av andras laster och ondska. Han håller sig ovanpå, och ingenting kan dra ner honom från hans nobla och naturligt ädla sinnelag. Han deltar i allt men håller sig samtidigt ovanpå allt. Även om han hade deltagit i myteriet så hade han aldrig varit en av dem som stack sina sablar i halsen på Bligh.

Jag frågar även var och en av de andra icke-myteristerna om vi kan räkna med ett lojalt uppträdande från dem eller ej, och de svarar alla positivt. Det finns ingenting ont i någon av dem till skillnad från oss myterister, som utgör avskummet ombord. Edward Young, Peter Heywood, George Stewart, James Morrison, Joseph Coleman och William Muspratt är alla utmärkta män, Charles Norman och Thomas MacIntosh är outhärliga, och Michael Byrne är inte sämre än de åtta andra: med sin musikalitet och underbara fiolmusik är han den naturligt neutralaste av oss alla och skulle varken ha kunnat välja att ta parti för myteristerna eller för kapten Bligh. Han är det oskyldigaste offret av oss alla. Myteriet var ett misstag och det mest förfärliga misstag som jag någonsin har begått. Varför kunde jag inte behärska mig och härda ut? Varför kunde inte Bligh behärska sig bara den minsta aning? Varför kunde vi inte alla följa

vårt förnuft i stället för våra känslor? Hur en sådan skandal i Englands sjöfartshistoria som myteriet på Bounty över huvud taget kunde ske kan jag nu efteråt inte förstå. Jag har begått det största brottet i sjöfartens historia och degraderat mig själv till den uslaste av brottslingar. Men som sådan inser jag nu att ingen någonsin är så ångerfull som en brottsling.

Heywood, Morrison, Stewart, Coleman och de andra lovar att hjälpa till ombord och att leva med allas väl i tankarna så länge de är ombord på Bounty. "Det är tillräckligt," svarar jag. "Jag fordrar inte mer av er. Men ni måste ha det klart för er att min främsta plikt är att skydda dessa män och mig själv från att bli tillfångatagna av någon brittisk örlogsman och att jag därför kommer att sätta våra intressen framför era. Ni har dock lika full frihet ombord som någon av oss myterister, och ve den som behandlar er skamligt!"

Young får bli min överstyrman. Jag har fattat tycke för karlen. Jag har alltid tyckt om honom ända sedan vi lämnade England. Det är något så rättframt och enkelt över honom, som om rättframt var en självklarhet. Han är en ärlig man som säger vad han tänker utan att blygas för sig själv. Den gode George Stewart får bli understyrman. Heywood gör jag till min vaktstyrman, den ädle Morrison till överskeppare och den rejäle Alexander Smith till underskeppare. Sålunda har jag anförtrott de viktigaste posterna ombord åt icke-myterister, och ingen myterist kan ifrågasätta dem.

Men vart skall vi ta vägen? Vi seglar på måfå. Kanske finner vi i dessa okända farvatten någon okänd oupptäckt ö som vi kunde slå oss till ro på?

Dag och natt tänker jag på kapten Bligh och hans olyckskamrater. Jag drömmer om dem varje natt. Det är med kärlek som jag drömmer om dem, ty i drömmen känns det som om jag åter hade kontakt med dem. Dag och natt måste de hålla i gång, ösa för livet och för varje dag lida mer av köld och svält. Jag drömde i natt att de hade ett samtal om mig. Bligh blev rasande på den gode mr Nelson för att denne hade talat om mig som mr Christian.

"Mr Nelson, låt mig aldrig mera höra den uslingen tituleras som en hederlig man!" skrek mr Bligh, häftig som alltid. "Jag ber till Gud att jag måtte bli skickad till att söka efter honom. Det finns inte en ö i Stilla Havet och inte en sandbank var han skulle kunna vara säker för mig! Jag ska slita tarmarna ur honom vilken oupptäckt del av Stilla Havet han än må försöka gömma sig i!" Hans vrede är så obehärskad och hans hat så våldsamt, att jag vaknar av att han skriker ut det. Även de övriga aderton chockeras till tystnad av hans outsläckliga hat för min person.

Hur länge männe Bligh och Purcell kunna stå ut med varandra? I min dröm gjorde Purcell ett par utmärkta stänkskärmar som skulle motverka att det kom så mycket vatten in i båten, och Bligh berömde hans arbete och sade att det var utmärkt. Purcell svarade syrligt att det inte precis var utmärkt men väl det bästa som han kunde åstadkomma med de små medel som stod till buds. En dag flyger de ihop med varandra som de så ofta gjorde här ombord på Bounty. Purcell kunde aldrig tåla att Bligh yttrade sig liksom en kännare om hans arbete.

Nelson, som näst efter Bligh är den störste anden i slupen, sade i min dröm: "Jag måste säga något, mr Bligh." Han bröt därmed en tystnad som hade rått över männen i flera timmar. "Det här havet är så oändligt och så stilla att jag tvivlar på att det är verkligt och även på att vi själva är verkliga." Nelson har alltid varit en stor tänkare och filosof. Kapten Bligh svarar ärligt efter noggrant övervägande: "Det var en egendomlig förställning, sir. Men havet är då åtminstone verkligt. Det kan jag försäkra er."

Hur kan de klara vinterstormarna? Hur kan de klara svälten och törsten? Hur skall de klara de hållande tropiska regnbyarna, som är så fruktansvärda att de gör det omöjligt för en att se handen framför sig? Hur kan de klara sig över huvud taget? De svävar i ständig omedelbar livsfara genom havet med dess fjällhöga dyningar och ständigt översvallande brottsjöar. De måste bli galna av de ohyggliga strapatserna om de inte dör först. Hur ska den gamle David Nelson kunna klara sig, bräcklig, gammal och spröd som han är? Men han har en okuvlig ande. Måtte den rädda honom. De är säkert alla ständigt genomsura, och den kalla vinden måtte vara ett ohyggligt gissel för dem och värre än något gissel som någon tillfälligt fick lära känna ombord på Bounty genom kapten Bligh. De arma stelfrusna ihjälsvultna stackrarna! Så länge de var ombord på Bounty levde de under oupphörlig andlig och köttslig tortyr under kapten Bligh. Hellre än att bli av med kapten Bligh valde de en tusen gånger mer fasansfull tortyr genom att följa honom efter myteriet.

Dag och natt förföljs de av stormar, hållande dränkande regn och den ohyggliga kölden, som kommer av att de aldrig kan torka ordentligt. Säkert finns det någon som inte kan stå ut med svälten, så att han i nattmörkret stjal av förrådet, vilket resulterar i skandal ombord. De har att kämpa med stormar i beckmörker var de inte i tid kan urskilja de vågor som vill tvinga dem att kapsejsa. Alla aderton utom Bligh måste ösa. Vågorna kommer från ett annat håll än vinden. Alla är utmärglade och magra som stickor, och en del orkar inte längre göra någonting. De ligger bara stilla och försöker hålla huvudet över de vattenmassor som begraver dem och som deras kamrater ständigt dag och natt måste ösa ut. Hur kan deras förråd klara sig utan att bli skadade? Bligh försöker hålla modet uppe med att efter varje ny mardrömsstormnatt säga: "Jag tror att vi har det värsta bakom oss nu." Åtminstone gör han det i mina drömmar. Frasen återkommer. Somliga hämtar nytt mod ur den och andra inte.

Säkert klagar alla högljutt. De klagar över svältransonerna, törsten och allt det andra. Det är bara några få som aldrig klagar. Nelson yttrar aldrig en suck av klagan fastän han är i sämst form av oss alla. Tinkler, Elphinstone, Purcell, Cole och Peckover är nästan lika starka som Bligh. De är som stolta robusta oxar som inget fysiskt våld kan rå på. Säkert seglar de förbi gröna paradisiska söderhavsöar fulla med vatten, vilt, frukter och bär, som de inte kan ta i land på för infödingarnas skull. De har ju inga respektingivande vapen. Säkert får de fly ifrån en ö eller flera i panik. Jag kan se kapten Bligh hur han står upp i aktern med infödingarna en halv meter ifrån sig i vattnet. Med ett hugg med en sabel kapar han ankartrossen och låter han ankaret fara. Han som en gång blev så fruktansvärt arg över att jag en gång förlorade ett ankar åt vänskapsinfödingar ser nu sig själv offra ett långt mera värdefullt och omistligt ankare

av samma skäl. Men han stöter tanken ifrån sig. Han får inte tänka, ha skrupler eller minnas. Han är ju ofelbar och ansvarig för att nitton män i en livbåt kommer helbrädda hem till England.

Gräl mellan Bligh och Purcell blir allt oftare förekommande. Purcell vill att de ska stanna vid en rik och präktig ö medan Bligh vill att de ska fara förbi den. Ön prunkar av överflöd på allt som är gott och ätbart, och männen är bara skinn och ben och halvdöda av köld, törst och hunger. Många är mer än halvdöda, exempelvis mr Nelson. Bligh vill inte gå i land för kannibalernas skull. Purcell säger då: "Jag är inte rädd för dem, även om ni kanske är det." Han kunde inte ha sagt något mera provocerande. "Nåväl," säger Bligh, "låt oss gå i land, ni och jag, Purcell, och ingen annan, så att vi får göra upp i godo." Just då blir många infödingar synliga på land som sätter ut i kanoter och börjar förfölja engelsmännen. De avlossar pilar och slungar spjut ganska träffsäkert. Männen överger genast Purcells parti, och båten skjuter fart bort från det oemotståndliga paradiset. Ännu en gång ligger den eviga oöverkomlighetens gråa hemska tröstlöshet av hänsynslöst omänskligt hav öppen framför dem, och de måste över det vare sig de vill eller inte, hungrande, törstande och stelfrusna. Och Bligh säger: "Jag tror att vi har det värsta bakom oss nu."

Men männen uthärdar och klamrar sig envist fast vid livet. Bligh är den mest stelfrusne, hungrige och törstande av dem alla, och ändå är han samtidigt den mest optimistiske, positive, glade och hoppfulle av dem. Ingenting kan rå på de tappra engelsmännen. De genomlider och uthärdar allt och svälter inte ihjäl hur mycket de än svälter. De fryser inte heller ihjäl hur mycket de än fryser. De lever fortfarande fastän de är mera döda än levande.

Ibland hotar båten att stjälpas inför en rasande storm, och ibland är den på väg att stjälpas, men Gud skonar den. I åska, i ljungande blixtar, i vågor som är tjugo meter höga, igenom regnbyar som dränker oss många gånger om, igenom skummande vågkammor som vi tror att vi aldrig skall komma ut ur tillbaka, i stormar och förbi vattenpelare, över den ändlösa oceanen, ner i vågdalar som är som alpklyftor, i stjärn- och månlöst regnigt stormigt nattmörker, dag ut och dag in, i veckor och i månader går färden, och aldrig ger någon upp. Bligh sitter vid rodret tolv timmar i sträck, tjugofyra timmar i sträck, fyrtioåtta timmar i sträck och sjuttiofyra timmar i sträck och sover där emellan någon enstaka timme. Ingenting kan bräcka honom, och så länge han fortsätter fortsätter även vi den ojämna kampen mot ödet och havet. Vi har ingen chans men vi klarar oss ändå. Ständigt vidare, *semper plus ultra*, längre ut i evighetens outtömliga mörker beger vi oss utan att egentligen veta om det finns något mål eller inte.

Natt och dag håller Bligh i rodret. I en blixtrande stormnatt då vågbergen ständigt störtar ner över honom ropar han belåtet: "Vi gör fulla sex knop! Låt det värma er om inte ösningen gör det – men sluta inte ösa!" Och vi öser för livet dag och natt.

Mr Fryer föreslår en morgon att vi skall be en gemensam bön till Gud. Mr Bligh svarar: "Nej, mr Fryer. Bed om ni vill, men jag tror att Gud väntar sig något annat än böner av oss för närvarande." Cole erbjuder sig att avlösa Bligh vid rodret, men Bligh nekar.

En dag lyckas de fånga en liten fågel. Det är en liten tärna. Dagligen har de följts av otaliga fiskstim och fågelsvärmar, men aldrig har de lyckats fånga någonting. Idag är ett undantag. En liten tärna har velat vila på relingen, men den önsketanken kostade den tärnan livet. Mr Nelson är som ett spöke. Mr Bligh ger honom allt tärnans blod att dricka. De övriga delarna av tärnan delas så jämnt som möjligt, och alla suger i timal på de små sköra benen. Nelson får förutom blodet, som har väckt den döde mannen till liv, även en bit av bröstet på sin lott. Han vill dela den med den nästan lika svage Ledward, men Ledward vill att Nelson ska ha den själv. Det är typiskt mänskligt att i de svåraste situationer göra allt för att rädda dens liv som är närmast döden i stället för att, vilket vore mera logiskt men omänskligt, låta de svagare dö för att bereda plats åt de starkare. Men moralens styrka överträffar förnuftets, och genom att de starkare uppoffrar sig för de döende överlever alla, medan om de döende offerades för de starkare alla skulle förgås genom inbördes söndring.

Mellan stormarna, åskvädren, regnkaskaderna, kölden, svälten och törsten gassar solen på oss så att vi blir till läder. Men vi är nära land nu, och vi lyckas fånga fler fåglar. Utan dem skulle åtminstone tre av oss ha dött. Vi når det Stora Barriärrevet. Förtvivlat söker vi efter en öppning i det men utan resultat. Ostvinden stänger in oss i en lång vik. Bligh funderar på att segla igenom revets bränningar. Just då upptänker Tinkler med sina goda ögon en öppning i revet. Vi är räddade. Tinkler, den yngste och bäste och ännu inte det minsta sönderbruten av vedermödorna, har redan mången gång varit oss alla till ovärderlig hjälp. Varför stannade han inte ombord på Bounty med oss myterister?

Ensamheten är det tyngsta av alla ok, och det tynger mig mera för varje dag. Jag ångrar myteriet, men samtidigt tänker jag att det ändå alltid är bäst som sker. Det händer oändligt ofta sorgliga saker, men ändå är det bra att de händer. Vad vore livet utan sorg och elände? Hur mänskliga vore vi inte om inte ondskan ständigt luttrade oss? Om Gud aldrig hade drivit Adam ur Lustgården så hade människan aldrig blivit den goda ödmjuka älskvärda och enbart positiva varelse hon trots allt ofta är. Kristus frälste mänskligheten med att gå igenom lidandets, tragedins, sorgens, eländets och ondskans alla fador. Gud älskar människan mera ju mera hon lider. Det är det som gör henne mänsklig. Vad är då det mänskliga hos människan? Hennes älskvärdhet.

De aderton männen klarar sig. När de har seglat igenom revet finner de smult vatten och prunkande blomstrande söderhavsöar fulla av överflöd. De tar nu äntligen i land för första gången på 26 dygn. Där får de vila och äta så att de kan stå på benen igen. Dock kan många inte stå på benen. Nelson och Ledward bland andra kan endast ligga och hämta sig på det sättet. De är nästan överansträngda ihjäl. Ingen har haft någon avföring sedan myteriet. Den lilla näring som vi har fått i oss alltsedan myteriet, som ungefär motsvarar en galamiddag, har till hundra procent tillvaratagits av kroppen. Ingenting vittnar så klart om våra vedermödor som det att ingen har kunnat skita på en månad. Inte ens nu när vi äntligen har fått mat i oss går det. Somliga försöker pressa men utan resultat.

Hade inte Nelson och somliga andra kommit i land nu och räddats till livet av ostron, bär, vatten och skaldjur så hade de dött. Nu klarar de sig. Gud kommer alltid med räddningen just när man som mest förtvivlad håller på att ge upp allt hopp. Och det finns inga infödingar på dessa öar som kan störa de blottställda.

Snart kan doktor Ledward och Nelson gå igen. Bligh börjar längta efter att få fortsätta mot England. Han börjar tycka att hans män börjar få det för bra, vilket tydligt visar sig när de klagar över att de får musslor, ostron och palmhjärtskott men inget bröd. Han skriker då åt dem: "Ni har blivit kräsna som små fröknar på den här ön!" Och han har rätt.

Men infödingar visar sig, och de måste lämna ön. Som zigenare måste de fly undan för denna världens invånare som inte vill ha dem hos sig. Bligh och hans män är som fredlösa nomader i denna kannibalvärld och som hänsynslöst förföljda judar.

Men vi kommer till en ny ö, och där ryker Bligh och Purcell äntligen ihop. Purcell har vägrat att lyda en enkel order en gång för mycket, varpå Bligh har utmanat honom till strid och bett honom bevisa sin tes att han skulle vara en lika god karl som William Bligh. Varken nattliga stormar, en månads svält och tortyr eller ständig vaka och köld har det minsta tagit udden av dessa båda mäns kraft och sega kamplust. Utmärglade, klädda i de bedrövligaste trasor, magra och hålögdade står de färdiga att utkämpa en blodig duell med varandra. Bligh vill en gång för alla visa vem av de två som är herre på täppan. Han inser att en inbiten stursk och envis ox som mr Purcell endast kan tuktas med hårda bandage. Bligh har tagit initiativet till duellen och gett Purcell slupens andra huggare medan han själv tagit hand om den första. Där står de mitt för varandra, utmärglade och eländiga trashankar, magra som stickor och arga som oxar, vilket rimmar dåligt med deras obeskrivliga tillstånd. Där ska dessa två hålögdade spöken i trasor gå löst på varandra med stora otympliga svärd med en utslagen helt skrotfärdig besättning som publik och vittnen till den spöklika striden på den kvällsbelysta tropiska stranden någonstans bortom ingenstans. Det är som två illa åtgångna knappt flytande vrak som ska genomföra ett sjöslag på tu man hand, bara för att få nöjet att få se det andra vraket sjunka först. Bligh är mera beslutsam och tar initiativet. Purcell tappar fattningen inför Blighs aggression, vänder helt om och flyr. Därmed är den groteska striden avgjord, och Bligh häpnar inför den gamle kråkan Purcells ömkliga feghet och kapitulerar för denna barnsligt uppgivna hjälplöshet. Bligh skonar honom, och Purcell får ta tillbaka vad han har sagt och göra vad han blivit ombedd. Aldrig har Purcell blivit så förödmjukad, rönt en så stor skam, nesa och vanära och fått lära sig en grovare läxa, inte ens när han satt i veckor i järn nere i Bounty. Från och med nu vet han att Bligh hopplöst är hans herre, liksom en husbonde är herre över sin hund. Men Bligh är man nog att inte utnyttja sin triumf över honom. Från och med nu behandlar Bligh Purcell såsom en man, kamrat och jämlike, vilket han aldrig har gjort förut. Men infödingarna gör sig påmint även på denna ö, och männen måste i nattmörkret överge den.

Vad har klarat dessa män igenom de fruktansvärda fasor som de har fått genomgå? Nelson säger: "Jag ska överleva resten av vägen till Timor, om inte för annat så för att överlista de skurkar som dömd oss till detta elände." Samma hat och samma

fruktansvärda evigt lågande känsla av den oförrätt och den orättvisa som har vederfarits honom är det som ständigt håller kapten Bligh så i farten, så energisk och så otroligt okuvlig och uthållig. Han säger mer än en gång:

"Vid Gud! Jag skulle kunna segla slupen till England om så behövdes och utan annat än vatten att leva på bara för att få se rättvisa skipad åt de skurkarna! De smickrar sig med att de är mig kvitt, det gudsförgättna omänskliga packet av världens högst kvalificerade slödder och rötägg! Men Herren ser dem och skall hjälpa mig att spåra dem, de djävlar! Jag ska sitta dag och natt i veckor och i månader utanför amiralitetet tills de ger mig befälet över det fartyg som ska leta rätt på dem och överlämna dem åt rättvisan! Jag kommer inte att kunna sova en blund förrän jag är på väg till Söderhavet igen med fullmakt att snoka igenom hela oceanen för att finna dem! Inte en hel dag skulle jag stanna hemma i England om jag fick bestämma!"

De ankrar vid en ny ö som verkar lovande. Dess berg förmörkas och övertäcks av fågelmoln. Männen går i land. En grupp under ledning av den gamle religiöse hjärtegone Cole sänds åstad för att fånga fåglar. Med i gruppen är Samuel, Tinkler, Lamb och doktor Ledward. På vägen upp för berget talar de om myteriet. Cole frågar:

"Vad tror ni att det var, mr Ledward, som fick mr Christian att begå ett sådant vansinnigt och oförnuftigt dåd, som ju var höjden av dåraktighet? Han måste plötsligt ha blivit galen. Kan ni se något som helst förnuft i det? Han hade ingen bättre vän än mr Bligh. Mr Bligh var hans beskyddare och fader. Och mr Bligh älskade mr Christian lika högt som kapten Cook älskade mr Bligh. Jag kan inte fatta det. Något sorgligare har aldrig hänt. Och jag tyckte bra om mr Christian, mr Ledward. Han var en fin man ända fram till myteriet. Han var den mest perfekta, ädla och sympatiska gentleman som jag någonsin har seglat med, och han var alltid en pålitlig officer. Nej, jag kan inte fatta det. Han måste helt plötsligt ha blivit från sina sinnen. Och en sak är säker: aldrig någonsin kommer han att kunna få någon frid i sin själ, så väl medveten om sitt brott som han måste vara. Han kommer att bära oss på sitt samvete så länge han lever."

"Han kommer att bli hängd," säger mr Samuel. "Varje skepp på Stilla Havet kommer att söka honom och tävla om att få hänga honom långsamt."

"Kanske det. Jag för min del tror att han redan nu har blivit straffad alldeles tillräckligt."

"Av vem?" frågar Ledward.

"Av sig själv, sitt samvete och Gud."

"Tror ni att Gud skulle kunna förlåta honom?"

"Det finns inget brott som är så ont att inte Gud skulle kunna förlåta det."

"Har ni själv förlåtit honom, mr Cole?"

"Nej. Själv kommer jag aldrig att kunna förlåta honom för det som han har gjort mot sin välgörare mr Bligh."

Lamb försvinner snart från de andra, beger sig före dem upp till fågelberget, klampar in bland de sovande fåglarna, lyckas slå ihjäl nio och skrämmer resten på flykten. De nio som han har fångat slukar han glupskt med hull och hår. Sålunda blir han själv sjuk medan alla de andra blir utan mat.

Männen på stranden hade väntat sig att gruppen skulle komma tillbaka med säckarna fulla med fåglar. Fyrtio fåglar minst hade Bligh väntat sig. Det blev nu bara tolv. Och ingen av de fem männen vågar berätta hela sanningen för Bligh. Kaptenen får bara veta att Lamb var den som skrämt bort fåglarna. Och Lamb får sig ett rejält kok stryk. Han hade förtjänat döden. Det var också utan tvekan Lamb som en natt hade stulit fläsk ur slupens lilla förråd när det var som knappast. Ingen annan av de aderton är ett så eländigt kräk att han hade kunnat stjäla av det förråd som kamraternas liv hängde på.

Mitt i natten när alla sover gör mr Fryer upp eld åt sig för att värma sig. Elden sprider sig, och alla väcks av branden. Hela natten måste sedan alla kämpa för att få elden under kontroll. Det blir för mycket för Bligh. Han gormar:

"Ni är då ena satans oduglingar allesammans, era värdelösa slashasar! Aldrig i mitt liv har jag fört befäl över en uslare samling ömkliga kräk! Jag skickar er efter fåglar till en ö som är fullpackad med sovande flygfän. Men ni klampar in som idioter mitt i den sovande flocken och kommer tillbaka utan en enda. Jag skickar er att leta efter ostron. Ni hittar inga och skyller på att det inte finns några, fastän stränderna är fulla av ostronskal. Jag låter er fiska. Ni får ingen fisk, fastän havet dräller och kokar av fisk. Ni bara väntar er att jag ska föda er! Och sluter jag ögonen i tio minuter så hittar ni på något sattyg som riskerar allas våra liv! Kunde ni då inte hitta på någonting bättre än att tända eld på hela ön? Och ni väntar er att jag ska föra er i trygghet till Timor! Vid Guds död! Lyckas jag med det så är det ta mig djävulen inte med hjälp av någon av er! Era klumpiga eländiga krakar, som inte kan ta hand om er själva! Allt vad ni gör går på tok! Gud ska veta, att varenda en av er är värd alla de kval som ni har fått på er lott!" Han tillägger för sig själv: "Och jag med." Sedan fortsätter han: "Lägg er och sov igen! Det här är sista natten i land för er. Det är bäst att ni utnyttjar den så väl som möjligt. Gud, vad jag lider och plågas av varje ögonblick som vi inte använder till hemseglingen! Ni har tre timmar på er! Sedan far vi!"

Lamb måste bäras ombord följande morgon. Jag har aldrig sett någon ha så våldsamma kräkningar. Men det är inte konstigt att han är sjuk efter gårdagens frosseri, som lyckligtvis ingen utom vi som var med har fått veta någonting om. Han ensam är medveten om hela vidden av sin skam, vanära och eländighet. Och vi måste släpa det kräket med oss och tynga båten med det och föda det och hjälpa det för humanitetens skull, denna värdelösa parasit, som är en sämre mänska än någon av oss myterister.

Vi följer långsamt Nya Hollands kust. Det är en väldig kontinent, men slutligen ligger det stora landet österut bakom oss. Förbi dess kuster har vi ledsagats av jättehajar, jättekrokodiler och jättesoppsköldpaddor. Vi har naturligtvis inte kunnat fånga någon läckerhet av det sistnämnda slaget.

Havet ligger nu framför oss i all dess eviga ödslighet. Grått och kallt i sin förbjudande ogästvänlighet, vilt och hårt i sin obönhörliga hänsynslöshet ligger det i all sin ändlöshet framför oss mellan oss och Timor. Återigen omfamnas vi av dess mörka skoningslösa raseri. Återigen börjar stormarna, kölden, det totala lidandet och vår fullständiga vanmakt och prisgivenhet. Havet är det raseri, det vansinne, det

elände, den tortyr och den ohyggliga mardrömmen som Christian dömde oss till. Det var havet som berövade honom förståndet, som bemäktigade sig honom och som förmörkade hans mänskliga sinne och fönuft, så att han offrade kapten Bligh och oss åt den oemotståndliga naturkraften. Det spelar ingen roll att han gjorde rätt. Det var ändå vansinnigt och värt att ångras och beklagas för evigt. Havet gav honom en knäpp så att han tog lagen i egna händer, vilket man aldrig får göra. Havet berövade kapten Bligh Bounty, havet tog lyckan ifrån honom, havet är det som bär skulden till vår tragedi och vår olycka. Och grymmare än någonsin är havet emot oss just nu. Vi återupplever de mardrömsuppfyllda skräckdygnen mellan Tofoa, var vi höll på att bli infödingsmat, och Nya Holland, var vi fick se en glimt av livet igen men blott för att genast bli berövade den.

Botanisten Nelson, doktor Ledward, parasiten Lamb, vaktunderstyrmannen Simpson och gamle Lebogue, segelsömmaren, den som var hårdigast och tuffast av oss alla, ligger alla orörliga på durken. Lebogue är mest illa ute. Ohyggliga stormar, när skall ni upphöra? Tröttnar ni aldrig? Blir ni aldrig mätta av att pina oss? Ni är så ironiska, grymma och omänskliga att ni plågar oss till det yttersta men skonar våra liv. Varför tar ni dem inte, när ni ändå håller på? Hur orkar ni? Blir ni aldrig hesa av att tjuta så fasansfullt? Nej, det blir ni inte, ty ni är inte mänskliga. Ni är omänskliga. Välsignad är den som är så omänsklig som ni, ty han klarar sig. Den som är mänsklig går alltid under. Kapten Bligh är omänsklig, och det kommer att rädda livet på honom. Myteristerna var mänskliga, och därför kommer de alla att gå under.

Finns det någon Gud i dessa eviga stormar, eller är det bara djävlar? Nej, det finns inga djävlar. Det finns bara Gud, och Gud är det som gör att dessa stormar aldrig tröttnar. Annars skulle de tröttna.

För första gången på fyrtio dagar får vi en fisk. Vi har haft en rev ute hela tiden. Ingen fattar det när det händer. Reven spänns inte akterut utan från sidan av slupen. Bligh halar fisken ombord. Det är en präktig delfin. Utom denna fisk har vi bara fångat en fågel sedan vi lämnade Nya Holland. Det var kapten Bligh som fångade den, och utan kapten Bligh hade vi inte fått ombord och fått kål på denna förträffliga delfin heller. Ingen tar ögonen från delfinen förrän den är sönderskuren och var och en har en bit av dess kött i sin hand. Det är bara Elphinstone som av vidskepelse inte vill äta av dess kött. "Vi borde inte ha fångat den," menar han. "Vi borde ha släppt den. Det bringar olycka att döda delfiner, och att äta dem är värre än kannibalism. Alla delfiner är ju sjömän som har omkommit till havs. Det vet ju minsta småbarn. Att äta en delfin är att äta drunknade sjömäns lik och deras själar. Det kan bara leda till katastrof för alla som gör det." Men till slut segrar hans hunger över hans skrockfullhet, och även han intar sin beskärda del. Men Nelson och Ledward får inte ner en bit. Flera andra får det inte heller. Deras krafter är så slut att de inte ens längre kan äta. Kapten Bligh får ner sin bit men endast med våld. Gamle gode Cole frågar försynt kapten Bligh:

"Får jag inte avlösa er, sir?"

"Varför det? Kan ni sköta rodret bättre än jag?"

"Nej, men ni ser så fruktansvärt tård ut. Ni behöver sova som de andra."

"Ni är en god man, mr Cole. Flottan skulle må bra av fler sådana män som ni." Och Bligh sitter envist kvar vid rodret. Men Cole har rätt: Bligh ser ut som ett insjuknat spöke. Kan han hålla ut lika länge som stormarna?

När en vattenpelare passerar oss, som hela manskapet följer med stor spänning, fascination och förundran, säger Bligh: "Det är bara ett skydrag," som om vi hade seglat förbi lite flytande skräp. Han manövrerar oss skickligt undan den, och den drar föbi oss och fyller oss alla med beundran och bävan, ty den utgör ett mäktigt och majestätiskt skådespel. En vattenpelare är en virvelvind som suger upp vatten så att det står som en massiv skummande pelare från havet till himmelen. Bligh tog knappast någon notis alls av den utan betraktade endast seglingen. Ingenting kan längre väcka Blighs entusiasm eller förtvivlan. Nelson säger försiktigt till Ledward: "Nu tror jag att han kan segla oss ända fram till Timor. Jag har haft mina tvivel ibland, men det ångrar jag nu." Och Ledward tackar tyst Gud för att Bligh finns och för att han och ingen annan för befälet över Bountys slup.

Plötsligt förändras Blighs ansiktsuttryck. Han kniper ihop munnen, det går krampryckningar i hans ansikte, och plötsligt viker han sig dubbel. En fruktansvärd smärta har bemäktigat sig honom. Hela hans väsen skvallrar högljutt därom. Han är sjuk. Han kräks fruktansvärt utanför relingen i en lång stund. När han åter sätter sig är han kritvit i ansiktet. Han sköljer sig med saltvatten, dricker sedan lite vatten och kräks genast på nytt. Han är alldeles fruktansvärt sjuk. Det är den giftiga delfinlevern. Han av alla fick delfinens osmakliga lever på sin lott. Han är så sjuk att han inte längre duger någonting till. Men han vägrar att lägga sig ner och förlorar inte ett ögonblick sitt sikte på kursen. Ständigt kräks han och får ideligen nya fruktansvärda krampanfall. Först mot kvällen lugnar sig hans bedrövlige sjuka lekamen. Han intar en tesked vin, och det kommer inte upp igen. Månen går upp, och Bligh lyckas sova en kort stund. Sedan får Fryer lämna rodret, och Bligh sätter sig åter till rätta. Men han är långt ifrån frisk. Elphinstone övertar rodret tidigt på morgonen, och Bligh lägger sig åter ner och somnar in.

Men inte heller Elphinstone är helt frisk. Han är friskare än någon annan, men havet har bemäktigat sig hans själ, ty under den värsta törstens dagar har han låtit sig bli förgiftad av havet med att dricka saltvatten. Han tänker inte längre som en människa. Och alla de andra i slupen är för trötta, sjuka, medtagna och avtrubbade för att märka att deras gode vän Elphinstone inte längre är en av dem. Tigande sitter han stilla vid rodret. Han har för länge sedan slutat engagera sig i seglingen. Det var länge sedan han fäste blicken vid något. Han slutade vara glad, engagerad, duktig och ivrig när han slutade böna hos kapten Bligh om att få gå i land på Nya Holland. Han har inte intresserat sig för någonting sedan vi kom ut på havet igen. Nu sitter han ensam vid rodret medan alla andra sover. Han ensam lever medan alla de andra ligger kringsspridda i båten, sjuka, eländiga, medvetlösa och halvdöda. Till och med Peckover sover, som skulle ha hållit vakten. Elphinstone muttrar för sig själv ohörbara och osammanhängande ord. Ingen kan förstå vad han säger, ty han talar inte ens för sig själv. Så har han muttrat ohörbart länge, men ingen av de andra har brytt sig om det eller fäst något avseende vid det. Vad talar du om, William Elphinstone? Vad

tänker du på? Vem talar du med? Talar du med vågorna, de eviga rullande dyningarnas fradgande vrede, eller med vinden, den evigt tjutande gisslande harpyan? Eller talar du med havet självt, den nyckfulla oberäkneliga grymt lekande och vaggande döden, som omsluter och innesluter hela världen? Alla dina kamrater ligger orörliga i båten. Är du den ende som alltjämt lever? Vad betraktar din skumma blick? Inte månen, inte vågorna, inte seglet, inte något i båten, inte molnen och inte stjärnorna.

Tyst dillar och muttrar han för sig själv medan han försiktigt lägger om kursen. I stället för att fortsätta västerut svänger vi omärkligt söderut. I stället för att styra mot Timor börjar han styra bort från Timor. Alla de andra sover. Lebogue och några andra ligger på sitt yttersta. Fastän Lebogue är den som är mest illa därän har han arbetat alla dagar och vägrat att låta sig vårdas, medan kräk som Lamb måste ompysslas som en barnunge. Trycker eller klämmer man på Lebogues skinn så slätar det inte ut sig igen. Och Elphinstone styr vidare bort från Timor. Han säger för sig själv: "Det är Tahiti som ligger där framme. De grönskande sluttningarna, de klara bäckarna, det höga berget i mitten och de långa åsarna – äntligen är vi tillbaka vid Tahiti. Men håll dig tyst, William, så att ingen vaknar och märker att du har lagt om kursen. Först när vi är alldeles inpå ön skall jag väcka de andra och bereda dem den glada överraskningen, den glada nyheten, att vi äntligen har kommit hem." Ack, William, du är förhäxad av havet. Du anar inte att det är en hallucination som du ser. Du anar inte att du seglar alla dina uttröttade kamrater mot döden. Havet har gripit dig och använder dig som instrument för att dra er alla ner i sin mörka tysta grav. Du är Karon som färgar de dömda över havet ner i avgrundens djup varifrån ingen återvändo finnes. Du är spritt språngande galen, och ingen av dina sovande kamrater anar det. "Ön närmar sig. Snart får vi äta oss mätta, dricka oss otörstiga, rulla runt med vackra flickor och undfå paradiset som lön för vår möda. Snart är det över. Snart är det äntligen slut. Bara några sjömil till, och vi är framme vid slutet. Två timmar till, och vårt lidande är över. Snart, gossar, är alla våra bekymmer över." Ja, snart, William Elphinstone, vilar ni alla i havets eviga mörker i den olokalisierbara namnlöshetens världsomspännande grav utan botten. Snart finns det ingen som längre kan vittna om din och dina sjuutton kamraters hjältemodiga seglats i en öppen båt över halva Stilla Oceanen och genom Fijiöarnas okända farvatten. Snart är kampen om att få bli inskriven i ryktbarhetens eviga bok för din och dina kamraters del förbi, och ni blir inte inskrivna i den. Ta det lugnt, William Elphinstone, ty den grav som ni alla snart skall få vila i är bortom tid och rum. Det är en grav som ingen gråter vid eller pryder med blommor, ty den är utan botten. Ingen gravsten markerar den, och alla som vilar i den är anonyma för evigt, ty det är den eviga namnlöshetens obegränsade massgrav, som en dag kanske skall dölja och omhölja hela världen med alla dess spruckna illusioner och felslagna förhoppningar, dess sorger och drömmar och alla dess mänskliga tragedier.

Men Bligh vaknar och sätter sig upp. Genast ser han att kursen inte längre är densamma. Han säger barskt: "Vad vill det här säga, Elphinstone? Vem har gett er order om att lämna kursen?"

Han svarar: "Land i sikte, sir! Se för över! Jag ändrade kurs när jag fick syn på bergen för en timme sedan." Bligh spejar förut. "Land? Var?"

"Rätt förut, sir. Kan ni inte se den stora dalen där borta med den höga åsen i bakgrunden? Det ser ut att vara Tahiti. Ja, det kan inte vara något annat. Vi har kommit hem igen. Det måste vara Tahiti."

Den enda som har misstänkt att Elphinstones hälsa har varit på nedgång är doktor Ledward. Bligh inser nu att Ledward har haft rätt. "Gå för över, mr Elphintone," säger han med en suck. "Lägg er och försök få er lite sömn." Elphinstone lyder godtroget. Bligh sätter sig vid rodret och lägger om kursen till den rätta. Därefter ger han Peckover en uppsträckning för att denne har sovit under sin vakt.

Ingen ser sjukare ut av oss alla än kapten Bligh. Man kan räkna alla benen på hans kropp, utom på de ställen av den som bristfälligt skyls av de mest eländiga trasor som till och med den fattigaste lumpsamlare i London skulle försmå. Han har inga kinder kvar och inget kött över huvud taget. Han är ett skelett överdraget med skinn och infattat med ett par ögon, och dessa ögon allena lever ännu hos honom. Endast de vittnar om att han ännu är en människa. Fastän även ögonen är fruktansvärt sjuka, blodsprängda, svullna och insjunkna så lever det i dem en glöd som förvissar varje man i slupen om att han skall komma fram till Timor levande och med honom alla hans kamrater. En annan med mindre tro, hopp och fantasi skulle beteckna kapten Bligh i hans nuvarande tillstånd som en grotesk fågelskrämma klädd i absurda traspartor och med en löjlig turban gjord av ett par gamla byxor kring huvudet. Men jag ser kapten Bligh endast som den ande han är, om ock hans kropp och hälsa är i det mest eländiga tillstånd av alla ombord. Likväl tackar han nej till lite rödvin som erbjuds honom av Cole, som öppet och förskräckt bekänner och låter Bligh veta att han tydligt verkar vara sjukare än någon annan av männen. Den käre Cole har alltid haft en sådan omsorg om Bligh ända sedan skilsmässan från Bounty. Bligh har bevakat och bekymrat sig för allas hälsotillstånd, men Cole är den som har bevakat och bekymrat sig för Blighs.

Men ännu har vi inte nått Timor eller sett skymten av landet. Varje dag är längre och mera ändlös än den föregående. Det tycks som om varje dag för oss här på havet gjorde evigheten mera evig. För varje dag fjärmars vi mer och mer från verkligheten, världen, tiden och nuet, samtidigt som evighetens verklighet oavbrutet tränger in i våra sinnen. Det är som om vi hade seglat så här i all evighet med den dödssjuka Bligh vid rodret, och som om vi var dömda att fortsätta segla så här i all evighet med Bligh ständigt svagare för varje dag, med den ena av oss efter den andra sakta sjunkande in i döden, med det eviga brusande havet ständigt på alla sidor omkring oss, och med stormarnas, de kalla regnens, de tjutande vindarnas och de sällsamma havsväsendenas oupphörliga beledsagande. När Bligh erbjuds lite rom tackar han nej och säger att det finns andra som behöver det bättre.

Vad håller honom vid liv? Hans omätliga lust att se allt som försynen leder honom förbi. Han har kartlagt hela vägen med alla kuster och öar från det Stora Barriärrevet till den sista skymten av Nya Holland. Han har loggat alla dagar, tagit solhöjden, bestämt longitud och latitud och fört noggranna anteckningar i loggboken

utan att missa en enda dag. Redan på kapten Cooks tid vann han rykte som den skickligaste och mest noggranna kartläggare. De kartor som han nu har skisserat på vår färd kommer säkert att tacksamt användas av många för hundra år framåt.

Klockan tre på natten den tolfte juni detta år 1789 ser Tinkler land. Det är Timor. Månskenet gör det möjligt för den av oss som har ögon att urskilja den fjärran kusten. Det är idag fyrtiofem dagar efter myteriet, och ännu har vi långt kvar till den portugisiska kolonin på Timor. Timor är stort. Men vi har nu äntligen målet för vår resa inom synhåll. Är det sant? Jo, allt är sant och även detta.

Fryer tittar stumt på landet och varken tror eller låter bli att tro. Elphinstone fattar inte vad hans kamrater försöker säga till honom. Ingen kan få honom att fatta att vi är nära land. Han tittar tomt och menlöst på ingenting vad man än säger åt honom. Cole försöker fåfängt övertyga alla dem som inte tror, och mest försöker han få Elphinstone att förstå. Men Elphinstone fattar intet. Lebogue, den sjukaste av alla, sätter sig upp med en klar glans i sina ögon. Hallet brister ut i gråt. Peckover är stum, men tårar börjar tyst visa sig och trilla ner även för hans ögon. Bligh är behärskad för en gångs skull, men han behärskar sina känslor blott med ansträngning. Han tar oss upp till den nakna osköna verkligheten med att låta oss veta, att vi ännu har minst 250 kilometer kvar. Och det är inte alls säkert att det finns någon portugisisk eller europeisk hamn på Timor. Han ser ut som ett skelett, men ännu styr han vårt skepp med stadig hand. Ibland får jag för mig att den flygande holländaren måste ha sett ut som Bligh gör nu: som ett tusenårigt ännu ej helt förmultnat lik som just har grävts upp ur jorden.

Vi seglar vidare timme efter timme. Månen ledsagar vår väg. Vattnet är stilla och blänker vackert i månens sken. Nelson, Ledward, Lebogue, Simpson, Hall och John Smith är döende. Bligh ger dem de sista dropparna vin och lite senare de sista dropparna rom. De kan inte äta. De är så ihjälsvultna att deras magar inte kan behålla någon mat. Vad de än äter så kräks de genast upp det. Ledward har därtill ett fruktansvärt rötsår på benet som ständigt blir värre. Alla har liggsår och skavsår som inte vill läkas. Det eviga saltvattnet hindrar dem från att läkas. Ändå har åtminstone Bligh, Fryer, Cole, Peckover, Tinkler och Hayward ännu krafter kvar. De fem utom Bligh öser förtvivlat, ty vi har motström, och de små men branta vågorna dränker oss oavbrutet. Det var inte en lång stund som vi låg i stilla vatten. Och sjön blir värre och värre. Vi dränks oavbrutet som råttor, men havet rör inte på oss längre. Vi har blivit immuna mot dess övervåld. Vi kippar efter andan och överlever.

Nu vet jag vad det är som håller Bligh uppe. Han älskar havet. Inte dess värsta och mest omänskliga grymhet kan släcka Blighs kärlek till havet. Hans vapen mot hänsynslöshetens, grymhetens och skräckens klimax är hans kärlek, och med det som trumfkort triumferar han över havets hela församlade ondskas. Ingen älskar havet mera än vad kapten Bligh gör när det rasar som allra värst. Ja, han skulle utan vidare kunna segla oss alla hem till England över såväl den indiska som den atlantiska oceanen. Han är en ande och inte en kropp av kött och blod.

Ledward blir medvetslös. Nelson och Lebogue har inte långt kvar. Slupen rundar en udde, och en fin liten vik blir synlig. I viken ligger det två europeiska skepp förankrade. På stranden blänker några byggnader i månskenet. Ett fort blir synligt.

Det kan bara vara Kupang. Vattnet är lugnt. En kilometer kvar. Några hundra meter kvar. Bligh har gjort det omöjliga. Han har fört sina sjutton överlevande män i säkerhet till europeisk hamn. Rak i ryggen står han som en Odysseus i aktern på sin kära slup. Hon har ridit över havet som en fregattfågel. Kapten Bligh skulle vilja kyssa varje bord och varje spik i hennes skrov. Han har aldrig seglat ett bättre fartyg. Och han har gjort en resa som går upp mot alla kapten Cooks, Columbus, Maghellans, Vasco da Gamas och Henrik Sjöfararens företag. Han är minsann en riktig människa.

Det är mitt i natten. Stjärnorna tindrar. Men det omöjliga och otroliga är överståndet. Snart hjälps de aderton männen i land. Cole försöker kröna den omöjliga resan med den omöjligheternas omöjlighet att i sitt tillstånd hoppa i land, men han hamnar ofelbart i vattnet och måste dras upp i slupen igen. Bårar anförscaffas. Alla kommer lyckligt i land. Alla kommer att överleva. Och alla är fullkomligt på det klara med att de gärna skulle fortsätta med kapten Bligh i slupen med oförnyat proviantförråd ända hem till England.

I två månader får männen vila och återhämta sig på Timor. Men David Nelson insjuknar i lunginflammation efter en månad i land, och han dör. Han har uthärdat allt bara för att på den trygga lugna landbacken duka under för en försmädlig förkylning.

De andra får en dag avsegla till Batavia, som är den stad i världen som har dess allra sämsta klimat. Där insjuknar Elphinstone, Lenkletter och Hall, och de dör. Bligh avreser mot England efter att nästan ha dukat under för samma feber. Snart följer Fryer, Cole, Purcell, Peckover, Hayward, Tinkler, Hallet, Simpson, gamle Lebogue och Samuel efter. Thomas Ledward måste stanna i Batavia på grund av sitt svåra rötsår.

I England rör Bligh upp himmel och jord, som han hade lovat. Han är där åter den hårde, omänskliga och hänsynslöse despoten som inte kan skona någon. Hans bästa tid är förbi: den som han tillbringade tillsammans med aderton män i en öppen båt på Stilla Oceanen, som varade i fyrtioett dygn och som han alltid kommer att minnas som den period av sitt liv under vilken han inte hade någon avföring.

Men allt detta får jag inte veta någonting om. Jag och mina kamrater är dömda till att aldrig få veta något om den civiliserade världen igen. Vi är fredlösa och uteslutna ur alla hederliga människors och den sociala världens liv, vi är uteslutna ur civilisationen och från all normal mänsklig gemenskap, ty vi har begått den fruktansvärda förbrytelsen att försätta kapten Bligh i en sådan situation att hans rätta jag kom fram, så att han fick visa vad han var värd och vad han egentligen gick för.

5. Åter Tahiti

Nej, jag vet ingenting om kapten Bligh och hans mäns öden, och jag kommer aldrig att få veta något heller. Möjligen kommer någon av oss någon gång om tjugo år eller så att få veta hur det har gått för honom, men jag kommer inte att få leva så länge. Och så länge jag lever kommer oron för dem och ovissheten om deras öden och det dåliga samvetet att oupphörligt gnaga på mitt innersta och fräta på min själ. Jag är en man som är dömd till att aldrig mer få veta vad frid är.

Och vad är väl sant och vad är falskt i mina drömmar om de kamrater som jag och endast jag har bringat i olycka? Är den minsta av mina drömmar sann? Säkerligen kommer den fulla sanningen om allas vårt öde aldrig att kunna bli fullständigt kartlagd. I århundraden framåt kommer lärda forskare att spekulera i våra tragedier, ge ut nya böcker om oss och aldrig lyckas få något grepp om hela sanningen. Liksom jag själv kan eftervärlden endast gissa sig till vad som egentligen tilldrog sig i vår märkvärdiga, primitiva, brutala och gränslöst vackra saga.

Vi kommer till Rarotonga. Det är en för geografien okänd ö vars vänliga människor aldrig har sett européer förut. Det skulle vara en idealisk tillflyktsort för oss. Men den är för lämplig och för idealisk för att vara tillförlitlig. Dessutom längtar jag till Tahiti och till Maimiti nu när vi har möjligheten att få återse det förlorade paradiset, och de är i majoritet ombord som hellre vill tillbaka till Tahiti än stanna här på Rarotonga.

Vi kommer även till Tupuai, en ö som kapten Cook har sett före oss. Den är ett sannskyldigt paradiset, men infödingarna är krigiska och vägrar låta oss gå i land. Men det är en vacker ö, och den vore idealisk för grundandet av en engelsk koloni. Några få infödingar kommer ut till oss och blir våra vänner, men deras bröder blir lika fientliga mot dem som de är mot oss. En av dem som blir våra vänner är Tetahiti, en storväxt kraftig vacker och ädel natur av hövdingablod med grant imponerande midjelångt hår. När vi lämnar Tupuai följer han hellre med oss än att han återvänder till sitt eget folk, som han tror att skulle slå ihjäl honom för att han har umgåtts med oss. Han blir mig mycket tillgiven för att jag låter honom följa med oss, och med honom ombord som ständig påminnelse om det paradisiska Tupuai sätter vi rak kurs på Tahiti, vårt efterlängtrade Eden, vårt enda hem och vår enda hamn här i Söderhavet. Måtte ingenting ha förändrats där.

Ingenting har förändrats där. Allting är som förr. Alla hälsar oss välkomna, och hövdingarna tar lika väl emot oss som de tog emot kapten Bligh. Ack, hur ljuvligt vore det ej att stanna här i detta fridens land och Guds heligaste paradislustgård vid Maimitis sköte och med ingenting annat än mänsklig vänlighet runt omkring sig! Men vi måste vidare. Vi kan inte stanna vid denna ö, som skulle vara den första som Bligh och den engelska flottan skulle skicka ut fartyg till på jakt efter oss. Maimiti, vi kan inte stanna här. Vi måste fly vidare. Men kom med oss, du och dina vänner. Du får ta med så många vänner du vill. Och ni alla, sjömän, tag med era kvinnor ombord, och tag gärna era infödingstvänner med också. Jag ser gärna att var och en av er har sin hustru med ombord. Vi hade nog av fruntimmerslösheten på Blighs tid, och Michael Byrne kan spela lika väl för polynesierna som för oss.

Tupuai var en mycket inbjudande, lockande och lovande ö. Jag tror att vi far dit. Vi grundar en koloni där, och om vi sköter den väl och gör den till en mönsterkoloni, så kanske England någon gång i framtiden förlåter oss. Vi ska nog på ett eller annat sätt kunna komma överens med infödingarna. Det är synd att David Nelson inte längre är med oss som vår tolk. Men Tetahiti kan kanske förena oss med tupuaierna. Om det absolut inte går att samarbeta med dem så får vi lov att besegra dem. Men Tetahiti och de andra infödingar som följer med oss ska nog kunna föra vår talan så att

vi endast skall kunna komma gott åstad. Tupuaierna såg ju oerhört upp till Tetahiti så länge han var en av dem. Han var ju deras blivande hövding.

Jag tog fel. Tupuaierna är ännu ilsknare nu än vad de var när vi var här första gången. De vill inte veta av oss. De vill utrota oss. Tetahiti höll på att bli stenad som en annan Montezuma när han försökte tala förnuft med dem. De tänker inte vila förrän de har drivit bort oss från ön. Jag var klok som lät männen bygga ett stort och starkt fort. Därifrån kan vi lätt försvara oss och åstadkomma stor förödelse i infödingarnas led. De är hjälplösa mot våra kanoner men fortsätter ändå hårdnackat att med heroiskt självmördardmod trotsa dem, och fastän de dör som flugor minskas inte deras antal eller deras anfallskraft. Tvärtom: deras ursinne blir bara värre med tiden, och upprepade gånger kommer inte bara somliga av oss män utan också deras hustrur i livsfara. Detta är ingen plats för Maimiti och de andra kvinnorna. De dör nästan av hemlängtan till Tahiti. Detta är ett slagfält och inte en paradisisk koloni för kvinnor och barn med framtiden för sig. Jag är dock villig att fortsätta kampen. Men de andra är det inte. De vill alla bort, och de flesta vill tillbaka till Tahiti.

Jag försöker vädja till deras förnuft, men de har inget förnuft. De struntar blankt i att Tahiti är den för dem farligaste platsen i världen och tycks just därför desto hårdare envisas med att vilja just dit. Men den enda verkliga anledningen till att de vill dit är att det där alltid finns tillmötesgående damer. Här måste sådana tas med våld, och när det mot mitt förbud har skett har det alltid slutat illa. Längre och väl diskuterar vi hit och dit vad som bör göras, och jag tröttnar inte på att plädera för att det enda förnuftiga är att stanna var vi är. Det är helvetet, men det är bättre än döden. De blir törstiga av allt pratandet, och i ett förtvivlat försök att få vettet att segra förbjuder jag dem att intaga alkohol innan vi har kommit fram till ett beslut. Men vettet är maktlöst mot naturen. De bryter sig helt enkelt in i spritförrådet och förser sig med så många groggar de vill ha. Sedan beslutas det med en överväldigande majoritet att Bounty skall återvända till Tahiti. Jag måste foga mig efter deras önskningsar. De är sexton mot nio. Inför detta vettets auktoritets förkrossande nederlag måste jag kapitulera, och jag säger till dem:

"Mina vänner, jag lovar att transportera er vart ni vill och sätta er i land var ni vill och har inte det ringaste krav på att någon av er ska stanna hos mig. Den enda ynnest jag begär är att ni låter mig få behålla skeppet, hissar fockseglet åt mig och ger mig en smula dricksvatten, så att jag med den förliga vindens hjälp kan segla min väg och landa på första bästa ö, som jag träffar på. Jag har begått en handling som gör det omöjligt för mig att stanna på Tahiti, för jag vägrar att slå mig ner på en plats där man kan finna mig och till min familjs eviga skam återbörda mig till England."

Det är dödstyst bland dem. Till och med min mest betrodde vän George Stewart ser på mig som på en främling. Men så utbrister Young:

"Vi överger dig aldrig, Christian. Vi följer dig vart du vill."

Han räddar situationen för mig. Trädgårdsmästaren Brown instämmer strax med honom jämte Smith och fem av de värsta myteristerna. Åtta män vill alltså följa mig i vått och torrt på vilka irrårder som helst och dela mitt öde att aldrig finna ro ens i graven. Jag tackar dem, och vi förbereder vår sista resa till Tahiti.

Det tog en evig tid för oss att få upp den stora klumpiga Bounty på land. I havet är hon som en fregattfågel, men på land är hon som en sköldpadda. Vi måste slita ihjäl oss under en hel vecka för att åter få henne i sitt rätta element. Och vi lämnar Tupuai efter att ha gjort vår ras förhatlig för infödingarna där för all evighet. Och de fyra månader som vi under oändlig möda och sorg har tillbringat här har endast gjort oss alla ännu mer förtrogna med lidandet, nöden och döden.

Jag beklagar de nio av oss hopplösa dödsmärkta myterister som vill trotsa sitt öde och utmana världen med att stanna på Tahiti. Men jag har gjort allt för att de ska ha det klart för sig att kapten Bligh endast gav oss en frist på två år.

O Gud, hur skall det gå för oss? Vi är bara en handfull engelska sjömän. Vi är ingenting annat fastän vi har störtat oss själva, en hel skeppsbesättning, Englands flotta och kanske hela Englands framtid i olycka. Ja, England har redan före mig börjat falla genom det klantiga inbördeskriget med nybyggarna i Amerika, som en oduglig regering i London förorsakade genom en fullständigt inkompetent amerikansk politik med självförbundna ögon, men genom mig faller det ordentligt, och dess fall kommer efter mig att bli ännu mycket större. Jag är orsaken icke endast till min egen utan till hela Bountys besättnings och hela Englands olycka, ty aldrig tidigare har den engelska flottan drabbats av ett myteri som detta. Varje gång som jag tänker på vårt öde förstummas och paralyseras jag av sorg och vill jag bara gråta. Förbannelse över oss! Hur rätt det än var av mig att begå myteriet så blir konsekvenserna därav ständigt blott fatalare.

Det är Churchill, Burkitt, Thompson och vissa andra som envisas med att vilja stanna kvar på Tahiti, den enda ö i hela Stilla Havet som är verkligt farlig för dem. Men jag måste låta dem göra vad de vill. De får skylla sig själva. Även samtliga de som inte deltog i myteriet och som inte fick plats i slupen hos kapten Bligh väljer att stanna på Tahiti. Gud beskydde dem, och måtte de aldrig bli orättvist straffade av en av förbittring partisk brittisk domstol. Men jag fruktar att det är just vad som kommer att hända dem. Av dem som stannar på Tahiti var Stewart, Heywood, Morrison, Coleman, lille Ellison, Norman, MacIntosh, Byrne och Muspratt fullkomligt oskyldiga till allt vad som hände under myteriet. Hur många av dem kommer att överleva Blighs blinda vrede och brutala hämnd? Blighs hämnd kommer att svepa som en storm över oss alla, och både onda och goda, skyldiga och oskyldiga kommer ofrånkomligt att tragiskt stryka med, ty det som Bligh minst av allt hade sinne för var rättvisa. Hans stora brist som människa var att han aldrig hade den minsta distans till något som han hade hand om, och detta i förening med hans fatala fallenhet för att gärna överreagera gjorde myteriet oundvikligt. Jag tycker mig redan se en dödsängel sväva omkring den gode George Stewarts och den oskyldige pojken Tom Ellisons huvud. Jag ber till Gud att åtminstone så många som möjligt av de oskyldiga må klara sig!

Men egentligen är alla dessa tjugofyra män fullkomligt oskyldiga till myteriet. Alla skulle i rättvisans namn dömas oskyldiga av alla domstolar. Endast en skulle dömas skyldig – jag. Ja, jag ensam bär all skuld för allt som har hänt oss och som kommer att hända oss. Och det gäller Bountys hela före detta besättning.

Farväl, Tahiti! Farväl, mina älskade vänner! Heywood, Stewart och Morrison, när ett brittiskt örlogsfartyg kommer hit, vilket måste ske snart, så bege er genast ut till henne, anmäl er för fartygschefen tillsammans med de övriga som är helt oskyldiga, och berätta allt om myteriet. Detta är er plikt mot er själva och som brittiska sjömän mot England. Sanningen endast kan rädda er från den knipa som Churchill och de andra oundvikligen en dag kommer att hamna i. Ni kommer att få lida mycket för sanningen, er oskuld och rättvisan, men om ni lyckas uthärda så skall ni nog klara er. Man kommer att behandla er som djur tillsammans med de andra myteristerna, men somliga av er är inte djur, och ni vet det, och det kommer att klara er genom varje helvete. Må Gud beskydda er och välsigna er så länge ni lever! Farväl! Vi fredlösa pirater och sjörövare måste nu skiljas från denna varma mänsklighet i den gudomliga tillvaron på detta sköna Tahiti, var vi gärna skulle ha önskat att få vila. Men vårt brott förbjuder oss det, och vi måste fly. Farväl. Vi ses aldrig mer igen.

Vi lämnar Tahiti, jag, Edward Young och sju av myteristerna. De sju övriga av myteristerna har tragiskt och oförnuftigt valt att möta döden på Tahiti. De har inte en chans mot den engelska rättvisa som förr eller senare måste komma dit. Men jag är oskyldig till deras blod. De har själva valt att ha det så. Jag kan nu endast försöka befria mitt samvete och sinne från dem och i stället börja tänka på de åtta som har velat följa mig. Vart? Till ingenstans och kanske till döden. Vi försöker undfly en rättvis död genom Englands lag med att uppsöka en annan död någon annanstans som inte är mindre fasansfull och kanske mera.

Tillsammans med oss nio vita män är 18 infödingar ombord på Bounty av vilka tolv är kvinnor. Av de övriga sex manliga infödingarna är Minarii den förnämste. Han är en storväxt och ädelboren stålig infödingsadelsman av ansevärd skönhet och styrka, som blev Browns bästa vän på Tahiti. Minarii är född till hövding, och varje drag i hans anlete, varje rörelse i hans kropp och varje ord som han talar vittnar om hans högförnäma börd. Tetahiti från Tupuai är den näst mest framstående av de sex polynesierna. Han och Minarii kommer mycket väl överens med varandra och är varandras likar. De övriga fyra är obetydliga, och endast tre av de sex infödda är gifta. Minarii, Tetahiti, Tararu och vi nio myterister, pirater och sjörövare har var och en av oss en vacker eller duktig hustru. Vårt mål är att finna en okänd obebodd enslig ö i Stilla Havet var vi kan slå oss ned och känna oss säkra för världen.

Vad manne det skall bli av de sexton som har stannat kvar på Tahiti? Stewart slår sig nog till ro med sin kära Peggy. Säkert lagar han en fin trädgård åt dem. Stewart är en fromsint själ som älskar naturen och som allra mest älskar att arbeta med naturen. De får säkert några söta barn tillsammans. Även Heywood gifter sig säkert. Han hittar nog den sötaste flickan på hela Tahiti och blir lycklig med henne. Morrison, Coleman, Norman, MacIntosh, Hillbrandt och Millward börjar nog bygga en präktig båt åt sig att ta sig till Batavia med. Ja, njut ni bara av er ljuva existens så länge ni kan. Snart kommer kapten Bligh och tar er alla.

De flesta av oss planerar att följa med Morrisons båt bort från Tahiti, även om långt ifrån alla de som vill följa med den hjälper till med att arbeta på den. Flera vet inte hur de skall göra och vad de skall göra, och Morrison arbetar bättre utan sådana

hjälp som inte är tillräckligt händiga. Morrison, den vänliga själen som älskar alla, har erbjudit alla att få följa med hans skonare när den är färdig, men flera har tackat nej. Den gode Churchill vill inte lämna Tahiti fastän han vet att Tahiti bara kan betyda döden för honom och att en resa bort med Morrisons båt skulle betyda livet. Men han vill helst stanna kvar på Tahiti och löpa linan ut och möta sitt öde som en man och till dess att hans tid är kommen passa på att njuta av livet så gott det går i det paradiset som han passar på att festa ordentligt och hålla hov i. Han är god och tar i sin vänlighet hand om den arme Thompson, som inte kan ta vara på sig själv och som varken kan vara tillsammans med infödingar eller vita utan att åstadkomma tråkigheter. Churchill är fullt medveten om att ett engelskt örlogsfartyg när som helst kan ankomma till Tahiti och att han då kommer att bli hängd, men han stannar ändå på Tahiti utan att bry sig om att medelst förnuft och förstånd undfly sitt tragiska öde.

Även Richard Skinner vill inte följa med på räddningens båt. Han vill stanna på Tahiti enbart för att när engelsmännen kommer kunna ange sig själv, berätta allt om sin andel i myteriet och plikta för sitt brott. Han betraktar det som sin plikt att helt överlämna sig åt rättvisan, hederlig som han är. Han vill sona sitt brott med att som en brottsling dö för England.

Men den store tuffe Burkitt, den hårde Sumner, den redige tysken Hillbrandt, Millward och lille Tom Ellison tänker följa med och undfly rättvisan och slå sig ned på någon okänd ostörd ö var de kan leva i lugn och ro i paradismiljö tills de dör. De tänker försöka klara sig undan det faktum att de har deltagit i ett myteri ombord på ett av Hans Majestät Konungens skepp, och att de har farit iväg med detta hans skepp. Kommer de att lyckas med att förneka sitt förflutna?

Heywood och Stewart stannar. De är båda lyckligt gifta och har barn. Ingenting kan locka dem bort från Tahiti förrän ett engelskt skepp anländer och tar dem med hem till England. Åtminstone Stewart hoppas att det skall dröja så länge som möjligt till dess. Han har nu allt vad han alltid har önskat sig: en ljuvlig hustru, en förtjusande familj, en god egendom, ett kärt hem och en blomstrande trädgård. Det är inte underligt att han är nöjd med sin tillfälliga tahitiska tillvaro.

Churchill, en av de främsta bland myteristerna, väl medveten om sitt oundvikliga öde och fullkomligt på det klara med att han en dag kommer att få sona sitt brott med döden, har i sin ensamhet tagit hand om det onyttiga odjuret Thompson, som annars bara är alla till besvär och varnagel, från början till slut en av Bountys grovaste och simplaste busar. Men Thompson är inte ens för den järnhårde officeren Churchill lätt att ha att göra med. Thompsons stora skräck är infödingar, och det händer aldrig att infödingar närmar sig honom eller någonting som han menar att tillhör honom utan att han lyfter geväret och skjuter vilt omkring sig på dem. En dag går Thompson för långt och råkar att med ett skott skjuta ihjäl en familjefar och dennes lille son. Därmed har vit kolonialistisk mänsklig grymhet och olycka för första gången introducerat sig på Tahiti. Ända tills nu var den vite mannens harmoni på Tahiti tillsammans med den infödda befolkningen fullkomlig, och nu är den kanske förstörd för alltid. Churchill vet att Thompson aldrig tvekar inför att gå hur långt som helst i brutalitet och vanvett och ordnar därför så att Thompson får sina eldvapen stulna. Thompson vågar inte

leva ensam bland infödingarna utan bössa och söker därför sin tillflykt hos Churchill. Men när Thompson av en händelse får veta att hans eldvapen försvann på order av Churchill beslutar sig den arme Thompson för att utkräva en blodig hämnd på sin ende vän. När han nästa gång får ett eldvapen i sina händer använder han det till att kallblodigt skjuta ner sin bästa vän Churchill bakifrån som hämnd för att denne, som Thompson menar, har velat prisge honom åt infödingarna. På väg till en efterlängtd fest får Churchill sitt baneskott och faller död ner med forsande banesår inför ett hundratal tahitiska vittnens ögon. Enligt deras uppfattning är det en egendomlig form av svartsjuka som har gjort Thompson så galen, ty de tyckte alla om Churchill för att denne alltid var en så god kamrat som trivdes med dem och gärna hade sitt umgänge med dem i motsats till Thompson, som alltid skydde allt vad vildar hette. Churchill ville hellre delta i infödingarnas liv medan Thompson alltid drog Churchill ifrån det. Thompson försöker nu fly, men han har själv dödat den ende som han alltid kunde fly till och den ende som kunde hjälpa honom. Han upphinns snart av infödingarna som stenar honom till döds. Sålunda får hans ständiga skräck för infödingarna fog till slut. Den vita kolonin på Tahiti har därigenom blivit två medlemmar fattigare: en av de bästa och en av de sämsta. De begravs, och Churchill sörjes av oss alla och även av många infödingar. Han var alltid en god och pålitlig kamrat. Hans tragedi är allas vår tragedi. Ack, Churchill, varför kunde du inte ha följt med oss andra myterister i stället? Var då Thompson värd att tas hand om och slänga bort ett liv för? Vi hade behövt dig bättre än Thompson.

Men den dagen kommer då Morrisons skonare blir färdig. Han döper den med mycken stolthet till "Resolution". Den är vackert byggd och fullt sjöduelig, men är det verkligen möjligt för Morrison och hans kamrater att med den bräckliga farkosten ta sig ända till Batavia? Det är lika omöjligt för dem att ta sig dit på "Resolution" som det var för Bligh att ta sig dit i Bountys slup.

En dag ger de sig iväg. Morrison och hans vänner far iväg för att plocka upp de övriga som från olika håll av Tahiti har tänkt följa med.

Men fyra dagar efter Morrisons avfärd blir ett skepp synligt vid horisonten. Ja, det är ett riktigt europeiskt skepp med master och rår, och det har rak kurs på Tahiti. Det rundar en udde, och ju närmare det kommer, desto tydligare framträder dess tydligt engelska rigg för ögat. Det är ett brittiskt skepp som för första gången efter Bountys besök ankommer till Tahiti.

Tillsammans med några infödingar far kadetten Heywood ut för att välkomna det. Han kommer inte tillbaka. Så fort han inför kaptenen har presenterat sig som Peter Heywood, tidigare kadett på Bounty, slås han i järn av den grymme kapten Edwards, som i London har träffat kapten Bligh och som har skickats ut nästan enkom för att jaga myterister. Hans skepp heter Pandora. Det är stort och tungt och verkar dystert och mörkt. Sällan har ett ont krigsskepp haft ett mera ändamålsenligt namn. Pandora var ju den fala dam som utskickades av Olympens gudar ner till mänskligheten med ett bagage innehållande alla mänsklighetens kommande sjukdomar och plågor.

Även Coleman, den fromme gode religiöse mannen, vars starkaste känsla hela tiden har varit hans hemlängtan till sitt moderland, far ut till Pandora tillsammans

med Stewart för att välkomna henne, men slås även de brutalt i järn. Skinner, den uppriktige myteristen, som mer än någon annan har ångrat sitt brott och vars hetaste önskan har varit att få sona det, röner samma hårda behandling. Även Ellison, den lille pojken, beger sig till Pandora tillsammans med den lika oskyldige Norman, för att känna på hur det skulle vara att få vara engelsmän igen, och slås brutalt i järn för att förbli vanärade straffångar tills de har dött eller genomlevt en mardrömslik krigsrättegång i England. När Morrison med sina män ombord på "Resolution", som uppbringas senare, påpekar det faktum att somliga av dem inte förtjänar att slås i järn, eftersom de aldrig deltog i myteriet, svarar kapten Edwards dem med omänsklig fräckhet:

"Jag vet mycket väl att flera av er är oskyldiga, men ingen är oskyldig förrän en lagenlig rättegång i England har frikänt honom från all skuld. Till dess är ni alla mina och den engelska flottans fångar och skall behandlas som sådana."

Och järnbojorna, som genast smids fast kring handlovar och fotleder, sitter så hårt åt att man inte kan vrida dem runt lederna. Ju större glädjeyra vi stackars engelsmän visar över att äntligen åter få se ett brittiskt fartyg, med desto större våld och skoningslös brutalitet tas vi till fånga, slås vi i järn och lagras vi i Pandoras smutsigaste bottenkölsvin. Där blir vi alla fjorton brutalt misshandlade av ett barbariskt sadistiskt monster till löjtnant som får uppsikt över oss.

Innan hemresan med alla dess fasor begynner flyttas dock vi fjorton oskyldiga och skyldiga fångar upp till ett nybyggt fängelse uppe på däck som har konstruerats enkom för vår skull. Det är den så kallade "Pandoras ask", som även i denna moderna version verkar vara överfull av alla mänskliga lidanden och fasor. I denna knappa baracklåda på inte ens aderton kvadratmeter stängs vi fjorton engelsmän in fastkedjade till händer och fötter och förvaras isolerade under hela resan ungefär som boskap i karantän. Det finns små gluggar i väggarna, men ingen får tala med oss, och under de två månader vi ännu ligger i Matavais hamn på Tahiti får vi nästan inte ens se våra hustrur och våra barn. Stackars Stewarts blivande änka är alldeles ifrån sig av sorg. Heywood får ta avsked av sin fru och sin dotter och gråter förtvivlat med det lilla spädbarnet i sina fastkedjade armar. Det är ett avsked för livet. Eller kommer han en gång på sin ålderdom efter ett liv krönt av strapatsrika pliktuppfyllelser att få återkomma till Tahiti och få återse sin fullvuxna dotter, som då har vuxit upp i lycklig okunnighet om vem hennes olyckliga far var? Hjärtskärande är de fängslade degraderade engelsmännens avsked av de sina, som de fick uppleva två års lycka med blott för att den lyckan hänsynslöst på en natt skulle förbytas till en mycket längre och större olycka.

När Pandora avseglar med sin last av fjorton frihetsberövade vanärade engelsmän står Stewarts blivande änka på stranden och gråter. Efter några veckor har hon gråtit sönder sina ögon, och efter två månader har hon gråtit sig själv till döds. Och hon är bara en av de många som plötsligt har drabbats av den allt förintande olycka som Pandora, enkom bestyckat, finansierat och utskickat av England för att jaga tjugofem i förväg livdömda världsfarliga myterister, detta storslagna välsignade granna skepp,

har fört med sig som farsot till Söderhavet med hälsning från löjtnant William Bligh av den engelska flottan.

Sjögången skaver sår på de fjorton oskyldiga fångarnas fotleder och vrister. När det är vindstilla rinner svetten av dem i ohejdbara jämnt flytande strömmar. Maskarna trivs bra inne hos dem, och deras liggplatser är så fulla av ohyra att de ej kan använda sig av dem. De måste ligga nakna på golvet bland allsköns maskar, kackerlackor, råttor, insekter, tusenfotingar och andra kryp och kräk och aldrig slippa detta ständigt rörliga, kliande och kittlande sällskap, som vanligen kommer direkt ut från de två latrintunnorna, vilkas ständiga stank alla har slutat storkna av emedan de blivit vana. Oavbrutet fastkedjade får de röna den mest vederstyggliga behandling som människor någonsin har rönt på ett brittiskt fartyg. Skämd och rutten mat blir deras föda, och de får endast tvätta sig en gång i veckan med litet saltvatten. Och skeppets svåra rullningar leder till att järnbojorna skaver djupa sår i deras kött och aldrig får tillfälle att läkas. De kan med nöd stappla omkring litet i sin bur, men deras bojer låter dem inte ta längre steg än några tum. När solen gassar är fångelset som en bakugn, men stormarna är dock värre, ty de hindrar de hemska skavsåren som de rostiga bojorna ständigt på nytt river upp från att någonsin läkas. Pandora seglar omkring på oceanen som ett hämndens mörka skepp på meningslös jakt efter mig som ingen engelsman någonsin kommer att hitta, och dess engelska flaggas budskap till alla fria engelsmän i Söderhavet är hämnd, straff och vedergällning utan hänseende till vem som är skyldig och vem som är oskyldig. Pandora struntar i de engelsmän som hon redan har lyckats infånga och törstar endast efter att finna flera att kunna släcka sitt hämndbegär på, och värre än de fjorton stackars engelsmännen i hennes djävulska ask har aldrig ens boskap behandlats före slaktningen.

Kapten Edwards tänker inte ett ögonblick på alla de hustrur och barn som han för alltid har berövat deras män och deras fäder, och ännu mindre tänker han på hur många av de förbannade piraterna, sjörövarna och myteristerna som är mera oskyldiga än han själv. Allra mest okunnig är han om det faktum att han genom sitt handlingssätt definitivt har fört olyckan till Tahiti och etablerat den hos dess folk, som aldrig kommer att kunna förstå hur deras döttrars gudomliga makar kunde behandlas så brutalt av andra medlemmar av samma gudomliga vita folk. Han struntar blankt i att tahitierna genom honom har förlorat sin tro på engelsmännen och att Tahitis hövdingar nu med fog fruktar för nästa besök av de vita. Han tänker blott på att fullgöra sin plikt, som är att se till att rättvisa skipas enligt kapten Blighs modell. Kapten Edwards kan utan skrupler gå så hårt fram som han gör med skyggappar för sin blindhet emedan han liksom den engelska rättvisa han representerar ingenting vet om fakta och förhållanden i Söderhavet och endast har hört vad den av hämndtörst desperat hysteriske och ännu mer förblindade kapten Bligh har skrikit i London.

Kapten Edwards använder sig av Morrisons smäckra skonare för sina ändamål, och Morrisons härliga med kärlek byggda skonare seglar underbart väl och reder sig bra. Under tiden röner Morrison själv och hans arma följeslagare en fortsatt vidrig behandling, som är en enda lång misshandel utan ände. Samman med parasiterna, krypen, maskarna, kackerlackorna och blodiglarna florerar infektionerna, som snarare

hålls vid liv genom skeppsläkarens vårdslösa och likgiltiga behandling än besegras. Somliga av fångarna sparkas halvt ihjäl av sina brutala fångvaktare, och andra blir ordentligt sjuka, vägras vård och blir sjukare. Stormar och regn kalla som snöstormar far tvärs genom deras oskyddade fängelse och pinar deras halvnakna kroppar. Vid naturbehov blir de inte befriade, och fängelset rengöres endast en gång i veckan och då slarvigt. De har ju inget människovärde, och till och med läkaren vill inte nedlåta sig till att ge dem någon människovärdig behandling vid sjukdomar. Han kunde ju bli bestraffad och prickad av kaptenen för dalt med landsförrädare. Dessa fångar är ju mysterier och bör behandlas som sådana, vilket betyder såsom kasserade slaktgrisar.

Så kryssar Pandora omkring i Stilla Havet på fåfång jakt efter fler syndabockar medan den ena olyckan efter den andra inträffar. Först försvinner "Resolution" med tio man, och en annan båt med fem män försvinner i samband med ett annat onödigt besök på en ö som solklart var den sista som jag skulle ha tagit i land på. Ändå sökte kapten Edwards mig länge just där. Så närmar sig Pandoras mörka dysterhetsskuggas ödessilhuett det Stora Barriärrevet. Hon är trött på sin meningslösa jakt på fria engelsmän och har gett upp att försöka hitta några fler. Stämningen ombord är tung och dyster för att inte rentut säga depressiv och deprimerande. De hyrda matroserna sympatiserar med oss och är alla emot Pandoras skändliga, fåfänga och kostsamma uppdrag, men deras minsta rörelser bevakas av väblar och profosser som tjänar som kapten Edwards gangstersoldatesk. De värsta sköter om eländet i "Pandoras ask" så att detta ständigt blir värre. De en gång fria och lyckliga engelsmännens stönanden och rosslingar, jämmer och förtvivlade verop som från Dantes helvete förstärker endast den påtvingade likgiltigheten för dem ombord, ty ve den som öppet vågar sympatisera med de fördömda mysteristerna! Ve den som vågar visa någon mänsklig känsla för deras vidriga förhållanden och omänskliga behandling! Han slås i järn själv. Ingen får visa att han ens märker den påtagliga människomisshandel och den oerhörda för att ej säga överdrivna omänsklighet som de inburade engelsmännen i kedjor är utsatta för.

Det Stora Barriärrevet utanför Australien ändrar dödsskeppet Pandoras dystra karriär. Hon brakar på rejält, och ondskan ombord förbyts till kaos. Matroserna i riggen störtar ner i däcket och bryter nacken. När skeppet får slagsida rullar kanonerna omkring och krossar envar som kommer i vägen. Vattnet forsar in överallt. Ingen befriar fångarna. Skeppet börjar sjunka. Som i alla kaossituationer tänker envar bara på sig själv och offrar alla hänsyn mot andra för att fåfängt försöka rädda sitt eget skinn. Ingen befriar fångarna. Då tar de sig i ren desperation före att själva bryta sig ut ur sina bojor. Då vaknar kapten Edwards. Han ger order om att fångarna skall fördes med nya bojor, och den som försöker spränga dem skjuts. Vakten vid luckan på "Pandoras ask" förstärks, medan skeppet sjunker. Kapten Edwards är beredd att låta skyldiga som oskyldiga dränkas som råttor. I sista minuten ger han dock befallning om att de skall befrias. Pandora går under, och trettiosju man följer med henne till havets botten. Stewart, den gode familjefadern, som mest av alla älskade Tahiti, får en fallande mast i huvudet och dras ner i djupet. Så slutar min bäste vän från Bounty, den bästa av alla mänskorna som var med, som en ärelös fredlös straffånge, ett offer för en

tyrannisk kaptens dåliga omdöme, berövad familj, hem och lycka, hustru och barn av en himmelsskriande och onödig rättvisa, som går under namnet världslig lag och rätt, utan grav, utan att någon utom hans olyckliga medfångar bryr sig om att han inte mer är till. Ingen var lyckligare än han på Tahiti, ingen var mera oskyldig till myteriet än han, ingen behandlades mera orättvist, och ingen förtjänade mindre att dö så tidigt och så snöpligt. Även Hillbrandt omkom i skeppsbrottet. Han var den enda som man inte hann befria ur "Pandoras ask". Han lämnades att drunkna fastkedjad i det sjunkande skeppet. Även Sumner och den fromme Richard Skinner, som inte ville något annat än ta emot straffet för sitt brott, försvinner i havets grav. De övriga trettiofem förlorade männen tillhörde alla Pandora.

Pandoras övriga besättning jämte de tio överlevande "myteristerna", det vill säga Peter Heywood, James Morrison, den trots alla olyckor, lidanden och tortyromgångar alltid lika glade och gode pojken Tom Ellison, Burkitt, Millward, den fromme smeden Joseph Coleman, samt Norman, MacIntosh, Byrne och Muspratt, måste nu från det Stora Barriärrevet i tre öppna båtar ta sig till Timor. Morrison säger, att det skulle gå bättre om hans skonare "Resolution" fanns till hands, vilket den ju inte gör, ty kapten Edwards lade ju beslag på den blott för att slarva bort den.

Ingen är på sämre humör efter skeppsbrottet än kapten Edwards. Man kunde tro att det var för att hela tio stycken av fångarna hade klarat sig medan han bara lyckats få fyra stycken dränkta. Fångarna var de sista som kom levande från Pandora, och att de var de sista var enbart kapten Edwards förtjänst, som inte blev av med dem för det.

Resan till Timor blir lång och mödosam, men efter sjutton dagars färd genom en arkipelag full av människoätande infödingar på varje ö och med ytterligare sju mans förlust nås målet – Kupang på Timor, som även kapten Bligh en gång har haft som slutmål. Och där återfinns Morrisons underbara skonare "Resolution", som efter att ha kommit bort från Pandora i närheten av Tofoa har gjort en tapper fyra månaders färd till Timor. Den har alltså tillryggalagt exakt samma sträcka som Bligh gjorde i slupen. På Timor säljer kapten Edwards den förträffliga och idealiska skonaren, som Morrison till största delen har byggt ensam och lagt ner två års arbete på. Edwards ger inte Morrison en penny som ersättning för den smidiga och kärleksfullt välbyggda skonaren.

Från Kupang på Timor fraktas de tio seglivade ohyggligt illa hanterade fångarna via Kapstaden hem till England och London. Femtiotvå män av Pandoras besättning har dukat under på vägen, men av de fjorton "myteristerna" är det bara fyra som har omkommit, och ingen av dem har omkommit efter Pandoras haveri vid Barriärrevet.

I England ställs alla tio inför krigsrätt. Den äger rum i Portsmouth var den oskyldige Coleman, som aldrig hade en käresta på Tahiti, har sin familj. Han tillåts inte att få träffa eller tala med sin familj hur trogen han än har varit mot sin hustru och mot lagen, mot kapten Bligh och mot England.

Kapten Bligh är inte kvar i England för att övervara krigsrätten. Han har på nytt skickats ut till Tahiti för att hämta brödfuktplantor åt slavarna i Västindien. Den här gången tänker han lyckas med sitt företag vare sig de västindiska negerlavarna kan äta brödfukt eller ej.

Krigsrätten dömer Thomas Burkitt, John Millward och de oskyldiga William Muspratt, Tom Ellison, Peter Heywood och James Morrison till döden genom hängning. Under sin tid i London har löjtnant Bligh inte gjort något för att klargöra vilka som stod bakom myteriet och vilka som var oskyldiga till det, medan han desto hårdare har gjort allt för att sätta fast hela Bountys besättning. Smeden Joseph Coleman, den nästan blinde Michael Byrne och timmermännen Norman och MacIntosh benådas, då deras oskuld är alltför uppenbar. De anstränger sig till sitt yttersta för att få domen mot Muspratt, Ellison, Heywood och Morrison, som alla fyra är oskyldiga som lamm, överklagad eller åtminstone mildrad, men krigsrätten saknar bevis för deras oskuld. Den kan inte bevisa deras skuld men vägrar låta dem slippa döden om inte deras oskuld bevisas. Det hårdaste vittnet mot dem är ett av Bountys jävigaste, mest okamratliga och mest osympatiska rötägg: tjallaren Thomas Hayward, som har all anledning att hata alla dem, som blev kvar på Bounty, för att de inte lät honom få stanna kvar. I sista stund blir dock Muspratt, Heywood och Morrison benådade, men deras liv och ära hängde på ett hår. Det var sjömannen Tinkler som dagen före avrättningen ankom till London och som med sin vittnesbörd lyckades rädda deras liv.

Sålunda får endast tre av de ursprungligen sexton myteristerna sitt rättmätiga och lagenliga straff, och en av dessa tre är oskyldig som ett lamm, ty fastän han formellt deltog i myteriet var han bara ett barn när det inträffade och ville aldrig någon något ont därmed. De övriga tretton myteristerna har nåtts eller skall nås av ödet men aldrig av lagen.

Den unge gossen Tom Ellison var gladast av alla ombord på Bounty. Han var ett snille som hade råkat växa upp i slummen i stället för hos aristokratin, var han utan vidare skulle ha varit mera hemma. Ingen lärde sig tahitiska så snabbt som han. Ingen var mera älskad av oss alla än han. Han var yngst och menlösast och samtidigt den klipskaste av oss alla. När de mest förbittrade av myteristerna höll på att döda löjtnant Bligh trädde pojken emellan och räddade kaptenens liv med sitt gossaktiga skämtlynne. Kanske gjorde han det avsiktligt? Och under skräckresan hem med Pandora höll han hela tiden humöret uppe bättre än någon annan. Han kunde skämta med sina plågoandar när de torterade honom som allra värst, och ingen ondska bet någonsin på honom. Han var den gladaste, friskaste och mest oskyldiga av oss alla, och nu hängs han tillsammans med två skyldiga som om han vore en av dem. Varför bryr sig England över huvud taget om att sadistiskt göra slut på tre friska sunda människor? Är det hämnden för förlusten av skeppet Bounty? Genom Guds goda vilja och förlåtande försyn kommer tretton myterister av sexton aldrig att nås av Englands lags långa arm, men ingen respekt visas och ingen notis tas av denna barmhärtiga Gud när England väl får tre av dessa sexton myterister i sina händer. Och det att en av dessa tre är Tom Ellison, det enda barnet av myteristerna och den oskyldigaste av alla, bevisar justitiemordet i bestraffningen av dessa tre och att myteriet mot kapten Blighs brutala godtycke var fullkomligt befogat. Justitiemordet på Tom Ellison bevisar att myteristerna i alla fall hade rätt, medan kapten Bligh och hans anhang det godtyckliga amiralitetet från början till slut har haft fel.

Efter att ha blivit frikänd far Peter Heywood upp till mina föräldrar i Cumberland för att träffa och tala med dem som han har lovat mig. Han träffar dem och berättar allt om kapten Bligh och myteriet. Han håller sig strikt till den objektiva sanningen, och mina föräldrar förlåter mig inför honom. Jag har från mina barnsben blivit uppfostrad i den andan att en god engelsman överser med allt utom med tyranni, och den andan har alltid präglat hela min familj sedan medeltiden.

Annars har kanske Peter Heywood större anledning än någon annan av Bountys män till att hata mr Bligh. Mr Bligh var nämligen en god vän till Heywoods familj, och när Peters arma ensamstående mor fick höra om myteriet och om att hennes son hade stannat med myteristerna på Bounty skrev hon ett brev till mr Bligh i vilket hon beklagade sig, uttryckte sin stora oro över sin ende son och bad om en förklaring och om mr Blighs uppfattning om hennes sons uppträdande. Detta brev mottog mr Bligh vid sin hemkomst till England, och som svar skrev han följande ytterst klumpiga, hjärtlösa och ignoranta brev:

"Madame, jag mottog Edert brev idag, och jag beklagar Eder djupt. Jag inser till fullo hur förtvivlad Ni måste vara över Er sons uppförande. Hans uselhet övergår all beskrivning, men jag hoppas att Ni inte kommer att ta förlusten av honom alltför hårt, hur sorglig historien än är. Jag gissar att han tillsammans med de övriga myteristerna har återvänt till Otaheiti. Jag förblir, Madame, Eder, William Bligh."

Kapten Bligh inbillade sig att alla som stannade kvar på Bounty efter myteriet var gemena hängvärda myterister, och att även den hederligaste och mest fläckfria av dem alla klart och tydligt måste vara det, eftersom han hade fräckheten att förbli på Bounty. Så förblindad av sin sorg över förlusten av fartyget var Bligh, att han i sin avund såg nästan alla som i motsats till honom fick stanna kvar på det som pirater, oavsett om de gjorde det av fri vilja eller inte. Hans brev till den ädle och otadlige Peter Heywoods moder lär ha tagit död på henne, emedan han genom det lyckades övertyga henne om hennes ende sons stora skuld som myterist och pirat. Hur kapten Bligh även efter myteriet och efter de fruktansvärda strapatserna kunde förbli så grym, korkad och kortsynt står över all mänsklig fattningsförmåga, och hans brev till Peter Heywoods moder står för alla tider som ett bevis för hans totala brist på rättvist omdöme och mänsklig psykologi.

Men min käre bror, bry dig inte om att försöka upprätta mig. Det kan du endast göra med att dra ner löjtnant Bligh i smutsen, och den uppmärksamheten är han inte värd. Visserligen är du professor i juridik vid Cambridge och Bligh bara en grobian, men han är ändå inte ens värd din kritik. Aldrig kommer världen att få veta hur jag beundrade Bligh som sjöman, älskade honom som min välgörare under de goda åren och gärna gick i hans ledband som han i Cooks. Bligh var kanske den perfektaste sjöman som någonsin har funnits och därtill energisk och arbetsam och nitisk in absurdum. Vid myteriet försökte han beveka mig med att påminna mig om att hans barn hade fått rida ranka på mina knän. Han var ändå en människa som menade väl, och han försökte göra det bästa för sina sjömän och skämde tidvis till och med bort

dem mera än någon av sina samtida kollegor. Han var god, även om hans brist på mänsklig psykologi förstörde allt för honom. Han märkte inte när han sårade andra, och en som inte märker det måste förr eller senare bli sårad i vattenlinjen själv.

6. Pitcairn

Men hur går det för oss nu då? Vi har fått sikte på en ö som ligger på ett ställe var det enligt sjökortet inte borde finnas någon. Dock kan ön endast vara Pitcairn Island, som inte ligger var den skulle ligga utan som i stället ligger mycket längre österut. Den är helt enkelt felutprickad på sjökortet. En mera idealisk tillflyktsort kan det inte finnas i Stilla Havet. Och ön visar sig snart vara helt obebodd.

Det är något ödsligt och olycksbådande över ön. Det är som om någon viskade till mig från luften: "Detta är din sista hamn." Den är väldigt hög och brant, och väldiga bergstora vågor piskar ständigt de branta klippväggarna, mot vilka de förgås i kaskader av fradgande ilsket skum. Endast på ett ställe är ön landstigningsbar.

Vi bär allt i land från Bounty och bygger upp egna små hus på ön. Maimiti och jag skaffar oss den vackraste tomten på hela ön, varifrån vi har en underbar utsikt över den vackra bukten var Bounty ligger. Varje par bygger sin egen lilla stuga. Vi delar inte upp jorden mellan oss utan betraktar hela ön som allas egendom och även infödingarnas. De råaste av oss myrister knorrar och är emot det, men de får finna sig i vad som sker för allas vårt bästa.

När vi har tagit allting i land från Bounty kör vi det vackra fartyget in till stranden så att hon fastnar på grund. Därefter sätter vi eld på henne. Aldrig har jag sett en större brasa. Nu är alla band definitivt avklippta mellan mig och England, mellan oss och civilisationen, lagen och det inrutade samhällslivet. Ingenting kan nu någonsin reparera den skilsmässa som har ägt rum mellan mig och England, mitt hem, min bakgrund och mitt förflutna. Jag är en för evigt förlorad son som aldrig kommer att kunna komma tillbaka.

Livet på vår ö börjar fridfullt, och allt går bra. Alla arbetar duktigt, och vi hjälper alla varandra. Snart blomstrar vår lilla by, och var och en blir lycklig i sitt eget lilla hus med sin egen lilla fru. Vår lilla koloni har än så länge alla förutsättningar att kunna bli

den perfekta och idealiska kolonin. Edward Young är min bästa vän, och honom ensam anförtror jag mina innersta tankar. Jag är honom evigt tacksam för att han hellre ville följa med mig än stanna på Tahiti, ty ensam med dessa myrter hade min tillvaro här blivit ganska svår att uthärda.

Smeden Williams arbetar bra och är en duktig karl. Inget arbete på ön är så oundgängligt som hans. Vi är alla tacksamma för hans tjänster och hantverksskicklighet, och han har en präktig hustru som inte är vacker men som är den bästa av alla tänkbara husmödrar. Ingen är så trogen och hängiven sin vite make som hon är. Men Williams börjar snegla åt sidan förbi henne, och hans blick fäster sig på infödingen Tararus hustru Hutia. Och Tararu är en stark och modig karl som inte är att leka med. Men Williams drar sig inte för att inleda ett farligt förhållande med Hutia, som är en vacker och amper liten kvinna. Och hon ger mera för en vit man än för en inföding, och särskilt sedan Tararu har börjat blicka åt John Mills hustru Prudences håll.

Hutia och Williams börjar umgås allt mera intimt. De möts varje gång som Jack Williams präktiga hustru Fasto går ut och arbetar. Fasto brukar ofta bege sig till öns norra kust, där miljoner sjöfåglar häckar längs ett bråddjupt och tvärbrant stup, som sträcker sig längs en god bit av kusten. Där hämtar hon ägg åt sin make med fara för sitt liv.

Tararu börjar misstänka att hans hustru är otrogen. Det blir en dag ett ordentligt gräl mellan dem. Uppretad och på mycket dåligt humör går Hutia för att bada. Vid källan möter hon Prudence, den vackraste flickan på ön, som Tararu åtrår. Hutia behandlar henne ytterst illa i sitt dåliga humör och dränker nästan den rödhåriga skönheten. Prudence retirerar från badet och hämnas på Hutia med att berätta för den okunniga Fasto allt om hennes make Williams otrohet. Fasto tror henne inte.

Men när Fasto nästa gång går för att samla ägg vid öns brantaste stup går hon inte långt från huset. Hon gömmer sig i skogen så att hon kan se allt vad som händer vid Williams hus. Hon ser Hutia komma. Hon ser Hutia och sin make älska tillsammans. Då smyger hon sig bort till stupet.

Den arma kvinnan klandrar inte sin make och inte heller Hutia. Hon klandrar endast sig själv. Hon förstår att hon inte har fullgjort sina husmoderliga plikter så som hon skulle ha bort. Hur skulle annars hennes make ha kunnat handla så mot henne?

Hon firar sig ned för stupet med sin äggkorg på armen medelst ett rep. Hon tittar neråt mot de dånande bränningarna långt där nere i djupet. Hon betraktar dem en lång stund och låter svindelns bemäktiga sig henne. Hon glömmer att samla ägg. Hennes sorg och förtvivlan förlamar hennes förnuft. Hon släpper taget om repet och störtar ner med korg och allt. Hon massakreras mot bränningsklipporna.

När Fasto har varit borta i ett helt dygn börjar Williams bli orolig. Var dröjer hans goda flitiga hustru, som han har varit så gemen mot? Han går till mig och till vissa andra, och alla börjar söka efter henne. Till slut far vi ut med båt och söker henne längs stränderna. Vi finner henne vid foten av öns brantaste stup med sin äggkorg krossad bredvid sig. Men korgen innehåller inga ägg. Williams blir utom sig.

Hon får en hederlig begravning, och Williams tillstår öppet att Fasto, fastän hon inte var någon skönhet, dock var den bästa kvinnan på ön. Och Williams försöker att inte mera träffa eller tänka på Hutia. Han bygger sig ett nytt hus i skogen långt bortom alla de andras bostäder.

Snart träffar han dock Hutia igen. Inget förnuft biter på hans passion. Han föröker få oss vita på sin sida mot Tararu. Han försöker få oss till att legalisera hans brottsliga kärlek, men vi går inte med på det. I ren desperation ger sig då Williams iväg från ön i en av våra båtar. Vi måste fara ut efter honom och hämta honom. Han hotar med att skjuta oss när vi nalkas hans båt, men vi lyckas övertala honom till att komma hem med oss igen. Han följer grufsande med oss men hotar med att han hädanefter inte mer är ansvarig för vad som kan komma att hända. Han fortsätter att sällskapa med Hutia.

Tararu slipar en dag sin yxa. När mörkret faller på smyger han sig till Williams hus. Han är trött på att bli behandlad hur som helst. Han kan inte uthärda eller tolerera att hans hustru tas ifrån honom. Han ankommer till Williams hus. Där möts han av ett laddat gevär som är riktat mot honom. Hutia har blivit varnad av Prudence. Inför sin hustrus militära övermakt i en främmande mans hus måste Tararu dra sig tillbaka, mera förödmjukad och djupare förnedrad än någonsin.

Även han flyttar bort från byn och börjar leva i ensamhet med sin skam. En dag när han står och fiskar kommer hans infödingsskamrat Hu vandrande förbi. Han erbjuder Hu att slå sig ner och dela hans middag med honom. De två männen slår sig ner och äter. De äter med god aptit. Därefter sträcker de ut sig på sanden för att sova. De somnar stilla in. De sover hela dagen. Inte ens den följande dagen vaknar de, ty medan Tararu fiskade hade Hutia smugit sig fram och förgiftat maten i hans matkorg för att en gång för alla bilägga deras äktenskapliga dispyt. Det var ingenting ont i Tararu och ingenting ont i Hu heller. Hutia får för sent veta att Hu har delat Tararus middag. Hon beklagar Hus öde men icke Tararus, ty nu kan hon börja leva lyckligt och fridfullt som hustru åt Williams och ingen annan. Ingen av de andra på ön får någonsin veta att Tararu och Hu inte dog av giftig fisk utan av förgiftad fisk, även om en och annan inte kan låta bli att hysa privata misstankar.

Williams är långt ifrån en odugling, men han är inte något dygdemönster heller. Han är en man som gör vad som faller honom in vad det än är, och han tänker inte mycket på Tararus öde. Utan samvetsbetänkligheter inleder han nu ett nytt och lyckligt liv tillsammans med Hutia.

Men det finns de som är mera oduglingar, latmaskar och rötägg än karlar. Isaac Martin, den synnerligen obehaglige amerikanen, är en sådan och den värste av oss alla. Tillsammans med John Mills slår han snart dank och tröttnar på att arbeta. De låter i stället infödingarna arbeta åt sig, och vill de inte så tvingas de därtill. Det vill säga, Tetahiti och Minarii vågar sig de två odugliga imbecilla odågorna inte på, men Te Moa och Nihau vågar de utan vidare förtrycka och nästan förslava. John Mills var en bra karl så länge han var ombord på Bounty, men i land där ingen disciplin är av nöden blir han snart odräglig och med tiden allt mera odräglig. Han drar sig inte ens för att vanhelga infödingarnas tempelplats bara för att djävlas med dem.

Det är inte underligt att de stackars infödingarna då börjar nära upproriska känslor. En dag ger sig Alexander Smith och Isaac Martin tillsammans med Nihau bort till stupet för att samla ägg. Smith firar sig först ned för stupet. Martin har alltid behandlat Nihau som en hund, och nu ser Nihau sitt tillfälle att ge igen. När Smith är utom synhåll kastar sig Nihau över Martin och försöker störta honom ut för stupet. Men angreppet misslyckas. Martin får tag i en klubba och försvarar sig med den. Smith har hört skrik och svordomar från striden och klättrar snabbt upp till skådeplatsen igen. Där ser han Martin vara i färd med att som bäst puckla ihjäl den arme Nihau. Smith ingriper och räddar Nihau från en säker död. Han ser sig nödsakad till att försöka få bukt med Martins raseri medelst en duktig knockout. Smiths sympatier är helt på Nihaus sida, ty han har länge med sjudande harm åsett hur Martin har plågat den stackars Nihau. Martin har länge förtjänat en läxa. Men Nihau hatar nu Martin värre än någonsin.

William McCoy är ingen dålig människa, men han har en svag karaktär. Han är skotte och arbetade en gång på en destilleringsfabrik i Glasgow. Han omsätter sina kunskaper i det facket i praktiken här på ön och börjar destillera sprit ur en annars osmaklig frukt. Han håller sin affär för sig själv, och när han är borta och brygger vet ingen på hela ön var han håller hus. Den sprit som han framställer är ganska stark.

Matthew Quintal var en av våra allra bästa kamrater när vi tog ön i besittning, men nu när allt är fejat och putsat på ön sluter han sig tyvärr till Mills och Martin och börjar att med dem förfölja och förtrycka infödingarna, som tvingas utföra allt arbete åt dem.

Men jag är lycklig, och mina bästa vänner Edward Young, William Brown och Alexander Smith är det också. De älskar sina hustrur och har det bra. Även Minarii, den ädle beundransvärde infödingshövdingen som är så gudomlig i sin granna skönhet, och Tetahiti, den nästan lika ädelborne, är fullt nöjda med sin existens. Minariis hustru är ett praktexemplar av kraftfullhet och härdad styrka, nästan lika grann som han själv, och även Tetahitis hustru är bra på alla sätt.

Min första son föddes en torsdag i oktober 1790. Han var det första barn som föddes på ön. Vi döpte honom till Torsdag Oktober Christian. Det var en vild och stormig dag. Vi drog upp alla båtarna så högt på stranden som möjligt, men ändå tog havet alla båtarna utom en, som var den största. Det var full orkan när blåsten härjade som värst. Och mitt i denna orkan föddes min son. Det lär vara ett gott tecken att komma till världen i en stormnatt. Ingen är lyckligare än Maimiti och jag.

Edwards hustru heter Taurua. Hon är god och lugn och en unik pärla bland Söderhavets kvinnor. Alexander Smiths hustru kallar han Balhadi. Hon är präktig och livlig som maken sin. Brown, trädgårdsmästaren, har givit sin hustru namnet Jenny. Hon passar honom precis. Hon är vaksam, praktisk, mycket skärpt och allt det som han inte är. Brown tänker bara på sin trädgård. Ingen är mera sorglös och bekymmerslös än han, ty hustrun, hemmet, familjen och trädgården är allt vad han begär av livet. Han är den store Minariis bäste vän liksom jag är Tetahitis. Ingen beundrar mig, älskar mig och nästan dyrkar mig av männen så som Tetahiti gör. I

Tetahitis ögon är jag hövdingen för hela ön. Minarii och Tetahiti har genom mig fått veta allt om myteriet, och de tycker själva att jag handlade mera rätt som gjorde uppror mot en tyrann än vad jag själv tycker. Som borna härskare utan engelsk uppfostran skulle de vara snarare till att göra uppror mot vilken förtryckare som helst än vad jag var. De utgör ett gott stöd, en god hjälp och en mycket god krafttillgång på ön, och det är mycket roligt att ha dem som goda vänner. De är helt outhärliga för kolonins välstånd och inbördes harmoni. Genom dem känner jag mig stå på god fot med hela den malajiska rasen, som faktiskt är en mycket vacker och kultiverad ras. Minarii och Tetahiti är mycket mer civiliserade än vad till exempel amerikanen Martin, John Mills, skotten McCoy, Quintal och Williams är. Dessa två infödingar samt Edward, Smith, Brown och jag är egentligen all manlig kompetens här på ön. Om vi ändå sluppe parasiternas och oduglingarnas eviga tråkiga trätlystnad! De lata kan göra tillvaron sur för oss alla, och de har redan gjort den outhärlig för några.

McCoy inviger en dag Quintal i sin hemlighet om den destilleringsapparat som han har åstadkommit. Från den dagen är Quintal inte längre en av oss. Han drar sig undan från oss övriga och slutar helt upp med att arbeta. Han, den gode kamraten, den duktige allgöraren, den enda av oss vita som är lika stor och stark som Minarii och den mest ihärdiga av oss alla, lockas av McCoys sprit till att överge arbetet för lättjan, dygden för frosseriet och förnuftet för dårskapen. Det har jag ofta observerat, att en god fysik med överlägsna kroppsliga krafter sällan om inte aldrig går hand i hand med ett utvecklat förstånd. En stark man låter sig gärna drivas av impulser och rent kroppsspråk, som ofta tar överhanden över förståndet, medan förståndet blir efter. Han börjar snart misshandla sin hustru hemma hos sig. Hon heter Sarah.

McCoy var förr den godaste, trevligaste och mest sällskaplige av oss alla. Sedan han började destillera har han nästan aldrig synts till mer. Han har dessutom magrat och bleknat. Ingen utom Quintal vet hur mycket han dricker. McCoy var en hederlig och alltigenom god, hjärtlig och snäll människa. Alla hans goda egenskaper dukar nu under för spriten. Dock blir han inte såsom Quintal ett rasande villddjur som full.

Om jag inte hade Edward Young vid min sida så skulle jag inte kunna handskas med de fem rötägg som olyckligt nog har följt med oss från Tahiti. Ack, varför skulle de ondaste och mest brutala av alla männen på Bounty välja att följa med oss hit? Vilket paradiset på jorden Pitcairn kunde ha blivit, om vi hade fått välja våra medinvånare här! Men just det värsta avskummet skulle nödvändigt följa med oss hit och stifta ofred och dra ner oss i laster. Mills och Martin gör allt för att göra oss vita så hatade som möjligt av infödingarna, och Quintal och McCoy har under en av sina spritorgier kommit på den befängda idén att hela ön borde delas upp i nio lotter – en åt varje vit man och ingenting åt Minarii och de andra naturmänniskorna. Vad gör man med sådana dåraktiga förbannade stackare? Det värsta är att de har lyckats övertala Jack Williams till att hålla med dem, och de är fem mot oss fyra. De vill stryka ett streck över all moral, all rättvisa och alla mänskliga skrupler. De vill att alla skall få älska allas hustrur och att ingen skillnad skall finnas mellan mitt och ditt men att det däremot skall råda stor skillnad mellan vit och inföding. Slavdrivare vill de fem busarna göra oss fem engelsmän till – slavdrivare, människoplåtare och omänskliga

barbarhövdingar. De vill förvandla vår nio män starka engelska koloni till ett lägre och mera barbariskt samhälle än våra fyra infödingars. De vill utrota all besinning och förnuft och därmed göra lasten, lustan, måttlösheten och hänsynslösheten till herre i stället. Men det skall de inte få lyckas med så sant som jag heter Christian.

Edward Young är den enda gentlemannen av oss alla. Ack, Edward, detta var en fridens plats när vi kom hit. Varför har vi inte kunnat behålla den som sådan? Vi hade alla möjligheter att förvalta vårt av Gud erhållna paradiset väl. Men nu är det redan på väg att förstöras av passion, laster och hänsynslöshet. När vi kom hit såg jag för mig våra underbara möjligheter att bilda ett nytt samhälle helt avskilt från den onda krigiska politiska världen med alla dess problem och övervåld. Jag trodde att den mänskliga rasen här kunde lyckas med vad den överallt annars på jorden har misslyckats med. Men jag tog miste. Människans ondskas har nu fördärvat även denna nya förr fridfulla och paradisiska plats. Varför? Vad avhåller Gud från att avstyra ondskan när allt bara skulle vinna på att den avstyrdes?

I samma ögonblick smäller ett skott i fjärran. Ingen är i behov av att jaga på ön. Husdjur av alla de slag finns det i överflöd hos alla. Jagar någon för nöjes skull? Skottet lät mera olycksbådande än så. Det kom från det håll var Williams ensliga hus ligger beläget. Men säkert var det bara ett jaktskott. Ingenting att oroa sig för. Jag går nu och hugger ved som jag tänkte.

Men på vägen till vedbacken får jag höra att Minariis fina nybyggda hus har brunnit ner. Någon har bränt ner det. Vem och varför? Därför att Quintal ansåg platsen för huset tillhöra hans mark. Quintal har bränt ner det, det fina granna med oändlig möda utsmyckade huset, så underbart välbyggt! Nej, en så sorglig och farlig tilldragelse kan inte vara sann. Jag vägrar att tro det.

Min hustru Maimiti ligger i barnsäng. När manne vårt tredje barn skall komma? Idag? I morgon? Blir även den tredje ungen en pojke? För Maimitis skull hoppas jag det blir en flicka. Hon skulle bli så glad om det äntligen för omväxlings skull bleve en flicka.

Jag har inte stått och huggit en lång stund när plötsligt den store Minarii står rakt framför mig med ett gevär riktat mot mig. Jag fattar genast min livsfara men blir mera förvånad och häpen än rädd. "Vad står på, Minarii? Vad har hänt?"

"Du skall dö, Christian."

"Varför?"

"Alla ni vita skall dö. Varför? Därför att ni avsiktligt har vanhelgat våra heliga tempelplatser. Ni har tagit våra hustrur, skändat dem och fått dem att vända sig mot oss. Hutia har i egenskap av den vite Williams hustru tagit livet av två av oss: Tararu och Hu. Sedan har ni förslavat oss och försökt göra oss till era trälarna. Ni har gjort er till lata tyranner, föraktliga förtryckare, destruktiva barbarer och förhatliga parasiter för oss. Och till slut har ni kommit överens om att dela öns jord mellan er och lämna ingenting över åt oss. Du och Brown, Smith och Young har förrått oss åt jordens värsta avskum. Därför, Christian, skall alla ni vita dö. Det gäller vår ras eller er ras, och vi har lagen och rätten på vår sida. Vi kan inte överleva på era villkor. Därför måste vi ta lagen i våra egna händer och göra något drastiskt. Det är vår enda chans. Ni har gjort

er till busar och banditer, odjur och hänsynslösa onaturliga marodörer, Christian. Ni har förverkat ert människovärde och er rätt att få leva, och vi är tvungna att avrätta er alla, som man utrotar en sjukdom med att skära bort den när det inte finns något annat sätt. Om vi lämnar en enda av er vita män kvar i livet riskerar vi att sjukdomen fortsätter att sprida sig till våra kvinnor och våra barn. Ni har gjort er till omänskliga. Men vi vill förbli människor och inte bli som ni. Med att döda er försvarar vi det mänskliga mot det omänskliga."

Cirkeln är slut. Jag gjorde uppror mot Bligh, och nu gör Minarii, min mest beundrade vän, uppror mot mig. Men min undergång blir så mycket blodigare och sorgligare än Blighs, ty det finns ingen som här kan träda mellan mig och döden, vilket jag gjorde i Blighs fall. Och Bligh var ett monster medan jag inte är det.

"Jag erkänner, Minarii, att Mills och Martin, Quintal och McCoy och kanske också Williams har burit sig åt som svin gentemot er, och kanske förtjänar de även den belöning som ni har beslutat ge dem. Men jag och med mig Edward Young, Alexander Smith och din fosterbroder William Brown är alla oskyldiga. Vi har aldrig velat något annat än allas ert bästa. Vi är oskyldiga till Tararus och Hus blod, vi har aldrig förtryckt er, och vi har aldrig gått med på att dela ön i nio delar i stället för i tretton. Det är bara Quintal och McCoy, Mills, Martin och Williams som har förfäktat ett sådant rättsvidrigt och omänskligt vansinne. Edward, Smith, Brown och jag har aldrig gått med på det, och vi ämnar se till att en sådan orättvisa aldrig sker. Quintal och McCoy och de andra har gått för långt och låtit sina impulser till självsvåld skena iväg med sig medan vi andra har blivit överkörda."

"Jag tror inte på er, Christian. Jag tror på ingen vit man mer. Vi har dyrkat er som gudar, och ni har återgäldat vår trohet med att behandla oss som svin, och själva har ni visat er vara värre än svin."

"Men William Brown är din trognaste vän här på ön. Skona åtminstone honom."

"Jag försökte rädda honom. Jag bad honom låtsas vara död när Tetahiti skulle komma förbi, men Tetahiti såg att han levde och sköt honom. Han är död nu liksom Williams, som ligger i sitt blod på tröskeln till sin stuga. Jag skulle skjuta dig, Tetahitis bästa vän, och han skulle skjuta Brown, min bästa vän. Så var vår överenskommelse. Han har redan skjutit Brown fastän jag försökte rädda honom. Ingenting kan rädda dig, Christian. Ni engelsmän har lärt oss att man ska hålla sina överenskommelser. Tetahiti har hållit sin. Därför måste jag hålla min. Det är Quintal, McCoy, Mills och Martin som tvingar oss att döda er och inte vi själva. Ty om vi inte dödade er skulle de döda oss."

"Men min hustru som väntar barn är av ert blod, och mina barn är också de av samma blod som ni. Vi är av samma ras och blod du och jag, Minarii. Jag har alltid älskat dig som en broder."

"Du försöker bara prata omkull mig, Christian. Ert öde är beslutat. Du har låtit era vita bröder gå för långt, och du har aldrig ingripit mot deras övergrepp och självsvåld. Du har låtit dem förslava mina bröder, och du har låtit Williams och Hutia komma undan med morderna på Tararu och Hu utan att ens vilja undersöka saken. Du har

förlorat all din trovärdighet, Christian, som hövding för er vita främlingskoloni i vårt fria Söderhav."

Jag försöker ducka och slinka bakom trädet, men i samma ögonblick trycker Minarii av, som hela tiden har hållit geväret siktat mot mitt hjärta. Jag känner en brännande chock i mitt innersta, utropar ett förtvivlat "Oh Dear" över hela denna onödiga tragedi och kolar av.

Därefter söker Minarii upp Tetahiti, Te Moa och Nihau. Han får veta att de har skjutit Alexander Smith men att de inte har lyckats hitta Edward Young.

Ljud hörs i skogen. Mills och Martin kommer travande. Infödingarna drar sig undan. Martin får syn på dem, ser att de bär på gevär, tror att de är ute på jakt och erbjuder sig att visa dem hur man handskas med ett gevär, vilket han inbillar sig att de är för korkade för att kunna veta. Mills har försvunnit ur sikte. Minarii, Tetahiti, Te Moa och Nihau drar snabbt in Martin i buskarna och klubbar ihjäl honom. Te Moa hugger av huvudet på honom. Men Martins sista förfärliga dödsskri har snabbt kallat Mills till den blodiga platsen. Han har sin yxa i handen och förstår genast allt. Han rusar oförtövat på Te Moa som skickligt viker undan. Innan han på nytt har hunnit höja sin yxa har Minarii gripit honom bakifrån. Nihau drämmer till med sin knölpåk, och även Mills tappar av. Nihau skär snabbt av honom huvudet. Sedan fäster Te Moa Isaac Martins och Nihau John Mills huvuden i sina bälten. De dinglar blodiga där när infödingarna triumferande går för att söka reda på fler offer. De har åter tagit kontrollen över sina liv. Triumfera månade de över sina slavdrivare så länge de kan. Ingen kan förneka dem den rätten.

Williams, Brown, Mills och Martin är döda. Jag är inte död ännu, men jag är medvetlös, och mitt blod forsar oupphörligt ut i gräset. Jag kan inte röra mig. Och hur skall de mina någonsin kunna hitta mig här långt ute i skogen? Och Maimiti som ligger i födslovåndor! Har vårt lilla barn kommit ännu?

Ve oss, vi förbannade upprorsmän! Vi har själva bragt denna helvetesdom över oss! Jag inledde våra olyckor med att starta myteriet, och alltsedan dess har de forsat över oss i en ständigt allt stridare lavinström. Ack, aldrig skall kapten Blighs förbannelse släppa sitt struptag om oss! Varför var det så omöjligt för mig att uthärda hans blodiga tyranni? Men ske Guds vilja. Ingenting sker utan att Gud vet om det och ser till så att allt som sker sker för allas bästas skull.

Kapten Bligh sitter säkert nu på en ö någonstans som en hög guvernör där han fullgör sin plikt med samma våld och kortsynta brutalitet som ombord på Bounty. Han kallas snart hem till England var han äntligen ställs till svars för sina brutala tillvägagångsmetoder och slutgiltigt rättmätigt vanäras bortom all möjlighet till rehabilitering någonsin.

Han lyckades antagligen med sitt andra försök att hämta brödfruktplantor från Tahiti till Västindien, men icke kunde neger slavarna äta ett gram av söderhavsfrukten. Två omåttligt dyra företag, ett hundratal människoliv, ett vackert ädelt skepp och tjugo års arbete har sålunda gått förlorade till nästan ingen nytta alls. Lägg till detta Pandora med dess halva besättning och förlusten av hela fartyget. Ekonomiskt lär Bounty-Pandora-affären sluta som det mest katastrofala företaget i brittisk

sjöfartshistoria. Till på köpet har den brittiska nationen förlorat all den prestige som kapten Cook byggde upp för England i Söderhavet. Jag visste från början att Bounty seglade förgäves.

Kapten Bligh, din småaktiga kortsyntet är den enda skyldiga till hela denna ofattbara tragedi. Din dumhet ledde till myteriet och till alla dess konsekvenser. Att ta lagen i egna händer som vi myterister gjorde är alltid en förtvivlans yttersta åtgärd som alltid är berättigad i fall av justitiemord. Och hela ditt sätt att sköta disciplinen ombord på Bounty med drakoniska våldsåtgärder mot godtrogna sjömän som Young, Tinkler, Purcell, Harrison och andra, för meningslösa bagatellers skull och enbart för att statuera exempel och demonstrera din makt, var rättsvidrigt från början till slut. Det är du som slutligen orättfärdigt har avrättat mig, Brown, Ellison, George Stewart, John Norton, Churchill och alltför många andra och inte dessa naturuppfostade infödingar. Du ensam är inför evigheten ansvarig för hela Bountytragedin.

Nihau och Te Moa vandrar fram genom skogarna med Mills och Martins huvuden hängande vid sina höfter. De söker McCoy och Quintal men finner dem ingenstans. McCoy ligger gömd och skräckslagen i buskarna och ser de två huvudjägarna gå förbi. Han ser Mills och Martins blodiga livlösa dinglande huvuden och vill ingenting hellre än att gräva ner sig.

Minarii ser en gestalt ute vid det branta stupet. Han tar sig försiktigt dit och ser att mannen är Quintal, mannen som avsiktligt har bränt ner hans hus. I blint raseri kastar Minarii bössan och rusar på Quintal. De är lika enormt starka och kraftiga. Brottskampen blir fruktansvärd, och de två väldiga kämparna drar sig under kampens gång allt närmare intill stupet, emedan båda vill slunga ner den andre där utför. Minarii hade kunnat skjuta Quintal direkt men valde att hellre satsa på att besegra honom som en man. Under den ursinniga brottskampen lyckas Quintal till slut bryta Minariis arm. Kampen är avgjord. Med sina sista krafter lyfter Quintal upp den väldige starke vackre hövdingen och slungar honom ner mot klipporna vid stupets fot, var den ädle och sköne Minarii krossas och massakreras. Quintal borstar av händerna och går därifrån medan han undrar varför Minarii så häftigt anföll honom.

Browns hustru Jenny har varnat Edward Young och hans hustru Taurua, och Young har satt sig i säkerhet. Ett stycke från byn påträffar kvinnorna Alexander Smiths kropp. Han är skjuten men inte död. De bär in honom och tar hand om honom. När de får veta att Tetahiti är på väg sveper de in den sårade i en dödssvepning och begråter honom som om han vore död. Från alla hus möts Tetahiti av dödsklagan, jämmer och gråt och bittra hjärtslitande hysteriska verop. Han undrar om Minarii redan har hunnit skjuta Christian eller inte.

Tetahiti, Te Moa och Nihau möts vid en avtalad träffpunkt när kvällen begynner. De undrar alla var Minarii dröjer. Te Moa erbjuder sig att hålla vakt medan Tetahiti och Nihau sover. Nattmörkret faller. Snart sover Tetahiti och Nihau djupt. Snart somnar även Te Moa.

Av en slump upptäcker Jenny, Browns änka, deras lägerplats i månskenet. Hon skyndar tillbaka till byn och träffar Hutia, Tararus och Williams änka, och Prudence, John Mills änka. Tillsammans smyger de sig ut i skogen till infödingarnas sovställe.

Jenny bär en yxa, och Prudence och Hutia har var sitt svärd. Fullmånen lyser klart från himmelen. Nihau, Te Moa och Tetahiti sover djupt. Snart badar de i sitt eget blod för att aldrig stiga upp mera. Tre av kvinnorna har fått sin blodiga hämnd.

Snart blir det känt att Quintal har dödat Minarii. Alla krigiska infödingar är således döda. Tryggheten kan på nytt känna sig hemma på ön. Men var är Christians levande eller döda kropp? Ingen vet. Alla letar. Maimiti börjar bli orolig. Hon ligger stilla med sin nyfödda dotter. Hon vet ingenting om alla fasorna. Balhadi, Taurua och de andra kvinnorna har hållit henne i lycklig okunnighet därom. Men sanningen kan icke förtigas för evigt.

Maimiti vet ingenting. Hon har hört skott under dagens lopp, men dessa har hon förstått som jaktskott, ty Minarii sade ju till henne när han frågade efter Christian att han skulle gå på jakt. Ingen misstanke om något ont föreligger i hennes hjärta. Hon är en lycklig moder till två präktiga gossar, och just nu ammar hon sitt tredje barn som är en lika präktig dotter. Hon vet ingenting om deras faders och om fem andra vita fäders öde denna dag.

Balhadi, den skjutne Alexander Smiths hustru, är och tar hand om Maimiti när Taurua, Edward Youngs hustru, kommer. Taurua försöker intala den förtvivalade Balhadi om att Alexander Smith kommer att klara sig.

Moetua och Nanai, Minariis och Tetahitis hustrur, sällar sig till Taurua och Balhadi. Taurua varnar Moetua och Nanai för Jenny, Hutia och Prudence, vilkas män Moetuas och Nanais män har dödat. Hon är ännu okunnig om att Jenny, Hutia och Prudence redan har fått sin hämnd för sina tre omistliga män. Nanai och Moetua, som står på de övriga kvinnornas och på barnens sida, går ut för att söka efter Christian. Balhadi går hem till sin dödssjuka man. Taurua går in till Maimiti.

"Är det du, Taurua? Har inte Christian kommit ännu?" frågar den lyckliga okunniga modern. Taurua försöker svara nej i samma ljusa ton. Maimiti märker inte att det inte riktigt lyckas. Maimiti säger: "Jag har sovit så gott. Se hur den lilla flickan suger! Hon är så söt att man kunde äta upp henne. Men var kan Christian vara? Han lovade att komma hem tidigt på dagen, och nu har solen redan gått ner!"

"Han kommer nog snart," försöker Taurua att säga övertygande.

"Gå uppåt stigen och möt honom, så är du snäll. Han måste säkert vara i närheten nu. Vilken underlig far han är! Man skulle kunna tro att han var van vid att få en liten dotter varje dag. Gå genast, Taurua, och säg åt honom att skynda sig! Jag tycker inte om att han är borta så länge. Man blir ju nästan orolig. Gå nu."

Taurua vänder bort ögat i sista minuten och försvinner ut innan tårarna bryter ut på allvar. Hon går ett stycke bort från huset tills hon säkert är utom hörhåll. Där slår hon sig ner på en liten bänk och gråter ut. Hon gråter bittert och länge. Hennes sorg är skakande och utan gräns. Ändå är hon den enda av kvinnorna som i någon mån kan vara glad denna dag, då hon varken hör till dem som blivit änka efter en dyrkad make eller till dem vars makes skuld till olyckorna inte har blivit sonad med hans död. Men hon gråter för alla de andra, för Jenny, som förlorat sin make den snällaste mannen på ön, för Balhadi vars duktige man svävar mellan liv och död, för Prudence och Hutia som förlorat sina nu i döden så bittert saknade män, för Moetua och Nanai som

kanske kommer att lynchas av de andra kvinnorna för deras mäns brott, men mest av allt för Maimiti, den för tredje gången nyblivna modern, som inte vet, att hennes man kanske just nu ligger och blöder ihjäl ingen vet var. Minst av allt skulle Maimiti kunna fatta att hennes man, den bäste på ön och den engelska kolonins ledare, skulle kunna mördas utan vettig anledning, och när hon får veta det måste därför chocken för henne bli fatalare än för någon annan.

Det blir Moetua och Nanai som finner Christian. Han har nästan förblött, och febern härjar svårt i hans kropp. Han kämpar redan med döden, med den oförsonlige fienden som ingen kan övervinna. De konstruerar en bår och bär honom till hans bäste vän Youngs hus, var Alexander Smith redan ligger förut. Moetua och Nanai får där veta att deras mäns döda kroppar har påträffats. För att undvika fiendskap och eventuella fortsatta stridigheter säger Taurua, som därom har blivit ombedd av mörderskorna, att det är Quintal ensam som har dödat dem alla. Sex mödrar har blivit änkor på en dag. Åtta män av tretton har dödats, och ytterligare två har sårats och den ena av dem dödligt. Mer än hälften av kolonins barn har blivit faderlösa.

Varför och hur har allt kunnat gå så fruktansvärt på tok? Jag har aldrig någonsin velat något annat än allas bästa. Allas välfärd styrde mitt handlingsätt på Bounty, och besittningstagandet av Pitcairn såg jag som vår stora chans till att för världen bevisa att vi fortfarande var riktiga hederliga engelsmän som trots myteriet kunde lyckas med allt. Min vilja var aldrig annat än god, men resultatet har aldrig blivit annat än ont. Inom kort tid har tio av öns femton män dött genom mord och våld, och jag blir den elfte. Vad gjorde jag för fel?

Quintal påträffar McCoy ute i skogen. Den arme skotten är vettskrämd av fasa, och han befinner sig i ett ömkligt tillstånd. Kläderna är i trasor genom det ständiga krypandet i buskarna. Han har sett Te Moa och Nihau med Mills och Martins dinglande och slängande blodiga huvuden i sina bälten, och han tror inte på Quintal när Quintal berättar att alla infödingar är döda. Ännu mindre tror han på sin dryckesbror när denne berättar att han själv har sett tre infödingar ligga slaktade i öppen dager och att han själv har kastat den fjärde ut för norrstupet. McCoy måste som ett barn lugnt övertalas och noggrant övertygas om att all fara är över. När McCoy äntligen kan tro på det går han genast till sin destilleringsapparat och tar igen sig, och Quintal håller honom mer än gärna sällskap.

Maimitis modersmjölk sinar när hon gradvis får veta vad som har hänt och att jag har blivit skjuten. Hon blir inte hysterisk och smälter inte bort i tårar. Sanningen drabbar henne djupare än så. Hon blir bedövad och stum och förblir sådan länge medan hon försöker vänja sig vid sorgen och lära sig att bära dess outhärdliga tyngd utan att digna. Hon vore inte min hustru om hon gav efter för sin ofattbara gränslösa smärta. Ingenting kan någonsin knäcka henne.

Dag och natt har hon vakat vid min säng. När hon fick veta att jag var skjuten steg hon trots sin fullkomliga energibankrutt upp ur sin moderssäng och började sköta om mig. Men jag kommer ändå att dö.

Alex Smith ligger bredvid mig. Han kommer att överleva. Det är gott att en sådan man får överleva. Han är enklast och redigast av oss alla. Gud skydde och bevare honom.

Min lille son kommer in i rummet. Torsdag Oktober Christian, min förstfödde, världens vackraste barn, tre år gammal, med himmelsblå ögon stora och strålande som solar, tittar oförstående på mig som på en främling medan han suger på tummen. Min son, vad skall det bli av dig när det av mig och alla mina ansträngningar endast har blivit ett helvetes elände! Ack, mitt barn! Ta ut honom!

De tar ut min lille son. Det finns redan ungefär femton barn på ön. Vi dör genom vårt eget våld, men de kanske får leva i fred. Framtiden existerar alltid vad som än händer. Ja, det finns ännu en möjlighet. Vi kan ännu av vårt helvete skapa ett paradys. Alex ligger bredvid mig. Jag kan inte låta bli att tilltala honom. Hör du mig, Alex? Han svarar. Jag försöker säga: Alex, det finns ännu en möjlighet. Vi kan ännu lyckas. Än kan vi råda bot på vårt elände, våra lidanden och på allt ont i världen. Vi kan ännu besegra allt det som är emot oss. Men mina ord fastnar i halsen, och jag kan inte göra mig förstådd av honom. Dock förstår han något.

Maimiti sitter vid min sida. Hennes hand är varm och god. Ja, Maimiti, jag går bort nu, men ni blir kvar. Jag dör, men ni lever. Jag har varit er alla till ofärd och olycka, men nu försvinner jag, och då har ni chansen att ställa allt till rätta igen. Glöm mig, ty jag var en olycklig man. Lev och var glada när jag är borta, ty så länge jag fanns kunde ni det inte. Jag dör nu. Låt aldrig något av barnen få veta något om allt det som jag har kommit åstad och som jag bär skulden till. Låt aldrig någon av de små få veta om vårt misslyckande, om kriget, om mordet, om något av allt vårt våld över huvud taget. Endast så kan vår koloni lyckas trots allt: genom förnekandet och ignorandet av ondskan, genom att vända ett nytt blad utan att mera se på det gamla. Ja, jag ensam bär skulden för allt: det olycksaliga myteriet på Bounty, de nitton mänskornas lidanden i slupen, alla de oskyldigas orättvisa lidanden, myteristernas ohyggliga öden efter Bounty och hela inbördeskriget här på Pitcairn. Jag hade kunnat avstyra blodbadet om jag visat större bestämdhet mot rötäggen i församlingen. Begrav mig utan gravsten. Låt aldrig någon få lära känna mitt öde. Lev nu och var lyckliga när jag har lämnat er.

Jag dör. Jag lämnar min kropp och svävar mot skyn. Äntligen är Fletcher Christian inte längre till. Han har betalat sin skuld till livet med att återlämna det. Äntligen är han oskyldig och fri. Jag är inte längre mitt outhärdliga jag utan ett med Gud, som är den enda och det enda som egentligen är. Jag har förlorat mitt liv men i stället blivit ett med hela universum och allt levande liv på jorden.

Men ännu är inte vår jämmerliga tragedi slut. Quintal och McCoy, som var de som kom på den befängda idén att dela upp allt land mellan de vita och lämna infödingarna utan, har levande undkommit blodbadet. De sitter nu för jämnan tillsammans och dricker McCoy's egenhändigt destillerade starksprit. De är fortfarande lika oförståndiga som de var före stridigheterna, och det att de har vållat åtta mans död tycks inte bekomma dem det minsta.

Alexander Smith klarar sig. Så småningom blir han bättre, och efter en månad kan han till allas glädje redan gå. Men glädjen är liten i jämförelse med sorgerna.

Maimiti har inte sagt ett ord till någon efter makens död. Hon sitter stum och orörlig och stirrar tomt framför sig dagarna i ända i veckor och i månader. Inte en tår har hon fällt. Hon bara sitter orörlig. Till slut finner hon dock en aning tröst i Moetuas, Minariis vackra änkas sällskap. Maimiti och Moetua är ankorna efter öns två mäktigaste, ädlaste och bästa män. Även Nanai söker skydd hos Maimiti.

Den som sörjer allra mest är dock inte Maimiti utan Edward Young. Han är nu den enda människan på ön som kan läsa. Han är bildad och väluppfostrad, ädel och mycket godhjärtad. Han var Christians närmaste man. Ingen saknar Christian och Brown och de andra döda mera bittert än Young. Han känner sig som om han var den siste överlevande ensamme mannen på hela ön. Alexander Smith blir ett stöd för honom, men de är tillsammans långt ifrån lika starka som Christian eller Minarii. Och snart börjar de lockas av McCoys och Quintals smärtstillande ljuvt bedövande sprit.

Även en del av kvinnorna börjar besöka bryggeriet. Det är Hutia, Prudence och Susannah, Williams, Mills och Martins änkor, som går dit, och ibland följer även Jenny, Browns goda änka, med dem. Sarah och Mary, Quintals och McCoys hustrur, dricker även mycket med sina män. Tungsinnet, melankolin och sorgerna efter de saknade blir dem alla för tungt om de inte dricker, och att dricka är det enda som kan lindra det eviga svärmodet. Maimiti med Moetua och Nanai och även Taurua och Balhadi vägrar dock att ha någonting med dryckesbröderna att göra.

Allt oftare besöker Young och Smith det oemotståndliga alkoholhuset. Det börjar emellertid nu bli ganska märkbart att Quintals förstånd har börjat ge efter. Allt oftare sitter han och muttrar saker för sig själv som ingen människa begriper. Han är inte längre samma goda kamrat som förr. Under den första tiden på ön var han den mest arbetsamma och hjälpsamma av alla. Ingen utom Minarii var så stark och uthållig som han. Han kunde allt. Ingens arbete var främmande för honom. Ofta hjälpte han Williams när denne hade särskilt mycket brådskande arbete, han var Christians trognaste medhjälpare, följeslagare och lärjunge i allt vad Christian gjorde, och ofta brukade han sitta och prata länge med Brown om kvällarna. Ingen älskade arbete så som han på den tiden. Han var alltid hjärtlig, och hans entusiasm för livet på ön eggade, inspirerade och gladde alla. På den tiden var han god vän med alla. Han var inte särskilt klipsk men ändå sympatisk i sin enkla plumpa hjärtliga och uppriktiga grovhet.

Förhållandet till infödingarna hade alltid varit hans svagaste sida. Han hade aldrig gillat dem direkt. Han kallade dem negrer och spottade efter dem. McCoys sprit hade gradvis förlett honom till lättja, och därav hade hans infödingshat fått näring. Lättja kan ju få vilken dålig egenskap som helst att växa till oanade häjder. Och när Quintal var riktigt full, vilket endast McCoys sprit kunde göra honom, så fanns det inte någon mera djurisk och bestialisk mänska i världen. Som överberusad var Quintal alltid rena rama gorillan, och det var McCoys sprit som överberusade honom och som väckte ett inre till liv hos honom som borde ha fått lämnas i fred, ett omedvetet djuriskt monstermedvetande, som bara var vild djurisk destruktivitet och ingenting annat,

med de mest obehärskade djuriska impulser och begär i släptåg, som gjorde honom till ett rasande monster av brutalitet och de vildaste okontrollerbara lustar.

Det var efter striden med infödingarna som Quintal blev inåtvänd och började grubbla och muttra för sig själv. Minariis död gick honom djupt till sinnes, och bördan av skulden för de tre andra infödingarnas död, som han själv hade tagit på sig, gnagde honom i mårnen. Kvinnorna hade uppfunnit lögnen att Quintal dödat alla fyra för att försona Nanai och Moetua med de nio andra kvinnorna, deras lögn hade blivit etablerad, och påverkad av spriten blev Quintal med tiden mer och mer övertygad om att han faktiskt ensam var skyldig till alla fyra infödingarnas död. Och det blev till en fix idé hos honom. Det var inte skuld känsla eller samvets kval, men det var en sorts brottsmedvetenhet, som med tiden blev allt mera outhärdlig för honom. Han var inte längre samme glade hjärtlige kamrat som förr. Han hjälpte aldrig någon med något mera. Till och med McCoy var ibland rädd för honom när han var ensam med honom.

Ibland kunde den gamla goda vänskapsglimten glimma till i hans öga, men ett sådant ögonblick varade inte länge. I nästa stund satt han åter och blickade in i sig själv och muttrade obegripliga nonsensord. Och den som i sådana stunder försökte väcka eller störa den grubblande misslyckades antingen därmed, eller också väckte han upp ett rytande vilddjur.

För varje vecka blev Quintal dem mera främmande och mera skrämmande. Det var som om han sjönk bort från all mänsklighet, allt mänskligt umgänge och allt mänskligt tänkande och i stället allt mera närmade sig naturens rike, som fanns överallt runt omkring honom, vars grenar och blad, taggar och kvistar stack in överallt, och som nu även höll på att återerövra alla gamla stigar och vägar, brunnar och trädgårdar, hus och tempelplatser, som efter inbördeskriget inte längre användes. Quintal blev mindre och mindre en människa och mer och mer en partikel i den värld, som surrade överallt runt omkring honom i form av insekter natt och dag, som evigt dundrade in mot klippstränderna från havet, som ständigt på nytt växte igen var man än hade försökt att rensa bort henne, och som doftade, sjöng, kvittrade, grymtade, susade, ven, tjöt, rasslade och prasslade evinnerligen oupphörligt precis överallt. Quintal höll på att förlora sin mänsklighet. Det var lättjan, sorgen, spriten, ensamheten och naturen som höll på att beröva honom den och växa in i hans själ och överta den, precis som naturen höll på att överta hela ön.

Men jag är ju död. Varför beblandar jag mig då mera med dessa jämmerliga stackars människoöden som ständigt blir värre och värre? Vad har jag med Quintals, McCoy's, Smiths och Youngs dryckesorgier att göra? Varför skulle jag som död vidare bry mig om hur Smith och Edward dekar ner sig, och hur Quintal och McCoy allt oftare genomför sina allt brutalare kvinnorov? Jag är ju död och begravnen, och de har alla glömt mig för spriten. Det är ju tydligt. Bara Maimiti tänker ännu på mig, och hon sitter hemma och är fullkomligt maktlös, apatisk och nästan likgiltig.

Vad har jag vidare för rätt att bry mig om de stackars oskyldiga kvinnornas alltmer tilltagande skräck för de fyra vita ständigt supande männen? Vad har jag att göra med att Quintal jagar sin egen arma hustru utför norrstupet? De är ju djur och

icke människor, dessa fyra vita odrägliga män, som är de enda som ännu lever av alla dem som jag dumt nog förledde till myteri. Därmed fick jag deras liv på mitt samvete i stället för att låta dem gnaga på kapten Blighs. Det finns ingen begången revolt mot något i livet som man inte bara får ångra hela livet utan i all evighet, hur rättvis revolten än var.

Till slut förskansar sig kvinnorna för de galna rasande supande vita männen och skjuter på dem om de kommer i närheten. För barnens skull blir kvinnorna till slut tvungna till att driva männen från byn. De röker ut männen ur deras hus och skjuter efter dem när de flyr till skogs. Quintal blir träffad i sidan och försvinner stapplande in bland snåren.

Efter detta blir McCoy alldeles vansinnig. Han ser bara Minariis vålnads blodiga blickar överallt. Han har fått skräcken för naturen och för dess och dess polynesiska naturfolks hårda lagar, som alla tycks gå ut på en enda sak, som är den vite mannens död. Över allt omkring sig ser han dansande infödingar med Mills och Martins, Williams och Browns och Christians avhuggna huvuden dinglande kring höfterna. Han har kort sagt fått delirium tremens av allt drickandet. Tokig flyr han till stranden och kastar sig ut för klipporna på flykt undan sina alltför verklighetstrognas och påträngande hallucinationer. Smith hämtar hans krossade lik nedanför klipporna och ger det en trots allt anständig grav. Därefter förstör han äntligen destilleringsapparaten, och han och Ned Young kan äntligen börja leva ett anständigt liv igen.

Men Quintal lever ännu. En dag blir barnen skrämnda av ett vilt monster som tycks härja i den andra ändan av ön. Detta monster är Quintal, som har repat sig efter att ha blivit skjuten genom njurarna och som nu helt har förvandlats till ett vilddjur. Metamorfosen från människa till rytande vilddjur har fullbordats. Det finns absolut ingenting mänskligt kvar hos honom. Han är en vrålande vettvilling som snart återigen jagar kvinnorna liksom tigrar jagar villebråd. Han måste avlivas, vilket inte är lätt, då hans fysik så har härdats att gevärskulor inte längre biter på honom eller åtminstone inte vållar honom mera skada än att vilka sår och skador som helst snart läker sig på honom. I veckor är han kolonins onda ande och terrordiktator vars huseringar och kvinnorov ingen kan sova om nätterna av rädsla för, innan Young och Smith slutligen gemensamt genom list lyckas expediera honom med att bakifrån klyva skallen på honom så att blodet gör det hus väggar, tak och golv röda som han lurats in i för den handgripliga avrättningen genom extra väl slipad yxa. Så slutar Matthew Quintal, människan som blev till vilddjur genom att först bli till myterist och upprorsman och sedan inte kunna leva i frihet utan att bli alkoholist, våldtäktsman och mördare. Han hörde inte till de ytterst få utvalda människor som kan handskas med friheten utan att bli fördärvade.

Nu sänker sig äntligen friden över ön. Young är svårt astmasjuk och lär Smith att läsa innan han dör. En dag lämnar Young Alexander Smith ensam kvar som vit man på ön med Bountys Bibel som enda engelska sällskap. Men friden har nu kommit till ön för att stanna, och när ett fartyg för första gången efter Bounty kommer till ön

nästan tjugo år efter myteriet är den vad Christian ville ha den till: en blomstrande koloni av lyckliga barn i ett paradiset som ingen världslig ondskas, makt eller politik kan rå på. Och Alexander Smith kan då underhålla den amerikanske kaptanen från skeppet Topaz, som då kommer i land, med den sanna historien om alla de lidanden, mödor och tragedier som genomgicks för att uppnå detta Guds välsignade paradiset och dess tillstånd av äntligen oantastlig lycka.

Och den amerikanske kaptanen kan berätta om allt det som har hänt ute i världen sedan myteriet: om den stora franska revolutionen, som bröt ut bara några månader efter myteriet, och om alla de katastrofala krig som detta tragiska uppror mot kultur, tradition och samhälle bar i släptåg; men vad är den franska revolutionen med alla dess universella blodigheter och skändligheter, terrordiktaturer och världskrig, vad är den ryska revolutionen med dess tiotals miljoner offer, och vad är den socialistiska revolutionen, som förvandlade Tyskland till ett monsterland som lade en hel värld i ruiner, mot det lilla men långt mer mänskliga och koncentrerade drama, som utspelade sig på det vackra skeppet Bounty i slutet av april 1789, och som vi själva, en handfull vanliga enkla engelsmän, fick vara med om? Vårt mänskliga uppror mot kaptan Blighs dumhet och småaktighet, orättvisa och kortsynthet var i sin problematik större, djupare och väsentligare än någon av de världskriser i form av revolutioner var som kom efter oss, som om vår personliga och privata uppgörelse med kaptan Blighs justitiemordsorienterade rättvisa var embryot till alla liknande och mera världsomfattande revolutioner senare.

Och jag med min ande kan äntligen skiljas från ön och lämna dess gravar i fred och dess framtid åt engelsktalande polynesier med bibliska namn. Men jag skiljs endast från historien med det slutordet, att det inte var värt att offra så mycket och lida så mycket bara för att åstadkomma ett jordiskt paradiset. Paradiset var faktiskt ett faktum redan när vi kom till Pitcairn, och se hur det gick för dem som fick leva i detta paradiset och hur paradiset påverkade dem! Om de inte söp ihjäl sig så mördade de varandra!

Och se på kaptan Cooks paradiset Tahiti! När vi kom dit var det alltså ett oförstört paradiset, men bara tjugo år efter myteriet var Tahiti en sorgens ö med ett decimerat och av europeiska sjukdomar infekterat folk, som såg på sina halveuropeiska avkomlingar med djupaste sorg och melankoli och stukat levnadsmod. Det är andar, spöken, vålnader och minnen av för länge sedan döda personer, som Minarii, Matthew Quintal, den gamle glade doktor "Bacchus" Huggan, den redige, duktige och sympatiska myteristen Churchill, den unge Christian med livet och karriären framför sig, och alla de unga matrosar som kom till Söderhavet glada och muntra, friska och sköna, oförstörda och med stora förväntningar, och deras ännu ej sorgklädda flickvänner, med ännu ej faderlösa skrattande och lekande barn, som dansar, skrattar, njuter och lever på Tahitis och Söderhavets svarta gnistrande diamantsandstränder, och ej några levande människor. Den ungdom som full av oskuld kom till Söderhavet för länge sedan förförde sig själv av hänförelse över Söderhavets skönhet, och i sin förförelse fördärvade den Söderhavet och sig själv. Och endast spöket av denna

förgångna ungdom ler ännu i Söderhavet, med den enfaldige kapten Blighs dåraktiga översitteri och hans motsats mr Christian, mannen vars rättvisepathos inte kunde tåla en oförrätt, vilkas konflikt och olycka blev Tahitis och en del av Söderhavets, Englands och hela världens.

Detta är nu min version av vad som hände med oss som var med på Bounty, som jag har givit upphov till två århundraden efteråt och med hänsyn till alla myter om myteriet som har bildats sedan dess. Själv minns jag inte klart alla detaljer och har inte velat avliva några vackra myter. Min saga är dikterad av min kärlek till England, som jag förlorade när jag satte mig själv före mitt älskade hemland och dess ärorika flotta, som jag i egenskap av brittisk sjöman personifierade och var den viktigaste kuggen i. Ty det brittiska imperiet vilade på den brittiske sjömannens axlar, och när han, det vill säga jag, föll, föll även omsider imperiet.

Man kan även säga att det föll på varelsers som löjtnant Blighs tjockskalliga grundlighet, som berövade honom allt sinne för proportioner, allt mänskligt omdöme och den för allt samarbete med andra människor omistliga egenskap som på modernt språk kallas psykologi, och som gör att man visar hänsyn. Men det var jag och icke han som tog det avgörande steget, och för det kan endast jag med min känslighet belastas och icke han med sin perfekta tekniska yrkeskunnighet, som tyvärr övergick i pedanteri.

Många detaljer har jag icke vidrört. Jag har ej berättat om den stackars halvblinde matrosen Michael Byrne, som på Blighs order på sin violin alltid spelade musik några timmar varje kväll, som vi på befallning skulle dansa till, för att sålunda hållas i god kondition. Han behärskade hela den brittisk-keltiska shanty-repertoiren och hade mera melodier i sitt huvud än vad någon av oss hade förstånd. Kanske det var förståndigare att ha melodier. I sin blindhet och musikaliska känslighet var han kanske den enda som alltid såg allting klart och gjorde vad som var rätt i den mån han kunde det, men utan att någonsin lyckas påverka oss andra. Jag har ej berört de mest hjärtsönderslitande scenerna i samband med Pandoras ankomst till Tahiti, då lyckliga oskyldiga engelsmän berövades hus och hem, hustru och barn och i stället slogs i järn av sina landsmän, vilket definitivt gjorde gråt och tandagnisslan, jämmer och ve, lidande och sjukdom till hela Tahitis europeiske härskare då och allt framgent. Jag har ej velat berätta hela sanningen om fasorna på Pitcairn, som för mig utgjorde kanske den olidligaste mardröm som av någon engelsman har upplevats. När jag sköts var jag glad åt att bli deras offer och att slippa överleva med dem jämte myteriet och allt vad som hörde därtill som extra blytyngder på mitt samvete. Myteristernas passioner och våld mot varandra, mot deras damer, mot deras bröder av annan ras och mot naturen skulle ha förvissat vem som helst utom mig om att de alla var djur och icke människor. Med denna skildring kanske jag dock har lyckats visa att åtminstone jag var en människa och alltid betraktade och behandlade både min välgörare och förtryckare löjtnant William Bligh och mina värsta olycksbröder som jämlikar och lika mycket människor som jag själv.

Var myteriet rätt, eller var det orätt? Den frågan kan aldrig besvaras. Det var lika mycket orätt som rätt. Men en sak är säker: det öppnade för oss alla som fick uppleva

det dörren till ett sällsamt universellt äventyr, vars tragiska storslagenhet vi icke fått uppleva utan det kontroversiella uppror som för den sakens skull ingen av oss kunnat ångra. Livet är alltid en tragedi och kan aldrig bli en komedi. Livet kan inte bli mindre tragiskt än vad det är, men det kan alltid bli mera tragiskt; och ju mera tragiskt det är, desto större och vackrare blir det. Det sägs att den människan är störst som får genomlida den värsta tragedin, – men han får också uppleva livets mest tillspetsade skönhet.

Slut på "Den mänskliga tragedin".

Efterskrift.

En riktig bok blir aldrig någonsin färdig. Den skrivs ständigt om och omarbetas, utvecklas och överarbetas, och för varje gång den görs om helt och hållet blir den lite bättre utan att någonsin bli helt bra. Så är det också med dessa monologer, som 1971 var femton till antalet, några år senare mer än dubbelt så många och tio år senare ett hundratal. Och inte ens alla dessa "färdiga" monologer blir någonsin någon enda av dem helt färdig utan tål ständigt att både kritiseras och omredigeras.

I den stora skrytvals som den okände farao Cheops inleder samlingen med nämns ingenting om alla de förbluffande matematiska, geometriska och astronomiska överensstämmande mysterierna med hans pyramids beskaffenhet, och ej heller ges någon förklaring till hans tomma grav. Kung Hammurabi av Babylon är mindre antastlig i sin monolog då man vet ännu mindre om denne märklige och storslagne lagstiftare. Den första påtagliga personligheten är då Abraham, även om många hellre även placerar honom i myternas värld än i verklighetens.

Liksom Abraham för med sig det bästa av Babylon till sitt folk Israel, så representerar Josef och Moses det bästa av Egypten, varpå följer kulmineringen av Israel under kung Salomo, varmed även dess tragik börjar.

Nebukadnessar, Kyros och Xerxes bildar övergången till den hellenska kulturvärlden, som inleds med sagokungen Minos. Homeros frambringar den grekiska mytologin, och hans monolog är närmast en teori om vem den människa kan ha varit som diktade Iliaden och Odysséen. Dessa två dikter är sinsemellan mycket olika, den första är skriven i heroisk ungdomlighet och friskhet medan den andra präglas av ålderdomssvagheter och desillusion. Vad hände där emellan? Det om något borde vara en homerisk fråga.

Efter den homeriska parenteser Pan presenterar Perikles den grekiska middagshöjden vars varaktighet betvivlas av Sokrates. En utböling i sammanhanget är den Shakespeareska misantropen Timon, som stör med sin totala negativism, som dock var historiskt verklig. Platon revolterar mot Homeros gudavärld och sätter upp en idealstat där emot som förbjuder fantasins frihet, varpå Semitreides, en av de första femton, har skäl att beklaga Hellas nedgång och fall. Denne Semitreides förebild i verkligheten är väl Aristofanes.

Trots sin egen verksamhets fåfänglighet, då hela hans skådespelsproduktion förintades av eftervärlden, vågar Menandros hylla den mänskliga människan, varpå general Perdikkas tar vid med sina uppdiktade brev till sin uppdiktade syster. Han blev den mäktigaste förvaltaren efter Alexander den Store av dennes livsverk för att dock ganska snart bli mördad liksom Alexanders gemål, broder och spåde son, medan Eumenes klarade sig bättre och grundade riket Pergamon.

Epikuros avslutar det grekiska kapitlet, och kung Pyrrhos av Epeiros inleder det romerska, då hans politiska företag där ledde till att grekerna måste anse sin politiska roll i Italien som slutspelad. Därmed står dörren öppen för Rom, och den siste konungen av Pergamon, Attalos III, vars politiska testamente är historiskt, stänger den inte utan öppnar den i stället desto mer, fastän han vet vilken ovälkommen och ovärdig gäst Rom är i jämförelse med Hellas.

Den indiske Veda-författaren är en annan utböling som skiljer sig helt från sammanhanget då man inte vet vem någon av dem var. Som representant för den uråldriga indiska visdomen är han dock historiskt väsentlig ej minst genom "Bhagavad-Gita" och kan knappast ignoreras. Mera känd är Buddha, och Kina får en syl i vädret i detta kaleidoskopiska historiesammanhang med skurken Shih-Huang-Ti, en av de värsta representanterna både för diktatur och för Kina i historien.

Cincinnatus, senatorm som var på sin åker och plöjde när han ombads bli Roms diktator, inleder Roms uppgång, som möter berättigad kritik hos Vercingetorix, men Rom visar sig värdigt sin storhet genom sådana demokratiska vägledare som Cicero. Emellertid besegras Cicero av Caesar och Augustus, och Vergilius uppbyggliga blåögdhet kan icke hindra Roms degenerering. Fiskaren Petrus presenterar ett alternativ som förkastas av Nero, varpå aposteln Johannes förutspår Roms undergång genom de moraliskt överlägsna germanerna. Domitianus försvarar det kejsrerliga godtycket, Tacitus kommenterar sin kulturvärlds nedgång och fall, och genom Trajanus triumferar Rom när det redan är dömt till undergång. Övergången från romersk till kristen tid belyses av den djupt tänkande filosofen Marcus Aurelius, under vars son och arvtagare kejsar Commodus kristendomen för första gången fick fritt fram på romarrikets grundvalars bekostnad.

Den kristna tiden inleds med den för sin vidsynthet förföljde Origenes och den för sin ärlighet förföljde Johannes Chrysostomos. Där emellan försöker Konstantin den Store avslöja kristendomen, vilket bara gör den mera etablerad. Augustinus får illustrera Roms undergång genom goterna, och Sankt Patrick får symbolisera öppnandet av nya nordliga horisonter för civilisationen och framtiden. Teoderik den Store får gestalta den evige utlänningen och turisten, som genom sitt utbölingskap

kan beundra och göra så mycket för Italien, och den anonyme irländske munken illustrerar klosterväsendets andliga odling och trista isolering. Justinianus påvisar de första spänningarna mellan kyrka och kejsardöme, Benedictus fortsätter att beklaga Rom, Heraclius försvarar Konstantinopel och civilisationen med framgång och förtvivlan mot allsköns barbarer, och Gregorius den Store visar sig som en av de bästa och naivaste påvarna. Muhammeds korta monolog visar honom som ung man då han ännu led ont som alla andra dödliga, och hans efterföljare Omar får representera islams värsta sidor. Motvikten därtill gestaltas av Beda Venerabilis och dennes mer påfallande psykiska balans, men det östromerska rikets nedgång och fall börjar ändå definitivt med Leo III Isauriern och hans ikonoklasm, medan det västromerska riket återuppstår under Karl den Store, vilket hans skrivare åskådliggör, och följs upp av den mer häftige tysken Otto den Store. Så börjar den nya västerländska kulturuppsplomstringen på Bernard av Clairvauxs tid, som dock delvis sker på bekostnad av det östromerska rikets fall, vilket den uppdiktade bysantinske krönikören beklagar. Moses Maimonides, Saladins livläkare, representerar den medeltida mysticismen i sin prydno och påvisar kristendomens och islams svagheter och misstag. Klyftan mellan påvedöme och kejsardöme blir total under Fredrik II och tragiskt oreparerbar. Den lärde och vise buddhistkejsaren Kublai Khan uppskattar Marco Polos besök, och så bryter renässansen ut i och med Dante Alighieri. Han besöker helvetet på nytt och påträffar där 1800-talets värsta anarkister, Abraham Lincolns mördare, Robespierre och Marat men icke Mirabeau, men däremot även Danton och Desmoulins samt Kerenskij, vilket man kan undra över, med Lenin, Martin Luther och Karl Marx. Därmed är Dante en påfallande förespråkare för katolsk reaktion mot angrepp på världsordningen. Han fortsätter sedan upp genom Skärselden men kommer icke långt, då hans vandring avbryts av kejsar Trajanus ingripande, som visar honom Rom förr och nu, varvid han blir mera djupt och svårt chockerad än vad han någonsin blivit av hela helvetet: inför åsynen av Roms öde och exempel måste all mänsklig nationalkänsla inse sitt totala nederlag.

Chaucers realism är ett svagt alternativ till religionen, och universalgeniet och renässansmänniskan Leon Battista Alberti uppträder som Dantes tröstare. Renässansen uppbärs ädelt av Lorenzo il Magnifico men inte utan att Savonarola försöker och delvis lyckas med att störta den i olycka. Columbus eventuella känslor inför mötet med Amerika åskådliggöres, medan Lionardo da Vinci gestaltar Högrenässansen och beklagar den eviga stadens eviga öde, men den eviga staden är här i själva verket själva världsligheten. Brytningstidens hjärtpunkt åskådliggöres av Magalhães (Maghellans) säregna upplevelser vid världens ände, samlingens sist författade monolog, och Martin Luthers bästa sidor kommer fram i dennes heroiska mod och tragiska desillusion, men hans store motståndare Karl V:s resignation är dock ännu ädlare, liksom Erasmus nyktra förklaring av sin tids hela trasslighet. Så når renässansen sin högsta höjdpunkt under Michelangelos blod, svett och tårar, ursinne och förtvivlan, desperation och storslagna hängivenhet.

Den avlöses av barock sinnlighet som Venedigs okände målare initierar oss i, som Tizian etablerar (samtidigt som han förutspår det nya borgerliga etablissemangets

undergång), som Shakespeare gör tråkiga erfarenheter i, som kardinal Richelieu bekämpar ej helt framgångsrikt, och som Rembrandt giver sitt liv för. Heinrich Schütz däremot tvingas ta avstånd därifrån och finner musiken i stället, Bach går längre och klyvs mellan musik och sinnlighet med missnöje som resultat, och så ställs Händel till svars för sina religiösa friheter i "Messias". Vad menar han egentligen? Menar han verkligen att den etablerade kristendomen blivit onödig? Det menar åtminstone Voltaire, varpå världen brakar rätt in i den franska revolutionen.

Den franska revolutionens excesser är dess offer André Chenier den förste att protestera mot, men ingen sätter punkt för dem förrän Gud åstadkommer Moskvas brand och Napoleons återgång 1812, vilket Moskvas guvernör Rostoptjin får bevittna. Lyckligtvis slipper vi göra närmare bekantskap med Ludvig XVI, Marie Antoinette, Marat, Robespierre, Napoleon och andra tragiska huvudaktörer i det franska revolutionsskedet medan dock både Beethoven och Schubert i stället får förklara sig själva. När de franska oroligheterna slutligen är över får den detroniserade Karl X tillfälle att försvara sig som fransman. Goethe slutligen presterar den stora överblicken över hela detta stormiga historiska skede.

Karl Marx får sedan visa vad han går för, varpå Dostojevskij kommenterar sig själv och sin värld. Efter den musikaliska parentesen Wagner seglar Bismarck upp med Tyskland, och därmed är hela 1800-talet avklarat. Vad som följer är de stora katastroferna, som inleds med tsar Nikolaj II:s version av den ryska revolutionen. Hans version följs av Lenins öde, och så får en uppdiktad anonym engelsman redogöra för sitt första världskrig, världen före och världen efter. Mera kultiverad är Stefan Zweigs syn på saken, som dock dess värre även får uppleva det andra världskriget, som för hans del blir utan slut. Knut Hamsun drar en lans för nazisterna vilket han även gjorde i verkligheten, och så överlämnar vi åt en tysk att fram bära sitt vittnesmål om hur andra världskriget gick till sett inifrån Tyskland: den judiske pianisten Christian Abel har dock aldrig funnits i verkligheten men desto fler som var som han. President Roosevelt redogör för Amerikas ståndpunkt, och atombombens fader Robert Oppenheimer får själv förklara dennas tillkomst och användning. Mahatma Gandhi förklarar för mr Churchill sitt avståndstagande från den kultur som är vansinnig nog att begagna sig av atombomben, och därmed tar vi steget in i öst: vi får följa med hur andra världskriget drabbar en oskyldig östeuropé och hans land, hur Stalin egentligen resonerar, vad Mao Zedong hoppas på att få åstadkomma och vad östtysken Bertolt Brecht tänker som socialist om sin tid. Den ungerske kardinalen Jozef Mindszenty får representera den katolska kyrkans motstånd mot kommunismen, och så uppträder den extremaste outsiders i sammanhanget: Leo Tolstoj reser sig från sin grav och kommenterar 1900-talets heroiska utveckling till det sämre. Winston Churchill summerar Adolf Hitlers bidrag därtill, och en ännu större utböling än Tolstoj profeterar om framtiden. Han är den störste utbölingen av alla, ty han är den enda i hela samlingen som får uppträda utan att först ha avlidit. Om han någon gång får läsa detta ber författaren honom ödmjukt om ursäkt för att han djärvt ta honom med utan att tillfråga honom. En flykting från Östtyskland jämför mellan öst och väst och finner båda lika dåliga, och så avslutas tredje delen med Dag

Hammarskjölds sista natt i livet den 17 september 1961 minuterna innan hans flygplan av någon anledning förolyckades.

Efter hans åskådliggörande av den omöjliga verkligheten har vi ingenting annat att göra än att fly ifrån den, vilket vi får göra i ett högst sällsamt sällskap: en viss engelsk sjöman vid namn Fletcher Christian tar oss med ombord på skeppet Bounty och dess märkvärdiga äventyr i Söderhavet anno 1789.

Hans berättelse om sig själv och sina bröder svävar ut i högst betänkliga former efter myteriet, då han utom att fortsätta föra befälet på Bounty även följer med kapten Blighs slup till Timor och ankommer med Pandora till Tahiti och upplever hennes skeppsbrott genom, som det tycks, ren telepatisk empati. Detta är dock mest att betrakta som ett litterärt grepp. Liksom ett flertal andra av samlingens monologer är denna mycket av en teori om hur det kan ha varit: Fletcher Christians syn på saken kan aldrig bevisas vara riktig, ehuru den heller aldrig kan bevisas omöjlig vara riktig. Hans monolog kan även betraktas som hans huvudsakliga möjlighet att förklara och försvara sig själv, en möjlighet som historien nekat honom, men är väl samtidigt ett försök att gå till rätta med världsordningens oupphörliga orättvisas problematik samt med det problem som det tragiska med ödets och världshistoriens gång ständigt utgör.

Många monologer kan kritiseras för andra svagheter, främst alla de katolska medeltidsmonologerna. Emellertid kan dessas tydliga tendens även försvaras. Det finns bara ett sätt att betrakta historien med rättvisa ögon, och det är att betrakta den ur dess eget tidsperspektiv. Att betrakta 1200-talets Europa med dagens ögon är en skriande orättvisa. Man kan bara rättvisligen betrakta det ur 1200-talets egen synpunkt. Man kan inte fördöma farao Cheops för att han använde oförskämt billig arbetskraft när han byggde sin pyramid. Man måste försöka se hans företag ur den tidens egen synvinkel, för det är det enda historiskt korrekta perspektivet.

Om vissa monologer har tydliga svagheter, så balanseras dessa ibland av andras förtjänster. Mina egna favoriter är många, men jag kanske ändå skulle sätta två högst av alla: Magalhães och kardinal Mindszenty. Dessa är kanske de två mest realistiska, även om flera andra når nästan lika långt. Kardinal Mindszentys monolog skrevs våren 1973 och grundades helt på autentiska dokument från faktiska vittnen till hjärntvätten. Magalhães blev som tidigare nämnts samlingens sist författade monolog, ty efter den började jag övergå till att i stället för monologer skriva dramer.

Göteborg 23 augusti 1997.

Historiska kommentarer till huvudpersonerna.

Faraon Cheops (Khufu) av Egypten levde någon gång under det tredje årtusendet före vår tideräkning och var den som lät bygga den största av Egyptens och världens pyramider.

Konung Hammurabi av Babylon levde tror man på 1900-talet f.v.t. och är världens äldsta kända lagstiftare.

Abraham, hebré, det judiska och de islamitiska folkens stamfader, kan ha levat på 1800-talet f.v.t. Josef var hans sonsons son vars höga ställning i Egypten föranledde Israels barns bosättning där. Det egyptiska förtrycket av hebréerna några hundra år senare föranledde utvandringen därifrån under ledning av Moses, den förste judiske lagstiftaren, vars arbete låg till grund för den israeliska statens uppkomst några hundra år senare under konung David, vars son Salomo var, omkring 1000-930 f.v.t., som inledde denna stats förfall.

Konung Nebukadnessar i Babylon efter år 600 f.v.t. erövrade och plundrade Jerusalem, bortförde den judiska befolkningen i fångenskap och gjorde därmed slut på den första judiska staten. Kung Kores eller Kyros (på engelska Cyrus) av Persien erövrade ett halvt sekel senare Babylon, återgav det judiska folket friheten och grundade det persiska världsherraväldet, som hans efterträdare Xerxes hundra år senare ruinerade genom sitt misslyckade krig mot Grekland.

Kung Minos av Kreta är den äldsta kända grekiske härskaren, vars rykte endast har överlevt genom sagor och ruiner från tiden omkring 1500 f.v.t.

Homeros, hellensk skald från den joniska arkipelagen öster om Grekland, den västerländska litteraturens fader, var verksam omkring år 800 f.v.t.

Pan, den mytologiske guden med bockhorn, bockskägg och bakkropp som en bock, var den populära Fans förebild. Han var den enda av de grekiska gudarna som någonsin rapporterades som död. Han var som berömdast omkring från år 800 till 300 f.v.t.

Perikles, Athens ledande politiker under Athens storhetstid, levde från år 500 till år 429 f.v.t. Sokrates, hans vän och Platons lärare, var 30 år yngre och dog 30 år senare. Timon var ett ökänt athenskt original under samma tid som mest har förevigats av Shakespeare.

Platon, den västerländska filosofins fader och den första Akademiens skapare, föddes 427 och dog 347 f.v.t.

Semitreides är en för historien okänd person som vid hög ålder håller sin monolog. Han har som ung upplevat det Peloponnesiska kriget mot slutet av 400-talet f.v.t. och hinner före sin död uppleva konung Filip II av Makedoniens död år 336 f.v.t.

Menandros var Athens främsta komediförfattare på sin tid och god vän till Epikuros tills han dog i femtioårsåldern 291 f.v.t. Han är mest känd för mottot: "Ingenting mänskligt skall vara mig främmande."

Perdikkas var en av Alexander den Stores främsta generaler. Hans syster Klytaimnestra är det emellertid lika svårt att finna någonting om i historien som det är om hans vän Pausanias, om dock detta var ett vanligt namn på den tiden. Liksom

Alexanders gemål, son och broder undanröjdes även Perdikkas två år efter Alexanders död år 321 f.v.t. av Alexanders andra mera maktsugna generaler.

Epikuros, 341-270 f.v.t., var den hellenistiska tidens störste filosof. Konung Pyrrhos av Epeiros, 318-272 f.v.t., var den siste store hellenske politikern och fältherren.

Attalos III, som var den siste konungen av Pergamon nära Troja, avled 133 f.v.t. och testamenterade vid sin död sitt rike, grundat av Alexander den Stores kanslichef Eumenes, till Rom. Pergamon var särskilt berömt för sin bildhuggarskola.

En indisk Veda-författare: Vyasadeva var enligt många hinduer den främsta redaktören av de indiska Vedaskrifterna. Det är omöjligt att fastställa när han kan ha levat då uppgifterna varierar mellan 30,000 och 300 år f.v.t. Hans monolog ådagalägger hur Vedaskrifterna kan ha kommit till.

Gautama Sakyamuni, 560-477 f.v.t., kallad Buddha, var en indisk furste som övergav familj och ansvar för att i stället grunda världsreligionen Buddhismen.

Kejsar Shih-Huang-Ti på 200-talet f.v.t. centraliserade Kina, försökte utrota den kinesiska litteraturen och byggde den Kinesiska Muren.

Cincinnatus var en romersk patricier på 400-talet f.v.t. som hämtades från plogen för att slå Roms fiender tillbaka. När det var gjort avstod han från alla utmärkelser och återvände till plogen.

Vercingetorix var Julius Caesars främste fiende vid dennes erövring av Gallien under 50-talet f.v.t. Han avrättades av Julius Caesar i Rom år 46 f.v.t.

Marcus Tullius Cicero, 106-43 f.v.t., var utom den romerska senarens främste talare även advokat, filosof och författare.

Vergilius, 70-19 f.v.t., var Roms främsta episka skald.

Augustus, även känd som Octavianus, var Julius Caesars systerdotterson, adoptivson och arvtagare och Roms första officiella kejsare. Han levde från år 63 f.v.t. till år 14. Det var han som lät skattskriba hela världen så att Jesus föddes i Betlehem, Davids stad, i stället för i Nasaret.

Petrus, Kristi lärjunge och ställföreträdare på jorden, dödades i Rom under kejsar Nero år 64. Nero, 37-68, var en av Roms grymmaste kejsare och den som inledde Roms förföljelse av de kristna. Johannes, den enda av Kristi apostlar som klarade sig, dog vid hög ålder omkring år 100.

Domitianus, bror till kejsar Titus, som han sannolikt dödade, och son till Vespasianus, började bra men urartade som kejsare, varför han mördades år 96 vid fyrtiofem års ålder.

Cornelius Tacitus, 35-110, var Roms största historiker.

Trajanus var den första av Roms sista fyra goda kejsare. Han dog i 60-årsåldern år 117 och var spanjor liksom sin adoptivson och efterföljare Hadrianus.

Marcus Aurelius, 121-180, var den siste store romerske kejsaren och därtill kvalificerad filosof. De flesta av sina filosofiska skrifter skrev han i olika fältläger under de krig som besvärade honom under större delen av hans regeringstid, och främst i Vindabona (Wien), där han dog. Hans son och efterföljare Commodus, vars äkta börd har betvivlats, mördades år 193 endast 32 år gammal efter att under sina

tolv år som kejsare ha förstört Romarrikets ekonomi och öppnat gränserna för barbarerna.

Origenes var den största kyrkofadern före Johannes Chrysostomos och Augustinus. Han verkade i Alexandria och Caesarea och var mycket omtvistad. Efter år 300 blev han mest för sin tolerans gentemot andra läror stämplad som heretiker, varför få av hans skrifter bevarades. Han överlevde kejsar Decius förföljelse och tortyr men dog knappt sjuttioårig strax efteråt år 251.

Kejsar Konstantin den Store, 280-337, var den kompetente kejsaren som återförenade Romarriket, flyttade huvudstaden till Konstantinopel och etablerade kristendomen som statsreligion, men han stödde kristendomen bara av politiska skäl.

Johannes Chrysostomos (345-407) var den ortodoxa kyrkans störste predikant. Han utnämndes till ärkebiskop i Konstantinopel år 397 men blev senare offer för politiska och kyrkliga intriger och avled i orättvis landsflykt och misär. Det var han som lade till "Ty riket är ditt, och makten och härligheten, i evighet," till Herrens bön.

Augustinus, 354-430, biskop i Hippo, nuvarande Bône eller Annaba i Algeriet, var den katolska kyrkans störste kyrkofader. Hans betydelse för hela den västerländska kyrkan är kanske större än någon annans. Martin Luther började som Augustinermunk.

Sankt Patrick är Irlands skyddshelgon. Han dog cirka 460.

Teoderik den Store, "Didrik av Bern", 455-526, östgoternas konung, var den mest framstående av de germanska konungarna i Italien. Han regerade mest i Ravenna men även i Verona (= "Bern").

Den iriska munken är en anonym person som tydligen lever mot slutet av 400-talet, då Irland som Europas enda icke folkvandringinflammade land var det kulturellt högst utvecklade landet i världen.

Justinianus den Store (482-565) var den mäktigaste östromerske kejsaren i Konstantinopel, som gått till historien för sina insatser inom erövringskrigets, byggnadskonstens, lagstiftningens och religionens områden.

Benedictus av Nursia, cirka 480-560, grundade år 529 klostret Monte Cassino och benediktinerorden och därmed det västerländska klosterväsendet, som för 500 år framåt skulle bli kulturens enda skyddade fristad i Europa.

Heraclius, kejsare av Östrom 610-641, lyckades försvara Konstantinopel mot flera invasionsförsök från öst, främst perser, men förlorade Syrien åt muhammedanerna.

Gregorius den Store, den första munken som blev påve, kanske den gregorianska sångens upphovsman, levde från 540 till 604.

Muhammed, 570-632, var islams grundare och profet, men han började som enkel kameldrivare och fick som sådan umbära lika mycket hugg och slag som alla andra.

Omar, död 644, var en av Muhammeds efterträdare. Han mördades av sina egna i en moské.

Beda Venerabilis, 673-735, "den förste engelsmannen" och "den förste moderne vetenskapsmannen" levde i den mest barbariska av alla tider och grundade den engelska kulturen.

Leo III Isauriern var en av det bysantinska rikets dugligare kejsare som bland annat hindrade detsamma från undergång genom araberna, även om han även komprometterade sig genom aktivt deltagande i bildstormen (ikonoklasmen). Han dog 740 cirka 60 år gammal.

Skrivaren under Karl den Store är en för oss okänd person vars drag dock påminner om Alcuins av York, Beda Venerabilis lärjunges lärjunge.

Otto den Store, 912-973, var den förste tysk-romerske kejsaren.

Bernard av Clairvaux, 1090-1153, var den siste av kyrkofäderna och sin tids mest inflytelserika person.

Den bysantinske krönikören på slutet av 1100-talet är historiskt obekant, medan dock den verklighet han skildrar är alltför historiskt riktig, då Konstantinopel angreps och plundrades av korsfarare år 1204.

Moses Maimonides (1135-1204) var en av de främsta lärda judarna från Spanien som dock var mest verksam i Egypten som läkare och religiös-historisk vetenskapsman och filosof.

Fredrik II av Hohenstaufen, 1194-1250, "Stupor Mundi", världsförbluffaren, tysk-romersk kejsare, bör ej förväxlas med Fredrik I Barbarossa, som är den som enligt legenden ännu idag sitter i en grotta och slumrar medan hans röda skägg växer runt bordet han sitter vid, och som när någon hittar in i grottan tillfälligt vaknar för att ställa besökaren frågan: "Är Tyskland enat ännu?" vartill besökaren med skam måste svara nej. Fredrik II var den siste store tysk-romerske kejsaren under vars tid den katolska kyrkan började förfalla genom korrruption och upplösning.

Kublai Khan, sonson till Djingis Khan, var den som grundade mongoldynastin i Kina år 1280 vars enda dugliga kinesiska kejsare han var.

Dante Alighieri, 1265-1321, var en florentinsk skald som inledde renässansen. Han har även kallats för den förste italienaren. Hans Komedi, och särskilt den första delen därav, som skildrar helvetet, bör tas med många nypor salt. Författaren har efterliknat honom och bland annat placerat Martin Luther och Karl Marx i helvetets botten, vilket säkert även Dante inte skulle ha tvekat inför att göra, vilket dock inte nödvändigtvis behöver vara med sanningen överensstämmande. Det att någon förbannar någon bör aldrig tas på allvar. Framför allt lider Dante i sin helvetesskildring av det för alla italienare och särskilt romare så typiska hellenska komplexet, som är ett mindervärdighetskomplex inför den hellenska kulturen. Hos Dante yttrar det sig i det att han utan krus bland annat kastar ner så härliga grekiska hjältar som Jason, Diomedes och Odysseus i helvetets nästan yttersta djup, samt i den för hela den romersk-italienska kulturen så typiska favoriseringen av Vergilius framför Homeros, fastän Homeros var den större av dem och Vergilius till betydande delar blott efterapade denne.

Geoffrey Chaucer, cirka 1340-1400, är Englands största medeltida skald och den förste store humoristen.

Leon Battista Alberti, 1404-1472, var renässansens kanske första universalgeni: en betydande arkitekt, konstteoretiker och humanist och en av renässanskulturens viktigaste banbrytare.

Lorenzo de' Medici, kallad "il magnifico", dog endast 43-årig år 1492. Han var en lysande begåvning och älskad mecenat som styrde Florens under dess högsta blomstringstid.

Savonarola var en fanatisk botpredikant i Florens som 46 år gammal brändes på bål 1498 och efteråt helgonförklarades.

Christoffer Columbus, 1451-1506, var mannen som, vare sig han själv var medveten därom eller inte, upptäckte Amerika och den störste av alla tiders upptäcktsresande.

Lionardo da Vinci, 1452-1519, var den mest omdiskuterade av högrenässansens största konstnärer. Han var historiens största universalgeni som nästan aldrig kunde fullborda någon uppgift och den utsöktaste av alla målare som i förhållande till sin förmåga målade minst av alla.

Fernão Magalhães, omkring 1480-1521, seglade i spansk tjänst ut med fem skepp i avsikt att genomföra den första världsomseglingen. Endast ett skepp kom tillbaka efter fullbordad resa efter tre år med endast 18 överlevande män. Även Maghellan själv omkom under vägen på Filippinerna.

Martin Luther, 1483-1546, var augustinermunken i Wittenberg som tog sig före att offentliggöra vad han egentligen tyckte om den katolska kyrkan och som därmed blev den förste protestanten.

Karl V, 1500-1558, var alla tiders mäktigaste kejsare i vars rike "solen aldrig gick ner". Han härskade över hälften av Europas befolkning, och endast Portugal konkurrerade med honom om makten över världen. Han abdikerade år 1556 som en bruten man från sin post som kejsare efter att i synnerhet ha gått bet på den lutherska frågan.

Erasmus av Rotterdam, 1466-1536, var den ledande av renässanshumanisterna, god vän med Sir Thomas More, som ville genomföra en fredlig reformation av kyrkan, vilka ansträngningar omintetgjordes av Martin Luther.

Michelangelo, 1475-1564, var högrenässansens mest dynamiska konstnär, främst skulptör och arkitekt.

I den historiskt obekante målaren Francescos avsnitt tar sig författaren anmärkningsvärda friheter: Rafael, Giorgione, Tizian, Veronese och Tintoretto antas alla vara som mest aktiva samtidigt, vilket knappast kan ha varit fallet i verkligheten.

Tizian, 1477-1576, var Venedigs största, konsthistoriens mest produktiva och efter Leonardo, Rafael och Michelangelo högrenässansens främsta målare.

William Shakespeare, 1564-1616, vem som än dolde sig bakom detta namn, var världslitteraturens störste dramatiker som dock även skrev ett ansevärt antal gåtfulla sonetter, vilka författaren har illustrerat med en icke mindre gåtfull episod.

Kardinal Richelieu av Frankrike (1585-1642) var väl sin tids mäktigaste man i egenskap av den franska stormaktens skapare, samtidigt som han nästan utrotade protestanterna i Frankrike och instiftade den Franska Akademin (1635).

Rembrandt van Rijn, 1606-1669, var Hollands störste målare och konsthistoriens hittills sista universella mästare. Mycket hos honom påminner om Tizian: samma tragiska tidiga förlust av en alltför älskad hustru, samma slags miljö: Amsterdam var

inte bara den stad i världen som mest liknade Venedig, utan Venedigs storhetstid under renässansen liknar mycket Amsterdams storhetstid på 1600-talet, då Amsterdam var världens handels- och sjöfartscentrum, och båda dessa mästars har samma fallenhet för samma färgdunkel; men Rembrandt är renässanskonstens definitiva skymning medan Tizian ännu pekade framåt.

Heinrich Schütz (1585-1672) var jämte Claudio Monteverdi det största namnet i 1600-talets seriösa musik och den store föregångaren till Bach och Händel.

Johann Sebastian Bach var den protestantiska kyrkomusikens största mästare och kanske musikhistoriens största gestalt. I sin kyrkomusik var han universell och blev med tiden lika betydelsefull för såväl katoliker och judar som för protestanter. Han dog bitter och blind år 1750 vid 65 års ålder.

Georg Friedrich Händel (1685-1759) var större än Bach inom operans och oratoriets område.

Voltaire (1694-1778) var jämte Rousseau den främste vägröjaren för den franska revolutionen, som inträffade elva år efter deras död. Författarens karaktärisering av hans stil är snarare en karikatyr än överensstämmande med Voltaires anda, även om det är sant att han önskade att den katolska kyrkan skulle krossas.

André de Chenier (1762-1794) var en genialisk skald som till en början var en hängiven anhängare av revolutionen men som sedermera vände sig emot dess ytterligheter varför han blev giljotinerad.

Rostoptjin var guvernör i Moskva vid den tiden då Napoleon avlade sitt besök där år 1812. Rostoptjin har brukat beskyllas för Moskvas brand i samband därmed.

Beethoven levde 1770-1827 och var världens störste kompositör efter Bach. Han tillägnade Napoleon Bonaparte sin tredje symfoni, men när denne just i de dagarna lät utropa sig till kejsare blev Beethoven så rasande att han med svårighet kunde avhållas från att förstöra hela verket.

Franz Schubert (1797-1828), världens älskligaste kompositör, dog som martyr för sin musik endast trettioettårig.

Karl av Artois, 1757-1836, som konung kallad Karl X, var den siste riktige konungen av Frankrike. Han visade sig i praktiken tyvärr vara alltför reaktionär, varför han avsattes 1830 vid julirevolutionen det året och tvingades i landsflykt.

Goethe är känd som Tysklands störste skald men var även vetenskapsman och filosof. Han levde från 1749 till 1832. I sin ungdom upplevde han det amerikanska frihetskriget, i sin mandom upplevde han den franska revolutionen och Napoleons karriär från äventyrare till världshärskare och till döden på Sankt Helena, och på sin ålderdom upplevde han det tysk-romerska rikets definitiva avskaffande och den franska monarkins definitiva fall. "Historien, vad kan man hämta ur den annat än att det alltid har gått miserabelt till?" är ett direkt citat från honom.

Karl Marx (1818-1883) var den tyske protestantiske juden som författade det kommunistiska manifestet, som har utgjort grunden för all kommunistisk verksamhet i världen sedan dess.

Dostojevskij, jämte Leo Tolstoj Rysslands störste författare, avled vid 59 års ålder 1881.

Richard Wagner (1813-1883) var den extremaste av alla de stora tyska tonkonstnärerna.

Otto von Bismarck, Tysklands järnkansler som med sin järnvilja förenade Tyskland, levde från 1815 till 1898.

Tsar Nikolaj II var Rysslands siste tsar och levde från 1868 till 1918. Han lär med sin engelska uppfostran ha varit Europas artigaste man.

Vladimir Iljitj Uljanov, kallad Lenin, 1870-1924, var den man som genomförde den andra ryska revolutionen i oktober-november 1917. Året därefter fick han vid ett attentat två pistolkulor i sig, som medförde en nackoperation 1921, som i sin tur skadade hans fysiska och mentala förmågor för resten av livet.

Den unge ambitiöse engelsmannen är en anonym person, som dock företräder vissa likheter med den unge Churchill och antas ha gått hädan omkring år 1923.

Stefan Zweig (1881-1942), jude från Wien, under första världskriget Romain Rollands närmaste medarbetare i pacifiströrelsen, var sin tids mest lästa författare. Tillsammans med sin fru begick han självmord i Brasilien efter Singapores fall och Wannseekonferensen i februari 1942.

Knut Hamsun (1859-1952) var den älskade nationalförfattaren som begick misstaget att engagera sig politiskt: när tyskarna ockuperade Norge 1941 ställde han sig på tyskarnas sida. Han är dock ännu idag Norges mest lästa och älskade författare.

Christian Abel vet man inte mycket om. Han skall ha varit en ung pianist och mycket favoriserad av de högsta nationalsocialistiska Berlinkretsarna, men hans rykte försvann med nazismen. Vad man framför allt inte vet är om han överlevde koncentrationslägren eller om han avled före Tysklands kapitulation. Enligt en legend tog han sig efter kriget till Israel och fortsatte sin verksamhet i avskildhet där.

Franklin D. Roosevelt (1882-1945) är bekant som den enda amerikanska president som har suttit i Vita Huset i mer än två ämbetsperioder och som den som ledde Amerika igenom det andra världskriget.

Robert Oppenheimer, 1904-1967, "atombombens förlossare", avskedades 1953 för obekvämlig kritik mot atombombens användning.

Mahatma Gandhi (1869-1948) var indiern som influerad av Tolstoj förde Indien ut ur det Brittiska Imperiet, vilket på muslimernas insisterande ledde till en delning av Indien i två stater, för vilket han sköts ihjäl av en landsman innan Indien varit fritt i ett år.

Den ungerske balettdansören är okänd för historien. Det är dock sant att Ungern drabbades hårt vid krigets slut, liksom de flesta europeiska och i synnerhet östeuropeiska länder, och de som befann sig i hans situation i Tyskland och Östeuropa efter kriget var tusenden, och de flesta av dem försvann spårlöst.

Josef Stalin, egentligen Djugasjvili, 1879-1953, fortsatte Lenins verk och befäste den kommunistiska diktaturen och utvecklade den till ett skräcksamhälle.

Mao-Tse-Tung, eller Zedong som han kallas numera, 1893-1976, var Kinas allsmäktige kommunistiske diktator i Stalins efterföljd.

I den första delen av den store tyske dramatiker Bertolt Brechts (1888-1956) monolog satiriseras den kommunistiska livssynen. I den sista delen framträder han

som apokalyptiker, vilket han näppeligen kan ha varit i verkligheten. I likhet med Thomas Mann och Stefan Zweig förde han under nazisttiden ett kringflackande liv i världen men etablerade sig efter kriget i Öst-Berlin.

Kardinal Jozsef Mindszenty, 1892-1975, gjorde sig bemärkt redan under det andra världskriget som en vederhäftig och frimodig motståndare till nationalsocialismen. Han blev Ungerns ärkebiskop och primas 1946 och ledde därefter den ungerska katolska kyrkans passiva motstånd mot kommunismen tills han vid nyåret 1948 hämtades i sitt hem och sedan bearbetades inför den rättegång som följde och som dömde honom till livstids fängelse. Emellertid befriades han under den ungerska revolten 1956 och levde därefter i ett antal år på den amerikanska ambassaden i Budapest. Denna monolog tillkom våren 1973 medan ärkebiskop Mindszenty alltså ännu levde. 1974 berövade honom påven Paulus VI hans kardinalämbete för att han hade vågat kritisera Vatikanens insmickrande hållning mot kommunismen, och följande år avled han. Han har författat mycket och bland annat en tyvärr svåröverkomlig självbiografi.

Greve Leo Tolstoj, 1828-1910, var den störste av ryska författare och kanske den störste av ryssar. På sin ålderdom blev han även botpredikant, och det är såsom sådan han framträder här. Liksom tsar Nikolaj II och vissa andra i denna samling monologiserar han ännu efter sin död.

Winston Churchill (1874-1965) var den brittiske premiärministern som främst med ordets makt framgångsrikt bekämpade Hitler men tyvärr inte Stalin.

Man kan fråga sig vad den ännu levande Alexander Solsjenitsyns monolog har att göra i detta sammanhang. Dock har kanske ingen enskild människa bidragit till Sovjetunionens fall så mycket som han genom sin största bok "GULAG-arkipelagen", en dokumentation av det mycket omfattande sovjetiska koncentrationslägersystemet under Stalintiden.

Den östtyske arkitekten är okänd för historien men tydligen även han ännu icke avliden.

Dag Hammarskjöld (1905-1961) var som unikt diplomatäss generalsekreterare i Förenta Nationerna från 1953 och kallades av internationell press för den man som världen skulle ha svårast att klara sig utan när han under mystiska omständigheter omkom i en flygolycka i Afrikas djungler natten till den 18 september 1961.

Fletcher Christian var andre styrman på skeppet "Bounty" och den som genomförde myteriet därpå. Hans monolog, som är samlingens längsta, är egentligen ingenting annat än en beskrivning av det brittiska imperiets hjärtpunkt, som utgjordes av den brittiske sjömannen.

'Den mänskliga tragedin' är och har förblivit refuserad sedan 1981.